STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01550

YUDZSHIN VIKTOR DEBS

Eugene V. Debs

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

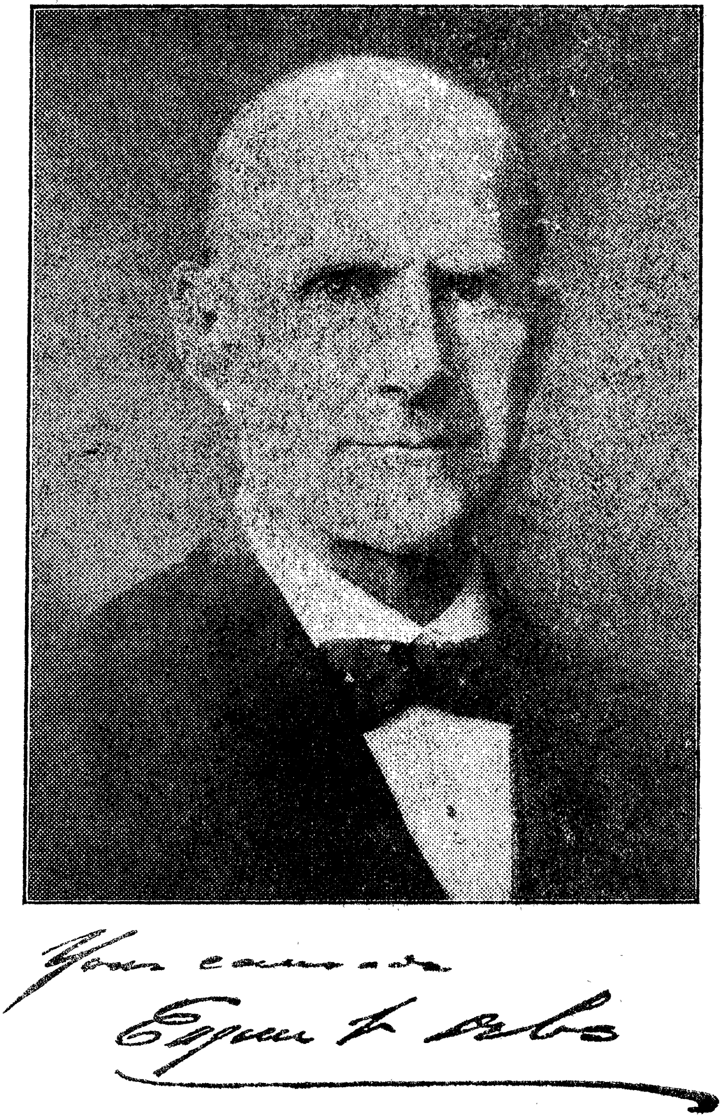

יודזשין וויקטאָר דעבס
זיין לעבען, שריפטען און רעדעס

רעדאגירט פון י. ב. סאלוצקי

ארויסגעגעבען פאר'ן דעבס פערטיידיגונגס פאנד
אין פערלאג „נייע וועלט", נויארק.

Copyright by
JEWISH SOCIALIST FEDERATION OF AMERICA
—1919—

פאָרוואָרט

דער פאַרליגענדער באַנד — „דעבס, זיין לעבען שריפטען און רעדעס” — איז ניט קיין אויספיהרליכע און פאַרענדיגטע אַר־בייט אָדער זאַמלונג, און די רעדאַקציע פון דעם באַנד האָט אפילו ניט געהאַט בדעה אַזוינס אַרויסצוברייננען. דאָס לעבען און וויר־קען — דורך וואָרט און שריפט — פון דעם פאָרנעמסטען סאָציאַ־ליסט און פאָרקעמפער פון אַרבייטער־קלאַס אין אַמעריקאַ איז נאָך ווייט — מיר האָפען, זעהר ווייט — ניט פאַרענדיגט, און עס איז נאָך ניט געקומען די צייט צו מאַכען דעם סך הכל פון זיין אויפטו.

דער פאַרזוך גענויער צו באַקענען דעם אידישער לעזער מיט דעם לעבען און שאַפען פון יודזשין וויקטאָר דעבס ערשיינט, ווען דעבס טרעט אַריין אין דעם 64טען יאָהר פון זיין שעהנעם, קאַמף־און קראַפט־פולען לעבען. אָבער ניט אַכטענדיג אויף זיינע 63 יאָהר איז דעבס נאָך היינט אין סאַמע בלום פון מאַנשאַפט. ער איז היינט פונקט אַזוי מונטער און קאַמף־לוסטיג, ווי ער איז געווען מיט 25 יאָהר צוריק (אין 1893), ווען ער האָט געמאַכט זיין ערשטען אויפ־טריט אין דער נאַציאָנאַלער אַמעריקאַנער אַרבייטער־באַוועגונג, — גרינדענדיק די „אַמעריקאַן רעילוועי יוניאָן”, דעם ערשטען און איינציגען נאַציאָנאַלען פאַרבאַנד פון אַלע אייזענבאַהן־אַרבייטער פון אַלע פאַכען.

אויף דעם שוועל פון זיין 64טען יאָהר קלעהרט ניט דעבס וועגען אונטערציהען דעם סך־הכל און זיך באַרוהיגען אויף דער על־טער. אין געגענטייל: ער האָט זיך ערשט געשטעלט אין דער ערש־טער רייהע פון א נייעם קאַמף פאַר דער פרייהייט פון וואָרט און

געוויסען. געטאָן האָט ער עס מיט דעם באַגייסטערטען און באַגייסטערנדען מוט, וואָס איז אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר זיין גאַנצען טאַט־רייכען לעבען. און אַלס אנערקענונג פון זיין קאַמף, און אַלס אייגענאַרטיגע באַגריסונג צו זיין געבורטסטאָג האָט יודזשין וויקטאָר דעבס באַקומען די גאַנץ־פּאַסענדע מתנה פון דעם... פעדעראַלען געריכט אין קליוולענד, אָהייאָ: צעהן יאָהר טורמע..

דער געראַנג אַרויסצוגעבען דעם פּאָרליגענדען באַנד איז ביי אונז ענטשטאַנען גראָד ווען דער פעדעראַלער געריכט האָט ערהויבען קעגען דעבס'ן די אָנקלאַגע אין פאַרלעצען דאָס אַזוי־גערופענע „עספּיאָניידזש לאָא" — דאָס געזעץ קעגען פּאַררעט און אומטרייהייט צו די פאַראייניגטע שטאַאַטען אין צייט פון קריעג. די אָנקלאַגע האָט זיך געשטיצט אויף אַ רעדע, וואָס דעבס האָט געהאַלטען אויף אַן אָפּענעם צוזאַמענפאָהר פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי אין קענטאָן, אָהייאָ, אין מאַי פון דעם פערגאַנגענעם יאָהר. דעבס איז באַשולדיגט געוואָרען אין איבערטרעטען צעהן פונקטען פון געזעץ. פאַר יעדען פונקט האָט דער אָנגעקלאָגטער געקאָנט באַקומען, ווען נאָר דער ריכטער זאָל עס וועלען, די מאַקסימום שטראָף — פולע 20 יאָהר. אַזוי, אַז קריגענדיג ניט מעהר פון 10 יאָהר און ניט די גאַנצע 200 יאָהר, האָט דעבס אייגענטליך געכאַפּט אַ גרויסע מציאה. די אָנקלאַגע האָט געשיינט צו זיין זעהר לעכערליך, הגם אויב מען זאָל אורטיילען נאָך דעם סוף איז זי געמיינט געוואָרען זעהר ערנסט. ווארים אין דער אמת'ן, די באַשולדיגונג אַז יודזשין וויקטאָר דעבס איז אומטריי צום לאַנד און פאָלק פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען, אַז ער האָט באַוואוסטזיניג און אויסגערעכענט געפּלאַנעוועט „צו פאַרשאַפען הילף און באַקוועמליכקייט פאַר דעם שונא" — די דייטשע קעניגליך־קייזערליכע רעגירונג — איז אַזוי אומגעלומפערט־נאַאיוו, אַזוי גראָטעסק, אַז זי האָט נאָר געקאָנט געבאָרען ווערען אין אַ צייט, ווען דער גאַנצער סדר העולם

איז אוועק מיט'ן קאפ אראפ, ווען משוגעת גילט אלס שכל און פאר קלארען פארשטאנד איז קוים פארבליבען וואו עס איז א ווינקעל־פלאץ. אבער ווי געזאגט האט מען מיט דער אנקלאגע געמיינט ערנסט, און די באלעבאטישע פרעסע האט זיך טאקע גלייך גענומען בעארבייטען די עפענטליכע מיינונג פאר דעם פסק־דין, וועלכער איז שוין פון פאראויס באשטימט געווארען, נאך איידער מ'האט אויסגעקליבען די פעדעראלע דזשורי צו פסק'ענען אז דעבס איז שולדיג.

אונטער די אומשטענדען איז עס אונז אויסגעקומען ווינשענסווערט און כדאי, אז דער אידישער לעזער, און איבערהויפט דער אידישער ארבייטער־לעזער, זאל קריגען די געלעגענהייט צו באקענען זיך מיט דעם מאן דעבס און זיין שאפען אויף א גענויערן שטייגער, ווי דאס איז מעגליך געווען ביז איצטער.

מיר האבען אויסגעקליבען פאר דעם באנד נאר א באשרייגק־טען טייל פון דעם מאטעריאל, וואס דעבס האט געשאפען אין דעם לויף פון העכער א פערטעל יאהרהונדערט, זינט ער איז טעטיג אלס פובליציסט און אגיטאטאר פאר דעם ארבייטער־קלאס. מיר האבען בעאבזיכטיגט צו געבען ניט מעהר ווי מוסטערס פון דעבס'עס רעדעס אדער שריפטען, אבער אזעלכע וואס זאלען ווארפען א גע־ניגענדע ליכט אויף דעם מאן, אלס רעוואלוציאנערען כלל־טוער און מענשען, אלס פובליציסט און רעדנער, דער מאן דעבס, מיט דעם גרויסען הארץ און קריסטאל־לויטערער נשמה, וועמען עס ליעבען און באוואונדערן די פאלקס־מאסען אין אמעריקא, און דארונטער—די אידישע ארבייטער־מאסען. בלויז אויף דעם שטייגער איז געלונגען אויסצוקומען מיט איין באנד. אבער דער באנד איז גלייכצייטיג נויי־טיג און גענוגענד צו שאפען א ריכטיגען בילד פון דעבס'ן. און צום מאטעריאל, וואס פון דעבס'עס פען האבען מיר אויך צוגעגעבען דעם מינימום דערפון, וואס איז געווען נויטיג פאר פול צו מאכען

דאָס בילד: אַ קורצע ביאָגראַפישע נאָטיץ, די געשיכטע פון דעבס׳עס אנטייל אין דעם מערקווירדיגען פולמאַן סטרייק, דעב׳עס פּלאַץ אין דער ארבייטער־ און סאָציאַליסטישער באוועגונג פון לאַנד, און אַן אָפּשאַצונג פון דעבס׳ן, אַלס אָראַטאָר, פאָלקס־מענש און מענש — געשריבען פון זיין נאָהנטסטען פריינד און בעסטען קענער צווישען די אידישע סאָציאַליסטען, דעם זיידען מאָרים ווינ־טשעווסקי. צוליעב אורזאַכען, וואָס שטעהען אויסער אונזער רשות, האָבען מיר זיך וועניג אָפּגעגעבען מיט דעם לעצטען פּראָצעס פון דעבס׳ן. מיר זיינען יוצא געווען מיט איבערדרוקען זיין פארטיידי־גונגס־רעדע, אין אַ פארקירצטער פאָרמע, און מיט דער זעהר גע־לונגענער פען־סקיצע פון דעבס׳ן אין געריכט־זאַל, געשריבען פון דעם טאַלאַנטפולען אמעריקאַנער סאָציאַליסטישען שריפטשטעלער, מאַקס איסטמאַן.

די רעדאַקציע און ארויסגעבער פון דעם בוך האָבען אויך גע־האט אַ צווייטען ציעל אין אויג ווען זיי האָבען אונטערנומען ארויס־צוגעבען דעם פאָרליגענדען בוך. דאָס איז געווען צו שאַפען פון דעם ריוח פון דער אויסגאַבע אַ פאַסענדעביישטייערונג פאַר דעם פארטיידיגונגס־פאָנד פון דעבס׳עס פּראָצעס. און דאָס איז אויך אָנגעוויזען געוואָרען אין דער אַנאָנס וועגען דעם בוך. דער ענטפער פון דעם אידישען ארבייטער־לעזער איז געווען זעהר צופרידענ־שטעלענד. אָרגאַניזאַציעס און איינצעלנע מענשען האָבען זיך גע־איילט צו אבאָנירען אויפ׳ן בוך און איינצאָלען דעם באַטרעף, ווען ס׳איז נאָך מעהר ניט געווען, ווי די אַנאָנס. מיר דאנקען אין נאָמען פון יודזשין וויקטאָר דעבס און אין נאָמען פון דער זאַך, וועלכער דעבס דיענט אזוי געטריי און איבערגעבען, אַלע פריינד, וואָס האָבען געמאַכט אונזער אונטערנעמונג מעגליך און ערפאָלגרייך.

די רעדאַקציע.

דאָס לעבען און ווירקען פון י. וו. דעבס

יודזשין וויקטאָר דעבס: זיין לעבען און ווירקען

פון י. ב. סאַלוצקי.

קינדערשע יאָהרען.

יודזשין וויקטאָר דעבס, אָדער ווי דאָס פאָלק האָט אין די שפּעטערדיגע יאָהרען מיט ליעבשאַפט פארצויגען זיין נאָמען — „דזשין" דעבס, איז געקומען אויף דער וועלט דעם 5טען נאָוועמבער, 1855, אין דעם קליינעם כאַראַקטעריסטיש אַמעריקאַנישען שטעדטעל טער־אָט, אינדיאַנאַ. אין זיין היים האָט גראָד שטאַרק געהערשט דער פראַנצויזישער גייסט: זיינע ביידע עלטערען, דער פאָטער זשאַן דאַניעל דעבס און די מוטער מאַרגאַריט מארי בעטעריש, זיינען געקומען נאָך אַמעריקאַ ערשט ניט לאַנג, מיט זעקס יאָהר צוריק, פון דער פראַנצויזישער שטאָדט קאָלמאַר, אין עלזאַס, וואָס האָט דאַמאָלס געהערט צו פראַנקרייך. אין דער פאַמיליע דעבס זיינען געוועזען צעהן קינדער, פון וועלכע עס זיינען געבליבען לעבען זעקס, און דער קליינער „דזשין" איז געוואַקסען אין דער אַטמאָספערע פון געזונטען פאַמיליען־גייסט און טראַדיציאָנעלער איינפאַכקייט, וואָס כאַראַקטעריזירט אַזוי דאָס אַמאָליגע אַמעריקאַנער לעבען, און בעאיינפלוסט געוועזען פון דער באַוועגליכער, אַקטיווער סענטימענטאַליטעט און געפיהלפולער עמפינדליכקייט, וואָס צייכענט אויס דעם פראַנצויזישען כאַראַקטער. אין דעם גאַנצען שפּעטערדיגען לעבען און ווירקען פון יודזשין וויקטאָר דעבס קאָן מען לייכט נאָכשפּירען די פאָלגען פון אָט דער פעראייניגונג און געגענזייטיגער דערגענצונג פון די צוויי נאַציאָנאַלע כאַראַקטעריסטיקען: די אַמעריקאַנער און פראַנצויזישע.

יודזשין וויקטאָר'ס פאָטער, זשאַן דאַניעל, איז אָנגעקומען אין נויאָרק פון קאָלמאַר, עלזאַס, דעם 20טען יאַנואַר, 1849, און אין קנאַפּע אכט מאָנאַטען ארום, איז געקומען נאָך נויאָרק, אויך פון קאָלמאַר, דעם קינפטיגען „דזשין'ס" מוטער. מיט צוויי טעג שפּע־

טער, דעם 13טען סעפּטעמבער, האָט דאָס פּאָר פֿאָלק געהייראַט. דעם 30טען סעפּטעמבער פֿון דעם נעקסטען יאָהר, 1850, האָט דאָס פּאָר פֿאָלק פֿאַרלאָזען נויאָרק און באַזעצט זיך אין סינסינעטי, אָהייאָ, אָבער אין געצעהלטע חדשים ארום, דעם 20טען מאַי, 1851, האָט זיי דער שיקזאַל פֿאַרטראָגען אין טער־אָט, אינדיאַנאַ, וואו זיי פֿאַרבלייבען אויף שטענדיג (מיט דער אויסנאַהם פֿון איין האַלבען יאָהר, אין 1854, ווען די פֿאַמיליע האָט געוואוינט אין ברוקלין, נויאָרק).

דאָס פֿאַמיליען־לעבען אין דער הויז דעבס איז געוועזען מוסטער־האַפֿט אין אַלע פּרטים. מוטער און פֿאָטער האָבען זיך געליעבט און זיינען געוועזען טריי און איבערגעבען איינער צום צווייטען, ווי זעלטען וואו. און די קינדער האָבען געפֿיהלט צו די עלטערען דאָס זעלבע, ווי די עלטערען צווישען איינאַנדער. דער גייסט פֿון געגענ־זייטיגער הילף און בערייטוויליגקייט צו טאָן איינער פֿאַר'ן צוויי־טען וואָס נאָר מעגליך און — נאָך מעהר, איז געוועזען דאָס ערשטע און גרעסטע וואָס האָט בעאיינפֿלוסט דעם קליינעם יודזשין'ס צאַרטע, עמפּפֿינדליכע נשמה. קנאה אָדער חשד זיינען פּונקט אַזוי פֿרעמד געוועזען אין דער פֿראַנצויזישער היים פֿון דעם צוקונפֿטיגען אַמעריקאַנער פֿיהרער און קעמפֿער, ווי האַס אָדער בייזוויליגקייט.

דער פֿאָטער, זשאַן דעניעל דעבס, איז געוועזען אַ געבילדעטער און באַלעזענער מענש. ער האָט געוואוסט גרינדליך די געשיכטע פֿון פֿראַנקרייך און ער האָט געהאַט אין הויז אַ רייכע זאַמלונג פֿון פֿראַנצויזישע היסטאָרישע ליטעראַטור. אַן אויפֿריכטיגער מענש און מיט אַ נאַטירליכען געפֿיהל פֿון יושר, האָט ער געליעבט מענ־שען און מענשען האָבען איהם געליעבט. און אין זיין פֿרוי, מאַר־גאַריט מאַרי, האָט ער געהאַט אַ ליעבענסווירדיגע און קלוגע לע־בענס־באַגלייטערין. זי איז געוועזען אַ אידעאַלע מוטער פֿאַר די קינדער, וואָס האָט געוואוסט ווי צו פֿאַרפֿלאַנצען אין זייערע נשמות דאָס בעסטע, וואָס די עלטערען האָבען געהאַט אין זיך, און צו שאַפֿען די אומגעבונג פֿון ליעבע און אינטעליגענץ פֿאַר אַלע וואָס זיינען געקומען אין בעריהרונג מיט דעם הויז דעבס. פֿראַנקרייך'ס פֿאַרגאַנגענהייט האָט געלעבט אין דער פֿאַמיליע. די העראָאישע

קאמפען פאר פרייהייט און רעכט, די געוואגטע סאציאלע עקספע־רימענטען און נאציאנאלע זיגען און נידערלאגען פון פראנקרייך האבען זיך געפלאכטען אין דער פארשטעלונג פון די קינדער מיט די שעהנע, פון זון פארגאסענע טאלען און ווייגגערטנער פון דעם „לינקען זייט רהיין". די לאנגע ווינטער אווענטען און די פרייע זונטאגס פלעגט די משפחה פארברייננען ארום דעם רונדען עס־טיש אדער אין דעם באשיידענעם גאסט־צימער, וואו דער פאטער האט געוואוסט צו דערצעהלען וואונדערליכע מעשה'לעך וועגען דעם שעהנעם אמאל און דארטען, און די קינדער האבען פאנ־טאזירט וועגען דעם רייכען שפעטער און דא. עס גיט זעלטען אזא רייכע אומגעבונג, אזוי פול מיט גיט־געקינסטעלטער אמת'ער ליעבע און איינפאכער אבער צארטער מענשליכקייט, ווי די אין וועלכער עס איז געוואקסען דער יונגער יודזשין וויקטאר.

ערשטער איינטריט אין אמת'ן לעבען.

אבער די פאמיליע האט אויך שווער געארבייט. די גרויסע פאמיליע אין דער קליינער באשיידענער היים — 447 נארד 4טע סטריט — האט געפאדערט אז יעדער מיטגליעד פון דער משפחה זאל בייטראגען זיין חלק, אלע זאלען ארבייטען. און יודזשין וויק־טאר האט פריה פארזוכט דעם טעם פון „שאפ". פערצעהן יאהר אלט האט ער געענדיגט מיט אויסצייכנונג די „אלטע סעמינאר שולע" אין טער־אט, און דערמיט — פארענדיגט זיין אפיציעלע בילדונג. אין מאי, 1870, נאך ניט אלט קיין פולע 15 יאהר, איז ער אנגעקומען אלס „האנט" אין דער „טער־אט און אינדיאנא־פאליס אייזענבאהן קאמפאניע", וואו ער איז שפעטער געווארען א לאקאמאטיוו־הייצער. די ארבייט איז געווען ניט גרינג, און נאר ניט זעלטען אויך געפעהרליך, אבער דער קינפטיגער „דענקענדער פראלעטאריער" האט געפונען צייט פאר ספארט און אפרוה, וואס זאל שטארקען זיין נאך קוים ענטוויקעלטען קינדער־גוף און לאזען איהם וואקסען געזונט און פיזיש ענטוויקעלט. גלייכצייטיג האט דעבס מיט גרויס אייפער פארגעזעצט און פולגעמאכט די מאגערע בילדונג, מיט וועלכער די אלטע סעמינאר שולע האט באוואפענט

דעם צוקינפטיגען פיהרער פון מענשען און באהערשער פון מוחות. ווי געזאָגט, איז די אַרבייט אויף דער אייזענבאהן געווען נישט גרינג און ניט זיכער. פיהרען די באהן איבער די האלב־ווילדע פּרעריען פון דער מיטעל־וועסט איז געווען שווער און גע־פעהרליך. און דעבס'עס טרייע מוטער האָט ניט איינמאָל פאַרגאָ־סען בימערע מאַמעס־טרערען אין דער שטיל און פריה פון די גרויע באַגינענס, ווען יודזשין וויקטאָר פלעגט איהר קושען „זייַ־געזונד" און פלעגט זיך אוועקלאָזען מיט דער קליינער שוואַך־צאַנקענדער לאַנטערנע אנטקעגען דעם גרויען טרוקענעם טאָג.

אריבער פיער יאָהר, אָהן אויפהער, האָט דעבס געאַרבייט אויף דער אייזענבאהן, ביז עס האָט זיך איהם געמאַכט אַ געלעגענהייט אריבערצוגעהן צו אַ גרינגערער און וועניגער ריזיקאַלישער אַר־בייט. דאָס איז געווען אין אָקטאָבער 1874, ווען ער האָט געקראָגען אַ שטעלע אין דער „הולמאַן און קאָקס גראָסערי הויז" אין טער־אָט, וואו דעבס האָט אין לויף פון פולע פינף יאָהר צייט געמאַכט אלע זיבען קונסטען פון אַ שיק־איינגעל, קלוירק און פּארוואַלטער. מיט 35 יאָהר שפּעטער, ווען דעבס איז שוין געווען „אויף דער צווייטער זייט פון די באריקאדען", ווען דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס פון אמעריקא האָט איהם געהאַסט, ווי קיין אנדערען, און די אַרבייטער האָבען איהם געליעבט ווי קיין אנדערען, אין זיין וואהל־קאַמף פאַר דער אמעריקאַנער פּרעזידענטשאַפט אין 1912, האָט די פירמע „הולמאַן און קאָ." געשריעבען וועגען זייער אַמאָ־ליגען קלוירק:

„מיר האַלטען העד דעבס'ן פאַר אַ מאַן אָהן אייגענגוץ און מיט אַ גרויסע האַרץ. אַ מאַן וואָס ווידמעט זיין לעבען צו דיענען זיינע מיט־מענשען. זיין גרעסטער פאַרגעניגען איז הפנים צו זיין ניצליך צו אנדערע.

„אין אונזערע געשעפטס־באַציהונגען מיט איהם האָבען מיר אויסגעפונען, אַז ער איז אַן אָרענטליכער און בראַווער מאַן. איי־נער וואָס איז שטרענג אָרענטליך און יושר'דיג, האָט ניט דעם מינדסטען חשק צו זיין אומגערעכט צו אנדערע און וויל זיך ניט

באַנוצען מיט קיין געלעגענהייט צו נעמען פּאַרטייל פון צווייטענס ניט־פּאַרזיכט".

און דעבס האָט געקויפט און פאַרקויפט, געמאָסטען און גע־וואויגען, געווען אַ קרעמער־יונג. אָבער טיעף אין זיין נשמה האָט געלעבט די שטרעבונג צו אַ ברייטערער און גרעסערער אַקציאָן. די פיער ווענט פון זיין קראָם זיינען פאַר איהם צו ענג געווען. און אין 1879, 4 יאָהר נאָכדעם, ווי ער איז אָנגעקומען אַלס גראָסערי־קלוירק, באַטרעט ער צום ערשטען מאָל אַן עפענטליך־ערוועהלטען אמט. דאָס האָבען איהם זיינע מיט־בירגער אין טער־אָט ערוועהלט אַלס „סיטי־קלוירק" אין דער שטאָדטישער אדמיניסטראַציע, און דעם אַמט פאַרנעמט דעבס מיט כבוד פאַר זיך און נוצען פאַר דער שטאָדט אין לויף פון פיער יאָהר. אָבער זיין אמת'ער געביעט איז געווען די ארבייטער באַוועגונג.

אָנהויב פון יוניאָן טעטיגקייט.

דעם 27טען פעברואַר, 1875, האָט יהושע אַ. ליטש, דער „גרענד מאַסטער" (פּרעזידענט) פון דער ברודערשאַפט פון די לאָ־קאָמאָטיוו־הייצער, געגרינדעט אין טער־אָט, אינדיאַנא, אַן אָרטיגע „לאָזשע", פון דער ברודערשאַפט. דעבס האָט זיך אויפ'ן שטעל אָנגעשלאָסען אַן דער אָרגאַניזאַציע און איז באַשטימט געוואָרען אַלס סעקרעטער פון דער אָרטיגער ברודערשאַפט. דער ערפאַהרע־נער אָרגאַניזאַטאָר פון דער ברודערשאַפט און מענשען־קענער יהושע אַ. ליטש, האָט גלייך באַמערקט דעם 19־יאָהריגען ארבייטער־יונג. אריינקוקענדיג איהם טיעף אין די אויגען אריין, האָט ליטש געזאָגט צו איהם: „מיין יונגערמאַן, איהר זייט אַ רעכט ביסעל צו יונג, אָבער איך גלויב, איהר זייט ערנסט און אויפריכטיג און איך האָף, אַז די ברודערשאַפט וועט פיעל פון אייך הערען".

אין קנאַפּע דריי יאָהר צייט האָט דער יונגער ארבייטער אויף אַזוי פיעל געלאָזט פיהלען זיין האַנט אין דער ברודערשאַפט, אַז אויף דעם נאַציאָנאַלען צוזאַמענפאָהר פון דער אָרגאַניזאַציע אין באַפאַלאָ, אין 1878, איז ער ערוועהלט געוואָרען געהילפס־רעדאַק־טאָר פון דעם אָפיציעלען זשורנאַל, וואָס די ברודערשאַפט האָט

ארויסגעגעבען, און אין יולי, 1880, איז ער ערוועהלט געוואָרען „גרענד־סעקרעטער און טרעזשורער" פון פארבאנד און רעדאקטאָר און פארוואלטער פון דעם זשורנאל. אין ערשטען אמט איז ער פארבליבען ביז פעברואר 1893, און אין צווייטען — ביז סעפּ־טעמבער, 1894.

מיט דעם גאנצען פייער פון זיין יונגער און קרעפטיגער נשמה האָט זיך דעבס אריינגעוואָרפען אין דער ארבייט פון אָרגאניזירען און אויפקלעהרען זיינע פאך־חברים. ער האָט ניט געוואוסט פון קיין נאכט אָדער פון קיין יום־טוב. ארבייט, ארבייט, אלעמאָל ארבייט איז געווען זיין חלק און — אונטער וואָס פאר א באדינגונ־גען! זיין רייזע־זאַק איז שטענדיג געווען גרייט, און יעדע מינוט איז דער פלאַמיגער אגיטאטאָר בארייט געווען צו פארלאָזען דעם דעסק און לאָזען זיך אין וויטען און שווערען וועג. די פארוואל־טער פון די באהן קאָמפּאניעס האָבען פון איהם דאָס אויג ניט אראָפּ־גענומען, און עס האָבען ניט געפעהלט קיין טרייע „הענט" צווישען די ארבייטער, וואָס האָבען געהאָלפען די קאָמפּאניעס אין פארפאל־גען דעם אונערמיעדליכען אָרגאניזאטאָר. ניט איין מאָל האָט איהם א טרייער קאָנדוקטאָר ארונטערגעזעצט פון א פּאסאזשיר־צוג אָדער פון א פראכט־צוג אין מיטען פון דער נאכט ערגיץ אין א וויסטעניש.

„דורך די אלע יאָהרען", שרייבט דעבס אין זיין ערקלערונג, 'ווי איך בין געוואָרען א סאָציאליסט': „האָב איך זיך געשפּייזט „פון פּראָלעטארישען קוואל. איך האָב געטרונקען ביז גרונד פון „זיינע וואסערען, און יעדער צעל פון מיין געבוי איז אָנגעזאפּט „מיט דעם גייסט פון דעם ארבייטער־קלאַס. איך האָב געהייצט „די מאַשין און געטראָגען די לאסט און געליטען די סכנות פון דער „ארבייט. איך בין געווען מיט די חברים אין די מידע, לאנגע „שטונדען פון פראצע. איך האָב געהאַט מיין חלק אין זייערע „סכנות און אָפט געהאָלפען אפּטראָגען מיינע צובלוטיגטע און צו־„קאַליעטשעטע גענאָסען אין זייערע היימען, צו ווייב און קינדער. „איז דען א חידוש, אז איך האָב געפיהלט דעם לאסט פון זייערע „ליידען, אז די זוימען פון אומצופרידענהייט האָבען געלאָזט וואָרצ־

„לען אויך איז מיין נשמה? ווי אנדערש דאַט עס ז'ען געקאָנט זיין?"

און יודזשין וויקטאָר האַט געשטעלט אין דיענסט אַלץ מיט וואָס די גרויסמוטיגע מוטער נאַטור האָט איהם באַשאַנקען. ער האַט אונאויפהערליך געארבייט, געווירקט מיט וואָרט און שריפט, מיט טאַט און בייטראַג. ער האַט זיך ניט באַשריינקט אין זיין אגיטאציע און אָרגאַניזאַציע אויף די לאָקאָמאָטיוו הייצער אליין. ער האָט געווירקט און געבויט, גערופען און אָרגאַניזירט אויך אין אנדערע אייזענבאהן־פאכען. זיין ענערגיע האָט ניט גע־וואוסט פון גרענעצען און זיין אויפטו האָט נאָך מעהר געווירקט און אָנגעדענט זיין אונערמיעדליכע ענערגיע. אין ווענינ טיילען פון דער אייזענבאהן אינדוסטריע האָט דעבס ניט געהאט זיין חלק ארבייט, עס איז קוים געווען א סטרייק, אין וועלכען דעבס האָט קיין אנטייל ניט גענומען.

ווען דעבס האָט איבערגענומען די פארוואלטונג פון דער ברודערשאפט פון די לאָקאָמאָטיוו הייצער איז די קאַסע געווען 6000 דאָלער היינטערשטעליג און דער גאַנצער פאַרבאַנד האָט ניט מעהר געהאט, ווי 60 לאָקאַלען. אין גאָר א קורצער האָט דעבס דערוויזען אָפצואווישען דעם גאַנצען חוב און שאַפען נייע 226 אָרטיגע אָפטיילונגען פון דער אָרגאַניזאַציע.

אויפ'ן וועג צו א וועלט־אַנשויאונג.

דער געדרענג פון דער פראַקטישער ארבייט, די אַגיטאַציע און אָרגאַניזאַציע האָט ניט געשטערט דעבס'ן אריינטראַכטען זיך אין די ברייטערע פּראָבלעמען פון דער באַוועגונג. ער האָט אַלץ מעהר געפיהלט, אַז דער קאַמף איז סוף כל סוף באַשריינקט, אַז דער קאַמפּס־פּלאַץ איז ענג, סיידען די ציעלען פון קאַמף זאָלען אויסגעשפּרייט ווערען. אמת, די סאָציאַליסטישע אויפפאַסונג פון דער באַוועגונג איז נאָך אַלץ פרעמד געווען פאַר דעם יונגען קעמפער און פיהרער. ווי ער דערצעהלט אליין אין דעם פריהער דערמאָנטען אַרטיקעל האָט ער נאָך דעמאָלט קוים וואָס געהערט פון סאָציאַ־ליזם. פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג האָט ער כמעט איינגאַנצען

ניט געוואוסט, און אפילו דאָס ביסעל וואָס ער האָט יע געוואוסט, האָט איהם ניט בעאיינפלוסט צו דענקען גינסטיג וועגען סאָציאַ־ליזם. ער האָט יע געטראַכט פון קאַפּיטאַל און קאַפּיטאַליזם, אָבער דאָס גאַנצע און געזאַמטע בילד פון דעם קאַפּיטאַליסטישען „סיס־טעם" האָט נאָך ניט דערגרייכט צו דעם גייסטיגען אויג פון דעם בייגאַהע 40־יאָהריגען ארבייטער־פיהרער. ער האָט געפיהרט מלחמה געגען עקספּלואַטאַציע און קליינע שכירות, אָבער ס'איז איהם נאָך ניט איינגעפאַלען דער געדאַנק, אז דאָס גאַנצע סיסטעם פון לוין־ארבייט, פון שכירות איז שלעכט. אָבער דעבס האָט שוין לאַנג געהאַט באַגריפען די אידעע פון דעם ארבייטער־קלאַס, פון ארבייטער־אחדות. אין זיינע געדאַנקען און אויך אין זיינע פּראַקטישע פּאַרזוכען איז ער שוין לאַנג און ווייט אַריבער די קלינעזישע מויערען פון פאַכאָווער אָדער אפילו פון אינדוסטריעלער אָפּגעזונדערטהייט. אין אַ שפּעטערדיגער שריפט דערצעהלט ער:

„איך בין געווען פאַרנומען מיט דעם געדאַנק גרינדליך און „שטאַרק צו אָרגאַניזירען אַלע אייזענבאַהן ארבייטער און סוף „כל סוף דעם גאַנצען ארבייטער־קלאַס, און פאַר דעם ציעל האָב „איך אָפּגעגעבען מיין גאַנצע צייט און ארבייט. איך האָב געהאַט „די טיעפסטע איבערצייגונג, אַז עס וועט ניט שווער זיין אָפּצור־„שאַפען אַלע איבלען און רעגולירען די ארבייטס־באַדינגונגען אויב „עס זאָל נאָר געלינגען צו אָרגאַניזירען אַלע ארבייטער אין יעדען „טייל פון דער אייזענבאַהן דיענסט און באַוועגען זיי אַלעמען צו „ארבייטען האַרמאָניש און אייניג. די אַקציאָנערען פון די באַהן־„קאָמפּאַניעס ארבייטען דאָך האַרמאָניש, טו פאַרוואָס זאָלען אַזוי „ניט האַנדלען די ארבייטער? דאָס איז דאָך אַזוי איינפאַך: „די ארבייטער זאָלען נאָר נאָכפאָלגען דעם ביישפּיעל פון זייערע „בעלי בתים, און דאָס פּראָבלעם וועט זיין געלייזט".

זוכענדיג דעם ענטפער, ווי צו לייזען דאָס פּראָבלעם, איז דעבס געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז די פאַכאָווע אָרגאַניזאַ־ציאָנס־פאָרמע פון די אייזענבאַהנער אין אַ גרויסע שטערונג אין זייער וועג. וויפיעל מען זאָל זוכען צו דערגענטערן צווישען איי־נאַנדער די באַזונדערע פאַך־פאַראיינען און ברודערשאַפטען, וועט עס

דאָך ניט זיין אָט די שטאַרקע, איינהייטליכע און אינערליך־סאָלידאַרישע אַרבייטער־אָרגאַניזאַציע, וואָס איז נויטיג צו פאַרזיכערען דעם ערפאָלג פון די אַרבייטער. און ער האָט באַשלאָסען צו באַשאַפען אַזאַ ברייטע און אַל־אומפאַסענדע אָרגאַניזאַציע פון אַרבייטער, צוערשט — פון אַלע אייזענבאַהן־אַרבייטער אָהן אונטערשייד פון פאַכען און דיסטריקטען.

אויף דעם סינסינעטי׳ער צוזאַמענפאָהר פון דער ברודערשאַפט פון לאָקאָמאָטיוו הייצער, אין 1892, האָט דעבס אריינגעגעבען זיין רעזיגנאַציע פון אַלע עמטער, וואָס ער האָט ביז דעמאָלט פאַרנומען אין פאַרבאַנד. די דעלעגאַטען האָבען איינמוטיג צוריקגעוויזען די רעזיגנאַציע און איינשטימיג, מיט באַגייסטערונג, ווידער־ערוועהלט דעבס׳ן אויף אַלע פריהערדיגע עמטער. אָבער עס האָבען ניט געהאָלפען קיין רייד און איבערצייגונגען. דעבס איז באַשטאַנען אויף דאָס זייניגע, און ווען אַלע מיטלען און וועגען איינצוהאַלטען איהם האָבען זיך ארויסגעוויזען פרוכטלאָז, האָט דער צוזאַמענפאָהר ווידערוויליג און מיט טיעפען, אמת ריהרענדען באַדויער אָנגענומען דאָס צוריקציהען זיך פון דעם פיהרער און דיענער. דעבס האָט אָפען און אָהן צווידייטיגקייט ערקלערט, אַז ער געפינט פאַר ענג און ניט צופרידענשטעלענד די אָרגאַניזאַציע פון די אייזענבאַהנער, ווי זי איז איצטער, אַז ער וויל אַוועקגעבען אַלע זיינע כחות אויפצובויען אַזאַ אַלגעמיינע און איינהייטליכע אָרגאַניזאַציע פון די אייזענבאַהן־אַרבייטער. די פאַרזאַמלונג איז נאָך ניט געווען פאַרטיג צו באַגרייפען דעבס׳עס פלענער, אָבער זי האָט איינשטימיג באַוויליגט דעבס׳ן, אַלס צייכען פון ליעבע און אנערקענונג, די סומע פון 2,000 דאָלער, ער זאָל פאָהרען אין אייראָפּאַ אָפּרוהען און פאַרגעניגען האָבען, אָבער אויך פון דער מתנה האָט זיך דעבס באַשיידען אָפּגעזאָגט. אָפּגעבענדיג זיין ענדגילטיגע ערקלעהרונג, אַז זיין ענטשיידונג וועט ער ניט ענדערען, האָט דעבס צווישען אַנדערעס ערקלעהרט פאַר וואָס ער טרעט ארויס פון דער ברודערשאַפט פון די לאָקאָמאָטיוו הייצער און ווי ער קוקט אויף זיין ווייטערדיגער אויפגאַבע:

„איך טו אַזוי ווייל דאָס פאַרשאַפט מיר פאַרגעניגען אַזוי צו

„טאָן. מיין ציעל איז צו העלפען ראטעווען די מענשליכקייט און „מענשהייט, וואָס שטעהען אין סכנה פון אונטערגאַנג. יעדער „שריט און באַוועגונג, וואָס פיהרט צו דעם ציעל, פאַרדיענט די „פולסטע אונטערשטיצונג און איך וועל זיך ניט אָפּשטעלען פאַר „קיין אָנשטרענגונג, וואָס איז נאָר אין מיינע כחות. איך האָב א „האַרץ פאַר אַנדערע און דערפאַר בין איך אין דער ארבייט. ווען „איך זעה אַז אַנדערע ליידען, לייד איך אַליין אויך, און ווען איך „שטריינג מיך אָן צו פאַרלייכטערען דעם שיקזאַל פון אַנדערע, „ארבייט איך אייגענטליך פאַר זיך אַליין. איך האַלט ניט, אַז וואָס איך טו איז א קרבן, אָדער אַז איך האָב זיך ווען מקריב „געווען. דער איינציגער קרבן איז ווען איינער פאַרגוואַלדיגט זיין „איינענעם געוויסען".

פון די ווערטער קוקט ארויס דער גאַנצער דעבס: דער אַר־בייטער־פיהרער מיט א האַרץ פון א הומאַניסט, דער קעמפער וואָס ליעבט.

די „אַמעריקאַן רעילוועי יוניאָן".

אין פעברואַר, 1893, האָט זיך דעבס באַפרייט פון זיינע פליכ־טען אַלס פיהרער און בעאַמטער פון דער ברודערשאַפט פון די לאָ־קאָמאָטיוו־הייצער. און אין יוני פון דעם זעלבען יאָהר האָט ער, מיט דער הילף פון געצעהלטע חברים, אָרגאַניזירט די „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן" — דעם ערשטען און איינציגען פאַרבאַנד פון אַלע אייזענבאַהן־ארבייטער, אין דער גאַנצער ביזדעמאָלטדיגער געשיכ־טע פון דער אַמעריקאַנער ארבייטער באַוועגונג. דעבס האָט אריינ־געבראַכט אין דער נייער אָרגאַניזאַציע צוזאַמען מיט זיין אייזער־נער ענערגיע און אונערמידליכער טעטיגקייט אויך דעם גייסט פון זעלבסט־אָפּפערונג און פון דיענסט אָהן תנאים צום ציעל אָהן א קאָמפּראָמיס. דעם אינהאַלט פון זיינע ווערטער, אין וועלכע ער האָט ערקלעהרט, פאַרוואָס ער ציהט זיך צוריק פון דער ברודער־שאַפט, די לאָקאָמאָטיוו־הייצער, האָט דעבס אין דער פולער מאָס פאַרווירקליכט אין דעם נייעם פאַרבאַנד.

ער האָט געטאָן זיין ארבייט מיט ליעבע און איבערגעבענהייט,

אליין געווען דער ביישפיעל פאר אנדערע. איידער ער האט רע־זיגנירט פון דער ברודערשאפט איז זיין געהאלט געווען 4,000 דאלאר א יאהר. אין דער „אמעריקען רעילוועי יוניאן" איז דעבס'עס געהאלט געווען 75 דאלאר א מאנאט. די לעצטע צוויי יאהר פון דער עקזיסטענץ פון דער יוניאן האט דעבס אינגאנצען קיין גע־האלט ניט באקומען. און אלס צוגאב דערצו, ווען די „אמעריקען רעילוועי יוניאן" איז געגאנגען געבראכען, צוליעב דער אומגעזעצ־ליכער פארשווערונג וואס די רעגירונג האט געמאכט מיט די אייזענבאהן קאמפאניעס און מחמת דער אונטערדריקונג פון דעם פולמאן־סטרייק, האט דעבס איבערגענומען אויף זיך, שטיל און אהן טענות, צו צאהלען די חובות פון דער געפאלענער ארגאני־זאציע. דאס זיינען ניט געווען קיין פערזענליכע חובות, און דעבס איז פאר זיי בשום אופן ניט געווען פאראנטווארטליך: ניט פארמעל און ניט מאראליש. די חובות זיינען געווען גרויס: דעבס האט זיין גאנצען לעבען ניט פארמאגט אפילו קיין חלק פון דעם, וויפיעל זיי האבען באטראפען. אבער ער האט יאהר איין יאהר אויס, פון זיינע באשיינקטע פארדיענסטען, אין לויף פון אריבער צוואנציג יאהר, ביז מיט א פאר יאהר צוריק, געצאהלט און אויס־געצאהלט עפעס אריבער 40 טויזענד דאלאר. אזוינס האט קוים געטאן אן אנדער ארבייטער־טוער אין אמעריקא און אנדערשוואו. אבער דעבס וואלט פונקט אזוי ווייניג פארראטען אדער געלאזט פאלען א שפרינקעל שטויב אויף דעם זכרון פון זיין גייסטיג קינד — „די אמעריקען רעילוועי יוניאן", — ווי ער וואלט עס געקאנט טאן מיט זיין ליבליך קינד, אדער זיין פרוי.

ערשטער אויפטריט פון דער "א. ר. יו."

דעבס האט געגרינדעט די „א. ר. יו." (אמעריקען רעילוועי יו־ניאן) אין יוני, 1893. אין איין יאהר ארום האט די ארגאניזא־ציע שוין געהאט דערוויזען צו געווינען א גרויסען זיעג איבער דער „גרויסער נארד אייזענבאהן־קאמפאניע", ארויסצורופען דעם צארן, דעם האס און די מורא פון אלע באהן־קאמפאניעס, פאקטיש צו גע־ווינען אויף דעם היסטארישען „פולמאן־סטרייק". און וואלט ניט

די נאַציאָנאַלע רעגירונג געוואָרפען אין קאַמף נעגען דער „א. ר. יו.“ איהר גאַנצע מאַכט, די פּאָליציי, מיליטער און געריכט, וואָלט אפשר די ווייטערדיגע געשיכטע פון דער אָרגאַניזירטער ארבייטער באַוועגונג אין אַמעריקאַ געהאַט אַן אַנדער פּנים און אַן אַנדער ווענדונג. דער וואוקס פון דער „א. ר. יו.“ איז געווען אויסער־געוועהנליך, אָהן אַ גלייכען אין דער ארבייטער באַוועגונג פון לאַנד. די יוניאָן איז אויסגעוואַקסען אין איין יאָהר צייט, און זי איז געוואַקסען ניט נאָר אין גייסט און קראַפט, נאָר טאַקי אויך אין צאָהל. לויט ווי עס גיט אָן די אָפיציעלע אונטערזוכונגס־קאָמיסיע, וואָס די רעגירונג האָט שפּעטער באַשטימט צו אונטערזוכען דעם שיקאַגאָ׳ער סטרייק, האָט די „א. ר. יו.“ געצעהלט 465 אָרטיגע אָר־גאַניזאַציעס מיט אַן אַלגעמיינער מיטגלידערשאַפט פון 150,000. ווי גרויס עס איז געווען לפי ערך די צאָהל קאָן מען אורטיילען פון דעם, וואָס די גאַנצע אַמעריקאַנער ארבייטער פעדעראַציע (א. פ. אָף ל.) האָט דעמאָלט געהאַט ניט מעהר פון 300,000 מיטגלידער, און די אַמאָל מעכטיגע „נייטס אָף לייבאָר“ (דער צענטראַלער אר־בייטער פאַרבאַנד, וועמענס פּלאַץ אין דער באַוועגונג די א. פ. אָוו ל. האָט אַליין מעהר פאַרנומען) האָט ניט מעהר געצעהלט ווי צווישען 150 און 160 טויזענד מיטגלידער.

דער פענאָמענאַלער, זיכער אונערוואַרטעטער וואוקס פון דער „א. ר. יו.“, ווי אין ציפערען אַזוי אין מאַכט, ערקלעהרט זיך אָהן ספק דערמיט, וואָס דעבס האָט געשטעלט די באַוועגונג אויף אַ ביז דעמאָלט ניט באַקאַנטער הויך פון פּרינציפּיעלער פעסטקייט און פּערזענליכער זעלבסט־אויפאָפּפערונג. יאָהרען און יאָהרען נאָכ־דעם, ווי פון דער אָרגאַניזאַציע איז שוין ניט מעהר געבליבען ווי־ערדיגערונגען, האָבען איהרע געוועזענע מיטגלידער ניט אַנדערש ארויסגערעדט איהר נאָמען, ווי מיט עהרפורכט און אומפּאַרגעס־ליכער ליעבע. זי האָט געטראָגען אין זיך דעם הייליגען אייפער פון אַ טיעף רעליגיעזער באַוועגונג, אויף איהר שטערען האָט זי געהאַט די אָפּשפּיגלונג פון דעבס׳עס שעהנער נשמה. אָבער אויך האָט זי געהאַט אונטער זיך דעם שטאַרקען באָדען פון דער היסטאָרישער ענטוויקלונג. די אָרגאַניזאַציע איז געווען אַ

נויטווענדיגקייט, און דאָס וואָס זי איז שפּעטער געפאַלען אין קאַמף מיט די פיעל שטאַרקערע געמיינשאַפטליכע כחות פון הער־שענדען קאַפּיטאַל און קאַפּיטאַליסטישער רעגירונג דערוויזט נאָר, אַז דער מענשען־מאַטעריאַל אין דער באַוועגונג איז נאָך ניט גע־ווען דערוואַקסען צו דער הויך פון דער אַלגעמיינער, אָביעקטיווער, ניט פּערזענליכער לאַגע, און אַז דער ארבייטער איז נאָך ניט געווען שטאַרק גענוג צו באַזיעגען דעם קאַפּיטאַליזם.

דער קלאַסען־קאַמף אין דער אַמעריקאַנער אינדוסטריע.

די פאַראייניגטע שטאַאַטען זיינען דאַמאָלס געשטאַנען, אַלס לאַנד, אויף דעם שוועל פון דער סאַמע מאָדערנער פאַזע פון קאַפּי־טאַליזם. די טראַסטס האָבען פאַרוואָרפען זייערע געדיכטע און שטאַרקע נעצען איבער די קוואַלען פון דעם וואוילזיין פון פאָלק. הענרי דעמאַרעסט לויד, אַן אויפריכטיגער און צופערלעסיגער שיל־דערער פון יענע יאָהרען, דערצעהלט אין זיין בוך: „עשירות געגען דעם כלל“: „ניט ווייניגער פון 500 מיליאָן דאָלאַר קאַפּיטאַל איז געווען פאַראייניגט אין דעם קוילען־טראַסט. דער יד אחת אין דער אויל אינדוסטריע האָט קאָנטראָלירט 200 מיליאָן דאָלאַר, און די פיהרער פון דערזעלביגער אינדוסטריעלער קאָמבינאַציע זיינען אויך געווען די בעלי דעות אין אַנדערע געשעפטע, מאַנופאַקטור אָדער פּראָדוקציאָנס־פאַראייניגונגען, וואָס האָבען ארומגעכאַפּט דעם ווערט פון מעהרערע 100 מילאָנען דאָלאַרס. די אייזענבאַהנען און די תבואה־שפּייכלער אייגענטימער האָבען אין זייער רשות הונדער־טער מיליאָנען דאָלאַרס צו באַקעמפען די ווייץ־פּראָדוצירער. ניט ווייניגער פון 100 מיליאָן דאָלאַר איז קאָנצענטרירט אין דעם פיה און פלייש האַנדעל, 35 מיליאָן דאָלאַר אין בראַנפען און פיעל מעהר אין ביער, 75 מיליאָן דאָלאַר אין צוקער, אריבער 100 מי־ליאָן דאָלאַר אין לעדער, און אין גאַז מעהרערע מיליאָנען . . . עס איז פאַראַן אין רונדע ציפערען מעהר פון 10 מיליאַרד דאָ־לאַר קאַפּיטאַל, וואָס ציהט פּראָצענט פון די אייזענבאַהנען, און מיט יעטווידער יאָהר ווערען די אינדוסטריעס אַלץ ענגער צונויפגע־בונדען, אַלס מעהר קאָנצענטרירט.“

די קאָלאָסאַלע פאַראייניגונגען פון קאַפּיטאַל האָבען אומפאַר־מיידליכערווייזע ארויסגערופען אַ שטאַרקערע פאַראייניגונג פון די ארבייטער. די ריזיגע טראָסטס האָבען באַשאַפען דעם וועג פאַר ריזיג גרויסע ארבייטער־יוניאָנס, שוין דערמיט אַליין, וואָס זיי באַשעפטיגען אין איינציגע פלעצער גרויסע מחנות ארבייטער. די קלאַסען־גרענעצען זיינען געוואָרען פיעל דייטליכער און דער קלאַסען־געפיהל איז געוואָרען אַלע מאָל אויסגעשפּראָכענער און שאַרפער. דער קלאַסען־קאַמף איז געוואָרען אַזוי פאַרשאַרפט און פאַרביטערט, ווי קיינמאָל ניט פריהער אין דער געשיכטע פון דער אינדוסטריעלער געזעלשאַפט.

דאָס יאָהר 1892 איז געווען באַזונדערס רייך אין בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען קאַפּיטאַל און ארבייט. איינציגע פון די צוזאַמענשטויסען וועלען אויף לאַנג, זעהר לאַנג פאַרבלייבען אין ד'עם זכרון פון דער ארבייטער־באַוועגונג. אַזוי איז דער „האָומסטעד סטרייק", וואו די ארבייטער־באַוועגונג האָט זיך צום ערשטען מאָל באַגעגענט פּנים אל פּנים מיט אַ הויך מאָדערנער קאַפּיטאַליסטישער קאָרפּאָראַציע, וואָס איז געווען באַוואָפענט מיט אונבאַשריינקטע מיטלען און קראַפט. פון איין זייט איז געשטאַנען די „פאַראייניגטע אַסאָציאַציע פון אייזען און שטאָל ארבייטער" (אמאַלגאַמייטעד אַסאָסיאיישאָן אָוו אייראָן ענד סטיל וואָירקערס), מיט אַ מיטגלידערצאָהל פון 24,068 (אין יאָהר 1891), פּאַקטיש די שטאַרקסטע ארבייטער יוניאָן אין דער גאַנצער אַמעריקאַנער ארבייטער באַוועגונג. פון דער צווייטער זייט איז געווען די שטאָל קאָרפּאָראַציע „קאַרנעגי און קאָ.", מיט ה. ס. פריק אַלס פיהרער, אַ מאַן, וואָס האָט איבער'ן גאַנצען לאַנד גע'שמ'ט אַלס דער ביטערסטער שונא און ענטשידענסטער באַקעמפער פון אָרגאַניזירטע ארבייטער. דער היסטאָרישער סטרייק האָט אויסגעבראָכען צוליעב דעם פאַרזוך פון דער קאָמפּאַניע ארונטערצוזעצען די שכירות, וואָס די ארבייטער האָבען ערוואָרבען נאָך מיט דריי יאָהר צוריק. די קאָמפּאַניע האָט נאָך פאַרצווינגנע אונטערהאַנדלונגען און דינגענישען פאַרגעשלאָגען דעם פּרייז פון 23 דאָלאַר פאַר אַ טאָן אייזען, אָנשטאָט 22, ווי זי האָט לכתחילה געוואָלט צאָהלען.

די ארבייטער האבען נאכגעגעבען ביז 24 דאלאר אנשטאט די 25 דאלאר פער מאן, וואס זיי פלעגען ביז דאמאלט באקומען. ווי געזאגט, האט עס זיך געהאנדעלט וועגען ארונטערזעצען די פאר־דיענסטען, ניט וועגען העכערען זיי. אבער הינטער דעם קאמף פון דער קאמפאניע געגען די פארדיענסטען פון די ארבייטער איז געווען פארשטעקט א דירעקטע אטאקע אויף דער יוניאן, און די ארבייטער האבען עס אויך אזוי פארשטאנען: זיי האבען זיך גע־ראנגעלט פאר דעם סאמע קיום פון זייער פארבאנד. דעם 29טען יוני זיינען די ארבייטער ארויס אין סטרייק. אבער נאך איידער די פארהאנדלונגען זיינען געקומען צו ענד, האט הערר פריק, פון דער קארנעגי קאמפאניע, אנגאזשירט 300 ספעציעלע וועכטער פון דער פינקערטאן געהיים־דעטעקטיוו אגענטור. דעם 5טען יולי זיי־נען די געהיים־אגענטען אנגעקומען אין שטאדט פיטסבורג און פארטאג דעם 6טען יולי האבען זיי אויף שיפען געזאלט אנקומען ניט באמערקט אין האומסטעד און פארנעמען די וואך ארום די אייזען און שטאל גיסערייען. אבער די ארבייטער האבען זיך בא־צייטענס דערוואוסט וועגען דעם אנקונפט פון די פינקערטאן־אגענטען, — און בוכשטעבליך די גאנצע שטאדט איז ארויסגעקו־מען צום ברעג טייך, ענטשלאסען ניט צו דערלאזען, אז די פינ־קערטאן־אגענטען זאלען ארונטער פון די שיפען. די ארבייטער הא־בען זיך באוואפענט מיט ביקסען און עס איז געקומען צו א בלו־טיגער שלאכט. די פיהרער פון די ארבייטער האבען זיך אומזיסט געסטארעט צו בארוהיגען די מאסען, צו פארמיידען בלוטפארגי־סונג. די אויפרעגונג פון די סטרייקערס האט ניט געוואוסט פון קיין גרענעצען. נאך איידער די זון האט דערגרייכט דעם מיטען פון הימעל, זיינען צוועלף מענשען, פון ביידע זייטען, געלעגען טויטע און צעהנדליגע זיינען געווען שווער פארוואונדעט. די אר־בייטער האבען זיך ניט בארוהיגט, ביז די פינקערטאן־אגענטען האבען זיך אונטערגעגעבען און מען האט זיי ארעסטירט און די זעלבע נאכט ארויסגעשיקט מיט דער אייזענבאהן.

דער סוף פון דעם צוזאמענשטויס אין האומסטעד איז געווען זעהר א טרויעריגער. די רעגירונג האט געשיקט שטאאט־מיליץ אין

שטאָדט, און מאָנאַטען לאַנג איז די אַרבייטער באַפעלקערונג געשטאַנען אונטער קריעגס־צושטאַנד, ליידענדיג גוואַלט און אומגערעכטיגקייט פון די מיליצאַנטען. עס זיינען, אמת, צוגעשטאַנען צום סטרייק די אַרבייטער פון מעהרערע פאַבריקען און אונטערנעמונגען פון דער קאָמפּאַניע, אפילו ניט־אָרגאַניזירטע אַרבייטער זיינען אַרויס אין סימפּאַטיע־סטרייק, אָבער דער קאַמף איז געווען פאַרשפּיעלט. נאָך פולע 20 וואָכען פון העראָאישען סטרייק זיינען די אַרבייטער אַוועק צו דער אַרבייט, ערנידעריגטע און געשלאָגענע. זייער יוניאָן איז געווען זייער גרעסטער פאַרלוסט, וועלכען זיי האָבען נאָך עד היום ניט צוריקגעוואונען.

נאָך דעם סטרייק און צוזאַמענשטויס אין האָמסטעד איז געקומען דער קאַמף אין קור ד'אַלען, אין דעם קוילען־גרעבער דיסטריקט פון שטאַאַט אײַדעהאָ, וואו עס איז אויך געקומען צו אַ באַוואָפענטער שלאַכט צווישען די סטרייקער און געדונגענע סטרייק־ברעכער. אויך דאָ זיינען פוןביידע זייטען געפאַלען קרבנות, דער'הרג'עטע און פאַרוואונדעטע, און אויך דאָ האָבען די אַרבייטער לכתחילה געהאַט פאַרטריבען זייערע שונאים, און גראָד איז די שטאַאַט־מיליץ ניט געווען גענוגענד צו אונטערדריקען די סטרייקערס, אָבער דער גאָווערנאָר פון אײַדעהאָ האָט אויפגעפאָדערט די פעדעראַלע רעגירונג, און — זי האָט ליבעראַל געהאָלפען. די פעדעראַלע סאָלדאַטען האָבען אויפגעטאָן אין קור ד'אַלען, וואָס די שטאַאַטליכע מיליץ אין האָמסטעד: דערשטיקט דעם סטרייק און צובראָכען די יוניאָן.

ווי געזאָגט פריהער, איז דאָס יאָהר 1892 געווען באַזונדער רייך אין בלוטיגע מלחמות צווישען אַרבייט און קאַפּיטאַל. די מלחמות זיינען ניט געווען באַשריינקט אויף איין געגענד אָדער אינדוסטריע. וואָס עס האָבען יענעם יאָהר דורכגעמאַכט די קוילען־גרעבער, איז אויך אויסגעפאַלען אויפ'ן חלק פון די שטאָל־אַרבייטער, און די אייזענבאַהנער, ווי די אייזענגרעבער און אַנדערע, האָבען געהאַט אויסצושטעהן דעם זעלביגען פאַראייניגטען אַנגריף פון קאַפּיטאַל און פון דער רעגירונג. דער פּלאַץ פון קאַמף איז געווען דער גאַנצער שטח פון די אונדוסטריעלע שטאַא־

טען פענסילווייניא, נויארק, טענעסי, איידעהא. פון איין עק ביז׳ן צווייטען האט די אינדוסטריעלע אמעריקא אויפגעציטערט אין די קאנוואולסיעס פון דעם קאמף אויף לעבען און טויט צווישען די ארגאניזירטע ארבייטער און די פאראייניגטע קאפיטאליסטען. דער אייזענבאהן סטרייק אין באפאלא, נויארק, האט געפארנען דעם פעלד פון קלאסען־קאמף רייך אויפגעאקערט פון די שטאל־ארבייטער אין האומסטעד, און נאך איהם איז געקומען דער בלוטיגער קאנפליקט אין טרייסי סיטי, טענעסי, אין אינמען, אין אליוועך ספרינגס, אין קאאל קריק — אומעטום, איבעראל. די קוילען און אייזען גרעבער האבען ארויסגעוויזען וואונדערליכען מוט, אויסדויער און קראפט. אין טענעסי איז די מלחמה אוועק אזוי ווייט, אז גאנצע באהן־צוגען מיט מיליציאנערען זיינען אריינגעפאלען אין די הענט פון די באוואפענטע סטרייקער. די ארבייטער האבען די מיליציאנערען גענומען אין געפאנגענשאפט, און ענטוואפענט זיי, אבער סוף כל סוף איז דאך דער זיעג געווען אויף דער צווייטער זייט.

דער סטרייק אין באפאלא, פון 400 וויכענשטעלער (סוויטשמען, סטרעלאטשניקעס) האט זיך אנגעהויבען אונטער זעהר גינסטיגע באדינגונגען פאר די ארבייטער. זיי האבען געפאדערט העכערע שכירות און קירצערע ארבייטס־שטונדען, און זיי איז געלונגען אפצושטעלען דעם אייזענבאהן־פארקעהר ארום באפאלא. די באפעלקערונג האט סימפאטיזירט מיט סטרייקערס, און די ארטיגע מיליץ, וואס איז ארויסגעפאדערט געווארען שוין אין סאמע אנהויב פון סטרייק, האט ניט ארויסגעוויזען קיין באזונדער גרויסען חשק צו מישען זיך אין סטרייק און האט ניט געשטערט דעם פריעדליכען „פיקעטען“. אבער די אייזענבאהן־פארוואלטער האבען געצוואונגען דעם שעריף, געגען זיין ווילען, ער זאל בעטען שטיצע פון דעם גאווערנאר פון סטייט, און אין 48 שטונדען צייט איז ארויסגעפאדערט געווארען כמעט די גאנצע מיליץ פון שטאאט נויארק, פולע 8000 מיליציאנערען צו באקעמפען 400 פריעדליכע סטרייקער. אין ניין טעג צייט איז דער סטרייק געווען געבראָ־

כען און די סטרייקער האָבען זיך אומגעקעהרט צו דער ארבייט באַזיגטע.

דער דורכפאַל פון די קופּער־מיינערס, די מעטאַל־גרעבער אין קור ד'אַלען האָט געפיהרט צו דער גרינדונג פון דער וועסטלי־כער פעדעראַציע פון די מעטאַל־גרעבער (וועסטערן פעדריישאָן אָוו מיינערס), וואו אַלע ארבייטער אין דער מעטאַל־גראָבענדער אינדוסטריע האָבען זיך פאַראייניגט אין איין אינדוסטריעלער יו־ניאָן, כדי געמיינשאַפטליך, מיט פאַראייניגטע כחות און אָהן די שטערונגען פון פאַכאָווע מחיצות, צו קעמפען געגען דעם אינדוס־טריעל, קאָמערציעל און פינאַנציעל פאַראייניגטען קאַפּיטאַל.

אין דער זעלביגער ריכטונג האָט אויך געווירקט דער דורכ־פאַל פון דעם אייזענבאַהן־סטרייק אין באַפאַלאָ אויף יודזשין וויק־טאָר דעבס'ען. ער האָט עס דעמאָלט באַשלאָסען צו רעזיגנירען פון זיין אמט אין דער ברודערשאַפט פון די לאָקאָמאָטיוו־הייצער און צו אָפּגעבען זיך מיט דער אגיטאַציע פאר אַן ענגער פאַרבינדונג פון אַלע אייזענבאַהן־אָרגאַניזאַציעס אין איין פעדעראַציע. אָבער וואָס דער אויפריכטיגער און גרינדליך דענקענדער דעבס האָט גע־זעהן, האָבען די אנדערע פיהרער און בעאַמטע פון די אייזענבאַהן ברודערשאַפטען ניט געזעהן און ניט פארשטאַנען. פאַר דעבס'ען איז קלאָהר געווען, אז אויב די ארבייטער האָבען וועלכע עס איז האָפנונג צו שטעלען זיך געגען די ריזיגע כחות פון די קאָמפּאַניעס, איז עס נאָר דורך אַן אַלגעמיינער און געשלאָסענער אַקציאָן פון אַלע, אָהן אויסנאַהם, ארבייטער אויף די אייזענבאַהנען. אָבער דעבס'עס חברים האָבען נאָך אַלץ געגלויבט אין דער קראַפט פון פאַכאָווער אָפּגעזונדערקייט און־ אין דיפּלאָמאַטיש־שתדלנישער אַקציאָן, און זיי האָבען זיך אָפּגעזאָגט פון ענגער צוזאַמענברייננגען די אייזענבאַהן ארבייטער פון די פאַרשיידענע פאַכען.

דעבס האָט געמוזט דערווייזען דעם אמת פון זיין געדאַנק אויף דער גרינדונג פון דער „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן", די ער־שטע אינדוסטריעלע אָרגאַניזאַציע צווישען די אייזענבאַהנער.

די ברודערשאַפטען האָבען זיך באַצויגען פיינדליך צו דער נייער באַוועגונג. די „אַמעריקאַן רעילוועי יוניאָן" איז צוזאַמענגע־

שטעלט געוואָרען פון אַלערליי פאַך־אָרגאַניזאַציעס פון די אייזענ־באַהנער, און די אינערליכע האַרמאָניע, וואָס האָט אויסגעצייכענט די „א. ר. יו.“ פון ערשטען טאָג האָט גלענצענד דעמאָנסטרירט דעם פאַרצוג פון אינדוסטריעלער סאָלידאַריטעט געגענאיבער פאַך־כאַוועוּר אָפּגעזונדערקייט. דאָס פּראַקטישע לעבען און דער פאַקטי־שער קאַמף האָבען אָבער געזאָלט ארויסברייגגען אויף די מאַטע־ריעלע געווינסען פון דער אינדוסטריעלער פאַראייניגונג. פאַר דעם צוועק האָט יודזשין וויקטאָר דעבס מיט זיינע חברים געאַר־בייט אונערמידליך.

דער מאַנגעל אין פיהרערשאַפט.

די סאַמע לופט פון דער געזעלשאַפט, אין דער צייט וואָס ווערט דאָ באַשריעבען, איז פול געוועזן מיט אונצופרידענהייט. געוויס, נאָר ווייניגע האָבען קלאָהר געזעהען וואוהין עס טרייבט דער גאַנג פון דער אינדוסטריעלער ענטוויקלונג. איבערהויפּט ווייסען ווייניג מענשען פון אַזאַ זאַך, ווי ענטוויקלונג. די גרויסע מעהר־הייט בעטראַכט אַ גיעדערלאַגע פאַר זיך, ווי אַן אָפּגעזונדערטען און פאַרענדיגטען ענין. אָבער שוין גאָר אַ סך מענשען האָבען געפיהלט, אַז עס איז ווייט ניט אַלץ אין בעסטער אָרדנונג. יע־דער איינער, אין די מאַסען, האָט געפיהלט, ווי עס דריקט איהם דער שוך. אונצעהליגע קריוודעס זיינען אומגעגאַנגען איבער די גאַסען, האָבען אַרויסגעשריען פון די הייזער. עס איז אָבער ניט געווען קיין געמיינשאַפטליכער אויסדרוק און קיין איינהייטליכער אַפּאַראַט וואָס זאָל אויסדריקען די איינצעלנע און אָפּגעזונדערטע תביעות און טענות. די מאַסען האָבען געגאַרט נאָך אַ געמיינשאַפט־ליכער שפּראַך. אָבער ניט די דאַמאָלדיגע סאָציאַליסטישע באַוועג־גונג און ניט די טרייד־יוניאָניסטישע האָבען געטראָפען צו ריידען אָט די שפּראַך. די סאָציאַליסטישע ארבייטער פּאַרטיי (ס. ל. פּ.) האָט ניט געקאָנט ריידען די שפּראַך פון די מאַסען און די אַמעריי־קאַנער ארבייטער־פעדעראַציע (אַ. פּ. אָוו ל.) האָט עס ניט געוואָלט טאָן, די ס. ל. פּ. האָט געשוועבט אין די ווייטע וואָלקענס פון סאָציאַליסטישער אַבסטראַקציע און האָט זיך ערשט פאַרנומען מיט

„רייניגען די רייהען“ אנשטאַט צו שטאַרקען זיי דורך טאָלעראַנץ און איינינקייט. די ע. פ. אָוו ל., ווידער, האָט געהאַט דעם קאָפּ פארשטעקט אין דער טעגליכער דאגת החיונה און געווייכט, ווי פון פעפער, פון יעדען אַלגעמיינעם און פאראייניגענדען געדאַנק. זי האָט ניט פארשטאַנען דעם מאַנדאַט פון דער צייט.

און אָן א זייט פוןביידע איז געשטאַנען די אַריסטאָקראַטיש אָפּגעזונדערטע און ענדלאָז צושפּאָלטענע אָרגאַניזאַציע פון די אייזענבאהנער אונטער דער אויטאָקראַטישער פיהרערשאַפט פון הויך־געצאָהלטע „טשיעף׳ס“, „גרענד מאַסטערס“, און ווי נאָך די היערארכיע האָט געהייסען. פאַר זיי איז אפילו די אמעריקאַנער ארבייטער פעדעראַציע געווען צו ראַדיקאַל. אָבער גראָד האָבען די אייזענבאהנען דעמאָלט אויסגעאיבט די גרויזאַמסטע ווירקונג אויף דעם עקאָנאָמישען לעבען פון דער רעפּובליק. דאָס האָבען די אייזענבאהן־קאָרפּאָראַציעס געשטעלט אין דעם רשות פון א פּאָר יחידים די גאַנצע שטאָהל־אינדוסטריע. דאָס האָבען די מעכטיגע אייזענבאהן־קאָמפּאַניעס צוכאַפּט די גרויסע טראַקטען פון דער פרייער נאַציאָנאַלער ערד, און דער ארבייטער האָט דערפיהלט, אַז עס איז מעהר ניטאָ וואו צו לויפען פון דער טיראַנײ פון קאַפּיטאַל. ניט געווען מעהר קיין פרייע לאַנד. די אַלץ און אַלעמען קאָנטראָלירענדע באַהן־קאָרפּאָראַציעס האָבען אָפּגעקויפט שטאָדטראַטען, שטאַאַט־לעגיסלאַטורען, האָבען קאָרופּטירט נאַציאָנאַלע וואַהלען, די נענעל פון קאָרפּאָראַטיווען קאַפּיטאַל האָבען זיך איינגעגעסען אין דעם סאַמע האַלז פון דער נאַציאָן. דער גרעסטער קלאַפּ איבער דער מאַכט פון קאַפּיטאַל האָט געמוזט געציעלט ווערען אין די אייזענבאהן־קאָמפּאַניעס. די אייזענבאהן־ארבייטער זיינען געווען די טרעגער, אפשר אומבאוואוסטזיניגע, פון א גרויסער היסטאָרישער סאָציאַל־פּאָליטישער שליחות. עס האָט געפעהלט דער גרויסער רוף, דער מעכטיגער פיהרער, דער לאַסאַל פון דער אמעריקאַנער ארבייטעשאַפט, וואָס זאָל, אגב, אויך קומען פון די געבאָרענע אמעריקאַנער. די טרייד־יוניאָן באוועגונג האָט געצעהלט אין איהרע רייהען א היבשע צאָהל מיטגליעדער און פיהרער, וואָס האָבען סימפּאַטיזירט מיט דער סאָציאַליסטישער וועלט־אנשויאונג,

און די יעהרליכע צוזאַמענפאָהרען פון דער א. פ. אָװ ל. האָבען פיעל געהאַט צו טאָן מיט דער פראַגע וועגען סאָציאַליזם און סאָציאַליסטישער פּאָליטישער אַקציאָן. דער שיקאַגאָ׳ער צוזאַמענפאָהר פון דער ארבייטער פעדעראַציע, אין 1893, האָט דירעקט דעבאַטירט די פראַגע פון סאָציאַליזם, וועלכע איז אויך געשטעלט געוואָרען צו אָפּשטימונג דורך דער היסטאָרישער רעזאָלוציע פון טאָמאַס דזשיי. מאָרגאַן, א זעהר פּראָמינענטען ס. ל. פּ. מאַן פון יענער צייט. די רעזאָלוציע האָט געפאָדערט אז דער אמעריקאַנער ארבייטער־קלאַס זאָל זיך אָרגאַניזירען פאַר זעלבסטשטענדיגער פּאָליטישער אַקציאָן אויף דעם גרונד פון א גאַנץ דרייסטען פּראָגראַם פון פּאָליטישע און סאָציאַלע רעפאָרמעס, דאַרונטער — נאַציאָנאַליזירונג אָדער מוניציפּאַליזירונג פון אַלע געזעלשאַפטליך־וויכטיגע פאַרקעהר־ און קאָמוניקאַציאָנס־מיטלען, און קלה׳שער אייגענטום פון אַלע מיטלען פון פּראָדוקציאָן און פאַרטיילונג. די געגנער פון די סאָציאַליסטען, וואָס האָבען געצעהלט אויף דעם צוזאַמענפאָהר אַן ערך ¾ פון דער אַלגעמיינער צאָהל שטימען, ווי דאָס האָט זיך ארויסגעוויזען ביי אַן אַנדער אָפּשטימונג, האָבען זיך ניט געקאָנט העלפען און האָבען געמוזט איינשטימען, אז די רעזאָלוציע וועגען פּאָליטישער אַקציאָן זאָל איבערגעגעבען ווערען צו אַן אַלגעמיינער אור־אָפּשטימונג פון די מיטגליעדער פון די פעדערירטע יוניאָנס. און אין פאַרלויף פון דעם יאָהר, ביז צו דעם צוזאַמענפאָהר פון דער פעדעראַציע אין דעצעמבער 1894 איז די פראַגע לעבהאַפט דיסקוטירט געוואָרען אין די מעהרסטע ארבייטער־אָרגאַניזאַציעס. די אַלגעמיינע אויפרייצונג, וואָס האָט געהערשט אין די ארבייטער רייהען, צוליעב דעם ברוטאַלען קאַמף וואָס אָרגאַניזירטער קאַפּיטאַל האָט געפיהרט געגען די ארבייטער, האָט געשאַפען א גינסטיגען באָדען פאַר דער סאָציאַליסטישער אַגיטאַציע.

צווישען די פאַרמערס און די ברייטע שיכטען פון דער שטאָדטיגער קליין־בורזשואַזיע האָט זיך אויך שטאַרק געלאָזט פיהלען די אַלגעמיינע אומצופרידענהייט. וואַרום די קאָרפּאָראַציעס האָבען אפשר ניט ווייניגער ווי די ארבייטער אויך געטראָפען די פאַרמערס. אין די פּרעזידענטשאַפט־וואַהלען פון 1892 האָט די

„פאָלקס־פּארטיי“ (פּאָפּוליסט פּארטי), וואָס האָט זיך געגרינדעט פאר צוויי יאָהרען, געקראָגען העכער פון א מיליאָן שטימען.

די אינטעליגענטע אדער אינטעליגענטישע עלעמענטען פון דער אמעריקאנער געזעלשאפט האָבען זיך אויך גענומען ריהרען. אין 1891 זיינען געווען ניט ווענינער פון 162 „נאַציאָנאַליסטישע קלו־בען“, וואָס זיינען באשטאנען פון נאָכפאָלגער פון עדוארד בעללאמי. זיי האָבען געפּריידיגט די נאציאָנאַליזאציע פון די גרויסע אינדוס־טריעס.

עס האָבען זיך אין פיעלע צענטרען געגרינדעט אלערליי קריסטליך־סאָציאלע, סאָציאלאָגישע און עהנליכע פאראיינען, און אומעטום האָט מען מיט גרויס אינטערעס שטודירט די פּראָבלעמען פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע און סאָציאלער וויסענשאפט.

אָבער קיינע פון די אויסגערעכענטע בעוועגונגען האָבען ניט ארויסגעבראכט קיין גרויסע פערזענליכקייט, וואָס זאָל קאָנען פאר־אייניגען, קאָנצענטרירען און פיהרען. יעדע באוועגונג האָט גע־רעדט איהר אייגענע שפּראַך, געווען איבער די אויערען פארזונקען אין איהרע אייגענע פּראָבלעמען, און די סאָציאלע אויפרודערונג פון די מאסען איז געבליבען ניט פאראייניגט, ניט אויסגעדריקט.

די סאָציאליסטישע ארבייטער־פּארטיי (ס. ל. פּ.) האָט יע געהאט א שטארקע פערזאָן אין דער שפּיץ פון איהר אָרגאניזאציע. דאָס איז געווען דעניעל דעליאָן, דער פיהרער און טעאָרעטיקער פון דער פּארטיי. אָבער דעניעל דעליאָן איז מעהר געווען אן אָנ־פיהרער פון א פאנאטישער סעקטע איידער פון א ברייטער מאסען־פּארטיי, הגם ער האָט געהאט א ברייטען בליק אויף דער סאָציאלער ענטוויקלונג און איז געווען א גרינדליכער קענער פון דער אמערי־קאנער פּאָליטיק און עקאָנאָמיק. דעליאָן האָט מעהר געהאלטען פון שיילען און טיילען ביז דאָס אבסאָלוט ריכטיגע און דורכאויס ניט פעהלערהאפטע וועט אָפּגעזונדערט ווערען פון דעם וואָס איז ניט דורכאויס ריכטיג און איז פעהלערהאפט, איידער — פון פאראיי־ניגען און קאָנצענטרירען. דעליאָן איז זיכער ניט געווען דער גע־באָרענער פיהרער פאר א גרויסער נאציאָנאַלער מאסען־באוועגונג, אין וועלכער עס האָט זיך גענויטיגט די אָפּאָזיציאָנעלע אמעריקא,

הגם ער וואָלט אָהן ספק געווען אן אויסגעצייכענטער אָפּאָזיציאָנס־פיהרער פון אַ ראַדיקאַלער מינאָריטעט און אַ גרויסער מאַסען־באוועגונג.

עס איז געווען אין יענער צייט אַ צווייטע שטאַרקע פיגור, וועמען די ארבייטער באוועגונג האָט ארויסגערוקט צום פאָדער־גרונד פון דער עפּאָכע. דאָס איז געווען סעמועל גאָמפּערס, דער פּרעזידענט און פיהרער פון דער אמעריקאנער ארבייטער באוועגונג. אין יענער צייט איז גאָמפּערס געווען פיעל פּאָרטגעשריטענער, ווי היינט. זיין בליק אויף דעם עקאָנאָמישען אינהאַלט פון דער געזעלשאַפטליכער באוועגונג איז געווען ניט זעהר ראַדיקאַל, אָבער אויך ניט אזוי הינטערשטעליג ווי אין די לעצטע יאָהרען. גאָמפּערס איז געווען אַן אָפּאָרטוניסט, און דאָס איז אפשר געווען אויך אַ מעלה, ווייל זיין אָפּאָרטוניזם וואָלט איהם געהאָלפען צו פאראייניגען אַלע אונצופרידענע אַרום אַ געמיינשאַפטליכען, ווען אפילו ניט קיין אויסגעהאַלטענעם פּראָגראַם. אָבער גאָמפּערס איז געווען דער פּרעזידענט פון דער אַ. פ. אָוו ל., אַ צענטראַלער פאַר־באַנד פון אויטאָנאָמע אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָט זיך געקאָנט האַל־טען צוזאַמען נאָר מיט דעם חסד און גוטען ווילען פון אַ ל ע אָרגאַניזאַציעס, מיט דער איינשטימיגער הסכמה פון אַלע אויטאָ־נאָמע יוניאָנס. דערצו איז נאָך די אַ. פ. אָוו ל. געווען אַ קאָנקור־רענץ אָרגאַניזאַציע, וואָס איז געשטאַנען אין קאַמף נעגען דער אַמאָליגער ארבייטער צענטראַלע, די „נייטס אָוו לייבאָר“, וואָס איז גראַד געווען צענטראַליסטיש און ראַדיקאַל. דער שטאַרקער קאָרט פון דער אַ. פ' אָוו ל. איז געווען איהר דעצענטראַליזירטקייט, איהר שוואַכע, איבער־מעסיגע פּאָליטיק, און גאָמפּערס האָט געבויט זיין פּאָליטישע קאַריערע טאַקע אויף די צוריקגעהאַלטענדע, אין לעצטען חשבון ריקשריטליכע כחות אין דער ארבייטער־באוועגונג. אויך ניט ער איז בארופען געווען צו זיין דער פיהרער פון דער אמערי־קאַנער ארבייטער־בעוועגונג. וואָס זאָל געפינען און קאָנען און וועלען ארויסזאָגען דאָס נייע וואָרט, אויף וועלכען דאָס לאַנד האָט אונגעדולדיג געוואַרט.

דער פיהרער דעבס.

דעבס איז געווען דער פיהרער. ער האָט דערפיהלט דעם וועה־געשריי פון דער אַמעריקאַנער ארבייטערשאַפט. ער האָט אין זיין געוויסען געטראָגען דעם אָפּקלאַנג פון די ליידען און באַליידי־גונגען פון די מאַסען. און טריי צו דעם אינערליכען קול, וואָס האָט אין איהם גערעדט קרעפטיגער און הילכיגער פון אַלע אויס־ערליכע, שטערענדע מאָטיוען, האָט ער אויפגעגעבען זיין אָנגעזע־הענע און אָפּגעשעצטע לאַגע אין דער ברודערשאַפט פון די לאָקאָ־מאָטיוו־הייצער און ער האָט ארויסגעלאָזען דעם גרויסען רוף צו איינינקייט און געאייניגטער אקציאָן. ווי אַן עלעקטרישער שטראָם האָט זיין רוף דורכגענומען דעם אַמעריקאַנער ארבייטער־קלאַס. דער ענטפער איז געווען גרויסאַרטיג, ערמונטערענד, פאַרשפּרעכענד.

דאָס בייזוויליג פאַרגאָסענע אומשולדיגע בלוט פון די היימאָר־קעט קרבנות, די אַנוסים פון האָומסטעד, די מאַרטירער פון קור ד'אַלען, דער כּאַר פון פּאַריאָגטע און געפּייניגטע אויף דעם גאַנצען לויף פון דער אַמעריקאַנער היסטאָריע און טעריטאָריע האָט זיך אָפּגערופען מיט א הילכיגען און מעכטיגען: נעם נקמה פאַר אונז! און דעבס האָט די אומבאַשטימטע שטימען פאַרנומען אין זיין גרויסער נשמה און מיט זיין פייערדיגער שטימע און לייבען־קול האָט ער צו די קרעכצען און זיפצען און פּראָטעסטען געגעבען אַ הערליכע פאָרמע און אַ מורא'דיגע קראַפט. זיין פערזענליכער מאַגנעטיזם איז געווען ניט בייצושטעהן און זיין ווירקונג אונגע־הויער. יונג, ענערגיש, באַגייסטערט און באַגייסטערנד איז ער געווען דער שליח פון דעם שיקזאַל פאַר דער אַמביציעזער פיה־רער־ראָלע פון דער ערוואַרטעטער אַמעריקאַנער ארבייטער־שאַפט. דער נאַטירליכער רעדנער־טאַלאַנט פון דעם אַמעריקאַנער איז אין דעבס'ען באַרייכערט געוואָרען מיט דעם טעמפּעראַמענט פון זיינע פראַנצויזישע עלטערן. ער איז געווען אַ מערקווירדיגער רעדנער, אַ נביא פון ארבייט מיט דעם לשון פון אַ פּאָעט. אַט ווי עס באַשרייבט דעבס'עס ריידען וויליאַם ס. פּאָמראָי, דער רע־דאַקטאָר פון דעם „אכט שטונדען העראַלד“:

„איך זיץ מיט פאַרמאַכטע אויגען אויף דער פּלאַטפאָרם. אַ

„גרויסע פארזאמלונג ווערט אבגעהאלטען. איך זיץ ווי אין א
„טרוים און הער די הילכיגע טענער פון א שטים, וואס איז מיר
„אזוי באקאנט. די שטים און די ווערטער טראגען מיך אין גע־
„דאנק אוועק צוריק צו די צייטען פון רוים, און דאס פראקלאמירט
„קאיוס גראקכוס די אנקומענדע פרייהייט פון פאלק. די פלאמיגע
„און שעהנע ווערטער געהען פלוצלונג איבער אין די הארטע טענער
„פון קאלא די ריענצי, וואס שרייט אויס: 'שטעהט אויף, איהר
„רוימער! שטעהט אויף, איהר קנעכט!' דרינגען די ווערטער
„אין אויער, און זיי דערהויבען מיין נשמה ביז צו אן עקסטאז.
„און איך בין שוין ניט מעהר אין דער אייביגער שטאדט, איך
„וואנדער איצט צווישען די בערג און טאלען פון יהודה, און די
„שטים האט זיך ווידער געענדערט. דאס מאל זיינען דאס שוין
„די טענער פון מיטלייד פון דעם נביא: 'ליעבט איינער דעם צוויי־
„טען', און זיי געהען שנעל און הארמאניש איבער אין פאנדארא'ס
„מורמלען: 'דאס טעגליכע ליכט קומט, שטארקט אייך', און פראמע־
„טעאוס ענטפערט מיט די ווייט אבקלינגענדע קרעכצען און זיפצען
„פון ליידענדע נשמות. די לופט איז איצט אנגעפילט מיט אויפ־
„רייצענדער מלחמה מוזיק, און איבער איהרע פארביילויפענדע
„קאדאנסען הערט זיך די ליידענשאפטליכע שטים פון פעטער דעם
„נזיר, וואס רופט צו די מענשען צו ליעבען זייער פליכט. און
„אט רעדט די שטים אראב פון די שפיצען פון דייטשע בערג, און
„א טיפער קול, ווי א דונער, ענטפערט איהם: 'איך קום!'

„אט ווערט שטיל א ווײלע, און פארענדערליכע פארהאנגען פון
„דער פאנטאזיע הויבען זיך ווידער אויף און דעקען אויף א נייע
„סצענע. איך בין אויף א פארזאמלונג פון ווירדזשיניער בירגער,
„און די שטים האט אנגענומען דעם טאן פון פעטריק הענרי. די
„שטים זאגט: 'אייביגע וואכזאמקייט איז דער פרייז פון פרייהייט',
„און 'דער, וואס וויל זיין אליין פריי, מוז געבען דעם קלאפ'. און
„אט איז דאס שוין טאמאס דזשעפערסאן, וואס ערקלערט, אז
„'מיר האלטען, אז אט די אמת'ען זיינען זעלבסטפארשטענדליך, אז
„אלע מענשען ווערען געבארען פריי און גלייך'. און פלוצלונג,
„קוים זיינען פארשטארבען אין דער ווייט די ווייכע טענער פון

„דעם 'אויסדערוועהלטען זוהן', ווי די שטים פון ענדריו דזשעקסאָן
„דונערט אויס דעם באשלוס: 'אַלע און יעדערער אין אָט דעם
„לאַנד מוז און וועט זיין פריי!'

„דער אָבקלאַנג פון די דורות נעמט אויף די שטים, און זי
„מישט זיך שוין צונויף מיט די טענער פון דעם, וואָס האָט אין
„געטיסבורג געזאָגט די אונשטערבליכע פלאַמיגע ווערטער: 'דאָס
„לאַנד וועט האָבען א נייע געבורט פון פרייהייט, און די רעגירונג
„פון דעם פאָלק און פאַר דעם פאָלק וועט ניט פארשווינדען פון
„דער ערד". און קוים איז דער שפרוך פון דעם מארטירער פאר־
„שטאָרבען אין דער לופט, ווי עס הערט זיך שוין לאָועל'ס ווייכע
„שטים:

„דער איז טריי צו גאָט, ווער ס'איז טריי צו מענשען, וואו נאָר אַן
אונרעכט געשעהט,
„צו די נידריגסטע און שוואַכסטע, וואָס אָטמען אונטער דער זון.
„אַזאַ אונרעכט איז אויך קעגען אונז, און דער איז אַ געמיינער קנעכט,
„וועמעס ליעבע פון רעכט איז נאָר פאַר איהם, און ניט פאַר דער
גאַנצער מענשהייט."

„איך בלייב פארוואונדערט. ווי קומט דאָס, פרעג איך זיך
„אליין, וואָס אָט די אַלע פארגאנגענע, טויטע העלדען שטעהען
„אזוי נאָהנט לעבען מיר היינט?

„וואָס פאר א קראַפט באוועגט דאָס זיי צו פארלאָזען זייער
„רוה אין דער האַרטער ברוסט פון דער מוטער ערד און ווידער
„באַזוכען פארזאמלונגען פון שטערבליכע מענשען, אום ארויסצו־
„זאָגען פאר זיי זייערע אומשטערבליכע שפרוכען? א ניי באוואוסט־
„זיין קומט צו מיר. דער טרוים דעקט אויף זיין בליי־שווערע
„דעקעל פון מיינע אויגען, זיי עפענען זיך און קוקען אויף אַן אונ־
„געהויערע מאַסע מענשען — מענער, פרויען און קינדער. די מע־
„נער שטעהען אויף זייערע שמוהלען און וואַרפען אין לופט זייערע
„היט; די פרויען ווײנען פאר פרייד און הויבען זייערע טאַשען־
„טיכלעך; און אַלץ גיסט זיך צונויף אין איין געשריי. זייערע

„אויגען זיינען געווענדט צו דער פּלאַטפאָרם, אויף איין מענשען, „וואָס פארנייגט זיך גראַציעז ביי די דונערען פון אפּלאָדיסמענטען. „איך בין נאָהנט צו איהם, איך קוק אין זיין געזיכט. דאָס איז די „געזיכט פון יודזשין וו. דעבס.“

די „א. ר. יו.“ (אמעריקען רעילוועי יוניאָן), אין וועמענס דיענסט דעבס האָט געשטעלט זיין רייכע פּערזענליכקייט, איז געווען פיעל מעהר, ווי אַ טרייד־יוניאָן. זי איז געווען דער ערשטער פּראָטאָטיפּ, דאָס פיר־בילד און דער פאָר־געהער פון דער צוקינפטיגער מאַסען־באַוועגונג, אויב עס איז ערלויבט דער פארגלייך — דער אָנזאָג פון דעם קינפטיגען אמעריקאנער ארבייטער־„סאָוועט“.

די קאַריערע פון דער „א. ר. יו.“

איהר ערשטען גרויסען קאמף און ערשטען גרויסען זיעג האָט די „א. ר. יו.“ דורכגעמאַכט צום סוף פון ערשטען יאָהר פון איהר לעבען. אין יוני פון 1893 האָט דעבס געגרינדעט די „א. ר. יו.“ און דעם 13טען אפּריל זיינען ארויס אין סטרייק געגען דער „גרויסער נאָרדליכער אייזענבאַהן“, וועלכע האָט געהערט צו דעם באַריהמטען אייזענבאַנען־בויער און געלד־מאַגנאַט דזשיימס דזשיי. הילל. די אייזענבאַהן קאָמפּאַניע האָט ארונטערגעזעצט די שכירות פון די ארבייטער אויף גאַנצע 10 פּראָצענט. די „א. ר. יו.“אונטער דעבס'ען האָט געפאָדערט די פריהערדיגע נאָרמע. מר. הילל איז געווען אַ גרויסער מאַן, אַ געניאַלער געשעפטסמאַן, און ווען עס פלעגט איהם ניט געלינגען בייצוקומען זיינעם אַ געגנער אין אָפענעם קאמף, האָט ער געהאַט אַ מנהג צו פּרואווען כּאבאר. צום שלום פון דער ערשטער וואָך, ווען מר. היל האָט זיך ארומגעזעהן, אז די יוניאָן לאָזט זיך ניט ברעכען, האָט ער פאָרגעשלאָגען צו קאָנפערירען מיט דעבס'ען, אין דער האָפנונג, אז עס וועט איהם געלינגען צו בויגען דעם חוצפּה'דיגען פיהרער. דערפאַר האָט דעבס קיין מורא ניט געהאַט, און ער איז אוועק צו דעם מאַגנאַט. מר. היל האָט פאָרגעשלאָגען צו פארלאָזען זיך אויף בוררים (ארביטריישאָן), אָבער דערויף איז דעבס ניט איינגעגאַנגען. ער האָט אין געצעהלטע און געוואויגענע ווערטער געענטפערט

דעם אייזענבאהן מאגנאט, אז די ארבייטער זיינען ענטשלאָסען צו שטעהן אין סטרייק, ביז זיי וועלען געווינען וואָס זיי האַלטען פאר גערעכט. „די ארבייטער וועלען קעמפען מיט אלע מיטלען אין זייער רשות, ניט איבערטרעטענדיג דאָס געזעץ", האָט דעבס צוגע־געבען: „איהר פארשטעהט אונזער לאגע, מיר פארשטעהען אייערע. מיר וועלען פארבלייבען אין קאָנפערענץ א לענגערע צייט און וועלען ווארטען אויף ווייטערע ידיעות פון אייך". מר. הילל האָט פארשטאַנען, אז די שפיעל איז פאר'ן טייוועל און די „אמע־ריקען רעילוועי יוניאָן" האָט אָפּגעהאַלטען איהר ערשטען גרויסען נצחון, נאָך איידער זי איז אַלט געוואָרען א פולען יאָהר. דער נאָ־מען דעבס איז געוואָרען דער בענשונגס־וואָרט פון די אמעריקאנער ארבייטער. א צייט־גענאָסע, דזשאהן סווינטאָן, א ראדיקאלער און ארבייטער קעמפער, וואָס האָט געקענט פערזענליך און איז געקומען אין באריהרונג מיט די בעסטע מענשען פון א האַלבען יאָהרהונ־דערט, שרייבט וועגען דעבס'ען:

„איך האָב קיינמאָל ניט געזעהן ברודער דעבס'ען. איך וויים „פון איהם בלויז פון זיינע טאַטען און ווערטער.

„פון די קורצע באשרייבונגען, וואָס זיינען לעצטענס וועגען „איהם ערשינען, דערוויס איך זיך, אז ער איז א געבאָרענער פון „אינדיאנא, אז ער איז ערשט אין זיינע פרימע יאָהרען, איז דער „מאַן פון א קלוגער און גרויסמוטיגער פרוי, איז אלעמאָל איז גו־„טען געזונט, הויך־געוויקסיג, גוט און שעהן געבויט, מיט א שטאר־„קען געזיכט, גוט ראזירט, האָט אנגענעמע זיטען און אייננפאך אין „באנעמען זיך, האָט א „געזונטען קאָפּ" און האָט דעם טייוועל אין „ארבעל.

„איך האָב געקראָגען א נייעם באגריף וועגען טשאַרלז דיקענס „נאָכדעם, ווי איך האָב דעם ערשטען מאָל געגעסען א מאָלצייט אין „זיין געזעלשאפט, און וועגען וויקטאר הוגאָ, ווען איך האָב איהם „דעם ערשטען מאָל געדריקט די האַנד, און וועגען גלאַדסטאָנ'ען, „ווען איך האָב איהם צום ערשטען מאָל געזעהן. מיין פארשטעלונג „וועגען אברהם לינקאָלן איז געוואָרען פיעל רייכער, ווען איך האָב „זיך צום ערשטען מאָל געפונען אין זיין געגענוואַרט, אָדער וועגען

„קאסום׳ען נאך אונזער ערשטער באגעגעניש, אדער ווענען „מארקס׳ען, נאכדעם ווי ער האט מיך צום ערשטען מאל בא־ „גריסט און ווענען האראס גרילי, ווען מיר זיינען צוערשט „באקענט געווארען. אבער איך גלויב ניט, דאס איך זאל דערגעהן „נאך מעהר ווענען דעבס׳ען, אויב מיר זאלען זיך באגעגענען פער־ „זענליך".

די אלגעמיינע באוואונדערונג, וואס דעבס האט דערוויזען ארויסצורופען איז געווען ווירקליך אויסערגעוועהנליך. ווי דער־ זעלבינער סוויניטאן דריקט זיך אויס:

— ער איז דער בעסטער מאן, זאגט זיין ווייב.

— ער איז דער בעסטער ברודער, זאגט זיין שוועסטער.

— ער איז דער בעסטער זוהן, זאגען זיינע עלטערען.

— ער איז דער בעסטער בירגער, זאגען זיינע פריינד אין טער־אט.

— ער איז דער בעסטער סעקרעטער, זאגען די מיטגלידער פון זיין ברודערשאפט.

— ער איז דער בעסטער ארגאניזאטאר, זאגט די אפשטימונג פון דער יוניאן, וואס האט איהם ערוועהלט אלס פרעזידענט.

— ער איז א מערקווירדיגער רעדנער, ווען ער רעדט ווענען די אינטערעסען פון ארבייט, און נאר ווענען דעם רעדט ער אלע־ מאל.

ווען דעבס האט זיך אומגעקעהרט פון דעם קאמפס־פלאץ אין זיין היים־שטעדטעל טער־אט, האט אן עולם פון 4000 מענשען,— דאס גאנצע שטעדטעל, אלט און יונג, באגריסט זיין צוג, און דער זיעגרייכער פיהרער האט גערעדט צו דער דאנקבארער אוידיטאריע אין הארציגע, דורכדרינגענדע ווערטער. ער האט דעצעהלט ווענען די ליידען פון די ניט־גענוג געצאהלטע, אהן א שיעור געדריקטע אייזענבאהן־שקלאפען, וואס האבען געארבייט ענדלאזע שטונדען פאר די קלעגליכע באלוינונג פון 80 סענט ביז 1 דאלאר א טאג. און קעמפען פאר דער אויסבעסערונג פון דער לאגע פון די מענ־ שען, קעמפען איבערגעבען און ערפאלגרייך איז געווען די אויפגאבע פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאן", אזוי האט געגלויבט דער

ביהרער און גלייכצייטיג האָט ער נאָך אַלץ געגלויבט, אַז דער אונ־טערנעמער און דער אַרבייטער קאָנען אַרבייטען אין שלום און גוּ־טער געגענזייטיגער פאַרשטענדניס:

„די ,א. ר. יו.' גלויבט ניט אין געוואַלט און צוואַנג, נאָר אין אויפקלעהרונג", האָט דעבס גערעדט פאַר זיינע מיטבירגער: „זי גלויבט, אַז נאָכדעם, ווי עס ווערט גע'חתמ'עט אַ פריעדענס־אָפּ־מאַך, דאַרף הערשען איינינקייט און האַרמאָניע צווישען ביידע צדדים. די יוניאָן גלויבט אין דער דערנעהנטערונג צווישען אַר־בייטסגעבער און אַרבייטער און זי וועט אַרבייטען פאַר דער פאַר־ווירקליכונג פון דעם אידעאַל. איך האָף, אַז די צייט איז נאָהענט, ווען אַרבייט און קאַפּיטאַל וועלען זיין ענגער פאַרבונדען צווישען זיך . . . מען זאָגט, אַז דער אָפּגרונד צווישען קאַפּיטאַל און אַר־בייט ווערט אַלץ טיעפער. איך גלויב ניט דעריין. ניכער ווערט די שטרעקע צווישען ביידען אַלץ קירצער, און איך האָף צו דערלעבען דעם טאָג, ווען דער אָפּגרונד און די שטרעקע וועלען אינגאַנצען פאַרשווינדען".

דעבס האָט דעם דריטען מאַי, ווען ער האָט געהאַלטען די רעדע, ניט געפיהלט, ווי גיך דער זיסער גלויבען זיינער און ענד־ליכער שלום צווישען קאַפּיטאַל און אַרבייט וועט פאַרשווינדען טאַקי אין דעם זעלביגען אָפּגרונד פון קלאַסען־געגענזאַץ, וועלכע ער האָט אַזוי געוואָלט אויספּילען מיט דער ליעבע פון זיין האַרצען. די געשיכטע האָט אין די פאַרבאָרגענע פאַלבען פון איהר גאַנג גע־האַט צוגעגרייט פאַר איהם די ביטערע ענטוישונג און לסוף—דאָס אמת'ע ליכט.

דער פולמאַן סטרייק.

דער פולמאַן סטרייק האָט זיך אָנגעהויבען דעם 11טען מאַי, 1894. דעם באַשלוס וועגען סטרייק האָט פאַרפאַסט אַ קאָמיטע פון 46 מיטגלידער, וואָס האָבען פאַרטראַטען אַלע דעפּאַרטאַמענ־טען פון די פולמאַן־וואַרשטאַטען. דער ערפאָלג פון דער סטרייק־ער־קלעהרונג איז געווען אונגעוועהנליך. פיער טויזענד מענשען האָ־בען געענטפערט דעם רוף. עס איז געווען איינער פון די ריזיג־סטע אויפשטאַנדען פון אַרבייטער אין דער געשיכטע פון לאַנד.

די סטרייקערס זיינען געווען ארבייטער און אנגעשטעלטע אין דעם שטעדטעל פולמאן, אין דער נאכבארשאפט פון שיקאגא, וואו עס געפינען זיך די ווארשטאטען פון דער „פולמאן פאלאס קאר קאמפאניע“, די קאמפאניע וואס פראדוצירט און אפערירט די שלאף־וואגאנען, ספעציעלע באטאגעדיגע לוקסוס־רייזע וואגאנען און עס־צימערען אויף אלע אמעריקאנער אייזענבאהנען.

די פולמאן קאמפאניע האט מעהר ווי עקספלואטירט איהרע ארבייטער: זי האט פון זיי דאפעלט געשונדען די הויט. זי האט זיי פון איין זייט געשלאגען מיט צרה׳דיגע שכירות. זי האט זיי פון דער צווייטער זייט געפלאגט דורך איהרע ספעציעלע אגענטור־רען, וואס האבען צו די ארבייטער פארדונגען הייזער, פארקויפט זיי שפייז, באהייצונג, קליידונג און אנדערע לעבענס־נויטווענדיג־קייטען. די אנגעשטעלטע זיינען געצוואונגען געווען צו האנדלען מיט די אגענטען פון דער קאמפאניע.

די אונטערזוכונג, וואס די רעגירונג האט געמאכט נאכדעם שוין, ווי דער פולמאן סטרייק און באיקאט איז אונטערדריקט גע־ווארען, האט ארויסגעבראכט א שוידערליכען בילד פון אונמענש־ליכער עקספלואטאציע. און אלס צוגאב צו דעם אלעם האט די קאמפאניע, אין פריהלינג פון 1894, באפוילען אן אלגעמיינע ארונטערזעצונג פון שכירות און פרייזען פאר שטיק־ארבייט, וואס האט אויסגעמאכט ניט ווייניגער פון 25 פראצענט פון די אזוי אויך מאגערע פארדיענסטען. די אנגעשטעלטע האבען זיך אפגעזאגט איינצוגעהן אויף דער נייער הויט־שינדונג, און די קאמפאניע האט זיי אלעמען ערקלעהרט פאר ענטלאסען. עס איז אייגענטליך ניט געווען קיין סטרייק, נאר א לאקאוט.

די פולמאן ארבייטער האבען זיך געהאט אנגעשלאסען, מיט א פאר מאנאטען צוריק, אין מערץ, 1894, אן דער „א. ר. יו.“ צווישען דעם 9טען און 26טען יוני האט די „א. ר. יו.“ אפגעהאל־טען איהר צוזאמענפאהר (קאנווענשאן) אין שיקאגא, און די פולמאן ארבייטער האבען זיך געווענדעט צו דער קאנווענשאן נאך הילף.

אויף דעם צוזאמענפאהר זיינען געווען 425 דעלעגאטען פון אלע טיילען פון לאנד און פון אלע צווייגען פון דער אייזענבאהן

אינדוסטריע. די דעלעגאַטען האָבען באַווילינט 2,000 דאָלאַר פאַר דעם סטרייק און באַשלאָסען צו ביישטייערען יעדען אייזענבאַהן־ארבייטער מיט צעהן סענט אַ טאָג. דער צוזאַמענפאָהר האָט גוט געפיהלט די באַדייטונג פון דעם קאַמף פון די פולמאַן ארבייטער, און די דעלעגאַטען האָבען באַגינסטיגט אַ פיעל שטאַרקערע אַקציאָן.

עס איז געמאַכט געוואָרען אַ פאָרשלאַג, אַז דער צוזאַמענפאָהר זאָל ערקלעהרען אַ באָיקאָט אויף די פולמאַן וואַגאָנעס, אַז קיין אייזענבאַהן־ארבייטער זאָל זיי ניט טרייבען אָדער האָבען מיט זיי צו טאָן אויף וועלכען עס איז אופן. דעבס איז געווען פאָרזיצענדער פון דעם צוזאַמענפאָהר און ער האָט דעם פאָרשלאַג ניט געשטיצט. ער האָט ערקלעהרט, אַז דער שריט איז אַ צופיעל באַדייטענדער און טאָר ניט געמאַכט ווערען אין איילעניש און איידער מען האָט אויסגעפּרואווט אַלע אנדערע, מעהר פריעדליכע מיטלען צו שליכטען דעם סכסוך. עס איז דאַן באַשטימט געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיטע, וואָס האָט געזאָלט פאָרשלאָגען צו דער פולמאַן קאָמפּאַניע, אז מען זאָל שליכטען דעם קאָנפליקט דורך אַ שיעדעס־געריכט (אַרביטריישאָן). דעם 16טען יוני האָט די קאָמיטע באַריכטעט, אז די קאָמפּאַניע האָט זיך ענטשידען אָפּגעזאָגט צו פאַרהאַנדלען מיט די פאָרשטעהער פון דער יוניאָן, זי וועט נאָר האָבען צו טאָן מיט די ארבייטער איינציגווייז. אַ צווייטע קאָמיטע, צונויפגעשטעלט אויסשליסליך פון אָנגעשטעלטע אין דער פולמאַן קאָמפּאַניע, האָט זיך געזעהן מיט הער ו ו י ק ס, דעם וויצע־פּרעזידענט פון דער קאָמפּאַניע, און הער וויקס האָט זיי ערקלעהרט, אז די קאָמפּאַניע „האָט קיין זאַך ניט וועגען וואָס צו ארביטרירען“, אז צו די סטרייקערס באַציהט ער זיך ווי צו „מענשען אין גאַס, מיט וועמען ער האָט ניט קיינע געשעפטען“.

דער צוזאַמענפאָהר האָט געמאַכט אַ צווייטען פאָרזוך צו קומען צו אַ פריעדליכען סוף. אַ ספּעציעלע קאָמיטע האָט זיך געווענדט צו די אייזענבאַהן־קאָמפּאַניעס און געבעטען זיי זאָלען זיך אָפּזאָגען צו טראַנספּאָרטירען די פולמאַן וואַגאָנעס און דערמיט באַשטראָפען די פולמאַן קאָמפּאַניע, וואָס באַגעהט זיך אַזוי אומ־

ברחמנות'דיג מיט איהרע אורבייטער. אָבער די באהן־קאָמפּאַניעס האָבען ניט געוואָלט וויסען פון דעם פּלאַן.

פאר דער „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן" איז געבליבען נאָר איין עהרענהאפטער וועג — דער וועג פון אָפענעם קאַמף און זי האָט דעם וועג באטראָכטען, ענטשלאָסען צו געווינען, וואָס זי האָט גע־האלטען פאר גערעכט. זי האָט ערקלעהרט דעם באָיקאָט אויף די פּולמאַן וואַגאָנען און באשלאָסען ארויסצורופען אין סטרייק די אר־בייטער אויף אַלע אייזענבאַהנען, וואָס וועלען פּרואווען פיהרען די פּולמאַן וואַגאָנען.

דער סטרייק באפעהל איז ארויסגעגעבען געוואָרען אויף דיענ־סטאָג דעם 26טען יוני (1894), פּונקט 12 מיטאָג־צייט. דער בא־פעהל איז אויסגעפיהרט געוואָרען מיט מאטעמאטישער פּינקטליכ־קייט. און גראָד די פּינקטליכקייט האָט אויף פיעלע, דארונטער אויך די באהן קאָמפּאַניעס, לכתחילה געהאט געמאכט דעם איינ־דרוק, אז די יוניאָן איז דורכגעפאלען. דאָס איז געווען דערפאר, וואָס א סך צוגען זיינען ארוים פון דעם שיקאַגאָ'ער באהן־הויף אין לויף פון דעם האלבען טאָג נאָך 12 דעם זייגער. דער גרויסער עולם, וואָס האָט זיך פארזאמעלט בייצוא־וואוינען דעם אָנפאנג פון סטרייק, איז אוועק אהיים ענטטוישט: די באהנען לויפען. ערשט שפּעטער איז קלאָהר געוואָרען, אז דער סטרייק־באפעהל האָט זיך באצויגען אויף די באהן־צוגען וואָס וועלען פארפערטיגט ווערען נאָך 12 דעם זייגער, דיענסטאָג ביי טאָג. און אזוי איז עס אויך געשעהן. ביז זון־אונטערגאנג איז באקאַנט געוואָרען, אז קיין איינציגער צוג פון די שפּעטער פארפערטיגטע, איז ניט ארוים פון דעם שיקאַגאָ'ער באהן־הויף. קיין איין ראָד האָט זיך ניט א דרעה געטאָן אויף דער גאנצער „אילינוי סענטראַל" איי־זענבאהן ליניע. דער סטרייק האָט זיך אריבערגעוואָרפען ביז צו סענט פּאָול, אָמאהא, דענווער, טרינידאַד, סינסינעטי, סענט לואי, דולוט. די גאנצע אייזענבאהן באוועגונג אויף ניט ווייניגער פון טויזענד מייל אין יעדער ריכטונג איז געווען ווי פּאראליזירט.

די „שיקאַגאָ גרעיט וועסטערן", די „באלטימאָר ענד אָהייאָ", די „שיקאַגאָ ענד נאָרדערן פּאַסיפיק" און די „וויסקאנסין סענטראַל"

זיינען געבליבען שטעהן. אויף דעם דריטען טאָג פון סטרייק האָבען שוין ביז פערציג טויזענד אייזענבאהנער געוואָרפען די ארבייט. צו דער וועסט - צו פון שיקאגאָ איז ניט מעגליך געווען קיין באוועגונג, ניט קיין פאסאזשיר-צוגען און ניט קיין וואארען-צוגען זיינען געלאָפען. אין דער ריכטונג פון שיקאגאָ ביז צו נויארק-צו איז די באוועגונג געווען שטארק גע-לעהמט. גלייכצייטיג האָט אומעטום געהערשט פאָלשטענדיגע רו-הע; די סטרייקערס האָבען זיך געהאלטען אין דער בעסטער אָרד-נונג. זיי האָבען זיך ניט געלאָזט פראָוואָצירען פון דער אָרטיגער פּאָליציי און אנדערע פרייווילגע אָדער געדונגענע משרתים פון די קאָמפּאניעס. זיי האָבען אָפּגעהיט פּרעזידענט דעבס'עס אָנזאָג: „קיין געוואלט-טאט, ניט מישען זיך אויף וועלכען עס איז אופן אין די געשעפטען פון די אייזענבאהן-קאָמפּאניעס, בלויז — באָיקאָט".

דעם פערטען טאָג זיינען שוין געווען אָפּגעשטעלט ביז 29 אייזענבאהן סיסטעמען. די אייזענבאהן קאָמפּאניעס האָבען דער-פיהלט די גאנצע מאכט פון דער „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן". א טייל קאָמפּאניעס זיינען גענייגט געווען אויפצוגעבען דעם קאמף און מעלדען דער פולמאַן קאָמפּאניע, אז זי זאָל שליכטען מיט דער יוניאָן, און אויב ניט, וועלען די אייזענבאהנען אויפהערען צו פיהרען די פולמאַן וואגאָנעס. אָבער דאָ איז ארויף אויף דער סצע-נע די „אסאָציאציע פון די אייזענבאהן פארוואלטערס" (דזשענע-ראל מענעדזשערס אסאָסיאיישאָן), א ספּעציעלע אָרגאניזאציע, וואָס די קאָמפּאניעס האָבען באשאפען צו באקעמפען די יוניאָנס. דער שיקזאל פון סטרייק איז ענטשידען געוואָרען. עס איז ענט-שטאנען די פיעל גרעסערע פראגע וועגען דער מאכט פון דער יו-ניאָן און דער „דעה" פון די אייגענטימער. דער פולמאַן באָיקאָט איז אריבער אין א גענעראל-שלאכט צווישען די אייזענבאהן-קאָמ-פּאניעס און די ארבייטער אויף די אייזענבאהנען אונטער דער פיה-רערשאפט פון דער „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן" מיט איהר פּרע-זידענט דעבס אָן דער שפּיץ.

דער פינפטער און זעקסטער טאָג פון סטרייק האָבען דעם קאמף פארשטארקט. די אייזענבאהן-פארוואלטער האָבען ער-

קלערט, אז די לאגע איז זעהר ערנסט, אָבער זיי זיינען ענטשלאָסען ניט צו מאַכען קיינע הנחות. די ארבייטער מאַסען, ווידער, זיינען אלץ מעהר ארומגעכאפּט געוואָרען פון קאַמפּס־לוסט. דער פּאָר־זיצענדער סאַוועריין (דזשענעראַל מאַסטער וואָרקמען) פון די „נייטס אָוו לייבאָר" (די עלטערע נאַציאָנאַלע צענטראַלע ארבייטער קערפּערשאַפט, די א. פ. אָוו ל. איז געווען די אינגערע און שטאַר־קערע) האָט ערקלעהרט, אז די „נייטס אָוו לייבאָר" וועט שטיצען די „א. ר. יו." די טרייד יוניאָנס און אנדערע ארבייטער אָרגאַני־זאַציעס אין שיקאַגאָ, מיט א מיטגלידערשאַפט פון 150,000, האָ־בען ערקלעהרט, אז זיי זיינען בארייט ארויסצוגעהן אין א גענע־ראַל סטרייק און אַפּשטעלען אלע צווייגען פון אינדוסטריעלען לע־בען אין שיקאַגאָ אזוי שנעל ווי די אייזענבאַהן־יוניאָן וועט עס פארלאַנגען.

די גאַנצע צייט פון קאַמף זיינען די „ברודערשאַפטען" פון אלע צווייגען פון דער אייזענבאַהן־ארבייטערשאַפטען געשטאַנען פיינדליך צום סטרייק און באָיקאָט, ספּעציעל די „אריסטאָקראַ־טישע" ברודערשאַפט פון לאָקאָמאָטיוו אינזשענערען. אין דער איסט, וואו די ווירקונג פון די ברודערשאַפטען איז געווען שטאַר־קער, און די „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן" איז געווען שוואַכער, האָט דער סטרייק געלאָזט זיך וועניגער פיהלען, ווי אין דער וועסט, וואו די לאַגע איז געווען אַן אומגעקעהרטע. אָבער דער היץ פון קאַמף האָט אָנגעהויבען ווירקען אויף די „גרענד טשיעפס" פון די ברודערשאַפטען. די אייזענבאַהן קאָמפּאַניעס האָבען דערפיהלט דעם טעם פון סטרייק. פאַר זיי איז קלאָהר געוואָרען, אז די מייסטערהאַפטע פיהרערשאַפט פון דעבס'ען, זיין מערקווירדיגע וויר־קונג אויף דער גאַנצער ארבייטערשאַפט פון לאַנד, צוזאַמען מיט דער אבסאָלוטער אָרדנונגספולער און פריעדליכער אויפפיהרונג פון די סטרייקער, מאַכט די פּאָזיציע פון דער יוניאָן אונבאַזיעגבאַר. דאָס איינציגע, וואָס עס איז געבליבען פאַר די קאָמפּאַניעס, דער לעצטער מיטעל איז געווען—קריגען די רעגירונג אויף זייער זייט און דאָס האָבען זיי לייכט אויסגעפיהרט. זיי האָבען געפאָדערט די רעגירונג זאָל שיקען מיליטער, אונטער דעם אויסרייד, אז „איי־

גענטום און רוהע" זיינען אין סכנה, אז אז די באַהן־קאָמפּאַניעס קאָנען ניט פאַרזיכערען די פאַרשפּרייטונג פון דער פּאָסט, פאָלגליך אז די ארבייטער גרייפען אָן די רעגירונג, וועמעס פליכט עס איז צו באַזאָרגען אז די פּאָסט זאָל ריכטיג פונקציאָנירען. די טענה איז געווען ניט אמת. די רעגירונגס־אונטערזוכונג האָט שפּעטער פעסט־געשטעלט, אז עס איז ניט באַגאַנגען געוואָרען קיין איינציגער אקט פון געוואַלט, אז די ארבייטער זיינען געווען צופריעדען צו פיהרען די פּאָסט־וואַגאָנען אזוי גוט ווי אַלע אַנדערע וואַגאָנען מיט פּאַ־סאַזשירען און פראַכט, אויב נאָר מען זאָל זיי ניט צווינגען צו פיהר־רען די פולמאַן וואַגאָנען, וואָס שטעהען אונטער באָיקאָט. און די רעגירונג האָט דאָך אייגענטליך ניט געהאַט קיין דירעקטען אָדער אינדירעקטען אינטערעס אין די פולמאַן וואַגאָנען. אָבער דאָס אַלץ האָט ניט געהאָלפען, ווי עס האָט ניט געהאָלפען דער ווידער־האָלטער פּראָטעסט פון דעם מעיאָר פון שיקאַגאָ און פון דעם גאַ־ווערנאָר, פּיטער אַלטגעלד, פון אילינוי, אז ס'איז ניט נויטיג קיין מיליטערישע שוץ, אז די אָרטיגע מאַכט האָט ניט קיין שוועריגקייט אָנצוהאַלטען אָרדנונג. פּרעזידענט גראָווער קליוולאַנד, אויף דער עצה פון אַטוירני דזשענעראַל (יוסטיץ־מיניסטער) אָלני, האָט גע־שיקט פעדעראַלע סאָלדאַטען, מען האָט איינגעשוואָרען ספּעציעלע פּאָליציי, מען האָט געבראַכט אין באַוועגונג די גאַנצע מאַשינעריע פון געריכט און געריכטליכע באַשריינקונגען (אינדזשאַנקשאָן), און די „א. ר. יו." איז געשטעלט געוואָרען, אזוי צו זאָגען, אויסער גע־זעץ. זי האָט געהאַט דערוויזען, אז זי קאָן שלאָגען די פאַראיי־ניגטע אייזענבאַהן קאָמפּאַניעס, האָט מען איהרע באַזיעגטע שונאים באַוואָפענט מיט דער פאַראייניגטער מאַכט פון דעם פע־דעראַלען מיליטער, יוסטיץ און פּאָליציי. אין דער ערשטער סטאַ־דיע פון קאַמף האָט די „א. ר. יו." געהאַט צו טאָן מיט דער פול־מאַן קאָמפּאַניע. אין דער צווייטער — מיט דער פאַראייניגטער קראַפט פון אַלע אייזענבאַהן־קאָמפּאַניעס, גֿעשטיצט פון קאַפּיטאַל פון אַלע אינדוסטריעס. איצטער — האָט זי געהאַט געגען זיך בוכשטעבליך דאָס גאַנצע לאַנד, — קאַפּיטאַל, רעגירונג, מיליטער, יוסטיץ, פּאָליציי.

אין דעם בריעף פון יודזשין וויקטאָר דעבס צו פּרעזידענט קליוולאַנד („די פעדעראַלע רעגירונג און דער שיקאַגאָ'ער סטרייק") וועט דער לעזער געפינען אַ קורצע אָבער אינהאַלטסרייכע באַשרייבונג דערפון, ווי אַזוי די רעגירונג האָט אין נאָמען פון „רוהע און פריעדען" איינגעפיהרט אונבאַשרייבליכען טעראָר און פאַלשטענדיגע געזעצלאָזיגקייט. פון דעבס'עס איבערצייגענדע, מיט פאַקטען באַשטעטיגטע ערקלעהרונגען זעהען מיר, ווי אַזוי אונטער דעם אויסרייד פון באַשיצען געזעץ און אָרדנונג האָבען די אַגענטען פון די אייזענבאַהן קאָמפּאַניעס אין פּאָליצייאישער, ריכטערליכער און מיליטערישער אוניפאָרמע געמאַכט אַ פּאָגראָם אויף דער „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן", זיך אַריינגעריסען אין איהרע אָפיסעס, אַרעסטירט און פאַרשפּאַרט אין טורמע איהרע בעאַמטע און פיהרער; ווען די סאָלדאַטען און די פריש־איינגעשוואָרענע פּאָליציי האָבען אויפגעהעצט צו גוואַלט־טאַט, און ווען זיי איז ניט געלונגען צו פּראָוואָצירען די סטרייקערס, האָבען זיי אַליין באַגאַנגען גוואַלט־טאַטען און געוואָרפען די שולד אויף די פריעדליכע מאַסען. דעבס'עס בריעף דערוויזט שוואַרץ אויף ווייס, ווי אונטער דער לייטונג פון אַ דעמאָקראַטישען פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען, אַ שפּיעלצייג אין די הענט פון די אַלמעכטיגע, אָבער פון די אַרבייטער געשלאָגענע באַהן־קאָמפּאַניעס, איז אַ גרויסער שטח פון לאַנד פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ טעאַטער פון בירגער־קריעג, און טראָץ פּראָטעסטען נאָך פּראָטעסטען פון גאָווערנאָר נאָך גאָווערנאָר, איז כמעט די גאַנצע פעדעראַלע אַרמיי און נאַציאָנאַלע גוואַרדיע געשטעלט געוואָרען מיט געלאָדענע ביקסען און באַפעהל „שוט טו קילל" (שיס אָהן ריקזיכט, אָדער דער באַקאַנטער רוסישער „קאַרגט ניט קיין קוילען"), און דאָס אַלץ געגען אַ באַוועגונג, וואָס איז געווען פריעדליך, געזעצליך און ערפאָלגרייך און מיט וועמען די גרויסע מאַסען פון דער באַפעלקערונג האָבען דורכאויס סימפּאַטיזירט.

מיר וועלען זיך ניט אָפּשטעלען לענגער אויף די איינצעלהייטען פון דעם היסטאָרישען קאַמף, וועלכער האָט אָנגעהאַלטען פולע דריי וואָכען (צוויי וואָכען נאָכדעם, ווי די פעדעראַלע סאָלדאַטען

האָבען זיך גענומען באשיצען „געזעץ און אָרדנונג"), און איז אונ־אונטערדריקט געוואָרען ערשט נאָכדעם, ווי דורך גוואַלט־טאַטען, געזעצלאָזיגקייט און דורך אָפיציעל־פּראָוואָצירטער און אָפיציעל־אָרגאַניזירטער אַנארכיע איז געלונגען צו פאַרשפּאַרען אין טורמע די מעהרסטע טוער און פיהרער פון דער „אמעריקאַן רעילוועי יו־ניאָן" מיט דעבס'ען אָן דער שפּיץ.

דעבס און די אַ. פ. אָוו ל.

דעם 17טען טאָג פון סטרייק, דעם 12טען יולי, האָט דעבס מיט זיינע חברים געמאַכט אַ שריפטליכען פאָרשלאַג צו די פאַר־אייניגטע באַהן־פאַרוואַלטערס און איבערגעגעבען דעם פאָרשלאַג דורך דעם מעיאָר פון שיקאַגאָ. דעבס האָט פאָרגעשלאָגען אויפצו־געבען דעם סטרייק בתנאי, אַז די יוניאָן־לייט זאָלען צוריק אויפגע־נומען ווערען אויף זייערע אַלטע פּלעצער אויסער די, וועמען דאָס געריכט וועט געפינען שולדיג אין ניט־געזעצליכער אויפפיהרונג. אָבער די קאָמפּאַניעס האָבען אויף דעם מילדען פריעדענס־פאָר־שלאָג צוריקגעוויזען. די פעדעראַלע סאָלדאַטען זיינען שוין געווען אין שטאָדט. דער רוקענביין פון סטרייק איז געווען פאַקטיש גע־בראָכען. מיט אַ טאָג פריהער האָט דעבס אויסגעפּרואווט דעם לעצטען מיטעל : ער האָט אַפּעלירט צו דער גאַנצער ארבייטער באַוועגונג און דעם 12טען יולי האָט זיך אין שיקאַגאָ פאַרזאַמעלט אין קאָנפערענץ די אַמעריקאַנער ארבייטער פעדעראַציע (אַ. פ. אָוו ל.). 25 הויפּט־בעאַמטע פון נאַציאָנאַלע יוניאָנס, וואָס זיינען פאַרבונדען מיט דער אַ. פ. אָוו ל., האָבען באַטראַכט די לאַגע. דעבס איז ערשינען אויף דער קאָנפערענץ און האָט אַפּעלירט צו דער ארבייטער באַוועגונג, זי זאָל ענטפערען מיט אַ גענעראַל־סטרייק פון אַלע אָרגאַניזירטע ארבייטער.

דעבס איז דאַמאָלס געווען דער פּאָפּולערסטער מאַן אין לאַנד, דער מאַן מיט אַ גרויסער אידעע און אין סאַמע מיטען פון אַ קאַמף, וואָס וועט דורות־לאַנג ניט פאַרגעסען ווערען. די ארבייטער באַווע־גונג, דורך איהרע העכסטע פאָרשטעהער, האָט זיך געקאָנט שטע־לען אויף זיין זייט אָהן אומכבוד. אין קאַמף איז ארייגעצויגען

געוואָרען די שטאַרקסטע אינדוסטריעלע צווייג פון דעם נאַציאָ־נאַלען לעבען, — די אייזענבאַהן־אינדוסטריע. געוויס, וואָלט ניט לייכט מעגליך געווען אַ זיעג פון דער אַרבייטער באַוועגונג איבער דער פאַראייניגטער מאַכט פון קאַפּיטאַל און רעגירונג, וואָס שטי־צען זיך אויף אונטערטעניגען געריכט און געהאָרכזאַמען מיליטער. געוויס, וואָלט אַזאַ זיעג ניט לייכט געלונגען. אפשר, איז ער גע־ווען דורכאויס אונמעגליך, הגם, ווער ווייס? — אַמעריקאַ איז נאָך דאַמאָלס ניט געווען קיין מיליטעריש לאַנד, דאָס לאַנד און דאָס פאָלק האָבען נאָך ניט פאַרוואָרפען די טראַדיציעס פון פריי־הייט און רעכט, עס איז נאָך געווען אפילו פאַר דעם שפּאַנישען קריעג, און דאָס וואָרט דעמאָקראַטיע פלעגט נאָך אין יענע טעג געברויכט ווערען אָהן אַ שמייכעל אויף די ליפּען און אָהן אַ וואונק צו אַ דעטעקטיוו... ווער וויים, מיט וואָס אַן ענטשיידענער קאַמף פון אַרבייט געגען קאַפּיטאַל וואָלט זיך דאַמאָלס אויסגעלאָזען.

אָבער זיעג צי ניט זיעג, די אַרבייטערשאַפט אַלס גאַנצע וואָלט פון דעם קאַמף זיכער אַרוים אַ צונויפגעשמידטע, אַ דער־נעהנטערטע, אַ פאַראייניגטע. זי וואָלט ערוואָרבען אין דעם קאַמף פאַר פּרינציפּ יענעם פייער און ליכט, וואָס מאַכט פון די אַרביי־טער אַ באַוועגונג. עס איז געווען אַ גרויסער, היסטאָרישער, ענט־שיידענער מאָמענט, און עס איז געווען אויפ'ן פּלאַץ דער פּאַסיגער פיהרער, דער מאַן מיט'ן נאָמען, מיט דעם צוטרויען, מיט דעם מאַרך און נשמה. דעבס איז געווען דער פּאָפּולערסטער מאַן אין דער וועלט פון אַמעריקאַנער אַרבייט, אָבער — אומגליקליכער־ווייזע פאַר זיין אידעע איז ער אויך געווען דער שטאַרקסטער מאַן אין דער באַוועגונג, און די „פאַרנינפטיגע מענער" פון דער א. פ. אָוו ל. האָבען גע'פּסקנ'ט, אַז „עס וואָלט געווען ניט קלוג און העכסט שעדליך פאַר די אינטערעסען פון אַרבייט ווייטער פאָרט־צוזעצען אָדער צו פאַרשפּרייטען דעם סטרייק", און זיי האָבען גע־ראַטען די אַרבייטער — צוריקצוקעהרען זיך צו דער אַרבייט. דאָס איז געשעהען דעם 10טען יולי, דעם זעלביגען טאָג, ווען די אייזענ־באַהן קאָמפּאַניעס האָבען צוריקגעוויזען דעבס'עס פאָרשלאָג פאַר פריעדען. סעמועל גאָמפּערס, דער פיהרער פון דער א. פ. אָוו ל.,

האָט נעשריבען די ענטשיידונג, וואָס האָט פונקט אזוי, דאָס מאָל פון קאָנסערוואטיווען זייט, אויף יאָהרען צוריקגעשטויסען די גאנצע ארבייטער באוועגונג, ווי עס האָט אמאָל, די אנארכיסטישע אגי־טאציע פון כלומרשט עקסטרעם־ראדיקאַלען זייט, אָפגעשטויסען די ארבייטער באוועגונג אויף יאָהרען צוריק דורך דער אגיטאציע, וואָס האָט אונדירעקט געבראכט צו דער היימארקעט טראגעדיע.

די באוועגונג, די לעבעדיגע עלעמענטען אין דער ארבייטער וועלט, אלץ, וואָס דענקט און פיהלט עהרליך אין דער גאנצער גע־זעלשאפט, אלע זיינען געווען אויפגעבראכט אויף דער ענטשיידונג פון מר. גאָמפערס. אָבער די זאך איז געווען אָפגעטאָן. דער לעצ־טער קלאפ אויף די געבויגענע קעפ פון די סטרייקער איז געקומען פון אן „איינענער" האנט. בלויז דריי טעג נאָך האָט געדויערט ביז די רעגירונג האָט אטאקירט דעבס'ען פאר „פארלעצונג פון גע־ריכט", דערפאר וואָס ער האָט פארטגעזעצט דעם סטרייק נאָכ־דעם, ווי א געריכטליכע באשרייַנקונג (אינדזשאָנקשאָן) האָט ער־קלעהרט דעם סטרייק אומגעזעצליך. אין צוויי טעג ארום האָט מען פארשפארט, אנגעקלאָגט און געשטעלט אונטער 10,000 דאָלאר ערבות יעדערען פון דעבס'עס 43 אקטיווע חברים.

דעבס'עס ערשטער ארעסט, דעם 10טען יולי, האָט ארויסגע־רופען א שטורעם פון אויפרעגונג. ניט ווייניגער פון 20 טויזענד ארבייטער זיינען אויף דער אייגענער איניציאטיווע ארויס אין סטרייק, ווארטענדיג אויף א באפעהל פון זייערע באטרעפענדע יו־ניאָנס. דער הויפט פון די „נייטס אָוו לייבאר" האָט ארויסגעלאָזען אן אויפרוף צו גונסטען פון דער „א. ר. יו." 1000 צייטונגס־פאר־קויפער אין שיקאגאָ האָבען ערקלעהרט א באָיקאָט אויף די טעגליכע צייטונגען אין שטאָדט, וואָס האָבען געהאלטען דעם שונא'ס צד. דער סטרייק איז געווען צו ענד. דער קאמף, וואָס האָט געקאָסט די סטרייקער 12 לעבענס, 515 ארעסטירטע דורך דער שטאאט־פאָליציי און 190 אויפ'ן באפעהל פון פעדעראלע געריכטען, און דעם לאנד ניט ווייניגער פון 80 מיליאָן דאָלאר אין געלט־פארלוסט, דער גיגאנטישער קאמף איז געוואָרען דאָס אייגענטום פון דער גע־שיכטע.

דעבס'עס צווייטער ארעסט אויף דער קלאגע פון געריכט־פאר־לעצונג (קאנטעמפּ אוו קאורט) האט זיך אנגעשטויסען אויף א וואנט פון אפגעפרעמדקייט אין די פיהרענדע ארבייטער רייהען, א דאנק דעם באשלוס פון הער גאמפּערס'עס קאנפערענץ. פון טורמע האט דעבס מיט זיינע חברים אפּעלירט „צו יעדען מאן און פרוי, פריינד פון יושר, ארבייט, מענשליכקייט און גערעכטיגקייט" אנצוהאלטען דעם באיקאט אויף די פולמאן וואגאנען. „מיר גלויבען אין דעם פאלק פון אמעריקא. מיר ווילען פארטזעצען מיט יעדען געזעצלי־כען מיטעל אונזער קאמף. מיר וועלען זיך ניט אונטערגעבען. טורמעס וועלען אונז ניט אפּשרעקען". דער אופרוף איז געווען גע'חתמ'עט: „הויפּטקווארטיר פון דער אמעריקען רעיוועי יוניאן. טורמע פון קוק קאונטי (שיקאגא), דעם 22טען יולי". אבער עס איז שוין געווען נאכ'ן סטרייק. די קליינע סקיצע „אראפּגענומען פון דער שווארצערליסטע", אין דעם באנד פון דעבס'עס שריפטען ווארפט אביסעל ליכט אויף דעם, וואס די געוועזענע סטרייקער האבען געהאט אויסצושטעהן פאר זייער מענשליכען און אמת־פּראלע־טארישען סימפּאטיע־סטרייק.

אויפ'ן שוועל פון סאציאליזם.

זיין ערשטע פּאליטישע רעדע האט דעבס געהאלטען אין יאהר 1878 פאר דער דעמאקראטישער פּארטיי. אין יאהר 1885 איז ער ערוועהלט געווארען, אלס קאנדידאט פון דער דעמאקראטישער פּארטיי, פאר דעם אמט פון אסעמבלימאן, אין דער לעגיסלאטור פון שטאאט אינדיאנא. אין פּאליטיק איז דעבס געגאנגען, ווייל ער האט געוואלט העלפען דערשלאגען זיך גינסטיגע געזעצגעבונג פאר דעם ארבייטער קלאס, ספּעציעל פאר די אייזענבאהנער. אין דעם פּאליטישען שפּיעל גופא איז דעבס קיינמאל ניט געווען פאר־אינטערעסירט, און ער האט קיינמאל ניט געזוכט דעם פּארטייל און די אמביציעס, וואס פּאליטיק העלפט ערווערבען. אין די שפּעטערע יאהרען, ווען עס איז ענטשטאנען די פּאפּוליסטישע בא־וועגונג (די פאלקס־פּארטיי), שטעלט זיך דעבס מיט די פּאפּוליס־טען, הגם אויף דעמאלט באטראכט ער זיך אלס דעמאקראט לויט

פּאַרטיי־אָנגעהעריגקייט. אַזוי שפּעט, ווי אין 1894 זאָגט ער אין אַ רעדע, אַז ער איז אַ פּאָפּוליסט. פון סאָציאַליזם איז ער נאָך אַלץ ווייט. שטאַרקע קעמפּפער קומען צו אַ נייער אידעע, צו אַ גאַנץ נייעם ציעל אין זייער קאַמף, ניט דורך קאַבינעט־השערות, גאָר טאַקי דורך דעם קאַמף גופא. דעבס דערקעמפּפער איז געקו־מען צום סאָציאַליזם דורך דער לאָגיק פון דעם קאַמף, וואָס ער האָט געפיהרט.

דער פּולמאַן סטרייק, זיין ערפאָלג אויף דעם עקאָנאָמישען וועג און זיין אונטערדריקונג מיט דער הילף פון דער פּאָליטישער און פּאָליציישער מאכט פון שטאַאַט, האָט געצוואונגען דעבס'ען צו פאַרטראַכטען זיך וועגען דער פּאָליטישער זייט פון דער אַרבייטער פראַגע. ער האָט געזעהן, אַז די אייזענבאַהן־אַרבייטער האָבען אַרויסגעוויזען מערקווירדיגע סאָלידאַריטעט, אַז די אַרבייטער פון אַנדערע פאַכען האָבען געהאָלפען די אַרבייטער, — פריהער אין באָיקאָט און שפּעטער אין סטרייק. אַלזאָ, די אייניגקייט פון דער אַרבייטערשאַפט אין דעם פאַל איז געוועזען אַ פאַקט, און עס האָט טאַקי פון אָנהויב אויסגעוויזען, אַז די „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן", וואָס האָט געפיהרט דעם גרויסען קאַמף, וועט אַרויסקומען ער־פאָלגרייך. אָבער — די קאָמפּאַניעס, דער גאַנצער בעלי־בתים קלאַס, האָבען זיך פאַראייניגט און געקראָגען צו זייער דיענסט די מאַשינעריע פון דער רעגירונג. און מיט דער הילף פון דער רע־גירונגס־מאַשינעריע — די געריכטען, די פּאָליציי און דאָס מי־ליטער — איז דער גלענצענדער זיעג פון די אַרבייטער פאַרוואַנ־דעלט געוואָרען אין אַ מפּלה. פאַר דעבס'ען איז קלאָהר געוואָרען, אַז פאַר דעם זיעג פון דער אַרבייטער זאַך פאָדערען זיך צוויי תנאים, ניט איינער, ווי ער האָט פריהער געמיינט: עס איז ניט גענוג די עקאָנאָמישע אייניגקייט און עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציע, עס איז אויך נויטיג אָרגאַניזאַציע און געמיינשאַפטליכע אַקציאָן אויף דעם פּאָליטישען געביט.

די רעגירונג האָט געטאָן אַלץ וואָס זי האָט געקאָנט צו שטוי־סען אַלץ מעהר ליכט דעבס'עס וועלט־אַנשויאונגען. זעקס מאָנאַ־טען האָט מען איהם אָפּגעהאַלטען אין דער וואודסטאָקער טורמע

פאר „פארלעצונג פון געריכט“ און פון דארטען האט מען איהם טאג־איין, טאג־אויס מיט עטאפ געפיהרט קיין שיקאגא — 55 מייל — וואו מען האט איהם גע'משפט פאר קאנספיראציע און אלע אנדערע מעגליכע און אוממעגליכע פארברעכענס. דאס האט די אסאציאציע פון די אייזענבאהן־פארוואלטערס געזוכט נענצליך צו דערשטיקען די „א. ר. יו.“ דורך ענדלאזע פארפאלגונגען דעם פרעזידענט און לייטענדען גייסט פון דער יוניאן — דעבס'ען. ערשט דעמאלט האט גענומען א סוף צום פראצעס, ווען די פראקוראטורע האט זיך דערוואוסט, אז דעבס און זיינע אדוואקאטען האבען אין זייער באזיץ דאקומענטען, וואס דערווייזען שווארץ אויף ווייס און אויסער ספק, אז די אייזענבאהן־קאמפאניעס און זייערע גערונגענע אגענטען, און ניט די ארבייטער, זיינען שולדיג אין די פארברעכענס, פאר וועלכע מען האט אנגעקלאגט די ארבייטער. דעמאלט איז דער פראצעס פלוצלונג אונטערבראכען געווארען אונטער דעם אויסרייד, אז איינער פון די צוועלף געשווארענע ריכטער (דזשוראר) איז קראנק. און מערקווירדיגערווייזע איז עס קיינמאל ניט געלונגען דעבס'ען און זיינע אדוואקאטען צו פארענדיגען דעם פראצעס: דער קראנק געווארענער געשווארענער ריכטער איז קראנק עד היום, און קיין אנדערער אויף זיין פלאץ ווערט אלץ ניט געפונען. 18 מאנאטען איז דעבס געשטאנען אונטער דער יורידיקציע פון געריכט, און ווען ער איז פריי געווארען פון דער קאזיאנער השגחה האבען ערשט פריוואטע דעטעקטיווס, אנגעשטעלט פון די קאמפאניעס, פון איהם „די אויג ניט אראפגענומען“ צוויי יאהר נאכאנאנד. מען האט נאכגעשפירט יעדען טריט זיינעם, מען האט אונאויפהערליך געשטערט זיין ארבייט. וואו ער האט ארגאניזירט אייזענבאהן־ארבייטער האבען זיי די קאמפאניעס תיכף ומיד ענטלאסען. זיי איז סוף כל סוף געלונגען צו פאריאגען דעם בראווען גייסט פון דעם צולעכערטען און צושאסענעם קערפער פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאן“.

אין זיין דערצעהלונג „ווי איך בין געווארען א סאציאליסט“ דערצעהלט דעבס, אז שיין אין דער וואודסטאקער טורמע האט ער „דערזעהן דאס ליכט“: „מיט יעדער פאסט פלעג איך באקומען בי־

„כער, פאמפלעטען און בריעף, וואָס סאָציאַליסטען האָבען צו מיר „געשיקט. איך האָב געלייענט, געטראַכט, און גענומען פארנאַנ„דערצוגלידערען דעם סיסטעם, אין וועלכען עס לעבען די אַר„ביטער, און אַ דאַנק וועלכען מען קאָן מיט איין שטריך צוקלאַפּען „און פארניכטען דעם ארבייטער, מעג ער זיין ווער וויים ווי גוט „אָרגאַניזירט. די שריפטען פון בעללאַמי און בלעטשפאָרד האָבען „שוין לאַנג געמאַכט אויף מיר אַן איינדרוק. אויך גראָנלאַנד'ס „קאָ־אָפּעראַטיווע געזעלשאַפט". אָבער די שריפטען פון קאַרל „קאוטסקי זיינען געוועז אזוי קלאָהר און איבערציינענד, אַז ניט „נאָר האָב איך באַגריפען זייער שכל, נאָר איך בין באמת היגגערי„סען געוואָרען פון דעם גייסט פון סאָציאַליזם, וואָס זיי האָבען פאַר„מיר ענטפּלעקט, און איך דאַנק איהם און אַלע וואָס האָבען מיר „דעמאָלט געהאָלפען אַרויסצוקומען פון דער פינסטערניש אין דער „ליכט. וויקטאָר בערגער, דער אָנפיהרער און פיאָנער פון סאָציאַליזם אין מילוואָקי, האָט באַזוכט דעבס'ען אין וואודסטאק און דעבס איז נאָך מעהר באַפעסטיגט געוואָרען אין זיין נייעם גלויבען.

דעבס'עס רעדע וועגען „פרייהייט", וואָס ער האָט געהאַלטען אַרויסקומענדיג פון טורמע דעם 22טען נאָוועמבער 1895, ווייזט זיין נייע וועלט־אַנשויאונג. ער איז שוין אַ סאָציאַליסט. אָבער ניט אַכטענדיג דערויף, וואָס ער האָט זיין סאָציאַליזם באַקומען, לויט זיינע אייגענע ווערטער, פון קאוטסקי'ס שריפטען, איז ער וועזענטליך פאַרשידען פון דעם דייטשען סאָציאַליזם, וועלכער איז אַזוי מעטאָדיש, סיסטעמאַטיש, זאַכליך און טרוקען — אויסערליך. דעבס'עס סאָציאַליזם, אין זיין רעדע וועגען „פרייהייט", איז אויך ניט דער אמעריקאַנער סאָציאַליזם פון די שפּעטערדיגע יאָהרען, — אַ ריין פּאָליטישע אויפפאַסונג פון די פּאָליטישע קאַמפּס־מעטאָדען ווי צו ערוואָרבען אויף אַ געזעצליך־פּאַרלאַמענטאַרישען אופן די פּאָליטישע מאַכט אין אַ לעגאַלער רעפּובליק. דעבס טראַכט, באַנעמט און ברייננט אַרויס זיין סאָציאַליזם אויף אַ גאַנץ באַזונדער אופן. ער רעדט אין טערמינען פון אמעריקאַנער געשיכטע, ער בויט אויף ערפאַהרונגען פון דער אַמעריקאַנער ווירקליכקייט, אָבער זיין שוואונג איז פיעל ברייטער ווי דער געדאַנקען־לויף פון דעם

אמעריקאנער מארך. זיין פראנצויזישע בלוט, אויסגעקנאטען אין אמעריקאנער רעאליזם, שאפט א באזונדערע אוניווערסאליטעט. ער איז אמעריקאניש אין פארמע, אבער טיעף מענשליך אין עצם. ער איז א סאציאליסט לויט דער איבערצייגונג און א הומאניסט — אין אויסדרוק. דעבס דערנעהנטערט זיך מעהר פון אלץ צו דעם טיפ סאציאליסט, וואס זשארעס איז געווען. ניט לאסאל אדער בעבעל, ניט היינדמאן אדער קעיר־הארדי, נאר די שטארקסטע דער־נעהנטערונג צו דעם גרויסען פראנצויזישען אידעאליסט און קעמ־פער, סאציאליסט און הומאניסט.

דעם זעלביגען טאג, ווי דעבס האט געהאלטען זיין רעדע ווע־גען „פרייהייט", וואס באצייכענט זיין באקעהרונג צו דער סאציא־ליסטישער פילאזאפיע, האט דער סאציאליסטישער זשורנאל „דהי קאמינג ניישאן" אפגעדרוקט דעבס'עס אויפרוף איינצופיהרען די סאציאליסטישע אדער קא־אפעראטיווע געזעלשאפטס־ארדנונג מיט דער הילף פון שטים־קאסטען. ער האט אלזא באגריפען דעם גע־דאנק פון סאציאליזם און דעם מעטאד פון סאציאליזם. און דאך זיינען דיביידע צווייגען פון איין ווארצעל געבליבען פארלויפיג אפגעזונדערט אין זיין דענקונגס־אפאראט. פאליטיש איז ער נאך אלץ פארבליבען א דעמאקראט מיט א פאפוליסטישער נייגונג, און ווען די דעמאקראטישע פארטיי־קאנווענשאן האט נאמינירט אלס קאנדידאט פאר פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאאטען דעם יונגען בירגערליכען ראדיקאל וויליאם דזשעניגס בריען, האט דעבס פאר איהם געארבייט זעהר ענערגיש.

ערשט אין 1897 האט זיך דעבס פאלשטענדיג אפגעקעהרט פון די אלטע פארטייען און פון קאפיטאליזם אין דער פאליטיק. אויף דעם צוזאמענפאהר פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאן", אין יוני 1897, האט דעבס גענומען די איינציג לאגישע שטעלונג צו וועל־כער עס האט איהם געפיהרט זיין גאנצע קאריערע. דעם 28טען יוני 1897 האט דעבס געגרינדעט די „סאשעל דעמאקראסי" פון די שיריים פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאן" צוזאמען מיט נאך אייניגע פערזאנען און קערפערשאפטען. די נייע „סאציאלדעמא־קראטיע" איז נאך ניט געווען קיין סאציאליסטישע אין אלגע־

מייגעם זינען, מיט א קלאָהרער וועלט־אַנשויאונג און טאַקטיק. פּלע־נער פון סאָציאַליסטישער קאָלניזאציע האָבען פארנומען א קענ־כּינען פּלאַץ אין דעם אקציאָנס־פּראָגראַם פון דער פּארטיי. אוטאָ־פּיזם אין דער טאַקטיק און עקלעקטיזם, צונויפמישונג פון פּרינ־ציפּען אין דער וועלט־אַנשויאונג, זיינען געווען כאַראַקטעריסטיש פאַר דער באוועגונג. אָבער דעבס אליין האָט שוין געוואוסט קלאָהר, וואָס ער מוז ווימען. אין א יאָהר ארום, אויפ'ן ערשטען צו־זאמענפאָהר, דעם 7טען יוני 1898, איז די „סאָשעל דעמאקראסי" רעאָרגאניזירט געוואָרען און אויף איהר פּלאַץ איז ענטשטאַנען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּארטיי פון אמעריקא, וועלכע איז שוין געווען פיעל מעהר אויסגעהאַלטען סאָציאַליסטיש אין דעם מארק־סיסטישען אָדער אייראָפּעאישען זינען. די ס. ד. פּ. האָט גלייך גע־האַט א באדייטענדען פּאָליטישען ערפאָלג. אין 1899 האָט זי דער־וויזען צו ערוועהלען דריי קאנדידאַטען אין שטאַאַט־לעגיסלאַטורע פון מאַסאַטשוזעטס, און אין 1901 האָט זיך די ס. ד. פּ. פאַראיי־ניגט מיט א גרויסער טייל פון דער ס. ל. פּ. (סאָציאַליסטישע אר־בייטער פּארטיי), וואָס האָט זיך אָפּגעשפּאָלטען פון דער נאציאָ־נאַלער אדמיניסטראציע מיט דעליאָנ'ען אן דער שפּיץ; און די נייע פאַראייניגונג האָט אָנגענומען דעם נאָמען „סאָשעליסט פּארטי" (סאָציאַליסטישע פּארטיי). אין די פּרעזידענט־וואַהלען פון 1900 האָבעןביידע טיילען, נאָך איידער זיי האָבען זיך פאַראייניגט, גע־שטיצט די נאַציאָנאַלע קאַנדידאַטען־ליסטע פון דער ס. ד. פּ. מיט דעבס'ען אלס פּרעזידענט־קאַנדידאַט. דעבס האָט געצויגען — 97,730 שטימען. די אַלטע ס. ל. פּ. — איננאַנצען 34,191 שטי־מען. „דזשין" דעבס איז געוואָרען דער באַנער־טרעגער פון דעם אמעריקאנער סאָציאַליזם. ער האָט זיך אָפּגעטרייסעלט פון אלע אוטאָפּיעס און אילוזיעס און האָט זיך געשטעלט אין די רייהען און אונטער דער פאָהן פון אונקאָמפּראָמיסליכען, פּרינציפּיעל־רע־וואָלוציאָנערען סאָציאַליזם.

דעבס — דער סאָציאַליסטישער טעאָרעטיקער.

דעם 22טען מערץ 1899 ווערט אין נויאָרק אָפּגעהאַלטען אַ קאָנ־פערענץ פון אַלערליי קערפּערשאַפטען מיט גוטע, ליבעראַלע כונות. דער אבזיכט פון דער קאָנפערענץ איז געווען — גרינדען אַ נייע פּאַרטיי, און דעבס האָט פאָרמולירט זיין שטעלונג צו דער באַווע־גונג :—„איך וועל זיין אָפענהערציג מיט די העררען, וואָס זיינען „דאָ פארזאמעלט. איך בין אַ סאָציאַליסט. איך גלויב אין גע־„מיינשאַפטליכען איינענטום ניט נאָר פון די מיטלען פון פּראָדוק־„ציאָן און פארטיילונג, נאָר אפילו פון דעם גאַנצען ערד־קוגעל. „אַזאַ פאראייניגונג ווי די, וואָס איז דאָ פארזאמעלט, וועט ניט האָ־„בען קיין ערפאָלג, און אויב זי זאָל יע האָבען ערפאָלג, איז עס ניט „אַנדערש, ווי ווען זי איז מקריב אַ פּרינציפּ. איך האָב געפּרואווט „פאראייניגען מענשען מיט פארשיידענע אַנזיכטען. איך האָב „אויסגעפּרואווט די טאַקטיק פון ניט מעהר ווי איין שריט פאַר איין „מאָל. איך בין געווען אַן אָפּאָרטוניסט. אָבער נאָך יאָהרען פון „ארבייט, אַגיטאַציע און ערפאַהרונג בין איך געקומען אויפ'ן פעס־„טען באָדען פון סאָציאַליזם און פון דעם באָדען פון סאָציאַליזם, „מיינע העררען, וועל איך מעהר ניט אַראָפּ". דעבס האָט אָפען געזאָגט, אז ער וועט ליעבער זעהן 10 טויזענד סאָציאַליסטען, וואָס זיינען אייניג אין ציעל און מוטיג אין טאַט, וואָס ווייסען וואָס זיי ווילען און זיינען בארייט צו קריגען וואָס זיי ווילען דורך ענטשיי־דענדען קאַמף, איידער אַ מיליאָן מענשען פון פארשיידענע אַנזיכ־טען, וואָס האָבען פארשיידענע אַנזיכטען, און ווילען ניט וואַגען מעהר ווי איין שריט אויף איין מאָל.

דעבס האָט געהאַלטען וואָרט. ער איז פארבליבען טריי צו דעם פארשפּרעכען, אין גרונד גענומען — טריי צו זיך אַליין, ווייל ער איז אין עצם אַלעמאָל געווען דער היפּוך פון אָפּאָרטוניזם און קאָמפּראָמיסלעריי. ער איז דער אמת'ער טיפּ פון אַ רעוואָלוציאָ־נער, — ניט אַ „פייער־שלינגער" און „פראַזען־פרעסער", נאָר אַ פּרינציפּיעלער און דורכגעטראַכטער רעוואָלוציאָנער פון געדאַנק און טאַט.

פיער מאָל איז דעבס געווען קאַנדידאַט פאַר פּרעזידענט פון

די פאַראייניגטע שטאַאטען אויף דעם ליסט (טיקעט) פון זיין פּאַר־טיי, און די צאָהל נאָכפאָלגער פון דער פּאַרטיי, וואָס האָבען זיך קאָנצענטרירט ארום זיין נאָמען, איז אַלעמאָל געשטיגען. אין 1900 איז די צאָהל געווען 97,730, אין 1904 — 409,000, אין 1908—424,488, אין 1912 — 901,361.

דעבס'עס טאַקטישע וועלט־אַנשויאונג פּאַלט צונויף מיט וואָס מען קאָן באַצייכענען אַלס דעם מיטען, דעם צענטער פון דער סאָ־ציאַליסטישער פּאַרטיי, און דערמיט ערקלעהרט זיך זיין גרויסע פּאָפּולאַריטעט אין דער גרויסער מאַיאָריטעט מיטגליעדער און נאָכ־פאָלגער פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי. ער איז ניט קיין רע־פאָרמיסט און ניט קיין רעוואָלוציאָנער פון פּראַזע. זיינע גרויסע ערפאהרונגען אין געדיכטען עקאָנאָמישען קאַמף דערלאָזען איהם ניט ער זאָל אריינפּאַלען אין רעפאָרמיסטישען זומפּ און זיין קאָנ־סטרוקטיווער פּאָליטישער מוח האַלט איהם אָפּ פון הינגעריסען צו ווערען דורך דער אַנאַרכיסטישער פּראַזע. „איך בין איבערצייגט, „אַז דאָס וויכטיגסטע אין אונזער באַוועגונג זיינען — דער פּאָ־„ליטישער כאַראַקטער און די רעוואָלוציאָנערע ענטשלאָסענהייט פון „דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי. אַלע שטימען פון בירגער וועלען „אונז קיין גוטעס ניט טאָן, אויב אונזער פּאַרטיי זאָל אויפהערען „צו זיין אַ רעוואָלוציאָנערע פּאַרטיי און זי זאָל זיך בלויז יאָגען „נאָך וואָס מעהר שטימען ביי די וואהלען, כדי וואָס גיכער צו „ברייננגען דעם טאָג פון ערוואַרטעטען זיעג... שטימען פאַר סאָ־„ציאַליזם זיינען ניט קיין סאָציאַליזם, פּונקט ווי אַ מעניו (אַ ליסטע „פון שפּייזען) איז ניט קיין עסען... שטימען וועלען קומען גיך גע־„נוג און מיר דארפען זיך נאָך זיי ניט יאָגען. מיר דארפען נאָר „קלאָהר מאַכען, אז די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי וויל בלויז די שטי־„מען פון די יעניגע, וואָס ווילען סאָציאַליזם. אַלס רעוואָלוציאָ־„נערע פּאַרטיי פון ארבייטער קלאַס, איז די סאָציאַליסטישע פּאַר־„טיי קענען יאָגען זיך נאָך עמטער בלויז צוליעב די עמטער. אזוינס „איז דער ציעל פון די קאַפּיטאַליסטישע פּאַרטייען מיט זייערע „באָסעס" און „בודעל" (פּאָליטיקאַנען און כאבאר) און האָט ניט „קיין פּלאַץ אין אַ פּאַרטיי, וועמענס אויפגאַבע עס איז די ענדגיל־

„טיגע באפריואונג". דעבס איז געגען פארוואנדלען די פארטיי
אין אַן אפּארט צו זאמלען וואהל־שטימען. אָבער ערנסטע, פּרינ־
ציפּיעלע פּאָליטישע אַקציאָן איז וויכטיג. ער טרייסעלט זיך אָפּ
פון שותפות פון אנטי־פּאָליטישען אַנארכיזם. ער איז אין דעם
פּרט אויסגעשפּראָכען: „איך גלויב אין קאָנסטרוקטיווע פּאָלי־
„טישע אַקציאָן. איך האלט, אַז מען דארף ערוועהלען אזוי פיעל
„קלאסען־באוואוסטע ארבייטער אויף פּאָליטישע עמטער, ווי מיר
„קאָנען, ספּעציעל אלס מעיאָרס, ריכטער, פּאָליצעי־פּארוואלטער,
„שטאאטליכע און נאציאָנאלע געזעצמאכער... די וואָס לייקענען
„פּאָליטישע אַקציאָן זיינען פּאקטישע אַנארכיסטען, און עס איז נאָך
„קיינמאָל קיין גוטעס ניט ארויסגעקומען דערפון, וואָס סאָציאליס־
„טען האָבען געמאכט יד אחת מיט אַנארכיסטען און דערפון וועט
„אויך קיינמאָל קיין גוטעס ניט ארויס... אין קורצען גערעדט, מיר
„קאָנען פארוואנדלען אונזער פּארטיי אין אַ מאשין, וואָס קריגט
„וואהל־שטימען און געהן פארלאָרען צוזאמען מיט דער מאשין;
„אָדער — מיר קאָנען האָבען די קאָ־אָפּעראטיווע געזעלשאפטס־
„אָרדנונג און די רעגירונג פון ארבייטער־קלאס, ביידע צוזאמען
„זיינען ניט מעגליך".

דעבס — דער אינדוסטריעלער יוניאָניסט.

דעבס גלויבט, אַז די עקאָנאָמישע פאראייניגונגען פון די אר־
בייטער, זייערע יוניאָנס, דארפען זיין פונקט אזוי זעלבסטשטענדיג,
אונאפּהענגיג, קלאסען־באוואוסט און סאָלידאריש אָרגאניזירט אין
זייער אַקציאָן, ווי די פּאָליטישע פאראייניגונגען פון ארבייטער־
קלאס — די סאָציאליסטישע פּארטיי דארף זיין. דעבס האָט
דערפאר ניט געקארגט קיין ווערטער פון קריטיק און פארדאמונג
פאר די מעטאָדען פון די פיהרער פון פאך־יוניאָניזם, אנשטאט אינ־
דוסטריעלען יוניאָניזם, אין דער א. פ. אָוו ל. און ניט וועניגער
שארף האָט ער אָנגעגריפען די פּשרה־מעטאָדען און פּאָליטיק פון
קלאסען־הארמאָניע, וואָס די פיהרער פון דער ארבייטער פעדערא־
ציע (א. פ. אָוו ל.) האָבען געפּראוועט אין די באציהונגען פון די
ארבייטער מיט די בעלי־בתים און אין דער „סיוויק פעדעריישאָן"

—א ספּעציעלע אָרגאַניזאַציע, וואָס איז באַשאַפן געוואָרען פון קאַפּיטאַל צו דערגרעהנטערען „גוטע" ארבייטער־פיהרער מיט „גוטע" קאַפּיטאַליסטען. דעבס שרייבט: „די א. פ. אָוו ל. האָט אַ סך „מיטגלידער. אָבער דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס האָט פאַר איהר „קיין מורא ניט, גראַד — פאַרקעהרט. עפּעס מוז דאָך זיין ניט „גלאַט מיט דעם סאָרט יוניאָניזם, וועמענס פיהרער עס זיינען „גלייכציטיג אונטערשטיצער פון קאַפּיטאַליזם. עפּעס איז ניט „גלאַט מיט דעם מין יוניאָניזם, וואָס מאַכט יד אחת מיט אַזאַ קאַ־ „פּיטאַליסטישער פאַראייניגונג, ווי די „סיוויק פעדערייש אָן", ווע־ „מענס איינציגע אויפגאַבע עס איז איינצושלעפערן דעם אַרביי־ „טער־קלאַס, בעת דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס ליידינגט אוים די „קעשענעס פון די אַרבייטער... די אַלטע פאָרמע פון יוניאָניזם „באַפרידיגט מעהר ניט די נויטען פון דעם ארבייטער־קלאַס. די „אַלטע טרייד־יוניאָנס האָבען ניט ערפילט זייער שליחות און ארוי־ „בערגעלעבט זייער ניצליכקייט. זיי זיינען איצטער גאַנץ באַ־ „שטימט רעאַקציאָנער, און אנשטאַט די אינטערעסען פון די אַר־ „בייטער, וואָס האַלטען אוים די יוניאָנס, דיענען זיי די אינטערע־ „סען פון די קאַפּיטאַליסטען, וועלכע עקספּלואַטירען די ארבייטער".

אזעלכע אויסערונגען האָט דעבס געמאַכט ניט איינמאָל און ניט צופעליג. זיין געגנערשאַפט צו די עקזיסטירענדע יוניאָנס און זייערע נאַציאָנאַלע פיהרער איז אַוועק אַזוי ווייט, אַז אין 1905 האָט דעבס גענומען אַ האַנד אין דער אָרגאַניזירונג פון דער איי־ דאָבעליו־דאָבעליו (די אינדוסטריעלע ארבייטער פון דער וועלט), אַ נאַציאָנאַלער פאַרבאַנד פון אַלטע און נייע טרייד־יוניאָנס, וואָס האָט געזאָלט קאָנקורירען מיט דער אַלטער א. פ. אָוו ל. ערשטענס, דורך אגרעסיווער און פּרינציפּיעלער טאַקטיק און, צווייטענס, אָר־ גאַניזירענדיג ניט נאָר די געאיבטע, פאַכאָווע ארבייטער, נאָר אויך די ניט־געלערנטע און ניט־אָרגאַניזירטע (קאָמאָן לייבאָרערס). דעבס איז געוועזן זעהר ענטוזיאַסטיש פאַר דער נייער באַוועגונג. ער האָט זיך אין איהר ארייגעוואָרפען מיט דעם אַלטען ברען און פייער. עס איז איהם אויך געלונגען הינצוצוציהען אַ באַדייטענדע צאָהל אָרגאַניזאַציעס פון דער א. פ. אָוו ל. אָבער לאַנג איז דעבס ניט

געשטאַנען מיט די „א. וו. וו.״ (די אינדוסטריעלע ארבייטער פון דער וועלט). דער פאַרבאַנד האָט זיך גיך צושפּאַלטען אין צווייען. אַ טייל איז אוועק נאָך דעניעל דעליאָנ׳ען און די פאַרבליבענע ס. ל. פּ. און אַ צווייטער טייל מיט הייוואוד׳ען אַן דער שפּיץ איז געוואָרען פאַרשלעפּט אין די דרכים פון אַנאַרכיזם. און פאַר קיין איינער פון די צוויי ריכטונגען האָט דעבס ניט געהאַט קיין צופיעל ליעבע.

דעם יאָהר וואָס נאָך דער גרינדונג פון דער „א. וו. וו.״ האָט דעבס געהאַט די געלעגענהייט צו שטילען דעם פייער פון זיין נשמה אין דעם קאַמף פאַר דער באַפרייאונג פון מאָיער, הייוואוד און פּעטיבאָן, די דריי אַנגעקלאָגטע בעאַמטע פון דער וועסטליכער פעדעראציע פון מעטאַל־גרעבער. דעבס׳עס אויפרוף : „וואכט אויף, איהר שקלאַפען!״ איז אַ מערקווירדיגער דאָקומענט, וואו יעדע שורה איז פייער, יעדער אויסדרוק — פלאַם : „אויב זיי וועלען פאַרזוכען צו דער׳הרג׳ענען מאָיער, הייוואוד און זייערע „ברידער, וועט, צום ווענינגסטען, אַ מיליאָן רעוואָלוציאָנערען באַ„געגענען זיי מיט דער ביקס אין האַנד״. דער קאַמף איז געווען ערפאָלגרייך. אפילו די בעאַמטע פון דער א. פ. אוו ל. זיינען געצוואונגען געווען זיך איינצושטעלען פאַר די פאַרפאָלגטע ארבייטער־פיהרער. דעבס׳ען קומט פיליכט דער גרעסטער דאַנק, וואָס הייוואוד האָט איינגעהאַלטען זיין קאָפּ אויף זיינע פּלייצעס.

הייוואוד איז שפּעטער געוואָרען דער פיהרער פון די זעלביגע „א. וו. וו.״, וועמען דעבס האָט ביטער באַקעמפט פאַר איהרע אַנאַרכיסטישע מעטאָדען, און דעבס האָט ניט געשאַנעוועט דעם מענשען, וועמענס לעבען ער האָט געהאָלפען ראַטעווען. הייוואוד איז ארויסגעטראָגען פאַר סאַבאָטאַזש־טאַקטיק און פאַר אַלע אַנדערע מעטאָדען פון אַנאַרכיסטישען סינדיקאַליזם. אָבער דעבס איז פאַרבליבען טריי צו זיך אַליין. יע, יעוואָלוציאָנערע פּרינציפּען זיינען וויכטיג און אַ רעוואָלוציאָנערע טאַקטיג איז נויטיג. ווי ער דריקט זיך אויס : „מיר וואָלטען זיכער געהאַט מעהר ערפאָלג, אַנווענדיג „רעאַקציאָנערע פּרינציפּען מיט אַ רעוואָלוציאָנערע טאַקטיק איידער „אַננעמענדיג רעוואָלוציאָנערע פּרינציפּען און פאַרפאָלגענדיג אַ

„רעאקציאָנערע טאַקטיק". זיכער אַזוי : „אַלס רעוואָלוציאָנער
„האָב איך ניט קיין באַזונדער דרך אַרץ פאַר קאַפּיטאַליסטישע גע־
„זעצען וועגען אייגענטום, און מיין געוויסען וואָלט מיך ניט גע־
„פּלאָגט פאַר איבערטרעטען די געזעצען. איך האַלט, אַז אַלע
„אַזעלכע געזעצען זיינען פאַרפּאַסט געוואָרען דורך שווינדעל, נאַ־
„רעריי און קאָרופּציע מיט דער איינציגער אַבזיכט צו באַרויבען,
„באַשווינדלען און פאַרשקלאַפען דעם אַרבייטער־קלאַס. אָבער
„דערפון איז ניט געדרונגען, אַז איך האָב בדעה צו ווערען אַן איינ־
„צעלנער געזעץ־פאַרלעצער און שלאָגען זיך מיט מיין איינציגען
„קאָפּ געגען די שטיינערנע ווענט פון אייגענטום געזעצען. מאַנכער
„וואָלט אפשר געטראַכט, אַז דאָס איז שטאַרק, אָבער דאָס וואָלט
„אַזוינס ניט געווען. דאָס וואָלט געווען אין דער אמת'ען נאָר
„שוואַכקייט און דומהייט. ווען איך זאָל זיין בכח צו אומשטירצען
„דעספּאָטישע געזעצען, וואָלט איך דאָס געטאָן אָהן ספק, ניט
„צווייפלענדיג איין רגע. אָבער איך בין ניט בכח צו טאָן עס, בין
„איך — אונטער פּראָטעסט, ניט מחמת איך גלויב דעריין — גע־
„זעץ־געהאָרכזאַם, און איך וואַרט אויף דער צייט".

דעבס איז געגען געוואַלד־טאַקטיק, ווייל סוף כל סוף איז אַזאַ טאַקטיק נוצלאָז : „אויף וויפיעל דער אַרבייטער־קלאַס באַזיצט „מאַכט, וואָס שטיצט זיך אויף קלאַסען־באַוואוסטזיניגקייט, איז „געוואַלד דורכאויס איבעריג ; און אויף וויפיעל ער באַזיצט ניט „אַזאַ מאַכט איז געוואַלד דורכאויס שעדליך. איך בין געגען יעדער „טאַקטיק וואָס שליסט איין גנבה, קאָנספּיראַציע, אינטריגעס און „קאָן דורכגעפיהרט ווערען נאָר דורך געוואַלד־טאַט".

דעבס'עס לעצטער פּראָצעס.

די פאַקטען פון דעבס'עס לעצטען פּראָצעס, אויף דער באַשולדיגונג, אַז ער האָט איבערטראָטען דעם אַזוי גערופענעם „שפּיאָנאַזש־געזעץ", קאָנען דאָ ניט באַריהרט ווערען. ווי דעבס האָט זיך געהאַלטען אין דעם לויף פון דעם פּראָצעס, אין געריכט־זאַל און ווי ער האָט דערוויזען צו דערהויבען זיין אייגענעם פּראָצעס צו דער מדרגה פון אַ פּרינציפּיעלען קאַמף, פאַר דער פרייהייט פון געוויסען און פון וואָרט, ווערט אויסגעצייכענט געשילדערט אין מאַקס איסט־

מאַנ'ס אַרטיקעל „דעבס אין געריכט זאָל", וועלכען דער לעזער גע־פינט אַנדערשוואו אין דעם באַנד. אויך וועט דער לעזער געפינען אין דעם באַנד דעבס'עס רעדע פאַר די געשוואָרענע און פאַר'ן ריכטער, איבערגעגעבען מיט אומפאַרמיידליכע (האָפענטליך, נאָר ביז דער נעקסטער אויסגאַבע) פאַרקירצונגען. איינס זאָל דאָ באַמערקט ווערען. אין דעם גאַנצען פּראָצעס, ווי אין אַלע זיינע איינצעלהייטען, ערשיינט „דזשין" דעבס דער זעלבער ליעבער אַלטער און בראַווער דעבס, ווי אין זיין ערשטער גרויסער ערפאַהרונג בעת און נאָך דעם פּולמאַן סטרייק. אויסגעגלייכט, שטרענג, ערהאַבען קוקט ער אַרונטער אויף זיינע ריכטער, און ניט שפּאָט און ניט צאָרן האָט ער פאַר זיי, נאָר מיטלייד, אמת'ען, טיעפען, מענשליכען מיטלייד. ער ווייס, אַז זיי זיינען אַלע פאַרבלענדט, אַז דאָס האָט די צייט פאַרכאַפּט אין איהרע בייזע צוואַנגען זייער אָרימען געוויסען און — זיי קאָנען זיך ניט העלפען. זיי צאָהלען שטייער, רכש צו זייער צייט מיט די טעות'ען און פאַרבלענדונגען פון דער צייט. אָבער ער, דעבס, זעהט דעם אמת פון דער צוקונפט, און דורך יעדען גליעד פון דעבס'עס גרויסען, שעהנעם, אַזוי ווענעג ערדישען, שוין אַביסעל געבויגענעם קערפּער, פון זיינע וואונדערבאַרע, גוטע, טיעף־מיטליידענדע און אונענדליך גערעכטע אויגען קוקט אַרויס אָט די גערעכטיגקייט פונ'ם מאָרגען. יע, זיי וועלען איהם פאַר'משפּט'ען, אָבער ער ווייס בעסער, ער איז זיי מוחל

און די צייטווייליגע ריכטער באַגרייפען עס און דערפיהלען אַ שרעק, אַ רעליגיעזען ציטער. און דורך די קאַלטע, סקאַרבאָווע, פאַרגליווערטע ווערטער פון זייער אורטייל: 10 יאָהר טורמע, ענטפּלעקט זיך פאַר זיי דער מיין פון דעם גרויסען כח, וואָס קוקט אַרויס פון דעבס'עס אויגען, וואָס רעדט אַרויס פון דעבס'עס מויל, וואָס איז דעבס'עס נשמה — דער כח פון אמת און גערעכטיגקייט, דער כח פון מענשען־ליעבע. און ווי נישטיג, ווי אומבאַהאָלפען עס שטעלט זיך אַרויס די אָפיציעלע, קאַזיאָנע גערעכטיגקייט לגבי דער העכערער און טיעפערער גערעכטיגקייט, וועמענס פלאַמיגען אַפּאָסטאָל און אונערשראָקענעם דיענער זיי משפט'ען, זיי, די אָנגעשטעלטע און באַצאָהלטע פון דעם אָפּגאָט פון געלד.

זיי וועלען אפשר פאר׳משפט׳ען דעבס׳ען אין דער לעצטער אינסטאַנץ און איהם אויף פארשפארען. אָבער די אייזערנע גראַטעס און שטאָלענע קייטען וועלען ניט מעהר איינהאַלטען ווי דאָס פּיזשע אין דעם 63 יאָהריגען דעבס׳ען. זיין גייסט וועט קיין גראַטע ניט איינהאַלטען, זיין רוף וועט קיין פּאטרול ניט אָפּשטעלען, זיין ליעבליכער, ברייטער, צוגלייך קינדיש־ריינער און פּאָטערליך צארטער שפּייכעל וועט געהן אין די שעפּער און אין די פעלדער, אין די קוילען־גריבער און אין די שטאָדטיגע קעלערס און ער וועט וועקען, רופען, ערמונטערען און באוועגען צו פּראָטעסט און קאַמף, צו זיעג און גערעכטיגקייט.

לאַנג לעבען זאָל יודזשין וויקטאָר דעבס! אייביג וועט לעבען „דזשין“ דעבס!

ווען דעבס איז צום ערשטען מאָל פארשפּארט געוואָרען אין דער וואודסטאָקער טורמע (18טען יולי, 1895), האָבען זיינע עלטערען, דעניעל און מארגארעט דעבס, צוגעשיקט איהם די קורצע אָבער פיעל־זאָגענדע טעלעגראַמע: „שטעה פעסט פאר דיינע פּרינציפּען, אָבגעזעהן פון קאָנסעקווענצען. דיין פאָטער און מוטער“. עס איז א גרויסער גליק צו האָבען אזעלכע עלטערען.

ווען דעבס איז פאר׳משפּט געוואָרען דעם צווייטען מאָל (אין סעפּטעמבער, 1918), זיינען זיינע עלטערען שוין מעהר ניט געווען צווישען די לעבעדיגע. אָבער מיליאָנען מענשען האָבען זיך אָפּגערופען: „דעבס, דו וועסט בלייבען טריי צו דיינע פּרינציפּען. מיר שווערען, מיר וועלען דיר נאָכטאָן. גלויב אין אונז, ווי מיר גלויבען אין דיר“. די ווערטער זיינען ניט ארויסגעזאָגט געוואָרען, קיינער וואָלט זיי ניט געדרוקט. אָבער דעבס האָט זיי געלייענט אין די שטומע בליקען פון א אונטערדריקטער געזעלשאפט, און זיין האַלטונג אין געריכט־זאַל האָט די ווערטער געגעבען דעם אויסדרוק, וואָס נאָר ער האָט געקענט. זיינע 10 יאָהר פּיזישער טורמע וועלען פארשפּאָרען דער גאַנצער מענשהייט מעהר ווי צעהנדליגע יאָהרען גייסטיגע טורמע.

יודזשין וויקטאָר דעבס

פאָלקס־טריבון, פּאָעט און מענש

פון מ. ווינטשעווסקי

1.

דעבס׳עס ערשטער ארויסטריט.

דער יאָהר 1897 שפּילט אַ בעדייטענדע ראָלע אין דער געשיכטע פון אונזער באַוועגונג דאָ אין אַמעריקאַ. אפילו ווען מען זאָל האַלטען אין אויג ניט מעהר ווי דעם דאָפּעלטען פאַקט פון דער גרינדונג פון דעם „פאָרווערטס“ און דער אָפּשטעלונג (אויף גאַנצע פינף יאָהר, ווי עס האָט זיך שפּעטער ארויסגעשטעלט) פון דער „צוקונפט“, וועלכע זיינען ביידע פאָרגעקומען אין 1897, וואָלט דאָס אַליין גענוג זיין צו כאַראַקטעריזירען די באַדייטונג פון דעם דאָזיגען יאָהר, הגם ביידע געשעהענישען זיינען געווען אידישע און לאָקאַלע: אָרגאַנען פון די אידישע גאַס אין ניו יאָרק. ריידען־רייד איך פון דער באַוועגונג בכלל, אָבער די „באַוועגונג בכלל“ פון יענע צייטען איז — צווישען אונז זאָל דאָס בלייבען! — געווען אַ דייטש־אידישע, מיט אַ אידיש־דייטשע און אַן עכט־דייטשע פּרעסע. פאַר די צוקונפטיגע אַמעריקאַנער ארבייטער האָבען מיר ארויסגעגעבען ענגלישע צייטונגען, וועכענטליכע. דער טעגליכער „ניו יאָרקער קאָל“ איז געקומען 14 יאָהר שפּעטער ווי אונזער אידישער „אבענדבלאַט“ און 30 יאָהר נאָך דער גרינדונג פון די דייטשע „פאָלקסצייטונג“.

מיר האָבען דאַמאָלס ניט פאַרשטאַנען דאָס, וואָס לכל הפּחות אַ טייל פון אונז פאַרשטעהט היינט, היינו: אַז דער עכט־אַמעריקאַנער ארבייטער איז אַ קליינער חלק פון דעם ארבייטער קלאַס אין אַמעריקאַ און ווערט אין איהם בטל בששים. דער פּועל יוצא דערפון איז געווען, אַז מיר האָבען געוואַרט אויף דער ערוואַכונג פון

דעם אמעריקאנער ארבייטער. ווי פרומע אידען ווארטען אויף תחית המתים, לעתיד לבוא.

מיר פלעגען זיצען און פילאָזאפירען און זיך ברעכען די מוחות פארוואָס די אמעריקאנישע, די ריין־אמעריקאנישע ארבייטער, צו וועלכע מיר ליינען צו אויף דעם וועכענטליכען „פיפל“ אליין אי־בער הונדערט דאָלאר א וואָך, און אויף וועלכע מיר ליינען אוועק כוחות, וואָס זיינען אפשר ווערט פיעל, פיעל מעהר, בלייבען פון ווייטען, און ווילען פון אונז ניט הערען און ניט וויסען.

מיר פלעגען ווארטען אויף דעם אמעריקאנישען, עכט־אמערי־קאנישען פראָלעטאריער, אז ער זאָל ענדליך זיך אויפכאפען פון שלאָף, זיך אויסרייבען די אויגען, זיך ארומקוקען כדי צו זעהן וואו ער האלט אין דער וועלט, און קומען צו אונז.

דערוויל מאכט זיך א גרויסער קאמפיין. עס נעהמט א פרע־זידענטשאפט־וואהל. מיר, סאָציאליסטען, אָרגאניזירט אין א שטיק־לאך 18 סטייטס אלס „סאָציאליסטישע ארבייטער פארטיי“ (ס. ל. פּ.), נעהען צום צווייטען מאָל אינ'ם וואהלקאמף מיט א טיקעט, וואָס האָט אין זיך א קאנדידאט פאר פרעזידענט.

מיר שרייען: עס לעבע מעטשעט! עס לעבע די פארטיי! אָבער אין גרונד הארצען וויסען מיר גאנץ גוט, אז אונזער אָרע־מער מעטשעט ווערט פון קיינעם ניט גענומען ערנסט; אז אונ־זער פארטיי איז אלס אזעלכע נור באקאנט אין „אונזער אייגענעם מוראוויינ'ק“, ווי דער אלטער קרילאָוו וואלט געזאָגט. און די בריי־טע פאָלקסמאסען וויסען אפילו ניט אז מיר עקסיסטירען.

און דער גרויסער טאָג אין נאָוועמבער (1896) קומט, און אין אלע אונזערע 18 סטייטס פאלען בסך הכל א קימא לן פון 36 טוי־זענד וואוטס, א העלפט דערפון אין ניו יאָרק און אין ברוקלין. דאמאָלס נאָך צוויי באזונדערע שטעדט.

אין דער צייט פונ'ם קאמפיין ווארפט זיך איין זאך שטארק אין אויג.

מיט צוויי יאָהר פריהער איז דורך דעם גרויסען פולמאַן סטרייק אין אונזערע קרייזען באקאנט געוואָרען אן אמעריקאנער יוניאָן־פיהרער, א לאָקאָמאָטיוו־הייצער פון פאך, מיט'ן נאָמען דעבס.

דער מאַן איז גע׳משפט און פאַר׳משפט געוואָרען, און האָט צוגעבראַכט גאַנצע זעקס חדשים אין וואודסטאָק געפענגניש אין אי־לינאָי. מיר האָבען געוואוסט, אַז ער האָט זיך זעהר בראַוו געהאַל־טען אין געריכט, און אַז ער איז ראַדיקאַל געזאָנגען.

און דאָ געהט אָן אַן אינטערעסאַנטער קאַמפּיין. געגען דעם רעפּובליקאַנער קאַנדידאַט מעק׳קינלי לויפט אַ יונגער דעמאָקראַט מיט׳ן נאָמען ברייען, וויליאַם דזשענינגס ברייען, וועלכער האָט גענומען מיט שטורעם די דעמאָקראַטישע קאָנווענשאָן, אַרויסקו־מענדיג מיט פייער און פלאַם געגען „וואָל־סטריט“, געגען די „גאָלד־אַריסטאָקראַטיע“ און אַזוי ווייטער.

אין תוך גענומען איז ברייען געווען אַ סימפּאַטישע ערשיי־נונג צוליעב זיין טעמפּעראַמענט, זיין רעדנערקראַפט און זיין אָנ־גריף אויף די הויכע פינאַנץ, הגם זיין פּלאַטפאָרמע איז געווען אַ לעכערליכע. צו געווינען די פאַרמערס, וועלכע האָבען דאַן געהאַט אַן אייגענע האַלב־סאָציאַליסטישע פּאַרטיי (די פּאָפּוליסטען), איז ברייען אַרויסגעטראָטען אויף אַ שטעקענפערד, מיט אַ דעמאָקראַ־טישען קאָפּ און אַ פּאָפּוליסטישען עק, האַלטענדיג אין דער האַנט אַ פאָהן מיט׳ן דעוויז: „16 צו 1“, וואָס די באַדייטונג דערפון איז געווען, אַז גאָלד זאָל האָבען ניט מעהר און ניט ווייניגער ווערט ווי זילבער, 16 מאָל אַזוי פיעל אין געוויכט, מיט אַנדערע ווערטער הייסט דאָס, אַז זילבער זאָל האָבען אַ שטענדיגען ווערט און זאָל אָוועקנעמען דעם מאָנאָפּאָל אויף דעם „סטענדערד“, וואָס דריקט אויס אַלע פּרייזען, פון גאָלד אַליין.

אין דעם קאַמפּיין געפינען מיר דעבס׳ען אין דעם דעמאָקראַ־טיש־פּאָפּוליסטישען לאַגער און פאַר אונזער פּאַרטיי, מיט דע־ליאָנ׳ען בראש, איז ער ניט בעסער ווי גאָמפּערס׳ און די אַנדערע „אַמעריקאַנישע“ אַרבייטער־פיהרער.

גאָמפּערס׳ען גופא האַלטען מיר — די ס. ל. פּ. — אין איין אָנגרייפען. דער היינטיגער לעזער דאַרף פאַרשטעהן אַז אַרום דעם סוף פון 1896 איז, ערשטענס, די „אַמעריקאַן פעדעריישאָן אָוו לייבאָר“ נאָך געווען זעהר שוואַך: האָט זיכער נאָך ניט געהאַט קיין צעהנטהלק פון איהר היינטיגע צאָהל מיטגלידער און, צווייטענס,

איז נאָמפערס נאָך דאַמאָלס ניט געזעסען אזוי פעסט אין זאָטעל ווי ער זיצט היינט. מיט קנאַפּע צוויי יאָהר פריהער האָט איהם אַ מאַיאָריטעט אין דער קאָנווענשאָן (דאַכט זיך אין דענווער) געמאַכט אויס קאַפּעלוש־מאַכער, ערוועהלענדיג מק.־ברײַידי׳ן אלס פּרעזי־דענט, און דאָס טאַקע מיט דער הילף פון סאָציאַליסטישע שטימען.

מעהר ווי דאָס. די ס. ל. פּ., מיט דעניעל דעליאָן און הונאַ פּאַכט אלס איהרע פיהרער, האָט דאַן געהאַלטען אין בויען אַן אָפּאָ־זיציאָנס צענטראַלע געגען די קאָנסערוואַטיווע „אַמעריקאַן פּע־דערײשאָן אָוו לייבאָר“. די נייע „סאָשעליסט טרייד ענד לייבאָר אַלייענס“ (דער אומגעלומפּערטער נאָמען האָט זיך גוט צוגעפּאַסט צו דעם ניי־געבאָרענעם לעכערליכען מפּיל־קינד) האָט כלומר׳שט געוואָלט פאַרבינדען דעם סאָציאַליזם מיט׳ן טרייד־יוניאָניזם און דאָס מיט אמאָל „פּאָ פּריקאָזו יעוואָ וועליטשעסטוואָ“. דעליאָן און זיינע חברים האָבען ניט געהאַט קיין צייט צו וואַרטען און האָבען באַשלאָסען צו צוברעכען די א. פ. ל. און צו בויען אויף דעם פּלאַץ פון דער איינגעפאַלענער חורבה אַן „אמת׳ע סאָציאַליס־טישע לאַנד צענטראַלע פון סאָציאַליסטישע ארבייטער יוניאָנס“. געזאָגט האָט מען, פאַרשטעהט זיך, אז מען ברעכט ניט, מען קאָנ־קורירט ניט, מען בויט בלויז דאָרטען, וואו די „לייבאָר פּייקירס“ האָבען נאָך גאָר קיין אָרגאַניזאַציעס ניט, אָבער די לאָגיק פון די פאַרהעלטניסע האָט געפיהרט צו וויינינסטענס אַ פּרוב צו ברע־כען דאָס אַלטע און בויען פון דאָס ניי.

דאָ איז ניט דער אָרט אריינצוגעהן ווייטער און טיפער אין דעם ענין. עס וועט נענוג זיין צו זאָגען, אז די לאַגע האָט אריינ־געבראַכט רייסערייען און בורעניגעס אין אונזערע רייהען אליין, און דערפאַר איז לייכט צו פאַרשטעהן, אז דער יונגער סאָציאַליסט, הגם ניט יונגער מאַן, דעבס האָט צו אונז ניט געקענט צושטעהן גלייך ביים ארויסקומען פון וואודסטאָק געפענגניש.

דעם ערשטען יאַנואר 1897 האָט ער אין דעם אָרגאַן פון דער „אַמעריקאַן רײלוויי יוניאָן“ אָפּגעדרוקט זיין מאַניפעסט, זיך ער־קלערענדיג פאַר אַ סאָציאַליסט. אין דיזען זעהר געפיהלפולען און אויספיהרליכען סטייטמענט האָט ער, אזוי ווייט ווי איך געדיינק,

נאָך נים אויסדריקליך „אינדאָרסט" די עקזיסטירענדע סאָציאַליס־טישע ארבייטער פארטיי, הגם ער האָט אָנגעצייגט, אז ער האָט מעהר קיין שום שייכות נים מיט די ביידע קאפיטאליסטישע פאר־טייען. די פּאָפּוליסטען זיינען אין יענעם קאמפיין אָהן ווידוי, אָהן א צוואה, און אָהן שמשים ארוים פון דעם פּאָליטישען ספר־החיים, הויל דורך דעם פאקט פון זייער פארשמעלצען זיך מיט בריינען. אָפּיציעל האָט זיך די פּאָפּוליסטישע ליכטעל נאָך גע־שמילקעט א געוויסע צייט, אָבער זי האָט מעהר נים געלויכטען און איז נעווען נים מעהר ממשות'דיג ווי דעליאַנס „אַלייענס". ווענען די פּאָפּוליסטען האָט ביי דעבס'ען דערפאר נים געקענט זיין קיין שום פראגע אין דעם דאָזיגען קריטישען מאָמענט.

צו געבען דעם היינטיגען לעזער א באגריף וועגען די לאגע אין דער סאָציאַליסטישער ארבייטער פארטיי און דעבס'עס שייכות צו איהר, וואָלט מען געדארפט דערצעהלען די געשיכטע פון די פיעלע פארשידענע שפּאַלטונגען אין דער דאָזיגער פארטיי, איינע פון וועלכע איז געווען דער „ספּליט" אויף דער איסט־סאַיד, וואָס האָט געפיהרט צו דער גרינדונג פון דעם „פאָרווערטס" און צו דעם אונ־טערגאנג פון דעם דעליאָניסטישען „אבענדבלאַט". דאָס, ווי איך האָב שוין פריהער באמערקט, איז דאָ נים מעגליך, איך וועל מיר דערפאר ערלויבען איבערצוגעבען א קליינעם שטימונגס־ארטיקעל פון יענער צייט, וואָס איז ערשינען צוערשט אין דער „צוקונפט" (אין איינעם פון די לעצטע נומערן, איידער דער זשורנאל איז אויף פינף יאָהר פארמאכט געוואָרען) און דאן אין דעם ענגלישען „סאָ־ציאַל־דעמאָקראַטיק העראָלד", דעם אָרגאַן פון דער נייער פארטיי.

„דער פּוסטער טעמפּעל" קען נאַטירליך נים געבען די גע־שיכטע, נים די פּאַסירונגען פון יענער צייט. ער קען אָבער — אויב ער קען עס, דאָס מוז איבערגעלאָזען ווערען פאר'ן לעזער צו אורטיילען — איבערגעבען די אַטמאָספערע, די שטימונג פון דער דאָזיגער פּעריאָדע.

באמערקען וועל איך דאָ נור איידער איך נעם זיך איבערגע־בען דעם „פּוסטען טעמפּעל", אָדער, ריכטיגער, אריינפיהרען דעם לעזער אין איהם, אז דאָס, וואָס איך האָב געפיהלט און דורכגע־

לעבט ביין שרייבען האָבען פיעלע אַנדערע געפיהלט פריהער און שפעטער, נאָר אָהן ווערטער. די פארפאָלגונגען פון אפּיקורסים אין דער ס. ל. פּ., פאר די קלענסטע חטאים, פאר די אומבאַדייטענדסטע קריטישע באמערקונגען בנוגע צו די פיהרער און רעדאַקטערע און די כלי־קדש פון דער „פּארטיי", — דיזע פארפאָלגונגען האָבען אָפּט דערמאָנט דעם זייטיגען מענשען אָן די אמאָליגע שפּאַנישע אינקוויזיציע. די ס. ל. פּ. פארשטעהט זיך, האָט ניט געקענט זיין אזוי גרויזאם, אזוי שרעקליך, אזוי אומבארמהערציג, אפילו ניט אזוי פאנאטיש ווי איהר שפאנישער פּראָטאָטיפּ, אָבער זי איז געוועזן פון דעמזעלבען מין; פון דעם טיגער'ס משפחה, אָבער בלויז אַ קאַץ; געפעהרליך, אָבער נור פאר מייז.

2.

דער פוסטער טעמפּעל.

(אַ געדיכט אין פּראָזאַ)

איז דאָס געווען אַ חלום?

* * *

אין דעם ווייטען, וויסטען אָריענט שטעהט שטאָלץ אויף אַ הויכען בארג, אויף אַ פעלזיגען גרונד, אויף אַ פעסטען, אייביגען פונדאמענט אַ פּראַכטפולער, גרויסער טעמפּעל.

איינער פון פיעל.

דורך טויזענטער יאָהרען איז ער געבוים געוואָרען — ביז ער האָט דערגרייכט זיין איצטיגע געשטאַלט.

ביין אריינגאַנג זעהט זיך אַ קאָלאָנאַדע פון מעכטיגע זיילען, יעדער זייל אַ מאָנומענט פון וויסענשאַפט, קונסט און מענשליכע אַרבייט.

אויבען איבער'ן הויכען טורעם פלאַטערט אַ רויטע פאָהן.

אין די פענסטער פון מזרח און פון מערב קוקט אריין אין דער פריה און פון אָוונט די זון, צושמייכלענדיג אַ גוטען מאָרגען פון איין זייט און אַ גוטען אָוונט פון דער צווייטער זייט.

אמאָל איז דאָרטען, אין דעם דאָזיגען טעמפּעל, געווען ליעב־

ליך, פרעהליך, ווארעם, — ווארעם אין די הערצער פון די טעמ־פּעל־באזוכער.

און היינט?

אמאָל פלעגט דאָרטען אינעווענינ ארומשוועבען דער ליעבע׳ס גייסט, און מען פלעגט זיך פיהלען ברידערליך. הערצער פלעגט ציעהען צו הערצער, ליפּען פלעגען שמאכטען נאָך ליפּען, און אָהן ווערטער פלעגט איינער פארשטעהן דעם אנדערן. פריידען, גע־טיילטע צווישען טויזענטער, פלעגען דורך די סאמע טיילונג ווע־רען נאָך גרעסער. ליידען, צונויפגעשמאָלצענע אין איין מאסע, פלעגען פון דעסטוועגען ווערען קלענער דוקא דורך די אלגעמיינע פארשמעלצונג. האָפנונגען פון טויזענטער פלעגען צוזאמען פאָר־שטעלען איין גרויסע, הערליכע צוקונפט, — איין איינציגע. דער שרעק פאר בייז, אָנטרעפענדיג ברידערליך פאראייניגטע מאסען, פלעגט פארשווינדען...

און היינט?

אמאָל האָט אין דעם טעמפּעל געהערשט אן אלגעמיינע טאָ־לעראנץ פון מענשען צו מענשען, וואָס האָט פארטריבען יעדע פאר־פאָלגונגס־מאכט, האָט געמאכט פון א פארברעכען א טעות און האָט ליעבעפול פארצייהט דעם טעות; וואָס האָט אין פריינדליכע חברים־קרייזען ניט אריינגעלאָזען דעם חשד און ניט ארויסגעלאָזען דעם צוטרויען.

און היינט?

אמאָל איז אינעווענינ, אינ׳ם טעמפּעל, געווען א הייליגע התלהבות, וואָס האָט געהאלטען ווארעם אלע הערצער, שטראהלענד אלע פנים׳ער, ליכטיג אלע אויגען, ענטוזיאסטיש אלע געמיטער.

און היינט?

אמאָל האָט דאָרטען אויסגעזעהן פול, הגם בלויז א קליין הייז־פעלע עולי לרגל פלעגען באזוכען דעם טעמפּעל, הגם אפילו דיזע עטליכע פלעגען קומען נור אויף א ווײלע, קומען און אפּט באלד אוועקגעהן...

און היינט?

* * *

מיר האָט זיך אָפּגעדרוכט, אז א שווערער, פלוך־באַלאַדענער וואָלקען האָט פאַרצויגען דעם פּרעכטיגען טעמפּעל און האָט פאַרדונקעלט דאָס ליעבע ליכט; אז די מענשען אינעווייניג פיהלען זיך געצוואונגען, קאַלט און פרעמד איינער צום אנדערן; אז זיי, די מענשען, ווערען כסדר ווייניגער און ווייניגער אין צאָהל, בעת דער טעמפּעל זעהט אויס אַלץ פוסטער און פוסטער.

און איך האָב, דוכט מיר, געהערט א בת־קול, וואָס האָט געזאָגט:

„דו וואונדערסט זיך, מענשענקינד?

„אָבער דאָרטען איז טונקעל, ווייל א בייזער גייסט האָט איינגעשראָקען די גלויביגע מענשען און איצט האָבען זיי מורא פאַר די ליכטיגע זון.

„דער אמת, אויף וועלכען מען האָט אַלע געבויט, האָט זיך פונ'ם טעמפּעל ארויסגעקרוישקעט און איצט איז דאָרטען אַלץ פאַרשטעלט און פאַלש.

„דאָרטען איז קאַלט, ווייל א פּראַקטישער, מאַטעריעלער טייוועל האָט פאַרטריבען דעם ענטוזיאַזם, די ברידער־ליעבע, די גלייכהייט. זיי אַלע דריי האָבען ארויסגעצויגען און איצט איז דאָרטען קאַלט.

„און ניט קוקענדיג אויף די גרויסע מענשענמאַסע איז דער טעמפּעל פוסט, מחמת דער דעמאָן פון רדיפה, פון אונטאָלעראַנץ, האָט ארויסגעשטופּט די געדאַנקענפרייהייט און איצט איז דאָרטען פוסט. יע, — די פרייהייט האָט ארויסגעמופּט און דער טעמפּעל האָט מעהר קיין אינהאַלט ניט.

„אהא! ארויסגעמופּט! עפּעס אַן אַמעריקאַניש וואָרט, ניין? און, דאַכט זיך, דער פּולער־פוסטער, ליכטיג־פינסטערער, גרויס־קליינליכער טעמפּעל איז גאָר ערגיץ ווייט, ווייט אינ'ם מזרח־לאַנד...

* * *

איז דאָס געוועזען א חלום?

ניין. אָה, ניין! אָבער באַלד און גיך וועט קומען די צייט, ווען דער טעמפּעל וועט פון דאָס נייע ווערען פול, און ווארעם,

און ליכטיג, און היימיש, און פול מיט פּראכט; ווען די זון, און איהר פולען גלאַנץ וועט באַלייכטען יעדען ווינקעלע.

3.

כאראַקטעריסטישע קלייניגקייטען.

דעבס האָט אָפּגעדרוקט זיין „גלויבענס־באַקענטניס“ דעם 1טען יאנואר 1897. אן עקזעמפּלאר פון דער צייטונג איז אָנגעקומען אהער א טאָג צעהן, אָדער צוויי וואָכען שפּעטער. דעם 12טען פעברואר, נאָך א חדש שפּעטער, איז מיר אויסגעקומען צו „לעקטשורען“ אין איסט בראָדוויי וועגען די וואהלען פון דעם פאָרינגען נאָוועמבער (1896).

דער רעזולטאט פון די דאָזיגע וואהלען איז אין מיינע אויגען געווען א שרעקליכער. לגבי 1895 האָבען מיר געהאט פארלאָרען זעקס־טויזענט שטימען און איך בין געווען פון יענע ניט גאַנץ כשר׳ע עסעלפּיניקעס (שפּעטער איז ביי מיר פון דעם ערשטען ס׳ געוואָרען א ז׳), וועלכע האָבען געזאָגט, אז די מפּלה איז געווען א מפּלה. נאָטשאַלסטוואָ האָט אַזא מיינונג געהאַלטען פאר א פאַרראט: די ס. ל. פּ. האָט ניט געטאָרט האָבען קיין מפּלות, אפילו ווען זי האָט זיי געהאט.

פון דעסטוועגען האָט איך גאַנץ ערנסט געלאָזט אָנצייגען, אז איך לעקטשור וועגען דעם „זיעג פונ׳ם סאָציאַליזם“. איך האָב געזוכט צו באַווייזען, אז ניט אַכטענדיג אויף אַזעלכע טרויעריגע רעזולטאַטען, ווי עס איז געווען דער רעזולטאט פון דער לעצטער פּרעזידענטשאַפט־וואהל, איז ניטאָ קיין מאַכט אויף דער ערד, וואָס זאָל שטערען דעם פּראָגרעס פון דעם סאָציאַליזם בכלל. אַלס א באַווייז — איינעס פון פיעל —האָב איך געבראַכט דעם פאַקט, וואָס אַזא מאַן ווי דעבס איז געוואָרען א סאָציאַליסט.

דיזעלביגע לעקטשור האָט איך שפּעטער געהאַלטען פאר ענגליש־שפּרעכענדע גענאָסען אין הענרי סטריט, א זונטאָג נאָכמיטאָג, געדיינק איך. מאיר לאָנדאָן, אונזער היינטיגער קאָנגרעסמאַן איז אַרויסגעשפּרונגען מיט גרויס גרימצאָרן נעגען מיר דערפאר וואָס איך האָב פּוגע בכבוד געווען דעליאָנען. זיין שוועסטער האָט מיר

געמאכט די עהרע „אָרגאַניזאַציע‟ א סטענאָגראַפישען רעפּאָרט פון מיין דרשה. שפּעטער האָט ער אַליין געלאַכט דערפון.

די אידעע פון ריידען ענגליש איז געווען צו א געוויסען גראַד א שטיקעל „בראַוואור‟, אַזוי ווי מאַנכע גענאָסען האָבען מיר געגעבען צו פאַרשטעהן, אז איך וואָלט קיינמאָל ניט געוואגט אזוי אָפען צו לויבען א „שונא‟ פון דער ס. ל. פּ. אין א לשון, וועלכען דעליאָן און פּאָכט פאַרשטעהען.

א קורצע צייט שפּעטער זיינען מיר אַרויס — ווער אַליין, וועך אַרויסגעוואָרפענערהייט — פון דער ס. ל. פּ., צושטעהענדיג צו דער ניי־געגרינדעטער „סאָשעל דעמאָקראַסי אָוו אַמעריקא‟ (ס. ד. א.), וואו דעבס האָט גלייך פאַרנומען דעם ערשטען פּלאַץ אינ׳ם מזרח־וואַנט. עס איז ניט נויטיג צו זאָגען, אז ער איז געווען איינער פון די גרינדער.

און, דאַכט זיך, אין יוני 1897 האָט ער אונז צום ערשטען מאָל באַזוכט. דעם מיטינג וועל איך קיינמאָל ניט פאַרגעסען.

אָפּגעהאַלטען געוואָרען איז ער אין ניט קיין זעהר גרויסע האָל אויף דער 59טער (אָדער 57טער) סטריט. די רעדע איז ניט געווען פון דעבס׳עס בעסטע. ער האָט געדערט פּאָר מענשען, וועלכע ער האָט געהאַלטען פאַר גרעסערע מומחות אין סאָציאַליזם ווי ער אַליין איז דאַן געווען. ער האָט, שיינט עס, געפיהלט, אז ער ווערט דאָ עקזאַמינירט אין דער צייט וואָס ער רעדט. איהם האָט זיך משמעות, געוועלט אויסהאַלטען עקזאַמען. דאָס האָט געשטערט דער נאַטירליכקייט, דער איינפאַכקייט פון זיין האַרציגען פאָר־טראַג.

און דאָך איז מיר קיין רעדע פון אונזער דעבס ניט געבליבען אזוי טיף איינגעקריצט אין האַרצען ווי דוקא יענער ערשטער „אַרויסטריט‟.

איהר וועט זאָגען, ווייל דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאָל וואָס איך האָב איהם געהערט? ניין. יעדענפאַלס איז דאָס נור געווען א גאַנץ קליינער חלק פון דער אורזאַך צו דעם גרויסען איינ־דרוק. דער עיקר איז געווען אָט וואָס:

ווי יעדער גרויסער ענטוזיאַסט איז דעבס אַן אויסערגעוואוינ־

ליבער אָפּטימיסט. אָהן אמונה איז התלהבות סתם ניט מעגליך. ווען ער רעדט, און וואָס לייגנער ער רעדט, ברייגגט ער אַלץ מעהר אַריין אין אייער הארץ די ווארעמקייט פון זיין אייגענע, צינדט ער אַלץ מעהר און מעהר אָן מיט זיין הייליגען פלאַם א פייערל ביי אייך. און דאַן הויבט איהר אָן צו פיהלען מיט זיין הארצען, צו זעהן מיט ז י י נ ע אויגען, צו גלויבען מיט דעם כח פון ז י י ן נשמה.

און דאָ זיצען מיר ארום איהם און ער רעדט. מיט אמאָל מאכט ער א „סטייטמענט“, וואָס איז אייגענטליך א מין נבואה. ער זאָגט אז מיר וועלען איבער א יאָהר, אין 1898 ציהען 200 טויזענט וואוטס, אין 1900 — 400 טויזענט, אין 1904—2 מיליאָן, און, וועלען אין 1908 ווערען די בעלי בתים פון דער מדינה, „ווי טייק פּאָזעשאָן“ איז געווען זיין אויסדרוק.

נו, איהר און איך ווייסען איצט, אין 1918, אז לעת עתה האָ־בען מיר נאָך אַמעריקא פאר׳ן סאָציאַליזם ניט ערֹאָבערט. איך, הגם אַליין א שטיקעל אָפּטימיסט, וואָלט זיכער אויסגעלאכט א פּראָפעצייאונג, אז דאָס וועט געשעהן אין 1908, אפילו דאמאָלס.

און דאָך, ווען דעבס האָט ארויסגעעדט די ווערטער: „אין 1908 ווי טייק פּאָזעשאָן!“ ווען ער האָט דאָס ארויסגעבראכט מיט דעם גאנצען כח פון זיין גרויסע נשמה, — אין יענעם אויגענ־בליק האָב איך געגלויבט באמונה שלמה, אז אין עלף יאָהר ארום איז אמעריקא א סאָציאַלע רעפּובליק.

א האלב שעה שפּעטער, ווער דער צויבער פון דעבס׳עס היילי־גען ערנסט האָט שוין מעהר ניט געהאַלטען געפאנגען מיינע פינף הושים צוזאמען מיט די ביסעלע לאָגיק און פארשטאנד, וואָס איך פארמאָג, האָב איך נאטירליך ביי זיך באשלאָסען, אז די נבואה קען ניט מקוים ווערען; אָבער בעת מעשה איז ביי מיר ניט געווען דער מינדעסטער צווייפעל, אז דאָס זעהט ער — באספּקלריה המאירה — עפּעס אזוינס, וואָס מיר, פּראָסטע שטערבליכע מענשען, קע־נען ניט זעהן.

דעם 21טען יוני, 1897, איז געגרינדעט געוואָרען די נייע פּארטיי און אין וועניגער ווי א יאָהר צייט זיינען שוין די אידישע

געגאָסען געווען שטארק אין צאָהל אין די רייהען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אין אַמעריקא.

דער נעכסטער מיטינג, ביי וועלכען דעבס האָט גערעדט, איז שוין געווען ניט אין א פארהעלטניסמעסיג קליינע האָט „אפּטאון“, נאָר אין ווינדזאָר טעאַטער אין די בראָנקס, פאר א פּאָר טויזענד מענשען.

דעבס איז געווען ניט דער איינציגער רעדנער און ער איז געזעסען „הינטער די קוליסען“ ביז ארום 10 אזייגער יענעם אָוונד. דאַרטען האָט זיך, כדרך הטבע, געבילדעט א קליינער קרייז ארום איהם. ער האָט גערעדט, ענטפערענדיג אויף פראגען, אָדער סתם אַזוי. די ווערטער זיינען געקומען צו אונזערע אויערען כמעט דירעקט פון זיין הארצען, עפּעס אזוי ווי גאָרניט דורך זיין מויל, עפּעס אזוי ווי אָהן די פארמיטלונג פון א צונג.

מיט אַמאָל איז ער שטעהן געבליבען. אויף זיין פּנים איז געווען דער אויסדרוק פון שמערץ, פון פארלעגענהייט. עטוואָס האָט איהם וועה געטאָן, אָדער געפעהלט, אָדער באאומרוהיגט. מיר האָבען זיך איבערגעקוקט צווישען זיך. איידער אימיצער האָט צייט געהאט איהם צו פרעגען וואָס איהם פעהלט, האָבען מיר געהערט ווי ער זאָגט צו א יונגען מאַן, א גאַנץ יונגען מאַן לעבען אונז:

— ברודער, זעצט זיך דאָ... אָט דאָ... אויף מיין קניע...“

דאָס האָט דעבס פּלוצלונג געהאט באַמערקט, אז לעבען איהם, ארויס פון דעם ענגען קרייז, איז דער „באָי“ געשטאַנען, ניט האַבענדיג וואו זיך צו זעצען. ניט זעהענדיג קיין שטול אויף דער סצענע הינטער׳ן פאָרהאַנג, האָט איהם געקרענקט צו זעהן דעם יונגען מאַן שטעהענדיג, און אלס א לעצטען מיטעל ארויסצוקומען פון דער שווערער לאַגע האָט ער איהם אָנגעבאָטען זיין שויס.

אין אָט דעם אָנגעבאָט, וועלכען דער יונגערמאַן האָט, נאַטירליך, ניט אָנגענומען, האָט זיך ניט געמערקט די מינדעסטע אַפעקטאַציע. דאָס איז געווען אבסאָלוט ספּאָנטאַן, ערנסט, ליעבע־פול. דארין האָט זיך אַרויסגעוויזען זיין גרויסע, גרויסע הארץ קלאָרער און דייטליכער ווי דאָס וואָלט געקענט זיין דער פאַל ווען אפילו

א גרויסער וואָרט־מאָלער וואָלט איהם באשריבען אין קליינע אותיות׳לעך אויף פיעל גרויסע בויגענס פּאַפּיער.

שפּעטער, אויב איך וועל ניט פאַרגעסען, וועל איך פּיעלייכט איבערגעבען אַנאַנדער אַנעקדאָט, וואָס כאַראַקטעריזירט אונזער „דזשיען". דערווייל מוז איך בלייבען ביי דעם דאָזיגען מיטינג.

אין 1908 איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ באַנד פון דעבס׳עס שריפטען און רעדען מיט זיין ביאָגראַפיע. אויף דעם פאַרלאַנג פון די אַרויסגעבער האָב איך, ווי אַנדערע פריינד פון דעבס, צוגעשיקט אַ קורצען נאָטיץ פאַר׳ן בוך, וועלכען מען וועט מיר ערלויבען דאָ איבערצוגעבען אויף אידיש — צווישען זיך רעדענדיג, איז עס דאָ נאָך פּאַסענדער ווי עס איז אפשר געווען אין דעם דאָזיגען בוך. אַ שייכות האָט דאָס צו דעם מיטינג אין ווינדזאָר טעאַטער, ארום וועלכען מיר רעדען. אָט איז דער קורצער אַרטיקעלע:

„דער אַל־מענשליכער, אינטער־ראַסען לשון פון ליעבע.

„אין יאַנואַר 1897 איז דעבס צוגעשטאַנען צו דער אינטער־נאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג.

„זעקס וואָכען שפּעטער האָט דער שרייבער, וועלכער איז דער־פאַר געוואָרען אויסגעלאַכט און אויסגעפּייפט פון מאַנכע אַלטע חברים, עפענטליך באַגריסט אונזער „דזשינ׳ס" אַנשלוס אָן אונ־זערע רייהען, אַלס אַ סימבאָל פון אַ ר ב י י ט ׳ ס ערוואַכונג.

„אין אַ קורצע צייט ארום איז געגרינדעט געוואָרען די סאָ־ציאַל־דעמאָקראַטיע פון אַמעריקאַ, און איך האָב דעבס׳ען געטראָפען אין ניו יאָרק אַלס אַ מיטגליעד פון דער נייער פּאַרטיי.

„ביי יענער געלעגענהייט האָט ער אַדרעסירט אַ פאַרזאַמלונג, אין וועלכער עס האָבען זיך איינגעפונען פיעלע הונדערטער פון מיינע לאַנדסלייט. זיי האָבען קאַם־קאַם פאַרשטאַנען איין וואָרט פון יעדע פינף, וואָס זיינען אַרויסגעקומען פון דעבס׳עס מויל און דאָך האָבען זיי קלאָר באַגריפען דעם מאַן און די באַדייטונג פון זיין בשורה אַלס אַ גאַנצע און זיי האָבען זיינע ווערטער הארציג אַפּ־לאָדירט.

„נו, דאָס איז געווען דער אַל־מענשליכער, אינטער־ראַסען לשון

פון ליעבע, וואָס האָט דערגרייכט זייערע הערצער כמעט אָהן דער הילף פון ווערטער.

„און פון יענעם טאָג אָן האָבען זיי, ווי איך אליין, איהם גע־ליעבט ווי זייער גרויסען ברודער, זייער חבר, דעם גרעסטען פאַר־קעמפער פון זייער גרויסער, הייליגער זאַך".

טיעף אין מיין זכרון האָט זיך איינגעקריצט אַנאַנדער מיטינג מיט דעבס'ען אין ניו יאָרק. דאָס איז געווען אַ קליינע פאַרזאַמ־לונג אין אַן אָרעמען זאַל אין דער איירישער געגענד אויף דער איסט סייד.

ביי יענעם מיטינג האָט דעבס שטאַרק אָנגעגריפען די פּאָ־ליטיק פון דער ס. ל. פּ., ספּעציעל דעליאָנ'ס האַלטונג לגבי סעמועל גאָמפּערס. ער איז, פאַרשטעהט זיך, אַליין אפילו צו יענער צייט שוין געווען אַ געגנער פון גאָמפּערס'עס עק־פּאָליטיק, פון גאָמ־פּערס'עס נאָכשלעפּען זיך נאָך די דעמאָקראַטען. ער איז אָבער געווען געגען די טאַקטיק פון פּערזענליך אָנגרייפען דעם געגנער, פון כסדר שרייען: „פייקער, פייקער!", וואָס האָט דערוועקט סימ־פּאַטיע צום אָנגעגריפענעם און האָט איהם כסדר געמאַכט נייע פאַרעהרער און אָנהענגער.

„יעדעסמאָל ווען גאָמפּערס ווערט ערוועהלט פּרעזידענט אין דער אַמעריקאַן פעדעריישאַן, איז דאָס דעליאָנ'ס ארבייט!" — האָט ער געדונערט.

פאַרבייגעהענדיג, ביי יענעם מיטינג האָט מאיר לאָנדאָן גע־האַלטען אַ קורצע רעדע, וועלכע איז געווען צווישען די בעסטע, וואָס איך האָב פון איהם געהערט סאַי פריהער, סאַי נאָכדעם.

4.

דעבס אין כעס.

א רייד ברענגט אויף אַ רייד.

די לעצטע עטליכע שורות וועגען דעליאָנ'ען און דעבס'ען דער־מאָנט מיר אָן אַנאַנדער מיטינג אין דעם יאָהר 1898 אין ניו יאָרק... מחשבות'ן, איידער איך פאַרגעס, לאָמיך דאָ דערצעהלען אַ קליינעם אינצידענט אין שיקאַגאָ.

פאר זיין רעדע אין דעם ווינדזאָר טעאַטער האָבען מיר איהם געגעבען 25 דאָלאר, וועלכע ער האָט ניט געבעטען, אָבער אָהן ווערמער אָנגענומען. ווען איך בין געקומען קיין שיקאגאָ צו דער ערשטער קאָנוועַנשאַן פון דער ס. ד. א. (די „דעבס־פּארטיי", אָדער די „דעבסיאַנער" האָבען אונז גערופען די ניו יאָרקער דייטשען, וועלכע זיינען דאַן נאָך געשטאַנען אין דעם געגנערישען לאַגער), בין איך אריינגעפאַלען אין דער קאָנטראָל־קאָמיטע צוזאַמען מיט סימאָור סטעדמאַן, אויב איך האָב ניט קיין טעות. אזא מזל איז שוין געווען מיינער! וואו נאָר צייפערען, געלד — קריכט דאָס צו מיר! איך וועל זיך גאָרניט וואונדערען ווען דער מלאך דומה וועט מיר דערלאַנגען זיין חטאים־לעדזשער דורכצוזעהן אזוי ניך ווי איך וועל אָנקומען אויף יענער וועלט.

בקיצור, איך האָב זיך גענומען דורכזעהן די חשבונות פון דער ס. ד. א. זינט זי איז געגרינדעט געוואָרען, און דאָס ערשטע וואָס האָט זיך מיר א וואָרף געטאָן אין די אויגען איז געווען א הכנסה:

„דורך גענ. דעבס פון א מיטינג אין ווינדזאָר טעאַטער אין ניו יאָרק — 25 דאָלאר."

איך, וועלכער האָב אין דיזעלביגע ביכער געזעהן ווי מיזער־אבעל ווענינ די יונגע אָרעמע פּארטיי האָט געצאָהלט איהרע לעק־טשורערס און מיט וואָס דעבס האָט דאַן געלעבט, האָב מיינע אויגען ניט געקענט טרויען. אינטערעסאַנט איז, אז דאָס געלד האָבען מיר איהם געגעבען ספּעציעל און אויסדריקליך פאר איהם אליין, ניט פאר דער פּארטיי.

איצט קען איך געהן ווייטער אין דער אָנגעהויבענער שילדערונג.

* * *

אין דעם יאָהר 1898 האָבען מיר, ווי געזאָגט, דעבס'ען געהאַט אויף נאָך א גרויסען מיטינג, אויך אין איינעם פון די טעאַטערע — יעמאָלט זיינען זיי געווען מעהר ווי היינט — א זונטאג אָוועגד.

דעם פרייטאג פריהער איז אין דעליאָנ'ס ציימונג געווען (אין דעם בריעף־קאַסטען) אן ענטפער צו בלומר'שט א קאָרעספּאָנדענט, וואו עס איז אין א האַלב־פארשטעלטער, האַלב־אָפענער פאָרמע באַ־הויפּטעט געוואָרען, אז דעבס פאָהרט ארום איבער דער מדינה אויף

„פּאַסעס“ פון די אייזענבאַהן־מאַגנאַטען. מיט אַנדערע און קלאָ־רערע ווערטער הייסט דאָס, אַז דעבס אַרבייט געגען די אַרבייטער, ווייל ער אַזוי פּאַרקויפט צו די אייזענבאַהן־מאַגנאַטען.

אַרויסגעשטעלט האָט זיך אויף דער קאָנווענשאַן אין שיקאַגאָ, אַז דעבס, וועלכער איז שטענדיג אַרומגעפאָהרען איבער'ן לאַנד, און האָט יענעם יאָהר אַליין גערעדט אויף 117 מיטינג אין 170 טעג, דאָס הייסט פינף מאָל אַ וואָך, בעסער געזאָגט: אין פינף שטעדט יעדע וואָך, פאַרברענגענדיג נעכט אויף דער באַהן, האָט קיינמאָל ניט באַנוצט קיין שלאָף־וואַגאָן, מחמת פאַר איהם איז דער פּולמאַן־באַקוועמליכקייט נאָך אַלץ געווען אין קראַפט.

אויסגעפונען האָבען מיר אויך, אַז די אייזענבאַהן־קעניגע האָ־בען אויף דעבס'ען נאָך אַלץ געהאַט אַן אויג און מעהר ווי איין אויג, און אַז זיי האָבען קיין אַרבייטער־פיהרער אַזוי ניט געהאַסט ווי איהם.

אַ נאַכט, געדענק איך, זיינען מיר אין שיקאַגאָ דורכגעזעסען מיט דעבס'ען ברודער טעאָדאָר און מיט קעליהער, איינעם פון די געוועזענע העכערע בעאַמטע פון דער רעילוועי־יוניאָן, און וואָס מיר האָבען זיך פון זיי אָנגעהערט, האָט געקענט אָנפילען אַ דיקען בוך. דעבס אַליין האָט ניט געוואוסט ווי אָפט זיין לעבען איז געווען אין געפאַהר דורך די אינטריגעס פון אייזענבאַהן־שפּיאָנען און פינ־קערטאָנס.

און דאָ ביי אונזער מיטינג קריגט דעבס צו זעהן דעם „פּיפּל“ מיט יענעם ענטפער אינ'ם בריעף־קאַסטען.

אין מיטען פון זיין רעדע האָט ער פון וועסטעל־קעשענע אַרויסגענומען דעם „קליפּינג“ פון דעליאָנ'ס ציימונג און אין אַ טאָן, וועלכען מיר האָבען פון איהם פריהער קיינמאָל ניט געהערט, האָט ער אין קורצע געצעהלטע ווערטער אויסגערופען:

„דער מאַן, וואָס שרייבט דאָס וועגען מיר, איז אַ פאַרדאַמטער קלאַסען־באַוואוסטער ליגנער!“

און אַ דונער פון אַפּלאָדיסמענטען האָט אָפּגעהילכט אַלס ענט־פער פון דער גרויסער פאַרזאַמלונג.

מיט יאָהרען שפּעטער האָט ער מיט דעמזעלבען מאַן „גע־

שעיקט הענדם", בעת ער האָט מיט איהם צוזאמען ווידער אמאָל פּרובירט גרינדען אנאנדער מין „אַלייענס" געגען די רעאַקציאָנערע פעדערײשאָן אָוו לייבאָר. זיין גרויסע הארץ קען האַלטען א כעס נאָר געגען דעם געגנער אינ'ם קאפּיטאַליסטישען לאַגער. אונז אָבער האָט יענער שלום-עליכם ווער געטאָן טיעף אין הארצען.

לאַנג האָט די אחדות מיט'ן אַלטען דעליאָן, איבריגענס, ניט אָנגעהאַלטען.

.5

אונזער „פייערמאַן".

אין דעם יאָהר 1908 האָבען מיר זיך געגרייט צו א פּרעזי-דענשיאַל עלעקשאָן. דעבס איז צום דריטען מאָל געלאָפען אויף דעם סאָציאַליסטישען טיקעט „פאר פּרעזידענט".

ביי יענער געלעגענהייט איז אין דער „צוקונפט" ערשינען דער פאָלגענדער ארטיקעל אונטער דעם קעפּעל „ד ע ר ה י י צ ע ר":

„נאָך איז די זון ניט אויפגעגאנגען אָדער זי האַלט ביים אויפ-געהן.

נאָך זיינען די מיליאָנען פעסט-איינגעשלאָפענע — אזוי פעסט איינגעשלאָפענע, אז זייער שלאָף איז ניט געשטערט געוואָרען ניט פון חלומות, ניט פון די הארטקייט פון דעם געלעגער און אפילו ניט פון אַן אָרטיגען דונער דאָ אָדער דאָרטען — נאָך זיינען זיי ניט אויפגעוואכט, אָבער זיי ריהרען זיך שוין אומרוהיג, זיי ווארפען זיך שוין פון איין זייט אויף די אַנדערע, איינינע שוין מיט האַלב-אָפענע אויגען.

און פעסט זיינען די דאָזיגע מיליאָנען געשלאָפען דורך די לאַנגע, כמעט אונענדליכע, פינסטערע, טרויעריגע נאכט, וואָס קומט איצט, דאכט זיך צו אַן ענד, מחמת מען האָט געהאט זיי איינגע-שיכור'ט מיט א שלאָפטרונק געברויט אין כשוף-ברויעריען; מען האָט געהאט פארדולט זייער פארשטאנד מיט א פּאָליטיש-רעליגיע-זען עטהער; מען האָט געהאט זיי איינגעזונגען מיט מזמורים און געזאַנגען, פארפאַסט פון מענשען, וואָס באַדאַרפען די בייזע נאכט, כדי צו לעבען א גוטען טאָג; מען האָט זיי איינגעשלעפערט מיט

אַ קריאת־שמע, און וועלכער מלאכים זיינען זיי געשטאַנען ביי דער זייט, צוקאָפּענס, צופוסענס, אָבער אַזוי גיך ווי זיי האָבען צוגעמאַכט די אויגען, האָבען די שדים און די מלאכי חבלה באַנוצט זייער ענגעל־באַשיצטען שלאָף, כדי צו שינדען זייער הויט, כדי אויסצוליידינען זייערע קעשענעס, כדי אָנצוטאָן קייטען און קאַנדאַלען אויף זייערע הענט און זייערע פיס, כדי צו מאַכען הייזער פוסט און קברים פול.

איצט האַלטען זיי ביים ערוואַכען. די זון האַלט ביים אויפגעהן. די ליעבע שמייבעלס, טריאומפּירענדיג איבער דעם האַס, וואָס קריצט די ציינער און גלאָצט מיט די אויגען, פאַר זיך זעהענדיג זיין אונטערגאַנג, דעם אָנהויב פון'ם סוף.

און ווער עס איז אַליין שוין אויפגעשטאַנען, דער זעהט ווייט אין'ם מזרח פון דעם האָריזאָנט די ערשטע מאָרגען־רויטקייט, דערוויילע נאָך שוואַך און מאַט, ווי זי ברעכט זיך דורך דורך די געדיכטע כמאַרע, וואָס פאַרשווינדט, דורך די נאַכט, וואָס פאַרגעהט.

* * *

ניין, נאָך איז די זון אין גאַנצען ניט אויפגעגאַנגען. נאָך שלאָפט די גרויסע, ברייטע מאַסע. נאָך איז די ווירקונג פון'ם שלאָפטרונק כמעט אומעטום שטאַרק.

און דערצו געהט ביי אונז אין אַמעריקאַ די זון סתם שפּעטער אויף ווי אין איירָאָפּעאישע לענדער — שפּעטער ווי אין פּאַריז און לאָנדאָן, פיעל שפּעטער ווי אין בערלין.

און דערצו איז אונזער פאָלק אַן ערב־רב, אַ מישמאַש פון אַלערליי פעלקער־ראַסען, מיט אַלערליי לשונות ווי דער דור־הפלגה אַמאָל, מייסטענס נאָך ניט אַקלימאַטיזירטע מענשען, מייסטענס אַזעלכע, וואָס ווערען דאָ צוטומעלט גאָר אָהן אַ מהומה, שכור גאָר אָהן וויין, און זיינען אָפט שלאָפערס און נאַכט־וואַנדלער אפילו ביי דער אַרבייט, בעת דער קערפּער ריהרט זיך, די פיס רעגען זיך, די הענד שאַפען, אָדער דער מח דרעמעלט.

פון דעסטוועגען —

דורך די נאַכט, ניט אַכטענדיג אויף די פינסטערניש, אויף די פייכטע, קאַלטע לופט, אויף די געפאַהרען אַרום און אַרום ; זיך

ניט שרעקענדיג ניט פאַר די אייגענע שוואַכקייט, ניט פאַר די פאַראייניגטע מאַכט פון רויב־חיות און קריכענדע שרצים ; ניט בעטענדיג קיין הילף פון אויבען, קיין סימפּאַטיע פון אונטען, קיין שטיצע פון דער זייט, האָבען זיך א הייפעלע מענשען צונויפגענומען, האָבען אָרגאַניזירט א „טריין" און האָבען גענומען געהן דורך דער מדינה, וועקען די שלאָפערס און אָנזאָגען די בשורה פון דעם טאָג, וואָס ווערט געבאָרען — דעם טאָג פון ליכט, און ליעבע, און לופט, און לעבען פאַר אַלעמען, אַרויפנעמענדיג אויף זייער צוג יעדען אויפגעוואַכטען, וואָס וויל העלפען וועקען.

* * *

און די נאַכט האָט געלאַכט.

לעכערליך קליין האָט אויסגעזעהן דער צוג ; קנאַפּ, זעהר קנאַפּ איז געוועזען דער קוילענפאַרראַט ; אויף דעם לאָקאָמאָטיוו האָט זיך געזעהן אַן אויסלענדישער מאַשיניסט מיט א פאַר'חלומ'טען קאָפּ אויף זיך, מיט אויסלענדישע ספּאַקולען אויף די אויגען. ווער עס זאָל אונטערגעבען פייער איז אַזוי גוט ווי גאָרניט געוועזען.

פון סטאַנציע צו סטאַנציע פלעגט דאָ צוקומען א וואַגאָן מיט עטליכע נייע פּאַסאַזשירען, דאָ אָפּקומען. דער קול פון די וועקער צו די שלאָפערס פלעגט פאַרהילכט ווערען אין דעם ווינד און דעם וועטער. האָט זיך אימיצער ערגעץ־וואו אָפּגערופען, איז דאָס אָפט געווען דער אָפּקלאַנג פון דעם אייגענעם קול. און ברענמאַטעריאַל האָט געפעהלט, חוץ א פּאָר שטאַרקע, מוסקולהאַפטע הענד צו קאָרמענען דעם פייער.

דער צוג איז געווען קליין, זיין פּראָגרעס לאַנגזאַם, כמעט אומבאַמערקבאַר.

און די לאַנגע נאַכט, און דער שטיל, האָט זיך געקייכט פאַר געלעכטער.

* * *

מיט אַמאָל, אויף איין סטאַנציע, איז אין איין וואַגאָן אויפגעשטאַנען א מאַן, א פּאַסאַזשיר אָקאָרשט אַרויפגעגאַנגען אויף דעם טריין, אומבאַמערקט פאַר דער מאַסע.

זיינע הענט זיינען געווען פּראָלעטאַריער־הענט, זיין קול — א

פיין־קולטיווירטע שטים און זיין הארץ — אַזוינס, וואָס האָט זיך געפיהלט אין יעדען טאָן פון זיין קול, אין יעדער באַוועגונג פון זיינע הענט.

דער מאַן האָט גערעדט, ארויסשיקענדיג זיינע ווערטער עפּעס ווי אַ קול אין מדבר, און האָט געזאָגט :

„ברידער, מיר מאַכען ניט קיין פאָרטשריט ; דער וועג איז נאָך לאַנג ; עס וועט נאָך ניט אַזוי גיך אָנהויבען צו טאָגען.

„געהן — געהען מיר אויף דעם גערארדען וועג. אונזער מאַשי־ניסט, אמת טאַקע ניט קיין היגער, איז אפשר אַ האַרעלע אַלט־מאָדיש פאַר אַ מדינה, וואו רויבער שטעלען אָפּ אַ טריין צוליעב האבזוכט און רינדער דורך דומהייט, אָבער דעם לאָקאָמאָטיוו פאַר־שטעהט ער מיט יעדען רעדעלע און שרייפעלע און האַקענדעל אין איהם.

„מיר אַליין ווייסען אונזער ציעל, און עס זעהט זיך ניט די סכנה, אַז דער צוג זאָל חלילה אראָפּ פון די שינעס, פאַרקריכענדיג אָן אַ זייט, אָדער אין גאַנצען געהענדיג לאיבוד.

„אַלע וואָס איז נויטיג, איז שנעלער מאַכען דעם גאַנג. וואַ־גאָנעס וועלען שוין צוקומען און זיך אָנשליסען אָן אונזער טריין ; קוילען וועלען זיך שוין געפינען און פאַרווערטס וועט געהן אַ לאַנ־גער צוג, וואָס וועט זיך פאַרגרעסערען פון מינוט צו מינוט, אויף יעדער סטאַנציע. ביז פון אַ סך, אַ סך וואַגאָנעס וועלען הונדער־טער, טויזענדער קולות זיך צונויפגיסען דאָ און דאָרטען : ברי־דער, עס טאָגט !„

אזוי האָט גערעדט דער נייער פּאסאזשיר.

אימיצער האָט זיך אָפּגערופען און האָט געפרעגט :

„גוט, דו זאָגסט : אַ צוג־פיהרער, אַ מאַשיניסט האָבען מיר. צו איהם דאַרף מען אָבער האָבען איינעם וואָס זאָל כסדר אונטער־לעגען ברען־מאַטעריאַל, זאָל כסדר אָנהאַלטען און אויפהאַלטען דעם פייער מיט די פלאַמען. ווער וועט זיין אונזער הייצער ?“

„איך, אויב איהר ווילט — האָט דער מאַן באַשיידען און שטיל געענטפערט — דאָס איז, איבריגענס, מיין פאַך : איך בין אַ הייצער“.

* * *

ער איז אַרויף אויף דעם לאָקאָמאָטיוו.

פון דעם אויגענבליק אָן גערט דער צוג דורך די נאַכט. ער ווערט גרעסער, לענגער, פולער און לעבעדיגער.

די וועקער וואַקסען אין צאָל, ביי זיי אַליין שטייגט דער מוט, וואַקסט די האָפנונג, ווערט פאַרשטאַרקט די זיכערהייט פון דעם העלען, קלאָרען טאָג וואָס קומט, און פון אַ זיגע איבער אַלע שווע־ריגקייטען און שטערעניסען.

עס בייטען זיך די צוג־פיהרער, עס קומען און גערען קאָנדוק־טאָרען, אָבער געליעבט פון אַלעמען, שטעהט דער הייצער אויף זיין פּאָסטען, אימער פון דאָס ניי אויפלעבענדיג די פלאַמען, צינדענדיג, הייצענדיג, לייכטענדיג.

ווער די וועג־ווייזער זאָלען ניט זיין, דאָס ברען־מאַטעריאַל קומט פון דעבס, — פון יודזשין וויקטאָר דעבס.

און דעם צוג אין זיין גאַנג באַגריסט פון ווייטען די אויפגע־הענדע זון, וואָס ברענגט דעם הערליכען טאָג.

VI

פאַרטיימאַן, פריינד און מענש.

ביז יולי 1899 איז די ס. ל. פּ. אַלס אַן אומגעטיילטע גאַנצע געשטאַנען קעגען די נייע פּאַרטיי. אין יענעם חדש איז אין דער ס. ל. פּ. פאָרגעקומען אַ נייע שפּאַלטונג. דער „פאָלקסצייטונג׳ס־עלעמענט“, ד. ה. די אַלטע גוואַרדיע פון די דייטשען מיט עטליכע אויסנאַמען (פּאַכט, קוהן, פיעביגער און אַנדערע) און צוזאַמען מיט יענע אַ טייל פון די אידישע גענאָסען, וואָס זיינען ביז דאַן געבלי־בען אין דער ס. ל. פּ., האָבען געבילדעט אַ נייע פּאַרטיי, וועלכע איז אין תוך גענומען געווען אַ דריטע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי. איך זאָג: „אין תוך“, מחמת די נייע פּאַרטיי האָט געשריען, אַז די ס. ל. פּ. דאָס איז זי, און ניט דעליאָנ׳ס אַלטע אָרגאַניזאַציע, אָדער דאָס וואָס פון איהר איז געווען איבערגעבליבען. דאָסזעלבע האָט, פאַרשטעהט זיך, „געקליימט“ די דעליאָניסטישע פּאַרטיי. קיינע פוןביידען האָט ניט צוגעגעבען, אַז עס איז דאָ מעהר ווי

אין ס. ל. פּ. אין אַמעריקאַ און די איינע — דאָס איז זי, און ניט יענע. אויך איז געווען אַ צייטונג „פּיפּל" ביי יעדער פון ביידע, און יעדער פון די „פּיפּעל'ס" האָט זיך געהאַלטען פאַר דעם איינציגען, עכטען, אמת'ן „פּיפּעל". פאַר אַ זייטיגען מענשען זיינען די צוויי פּאַרטייען געווען זעהר ענהליך צו שעקספּיר'ס צוויי דראָמיאָ'ס און דער גאַנצער טומעל ניט מעהר ווי די „קאָמעדי אָוו עררארס". אין וועלכע די ביידע דראָמיאָ'ס מיט זייערע בעלי־בתים זיינען באַטייליגט.

נור ניט דאָס אַלץ בין איך אויסען. וואָס מיר ווילט זיך דאָ זאָגען איז, אַז אַזוי גיך ווי די שפּאַלטונג אין דעליאָנ'ס אָרגאַניזאַציע איז פּאָרגעקומען, האָבען מאַנכע פון אונז אָנגעהויבען צו רעדען וועגען שלום מיט דעם אָבגעשפּאָלטענעם טייל, — מיט זיי, וואָס דעליאָן פלעגט רופען „קאַנגאַרו'ס", אָנגעפיהרט פון מאָררים היל־קוויט.

עס וואָלט נעמען צו לאַנג דאָס צו דערצעהלען, און איך וועל דאָ נאָר זאָגען, אַז עס האָט איין צייט שוין געהאַלטען זעהר נאָהנט פון אַ שלום צווישען אונז, די „דעבסיאַנער", מיט די אַנטי־דעליאָניסטען, און פלוצלונג זיינען אָפּגעבראָכען געוואָרען די אונטערהאַנדלונגען. נאָך אונזער מיינונג, זיינען אין דעם שולדיג געווען בערגער פון וויסקאָנסין און סטעדמאַן מיט זיינע פריינט פון שיקאַגאָ.

איך אַליין האָב איצט פּונקט אַזוי שטאַרק געפיהלט די נויטווענדיגקייט פון שלום, ווי איך האָב פריהער (לגבי דעליאָנען) געהאַלטען פאַר מלחמה. מיט געוויסע עלעמענטען אין דער אַנטי־דעליאָניסטישער ס. ל. פּ. האָבען מיר שוין לאַנג געהאַט געמאַכט אַן אומאָפיציעלען וואַפענשטילשטאַנד און סימפּאַטיש צו דעבס'ן האָט זיך געהאַלטען די גאַנצע צייט דער אומפּאַרגעסליכער אַלעקסאַנדער יאָנאַס.

דערוויל האָבען מיר — די נייע פּאַרטיי — שוין געהאַט אייגענע ערפאָלגען אין מאַסאַטשוסעטס. מיר האָבען געהאַט ערוועהלט צוויי אַסעמבלימען און האָבען זיך געגרייט צו ערוועהלען אַ מעיאָר אין הייווערהיל, וועלכען מיר האָבען שפּעטער טאַקע ערוועהלט.

אין דיזען קעמפּיין האָבען די גענאָסען אראָפּגעבראכט „אונ־זער דזשיען“. איך האָב באַנוצט די געלעגענהייט איהם צו שרייבען און צו בעטען, אז ער זאָל אין זיין רעדע ארויסקומען פאַר שלום. ער האָט מיר געענטפערט זעהר פריינדליך, און אפשר ליעבעפולער ווי איך האָב עס פארדיענט, אָבער ער האָט נאָך די צייט געהאַלטען פאַר ניט רייף צו רעדען וועגען פאַראייניגונג.

דאָס איז דעבס, מיט זיין גאַנצער „וווייכקייט“ און פלעקסי־ביליטעט, קאָן ער זיין פעסט ווי א פעלז אין זיין שטאַנדפּונקט און קיינער וועט איהם ניט באַוועגען רעכטס אָדער לינקס, ווען ער נעמט זיך פאַר א געוויסע זאַך און זעהט פאַר זיך א געוויסען וועג, — זיין וועג. נאָר וועגען דעם וועלען מיר נאָך רעדען.

א צייט שפּעטער האָבען מיך די באַלטימאָרער גענאָסען איינ־געלאַדען צו קומען צו זיי אויף א לעקטשור. אזוי ווי איך האָב געוואוסט, אז דעבס דאַרף דאָרטען רעדען איין זונטאג נאָכמיטאג, האָב איך אָנגענומען די איינלאַדונג צו רעדען ביי א אידישען מי־טינג פון אָוועגט. כיין כונה איז געווען צו זעהן דעבס'ן „אין די אינטערעסען פון איינינקייט“. אז דערמיט איז געווען פאַרבונדען א הייסער וואונש ווידער אמאָל זיך צונויפצוטרעפען מיט איהם פערזענליך און צו דריקען זיין האַנט, דאַרף איך ניט קיין צופיעל ווערטער אום עס צו זאָגען.

און מיר זיינען צונויפגעקומען ביי איהם אין האָטעל. א לאַנ־גע צייט האָבען מיר זיך אונטערהאַלטען. געדולדיג האָט ער אויס־געהערט אַלע מיינע ארגומענטען. איך האָב געזוכט איהם צו באַ־ווייזען, אז ספּעציעל וויקטאָר בערגער איז אבסאָלוט אומגערעכט און אזוי ווייטער, און אזוי ווייטער.

ער האָט אויף מאַנכע פון מיינע טענות געענטפערט מיט צו־שטימונג. מאַנכע ווידער האָט ער באַשטריטען, אָבער אין אַלגע־מיין האָב איך געזעהן, אז מיר קאָנען לייכט קומען צו א טאָלק.

ווען אָבער איך האָב גענומען קריטיזירען פערזענליך בערגער'ן האָט זיך אויף זיין פּנים באַוויזען א קליינער וואָלקען, און ווען איך בין געווען צו־ענד מיט מיין אָנקלאַגע, האָט ער מיר א נעם געטאָן

מיין רעכטע האַנט און האָט ענערגיש און האַרציג פּראָטעסטירט, זאָגענדיג:

„אָה, וויקטאָר איז אָלראַיט!"

דאָס און ניט מעהר. דאַן האָב איך געפיהלט, אַז איך האָב איהם מיט מיינע ווערטער וועה געטאָן, שטאַרק וועה געטאָן. פאַר איהם איז אַ פריינד אַ פריינד, צי ער שטימט מיט איהם אָדער ניט. דער עיקר אָבער איז, אַז וויקטאָר בערגער איז געווען זיין וועג־ווייזער אויף דעם וועג צו סאָציאַליזם, און דאָס האָט ער אויף אַ רגע ניט פאַרגעסען.

און אָט איז דער אַנעקדאָט, וועלכען איך האָב אויבען צוגעזאָגט צו דערצעהלען... („אויב איך וועל ניט פאַרגעסען").

נאָך דיזער אונטערהאַלטונג זיינען מיר געגאַנגען צום טעאַטער, אין וועלכען ער האָט געזאָלט רעדען. מיר — דאָס הייסט ער, עטליכע געגאָסען און איך.

דער טאָג איז געווען אַ שעהנער, דער גאַנג זעהר אַנגענעם. אימיצער האָט דעבס'ן אַרויסגערופען אויף אַ געשפּרעך און ער האָט זעהר לעבהאַפט גערעדט.

פּלוצלונג האָט ער זיך האַסטיג אָפּגעקערט פון אונז, האָט אַרויסגעשטאַמעלט די ווערטער: „ברודער! קאָן איך אייך מיט עפּעס העל..." ער האָט דאָס דאָס וואָרט „העלפען", ניט אַרויסגערעט, אין זיין שטים האָט זיך געהערט אַ געוויסע פאַרלעגענהייט. עס איז געווען קלאָר, ער האָט מורא געהאַט, אַז ער האָט אימעצען באַליידיגט.

וואָס האָט דאָ פּאַסירט?

אַ קלייניגקייט: קעגען אונז איז געווען געקומען זונטאַגדיג, אָבער אָרעם אָנגעטאָן, אַ בלאַסער, קרענקליכער, שוואַכער מאַן פון אַ יאָהר 40. זיין אָנבליק האָט אונזער דזשיען אַ נעם געטאָן ביים האַרצען מיט דער שנעלינקייט פון אַ בליץ־שטראַל. ער האָט איהם געוואָלט מיט עפּעס העלפען... די רעכטע האַנט האָט זיך אַ לאָז געטאָן צו דער קעשענע... איז ער אָבער אַזוינער, וואָס וועט נעמען אַ נדבה? אפשר וועט ער זיך געפינען באַליידיגט? וואָס טוט מען? די גאַנצע סצענקע האָט אפשר גענומען אַ צעהנטעל פון אַ מי־

נום. דער מאַן האָט פּריינטליך אַ שמייכעל געטאָן און איז זיך לאַנגזאַם אַוועקגעגאַנגען. מיר אָבער האָט זיך אַרויסגעוויזען מיין גרויסען פריינד׳ס הארצינקייט, גוטסקייט, ערלעכקייט פיעל שטאַרקער און קלאָרער ווי ווען עס איז פריהער אָדער נאָכדעם.

VII

במה כחו גדול?

אַלס איינער, וואָס האָט זיך אויפגעהאָדעוועט אין דער מאָדערנער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג, כמעט צוזאַמען מיט איהר, האָב איך, נאַטירליך, געקאָנט אַלע פיהרער, רעדנער, שרייבער פון אונזער אויבען־אָן. די, וואָס איך האָב ניט געקאָנט פּערזענליך (ווי למשל, לאַסאַל, ווייל איך בין צו שפּעט געבאָרען געוואָרען, אָדער זשאָרעס, ווייל איך בין שוין געווען אויסגעוואַנדערט פון דער אַלטער וועלט ווען ער איז אַלגעמיין באַקאַנט געוואָרען) האָב איך זיי געקאָנט פון זייערע שריפטען, דורך זייערע געדרוקטע רעדעס, פון באַשרייבונגען.

עס איז פאַר מיר דערפאַר ניט שווער צו פאַרגלייכען דעבס׳ן מיט אַנדערע גדולי הדור. און איך בין ניט אַזוי שטאַרק פאַרבלענדט דורך מיין טיפע, אומענדליכע ליעבע צו איהם, ניט צו זעהן זיינע שוואַכע זייטען, דאָס, אין וואָס ער דערגרייכט ניט אַנדערע גדולים אין דער באַוועגונג.

און צייטענווייז שטעל איך זיך אַליין די פראַגע: „במה כחו גדול?“ מיט וואָס האָט ער פאַרנומען מיין האַרץ, טויזענדער אַנדערע הערצער? וואָס איז דאָס פאַר אַ מאַגנעט אין איהם, וואָס ציהט צו איהם די גרויסע מאַסען? וואָס ברענגט צו זיינע מיטינגען, ספּעציעל איצ׳ט וועסטען, וואו דער פאַרמער־עלעמענט איז שטאַרקער ווי ביי אונז, הונדערטער און טויזענדער פון מיילען און מיילען אַרום?

און איך זאָג צו זיך אַליין:

ער האָט דאָך זיכער ניט די אוניווערסאַלע געלערנטקייט פון אַ לאַסאַל. אויך ניט זיין זשעניע אַלס פיהרער און גרינדער? ווייל דעבס איז דאָך אין תוך דאָס, וואָס פּיסאַרעוו האָט אָנגערופען „אַ

דענקענדער פּראָלעטאַריער", דאָס און ניט פיעל מעהר? געווים, ער איז א פּאָעט, אָבער...

און ער קומט אויך ניט צו זשאן זשאָרעס, דעם אַקאַדעמיקער, דעם מאַן, וואָס איז אַראָפּגעקומען אויף אונזער אַרבייטער פּלאַט־פאָרמע דירעקט פון דעם פּראָפעסאָרשען קאַטעדער, און האָט זיך באַלד אַרויסגעוויזען אַלס א גרויסער שטאַאטסמאַן, רעדנער און פּאַרטיי־פיהרער.

דעבס אַליין וועט, אין דעם פּרט, אייך צוגעבען, אז וועגדעל פיליפּס שטעהט אפשר אויך העכער פאַר איהם. — פיליפּס דער פּריוויהייטס־קעמפער, די גרעסטע, פּערזענליכע, ד. ה. אינדיווידועלע קראַפט אין דער באַוועגונג פאַר די באַפרייאונג פון די אַפריקאַנער אַמעריקאַנער פון שקלאַפעריי...

און וואָס איז שייך צו אויגוסט בעבעל איז דאָך גאָר קיין פאַר־גלייך ניט מעגליך, ווייל בעבעל און דעבס באַגעגענען זיך בלויז אויף דער פּלאַטפאָרמע, אָבער ניט אויף קיין טריבונע פון ערגעץ א פּאַרלאַמענט, פּשוט ווייל דעבס'ן פעהלט, פריהער פאַר אַלץ, די געלעגענהייט דערצו. וואָלט דאָס אפילו געוועזען דער פאַל, גלויב איך ניט, אז ער וואָלט ווען עס איז געוואָרען דער גרויסער פּאַרלאַ־מענטאַריער, וואָס בעבעל איז געוועזען.

מיט קיער האַרדי וואָלט ער א פאַרגלייך מעהר ווי אויסגע־האַלטען, ווען מיר וואָלטען זיך אונטערגעאיילט איהם. דעבס'ן, אַריינצושיקען אין וואַשינגטאָנער רעפּרעזענטאַנטען־הויז, דאָס איינ־ציגע איז נאָר, וואָס, גרוים ווי האַרדי איז געווען, איז ער צו אונזער דזשיען ניט געקומען אַלס רעדנער.

נו, טו ווי זשע קומט עס, אז דער נאָמען דעבס — בלויז דער נאָמען — רופט אַרוים געפיהלען ביי מיליאָנען מענשען, וואָס אַנ־דערע נאָמען האָבען ניט אַרויסגערופען אין אַנדערע לענדער, און דעבס איז קיינמאָל ניט געווען אזא געלעהרטער ווי לאַסאַל, אזא שרייבער ווי פּלעכאַנאָוו, אזא לאַנגיעהריגער פּאַרלאַמענטאַריער ווי בעבעל, און אזא שטורם־באַוועגונג ווי וועגדעל פיליפּס, אזא זשור־נאַליסט ווי וויקטאָר אַדלער און אַנדערע וואָס איך וואָלט געקאָנט אָנרופען?

איז דער תירוץ: הארץ, נשמה, מענשען־ליעבע! ווי גיט מען אָבער אייך דאָס צו פארשטעהן?

אין פלוג האָט יעדער פון אונז א הארץ און עפּעס אזוינס ווי א נשמה; מענשען־ליעבע איז מעהר אָדער ווייניגער אויך ביי אונז אַלעמען פאַראַן. מיט וואָס צייכענט זיך אויס דעבס?

ער צייכענט זיך פון אונז אַלעמען אויס דערמיט, וואָס ער א י ז דאָס, וואָס מיר ה אָ ב ע ן.

הארץ, נשמה, ליעבע — דאָס א י ז ע ר; ער איז לויטער הארץ, א גרויסע נשמה און די מענשען־ליעבע אַליין.

איך האָב געקאַנט פּעטער לאַווראָוו, איינעם פון די גרעסטע און עדעלסטע רוסען. ער איז געווען גוט און ליעבעפול, א מענש מיט א וואונדערבארע הארץ. אָבער ער איז ניט געווען, ווי דעבס, כולו הארץ. חוץ דעם איז ער געווען א פּראָפעסאָר, א מענש עפּטער אין די עולמו׳ עליונים, אָהן אַן אויג פאַר די ארומיגע, אָרעמע וועלט אזוי לאַנג ווי זיין מח איז געווען מיט עפּעס פאַרטאָן.

פּעטער קראָפּאָטקין איז א מענש מיט א גרויסע, גרויסע נשמה און דאָסזעלבע איז געווען סערגיי סטעפּניאַק. דיזער מאַן, וואָס האָט ארייננעלאָזען א מעסער אין מעזענצעוו׳ס ברוסט, ערמאָרדענ־דיג דעם קיסר׳ס סאַטראַפּ, איז געווען די גוטסקייט אַליין, האָט גע־האַט א הארץ, וואָס האָט, ווי ארץ ישראל, געפלאָסען מיט מילך און האָניג. ניט ער, ניט קראָפּאָטקין זיינען צו פארגלייכען מיט אונזער דזשיען.

עהנליך צו איהם זיינען געווען: אין גוטסקייט די באַבושקא ברעשקאָווסקאַיא; אַלס א גרויסע נשמה — די העלדין פון דער פּאַריזער קאָמונע, לואיזע מישעל, און אַלס פּאַרקערפּערונג פון מענ־שען־ליעבע — א אידישע פרוי, לאַנג שוין טויט, איבער א האַלבען יאָהרהונדערט אוועק פון דער וועלט, אָבער ארום איהר איז מיר ניט באַקוועם צו רעדען.

די דריי זיינען אָבער געווען אַלע פרויען, וואו הארץ, נשמה און מענשענליעבע זיינען ניט אזוי זעלטען ווי צווישען אונז מאַנסבילען.

* * *

ווען דעבס רעדט פון דער פּלאַטפאָרמע, איז זיין שלאַנקער

קערפּער אויסגעבויגען און ער שיינט צו זיין כסדר אין געפאהר אריבערצופאלען צום פּובליקום צו. דאָס בויגט זיך זיין נשמה צו אייך, דאָס גערט זיין הארץ אוים צו אייך, דאָס שטרעבט זיין גאַנ־צעס וועזען זיך מיט אייך צו פארשמעלצען, צו ווערען איינס מיט אייך.

און זיין ושעסט! ער שטעלט אוים זיינע הענט עפּעס אַזוי ווי ארומצונעמען מיט זיינע אָרעמס, צוצודריקען צו דער ברוסט זיין גאַנצען עולם, אויף דעם אופן אריינברענגענדיג אין דער אוידיענס זיינע געדאַנקען, זיינע געפיהלען, זיין הייסען וואונש צו מאַכען דאָס לעבען שעהנער, די מענשען פרייער, בעסער, עהרליכער און אויפגע־קלערטער, און דעם יאָמער־טאָל, אין וועלכען מיר קוועלען זיך, פאַר א גן־עדן.

עס איז ביי אונז געוואָרען א מאָדע, צו פאַרגלייכען יעדען בעל־דרשן מיט די נביאים, זינט מיר זיינען געקומען צו זיך און האָבען ארויסגעפונען, אַז מיר זיינען אידען און אַז דער תנ"ך, וואָס האָט געהאַט אַן איינפלוס צום גוטען, אָדער צום בייזען, אויף די ערציהונג פון אכטציג דורות מענשען אין אַלע עקען און ענדען פון דער וועלט, איז אונזער ירושה, כמעט אונזער עקזיסטענץ־בארעכטיגונג אלס א פאָלק, און וואָס איז שייך די נביאים זיינען זיי אונזער שטאָלץ.

עס בעט זיך דערפאר שוין היינט אַן ענטשולדיגונג ווען מען מאַכט אַזא פאַרגלייך. פון דעסטוועגען גלויב איך נים, אַז דאָס איז נויטיג אין אונזער פאַל.

דעבס קאָן האַסען, ווי ער קאָן ליעבען. ווען ער פּרעדיגט, ווען ער קומט אריין אין עקסטאַז, דערהערט זיך דער אידישער נביא, ווייל ער האַסט דאָס שלעכטע אין דער מענשהייט און קיינמאָל נים אין דעם מענשען, און ווער רעדט דעם מענשען גופא, דעם יחיד אליין. מיט דעם איינציגען באַשעפעניש ער זיך קיינמאָל נים, נים לויבענדיג, נים שמייסענדיג. אזוי פעהלט אויך אין זיינע רעדעס דער „איך". ער אליין שטעהט כסדר אָן א זייט, הגם אין יעדער פראַזע מערקט זיך, פיהלט זיך זיין גרויסע אינדיווידואליטעט. אַזוי

רעדט עמוס, אזוי רעדט ישעיה, אזוי רעדען די מייסטע אנדערע נביאים.

און ווי זיי, איז ער א פּאָעט, אָן אמת'ער, „גאָט־נעבענשטער" פּאָעט. דער געוואוינליכער אמת קריעגט ביי איהם א דיכטערישען אויסדרוק, די איינפאכסטע באמערקונג קומט ביי איהם ארוים מיט א פּאָעטישען שוואונג, מיט א מעלאָדישען ריטהם, מיט א צונגענ־בענעם ספּעציעלען חן. און איהר הערט זיך צו צו איהם און איהר זאָגט צו זיך אליין: דאכט זיך גאָר ניט קיין נייעס און דאָך עפּעס ניי; דאכט זיך א וואָרט פון דעם אלטעגליכען, וואָכעדיגען ווער־טער־בוך, און דאָך עפּעס יום־טוב'דיג אין זיין אָנבליק!

און ווי אונזערע נביאים, שטראָפט ער און טרויסט, שמייסט ער און גלעט, גיט ער א נחמה בעת ער שילדערט יסורים.

און ווי זיי, באשעפטיגט ער זיך ווייניגער מיט דער פארגאַנ־גענהייט ווי מיט דער צוקונפט, בליקט ער כסדר מאחורי הפרגוד, שטרעבט ער צום העכסטען: צו א מין פארבאָרגענע גאָטהייט, צו א גרויסען ליכט לעתיד לבוא, ליעבט ער צו פּראָפעצייען וועגען די קומענדיגע הערליכקייט פאר די מענשליכע ראסע.

ער לייענט, ווי זיי, כסדר יענע אומגעשריבענע, דערוויל נאָך אומגעשריבענע, בלעטער פון א קינפטיגע וועלט־געשיכטע וועגען קומענדיגע צייטען. און זיין בליק איז קלאָר, און יענע צייטען שטע־הען איהם פאר די אויגען, און ער לעבט אין דער וועלט, פאר וועל־כער מיר שטרעבען.

און דאָס קומט איהם אָן לייכט, ווייל ער זעהט ניט בלויז מיט די אויגען, נאָר אויך מיט'ן הארצען, מיט זיין גרויסען, ליעבעפולען הארצען.

* * *

איצט נאָך איין וואָרט, און איך בין צו־ענד.

מיט עטליכע יאָהר צוריק איז מיר אויסגעקומען זיך צו טרע־פען מיט אונזער דזשיען אין זיין האָטעל אין ניו יאָרק ביי א געוויי־סע געלעגענהייט. איך האָב מיט זיך געהאט צוויי פריינדינען, איי־נע פון זיי זעהר א נאָהענטע קרובה — מיין טאָכטער.

אז ער האָט זייערע יונגע הערצער ערֹאָבערט אָהן א קאמף איז

זעלבסטפאַרשטענדליך. עטליכע ווערטער לוינט צו פאַרלירען וועגען דעם פאָלגענדען אינצידענט ביי יענעם באזוך.

בעת מיר דריי האָבען זיך מיט איהם אונטערהאַלטען, האָט מען איהם צוגעטראָגען א וויזיט־קאַרט פון א מאַן, וואָס האָט איהם געוואָלט זעהן. מיר האָבען איהם געבעטען זיך ניט צו לאָזען שטערען און דער באזוכער איז אריינגעקומען.

דאָס איז געווען, ווי עס האָט זיך באַלד ארויסגעוויזען, א רעפּאָרטער פון א צייטונג.

ער האָט דעבס'ן געשטעלט עטליכע פראַגען און איידער דער אָרימער רעפּאָרטער האָט געהאַט צייט זיך ארומצוזעהן, איז ער געווען מיט לייב און זעעל געפאַנגען פון איהם, וועלכען ער האָט געוואָלט עקספּלואַטירען.

פון צייט צו צייט, אריינגעמענדיג דעם רעפּאָרטער'סביידע הענט אין זיינע און איהם אדרעסירענדיג אַלע ווייַלע אַלס „ברודער", האָט ער איהם בעאַרבייט אויף אַלע זייטען, פאַרוואַנדלענדיג א וואולגאַרען צייטונגסמאַן אין א מאָדערנעם סאָציאַליסט.

דער ערנסט, די רעדנער־קונסט, דער ענטוזיאַזם, וועלכער דער גרויסער פאָלקס־טריבון האָט געברויכט פאַר איין איינציגע רעפּאָרטער'שע נשמה, זיינען געווען דיזעלביגע, פונקט די זעלביגע מיט וועלכע ער אדרעסירט א פאַרזאַמלונג פון דרייטויזענד מענשען. בלויז דער קול איז געווען, כדרך הטבע, שטילער, כמעט א „וויספּער", אָבער, דוקא צוליעב דעם, ליידענשאַפטליכער און איינדרוקספולער.

דאָס איז דעבס אין פּריוואַט־לעבען.

לאָמיר האָפען, אז מיר וועלען איהם האָבען אין אונזערע קרייזען אויף לאַנגע, לאַנגע יאָהר. אזוי לאַנג ווי ער איז ביי אונז און מיט אונז, וועט דעם אמעריקאַנער סאָציאַליזם ניט פעהלען זיין נשמה.

ענדע סעפּטעמבער, 1918.

שריפטען און רעדעס פון י. וו. דעבס

זאל לעבען די רעוואלוציע!

בײ יעדען זון אויפגאנג שיק איך א הארציגען גרוס צו אלע ארבײטער פון דער וועלט. זײ זײנען מײנע קאמעראדען. און איך זוך ניט קײן העכערען כבוד, ווי צו טײלען זײער שיקזאל, און קײן גרעסערע עשירות, ווי צו האבען זײער אכטונג און ליעבע.

און איך שליס זײ אלעמען אײן, אלע זײנען גלײך, אהן אונטערשיד פון ראסע, גלויבען אדער געשלעכט; און מײן גרוס און מײן ליעבע צו זײ אלעמען געהט מיט דער זון אויף איהר וועג ארום דער וועלט.

אין פארלויף פון הונדערטער און הונדערטער יאהרען זײנען אט די ארבײטער, די באשאפער פון אלע זאכען, די לעבעדיגע און אטמענדיגע גרונדשטײנער פון דעם גאנצען סאציאלען געבוי, זײ זײנען געוועזען באלאדען מיט קײטען און געבויגען צו דער ערד; אבער ענדליך! ענדליך! אנגעריהרט פון דעם צויבער פון זײער געמײנשאפטליכען עלענד, באגײסטערט פון זײער סאלידאריטעט, הויבט אן זײער פארבארגענע קראפט צו צירקולירען אין זײערע אדערען, זײ לערנען זיך, ווי צו שטעהן גלײך. און אויפהויבענדיג זײערע אויגען, דערזעהען זײ, אז א נײע זון איז אויפגעגאנגען אויף זײער טריעבען הימעל.

אין זײער לאנגער קנעכטשאפט האבען זײערע הערצער געשלאגען, און איצט קלאפען זײ אינאײנעם, ווי אײן גרויסע הארץ פון דעם מענשליכען מין. מיט דעם ליכט פון ליעבע אין זײערע אויגען און מיט אויסגעשטרעקטע הענט באגריסען זײ אײנער דעם אנדערען: „קאמעראד!" און אין דעם קלאפען פון זײערע הערצער קען מען הערען דאס פויקען פון דער פראלעטארישער רעוואלוציע.

געריסט זײט, זיהן און טעכטער פון דער הערליכער אינטערנאציאנאלער ארמײ, מיט וועלכע איך מארשיר שטאלץ צום זיעג אדער צום טויט!

פרייהייט.

(אַ רעדע געהאַלטען ביי בעטערי „ד", שיקאַגאָ, ווען מען האָט דעבס'ן באַפרייט פון וואודסטאָק דזשייל, נאָוועמבער 22, 1895).

עס איז גאָר קיין צווייפעל ניט, אז דער גייסט פון 1776 לעבט נאָך. די פלאַמען פון פרייהייט און פון ערהאַבענע שטרע־בונגען זיינען נאָך ניט אויסגעלאָשען. איך באַגריס אייך היינט, ווי מענשען, וואָס ליעבען פרייהייט און פּראַכטען דעספּאָטיזם. איך פארשטעה די באדייטונג פון דער איצטיגער דעמאָנסטראַציע און קען אָפּשאַצען די עהרע, וואָס האָט מעגליך געמאַכט פאר מיר צו זיין היינט אייער גאַסט. די רעכפערטיגונג און פאַרעהרלי־כונג פון די אמעריקאַנער פּרינציפּען פון רעגירונג, ווי זיי זיינען פּראָקלאַמירט געוואָרען אין דער אומאָבהענגיגקייטס ערקלערונג, — דאָס איז דער ערהאַבענער ציעל פון דער איצטיגער פאַרזאַמלונג.

ריידענדיג פאר זיך פּערזענליך, בין איך ניט זיכער, צי איך דארף זיך איצט פרעהען, אָדער זיין טרויעריג. איך בין זיך מודה, אז איך צווייפעל, צי איך בין היינט באַפרייט געוואָרען פון גע־פאַנגענשאַפט, אָדער פאַרקערט, איך קער זיך היינט אום פון פריי־הייט צו קנעכטשאַפט. זיכער איז, אין דעם ליכט פון די לעצ־טע געריכטליכע פאַרהאַנדלונגען, אז איך שטעה איצט צווישען אייך באַרויבט פון מיינע קאָנסטיטוציאָנעלע רעכט פון אַ פרייען מענ־שען, באַרויבט פון דעם הייליגסטען רעכט פון אמעריקאַנער ביר־גערשאַפט. און וואָס איז ריכטיג וועגען מיר, איז אויך ריכטיג וועגען יעדען אַנדערען בירגער, וואָס האָט דעם מוט צו פּראָטעסטי־רען געגען דער הערשאַפט פון אָרגאַניזירטען קאַפּיטאַל אָדער צוויי־פלען אין דעם אַבסאָלוטען רעכט פון דער הערשאַפט פון גאָלד. ניט געגען דעם געזעץ אָדער דורכפיהרונג פון געזעץ באַקלאָג איך זיך. ניין, איך לאָז דאָ הערען מיין פריידליכען פּראָטעסט געגען דער אבשייליכער פארגוואַלטיגונג פון דער קאָסטיטוציע, געגען דער פאָלשטענדיגער אָפּשאַפונג פון געזעץ און דער אומגעזעצליכער

פארכאפונג פון געריכטליכער מאכט, קורץ, געגען דעם דעספאטיזם, וואס האט מיך און מיינע חברים געבראכט אין געפענגניש. און יעדער עהרליכער אנאליז פון די געריכטליכע פארהאנדלונגען וועט מוזען אויפדעקען דעם גאנצען העסליכען אמת פון דער אנקלאגע געגען מיר.

אין א בריף, וואס דער עהרווירדיגער ריכטער טראמבאל האט ניט לאנג צוריק געשריבען, זאגט ער אזוי: „אויב מען זאל דער־פיהרען די דאקטרין, וואס איז ערקלערט געווארען אין דעם דעבס פראצעס, ביז צו דעם לאגישען שלוס, וועט יעדער בירגער איבער־געגעבען ווערען אין די הענט פון א וועלכען עס איז פעדעראלען ריכ־טער, וואס וועט, צוליעב פאראורטיילען אדער בייזוויליגקייט, איהם קענען ארייגווארפען אין געפענגניש". דאס איז א דורכגעטראכטער שלוס פון איינעם פון ריינסטע, פעהינסטע און באריהמטסטע ריכ־טער, וואס די רעפובליק האט ארויסגעגעבען. די אויטאריטעט פון ריכטער טראמבאל אין דער פראגע וועט ניט באשריטען ווע־רען פון קיין מענשען, וואס איז עהרליך אין זיינע מיינונגען און אורטיילען.

און איצט האלט איך פאר געהעריג און צייטמעסיג צו פאדערן א משפט פון געשווארענע ריכטער. די אייזענבאהן קארפאראציעס, וואס האבען דא, אין שיקאגא, זייער צענטער, האבען דאס אויפ־געהעצט געגען מיר די באשולדיגונג אין א פארשווערונג, און איך פאדער, מען זאל מיך משפט'ן און אורטיילען, צי איך בין שול־דיג, צי אומשולדיג. איהר געדיינקט געוויס, אז מיין פראצעס פון לעצטען ווינטער איז פלוצלונג אונטערבראכען געווארען צוליעב דער קראנקהייט פון איין געשווארענעם ריכטער. מען האט דאן געזאגט, אז דאס איז נאר געוועזען אן אויסרייד צו פארווארפען דעם פראצעס און אויף אזא אופן ניט דערלאזען, אז דער שיינבאר אומפארמיידליכער ניכטשולדיגער ווערדיקט זאל ארויסגעבראכט ווע־רען, ווייל אזא ווערדיקט וואלט געוועזען א זעהר אומבעקוועמער און אומאנגענעהמער קאנטראסט צו דעם אורטייל, וואס ריכטער וואודם האט פאר דעם ארויסגעגעבען אין אן עהנליכען פראצעס. צי דאס איז ריכטיג, צי ניט, ווייס איך ניט. איך ווייס אבער, אז מען האט

מיר ניט נעגעבען קיין פּראָצעס, און איך פאָדער דאָ איצט, מען זאָל מיך גערעכטליך פּראָצעסירען. איך בין באַשולדיגט געוואָרען אין אַ פאַרשווערונג צו באַגעהן אַ פאַרברעכען. אויב איך בין שולדיג, דאַן מוז איך געהן אין געפענגניש. און וואָס איך פאַר־לאַנג איז אַ גערעכטען משפּט און קיין גנאָדע. אויב מען האָט אין דער פּרעס ריכטיג ציטירט די אַדוואָקאַטען פון דעם רעגירונגס צד, אָדער פון די אייזען־באַהנען, וועט מען מיין פּראָצעס „ניט צוּאייַלען", ווייל זיי „ווילען ניט עס זאָל פאַלען אויף זיי דער פאַרדאַכט, אַז זיי ווילען פאַרפאָלגען די באַשולדיגטע". מיט פאַראַכטונג וואַרף איך צוריק אַזאַ גוטסקייט. איך פאָדער אייג־פאַכע גערעכטיגקייט. איך בין גאָר ניט גענייגט צו ענטלויפען פון דער פולער פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר מיינע האַנדלונ־גען. איך האָב געהאַט צייט אַלץ דורכצוטראַכטען, און ענט־שלאָסען ערקלער איך, אַז אונטער דיזעלבע אומשטענדען וועל איך זיך האַלטען ביי דערזעלביגער טאַקטיק. וואָס אַנבעטרעפט מיינע האַנדלונגען, דאַרף איך קיין זאַך ניט פאַרטיידיגען אָדער באַ־דויערען.

ערלויבט מיר אייך צו פאַרזיכערען, אַז איך בין אָהער ניט געקומען צו באַווייַנען מיין שיקזאַל. איך ווייס ניט פון ווערטער פון דערשלאָגענקייט און פאַרצווייפלונג. ווי פינסטער די צוקונפט זאָל ניט אויסווייזען פאַר אַנדערע, איך גלויב אין דעם ענדליכען טריאומף פון רעכט. אין מיין האַרצען געפינען אַן אָפּקלאַנג די גע־פיהלען פון פּאָעט, וואָס זאָגט:

„אַ מאַכט זיך אויף, איהר טויערען פון געפענגניש!
אַ ווינטען, צולאָזט די שטרייפען און שטערען!
אַ מענשען, פאַרדאַמט ווידער אין צאָרניגע ווערטער
די הערשאַפט פון פאַרבאָט און פון צאָרען!
מיר שווערען ביי די געבורט וועהען פון פרייהייט,
אַז מיר וועלען ניט טראָגען די קייטען פון קנעכטשאַפט.

„אַ קלאַנג מיט פרייד, געפענגניש גלאָק!
פּראָקלאַמיר די וואָרהייט, דו אייזערנע צונג!
אַ, ווינטען און בליצען, איילט אייך אָנצוזאָגען,

אז אונזער לאַנד איז ניט דאָס לאַנד פון אַ צאַר!
מיר שווערען ביי אַלע געטליכע נביאים,
אַז מיר וועלען באַשיצען דעם אַלטאַר פון פרייהייט.

אַ טרייע פרייע מענשענקינדער!
אַ זיהן פון מענשען, וואָס האָבען געוואַגט צו שטערבען!
בלאָזט ווידער פאַנאַנדער די פרייהייטס פלאַמען
און באַלויכט מיט רוהם דעם פרייהייטס הימעל.
דאַן שווערט ביי גאָט'ס אייביגען טראָן,
אַז אַמעריקא זאָל זיין די חיים פון פרייהייט.

אַ ארבייטער! אַ אַרבייטענדע מחות!
אַ מענשען פון מוט און פון ווילען!
וויט און ברייט צושפרייט דעם גרוס פון אַרבייט,
ביז פרייהייט וועט קלינגען אין יעדען האַרץ,
און ווי וועלען אין ים וועלען די אויסגעשרייען פון די פרייע
שטורמען איבער'ן גאַנצען לאַנד פון ברעג צו ברעג".

פרייהייט איז ניט אַ וואָרט פון מאָדערנער אַפּשטאַמונג. פרייהייט און קנעכטשאַפט זיינען אוראַלטע ווערטער, ווי גוטס שלעכטס, רעכט און אומרעכט; זיי זיינען געגענזעצליך און געהען צוזאַמען.

עס איז ניט געווען קיין פרייהייט אויף דער וועלט, וואָס זאָל קומען ווי אַ מתנה פון הימעל, פונקט ווי זונשיין און רעגען, און דער מענש זאָל פאַר איהר ניט דאַרפען קעמפען. די פאַלשטענדיגע ערנידערונג פון דעם מענשען איז געקומען דאַן, ווען אונטערוואַרפענקייט און קנעכטשאַפט האָבען ארויסגעצויגען פון איהם דעם לעצטען פונק פון די נאָבעלע אייגענשאַפטען פון זיין נאַטור און האָבען אוועקגענומען פון איהם יעדען ווידערשטאַנד און יעדען ווילען, פאַרוואַנדלענדיג איהם אין אַ געהאָרכזאַמען שרייפעל פון דער אונטערדריקונגס־מאַשין.

אונזער היינטיגע טעמא איז פערזענליכע פרייהייט. צו באַצייכענען איהר פולע הויכקייט, טיפקייט און ברייטקייט, וועלען מיר זי אָנרופען אַמעריקאַנער פרייהייט; דאָס, וואָס די אַמעריקאַנער זיינען געוועהנט געוואָרען צו באַזינגען זינט די רעפּוב־

ליק איז געגרינדעט געוואָרען, און וואָס פיעלע טויזענטער אמערי־
קאנער באזינגען נאָך ביז היינטיגען טאָג, ניט איינזעהענדיג, אז
ווען מען וואַרפט אריין איין מענשען אין געפענגניש געגען אלע
קאָנסטיטוציאָנעלע גאראנטיען, שטעלט מען דערמיט אין געפאהר
די פרייהייט פון אלעמען. זאָגענדיג דאָס, דריק איך אויס די
אנגסט, וואָס האָט אייך געבראַכט אהער צו דער היינטיגער גרויסער
פארזאמלונג.

צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע פון אלע צייטען זיינען די
היילינע רעכט פון מענשען, „לעבען, פרייהייט און שטרעבען צו
גליק", פראָקלאמירט געוואָרען דעם 4טען יולי 1776.

דאַן זיינען דאָס אומגעוואָרפען געוואָרען קרוינען, טראָנען און
די געטליכע רעכט פון קעניגען, און דער מענש איז ארויפגעשטיגען
צו דער גלאָררייכער פרייהייט און איז געוואָרען זיין אייגענער
האר. דאַן האָט דאָס דער גייסט פון פרייהייט גערעדט צו אלע מענ־
שען אין דער הויכער שטים פון אייביגען אמת און האָט זיי געהיי־
סען באשטעהן אויף זייערע געטליכע רעכט און זיך באפרייען פון
קנעכטשאפט. דאָס איז געווען א דעקלאראציע, וואָס די אומענד־
ליכקייט האָט אונטערגעשריבען. און דער מענש איז אויפגעשטאַ־
נען, ווי דער געקרוינטער הערשער פון דער וועלט, פריי ווי דער
שטראָם פון ים, פריי ווי די ווינטען וואָס בלאָזען. אין יענעם
מאָרגען, ווען די באשאפונג איז געענדיגט געוואָרען, האָבען די מאָר־
גען שטערן און די זון פון גאָט געזונגען אין כאָר דאָס ליעד פון
פרייהייט.

דאָס איז אפשר א פאנטאזיע, אָבער אין די אומענדליכע טיפען
פון דער פאָרשטעלונגען קען איך ניט געפינען קיין פאסיגערע טעמא,
וואָס זאָל קענען ארייננעשפונען ווערען אין די האַרמאָניען פון
פרייהייט. דער באשעפער האָט באטראַכט זיין ארבייט און האָט
געזאָגט, אז זי איז גוט; אָבער אין מענשליכע אנגעלעגענהייטען
קען קיין זאַך ניט זיין גוט אָהן פרייהייט, אזוי ווי עס קען ניט זיין
לופט אָהן זויערשטאָף, אָדער וואסער אָהן וואסערשטאָף, אזוי קען
ניט זיין גוט אָהן פרייהייט.

מענ דער באשעפער האָבען פארזייהט די פעלדער פון עטער

מיט ליכטיגע שטערען און באציערט די ערד מיט אונצעהליגע שעהנ־קייטען פאר דעם מענשען׳ס פארלאנגען. מעג די לופט און דער אָקעאן פול זיין מיט די וואונדער פון די אונצעהליגע לעבענס־פאָרמען, ארויסצורופען דעם מענשען׳ס באוואונדערונג און גייגע־רינקייט. מעג די נאטור צושפרייטען ארום איהר שעהנהייט און ארויסברייגגען די מעלאָדיען פון איהרע מיליאָנען שטימען פאר דעם מענשען׳ס פארלאנגען. דאָס אלץ וועט זיין אומזיסט, ווייל ווען פרייהייט איז פארטריבען, איז דער מענש א קנעכט, און די וועלט וועט שוועבען אין רוים און וועט זיך דרעהען ארום דער זון ווי א באגולדעטע געפענגניש; און כאָטש זי איז אויסגעפארבט אין אלע באצויבערענדע קאָלירען און שאטירונגען, וואָס די אונענדליכע קונסט האָט צו איהר דיענסט, וועט זי דאָך מוזען בלייבען א פלעק צווישען די שיינענדיגע ספערען פון דעם שטערענדיגען הימעל; און די, וואָס זוכען אוים פון אלע שפראכען, לעבעדיגע און טויטע, די גלענצענדסטע פראזען פאר ווענדונגען צו דער פרייהייט, העל־פען פאראייביגען דעם גרעסטען ליגען, וואָס די געשיכטע האָט יוען עס איז געוואוסט. שאפט אָפ די פרייהיים, עס מאכט ניט אוים מיט וואָס פאר א קלוגער גיהונם׳שער קונסט דאָס זאָל געטאָן ווערען, און דער רוקען מארך פון דער מענשהיים וועט אָפגעטיילט ווערען, און די וועלט וועט דורך דעם אומבאשרייבליכען פארברעכען פארא־ליזירט ווערען.

נעמט אוועק די קייטען פון דעם קנעכט, גיט איהם פרייהייט, און ער ווערט א בירגער פון א נייער וועלט. ער קוקט זיך ארום און דערזעהט לעבען און פרייד אין אלץ ארום איהם. זיין נשמה שפרייט זיך אוים איבער אלע גרענעצען. באפרייט דורך דעם גייסט פון פרייהייט, שטרעבט ער צו פארקערען מיט אלץ, וואָס איז ערהאבען און שעהן; ער פיהלט זיך צוגעבונדען צו די העכערע אינטעלעקטען, און ער טרעט ארוים, ערלייזט פון דעם טיערישען צושטאנד, פון אומוויסענהייט און אבערגלויבען, א ניי באשעפע־ניש, אין וועמעס ברוסט עס קלאפט א גלאררייך לעבען.

איז דען ווען געווען אזא פעדער, אדער אזא צונג, פון דעם אוראלטען מענשען ביז צו דעם העכסטען אינטעלעקט פון אונזער

דור, וואס וואלט געווען אימשטאנד צו געפינען די נויטיגע ווערטער, צו פארפלוכען דאס מעהר ווי סאטאנישע פארברעכען: מען האט ארויסגעגנב'עט דעם טייערן שטיין פון פרייהייט פון דער מענשליכער קרוין, און מען פאראורטיילט דעם קרבן פון דעם רויב צו קנעכטשאפט אדער צו געפענגניש! און דאס אלץ נאר אום צו באפרידיגען יענע מאנסטערס פון אומגערעכטיגקייט, וועמעס אטעם פארברענט די לופט און פאר'סם'ט יעדען קוואל און יעדען שטראם, וואס וואלט באדארפט זיין א ברכה פאר דער וועלט!

מען וועט אפשר צווייפלען, צי עס לוינט גאר אפצוגעבען צייט אויף אוועקצושטעלען אזעלכע פראגען. איך וועל זיי דאריבער ווייטער ניט באטראכטען, איך וועל זיך איצט אומקערען צו דער ווירקליכקייט אין מיין טעמא. ווי אמעריקאנער, האבען מיר זיך אלעמאל באריהמט מיט אונזערע פרייהייטען און באריהמען זיך נאך איצט. זיי זיינען אמאל געווען דער רוהם פון דער נאציאן. און אויב איינעגע פון זיין זיינען פארשוואונדען, דארפען מיר געדענקען, אז עפעס איז נאך געבליבען. אמעריקאנער, וואס געפינען זיך אויסערהאלב דער געפענגניש, וואו עס קענען ניט גרייכען צו זיי די רוסישע „אינדזשאנקשאנס", דעם דעספּאטי מאר־שאל'ס שטעקען, די שטיקענדע האנט פון קארפּאראציעס און די פארשקלאפענדע מאכט פון דער פלוטאקראטיע, זייענדיג זיכער געגען די מאשין ביקסען פון דער רעגירונג און וויסענדיג גוט, וואו עס געפינען זיך די אלערליי געזעצליכע פאסטקעס, — אזעלכע אמעריקאנער קענען באגייסטערט ווערען פון דער עקזיסטירענדער פרייהייט, אבער אויך זיי ווערען פארפאלגט אויף יעדען וועג און שטעג פון לעבען פון די בלוטהינט פון אוזורפירטער אומקאנסטיטוציאנעלער מאכט. און ווען די נאכט לאזט אראפ איהר שווארצען פארהאנג, זיינען זיי גליקליך, וואס זיי געפינען זיך ניט אין געפענגניש, כאטש זיי זיינען נאך אלץ לוין שקלאפען פון דער פלוטאקראטיע. ווען אט די פלוטאקראטיע וואלט זיך דערזעהן אין דער הימלישער שטאדט, וואלט זי זיכער צובראכען און צושטערט יעדען וועג, וואס פיהרט צו דעם טראן פון דער אייביגקייט, און וואלט צוגעגנב'עט דאס גאלד, מיט וועלכען יעדער וועג איז אויס־

געליינט; זי וואָלט זיכער פאַרגוואַלטיגט דאָס העכסטע געריכט פון הימעל, נאָר אום אַרויסצורייסען אַן ענטשיידונג, אַז דאָס געבאָט „לא תגנב" איז אומקאָנסטיטוציאָנעל.

פרייהייט, דאַרף מען וויסען, איז נאָר פאַר די, וואָס וואָגען צו קעמפען און עראָבערען דעם טייערן אוצר. עס איז געזאָגט געוואָרען, אַז „די ליעבע צו פרייהייט ווערט נעגעבען צוזאַמען מיט'ן לעבען; אַז ווען פרייהייט איז פאַרטריבען, ווערט דאָס לעבען אַ קללה"; אַז „איין שעה פרייהייט איז ווערט אַ גאַנצע אייביגקייט פון קנעכטשאַפט". עס וואָלט געווען גאַנץ לייכט צוזאַמענצושטעלען לאַנגע גאָלדענע זאַצען צו פאַרהערליכען די פרייהייט, ביז דער פאַרשטאַנד וואָלט מיעד געוואָרען פון ענטציקונג, וואָלט איינגעשלעפערט געוואָרען; און דאַן וואָלט דער פאַרשטאַנד ניט באַמערקט, ווי ביסלאַכווייז און איינע נאָך דער אַנדערער פאַרשווינדען די בענשונגען, וואָס מיר האָבען אַזוי איבערטריבען, און דאָס וואָלט נאָר געוויזען, ווי ריכטיג עס איז דער כלל, אַז „אייביגע וואַכזאַמקייט איז דער פרייז פון פרייהייט".

לוינט דען צו ווידערהאָלען, אַז אַלע מענשען ווערען געבאָרען פריי, און אַז שקלאַפעריי און קנעכטשאַפט ווידערשפּרעכען דעם באַשעפער'ס ווילען און שטאַמען אָפּ פון מענשליכער פאַרדאָרבענהייט?

אויב פרייהייט איז אַ רעכט פון געבורט, וואָס די שטאַרקע האָבען אָפּגענומען ביי די שוואַכע, אָדער וואָס איז געשטעלט געוואָרען אין געפאַהר פון די, וואָס האָבען געזאָלט וואַכען איבער איהר, ווי געוויסע פריסטער פלעגען וואַכען איבער זייערע הייליגע געטליכע פייערען, דאַן וואָס בלייבט צו טאָן? לאָמיר אויסלאָזען אַלע אַנדערע נאַציאָנען, לענדער און שפּראַכען און פרעגען, וואָס איז די פליכט פון די אַמעריקאַנער? און וואָס איז, פריהער פון אַלץ, די פליכט פון די אַמעריקאַנער אַרבייטער, וועמעס פרייהייטען זיינען געשטעלט געוואָרען אין געפאַהר? זיי זיינען ניט געבאָרען געוואָרען קנעכט. זייערע פאָטערס זיינען געבאָרען געוואָרען פריי, קיינער האָט ניט באַשריטען זייערע העכסטע רעכט, און זייערע קינדער האָבען נאָך אַלץ דאָס שטימרעכט. און „דאָס

שטימרעכט קען אויספיהרען דעם ווילען פון א פרייען מענשען, ווי דער בליץ פיהרט אויס דעם ווילען פון גאט".

אין דעם לעצטען שפרוך איז פאראן אזויפיעל אמת. עס איז ניטא אזא זאך אין אונזער רעגירונג, וואס דאס שטימרעכט קען ניט באזייטיגען אדער אויסבעסערן. עס קען באשאפען און צוריק־רופען פרעזידענטען, קאנגרעסען און געריכטען. עס קאן אפשאפען אומגערעכטע געזעצען. עס קאן ארייגווארפען אין אפגרונט פון אייביגער פאראכטונג און פארגעסענהייט די אומגערעכטע ריכטער, אראפרייסען פון זיי זייערע ריכטער קליידער און אוועקשיקען זיי, ווי אומריינע מענשען, ווי מצורעים, וואס זאלען אייביג טראגען אויף זיך די לאסט פון זייער פארדיענטער שאנד, ווי קין האט אויף זיך געטראגען דעם צייכען פון א מערדער. עס קען אפראמען טראסטס, סינדיקאטען, קארפאראציעס, מאנאפאליעס, און אלע אנדערע אומ־נארמאלע ענטוויקלונגען פון געלט־מאכט, וואס האבען דעם ציעל צו באשרענקען די פרייהייטען פון די ארבייטער און פארשקלאפען זיי דורך די ערנידערונג פון ארעמקייט און פון געצוואונגענער ארבייטסלאזיגקייט. דאס שטימרעכט קען אפראמען אט די אלע קארפאראציעס, ווי דער שטורמווינט צוטראגט די בלעטער פון וואלד. דאס שטימרעכט קען דאס אלץ טאן און נאך פיעל מעהר — עס קען אויך קרוינען אונזער ציוויליזאציע מיט איהר העכסטען רוהם, מיט דער קאאפעראטיווער געזעלשאפט.

פאר די פאראייניגטע מחנות פון אמעריקאנער ארבייטער האט דאס שיקזאל אנגעגרייט די ארבייט צו רעטען די אמעריקאנער פרייהייטען פון די הענט פון די ווילדע באנדעס, וואס האבען די פרייהייטען געשטעלט אין געפאהר; זיי, די ארבייטער, זאלען פאר־כאפען דאס שטימרעכט און געווינען דורך איהם צוריק די אומשעצ־באריע ירושה און אפהיטען זי און איבערגעבען זי אומבאריהרט און אומבאפלעקט צו די קומענדע דורות.

„כאפט ארוים פון דעם אש די אבות
די גליהענדע קוילען פון זייער אמאליגען פייער
און דער, וואס וועט אין דעם שטרייט אומקומען,
וועט צוגעבען נאך איין פוהכטבארען נאמען,
פאר וועלכען די טיראנען וועלען ציטערען".

איצט, ווען איך שטעה דאָ צווישען איך, פרייע, ווידער באַקליידט מיט די רעכט פון אַ פרייען מענשען, ווייניגסטענס טעאָרעטיש, וואָס קען זיין נאַטירליכער, וואָס קען זיין פּאַסיגער אין דעם איצטיגען מאָמענט, ווי זיך אומקערען צו דער פאַרהאַפטונג פון מיר און מיינע קאָלעגען־בעאַמטע פון דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" אין קאָונטי דזשייל פון וואודסטאָק?

איך וויל זיך ניט באַנוצען מיט דער איצטיגער געלעגענהייט צו זיין סענסאַציאָנעל, צו מאַכען זיך אַליין און מיינע חברים פּראָמינענט. מיין טעמאַ איז אַזוי גרויס, אַז איינצעלנע קרבנות פון געריכטליכער טיראַניי זעהן זיך גאָר ניט אָן. און דאָך צווינגען מיך די אומשטענדען געגען מיין ווילען צו באַרופען זיך אויף אונזערע פּערזענליכע ערפאַהרונגען. אַנדערש וואָלט דאָך דאָס געהייסען באַדויערען די אָרגאַניזירונג פון דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" און יעדע אָנשטרענגונג וואָס די אָרגאַניזאַציע האָט געמאַכט צו העלפען די געדריקטע, באַרויבטע, ליידענדע, הונגעריגע מענער, פרויען און קינדער, די קרבנות פון די האַבזיכטיגע, רויבערישע קאָרפּאָראַציעס. אַנדערש וואָלט דאָס געהייסען באַדויערען יעדע ערהאַבענע אייגענשאַפט פון דער מענשליכער נאַטור און ווינשען, אַז די וועלט זאָל ווערען אַן אוראַלטער וואַלד, באַוואוינט פון רויב־טיערען, אַז די ימים זאָלען אָנגעפילט ווערען מיט רויב־פיש, און אַז צווישען דער ערד און די שטערען זאָלען הערשען רויב־פויגלען.

די „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" איז געבאָרען געוואָרען מיט אַ גוטער נשמה. איהרע אויערען האָבען פאַרנומען די מעלאָדיען פון מיטלייד, האָבען אויפגעכאַפּט דעם שטילען געוויין פון די געדריקטע. זי האָט געהאַט אויגען ארומצונעמען מיט איהרע בליקען דאָס פעלד פון אַרבייט, אַ צונג צו פאַרדאַמען אומרעכט, הענט ארומצונעמען די אומגליקליכע און אַ ווילען אויפצוהויבען זיי פון די זומפּען פון דערשלאָגענקייט צו די בערג פן זיכערהייט און וואוילזיין.

אויב „די אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" האָט אַ פיינד, איינעם אָדער אַ מיליאָן, פאַדער איך זיי אַלעמען אויף זיך צו שטעלען פאַר־

דער ארבייטער וועלט און אנגעבען אן אורזאך, פארוואס זיי האָ־
בען באשמוצט און פארפאלגט די יוניאן. איך וויל דא ניט באַ־
הויפטען, אז די ארגאניזאציע און איהרע באאמטע זיינען אומפעהל־
באר און מאכען קיינמאל ניט קיין טעות. איך מוז אבער דא ערקלע־
רען צו יעדען פריינד פון די אמעריקאנער ארבייטער, אהן אונ־
טערשיד, צו וועלכער פאהן אדער פאך ער געהערט, אז אויב די
„אמעריקאן ריילוויי יוניאן" האט געמאכט א טעות, איז דאס גע־
ווען אויף דער זייט פון מיטגעפיהל, מיטלייד און מענשליכקייט;
דאס איז געוועזן ענטוזיאזם אין א גרויסער זאך, איבערגעבענהייט
צו דעם גייסט פון ברידערליכקייט, וואס ווייס ניט קיין קינסט־
ליכע גרענעצען, וועמעס באזונדערע טיילען ווערען אנגעצייכענט
מיט ליניען פון אמת, וואס זיינען העל ווי בליצען, און וועמענס
האריזאנט עס קען אויסמעסטען נאר דאס אויג, וואס גלויבט אין
דעם מענשען'ס ערלייזונג פון קנעכטשאפט.

פאר מיר איז נאך ביז איצט אומערקלערבאר, ווי אזוי אן ארגא־
ניזאציע פון ארבייטער, וואס איז ארומגענומען פון אזא באנייס־
טערונג און אזעלכע שטרעבונגען, האט געקאנט ווערען דאס ציעל־
ברעט פאר די פיילען פון בייזווילינקייט מצד דעם געריכט און
דער רעגירונג.

אבער דער פאקט בלייבט א פאקט, און ער מאכט טרויעריג
פראמינענט א צושטאנד, וואס מוז ציהען די אויפמערקזאמקייט
פון אלע נאכדיינקענדע מענשען אין די רייהען פון ארגאניזירטע
ארבייטער און פון אלע פאטריאטישע בירגער, מיט וואס זיי זא־
לען זיך ניט באשעפטיגען: די געריכטען, געשטיצט פון אן אדמי־
ניסטראציע, וואס באקימערט זיך ניט וועגען די גאראנטיען פון
דער קאנסטיטוציע, באשרענקען ביסלאכווייז די פרייהייטען פון
אמעריקאנער פאלק.

ניט מיט דער אבזיכט צו ריהמען די „אמעריקאן ריילוויי יו־
ניאן" ערקלער איך איצט, אז אויף איהר שיקזאל אז אויסגעפאלען
צו וועקען די ארבייטער און אנווייזען זיי אויף די געפאהרען, וואס
לויערען אויף זייערע פרייהייטען.

אין דעם גרויסען פולמאן סטרייק האט די „אמעריקאן רייל־

וויי יוניאָן" אַרויסגעפאָדערט די קאָרפּאָראַציעס אויף אַזאַ אופן, ווי דאָס איז נאָך פריהער ניט געטאָן געוואָרען. דאָס אַליין איז שוין גענוג צו מאַכען דעם סטרייק פאַר אַזוי וויכטיג, אַז אפילו די קאָנ־סערוואַטיווסטע מענשען אין לאַנד זאָלען בעאומרוהיגט ווערען.

מען מוז געדיינקען, אַז די „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" האָט ניט אַרויסגעפאָדערט די רעגירונג. זי האָט ניט אַרויסגעפאָדערט ניט די געריכטען, ניט די אַרמייען. זי האָט איינפאַך אַרויסגעוויזען אַ ווידערשטאַנד, ווען די קאָרפּאָראַציעס האָבען פאַרלעצט די רעכט פון די אַרבייטער. די מאַכט פון קאָרפּאָראַציעס האָט זי אַרויסגעפאָדערט. די גערעכטיגקייט פון איהר זאַך איז געווען איהר באַוואַפנונג. די אָרגאַניזאַציע האָט געגלויבט, אַז גערעכ־טיגקייט וועט פאַר די אַרבייטער געווינען אַ גרויסען זיג, און די פאַקטען באַווייזען, אַז איהר גלויבען איז ניט געווען אומבאַגרינ־דעט.

ווען מען וואָלט איבערגעלאָזען די קאָרפּאָראַציעס צו זייערע אייגענע קאַמפּס־מיטלען: געלט, פאַלשקייט, ביייזוויליגקייט, באַנ־דיטען, געוועזענע פאַרברעכער, פּיאַוּקעס און אַדוואָקאַטען, וואָל־טען זיי געהאַט אַ געוואַלטיגע נידערלאַגע, און די פאָהנען פון אָרגאַניזירטער אַרבייט וואָלטען מיט טריאומף געפלאַטערט אין דער לופט.

דאָס האָבען די קאָרפּאָראַציעס איינגעזעהן און געגלויבט. און אַט פאַרוואָס עס איז באַנגעגען געוואָרען דער לעצטער שענד־ליכער אַקט, אין וועלכען עס האָבען זיך באַטייליגט די פעדעראַלע געריכטען און די פעדעראַלע אַרמייען, און וואָס האָט זיך גע־ענדיגט מיט דער נידערלאַגע פאַר אַרבייט.

וואָלט דאָס געווען אַלץ, אַן איינפאַכע נידערלאַגע פון אַן אַר־בייטער אָרגאַניזאַציע, ווי צובראָכען און בארויבט זי זאָל ניט זיין, וואָלטען מיר צוליעב דעם ניט געהאַט דאָ אַזאַ גרויסע פאַרזאַמלונג פון מענשען, וואָס ליעבען פרייהייט. די באַרויבטע, אומבאַשעפּ־טיגטע און פאַרפאָלגטע קרבנות פון דער נידערלאַגע וואָלטען גע־ליטען אין דער שטיל, אין זייערע פּוסטע הײמען, צווישען זייערע ווייגענדע און יאָמערנדע ווייבער און קינדער. דאָס וואָלט געווען

נאָך אַן איבעריגע ווידערהאָלונג פון דער אַלטער, אַלטער געשיכטע, וואָס ווערט אזוי אָפט געהערט אויפ'ן וועג פון פּראָגרעס און אָרעמ־קייט אין די לעצטע דריי־פערטעל יאָהרהונדערט, וואו מוטיגע מענשען, וואָס זיינען טריי צו געזעץ און צו זייערע פּליכטען, זיי־נען ארוים אין סטרייק צו פארבעסערען זייער לאַגע, אָדער ניט צו דערלאָזען אַן ערנידעריגונג, און האָבען געהאַט אַ נידערלאַגע.

אָבער אין דער נידערלאַגע פון דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" זיינען פּארוויקעלט פראגען פון געזעץ, קאָנסטיטוציע און רעגי־רונג, וואָס האָבען צו זיך קיין גלייכען ניט אין דער גאנצער גע־שיכטע פון געריכט און רעגירונג אונטער דער קאָנסטיטוציע פון דער רעפּובליק. און אָט די געריכטליכע און אדמיניסטריטיווע איבערשטייגונג פון מאכט, צו באשרענקען די רעכט פון שטאאטען און אַפּנעמען די פרייהייטען פון מענשען, האָט דאָס צוגעגעבען אַזאַ גרויסע וויכטיגקייט דעם פּולמאַן סטרייק. און אזוי וויכטיג איז דער סטרייק אין אָט דער הינזיכט, אַז ער האָט צוגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון די גרעסטע אויטאָריטעטען אין קאָנס־טיטוציאָנעלען געזעץ און פון שטאאטסמענער, וואָס האָבען, ווי דזשעפערסאָן, מיט שרעק צוגעזעהן, ווי די רעפּובליק ווערט אונ־טערגעבראָכען, און אַ דעספּאָטיזם ווערט אויפגעשטעלט אויף איהרע רואינען.

איך האָב געזאָגט, אַז אין דער גרויסער שלאכט פון ארבייט, וואָס איז געקעמפט געוואָרען אין 1894 צווישען דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" און די קאָרפּאָראציעס, וואָס האָבען זיך פאר־אייניגט אונטער דעם נאָמען „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסי־איישאָן", וואָלט דער זיג זיכער געווען אויף דער זייט פון אר־בייט, אויב מען וואָלט נאָר איבערגעלאָזען די צוויי פיינדליכע צדדים אויסצוקעמפען די שלאכט צווישען זיך. און אָט די באַ־הויפּטונג מיינע, וואָס איז באוויזען און פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז עס קען שוין מעהר אין דעם ניט זיין קיין צווייפעל, הויבט אויף די פראגע: וואָס נאָך פאר מיטלען האָבען די קאָרפּאָראציעס געהאט, אויסער זייער געלט און דער מאכט, וואָס זייער פּאראיי־ניגונג האָט זיי געגעבען?

ענטפערענדיג אויף דער פראגע, וועל איך זיך האלטען שטרענג אין די גרענעצען פון די אנגענומענע פאקטען, ווי זעאיך וועל זאגען, אז דאס גאנצע לאנד איז געווען ערשטוינט צו זעהן, ווי די קארפאראציעס האבען אויסגעאיבט זייער פארדארבענדען איינפלוס אויף יענע דעפארטמענטס פון דער רעגירונג, וואס זיינען זיי נויטיג געווען צו שלאגען ארבייט אין דעם גרעסטען קאמף פאר רעכט, וואס איז ווען עס איז פארגעקומען אין די פאראייניגטע שטאאטען.

נעשלאגען אויף אלע פונקטען, מיט אלע פלענער צושטערט, בייגעקומען אין טאקטיק און סטראטעגיע, וועהרענד די האפנונגען פון די ארבייטער האבען אלץ העלער געשיינט, און דער זיג פון די ארבייטער איז שוין געווען גאר נאהענט, האבען די פארצווייפעלטע קארפאראציעס געשפיעלט זייער לעצטען טרומף אין דעם שפיעל פון אונטערדריקונג: זיי האבען אפעלירט צו דעם פעדעראלען געריכט און צו דער פעדעראלער אדמיניסטראציע. שנעל ווי א בליץ איז געקומען דער ענטפער. דאס איז געווען אזא אויסשטעלונג פון דער פארדארבענדער הערשאפט פון געלט, וואס דאס לאנד האט נאך קיינמאל פריהער ניט געזעהן.

דאס פאלק איז שוין לאנג געווען באקאנט מיט אזעלכע אויסדרוקען, ווי „געלט איז אלץ“, „געלט הערשט“, און דאס פאלק האט גענוג געזעהן אין די לעגיסלאטורען פון די שטאאטען און אין קאנגרעס, ווי אט די כללים זיינען ריכטיג. דאס פאלק איז גוט באקאנט געווען מיט דזשיי גולד'ס מעטאדען פון געווינען זיינע פראצעסען דורך „קויפען א ריכטער“ אין קריטישע מאמענטען. ווי די יעגער שפירען נאך די טיגערען אין די געדיכטע וועלדער פון אינדיען, אזוי האט דאס פאלק נאכגעפאלגט די מאכט פון געלט, אט די רויב־חיה, ביז עס האט ענטדעקט איהר אנהויב אין די קארפאראטיווע אונטערנעמונגען, וואס אונזער מאדערנע ציוויליזאציע האט ארויסגעבראכט. אבער נאך קיינמאל אין דער געשיכטע פון לאנד האט דאס פאלק ניט געזעהן, ווי אט די מאכט פון גאלד האט אריינגעלאזען איהרע נעגעל אין די רעגירונג פון די פאראייניגטע שטאאטען, האט זי געבויגען צו איהר אייגענעם ווילען און האט פון

איהר געמאכט א קלענליכע פאראדיע אויף איהר אמאליגע גרויסקייט.

דאס פאלק האט געזעהן, ווי אט די מאכט פון געלט איז אריינגעדרונגען אין די קירך; ווי זי האט אנגעריהרט די קליידער פון דעם פריסטער ביים אלטאר, האט באפלעקט זיין נשמה, פארפרארען זיין הארץ און איהם געמאכט פאר א פאררעטער צו זיין הייליגער שבועה. און אויב ער איז געבליבען טריי צו זיינע איבערצייגונגען, אידעען און אידעאלען, האט זי איהם פארטריבען און פארפאלגט און איהם געצוואונגען אומזיסט צו זוכען א הייליגען ארט, וואו צו פרעדיגען קריסטוס'עס לעהרע פון ברידערליכקייט צווישען מענשען.

דאס פאלק האט געזעהן, ווי אט די מאכט פון געלט איז אריינגעדרונגען אין אוניווערסיטעט; ווי זי האט דארט אנגעכאפט דעם פראפעסאר און האט איהם ארויסגעווארפען אין גאס: ווייל יעדער באפרייטער, אויפגעקלערטער פארשטאנד, וואס איז טריי דעם אמת, ווייזט אן און באלויכט נייע וועגען צו דעם ציעל פון מענשליכען גליק און נאציאנאלען רוהם.

דאס פאלק האט געזעהן, ווי אט די מאכט פון געלט איז אריינגעוויקעלט די העכסטע קונסט פון פאלשקייט, איז געווארען אלץ פרעכער און דעספאטישער, האט בארויבט און צודריקט מענשען אהן א צאהל, האט אויפגעבויט איהרע פעסטונגען פון די ביינער פון איהרע קרבנות און איהרע פאלאצען פון די פראפיטען פון איהר רויב; ביז עס האט זיך באקומען דער קאנטראסט פון פורפור קליידער אויף איין זייט | שמאטעס אויף דער אנדערער. און אט די קאנטראסטען האבען באצייכענט די לאגע אין דער איצטיגער געזעלשאפט, ווי בערג־קייטען און טיכען באצייכענען די גרענעצען צווישען פעלקער: אויף די בערג — פאלאצען מיט מוזיק און טענץ און די לוקסוסען פון אלע קלימאטען; אין די טאלען — קליינע, נידעריגע, פינסטערע וואוינונגען, וואו די מוזיק איז דאס טרויעריגע „ליעד פון דעם העמד“, און די לוקסוסען באשטעהען פון שמאטעס און פארדארטע שטיקלאך ברויט.

אט די אלע זאכען האט דאס פאלק געזעהן. אבער איהם איז

נאָך געבליבען צו זעהן אין פארלויף פון דעם פולמאן סטרייק, ווי די מאכט פון געלט האָט פארכאַפּט איינעם נאָך דעם אנדערן די דעפּארטמענטס פון דער רעגירונג און האָט זיי געצוואונגען אויס־צופיהרען די באפעהלען פון די קאָרפּאָראַציעס. אזוי האָט אין די צייטען פון שקלאַפערייַ דער האר נעקאָנט דורך די רעגירונגס־מאכט צווינגען זיין קנעכט צו זיין איהם געהאָרכזאם.

די קאָרפּאָראַציעס זיינען צוערשט באפאלען דעם געריכטליכען דעפּארטמענט פון דער רעגירונג, א דעפּארטמענט, אויף וועלכען טהאָמאס דזשעפערסאָן האָט נאָך געזאָגט, אז ער האָט פון אָנהויב אָן געשטעלט אין געפאהר די גאנצקייט פון דער רעפּובליק.

זיי האָבען ניט געמאכט זייער אָנפאַל אויף די אויבער־ריכטער. א קייט איז ניט שטארקער פון איהר שוואכסטען רינג; און קאָרפּאָראַציעס האָבען געוואוסט, וואו אָט דער שוואכער רינג געפינט זיך, און וויפיעל אָנשטרענגונג עס איז נויטיג איהם דורכ־צוברעכען. ווי אזוי האָבען זיי געמאכט זייער אָנפאַל אויף אָט דעם שוואכלינג אין דער געריכטליכער קייט?

איך ווייס גאנץ גוט, אז טונקעלע אָנדייטונגען, אז עמיצער האָט זיך פארקויפט, זיינען ווייט ניט קיין מוטיגע פאָרם פון באַ־שולדיגונג. אָבער שענדליך איז געוועזן יעדער שריט אין די פאר־האנדלונגען, וואס האָבען מיך און מיינע אָפיציעלע קאָלעגען גע־בראכט אין געפענגניש. יעדער שריט האָט זיך געשטיצט אויף פאלשקייטען און פאלשע שבועות. אין די אלע אויסזאָגונגען האָט מען געקענט געפינען פונקט אזוי פיעל אמת, ווי מען קען געפינען טראָפּישע פלאנצען אין א נאָרד־פּאָל געגענד.

צוויי מענשען האָבען זיך געקריגט צוליעב דעם, וואס איינער האָט דער׳הרג׳עט דעם אנדערנ׳ס הונט מיט א האַק. דער באַלאַ־באָס פון הונט האָט געפרעגט: „ווען מיין הונט איז אויף אייך אָנגעפאלען, פארוואָס האָט איהר ניט געכאפּט א וויניגער גע־פעהרליכע זאך ווי א האַק?" דער אנדערער האָט געענטפערט: „פארוואָס איז אייער הונט ניט אָנגעקומען! אויף מיר מיט דעם טייל, אין וועלכען עס זיינען גיטאָ קיין צייהן?"

א שפּריכוואָרט זאָגט: „באַקעמפט דעם טייוועל מיט פייער".

פארוואס קען מען אין אט דער פארבינדונג ניט אנדרייטען, אז א ריכטער, וואס באשמוצט זיין הויכען אמט אויף דעם באפעהל פון געלט־מאכט, האט זיך מסתמא באשמירט מיט דעם אויל, וואס שטאמט פון א פאס, וואס געהערט צו א קארפאראציע, און רייכטום וועט זיין די באלוינונג פאר זיין ערנידעריגענדע געהארכזאמקייט?

אויב דאס איז ניט אזוי, זאל מיר עמיצער ערקלערען, פארוואס א ריכטער, וואס איז געבונדען מיט א שבועה צו פאלגען דער קאנסטיטוציע, זאל אין דעם טעמפעל פון גערעכטיגקייט דערשטעכען די מאגנא כארטא פון אמעריקאנער פרייהייט אין די אינטערעסען פון קארפאראציעס, אז מען זאל קאנען אפנעמען פון ארבייט איהרע הייליגסטע רעכט און אריינווארפען איהרע פארטיידיגער אין געפענגניש ווי פארברעכער?

איהר קענט נעמען אזעלכע דעספאטישע האנדלונגען און אנאליזירען זיי אויף דעם שטרייסגסטען אופן, צו געפינען די פארבארגענע מאטיוון; איהר קענט אויפשניידען דעם מארך און אויפעפענען דאס הארץ; און ווען איהר וועט פארטיג ווערען, וועט איהר געפינען א צונג אין יעדען שניט פון אייער מעסער, — א צונג, וואס וועט זאגען נאר דאס איין ווארט: געלט.

אמאל איז געווען א הונט מיט א גוטער רעפוטאציע, וואס האט געהערט א קארפאראציע, און מען האט אט דעם גוטען הונט באשולדיגט אין הרג'ענען שאף, כאטש מען האט איהם קיינמאל ניט געכאפט ביים פארברעכען. פאר דער קארפאראציע איז ער אלעמאל געווען א געהארכזאמער הונט, וואס איז געווען גרייט צו לעקען די האנט פון באלאבאס; און די קארפאראציע האט איהם ערקלערט פאר א פרידליכען און געזעץ־ליעבענדען הונט. אבער איינמאל האט מען געמאכט אן אויספארשונג, און מען האט געפונען ביים הונט וואל צווישען די צייהן. פון דאן אן, כאטש די קארפאראציע האט איהם שטארק פארטיידיגט, האט מען איהם שוין געהאלטען פאר א הונט, וואס פארצוקט שאף.

די וועלט קען ניט וויסען, וואס פאר מעטאדען קארפאראציעס ווענדען אן ארויסצוקריגען דעספאטישע באפעהלען, וואס זיינען

פאר זיי נויטיג. אבער אלע ווייסען, אז ווען מען וואלט נאר גע־קענט מאכען אן אויספארשונג, וואלט מען זיכער געפונען וואל ביים ריכטער צווישען די צייהן.

איך האלט זיך גיט פאר א געלעהרטען אין דער פראגע פון ערב־שאפט. דאך בין איך איבערציינט, אז מענשען ירש'ענען זייערע אייגענשאפטען און באזונדערהייטען פון די מאלעקולען, פון וועל־כע זיי האבען זיך ענטוויקעלט. ווער איז שולדיג, אויב דער מא־דערנער מענש האט מעהר טייוועלשעס, איידער געטליכעס אין זיין נאטור, ניט קוקענדיג אויף די ציוויליזירענדע איינפלוסען, די בי־כער, די סצענע, די רעדנער פלאטפארם?

מיר וועלען איבערלאזען די פראגע אומפארענטפערט, ווי זי איז געבליבען אין דער פארגאנגענהייט. מיר דארפען אבער זא־גען, אז מענשען, וואס האבען דאס שטימרעכט, מאכען א געפעהר־ליכען טעות, ווען זיי ערוועהלען גייסטיגע און מאראלע קריפעלס און באקליידען זיי מיט דעספאטישער מאכט. ווען אזעלכע באשע־פענישען טראגען אויף זיך די צייכענס פון אויטאריטעט, דאן זיינען רעכט, גערעכטיגקייט און פרייהייט אין שטענדיגער געפאהר.

האבען מיר דען היינט אן אורזאך צו באנוצען זיך מיט שעה־נע ווערטער, ווען מיר ווענדען זיך צו דער קאנסטיטוציע פון דער רעפובליק? די, וואס ווייסען פון אייגענער ערפאהרונג, אדער פון לעזען ועגען שטורעמס אויפ'ן ים, וועלען זיך דערמאנען אן שיפען מיט פון שטורעמווינט צוריסענע זעגלען, וואס ווערען ארומגעווא־רפען אויף די רושיגע וועלען, און וואס לאזען ארויס סיגנאלען, רו־פענדיג נאך הילף. שוין אזוי פיעל טעג האבען די וואלקענס פאר־שטעלט די זון און די שטערען, און נאר דאס אויג פון דעם אל־מעכטיגען קאן זעהן, וואוהין דאס שיף שווימט. און היינט האט די קאנסטיטוציע פון אונזער שטאאטס־שיף, די קארטע, וואס האט עס געפיהרט אין פארלויף פון א יאהרהונדערט, באגעגענט א גע־ריכטליכען שטורעם, און נאר די געטער פון אונזערע ערלטערן קע־נען ווייסען, וואוהין דאס שיף שווימט. אמת, לאנגפעלאו, באגייס־טערט פון א גרויסער האפנונג, האט געזונגען וועגען דעם גוטען אלטען שיף:

„מיר ווייסען דעם האר, וואס האט געליגט דיין גרונד־באלקען,
די ארבייטער, וואס האבען אויסגעארבייט דיינע שטאהלענע זייטען,
וואס האבען געמאכט יעדען מאסט, יעדען זעגעל און שטריק.
דעם שמיד־קלאץ, וואס האט געהילכט, די האמערס, וואס האבען געקלאפט,
דעם שמעלץ־אויוועז און די היץ, אין וועלכע
עס זיינען באשאפען געווארען
די אקערס פון דיין האפנונג".

אבער דער פאעט האט דאס געשריבען, איידער די קארטע, וואס האט געפיהרט דאס גוטע אלטע שיף, איז צוקנייטשט און צוריסען געווארען, און פארווארפען געווארען, ווי עפעס א פאר־עכטליכע זאך; איידער די קארפאראציעס האבען געוואוסט דעם פרייז פון ריכטער, געזעצגעבער און עפענטליכע בעאמטע פונקט אזוי גענוי, ווי ארמאר ווייס דעם פרייז פון שוויינענפלייש און שעפ־סענפלייש.

לאנגפעלאו האט געשריבען, איידער מענשען מיט קליינע קעפ און גרויסע קעשענעס זיינען דערהויבען געווארען צו עפענטליכע עמטער, און איידער די קארפאראציעס האבען געהערשט אין די גע־ריכטען און די געזעצגעבענדע קאמערען.

קיין געניאלער שרייבער, קיין באגייסטערטער פאעט קען שוין איצט ניט שרייבען אין א גייסט פון פייערדיגען פאטריאטיזם וועגען דער אלטער קאנסטיטוציע, און וועט ניט קענען שרייבען, ביז דאס פאלק וועט זיך ניט באנוצען מיט דעם אלמעכטיגען שטימרעכט צו פארריכטען די אלטע קארטע, פארמאכען די ריסען און שפאלטען, וואס די ריכטער האבען געמאכט אין איהר פאר דער בעקוועמ־ליכקייט פון מיליאנערען און קארפאראציעס.

איך בין דא היינט אויפגעלעגט צו פארטיידיגען און פארהער־ליכען פרייהייט דערפאר, ווייל איך קען איצט ווידער פארקערען מיט מיינע מיטבירגער אויסערהאלב די שלעסער און ריגלען פון דער געפענגניש.

שעקספיר האט געזאגט:

„זיס איז די ערפאהרונג פון נויט.
זי איז ווי א העסליכער און גיפטיגער פראש,
וואס טראגט אין זיין קאפ א טייערען שטיין".

איך בין אביסעל באקאנט מיט נוים. און מיט דער פילאָ־סאָפיע, אויף וועלכע איך בין פעהיג, האָב איך פון איהר ארויסגע־נומען אזוי פיעל „זיסע ערפאהרונג", וויפיעל זי האָט אין זיך גע־האַט. אך ווייס וועניג וועגען פרעש, אויסער דעם געריכטליכען מין; און אויב זיי האָבען יע טייערע שטיינער אין זייערע קעפּ אָדער אין זייערע הערצער, איז מיר דאָס ניט באַשערט געווען צו זעהן, כאָטש די קאָרפּאָראַציעס זיינען אין דעם, ווייזט אויס, געווען מעהר ערפאָלגרייך.

דער אומשטערבליכער פּאָעט האָט אויך געשריבען, אז

„אָט דאָס לעבען אונזערע, באַפרייט פון עפענטליכען באזוך,
געפינט צינגער אין בוימער, ביכער אין מורמלענע טייכלאַך,
הרשות אין שטיינער און גוטסקייט אין אַלץ ארום".

אויב זיין הינטער שלאָס און ריגעל אין געפענגניש הייסט זיין, „באַפרייט פון עפענטליכען באזוך", דאַן האָב איך פאַר די לעצ־טע זעקס מאָנאַטען זיכער געהאט אזא פרייהייט, מיט דער גאַנ־צער פרייד, וואָס מען קען נאָר געפינען, ווען מען הערט זיך צו צו דער שפּראַך פון בוימער, צו די באַצויבערנדע לעהרען אין די ביכער פון די מורמלענדע טייכלאַך און צו די טיפזיניגע דרשות פון די שטיינער. עס איז ניטאָ קיין איין בוים אין דעם הויף פון וואודסטאָק דזשייל, אָדער דערביי, צו וועמעס מעלאָדיען אָדער קללות איך האָב זיך ניט צוגעהערט אין געדאַנק, ווען פרייהייט, דעספּאָטיזם אָדער גערעכטיגקייט איז געווען די טעמא.

דער דיכטער פון אייוואַן, דער איין־איינציגער שעקספּיר פון אַלע צייטען איז געווען אויף דעם העכסטען פּונקט פון געטליכער באַגייסטערונג, ווען ער האָט געזאָגט, אז מען קען אויסגעפינען די שפּראַך פון בוימער. און קיינמאָל, זינט בוימער זיינען פאַר־פלאַנצט געוואָרען אין גן־עדן, האָט נאָך די שפּראַך פון בוימער ניט ארויסגערעדט עפּעס, וואָס איז פיינדליך צו פרייהייט.

און זייענדיג אין געפענגניש, באַפרייט אויף אַ צייט פון געריכטליכער פאַרפאָלגונג, האָבען מיר די רייד פון די בוימער און די רייד פון פריינד געלערנט, אז זיסע ערפאהרונג קען ארויסגע־נומען ווערען פון נוים.

און ניט וויינינער גליקליך בין איך געווען, ווען איך האָב אין מיין פאַרשטעלונג געזעהן אַ בוך אין דעם מורמלענדען טייכעל, וואָס האָט געלאַכט און געזונגען און געטאַנצט אויפ׳ן וועג צום ים; און אויף יעדען בלאַט פון בוך איז געווען אָנגעשריבען אַ געטליכער געזאַנג צו פרייהייט און ליעבע און מיטגעפיהל, ווי די מענשליכע שטים האָט ווען עס איז געזונגען.

און וואָס אַנבעטרעפט די שטיינער אין וואודסטאָק דזשייל, האָבען זיי אייביג געפּרעדיגט. און זייער טעמא איז געווען אַלץ וואָס איז גוט און שלעכט צווישען מענשען.

אין געפענגניש בין איך געווען שטאַרק באַשעפטיגט; און די צייט צו מאַכען באַטראַכטונגען און געבען מיין פאַרשטעלונגס קראַפט פולע פרייהייט איז געווען, ווען די טעגליכע ארבייט איז געווען געענדיגט, און די נאַכט האָט אַרונטערגעלאָזען איהר שוואַרצען פאָרהאַנג און איינגעהילט די וועלט אין פינסטערניש, און די פינסטערניש איז נאָר דורכגעבראָכען געוואָרען פון די וואַכזאַמע שטערען און פון דער ערד׳ס זילבערנער באַגלייטערין, וואָס „געהט אין באַצויבערענדער שעהנהייט צו איהר נאַכטיגען טראָן“.

אָט אין אַזעלכע צייטען פלעגען דאָס די שטיינער אָנהויבען פּרעדיגען, און זיי פלעגען זיך צייטענוויז דערהויבען ביז צו דער הערליכקייט און גרויסקייט פון דער „פּרעדיגונג אויף דעם באַרג. *)

פיעלע וועלען אפשר צווייפלען, צי אַזאַ זאַך קען נאָר אָנריהרען איינעמ׳ס פאַרשטעלונגס-קראַפט. מיר ווייסען, אַז עזאָפּ האָט געלערנט די וועלט דורך פאַבלען, און קריסטוס — דורך פּאַראַבלען, אָבער איך געדיינק, אַז די אַלטע „שטיין פּרעדיגער“ זיינען געווען פונקט אַזוי עפּיגראַמאַטיש, ווי אַן אומפּאַרקירצט ווערטער-בוך.

איך געדיינק, ווי אַן אַלטער גייסטליכער האָט איין אָווענט גענומען דזשאַרדזש מ. פּולמאַן פאַר זיין טעקסט. ער האָט געזאָגט: „דזשאַרדזש איז אַ שלעכטע איי — זייט פאָרזיכטיג מיט איהר. ווארום צוברעכט איהר דעם שאָלעכץ, וועט שיקאַגאָ אין איין

*) די שטאַרקסטע פּרעדיגונג פון יהושע הנוצרי וואָס איז פאַראַן אין די קאַפּיטלען 5, 6 און 7 פון דעם ברית החדשה פון מתתיהו.

שעה פארלירען איהר גאנצע באפעלקערונג". אלע האבען געזאגט „אמן", און די דינסט האט זיך געענדיגט.

אן אנדער אלטער פרעדיגער האט געזאגט, אז ער פרעדיגט שוין דא פון דער צייט, ווען דער מענש איז געווען א מאלעקול, און ער האט ערקלערט, אז ער האט די לעצטע צייט שטודירט קארפאראציעס, און זיי זיינען אן אנוואוקס אויף דער נאז פון אונזערע נאציאנאלע אינדוסטריען; זיי זיינען רויב־פויגלען, וועמעס שנאבלען און נעגעל צורייסען און פארוואונדען די איינגעווייד פון ארבייט און פארוואנדלען די ארבייטער היימען אין היילען.

אן אנדער אלטער שטיין האט ערקלערט, אז עס וויים ווענען סטרייקס מעהר ווי קעראל ד. ראיט, און אז ער האט אליין נאך געזעהן, ווי די שקלאפען האבען געבויט פיראמידען. און גאט אליין האט געלערנט די בליצען, דונערען, ווינטען, וועלען און ערדציטערנישען צו סטרייקען און אז סטרייקס וועלען אנגעהן, מיט דער הילף פון שווערד אדער פון שטימרעכט, ביז די ארבייטער וועלען מעהר ניט ווערען אפגענארט און פארפיהרט פון זייערע פיינד; זיי וועלען זיך פאראייניגען, וועלען ערקלערען זייער אומאבהענגיגקייט און וועלען ווערען פרייע מענשען.

א יע, שעקספיר איז גערעכט געווען, ווען ער האט געזאגט, אז שטיינער קענען פרעדיגען. איך געדיינק, ווי א שפיציגער אלטער שטיין האט ערקלערט, אז ער איז געווען א טייל פון דעם ברוק פון א הימלישער גאס, איידער גאלד איז דארט אנגענומען געווארען. ער האט געהאלטען א דרשה וועגען געריכטען. ער האט געזאגט, אז די געריכטען האלטען אין איין אפלייקענען די הימלישע באפעהלען פון דעם טאג אן, ווען לוציפער איז ארונטערגעווארפען געווארען אין אפגרונד. רעדענדיג וועגען אונזער סופרים קאורט, האט ער געזאגט, אז דאס איז א נעסט פון חיות, וואס האלטען אין איין נאגען די שעהנע שלאנקע זיילען אין דעם טעמפעל פון אונזערע פרייהייטען. איך קען נאך איצט זעהן, ווי זיינע אויגען פון אונטער די שטיינערנע אויגען־דעקלאך האבען געשפריצט מיט פייער, און זיינע שטיינערנע ליפען האבען געציטערט, ווען ער

האָט ארויסגערעדט די קללות אויף דעם געריכטליכען פאַראַט פון קאָנסטיטוציאָנעלער פרייהייט.

אָבער פון צייט צו צייט פלעגט אַן אַלטער ברוכשטיין מיט אַ קרעכץ, וואָס האָט געקלאַפּט מיט יעדער מענשליכער פרייד און יעדען מענשליכען וועה, פרעדיגען ליעבע און מיטגעפיהל און אַנ־דערע ערהאַבענע געפיהלען, וואָס לעבען נאָך אפילו אין די הער־צער פון שטיינער, ניט קוקענדיג אויף דער ווירקונג פון ערבליכקייט. איין אַלטער גייסטליכער האָט איבערגעלייענט די פּלוטאָקראַ־טישע דאָקומענטען וועגען דעם פּולמאַן סטרייק און די פּלוטאָ־קראַטישע קללות אויף סימפּאַטיע, ווען איין אַרבייטער, באַוועגט פון געטליכער ליעבע, האָט ארויסגעוויזען סימפּאַטיע זיין ברודער אין נויט. דער גייסטליכער האָט דאָס גענומען פאַר אַ טעמאַ און האָט ערקלערט, אַז סימפּאַטיע איז איינע פון די אומשטערבליכסטע בלומען אין דער הימלישער שטאָדט, און אַז מלאכים האָבען זי אי־בערגעפּלאַנצט אין גן־עדן פאַר דעם בליק פון אדם און חוה, און אַז די ווינטען האָבען צוטראָגען איהרע זוימען איבער דער גאַנצער ערד. ער האָט ערקלערט, אַז קיין מענשליכקייט, דערהויבונג, פאַר־פיינערונג, פאַראיידעלונג קען ניט אויסקומען אָהן סימפּאַטיע. סימ־פּאַטיע, האָט ער געזאָגט, ווערט דערוואָרימט אין יעדען זונשטראַהל, ווערט דערפרישט אין יעדען ווינטעל, וואָס צושפּרייט איבער דער ערד דעם דופט פון די בלומען, און בליהט מיט דעם הייליגען שיין פון די שטערען אין די טיפע הימלען.

ריידענענדיג וועגען די מענער און פרויען פון אַנדערע אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָבען סימפּאַטיזירט מיט דער „אַמע־ריקאַן ריילוויי יוניאָן“ אין איהרע אָנשטרענגונגען צו רעטען די פּולמאַן שקלאַפען פון אַ הונגער טויט, האָט דער אַלטער פּרעדיגער ארויפגעלייגט אויף זייערע קעפּ אַ קרוין פון טייערע שטיינער, און ער האָט געזאָגט, אַז אין אַלע אומשטענדען פון לעבען, אין נויט און אין וואוילזיין, אין שטאַרקער יוגענד און אין צייט פון אַלט־קייט, אַלעמאָל וועט זייער סימפּאַטיע מיט די קרבנות פון די פּול־מאַן רויבער זיין דער שענסטער מאָמענט אין זייער גאַנצען לע־בען. און ווען זיי וועלען אָנקומען צו די פּערלדיגע טויערען פון

גן־עדן, וועלען זיי זיך ברייט עפענען פאר זיי, און מלאכים וועלען זיי אויפנעמען מיט פרייד געשרייען.

איך קער זיך איצט אום צו דער פראקטישער לעהרע פון הייג־טיגער „באפרייאונגס“ דעמאנסטראצע. די היינטיגע פארזאמלונג באווייזט, אז די פרייהייטס ליעבענדע אמעריקאנער נעמען זיך צו דער ארבייט צו רעטען זייערע קאנסטיטוציאנעלע פרייהייטען פון די נעגעל פון מאנאפאל און איהרע געדונגענע קנעכט. דאס מיינט, אז מענשען האבען דערזעהן די געפאהר, און אז אגיטאציע, ארגא־ניזאציע און פאראייניגונג וועלען זיין די צוקונפטיגע שלאגווערטער פון מענשען, וואס ווילען פאר קיין פאל ניט שיידען זיך מיט זייע־רע הייליגסטע רעכט, וואס וועלען האבען דעם מוט אויסצושרייען, ווי פאטריק הענרי: „גיט אונז פרייהייט, אדער גיט אונז טויט!“

איך האב איבערגעטראגען מיין געפאנגענשאפט אזוי רוהיג, ווי איך האב נאר געקענט. ווען איך וואלט געווען א פארברעכער; ווען איך וואלט געווען שולדיג אין פארברעכענס, פאר וועלכע מען דארף באשטראפט ווערען מיט געפענגניש; ווען איך וואלט ווען עס איז אויפגעהויבען מיין האנט אנטקעגען מיינע מיטמענשען, זייער לעבען אדער זייער פרייהייט אדער גוטען נאמען, — דאן וואלט איך דא ניט געווען. איך וואלט אנטלאפען פון די ציוויליזאציאנס צענטערען און וואלט זיך באזעצט ערגעץ אין א הייהל, וואו די שטים פון מיינע מיטמענשען ווערט קיינמאל ניט געהערט. אבער איך שטעה דא און פיהל זיך ניט שולדיג אין קיין פארברעכען אדער פארברעכערישער אבזיכט, איך שטעה מיט א ריינעם געוויסען. ווידער אמאל אין זונליכט און צווישען מיינע מיטמענשען, און איך טו אלץ וואס איך קען צו מאכען דעם היינטיגען „באפרייאנגס טאג“ פאר אן אומפארגעסליכען טאג, איינשטימענדיג מיט דזשיימס ראסעל לאועל, אז:

„דער איז טריי צו גאט, וואס איז טריי צו מענשען; וואו נאר אן
אומגערעכטיגקייט ווערט באגאנגען,
צו די נידעריגע און די שוואכסטע, אונטער דער אלזעהענדער זון.
אזא אומגערעכטיגקייט ווערט אויך באגאנגען געגען אונז; און די
זיינען געמיינע קנעכט,
וואס ליעבען רעכט נאר פאר זיך אליין און ניט פאר זייער גאנצען מין“.

ווי אזוי איך בין געוואָרען אַ סאָציאַליסט

(„דהי נויאָרק קאָמרעיד“, אַפּריל, 1902)

פרייטאג אָוועגט, דעם 27טען פעברואר, 1876, איז אין טער־אָט, אינדיאַנא, אָרגאַניזירט געוואָרען אַן אָרטיגע אַפּטיילונג (אַ לאָקאַל) פון דער „בראָדערהוד אָוו לאָקאָמאָטיוו פייערמען“. אָר־גאַניזירט דעם לאָקאַל האָט דער דאַמאָלסדיגער גרענד־מאַסטער פון דער ברודערשאַפט יהושע א. ליטש. איך בין געווען איינער פון די ערשטע מיטגליעדער און אויסגעוועהלט געוואָרען פאַר דעם סעקרעטער פון לאָקאַל. ליטש, אַ טיפּישער לאָקאָמאָטיוו־הייצער פון יענער צייט, איז געווען דער גרינדער פון דער „בראָדערהוד“ ער האָט מיך גלייך צוגעצויגען צו זיך מיט זיין אומגעהובעלטער, ניט־פאַרפּוצטער עהרליכקייט, איינפאַכען האַלטען זיך און מיט דער וואַרעמקייט פון זיין שטימע.

ווי גוט געדענק איך נאָך איצט, ווי ער האַלט זיין גרויסע האַנט אויף מיין פּלייצע און קוקענדיג אין מיינע אויגען מיט׳ן פריינדליכען בליק פון אַן עלטערען ברודער זאָגט ער צו מיר: „מיין זוהן, דו ביסט נאָך יונג, אָבער איך גלויב אין דיין ערענסט־קייט און אין דעם, אַז דו וועסט מאַכען אַ רושם אין דער יוניאָן“. איך האָב איהם, פאַרשטעהט זיך, פאַרזיכערט, אַז איך וועל טאָן אַלץ, וואָס מיינע כחות וועלען נאָר ערלויבען. די מיינונג, וואָס ליטש האָט געהאַט וועגען מיר, האָט ניט ווייניג געשמייכעלט מיין אינגעלשער גאוה. איך האָב געהערט, אַז מיט אַ פּאָר מאָ־נאַטען שפּעטער, אויף אַ מיטינג אין סט. לואיס, אָפּגעבענדיג אַ באַריכט וועגען זיין ארבייט, האָט ער באַמערקט: „איך האָב ניט לאַנג צוריק אריינגענומען אַ פלאַקס־האָריגען יונג אין דער אָרגאַ־ניזאַציע אין טער־אָט און איך גלויב, אַז ער וועט שטעהן אַמאָל אין דער שפּיץ פון דער ברודערשאַפט“.

זיבען־און־צוואַנציג יאָהר זיינען זינט דאַמאָלט פאַראיבער, און וואָס נאָר האָבען זיי פון אַלעמען ניט געמאַכט! ווען איך

האָב ניט לאַנג צוריק באַגעגענט ליטש'ן און געדריקט זיין גוטע האַנט, האָב איך באַמערקט, אַז ער איז שוין באַשאָטען מיט שניי, וואָס צוגעהט קיינמאָל ניט... און טראַכטענדיג וועגען איהם איצט:

„די זכרונות וואַכען אויף און פליהען מיט'ן שנעלען צוג
אַזוי ווייט, און דאָך — אַזוי ליעב און נאָהנט...

אַזוי ארום בין איך אריינגעטראָטען אין אַן ארבייטער אָרגאַניזאַציע. אַ נייע האָפנונג האָט צופלאַמט מיין אַמביציע און אויפגערעגט דעם גאַנצען גאַנג פון מיין לעבען. איך בין געווען פול מיט ענטוזיאַזם און מיין בלוט איז פּשוט געשפּרונגען אין מיינע אָדערען. טאָג און נאַכט האָב איך געאַרבייט פאַר דער יוניאָן. צו זעהן איהרע וואַך־פייערען פלאַקערען און נאָכפאָלגען דאָס וואַקסען פון איהר מיטגלידערשאַפט איז געווען דאָס זונשיין און זומער־רעגען פון מיין לעבען; אַ מיטינג פון לאָקאַל איז געווען מיין העכסטער גליק און פאַר צעהן יאָהר צייט האָב איך קיין איינמאָל ניט געפעהלט אויף אַ פאַרזאַמלונג פון די טרייע מיטגלידער פון דער ברודערשאַפט.

אויף דעם צוזאַמענפאָהר אין 1878 בין איך אויסגעקליבען געוואָרען פאַר געהילפס־רעדאַקטאָר פון זשורנאַל, וואָס די ברודערשאַפט האָט ארויסגעגעבען, און אין יאָהר 1880 בין איך געוואָרען דער סעקרעטער און טרעזשורער. מיט מיין גאַנצען יוגענדפייער האָב איך זיך אריינגעוואָרפען אין דעם ים פון קאַמף, וואָס איז געווען פול מיט האָפנונג און מעגליכקייטען. אַכטצעהן שטונדען נאָכאַנאַנד פלעג איך זיין ביי מיין שרייב־טיש, ענטפערענדיג אויף בריף און אָנפראַגען. די נאַכט איז געווען דאָס זעלבע פאַר מיר, וואָס דער טאָג און שלאָפען האָב איך געהאַלטען פאַר אַן אומזיסט גע'פטר'טע צייט. און ווען מיין מוטער, אָן וועמעס אנוועזענהייט איך פלעג, צוליעב מיין פּאַרטיעפּטקייט אין דער ארבייט, איינגאַנצען פאַרגעסען, האָט אין די שפּעטע נאַכט־שטונדען אַמאָל פאַרלאָשען דעם לאָמפּ, פלעג איך זיך לייגען שלאָפען אומצופרידען, פּראָטעסטירענדיג. אַ, צייטען פון אונגעשטילטע ווילען און פאַרצעהרענדער אַמביציע! איך האָב געפיהלט דעם פולס פון מיין ארבייט, און איך האָב געשפּרייזט אין טאַקט מיט איהר ערפאָלג.

מיין רייזע־זאק איז שטענדיג געווען פארטיג און איך בין אלע מאל בארייט געווען זיך צו לאזען, וואו די ארבייט זאל נאר רופען. ארומשלעפען זיך איבער'ן באהן־הויף אין שניי, רעגען און האגעל האלבע נעכט, אדער ביז באגינען; ארויסגעווארפען ווערען אלס אגיטאטאר, ארונטערגעשמיסען ווערען פון א באהן גראד ווען כ'האב זיך געקליבען מאכען א פרייע רייזע, — דאס אלץ איז געווען אין פראגראם און האט נאך מעהר אויפגעוועקט דעם אפעטיט צום זיעג. אמאל אין א ווינטער־נאכט האט א קאנ־דוקטאר אין עלמיירא, נ. י. מיך זעהר ליעבליך אראפגעשטופט פון א צוג און ווען כ'האב אין שניי אנגעהויבען צו קלעטערען, בין איך אריינגעפאלען אין די ארעמס פון א פאליסמאן, וואס האט אויס־געהערט מיין ערפאהרונג און איז אויפ'ן ארט מיר געווארען א פריינד.

איך בין אויסגעווען פון איין עק לאנד ביז'ן צווייטען, גע־שלאפען אויף בענק, געגעסען פון די מיטאג־קערבלעך ביי די פארשווארצטע הייצערס, וואס זיינען נאך ביז איצט אזוי נאהענט צו מיין הארצען און וועלען עס פארבלייבען ביז מיין הארץ וועט אין גאנצען קאלט און שטיל ווערען.

דורך די אלע יאהרען האב איך זיך גענעהרט ביים „פראלע־טארישען קוואל“. איך האב געטרונקען פון זיינע וואסערען, און יעדער צעל פון מיין קערפער איז אנגעזאפט געווארען מיט'ן גייסט פון ארבייטער פאלק. איך האב געפיהרט א לאקאמאטיוו און דורכגעטראגען אלע שוועריגקייטען פון באהן־ארבייטער. איך בין געווען מיט זיי אין זייערע לאנגווייליגע און אומעטיגע שעה'ן. איך בין געווען מיט זיי, ווען דער לאקאמאטיוו פלעגט צובראכען ווערען און איך פלעג העלפען אהיימברייגגען זייערע פארבלוטיג־טע קערפערס צו זייערע פרויען און קינדער. ווי אזוי האב איך געקאנט ניט פיהלען די שווערע משא פון אומגערעכטיגקייט, וואס ליגט אויף זיי? ווי אזוי האבען געקאנט די זוימען פון אויפרעגונג ניט אריינלאזען טיעפע ווארצלען אין מיין הארץ?

און אזוי בין איך אלץ מעהר אריינגעצויגען געווארען אין דער ארבייט פון ארגאניזירען ניט נאר די הייצערס, נאר אויך די רעל־סען־ארבייטער, די ברעמזער (וואס פאסען אויף די רעדער), די

ארבייטער אין די באהן־ווארשטאטען, די טעלעגראפיסטען, פאקטיש אלע פאכען און טיילען פון דער אייזענבאהן־ארבייטערשאפט. באַקאנט אלס אָרגאניזאטאָר, בין איך אלץ אָפטער און אָפטער גערופען געוואָרען צו העלפען בויען און קעמפען. עס זיינען פאראהן וויניג פאכען, וואָס איך האָב ניט געהאָלפען אָרגאניזירען, און נאָך וויניגער, אין וועמעס סטרייקס איך האָב זיך אזוי אָדער אנדערש ניט באטייליגט.

אין 1894 איז אָרגאניזירט געוואָרען די „אמעריקאן רייל־וויי יוניאָן", דער אלגעמיינער פארבאנד פון אלע, אָהן אונטערשיעד פון פאך, אייזענבאהן־ארבייטער, און קיינמאָל נאָך האָט קיין מוטיגערע גרופּע מענשען ניט געקעמפט דעם קאַמף פון ארבייטער־קלאַס.

ביז יענער צייט האָב איך זעהר וויניג געוואוסט פון סאָציאַליזם. מיר איז געווען פרעמד די גאנצע באוועגונג און דאָס ביסעל, וואָס איך האָב יאָ געוואוסט האָט מיך ניט אויפגעלייגט פריינדליכער צום סאָציאַליזם. איך בין געווען גענצליך פארנומען מיט'ן געדאנק פון אָרגאניזירען אלע באהן־ארבייטער, און מיין חלום איז געווען די אָרגאניזירונג פון גאנצען ארבייטער־קלאַס. דאָס האָט פארנומען מיין גאנצע צייט און ענערגיע. מיין טיעפּסטע איבערצייגונג איז געווען, אז ווען די ארבייטער פון יעדען פאך זאָלען זיין אָרגאניזירט און זאָלען ווירקען הארמאָניש צוזאמען, וואָלטען זיי געקאָנט אָפּשאפען אלע אומגערעכטיגקייטען, וואָס ווערען געגען זיי באגאנגען, און רעגולירען די באדינגונגען פון ארבייט. אויב די באלעבאטים קאָנען האנדלען פאראייניגט — פארוואָס ניט די ארבייטער? עס איז געווען גאנץ פּשוט: טוט נאָך אייערע באלעבאטים.

עס איז איבריג צו זאָגען, אז איך האָב ערשט געדארפט לערנען די ארט ווי עס ארבייט די קאפּיטאליסטישע סיסטעם. אין ווירקליך, מיר איז גאָרנישט איינגעפאלען, אז עס איז דאָ אַזאַ ס י ס ט ע ם. די אָפּשאפונג פון דער לוין־שקלאפעריי האָט גאָרנישט געהאט צו טאָן מיט מיינע פּלענער. איך בין ערשט געווען טיעף באזאָרגט ווי צו פארפאָלקאָמענען די לוין־ארבייט און מאַכען זי פאר א זאַך פון אייביגען גליק און שעהנקייט.

פארטראכטענדיג זיך אויף יענער צייט, קומט מיר אוים זעהר מאָדנע, וואָס מיין גאנצער געדאנק איז געווען אזוי קאָנצענטרירט אויף איין־איינציגען פונקט, אז איך האָב ניט באמערקט דאָס, וואס איצט איז עס פאר מיר קלאָר ווי די זון. אזוי קלאָר, אז כ׳קאָן גאָר ניט פארשטעהן, ווי אזוי אן ארבייטער, וואס איז ניט טעמפ און נאריש, קאָן עס ניט באמערקען.

און אפשר איז עס בעסער, וואס עס איז אזוי געווען. מיר איז באשערט געווען געטויפט צו ווערען אין הייליגען וואסער פון סאָציאַליזם אין א צייט פון רוישיגען קאָנפליקט צווישען קאפי־טאָל און ארבייט. דאנק איך די הימלען פאר געבען מיר אזא געלעגענהייט, צו דערזעהן דאָס ליכט אינ׳ם סאמע שטורעם פונ׳ם סאָציאַלען הימעל, — דאָס ליכט וואס שטראמט מיט אלץ גרעסע־רען גלאנץ אויף דעם בריימען שליאך צו דער סאָציאַליסטישער רעפובליק.

די פאָדערשטע רייהען פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן״ האָבען געהאט געמאכט גרויסען פאָרטשריט. א רייהע קליינע שלאכטען זיינען געוואונען געוואָרען אָהן די מינדעסטע פארלוסטען. איידער זיך צו טרעפען אין קאמף פנים אל פנים, האָבען די באלעבאטים געגעבען א רייהע קאָנצעסיאָנען צו די אר־בייטער. דערנאָך איז געקומען דער קאמף פון דער „גרייט נאָר־טהערן״ ליניע: קורץ, שארף און ענטשיידענד. דער זיעג איז געווען פאָלשטענדיג — דער איינציגער באדייטענדער זיעג, וואָס די באהן־ארבייטער האָבען וועןן־ניט־איז געוואונען אין אמעריקא.

דער נאָך איז געקומען דער לעצטער קלאפ — דער פולמאן סטרייק — און די „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן״ האָט ווידער געהאט א פולשטענדיגען זיעג. הילפלאָז און פאראליזירט זיינען געווען די פאראייניגטע באהן־קאָרפּאָראציעס. אָבער א רייהע קלעפ, גאנץ אומערווארטעט, זיינען פון פארשידענע זייטען געפאלען אויף אונז. א ווייטע זיינען מיינע אויגען בלינד געווען, אָבער באלד האָב איך דערזעהן דאָס אמת׳ע ליכט. אין גלאנץ פון יעדען באיאָנעט, אין רויך פון יעדער ביקס האָט זיך דער ק ל א ס ע ן ־ ק א מ ף ענטפלעקט צו מיר. דאָס איז געווען מיין ערשטע לעקציע אין

סאָציאַליזם, כאָטש איך האָב נאָך דאַמאָלט ניט געוואוסט, אַז דאָס איז סאָציאַליזם.

מען האָט גערודערט און אַרויסגעלאָזען געגען אונז אַן אַרמיי פון דעטעקטיווס און באַנדיטען; אַלטע וואַגאָנען האָט מען גע־ברענט און אָהן אויפהער האָבען געקלונגען די פייער גלאָקען.

דעם עולם האָט מען געהאַלטען אין איין שרעקען, און די שרעקליכסטע קלאַנגען זיינען פאַרשפּרייט געוואָרען, אַז אַ רוימע באַנדע האָט אין איהרע נעגעל אַריינגעכאַפּט דעם האַלז פון שי־קאַגאָ. אינדזשאַנקשאָנס זיינען געפלויגען רעכטס און לינקס. מען האָט געהאַלטען אין איין אַרעסטירען. אונזער אָפיס, וואָס איז געווען דאָס האַרץ פון סטרייק, איז באַפאַלען און פאַרקלאַפּט גע־וואָרען פון די „געזעצליכע" בעאַמטע פון דער פעדעראַלער רע־גירונג. צוזאַמען מיט אַ גרופּע טרייע חברים, האָב איך זיך באַלד געפונען אין שיקאַגאָ׳ער טורמע, באַגליים פון די ווילדע געשרייען פון דער גאַנצער פּרעסע וועגען קאָנספּיראַציע, פאַרראַט און מער־דעריי. דורך עפּעס אַ פאַטאַלען צוזאַמענפאַל האָט מען מיר גע־געבען די זעלבע צעל, וואָס ניט לאַנג צוריק האָט ביז זיין הינריכ־טונג פאַרנומען דער מערדער פון מאַיאָר האַריסאָן און וועלכע איז געווען בלויז אַ פּאָר טריט פונ׳ם אָרט, וואו די אַנאַרכיסטען זיינען מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק געהאַנגען געוואָרען. איך האָב דעמאָלט געקראָגען די צווייטע זעהר פּראַקטישע און העכסט איינדרוקספולע לעקציע אין סאָציאַליזם.

איינער פון די אַדוואָקאַטען, וועלכען מיר האָבען געזוכט צוציהען צו דער פאַרטיידיגונג, האָט זיך ענטזאַגט, ווייל „איהר וועט גע׳משפּט ווערען אויפ׳ן זעלבען אָרט ווי די אַנאַרכיסטען און מעגליך — האָט ער צוגעלייגט — מיט׳ן זעלבען רעזולטאַט". דעם זעלבען טאָג, איך געדענק נאָך איצט, האָט דער וועכטער אונז גע־וויזען, מסתמא אום אונז צו טרייסטען, דעם פאַרבלוטיגטען שטריק, וואָס איז באַנוצט געוואָרען אין דער לעצטער הינריכטונג. און אַזוי ווי ער האָט די דאָזיגע געזעצליכע מערדעריי בייגעוואוינט, האָט ער אונז איבערגעגעבען די קלענסטע איינצעלהייטען.

אָבער דער שטורעם האָט זיך שטופענווייז איינגעשטילט און

מיט איהם — די בלוטדורשטיגקייט פון דער פרעסע און פון דער „עפענטליכער מיינונג". מיר זיינען ניט פאר'משפט געווארען צו דער תליה. און אין זעקס חדשים, וואס מיר זיינען געזעסען אין וואודסטאקער געפעננגים האט דער סאציאליזם אלץ פעסטער און פעסטער מיך ארייגענומען אין זיינע הענד. ביכער, בראשורען, פאמפלעטען און בריעף פון סאציאליסטען האב איך ערהאלטען מיט יעדער פאסט. איך האב זיך אנגעהויבען צו פארטראכטען אויף דעם סיסטעם, וואו ארבייטער ארגאניזאציעס קאנען מיט איין קלאפ צושמעטערט ווערען. די שריפטען פון בעלאמי און בלעטש־פארד האבען שוין פון לאנג געמאכט אויף מיר אן איינדרוק, ווי אויך די „קאאפעראטיווע רעפובליק" פון גרונלאנד, אבער די שריפטען פון קאוטסקי זיינען געוועזען אזוי קלאר און איבערצייי־גענד. איך האב גלייך פארנומען ניט בלויז זיינע ארגומענטען, איך האב דערפיהלט דעם גייסט פון זיינע סאציליסטישע אויסע־רונגען, און איך דאנק איהם, וואס ער האט מיר ארויסגעהאלפען פון דער פינסטערניש צו ליכט.

ס'איז געוועזען גראד אין יענער צייט, ווען די ערשטע פונקען פון סאציאליזם האבען אנגעהויבען אויפצולויכטען. וויקטאר בער־גער — און איך האב איהם ליעב ביז'ן היינטיגען טאג — איז ווי א שליח פון דער השגחה געקומען נאך וואודסטאק און געהאלטען די ערשטע ליידענשאפטליכע רעדע וועגען סאציאליזם, וואס איך האב ווען געהערט, די ערשטע רעדע, וואס האט אנגעהויבען צו באוועגען מיין הארץ. אלס אנדענקונג פון זיין וויזיט איז אין מיין ביבליאטעק פארהאן א באנד פון קארל מארקס „קאפיטאל" מיט אן אויפשריפט פון וויקטאר בערגער, וואס איך האלט עס טייער, ווי א זאך פון אומשעצבארען ווערט.

די „אמעריקאן ריילוויי יוניאן" איז געוועזען געשלאגען, אבער ניט באזיעגט, זיי האבען איהר בייגעקומען, אבער ניט פארניכ־טעט. זי לעבט אין דער סאציאליסטישער באוועגונג. די נידער־לאגע האט בלויז העלער געמאכט דעם וועג, וואס פיהרט צו עקא־נאמישער פרייהייט, און פארשנעלערט דעם אויפגאנג פון ברי־דערליכקייט אויף אונזער וועלט.

די אמעריקאנער באוועגונג

דער צוואנציגסטער יאהרהונדערט זאל זיין, לויט דער פראפע־צייהונג פון וויקטאר הוגא, דער יאהרהונדערט פון הומאניטעט.

ביז איצט איז נאך קיין יאהרהונדערט פון הומאניטעט ניט געוועזן. פון די ערשטע צייטען אן האט טיראניי געבליהט און פון פרייהייט איז קיין זכר ניט געוועזן. דאס פאלק איז געוועזן פאר־שקלאפט און די מאכט איז געוועזן אין די הענד פון איינציגע. די פאראזיטען זיינען געוועזן די באלעבאטים פונ'ם לעבען אין דער צייט, ווען די ארבייטענדע מאסען האבען געלעבט אין דחקות און געשטארבען אין פארצווייפלונג.

אבער די צייט, וואס דארף קומען, איז די צייט פון הומאני־טעט און פון דעם עלענד פון דער פארגאנגענהייט וועט אויסוואק־סען די ציוויליזאציע פון דער צוקונפט.

דער נייצעהנטער יאהרהונדערט איז געוועזן די צייט פון הור־מאנע און ליבעראלע שטרעמונגען, דער צוואנציגסטער יאהרהונ־דערט וועט זעהן זייער פארווירקליכונג אין דעם צוזאמענברוך פון דעספאטיזם און אין דער באשאפונג פון אן אלוועלטליכער דעמא־קראטיע, געבויט אויף פרייהייט און ברידערליכקייט.

אין יאהר 1864, ווען וויקטאר הוגא איז געוועזן פארשיקט, האט ער געשריבען:

„דאס פארוואנדלען פון המון אין א פאלק — וואס פאר א גרויסע אויפגאבע! פאר דעם ציעל האבען די מענשען, וואס רופען זיך סאציאליסטען, געארבייט די לעצטע פיערציג יאהר. דער פארפאסער פון דעם בוך, ווי אומבאדייטענד ער זאל ניט זיין, איז איינער פון די פיאנערען אין דער באוועגונג. אויב ער פאדערט א פלאץ צווישען די דאזיגע דענקער, איז דאס דערפאר, ווייל דארט איז דער פלאץ פון די פארפאלגטע. א געוויסע פיינדשאפט צום סאציאליזם, אמת, א בלינדע, אבער דערפאר זעהר א פאר־שפרייטע האט פאר די לעצטע פופצעהן־זעכצעהן יאהר זיך פאר־שפרייט און פארשפרייט זיך אלץ מעהר צווישען די איינפלוס־

רייכע קלאסען. זאלען מיר ניט פארגעסען, אז דער אמת'ער סאָציאליזם האט פאר זיין ענד־ציעל די ערהויבונג פון דער מענשליכער ווירדע פון די מאסען און דערפאר איז זיין הויפט אויפגאבע די מאראלע און אינטעלעקטועלע פארפולקאמונג".

אויב דער צוואנציגסטער יאהרהונדערט, ווי מיר זיינען אלע גרייט צו גלויבען, וועט פארווירקליכען די פראפעצייהונג פון דעם פראנצויזישען פאעט און וועט ווערען דער יאהרהונדערט פון הארמאניטעט — וועט דאס זיין דער ענטפער אויף דער סאציאליסטישער אגיטאציע, וואס האט זיך אנגעהויבען אין פארגאנגענעם יאהרהונדערט, וועט דאס זיין די פרוכט פון דער אינטערנאציאנאלער סאציאליסטישער באוועגונג.

געהענדיג אויף דעם וועג פון דער פראנצויזישער רעוואלוציע, האט דאס אייראפעאישע לעבען ענטוויקעלט זיך—און אין די לעצטע יאהרען פונ'ם נייינצעהנטען יאהרהונדערט אלץ קענטיגער און גיכער — אין דאס, וואס מיר רופען מאדערנער סאציאליזם. פארשטעהט זיך, די ערשטע טריט פון דער ענטוויקלונג זיינען געווען פארנעבעלט, ניט קלאר, די ריכטונג איז נאך ניט געווען זיכער און פעסטגעשטעלט.

אבער דער שאפענדער גייסט פון מענשען האט זיך ארויסגעוויזען אלץ מעהר און מעהר אין דער אינדוסטריעלער וועלט. דער געברויך פון דאמף אלס טרייב־קראפט האט זיך אלץ מעהר פארשפרייט, און נייע מאשינען האבען פארנומען א ברייטערען פלאץ און דערגרייכט איבעראל. אלץ מעהר האט זיך געלאזט פיהלען דער אומפארמיידליכער איינפלוס פון דער נייער אינדוסטריעלער עפאכע אויפ'ן האנדווערקער, ארבייטער און קליינעם געשעפטסמאן. צוזאמען מיט דער אויסשפרייטונג פון אט די נייע כחות האט זיך פארשפרייט די באוועגונג אין פארשידענע פארמען און ריכטונגען, הויפטזעכליך אוטאפישע. און ארום דער העלפט פון נייינצעהנטען יאהרהונדערט איז זי קריסטאליזירט און ברייט אויפגעקלערט געווארען פון מארקס'ען, ענגעלס'ען, לאסאל'ען און אנדערע, וואס האבען באגריפען דעם רעוואלוציאנערען גייסט פון דער באוועגונג און באפליגעלט די באוועגונג מיט דער לעהרע פון

סאָציאַליזם. זיי האָבען געגעבען דער וועלט דעם גרויסען ציעל פון פרייהייט און ברידערליכקייט און געוויזען דער מענשהייט דעם וועג צום ציעל.

די ערשטע שפורען פון סאָציאַליזם אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען געפינען מיר אין דעם שטראָם פון דער אימיגראַציע, פון דער אַלטער אין דער נייער וועלט אריין, וואָס האָט געטראָגען אין זיך די באַצילען פון אונצופרידענהייט, גענעהרט פון דעם אויסגעשפּיעלטען פעאָדאַליזם פון דער אייראָפּעאישער ציוויליזאַציע.

מיר ווילען דאָ ניט זוכען צו פאַרצייכענען אין דער גענויער אָרדנונג די פיעלע פאַרזוכען פון ארום א האלבען יאָהרהונדערט, די ערשטע העלפט פון 19טען יאָהרהונדערט, צו פאַרשפּרייטען סאָציאַליזם, אָדער האלב-סאָציאַליסטישע דאָקטרינען צווישען אמע־ריקאַנער פאָלק און ווענדען די כוואַליע פון ארבייטער אונרוהען אין דער סאָציאַליסטישער ריכטונג. די דאָזיגע צייטען זיינען גע־ווען רייך אין סאָציאַלען און אינדוסטריעלען אומרוה, און די אַלע פּראָיעקטען און פּלענער, וואָס זיינען דאַמאָלט פאָרגעלעגט גע־וואָרען, ווי אוטאָפּיש, אונמעגליך און אומפּראַקטיש זיי זיינען ניט געווען, זיינען זיי אָבער אין דערזעלבער צייט געווען די סימפּטאָמען פון סאָציאַלער ערוואַכונג. דאָס זיינען געווען די פאָרגענגער פון דער גרויסער ענדערונג אין דער רעגירונג און אין דער אינדוסטריע, וואָס האָט געזאָלט רעוואָלוציאָניזירען און אויסגלייכען די מענש־ליכע ראַסע אין דער הויף פון אַלוועלטליכער ציוויליזאַציע.

מיט אכציג יאָהר צוריק איז דער טרוימער, ענטוזיאַסט און הומאַניסט ראָבערט אוען געקומען פון ענגלאַנד נאָך אַמעריקא צו פּאַרזוכען זיינע אוטאָפּישע פּלאַנצען אין דעם באָדען פון דער נייער וועלט. די גאַנצע רייהע פון זיינע קאָמוניסטישע עקספּערימענ־טען, וואָס זיינען פאַראויס געווען פאַר'משפּט צו ענטוישונג און דורכפאַל, זיינען אַן אינטערעסאַנטער שטודיום וועגען די ערשטע טעג פון דער אַמעריקאַנער באַוועגונג. און כאָטש אין'ם ליכט פון אונזער היינטיגען פאַרשטעהן פון סאָציאַלער ענטוויקלונג קאָנען זיינע אונטערנעמונגען ערשיינען פאַר פיעלע אַלס פאַנטאַסטיש

און נאריש, דאך האבען זיינע עקספערימענטען אן אונשעצבארען ווערט, און די געשיכטע פון סאציאליזם קאן ניט געשריבען ווערען, ניט דערמאנענדיג זיין נאמען.

באשטימט ווינציגער אוטאפיש און מעהר פראקטיש און פארשפרעכענד איז געווען די פוריערסטישע באוועגונג, וואס האט זיך פארשפרייט אין די פערציגער יאהרען און האט געשפיעלט אן אינטערעסאנטע און היסטארישע ראלע אין דעם סאציאלען אויפבוי פון אמעריקא.

פיעלע פון די מעהרסטע אינטעלעקטועלע מענער און פרויען פון יענער צייט זיינען צוגעצויגען געווארען צו דער באוועגונג א דאנק דער אגיטאציע פון אוען און פוריע.

מיט'ן פייערדיגסטען ענטוזיאזם האבען זיי זיך גענומען צו פארוואנדלען די אמעריקאנער וויסטעניש אין דעם פארשפראכענעם לאנד פון מילך און האניג.

די דאזיגע באוועגונג איז געווען דורכגעדרונגען הויפטזעכליך מיט סענטימענטען און געפיהלען. זי האט אבער געהאט א געזונטען וויסענשאפטליכען אונטערשלאג, ווי דאס באווייזען די שריפטען פון די מענשען, וואס האבען די באוועגונג געשטיצט און באגרינדעט.

ב ר ו ק פ א ר ם, א וואונדערבארע ערינערונג, וואס איז פארדונקעלט מיט ענטוישונג, איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1841 נעבען באסטאן. צווישען די פיעלע באריהמטע נעמען, וואס זיינען געווען פארבונדען מיט ב ר ו ק פ א ר ם, רופען נאך ארויס די פאלגענדע א זאנדערבארען אינטערעס ביז'ן היינטיגען טאג: ראלף וואלדא עמערסאן, דזשארדזש ריפלי, האראס גרילי, דזשיימס ראסעל לאועל, דזשאהן גרינליף וויטיער, וויליאם קאלען ברייענט, אלבערט בריסביין, עלערי טשענינג, דזשיימס פרימאן קלארק, טעאדאר פארקער, א. בראנסאן אלקאט, דזשאן טאמאס קאדמען, הענרי ד. טארא, נאטהעניעל האטהארן, דזשארדזש בענקראפט, טשארלז א. דאנא און דזשארדזש וויליאם קוירטיס.

די ב ר ו ק פ א ר ם אסאציאציע, ארגאניזירט פון „אינטעליגענטען" וואס האבען ניט געוואוסט פון די געזעצען פון עקא-

נאמישער ענטוויקלונג און נויטווענדיגקייט אין דער מענשליכער געזעלשאפט, האט אויף א וואונדערבארען און וויט־גרייכענדען אופן באפרוכטיגט די לופט מיט די זוימען פון ברידערליכקייט און גלייכהייט.

די אסאסיאציע האט ערקלערט, אז איהר ציעל איז: „גיכער גרינדליך און אלזייטיג צו רעפארמירען די געזעלשאפט, איידער צו זוכען צו פאררייכטען וועלכען ניט איז באשטימטען פעהלער און באזייטיגען וועלכען עס איז אומרעכט“...

אין זייער ערשטער ערקלערונג האבען די מיטגליעדער פון ברוק פארם געמאלדען, אז די ארבייט, וואס זיי האבען אונטערגענומען איז ניט געווען „בלויז א גוטער וואונש, נאר א נויטווענדיגער טהאט צום פראגרעס, וועלכער איז נאך, — ווי יעדער מענש, וואס איז ניט בלינד, קאן עס זעהן — וויים פון זיין ציעל“.

און ווייטער האבען זיי געזאגט: „מיר גלויבען, אז די מענשהייט, ערצויגען אין די לאנגע דורות פון ליידען און קאמף, און געפיהרט פון אזוי פיעל הייליגע, העלדען און חכמים, איז ענדליך גרייט ארייצוטרעטען אין דער אלוועלטליכער ארדנונג, צו וועלכער זי האט פון אייביג אן געשטרעבט“.

...“מיר ערקלערען, אז די העכסטע פליכט פון אונזער צייט און אונזער לאנד, — ניין, פיעל מעהר! — די איינציגע רעטונג פון אונזער לאנד און אלע איבריגע לענדער, ליגט אין דער איבער־בויאונג פון דער געזעלשאפט לויט די אייביגע יסודות פון דער מענשליכער נאטור און אלוועלטליכער הארמאניע“.

די דאזיגע פאראגראפען צייגען א קלארען בליק פאר יענער צייט און וואלטען מיט קליינע ענדערונגען געקענט ארייננענומען ווערען אין א מאדערנעם וויסענשאפטליכען סאציאליסטישען פלאטפארם.

דער נאכפאלגענדער פאראגראף איז ווערט פאראייביגט צו ווערען אין דער סאציאליסטישער ליטעראטור. ער ברייננט ארויס אין אן ערהאבענער באטאנונג די איבערצייגונג פון די ברוק פארמער טוער אין דער ענדגילטיגער פארווירקליכונג פון זייער

חלום וועגען א צייט, וואס איז עהנליך צו א סאציאליסטישער געזעלשאפט.

זיי זאגען: „אין וואס עס זאלען ניט זיין די רעזולטאטען אין געוויסע באזונדערע פאלען, צווייפלען מיר אבער ניט, אז דער ציעל אונזערער וועט ענדליך ערדייכט ווערען, — אז דאס מענשליכע לעבען וועט זיך ענטוויקלען ניט אין דיסהארמאניע און עלענד, נאר אין הארמאניע און אין פרייד, און די באנייטע ערד וועט אויף איהר בוזעם טראגען א ראסע פון מענשען, וואס זיינען ווערט צו טראגען דעם נאמען מענש".

דאס איז געשריבען געווארען אין יאהר 1844. און דער גאנצער האקומענט טראגט אויף זיך שפורען פון סאציאליסטישע געדאנקען און טענדענצען.

ראלף וואלדא עמערסאן האט געשריבען: „וואהרהאפטיג, איך האב גרוים דרך ארץ פאר די גרויסמוטיגע אידעאלען פון די סאציאליסטען, פאר זייערע גרויסארטיגע טעאריעס און פאר דעם ענטוזיאזם, מיט וועלכען זיי זיינען דורכגענומען".

אלבערט בריסביין, פארק גודווין און האראס גרילי, דער לעצטער — אן אומגעוועהנליכער, אין פיעלע הינזיכטען דער שארפסטער און פראקטישסטער פון אלע — זיינען געווען די לייטענדע פיגורען אין יענער צייט.

אלע האבען זיי געהאט מענשליך בלוט אין זייערע אדערען, אלע האבען זיי געהאט דעמאקראטישע אינסטינקטען און אלע האבען זיי, מעהר אדער ווייניגער, פאראויסגעזעהן דעם שטראם פון דער צייט, וואס האט געפיהרט צו קאלעקטיווער צוזאמענלעבונג, אינדוסטריעלער פרייהייט און סאציאלער גערעכטיגקייט.

און אין דער צייט האט מארקס און זיינע חברים גערייניגט די חושך'דיגע אטמאספערע פון דער אלטער וועלט. זיי האבען פאנאנדערגעגלידערט די הערשענדע ארט און וויזע פון דער פראדוקציאן און פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט אין אלגעמיין און אין זייערע פארשונגען האבען זיי ענטדעקט די פונדאמענטאלע געזעצען פון דער סאציאלער ענטוויקלונג. זיי האבען פאנאנדערגעוויקעלט די „מאטעריאליסטישע וועלט אויפפאסונג",

— דעם וויסענשאַפטליכען באַזיס פון סאָציאַליסטישען געדאַנק און טעטיגקייט.

פון דער צייט אָן האָט די ארבייטער באַוועגונג באַקומען אַ וויסענשאַפטליכען פונדאַמענט. די צעוואָרפענע און צווישען זיך שטרייטענדע פראַקציעס האָבען זיך גענומען פאַראייניגען און האַרמאָניש צוזאַמענלעבען. דער סאָציאַליזם איז געוואָרען אַ קלאָרער און אנערקענטער פאַקטאָר אין דעם סאָציאַלען און פאָ־ליטישען שיקזאַל פונ׳ם פאָלק.

די אַמעריקאַנער האָבען זיך מיט אייפער ארייגעוואָרפען אין דער ארבייט און ארייגעזעצט טיפע וואָרצלען פון דער סאָציאַ־ליסטישער פילאָזאָפיע אין דער אַמעריקאַנער ערד, אין דער נייער פיאָנערען ארבייט אין אמעריקא האָבען זיי נאָכגעפאָלגט די ביי־שפילען און געארבייט אונטער דעם איינפלוס פון די פיאָנערען אין דער אַלטער וועלט. עס האָבען זיי איינגעשלונגען די סאָציאַליסטען, וואָס זיינען אריבערגעקומען אהערצו פון אייראָפּאַ.

אַלבערט בריסביין איז געווען איינער פון די לייטענדע גייס־טער אין דער פיהרונג פון דער אַמעריקאַנער באַוועגונג. ער איז געווען אַן אויסגעשפּראָכענער סאָציאַליסט און אַזוי פריה ווי 1840 האָט ער זיינע אנשויאונגען ארויסגעבראַכט אין אַ בוך מיט׳ן נאָ־מען: „דער סאָציאַלער שיקזאַל פון מענשען, אָדער אַסאָציאַציע און רעאָרגאַניזירונג פון אינדוסטריע“.

אין דעם ווערק האָט בריסביין געמאַכט אַ שטאַרקע פּאַרטיי־דיגונג מיט איבערצייגענדע ארגומענטען פאַר קאָאָפּעראַטיווע אינ־דוסטריע און „אַ גלייכע צוטיילונג פון פּראָפיט צו יעדען אינדי־ווידום“.

זייענדיג אין אייראָפּאַ אין 1848 האָט זיך בריסביין צום ערשטען מאָל באַגעגענט מיט קאַרל מאַרקס׳ען פון וועמען ער האָט שפּעטער געשריבען דאָס פאָלגענדע: „איך האָב באַגעגענט קאַרל מאַרקס׳ען, דעם פיהרער פון דער פאָלקס־באַוועגונג. די שריפטען פון קאַרל מאַרקס וועגען ארבייט און קאַפּיטאַל און די סאָציאַלע טעאָריעס, וואָס ער האָט דאַמאָלט ענטוויקעלט, האָבען געהאַט אַ גרעסערען איינפלוס אויף דער גרויסער סאָציאַליסטישער באַווע־

גונג אין אייראָפּא, ווי די ווערק פון וועלכען־ניט־איז אנדערען מענשען. ער האָט דאָס געלייגט דעם פונדאמענט פון מאָדערנעם קאָלעקטיוויזם, וואָס האָט איצט די בעסטע אויסזיכטען צו ווערען די הערשענדע סאָציאליסטישע טעאָריע אין אייראָפּאָ. ער האָט דאמאָלט געהאלטען אין ווערען פּראָמינענט. ער איז דאמאָלט געווען עטליכע דרייסיג יאָהר, נידעריג, פעסט געבויט, מיט אן איידעל פּנים און א גרויסען קאָפּ שווארצע האָר. ער האָט געמאכט דעם איינדרוק פון א מאן מיט גרויסער ענערגיע און פון אונטער זיינע פיינע מאַנירען האָט זיך ארויסגעוויזען דער פייער און די ליידענשאַפט פון א גרויסער נשמה..."

„קורץ, רעדענדיג ווי מיר פארשטעהען איצט דעם קאָלעקטי־וויזם, פאָדערט זיין טעאָריע די אָפּשאפונג פון פּריוואט אייגענטום אויף די נאטירליכע רייכטימער פון דער וועלט — אויף דער ערד, מינען, אויף ערפינדונגען און שאַפונגען אין דער אינדוסטריע, וועלכע זיינען די מיטלען פון דער פּראָדוקציאָן, און אויך אויף דער מאשינערי. די דאָזיגע רייכטימער, געליפערט פון דער נאַ־טור און באשאפען פונ'ם מענשליכען גייסט, דארפען ווערען קאָ־לעקטיווע אייגענטום, פארוואלטעט פון שטאאט פאר'ן אלגעמיי־נעם געברויך פון יעדען איינעם. רעגירונגען דארפען מיט זיך פאַרשטעלען דעם קאָלעקטיווען גייסט פון דער גאנצער נאַציאָן און אָנפיהרען און פארוואלטען אלע אלגעמיינע אָפּעראציאָנען און באציהונגען פון אינדוסטריעלען כאראקטער".

בריסביין האָט א סך געררייזט אין אייראָפּא און באגעגנט זיך מיט די באדייטענדסטע מענשען פון די וויכטיגסטע לענדער. ער האָט שטודירט די אינדוסטריעלע און עקאָנאָמישע צושטענדען מיט אן אויסזיכט צו פּראָפּאגאנדירען דעם קאָלעקטיוויזם אין די פאראייניגטע שטאאטען. צוריקקומענדיג א באגייסטערטער, האָט ער זיך מיט ענערגיע אריינגעוואָרפען אין דער ארבייט פון אגי־טאציע און ער איז זיכער באַרעכטיגט צו דער עהרע באטראכט צו ווערען אלס איינער וואס האָט פיעל בייגעטראָגען צו דער פּיאָנערען ארבייט פון דער סאָציאליסטישער באוועגונג אין אמע־ריקא.

מיר ווילען ניט גרינגשעצען קיינעם פון די טוער פון יענער צייט און מיר מאַכען ניט קיינע פאַרגלייכונגען מיט אַנדערע — אָבער די ריזיגע פּערזענליכקייט און גלייכצייטיג ניט געקינסטעלטע איינפאַכקייט, צוזאַמען מיט דער טיפער השגה און גרונטאָווגער עהרליכקייט און אויפריכטיגקייט פון האָראַס גרילי רופט ארויס ספּעציעלע באַוואונדערונג.

גרילי'ס איינפלוס אין די ערשטע טעג פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג אין אַמעריקא, ווען בלויז דאָס דערמאָנען די באַוועגונג פלעגט ארויסרופען האַס און פאַרפאָלגונגען, איז נאָך עד היום ניט אין גאַנצען אנערקענט און אָפּגעשאַצט געוואָרען. „אונזער צווייטער פרענקלין" האָט מען איהם גערופען און ער האָט כשר דעם נאָמען פאַרדיענט.

פּאַרטאָן, גרילי'ס ביאָגראַף, זאָגט: „די טעמא פון זיינע רעדעס איז שטענדיג געווען די זעלבע, אַזוי אויך די אויפגאַבע פון זיין לעבען. דאָס איז געווען די „עמאַנסיפּאַציאָן פון אַרבייט", איהר באַפרייאונג פון אומוויסענהייט, פאַרברעכען, קנעכטשאַפט, ניט־זיכערהייט און אָרעמקייט. דאָס איז געווען זיין אויסגעקליבענע, איינציגע טעמא, אָהן אונטערשייד צי ער האָט גערעדט פון דער פּלאַטפאָרמע אָדער געשריבען פאַר דער 'טריביון'.

האָראַס גרילי איז געווען אין אמת'ן זיין אַן ארבייטער פיהרער. ער איז געווען דער ערשטער פּרעזידענט פון דער זעצער־יוניאָן נומער 6 פון ניו יאָרק און ער האָט שטענדיג גענומען אַ פּאַרטעיאישע שטעלונג אין אַלע, וואָס האָט אָנגעריהרט דעם ארבייטער קלאַס.

זיינע אנזיכטען אין ארבייטער פראַגען זיינען געווען פריי פון יעדען קאָנסערוואַטיזם. ער איז געווען, פריהער פאַר אַלץ, ראַדיקאַל און פּראָגרעסיוו, דאָס הייסט, רעוואָלוציאָנער. אונזערע היינטיגע ארבייטער פיהרער וואָלטען געמעגט מיט כבוד פאַר זיך און מיט נוצען פאַר זייערע אָרגאַניזאַציעס שטודירען זיין כאַראַקטער און זיינע שריפטען און געהן אין זיין וועג.

די רעוואָלוציעס אין אייראָפּאַ אין 1848 האָבען געצוואונגען פיעלע ראַדיקאַלען צו פאַרלאָזען זייערע היימאַטס־לענדער, און

דער אלגעמיינער שטראָם האָט פיעלע פון די דאָזיגע אומרוהיגע גייסטער געבראכט צו אונזערע ברעגען און אזוי גיך ווי זיי זיינען אנגעקומען האָבען זיי גלייך גענומען שפּרייטען די זוימען פון רעוואָלוציע און אָנפיהרען די פּראָפּאַגאַנדע, וואָס זיי זיינען געווען געצוואונגען אויפצוגעבען אויף יענער זייט ים.

די דייטשע סאָציאַליסטען, וואָס זיינען דאַמאָלט אריבערגעקומען, זיינען געווען פון דעם סאָרט מענשען, וואָס זיינען דאָ נויטיג געווען. זיי זיינען געווען ערצויגען און דיסציפּלינירט. זייער קענען אלץ איבערטראָגען און זייער שרעקלאָזיגקייט האָט דערמאנט אָן קריעגס־וועטעראַנען און זיי האָבען ניט געוואוסט פון אזא וואָרט, ווי ענטמוטיגונג אָדער דורכפאַל.

צווישען די דאָזיגע דרייסטע אַגיטאַטאָרען, האָט וויליאם וויטלינג פארנומען אַן אָנגעזעהעם אָרט אלס איינער, וואָס האָט צוגעגרייט דאָס פעלד פאר אָרגאַניזאציע און פּאָליטישער אקציאָן.

פון דער צייט אָן איז די סאָציאַליסטישע פּראָפּאַגאַנדע געוואָרען אקטיווער, קלאָרער און פיעל אויסגעהאַלטענער פּרינציפּיעל.

די באַוועגונג האָט זיך גענומען באַפרייען פון'ם לייכטען וואָלקען פון קאָמוניזם, וואָס האָט איהר ארומגעוויקעלט פאר דער גאַנצער צייט, און זי האָט אלץ מעהר אָנגענומען די פאָרם פון אַן אומאַבהענגיגער פּאָליטישער אָרגאַניזאציע מיט'ן הויפּט צוועק ארייַנצוקריגען די רעגירונגס מאַכט אלס מיטעל צו באַפרייען דעם ארבייטער קלאַס פון לוין־שקלאַפעריי.

יוניאָנס, טורן־ און געזאַנגס־פאַראיינען זיינען אָרגאַניזירט געוואָרען אין די פופציגער יאָהרען. כאָטש ניט אויסגעשפּראָכען, דאָך זיינען אלע געגאַנגען אין דעם זעלבען וועג און פאַרפאָלגט דעמזעלבען ענד־ציעל.

אין אונזער קורצען איבערבליק האָבען מיר קיין פּלאַץ ניט צו פאַרצייכנען אלע פאַרזוכען, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרען צו אָרגאַניזירען אַ נאַציאָנאַלע פּאָליטישע ארבייטער באַוועגונג אין די פאַראייניגטע שטאַאטען. דאָס איז די ארבייט פון אַ היסטאָריקער און גליקליכערווייזע איז דער היסטאָריקער שוין דאָ. די ערשטע וויכטיגע ארבייט אין דעם געגענשטאַנד איז מאָרים

הילקוויט׳ס „געשיכטע פון סאציאליזם אין די פאראייניגטע שטאא־טען״, — א בוך פון ארום 350 זייטען, געשריבען אין א פיינעם סטיל און ס׳באהאנדעלט פעהיג און גרינדליך אלע ענטוויקלונגס שטופען פון דער באוועגונג, פון אנהויב ביז צו אונזערע טעג.

פראפעסאר ריטשארד ט. עלי אין זיין „אמעריקאנער ארבייטער באוועגונג״, דיסקוטירענדיג דעם אנפאנג פון מאדערנעם סאציאליזם זאגט: „אונזער היינטיגער סאציאליזם האט זיין אנפאנג אין די אייראפעאישע רעוואלוציעס פון 1848, וואס האבען זיך אזוי טרויעריג געענדיגט פאר די פעלקער, וואס זיינען ארויסגעטראטען געגען זייערע הערשער. פיעלע דייטשע אנטלאפענע זיינען אנגעקומען צו אונזערע ברעגען. די פון זיי, וואס זיינען געווען איבערגעגעבענע סאציאליסטען און קאמוניסטען האבען זיך גלייך גענומען צו פראפאגאנדירען זייערע אידעען. וויליאם וויימלינג, א שניידער, געבארען אין מאגדעבורג אין יאהר 1808 האט זיך אויסגעצייכענט צווישען זיי און איז געווארען איינער פון די ערשטע צו פארזייהען די זוימען פון עקאנאמישען ראדיקאליזם, וואס האט שפעטער אזוי ענטוויקעלט די סאציאלע דעמאקראטיע פון אונזער צייט״...

„די ערשטע גרויסע געזעלשאפט, וואס האט אנגענומען און פראפאגאנדירט סאציאליזם אין אמעריקא, איז געווען צוזאמענגעשטעלט פון די דייטשע טורן־פאראיינען. דער סאציאליסטישער טורן־פאראיין פון ניו־יארק האט אין 1850 ארויסגעגעבען א קאנסטיטוציע פאר א פארבאנד פון פארשיעדענע טורן־פאראיינען. א פאר־קאנפערענץ פון איניגע דעלעגאטען איז אפגעהאלטען געווארען אין ניו־יארק אין שעקספיר האל, וואו עס פלעגען זיך פארזאמלען די פראגרעסיווע צווישען די דייטשע אימיגראנטען. עס איז ענדליך באשלאסען געווארען צו רופען א מיטינג פון די דעלעגאטען אויפ׳ן 5טען אקטאבער פון זעלבען יאהר אין פילאדעלפיא אום צושטאנד צו ברייגנען א פערמאנענטע ארגאניזאציע. איינינע טורן־פאראיינען האבען זיך אפגערופען און דעלעגאטען פון ניו יארק, באסטאן און באלטימאר זיינען אנוועזענד געווען אויף דער קאנפערענץ. צום ערשטען האט זיך דער פאראיין גע־

רופען: „פאראייניגטע טורן־פאראיינען פון נאָרד אַמעריקא“. דער נאָמען איז מיט א יאָהר שפּעטער פארביטען געוואָרען אויף „סאָציאַליסטישער טורן פארבאנד“.

דורך די זעכציגער און זיבציגער יאָהרען איז די אגיטאציע שטארק געוואקסען. לאָקאַלע אָרגאַניזאציעס זיינען געגרינדעט געוואָרען אין פארשיעדענע טיילען פון לאנד, אָבער זיי האָבען מעהרסטענס עקזיסטירט נאָר א קורצע צייט און האָבען געהאט נאָר א פארבייגעהענדע באדייטונג.

דער בירגער־קריעג און די באפרייאונג פון די נעגערס, וואָס האָט אריינגעבראכט מיליאָנען „פרייע“ נעגערס אויפ׳ן ארבייטס־מארק, האָבען שטארק געהאָלפען ענטוויקלען די קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציאָן, וואָס נויטיגט זיך אין א שטענדיגען צופלוס פון נייע ארבייטס־הענט.

די יאָהרען נאָכ׳ן בירגער־קריעג זיינען געווען צייטען פון אויסערגעוועהנליכער אינדוסטריעלער און קאָמערציעלער טעטיג־קייט. דער זשעני פון ערפינדונג האָט געארבייט אָהן אויפהער און אָפּרוה. נייע מאשינעריע, ברייטערע אנווענדונג פון דאַמף, ערפינדונג פון נייע טרייב און באוועגונגס־קרעפטען, אַלץ איז גע־שטעלט געוואָרען אין דיענסט פון דער אינדוסטריעלער אויפלע־בונג. די פּראָדוקציאָן איז געוואקסען ריעזיג שנעל. אייזענבאה־נען האָבען דורכגעשניטען דאָס לאנד אין דער ברייט און לייננ. דער „ווילדער וועסטען“ איז געוואָרען א געדיכט באזעצטע טע־ריטאָריע.

און דאן האָבען זיך אָנגעהויבען צו באווייזען די סמנים פון ענגשאפט און ערשעפּונג. די מערק זיינען איבערגעפּילט געוואָרען מיט סחורות, אויף וועלכע ס׳זיינען ניט געווען קיין קויפער. די רעדער פון דער פּראָדוקציאָנס מאשינעריע האָבען זיך געדרעהט אַלץ לאנגזאַמער.

די „גוטע צייטען“ האָבען זיך אונערוואַרטעט געענדיגט. ווארשטאַטען און פאבריקען האָבען זיך גענומען פארמאכען, די באהנען האָבען ארונטערגעדריקט דעם לוין און אינגאנצען אָפּגע־זאָגט ארבייטער אין די טויזענדער.

דאס לאנד איז געווען פול מיט ארבייטסלאזע, אין אלע הייזער, אויף אלע ווינקלען האט מען גערעדט מיט אנגסט און פיין, דיסקוטירט די „פאניק" און די „שלעכטע צייטען".

די אונארדנונג איז געוואקסען און די סטרייקס זיינען געווען אין טויט געפאהר דורך די פיעלע ארבייטסלאזע.

דער אייזענבאהן סטרייק און פיעלע אנדערע סטרייקס פון 1873 זיינען צוזאמענגעפאלען מיט דעם גרויסען פינאנציעלען קריזיס פון דעם זעלבינגען יאהר.

עס איז געווען א צייט פון פינאנציעלען באנקראט, אינדוסט־ריעלער טויטקייט און אלגעמיינער דערשלאגענקייט.

דער האמער פון דעם „אויקציאנער" האט אויסגעקלאפט דעם טרויעריגען מארש נאך דער פארשטארבענער „פראספעריטי". איהרע שיריים האבען געפונען אן אייביגען מקום מנוחה אין די ברייטע ארעמס פון די פראצענטניקעס.

אט אין די צייטען פון „פאניק" און שטילשטאנד איז צוערשט ערשינען דער „טרעמפ" און פון דעמאלט אן ווערט ער א שטענדיגער און אנערקענטער בירגער אין דעם סאציאלען בנין פונ'ם לעבען אין די פאראייניגטע שטאאטען.

די טרייד־יוניאניסטישע באוועגונג איז שנעל אויסגעוואקסען אין די יאהרען פון אינדוסטריעלער אויפלעבונג וואס פאר דער „פאניק". פיעלע פאבען באשאפען נאציאנאלע ארגאני־זאציעס און ווען עס איז געקומען דער קריזיס, האבען אויסגע־פלאצט איינער נאכ'ן צווייטען ריזיגע סטרייקס.

די אייזענבאהן סטרייקס אין יולי 1877 זיינען געפיהרט גע־ווארען מיט אזא ביטערער שארפקייט, פארשפרייט זיך איבער אזא גרויסען שטח לאנד און האבען פאראורזאכט אזוינע אומארדנונגען, בלוטפארגיסונג און פארניכטונג פון אייגענטום, אז מען האט זיך געשראקען פאר די געפעהרליכסטע רעזולטאטען, אויב מען וועט ניט באפרידיגען די קריוודעס פון די סטרייקערס. די אייזענבאהן־סטרייקס זיינען געשטיצט געווארען פון די אייזענבאהן ארבייטער ארגאניזאציעס, איבערהויפט פון דער „בראדערהוד אוו לאקאמא־

טיוו אינזשינירס“ און דער „בראַדערהוד אָוו לאָקאָמאָטיוו פייער־מען“ (די ברודערשאַפטען פון מאַשיניסטען און פייערלייט).

דאָס איז געווען איינער פון די ערשטע סטרייקס, אין וועלכע דער שרייבער פון די צייל‏ען האָט אַן אַקטיווען אַנטייל גענומען. פיעלע אינצידענטען און סצענעס זיינען נאָך פריש אין זיין זכרון און זיי וואָלטען זיכער געווען אַן אינטערעסאַנטער קאַפּיטעל אין דער ארבייטער געשיכטע.

די דאָזיגע סטרייקס זיינען באַשריבען געוואָרען פון דעם דע־טעקטיוו עלען פינקערטאָן אין אַ קוריאָזען בוך מיט'ן נאָמען: „סטרייקערס, קאָמוניסטען, טרעמפּס און דעטעקטיווס“. דאָס בוך האָט אויף זיין פאָדערבלאַט דאָס בילד פון פּ. מ. ארטור, פּרעזי־דענט פון דער „בראַדערהוד אָוו לאָקאָמאָטיוו אינזשינירס“, וואָס האָט זיך גערעכענט פאַר אַ ראַדיקאַלען אַגיטאַטאָר. דער פאַרפאַ־סער גיט אויך אין דעם בוך אַלע סעקרעטען, פאַסיר־ווערטער און צייכנונגען פון דער אָרגאַניזאַציע. ער גיט אַ גענויעס בילד פון דער ברודערשאַפט.

די סטרייקס האָבען זיך גיך פאַרשפּרייט דורך דער אָסט און דורך דער וועסט און זיינען באַגלייט געווען פון אומאָרדנונג און גוואַלד־טאַטען אין די מעהרסטע אייזענבאַהן צענטערס. דער שרעקליכסטער פון אַלע איז פאָרגעקומען אין פּיטסבורג.

עלען פּינקערטאָן, דער פאַרפאַסער פון דעם דערמאָנטען זאָנדערבאַרען בוך, דערצעהלענדיג וועגען די פּיטסבורגער געשע־העני‏שען און באַשרייבענדיג, ווי די מיליץ איז באַפאַלען דאָס פאָלק, זאָגט אַזוי:

„פלוצים האָט זיך באַוויזען אַ שנירעל רויך פון אַ פענסטער פון צווייטען שטאָק, באַגלייט פון אַ קנאַל און אַן אויסגעשריי פון אַ זעלנער, וואָס איז געטראָפען געוואָרען, אָבער ניט געפעהרליך פאַרוואונדעט געוואָרען.

„די אָפיצירען האָבען געבעטען די מיליץ צו זיין געדולדיג און ניט צוריקצושיסען.

„די באַוועגונג פון דער מיליץ האָט זיך פאַרשנעלערט. די ענערגיע פון דעם המון האָט זיך פאַרדאָפּעלט. דער רעוואָלווער־

שאָס פון פענסטער איז, אפנים, געווען אַ סיגנאַל, ווייל גלייך נאָכ־
דעם האָט מען מעהרערע מאָל אויסגעשאָסען פון די פאָדערשטע
רייהען פון דער מאַסע און באַלד האָט מען אָנגעהויבען צו שיסען
פון הינטער יעדען לאַמטערן־סלופּ, פון יעדער טיר און פענסטער.

„סאָלדאַטען זיינען געפאַלען, זייערע חברים האָבען צוריק־
געשאָסען און, ווי שטענדיג ביי אַזוינע צופאַלען, האָט דער ניט־
אָרגאַניזירטער און טומלענדער המון געקראָגען די ביטערסטע
שטראָף. אייניגע פאַרוואונדעטע סאָלדאַטען האָבען געראַטעוועט
זייער לעבען מיט דער הילף פון גוטע באַרמהערציגע מענשען, וואָס
האָבען דורכדעם איינגעשטעלט זייערע אייגענע לעבענס. די,
ווידער, וואָס האָבען ניט געהאַט אַזאַ גליק זיינען פון דעם המון
אומברחמנות'דיג געמאָרדעט געוואָרען, ווען זיי זיינען געבליבען
הילפלאָז צו פאַרטיידיגען זיך.

„אין איין פּלאַץ, וואו הריגות זיינען מיט אַ טאָג פריהער אָנ־
געגאַנגען, און וואו אַ געביידע איז געווען דורכגעלעכערט פון קוילען,
האָט מען געקאָנט זעהן סמנים פון אַ פרומען פאַר־
זוך, וואָס די „יאָנג מענס קריסטשען אַסאָסיאיישאָן" האָבען גע־
מאַכט צו פאַרמיידען בלוטפאַרגיסונג. דאָרט איז געהאַנגען אַ
פּלאַקאַט מיט די פאָלגענדע ווערטער פון וואָרנונג: 'זייט גרייט
צו באַגעגענען דיין גאָט'."

עלף פינקערטאַנ'ס באַשרייבונג, ווי זיין גאַנצעס לעבען, איז
געווען אין דיענסט פון די קאַפּיטאַליסטישע אינטערעסען.

די סטרייקס זיינען דערשטיקט געוואָרען און די פיהרער זיי־
נען פאַרטריבען געוואָרען און זייערע נעמען באַציהרען די שוואַר־
צע ליסטען, וואָס די בעלעבאַטים האָבען אין זייערע שראַנקען.

דאָס איז געווען דער ערשטער סטרייק אין וועלכען די פעדע־
ראַלע געריכטען זיינען צום ערשטען מאָל גערופען געוואָרען צו
צוברעכען אַ סטרייק פון באַהן־אַרבייטער. די סטרייק פיהרער און
די סטרייק קאָמיטעטען זיינען אַרעסטירט געוואָרען אויפ'ן באַ־
פעהל פון די פעדעראַלע ריכטער און פאַר'משפט געוואָרען צו גע־
פענגניש אויף פאַרשידענע פאַבריצירטע באַשולדיגונגען.

דער פאַרשטאָרבענער פּרעזידענט בענדזשאַמען האַריסאָן האָט

זיך באזונדערס אויסגעצייכענט דערמיט, וואס ער האט טאפעלט געדיענט די אינטערעסען פון די אייזענבאהן קארפאראציעס. ער האט זיי געדיענט אלס אדוואקאט און אלס זעלנער. ער האט פארפאלגט די סטרייקערס אין געריכט און האט אויך ארגאניזירט און אליין אנגעפיהרט א קאמפאניע סאלדאטען אין דער צייט פון סטרייק, און געהאלטען רעדעס פארדאמענדיג די סטרייקערס.

אין צעהן יאהר ארום איז ער ערהויבען געווארען צו דער פרעזידענטשאפט פון די פאראייניגטע שטאאטען.

דער דורכפאל פון דעם סטרייק איז געווען א שטאך אין רוקען פאר די ארבייטער ארגאניזאציעס. פיעלע יוניאנס האבען אויפגעהערט צו עקזיסטירען. בלויז דער פארדאכט אויף א באהן ארבייטער, אז ער באלאנגט צו א יוניאן, איז געווען גענוג, אז ער זאל גלייך אפגעזאגט ווערען פון דער ארבייט.

מיט דער צייט איז אבער דער חרם ארונטערגענומען געווארען, ווייל די קארפאראציעס האבען זיך געפיהלט די באלעבאטים פון דער לאגע, און מיט דעם ווידעראויפלעבען פון דער אינדוסטריעלער און פינאנציעלער טעטיגקייט, האט די ארגאניזאציאנס ארבייט ווידער אויפגעבליהט מיט נאך מעהר ענערגיע און ענטשלאסענהייט ווי ביז אהער.

אין די געשעהענישען פון די דאזיגע יאהרען האט זיך אמעריקא פאלשטענדיג אייראפעאיזירט אין באצוג אויף דער אונטערדריקונג פון די עקספלואטירטע און אונצופרידענע ארבייטער.

עס איז קיים נויטיג צו באמערקען אין דער פארבינדונג, אז דער קאפיטאליזם איז אומעטום דער זעלבער און אז די זעלבע אורזאכען ברייגגען די זעלבע רעזולטאטען.

וואו נאר דער קאפיטאליזם ערשיינט, פארפאלגענדיג זיין אויפגאבע פון אונטערדריקען, דארט קומט דער סאציאליזם, גענעהרט פון עלענד, גענעצט פון טרערען און באלעבט פון אגיטאציע. דארט וויקעלט ער פאנאנדער זיין פאהן פון קלאסען-קאמף און ער פראקלאמירט זיין מיסיאן — די אלמענשליכע באפרייאונג.

דורך די אלע יאהרען פון קאמף און סטרייקס, פון צופעליגע זיגען און אפטע נידערלאגען, איז די סאציאליסטישע אגיטאציע

אַנגעפיהרט געוואָרען אזוי ענערגיש, ווי נאָר די מיטלען און אומ־שטענדען האָבען עס ערלויבט. אונטער די ערגסטע אומשטענדען האָבען די גענאָסען געטאָן אלץ, וואס איז געווען אין זייער מעג־ליכקייט, ניט אַפּטרעטענדיג אויף א האָר און וואַרטענדיג ענטשלאָ־סען און געדולדיג אויף א גינסטיגערע ענדערונג לטובה פון זייער הייליגער זאַך.

נאָך דער טראַגישער ענדע פון דער פּאַריזער קאָמונע אין 1871, זיינען פיעלע פראַנצויזישע ראַדיקאַלען אריבערגעקומען נאָך אמע־ריקא און א נייעם גייסט אריינגעגעבען אין אונזער באַוועגונג. רעדענדיג וועגען זיי אין זיין „די ארבייטער באַוועגונג אין אמערי־קא" זאָגט פּראָפעסאָר עלי:

„א נייע אַנרעגונג האָט די באַוועגונג געקראָגען אין 1871 פון די פראַנצויזען, וואס זיינען אנטלאָפען נאָך אמעריקא נאָך דעם ווי ס'איז אונטערדריקט געוואָרען די פּאַריזער קאָמונע. זיי האָבען מיטגעבראַכט מיט זיך א נייעם אומערשראָקענעם גייסט פון רע־וואָלוציע. אָבער א פיעל וויכטיגערע פּאַסירונג איז געווען דער באַ־שלוס וואס די „אינטערנאציאָנאַלע ארבייטער אָרגאַניזאַציע" (דער ערשטער אינטערנאַציאָנאַל) האָט אָנגענומען אין 1872 אין האאַג אריבערצופיהרען דעם גענעראַל ראַט פון דער אַסאַציאַציע נאָך ניו־יאָרק. דער מאָדערנער סאָציאַליזם האָט דערמיט געמאַכט זיין גרוי־סען אויפטריט אין אמעריקא. די ערשטע פּראָקלאַמאַציע פון דער הויפּט-קוואַרטיר פון אינטערנאַציאָנאַל איז געווען אַן אויפרוף צו די ארבייטער צו באַפרייען ארבייט און אויסראָטען אלע אינטער־נאַציאָנאַלע און נאַציאָנאַלע קאַמפען.

„אין פריהלינג פון 1872 איז דורכגעפיהרט געוואָרען אַן אייג־דרוקספולע דעמאָנסטראַציע צו גונסטען פון אַן אַכט שטונדיגען ארבייטס־טאָג. עס ווערט געשאַצט אַז צוואַנציג טויזענד מענשען האָבען אנטייל גענומען אין דער דעמאָנסטראַציע און צווישען אַנ־דערע אָרגאַניזאַציעס האָבען אויך מאַרשירט די פאַרשידענע ניו־יאָרקער אַפּטיילונגען פונ'ם אינטערנאַציאָנאַל, טראָגענדיג א פאָהן מיט דער אויפשריפט: „ארבייטער פון אַלע לענדער, פאַראייניגט אייך". דעם נעקסטען יאָהר איז געווען אַן אינדוסטריעלער און קאָ־

מערציעלער קריזיס, און די ליידען, וואָס דער קריזיס האָט פאַר־שאַפט די גרויסע מאַסען ארבייטער, האָבען פיעל מיטגעהאָלפען אין דער סאָציאַליסטישער פּראָפּאַגאַנדע. ביסמארקס אויסנאהם געזעצען געגען די סאָציאַליסטען אין דייטשלאַנד האָבען געבראַכט פיעלע דייטשע רעוואָלוציאָנערען נאָך אַמעריקא און פארשטארקט דערמיט די אַמעריקאַנער סאָציאַליסטישע ארבייטער באַוועגונג.

„זייט 1873 זיינען פאָרגעקומען אייניגע ענדערונגען אין דעם נאָמען און אין דער צוזאמענשטעלונג פון דער אָרגאַניזאַציע ביי די אַמעריקאַנער סאָציאַליסטען. נאַציאָנאַלע צוזאמענפאָהרען זיי־נען פאָרגעקומען פון צייט צו צייט. די וויכטיגסטע צוזאמענפאָה־רען זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין פילאַדעלפיא (1874), אין פיטסבורג (1876), אין נוארק (1877), אין אַלענהאַני סיטי (1886), אין באַלטימאָר און אין פּיטסבורג (1883), און אין סינסינעטי (1885). דער נאָמען 'סאָציאַליסטישע ארבייטער פארטיי' (סאָשע־ליסט לייבאָר פּארטיי—ס. ל. פּ.) איז אָנגענומען געוואָרען אויפ'ן נו־ארקער צוזאמענפאָהר אין 1877. אָבער גלייך האָט זיך אָנגעהויבען אַן אינערליכער קאַמף אין דער פּארטיי. צוויי ריכטונגען האָבען גע־שטרעבט צו בעאיינפלוסען איהר פּאָליטיק און טאַקטיק. דער קאַמף איז געוואָרען אַלס שארפער, און אין יאָהר 1883 האָט דער עקסט־רימער פליגעל פון דער פּארטיי אָפּגעהאַלטען זיין באַזונדער קאָנ־גרעס אין פיטסבורג און דער מעסיגער פליגעל — אין באַלטימאָר".

אין 1876 האָט זיך געגרינדעט די ארבייטער פּארטיי און אויף איהר צוזאמענפאָהר אין 1877 אין נוארק האָט זי אָנגענומען דעם נאָמען: „סאָציאַליסטישע ארבייטער פּארטיי" (ס. ל. פּ.). די פּארטיי איז ניט געווען אייניג. איהר ענטוויקלונג איז געווען פול מיט אינערליכע שטרייטיגקייטען. אַלע מיטגליעדער זיינען גע־ווען ראַדיקאַל, אָבער זיי האָבען זיך ניט געקאָנט אייניגען אויף איין טאַקטיק.

וואָס עס האָט זיי פאַראייניגט איז געווען זייער פיינדשאַפט צום הערשענדען רעזשים. ווייטער אָבער האָבען זיך אָנגעהויבען צרות. די אַנארכיסטען און קאָמוניסטען זיינען נאָך אַלץ געווען אין דער זעלבער באַוועגונג מיט די סאָציאַליסטען, און זייער דיפּע־

רעגצירונג און אפטיילונג איז ערשט געוועז די אויפגאבע פון דער
ווייטערדיגער אינדוסטריעלער און סאציאלער ענטוויקלונג.

די סאציאליסטען האבען געהאט די אבזיכט צו גרינדען אן
ארבייטער פארטיי פאר אומאפהענגיגער פאליטישער טעטיגקייט.
די אנארכיסטען האבען אפגעלייקענט דאס שטים־רעכט און גע־
פרעדיגט די אומשטירצונג פון דער קאפיטאליסטישער הערשאפט
דורך יעדען מעגליכען מיטעל, גוואלט אריינגערעכענט.

אויגוסט שפיז, איינער פון די אנארכיסטען, וואס זיינען
שפעטער געהאנגען געווארען אין שיקאגא, איז אין יענער צייט גע־
וועזן א פראמינענטער מיטגליעד אין דער פארטיי. פאר איהם איז
סאציאליזם און אנארכיזם געווען צוויי ווערטער מיט איין באדיי־
טונג. ער האט געזאגט:

„סאציאליזם אדער אנארכיזם מיינט דאס איבערבויען פון
דער געזעלשאפט אויף וויסענשאפטליכע יסודות, און דאס אפשאַ־
פונג פון דעם אלעם, וואס באשאפט אומרעכט און פארברעכען".

און דזשארדזש ענגעל, וואס האט געטיילט דעם זעלבען
שרעקליכען סוף, וואס שפיז, האט געזאגט:

„לויט מיין מיינונג זיינען סאציאליזם און אנארכיזם אזוי
ענליך צווישען זיך, ווי איין איי אויפ'ן צווייטען. זיי אונטער־
שיידען זיך בלויז אין זייער טאקטיק. דעם וועג, וואס די סאציא־
ליסטען האבען אנגענומען צו באפרייען די מענשהייט, האבען די
אנארכיסטען פארווארפען. איך זאג: גלויבט ניט אין דעם שטים־
קאסטען און ניצט אלע אנדערע מיטלען, וואס קאנען אייך ברייני־
גען צום ציעל".

די אונטערשידען אין דער טאקטיק, אויף וועלכע ענגעל ווייזט
אן, האבען ניט נאר פארשאפט גוואלדיגע שטרייטיגקייטען אין
דער פארטיי. זיי האבען אויך געפיהרט דערצו, אז די אנארכיס־
טען האבען געגרינדעט אייגענע גרופען, וועמעס פיהרער זיינען
שפעטער גע'משפט און היגגעריכטעט געווארען אין דעם שיקאגא'ער
אנארכיסטען־פראצעס.

אבער מיט די אלע שוועריגקייטען, וואס זיינען געשטאנען
אין וועג און מיט די שארפע צוויסטיגקייטען אין די אייגענע ריי־

הען, איז די סאָציאַליסטישע ארבייטער פּארטיי (ס. ל. פּ.), וואס איז געווען צוזאַמענגעשטעלט פון אינטעליגענטע און פעהיגע מענשען, פול מיט שטרעבען און רעוואָלוציאָנערען גייסט פאר פרייהייט, דאָך געוואָרען פון איהר אנפאנג אָן א באשטימטער פאקטאָר אין דער אמעריקאנער ארבייטער באוועגונג. דער סאָציאליזם האָט זיך באוויזען אויף דער אמעריקאנער סצענע אין די צייטען פון דעם פארצויגענעם עקאָנאָמישען און פינאנציעלען קריזיס, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין 1873 און ווי א מגפה זיך שנעל פארשפרייט איבער'ן גאנצען לאַנד און מיטגעבראכט מיט זיך אומגליק און פארצווייפלונג. די ארבייטער האָבען פון קריזיס מורא'דיג געליטען, אָבער זייערע יסורים זיינען ניט געווען אינגאנצען אָהן באלוינונג.

די עקאָנאָמישע נויטוועגדיגקייטען האָבען באשטימט דעם לויף פון די געשעהענישען און די ארבייטער, א טייל פון זיי, אלענפאלס, האָבען געעפענט זייערע אויגען און דערזעהן די אורזאכע פון זייערע ליידען. דאָס האָט זיי געטריבען צו קעמפען פאר דער ענדגילטיגער אפשאפונג פון דער עקזיסטירענדער עקאָנאָמישער אומאָרדנונג, וואָס האלט זיך אויף לוין־שקלאפעריי, און ניט אָפּגעבען זייער גאנצע ענערגיע, ווי זיי האָבען דאָס געטאָן ביז אהער, אויף דער פּרוכטלאָזער ארבייט, ווי דאָס האָט זיך איצטער ארויסגעוויזען, פון ראנגלען זיך געגען די רעזולטאטען און פאָלגען פון דעם סיסטעם. אָט די ארבייטער, וואָס האָבען דערזעהן די ליכט, אונטער דער פיהרערשאפט פון די ראדיקאלע אימיגראנטען פון דייטשלאנד און פראנקרייך האָבען זיך געשטעלט אונטער דעם רעוואָלוציאָנערען פאָהן פון דער נייער פארטיי פון ארבייטער קלאס.

עס איז זעלבסטפארשטענדליך און אומפארמיידליך, אז א פּארטיי מיט אזא פארשידענארטיגען צונויפשטעלונג זאָל האָבען א שטורמישע קאריערע.

די קאמפען פון די ערשטע יאָהרען האָבען אויסגעפּרואווט דעם אומערשראָקענעם גייסט פון די גענאָסען, וואָס האָבען זיך באטייליגט אין זיי. דאָס שטעלט צוזאמען א שפּאנענדען קאפּיטעל פון

דער אַמעריקאַנער ארבייטער באַוועגונג, וועלכער וועט מיט דער צייט ריכטיג פארשטאַנען און אָפּגעשעצט ווערען.

די ארומיגע באַשעפטיגטע וועלט האָט גאָר קיין באַגריף ניט געהאַט פון דעם רעוואָלוציאָנערען קערן, וואָס איז דאָ פארזייהעט געוואָרען, זי האָט קיין פארשטענדניש ניט געהאַט פאר זיין וויכ־טיגקייט און געקוקט אויף זיינע אַנהענגער ווי אויף נאַרישע פאַנאַטיקער, וועמעס פאַנטאַזיעס זיינען אונשעדליך און וועמעס פּלענער וועלען צופּלאַצען ווי זייפענבלאָזען.

שטודירענדיג יענע צייט איז לייכט צו זעהן די גרויסע וויכ־טיגקייט, וואָס איז געלעגען אין יענעם אָנפאַנג, וואס איז געמאַכט געוואָרען פּאָליטיש צו אָרגאַניזירען דעם ארבייטער קלאַס אַלס אַ קלאַס, מיט דעם הויפּט צוועק צו געווינען די פּאָליטישע מאַכט און צו באַפרייען די ארבייטער פון דער אונמענשליכער לוין־שקלאַ־פעריי.

דיסקוטירענדיג די אויבען דערמאַנטע פּעריאָדע, זאָגט מאָריס הילקוויט אין זיין בוך „די געשיכטע פון סאָציאַליזם אין די פאר־אייניגטע שטאַאטען“, דאָס פאָלגענדע:

„פאר איבער צוואַנציג יאָהר איז די „סאָציאַליסטישע ארביי־טער פארטיי“ (ס. ל. פּ.) געווען דער הויפּט פאַקטאָר אין דעם אַמעריקאַנעם סאָציאַליזם. די בונטע קאַריערע פון דיזער פּארטיי איז דער פארפּלאָנטערטסטער און אינטערעסאַנטסטער קאַפּיטעל אין דער געשיכטע פון סאָציאַליזם אין די פאראייניגטע שטאַאטען.

„אין אָנפאַנג האָט די סאָציאַליסטישע ארבייטער פּארטיי אויסגעזעהן ווי אַ רייהע צווישען זיך ניט פארבונדענע געשעהעני־שען און שוואַך־פארטראַכטע פּאָליטישע עקספּערימענטען. זי האָט אָפט געביטען איהר טאַקטיק, פארבונדען זיך מיט ענטגעגענגע־זעצטע שטרעמונגען, געווען פארנומען מיט אינערליכע און אויסער־ליכע קאַמפּען, געהאַט אונערקלערבאַרע ערפאָלגען און מיסערפאָל־גען און קיין סימן פון פּאָרטשריט אָדער געווינס איז ניט געווען צו באַמערקען.

„אָבער די דאָזיגע צומישונג איז געווען בלויז אַ שיינבאַרע און אַנאַליזירענדיג די זאַך טיעפער, באַמערקט מען דעם לאָגישען

פאַרעם, וואס בינדט צונויף די אלע, פון אויבען־אויף ניט לאָגישע, פיהרונגען פון דער פארטיי און, ווי פלאנלאָז געוויסע ווענדונגען זעהען ניט אויס, האָבען זיי דאָך געהאַט זייערע אינערליכע און גרינדליכע אורזאַכען.

„די שוועריגקייטען, וואָס זיינען געשטאַנען אויפ'ן וועג פון דער „סאָציאליסטישער ארבייטער פארטיי" זיינען געווען אויסער־געוועהנליך. אלס איינע פון די ערשטע נאַציאָנאלע סאָציאליס־טישע פארטייען, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען אין אמעריקא, האָט זי געהאַט בייצוקומען די געוועהנליכע שוועריגקייטען, וואָס יעדע ראדיקאלע באוועגונג האָט אין דעם אָנפאַנג פון איהר עקזיסטענץ — שוואכקייט און אומצוטרויען אין די אייגענע רייהען און פיינד־שאפט און אָפּלאַכעריי פון דער דערוויסענדיגער וועלט."

דאָס זיינען געווען שטורמישע צייטען. די טרייד־יוניאָן באַ־וועגונג האָט זיך פארשפרייט ווי קיינמאָל פריהער. די „נייטס אָוו לייבאָר" (ריטער פון ארבייט) האָבען דערגרייכט דעם העכסטען פונקט פון זייער ענטוויקלונג און אַנדערע ארבייטער יוניאָנס האָ־בען זיך געמעהרט און גיך פארגרעסערט זייער מיטגליעדערשאפט. אומעטום האָט זיך די שטים פון אגיטאַטאָר געהערט. אין 1885 האָט די „נייטס אָוו לייבאָר" ערקלערט א סטרייק אויף דעם „גולד סאוטוועסט" אייזענבאַהן סיסטעם. דעם נעקסטען יאָהר איז אויף דער זעלבער אייזענבאַהן ליניע פארגעקומען א גרעסערער סטרייק, וואָס האָט זיך גיך פארשפרייט איבער די שטאאטען פון מיזורי, אילינאָיז, ארקענזו, קענזעס און טעקסאַס און האָט געדראָהט ארומצונעמען אלע באַהנען פון די וועסטליכע און זיד־וועסטליכע שטאאטען. עס איז געוועזען איינער פון די באדייטענסטע אר־בייטער סטרייקס און די „נייטס אָוו לייבאָר" האָט זיך געוויזען אין איהר פולען גלאַנץ פאר'ן גאַנצען לאַנד. די „נייטס" זיינען באַ־זיעגט געוואָרען, כאָטש דער קאַמף איז עקשנות'דיג געפיהרט גע־וואָרען און דאָס פאָלק איז געווען אַזוי אויפגערעגט, אז דער קאָנ־גרעס איז געצוואונגען געווען צו אונטערזוכען די גאַנצע אנגעלע־גענהייט און דער באַריכט פונ'ם אונטערזוכונגס קאָמיטעט האָט פארנומען איבער עלף הונדערט זייטען.

דעם ערשטען מאי פון דעם זעלבען יאהר האבען אין פאר־שידענע טיילען פון לאנד אויסגעבראכען אלגעמיינע סטרייקס פאר אן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאג. אין די סטרייקס האבען אנ־טייל גענומען איניגע הונדערט טויזענד ארגאניזירטע ארבייטער און די מעהרסטע פון די סטרייקס האבען זיך געענדיגט מיט ענ־טוישונג און דורכפאל.

די אגיטאציע, וואס איז אין דער צייט אנגעגאנגען פאר א קירצערען ארבייטס־טאג, באקאנט אלס די אכט־שטונדיגע באווע־גונג, האט דערגרייכט איהר העכסטען פונקט דעם 4טען מאי 1886 אין די היימארקעט אומרוהען אין שיקאגא, און האט זיך אויסגעלאזען אין די שוידערליכע הינריכטונג פון די אנארכיסטען דעם 11טען נאוועמבער 1887, וואס וועט פארבלייבען אן אייבי־גער שווארצער פלעק אויף דער קאפיטאליסטישער ציוויליזאציע. איהר שאנד און איהר פארדאמונג.

די מערדערליכע אנפאלען אויף פרידליכע מיטינגען, דאס ברו־טאלע שלאגען פון ארבייטער פון דער שיקאגא'ער פאליציי אויף דעם באפעהל פון זייערע פאליטישע הויפטלינגען — די געצייג פון דעם קאפיטאליסטישען קלאס — האט געטריבען די ארבייטער פיהרער צו פארצווייפלונג און פאראורזאכט די היימארקעט בלוט־באד, וואס איז געווען א טייוועלשער פלאן צו דערשטיקען די אגי־טאציע און צו פארניכטען די באוועגונג פאר אן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאג, וואס האט זיך געהאלטען אין פארשפרייטען אי־בער'ן גאנצען לאנד. מען דארף מודה זיין, אז פאר א צייט, יע־דענפאלס, האט עס גוט געדיענט די שענדליכע ציעלען פון די כלומרשט'דיגע פארטיידיגער פון „געזעץ און ארדנונג“. אבער — נאר פאר א צייט. די שוידערליכע פארברעכענס פון דער קאפי־טאליסטישער גערעכטיגקייט זיינען די גיפטיגע קוילען, וואס וועלען ענדליך און אומפארמיידליך פארניכטען דעם יסוד פון דעם פארברעכען, די קאפיטאליסטישע ארדנונג. היימארקעט וועט ניט פארבלייבען אהן זיין גערעכטער נקמה.

אין 1884 האט לאורענץ גראנלאנד פארעפענטליכט זיין „קא־אפעראטיווע רעפובליק“ און ער איז געווען אהן צווייפעל גע־

רעכט, ווען ער האָט באהויפּטעט, אז ער האָט בייגעשטייערט זיין פולען חלק צו דער פארשפרייטונג פון סאָציאַליזם. ביז 1880 — זאָגט גראנלאנד — האָט מען סאָציאַליסטען צווישען די געבאָרענע אַמעריקאנער געקענט אויסצעהלען אויף די פינגער פון איין האנד. ווען מען נעמט אין אנבאטראַכט דאָס מיהזאמע ארבייטען, די ביטערע אָרעמקייט און די שוידערליכע נויט פון דעם סאָציאַליסטישען פּיאָנער, זעהט זיין פריהצייטיגער און טראגישער טויט אויס ווי א געבענשטער באַלזאם פאר זיין פארמאטערטער נשמה. ער האָט זיין לעבען געגעבען צו ציוויליזירען די וועלט און איז באַלוינט געוואָרען דערפאר מיט ליידען און א פריהצייטיגען טויט.

פיער יאָהר נאָכדעם ווי גראנלאנד'ס „קאָאָפּעראטיווע רע־פובליק" איז ערשינען, האָט עדוארד בעלאַמי אין יאָהר 1888 ארויסגעגעבען זיין „קוקענדיג צוריק" און דאָס בוך האָט געהאט א וואונדערבארען איינפלוס. הונדערטער טויזענדער קאָפּיעס זיי־נען פארקויפט געוואָרען. דאָס פאָלק איז טיעף גערידהרט גע־וואָרען פונ'ם חלום פון דעם פּאָעטישען טרוימער. כאָטש דאָס בוך איז ניט געווען קיין וויסענשאפטליך סאָציאַליסטיש ווערק, דאָך האָט בעלאַמי'ס סאָציאַלער ראָמאַן: „קוקענדיג צוריק" און אויך די פאָרזעצונג דערפון: „די גלייכהייט" געבראַכט א ווערט־פולען און צייטמעסיגען ביטראַג צו דער סאָציאַליסטישער ליטע־ראַטור. בעלאַמי האָט ניט נור אויפגערעגט די געמיטער, ער האָט אויך פיעלע דירעקט אַוועקגעשטעלט אויף דעם וועג צו דער סאָ־ציאַליסטישער באַוועגונג. דאָס, וואָס דאָס פאָלק האָט זיך באַלד אָפּגערופען אויף בעלאַמי'ס רוף וועגען סאָציאַלער אויסגלייכונג זאָגט עדות ניט נאָר אויף דער אומצופרידענהייט, נאָר אויך אויף דער גרייטקייט זיך אָנצוכאַפּען אָן יעדע זאַך, וואָס זאָגט צו צו באַפרייען פון אָרעמקייט, פון אומזיכערקייט און פון די שטענדי־גע שרעקען פון דער עקזיסטירענדער אָרדנונג. טויזענדער זיינען דורך די ביכער פון בעלאַמי באַוואויגען געוואָרען צו שטודירען די סאָציאַלע פראַגע און א סך פון זיי זיינען געוואָרען סאָציאַליסטען.

אין פעברואַר 1888 האָט אויסגעבראָכען א סטרייק אויף דער בורלינגטאָן באַהן. אין סטרייק האָבען אנטייל גענומען אַלע מאַ־

שיניסטען און הייצערס, ווי אויך א טייל פון די ברעמזוערס און ווייכען־שטעלער. איבער פ. מ. ארטור, דעם דאַמאַלסדיגען פרעזידענט פון דער „בראדערהוד אַוו לאָקאָמאטיוו אינזשינירס“, איז געהאַנגען די געפאַהר פון געזעצליכער פארפאָלגונג פאר דעם באָיקאָט אונטער וועלכען די ארבייטער האָבען געשטעלט איינע פון די צווייגען פון דער אייזענבאהן. דער באָיקאָט איז געווען אזוי ווירקזאם, אז דער פארקער איז אזוי גוט ווי אָפּגעשטעלט געוואָרען. די ברודערשאפט האָט צוריקגעצוינען דעם באָיקאָט און דער סטרייק האָט אָנגעהויבען צו פארשווינדען. אָבער דער קאמף האָט נאָך אָנגעהאַלטען ארום א יאָהר צייט און האָט דער יוניאָן געקאָסט פולע צוויי מיליאָן דאָלאר. ענדליך זיינען די סטרייקערס ערשעפּט געוואָרען און זיינען געצוואונגען געווען זיך פאָלשטענדיג אונטערצוגעבען.

דאָ איז אַלזאָ צום צווייטען מאָל דערוויזען געוואָרען, אז ווען עס פארמעסטען זיך אין כחות די אייזענבאהן־קאָרפּאָראַציעס מיט די אייזענבאהן ארבייטער יוניאָנס, גוהען אַלע מאָל די יוניאָנס געבראָכען. קיין איינע פון די ברודערשאפטען פון די אייזענבאהן ארבייטער האָט קיינמאָל ניט געוואונען קיין איין באדייטענדען אייזענבאהן סטרייק.

דאָס פארלירען פון דעם און אנדערע סטרייקס צוזאמען מיט דעם פאַקט, אז די מעהרסטע באהן־ארבייטער האָבען ניט געקענט אריינגעהן אין די דאַמאָלט־עקזיסטירענדע יוניאָנס, האָט געפיהרט צו דער גרינדונג פון דער „אמעריקאַן ריילוויי יוניאָן“, וואָס האָט אריינגענומען אַלע אייזענבאהן ארבייטער אָהן באשריינקונג און אָהן אונטערשייד פון פאַך. די נייע יוניאָן איז גיך געוואקסען. זי האָט אונטערנומען אייניגע קלענערע סטרייקס און האָט זיי געוואונען. אין אפּריל 1894 האָט אויסגעבראָכען דער סטרייק אויף דער גרייט נאָרטהערן ליניע. דער סטרייק האָט ארומגענומען אַלע ארבייטער פון דער באהן און איז פאָלשטענדיג געוואונען געוואָרען אין ווינציגער ווי אין דריי וואָכען. א קורצע צייט שפּעטער האָט עס ווידער געהאַלטען ביי א סטרייק צוליעב מיספארשטענדנישען פון דעם פרידענס־אָפּמאַך נאָך דעם סטרייק. אויך דאָ איז די „אמעריקאַן

רײלוויי יוניאָן" ארויסגעקומען זיעגרייך. ארבייטער איבער'ן גאַנ־צען לאַנד האָבען אין די טויזענדער געשטראָמט אין דער יוניאָן. ענדע יוני פון דעם זעלבען יאָהר האָט אויסגעבראָכען דער פולמאַן סטרייק.

די פולמאַן קאָמפּאַניע, געשטיצט פון די פאַראייניגטע באַהן קאָרפּאָראַציעס איז געווען ענטשלאָסען צו פאַרניכטען די יוניאָן. ניט נאָר זיינען זיי דורכגעפאַלען, נאָר די יוניאָן האָט פּאַראַליזירט דעם גאַנצען פאַרקעהר און זיי אַלעמען באַזיעגט. זעהענדיג, אַז די יוניאָן איז זיעגרייך, האָבען זיי געביטען זייער טאַקטיק. זיי האָבען געמאַכט דעם יונייטעד סטייטס מארשאַל פון אילינאָיז איינ־צושווערען אַן ארמעע פון דעפּיוטיס, אויגענשיינליך מיט דעם צוועק צו פארהיטען אייגענטום, אָבער אין אמת'ן אויפצורייצען צו אומ־רוהען. אין זיין אָפיציעלען באריכט האָט דער שעף פון דער שי־קאגא'ער פּאָליציי געזאָגט, אַז די דאָזיגע דעפּיוטיס באַשטעהען פון גנבים, מערדער — דער שרעקליכסטער עלעמענט, וואָס איז ווען־ניט־איז פריינגעלאָזען אין א שטאָדט. אזוי גיך ווי די דאָזיגע דעפּיו־טיס האָבען אָנגעהויבען צו ארבייטען אונטער'ן צודעק פון דער נאַכט, האָבען זיך אומרוהען אָנגעהויבען און דאָס איז געווען, וואָס די באַהן־קאָרפּאָראַציע האָט געוואָלט. אָרדנונג איז געווען געפעהרליך פאַר זיי, אזוי ווי אומאָרדנונג און גוואַלד־טאַטען זיינען געווען געפעהרליך פאַר דער יוניאָן. זיי האָבען עס אויסגעצוי־כענט פארשטאַנען. אזוי גיך ווי די דעפּיוטיס האָבען אָנגעהויבען צו ארבייטען, איז די קאַפּיטאַליסטישע פּרעסע און די "אַסאָשיאיי־טעד פּרעס" — די צענטראַלע נייעס אַגענטור — ארויסגעגאַנגען מיט ליגענס, אַז די סטרייקס שטעלען אין סכנה דאָס לעבען פון די פרידליכע בירגער. די ליגענס האָבען געהאַט זייער ווירקונג. או־מעטום האָבען זיך געהערט געשרייען: נידער מיט די „אַמעריקאַן רײלוויי יוניאָן!" נידער מיט דער אנארכיע! דער שטראָם האָט זיך אומגעקעהרט. די טריאומפירענדע יוניאָן און די געשלאָגענע קאָרפּאָראַציעס האָבען זיך געביטען מיט זייערע פּאָזיציעס. די גאַנצע באַפעלקערונג איז געווען געגען דער יוניאָן און יעדע נידער־טרעכטיגקייט געגען די ארבייטער איז ניט נאָר געווען מעגליך, נאָר

עס איז געטאָן געוואָרען אין נאָמען פון פאַטריאָטיזם און טובת הכלל. די „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" האָט ניט געהאַט קיין פרעסע, זי האָט ניט געהאַט קיין מעגליכקייט פאַרצולייגען איהר צד. און טויזענדער פון די באַהן־ארבייטער, אין וועמעס אינטערעסען די יוניאָן האָט געקעמפט און איינגעשטעלט אַלץ אין קאָן האָבען זיך אָפּגעקעהרט פון איהר און פאַרדאַמט איהר צוזאַמען מיט איהרע שונאים.

הונדערטער געריכטליכע באַשריינקונגען — אינדזשאַנקשאַנס — זיינען ארויסגעגעבען געוואָרען אין די געריכטען צווישען אָהייאָ און דעם פּאַסיפיק. אַ האַלבער טוץ געזונטע קערלען, אויפ'ן באַפעהל פון דער פעדעראַלער מאַכט, האָבען זיך אריינגעבראָכען אין אָפיס פון דער יוניאָן אָהן דער מינדסטער וואָרנונג, צוגענומען אָפיציעלע דאָקומענטען, ביכער, פריוואַטע פּאַפּירען און ניט געעפענטע בריעף, פאַרנעגעלט דעם אָפיס און אוועקגעטראָגען דאָס צוגענומענע אין דער פעדעראַלער רעגירונגס געביידע.

גראָווער קליוולאַנד, דער דאַמאַלסדיגער פרעזידענט פון די פאַראייניגטע שטאַאטען, האָט מיט דעם איינציגען צוועק צו העלפען די באַהן־קאָרפּאָראַציעס צו פאַרטיליגען די יוניאָן פון זייערע אָנגעשטעלטע געשיקט פעדעראַלע סאָלדאַטען אין שטאַאט אילינאָי. דעם פרעזידענט האָט ניט אויסגעמאַכט וואָס דאָס איז געווען אומגעזעצליך און וואָס דער גאָווערנאָר פון שטאַאט האָט געגען דעם פייערליך און מעהרערע מאָל פּראָטעסטירט. דער מעיאָר פון שיקאַגאָ און די גרעסטע מעהרהייט בירגער פון שטאָדט זיינען געווען געגען דעם פרעזידענט'ס שריט. ווען אַן אמת'ע געשיכטע וועט געשריבען ווערען וועט דאָס דאָזיגע פאַרברעכען מאַכען דעם נאָמען פון גראָווער קליוולאַנד פאַר דעם אייביגען צייכען פון שאַנדע.

די קאַפּיטאַליסטישע פרעסע האָט פאַבריצירט טויזענדער ליגענס און געזוכט אַרויפצוואַרפען די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר די אַלע פאַרברעכענס פון די שולדיגע קאָרפּאָראַציעס אויף אומשולדיגע ארבייטער. די ארבייטער פיהרער זיינען ארעסטירט געוואָרען ניט זייענדיג אָנגעקלאָגט און זיינען פאַרשיקט געוואָרען אין געפענגניש אָהן אַ משפּט. אַ ספּעציעלע „גרענד דזשורי" איז איינ־

געשוואָרען געוואָרען מיט דעם אויסדריקליכען אויפטראג צו פאַר־משפט'ן, און א באריהמטער קאפיטאליסטישער יוניאָן־האסער איז געמאכט געוואָרען מאר'ן פאָרזיצענדען פון דער דזשורי. הונדער־טער אנדערע געזעץ־פארלעצונגען זיינען געמאכט געוואָרען און גע־רעכטיגקייט איז שענדליך פארגוואלטיגט געוואָרען, און אלץ, פאַר־שטעהט זיך, מיט דעם פרומען אויסרייד און אָנשטעל צו פארהיטען געזעץ, אָרדנונג און יושר.

די קאָרופציע פון דער קאפיטאליסטישער רעגירונג האָט זיך נאָך קיינמאָל ניט ארויסגעשטעלט אזוי העסליך און אזוי קלאָר, ווי דאָס מאָל, אזוי סקאנדאלעז און דעגראדירט. יעדע אפטיילונג פון דער פעדעראלער רעגירונג איז אָפען געשטעלט געוואָרען אין דיענסט פון די באהן קאָרפּאָראציעס. די רעפובליקאנער און דעמאָ־קראטישע בעאמטע האָבען קאָנקורירט צווישען זיך אין שקלאפישער געהאָרזאמקייט צו זייערע עקאָנאָמישע באלעבאטים.

ווען די רעגירונג און די קאפיטאליסטישע לאקייען האָבען גע־ענדיגט זייער שליחות אלס די מיסטרייניגער פון די באהן־קאָרפּאָ־ראציעס, האט גענעראל מילס, דער מיליטערישער סאטראפ, ווי א רויב־פויגעל וואָס איז זאט פון בלוט און פלייש, מיט גרויס פאראד און זעלבסט־צופרידענהייט ערקלערט אויף א באנקעט, וואָס איז איהם געגעבען געוואָרען אלס אנערקענונג פון זיין בראַווער דיענסט:

„איך האָב צובראָכען דעם רוקען־ביין פון דעם סטרייק".

די דאָזיגע העלדישקייט פון די בראַוועך קליוולאנדס, גענעראל מילס'עס און אלע זייערע חברים וועט ניט פארגעסען ווערען און וועט ניט פארבלייבען אָהן איהר גערעכטער באלוינונג.

אין 1893 האָט י. א. ווײלאנד געגרינדעט אין גרינסבורג, אינ־דיאנא, די „קאמינג ניישאָן". דאָס איז געווען די ערשטע פּאָפּו־לערע צייטונג, וואס איז געגרינדעט געוואָרען אין די פאראייניגטע שטאאטען אין די אינטערעסען פון סאָציאליזם. די צייטונג האָט ערוואָרבען א גרויסע צירקולאציע און די איינקונפט איז געגאנגען פאַר דער גרינדונג און ענטוויקלונג פון דער ראָסקין קאָאָפּעראטיווער קאָלאָניע אין טענעסי. שפּעטער האָט ווײלאנד אָנגעהויבען ארויס־

צוגעבען דעם „אפיעל טו ריזן“ וועמענס פארשפרייטונג עס האט לעצטענס דערגרייכט אין די הונדערטער טויזענדער. עס איז ניט קיין פוסטער לויב, ווען מען זאגט, אז דער „אפיעל טו ריזן“ איז געווען א גרויסער פאקטאר גרייט צו מאכען די אמעריקאנער ערד פאר די זוימען פון סאציאליזם. די פראפאגאנדא ארבייט, וואס ווײלאנד האט מיט זיין גרויסער פעהיגקייט ארגאניזירט און וואס איז מיטגעהאלפען געווארען פון א גרופע טיכטיגע גענאסען, איז געווען און איז א גרויסע הילף צו פארשפרייטען אויפקלערונג צווישען די ארבייטער און אין דער אויפבויאונג פון דער סאציאליסטישער באוועגונג.

אונזער פעריאדישע און וועכענטליכע פרעסע, וואס איז אזוי נויטיג פאר יעדער פאליטישער פארטיי, האלט זיך איצט אין איין ענטוויקלען און מיר האבען יעדען גרונד צו גלויבען, אז זי וועט זיך נאך מעהר ענטוויקלען און פארמעהרען.

די לעצטע קאנווענציאן פון דער „אמעריקאן רײלוויי יוניאן“ איז אויך געווען דער ערשטער צוזאמענפאהר פון דער „סאשעל דעמאקראסי און אמעריקא“, די סאציאלע דעמאקראטיע פון אמעריקא. דער צוזאמענפאהר איז אפגעהאלטען געווארען אין 1897 אין שיקאגא. די דעלעגאטען האבען נעשטימט צו פארוואנדלען די באהן־ארבייטער יוניאן אין א פאליטישער פארטיי פון ארבייטער־קלאס.

די „רײלוויי טיימז“, דער אפיציעלער ארגאן פון דער יוניאן, האט אנגענומען דעם נאמען „סאשעל דעמאקראט“ און שפעטער — „סאשעל דעמאקראטיק העראלד“ און ווערט איצט ארויסגעגעבען אין מילוואקי אין די אינטערעסען פון דער סאציאליסטישער פארטיי (ס. פ.).

די „אמעריקאן רײלוויי יוניאן“ איז לאגיש אויסגעוואקסען אין דער „סאשעל דעמאקראסי“. די גרויסע אינדוסטריעלע ערהויבונג, באקאנט אלס דער פולמאן סטרייק, אין די ברוטאלע טיראניי און אכזריות׳דיגע אונטערדריקונג פון דעם סטרייק האבען אומפארמיידליך געפיהרט צו דער אויסשפרייטונג

פון דעם יוניאָניזם און פון דער פּאָליטישער אַקציאָן פון דעם אַר־בייטער־קלאַס.

די „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן" — די יד אחת פון די אייזענבאהן פּאַרוואַלטערס — האָט פאַרפּאָלגט די „אַמערי־קאַן רייל־וויי יוניאָן" מיט טייוולאָנישער גרויזאַמקייט און איז גע־ווען ענטשלאָסען אויסצולעשען דעם לעצטען פונק פון איהר לעבען, און אלס רעזולטאַט דערפון, ווען די פּאָר איבערגעבליבענע דעלעגאַ־טען זיינען זיך צוזאַמענגעקומען אויף זייער נאַציאָנאַלער קאָנווענ־ציאָן אין דעם אויבענדערמאָנטען יאָהר, איז די „אַמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן", וואָס איז געליעבט און געעהרט געווען פון ארבייט און פאַר־האסט פון קאַפּיטאַל, פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין דער „סאָשעל דע־מאָקראַסי".

אויף דער נאַציאָנאַלער קאָנווענציאָן אין 1898 איז פאָרגע־קומען אַ שפּאַלטונג. איין ריכטונג האָט געלייגט גרויסע האָפנונגען אויף די קאָמוניסטישע קאָלאָניעס און געהאַלטען זיי אלס דעם הויפּטציעל פון דער באַוועגונג, די צווייטע ריכטונג האָט געלייקענט אין דער גרויסער צוקונפט פון די קאָלאָניעס און זי האָט געשטרעבט צו פּאָליטישער טעטיגקייט אלס פּאַרטיי פון ארבייטער קלאַס. די צווייטע ריכטונג איז באַקאַנט געווען אלס „סאָשעל דעמאָקראַטיק פּאַרטי" (סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי). און זי האָט זיך ארויס־געוויזען פאַר לעבענס־פעהיג און ערפאָלגרייך שוין אין איהרע ער־שטע טעג.

די סאָציאַליסטישע ארבייטער פּאַרטיי (ס. ל. פּ.), אין וועלכער צוויסטיגקייטען זיינען אָנגעגאַנגען פאַר אַ לענגערער צייט, האָט זיך אין יאָהר 1899 צושפּאָלטען אין באַזונדערע פּאַרטייען. די געגנער פון דער אדמיניסטראַציאָן האָבען זיך פאַראייניגט מיט דער „סאָשעל דעמאָקראַסי", און די פאַראייניגטע פּאַרטיי האָט אָנגע־נומען דעם נאָמען: „די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי" (ס. פּ.)

די נייע פּאַרטיי האָט זיך גלייך געשטעלט אויף דעם קלאָרען און פעסטען באָדען פון דער אויסגעהאַלטענער סאָציאַליסטישער וועלט־אנשויאונג, וואָס מאַרקס, ענגעלס און לאַסאַל האָבען אַזוי

פּרוכטבאַר געמאַכט מיט די זוימען פון זייער זשעני און גלויבען אין די ציעלען און וועגען פון דעם אַרבייטער קלאַס.

מאַרקס'עס אומשטערבליכער לאָזונג: „אַרבייטער פון אַלע לענדער, פאַראייניגט אייך! איהר קענט גאַרנישט פאַרלירען אויסער אייערע קייטען און געווינען קענט איהר אַ וועלט!“ — באַגייסטערט דעם אַרבייטער קלאַס אין זיין קלאַסען־קאַמפּף איבער דער גאַנצער וועלט. די ס. פּ. אין אַמעריקא האָט זיך אָנגעשלאָסען און ענג פאַרבונדען מיט אָט דער אינטערנאַציאָנאַלער אַלוועלטליכער אַרמעע.

די שטימען וואָס די סאָציאַליסטען באַקומען אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען האַלטען אין וואַקסען און זיינע גאַנץ צופרידענשטעלענד.

אין די נאַציאָנאַלע וואַהלען פון 1892 האָבען די סאָציאַליסטען באַקומען 21.164 שטימען.

אין 1896 — 36,739.

אין 1900 האָט די „סאָציאַליסטישע פּאַרטיי“ (ס. פּ.) באַקומען 87,814 און די „סאָציאַליסטישע אַרבייטער פּאַרטיי“ (ס. ל. פּ.) 39,739, צוזאַמען 127,553 שטימען.

זייט 1900 איז די סאָציאַליסטישע פּראָפּאַגאַנדאַ געוואָרען גרעסער ווי פריהער, ווען זי האָט פּאַקטיש בלויז אַרומגענומען איינעע שטאַאַטען און איהרע מיטלען זיינען געווען אומבאַדייטענד.

אָבער יענע צייטען זיינען שוין אַוועק. די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי האָט איצט אָרגאַניזאַציעס אין בעינאַה אַלע שטאַאַטען און טעריטאָריעס פון לאַנד, זי האָט אַן ענטוזיאַסטישע און ענערגישע מיטגליעדערשאַפט און אַ גרויסע און פאַרשפּרייטע פּרעסע.

די פּרינציפּען פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי זיינען די פּרינציפּען פונ'ם אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם און איהר טאַקטיק איז די זעלבע, וואָס איהרע פּרינציפּען — אַבסאָלוט אומקאָמפּראָמיסליך.

און פול מיט האָפנונגען און פאַרשפּרעכונגען איז דער וועג פון די אַרבייטער פאַר דער קומענדער אָרדנונג.

מיר ווייסען ניט און ווילען ניט וויסען פון די אַלע אינערליכע

רייסערייען, וואס קענען אדער וועלען פארקומען אין דער סאציא־ליסטישער פארטיי. אלץ וואס מיר וויסען איז, אז די פרינציפען פון סאציאליזם זיינען נויטיג פאר דער באפרייאונג פון ארבייטער־קלאס און פאר דעם אמת'ן גליק פון אלע קלאסען און אז ער מוז מקוים ווערען. מיר זעהען, אז דער סאציאליזם, גענעהרט פון עלענד און באלעבט פון די שטרעבונגען פון ארבייטער קלאס, קריגט פון טאג צו טאג אלץ א גרעסערען פעלד פאר זיין טעטיגקייט, אז זיין מאכט און איינפלוס וואקסט און ווען די לעצטע שעה פון קאפיטא־ליזם און לוין־שקלאפעריי וועט שלאגען, וועט די סאציאליסטישע באוועגונג, — די באוועגונג וואס איז גרויס גענוג ארומצונעמען די גאנצע מענשליכע ראסע, — קרוינען מיט זיעג די קעמפער וואס האבען הונדערטער יאהרען געראמט דעם וועג און געבויט דעם טעמ־פעל פון דער צוקונפט — דעם טעמפעל און טראן פון א באפרייטער מענשהייט אין א פרייער וועלט.

(דעם ארטיקעל „די אמעריקאנער באוועגונג" האט דעבס געשריבען ווען די פארטיי איז נאר וואס ארגאניזירט געווארען. זינט דאן איז די פארטיי געוואקסען אין איינפלוס און צאהל, זי האט דערגרייכט א נאכ־פאלגערשאפט פון א גאנצען מיליאן בירגער און אריבער 100 טויזענד מיטגלידער.)

די פעדעראַלע רעגירונג און דער שיקאַגאָ'ער סטרייק

(דעבס האָט געשריבען דאָס אַרטיקעל פאַר דעם זשורנאַל „מעקלור'ס מעגעזין", אָבער די רעדאַקציע האָט זיך אָפּגעזאָגט צו דרוקען עס.)

אין דעם יולי נומער „מערקליורס מעגעזין" איז דאָ אַן אַר־טיקעל פון עקס־פּרעזידענט גראָווער קליוולאַנד וועגען דער „רע־גירונג אין דעם שיקאַגאָ'ער סטרייק פון 1894". אום דאָס וואָרט „רעגירונג" זאָל דאָ ריכטיג פאַרשטאַנען ווערען, דאַרף געזאָגט ווע־רען אז דאָ ווערט גערעדט וועגען דער פעדעראַלער רעגירונג פון וועל־כער מר. קליוולאַנד איז געווען דער הויפּט אין דער צייט פון שי־קאַגאָ'ער סטרייק, און ניט וועגען דער שטאַאט רעגירונג פון אילי־נאָיז אָדער שיקאַגאָ'ער שטאָדט רעגירונג, וועמענס רעכט די פעדע־ראַלע רעגירונג האָט איגנאָרירט און פארלעצט אונטער דער אדמי־ניסטראַציע פון מר. קליוולאַנד.

קליוולאַנד פאַרטיידיגט זיך.

עס איז אודאי בלויז א צופאַל, וואָס מר. קליוולאַנד'ס ליוב־געזאַנגען וועגען זיין פּאַטריאָטישער אדמיניסטראַציע און וועגען זיך — דעם הויפּט פון דער אַדמיניסטראַציע, זיינען געקומען פונקט ערב אַ נאַציאָנאַלער קאָנווענציאָן, וואָס איז צוזאַמענגעשטעלט מעהרסטענס פון זיינע אנהענגערס, וועלכע ארבייטען, אז ער זאָל צום פיערטען מאָל נאָמינירט ווערען פאַר פּרעזידענט.

עס איז זיכער, אַז עקס־פּרעזידענט קליוולאַנד ווייסט אליין גאָר ניט וועגען דעם סטרייק, וואָס ער באַהאַנדעלט און אז די באַ־ווייזע אויף וועמעס גרונד ער האָט אָפיציעל געהאַנדעלט און אויף וועלכע ער בויט איצט זיין אַרטיקעל זיינען איין־זייטיג, זיינען צוגעשטעלט געוואָרען פון די באַהן־קאָרפּאָראַציעס און פון די, וואָס רעפּרעזענטירען אָדער ווערען קאָנטראָלירט פון די דאָזיגע קאָרפּאָ־ראַציעס. עס איז דערפאַר קיין וואונדער נים, וואס ער פאלט אריין

אין א רייהע טעות'ן, אָנפאַנגענדיג מיט דער אורזאַכע פון די אומ־רוהען און ענדיגענדיג מיט דעם גאַנצען אינהאַלט פון זיין באַריכט, ווי עס קען אָהן צווייפעל באַוויזען ווערען פון דעם רעפּאָרט וועגען דעם שיקאַגאָ'ער סטרייק, וועלכען עס האָט ארויסגעגעבען די סטרייק־אונטערזוכונגס־קאָמיסיע, וואָס מר. קליוולאַנד האָט אַליין באַשטימט.

וואָס איז אַזוינס געווען דער שיקאַגאָ'ער סטרייק?

דאָס איז געווען איינער פון די פיעלע קאַמפען, וואָס זיינען און וועלען ערשט געקעמפּט ווערען אין דער עקאָנאָמישער מלחמה צווישען קאַפּיטאַל און ארבייט. פּיטסבורג, האָמסטעד, באַפאַלאָ, לאַטימער, פאַנא, קוירד'אַלען, קריפּל גריק און טעלערייד דערמאָ־נען אייניגע פון די קאַמפען אין דיזען לאַנד פון דער אַלוועלטליכער מלחמה פאַר אינדוסטריעלער באַפרייאונג.

וואָס האָט פּרעזידענט קליוולאַנד געטאָן, ווען עס האָט אויס־געבראָכען דער שיקאַגאָ'ער סטרייק? האָט ער געמאַכט אַ פּער־זענליכע אונטערזוכונג? — ניין!

האָט ער ביידע צדדים גערופען צו אַ פאַרהער — ניין! ער האָט עס ניט געטאָן.

האָט ער אין זיין גאַנצען פּערצעהן זייטיגען ארטיקעל ציטירט אַן ארבייטער, אָדער אַז ארבייטער פּאָרשטעהער צו פאַרשטאַרקען דערמיט זיין ערקלערונג און זיינע אָפיציעלע טאַטען? — קיין איי־נעם ניט!

איך באַהויפּט, אַז ער האָט יעדען טייל פון אינפאָרמאַציע באַ־קומען פון דער קאַפּיטאַליסטישער זייט, אַז אין זיינע האַנדלונגען האָט ער פאַרטראָטען דעם צד פון די אייזענבאַהן־קאָמפּאַניעס און ער האָט זיך גערעכענט נאָר מיט זייערע אינטערעסען און אַז דעם אַנדער צד האָט ער ניט געשאָנקען קיין שום אויפמערקזאַמקייט. די הונדערטער־טויזענטער ארבייטער מיט זייערע פרויען און קינ־דער וואָס זיינען געשמאַכטען אין קאָן, האָבען ביי דעם פּרעזידענט ניט געהאַט מעהר אַנזעהן, ווי די שעפּסען, וואָס ווערען געפיהרט

צום שלאכט־הויז. ער איז אלס פרעזידענט געווען ריקזיכטסלאז, ווי ער איז איצטער אלס געשיכט־שרייבער געוויסענלאז.

צוליעב וואס די פעדעראלע מאכט האט זיך אריינגעמישט.

דער פעדעראלער ריכטער האט זיך געפיהלט פארפליכטעט צו פולמאנען, ווייל דורך פולמאנ׳ס איינפלוס האט ער באקומען דעם ריכטער־שטול, און צו די באהן־קאמפאניעס, וועלכע פלעגען איהם שטענדיג באזארגען מיט פרייער רייזע. און אלס דאנק צו זיינע באשיצער און באזארגער האט דער ריכטער ניט בלויז געזוכט אנצוהאלטען די ארדנונג און אפצוהיטען דאס געזעץ. ער האט גע־זוכט מיט אלע מיטלען צו צוברעכען דעם סטרייק אין די אינטערעסען פון די באהן קארפאראציעס. און טאקי דערפאר האט עס דזשאהן פ. אלטגעלד, דער גאווערנאר פון אילינאיז, און דזשאהן פ. האפקינס, דער מעיאר פון שיקאגא, ניט מסכים געווען מיט פרעזידענט קליוו־לאנדס אדמיניסטראציע און ביידע האבען איינמוטיג פראטעסטירט געגען דעם, וואס די פעדעראלע מאכט האט געשיקט סאלדאטען אין זייער שטאאט און שטאדט. קיין אויפריכטיגער מענש וועט דאך ניט צושטימען, אז די נאציאנאלע רעגירונג זאל זיך אפען און ברו־טאל שטעלען געגען די איינפאכע בירגער און אין די געלטליכע אינ־טערעסען פון א פאר גרויסע געלד־מאגנאטען און זייערע קארפא־ראציעס.

מר. קליוולאנד פארגעסט אן ריכטער וואודס.

דער פארשטארבענער ריכטער וויליאם א. וואודס איז געווען איינער פון די הויפט ריכטער אין דעם שיקאגאר אפער. ער האט ארויסגעגעבען אינדזשאנקשאנס, געדופען די סטרייקערס אין גע־ריכט און פארשיקט זיי אין געפענגניש אהן א משפט. אבער דער פרעזידענט קליוולאנד פארשווייגט פארזיכטיג אלע פארדינסטען פון דעם ריכטער. כאטש ער ברענגט פיעלע קאפיעס פון דאקומענ־טען, איז אבער אין זיין ארטיקעל ניט פארהאן קיין קאפיעס פון די טעלעגראמען, וואס זיינען געשיקט געווארען צווישען ריכטער וואודס פון זיין היים אין אינדיאנאפאליס און די אייזענבאהן־

פארוואלטער פון שיקאגא איידער ער איז אהער געקומען איבערצו־נעמען די ריכטער־שטול.

ריכטער וואודס האט געפונען פאר מעגליך צו פאראורטיי־לען דעם שרייבער פון די ציילען און זיינע קאלעגען אהן א משפט און צו באפרייען וויליאם וו. דאדלי פון די טרויעריג באקאנטע „בלאקס אף פייוו", טראץ דעם, וואס עפ'י משפט איז ער געוועזן פאראורטיילט.

ריכטער וואודס איז טויט און איך וויל ניט אטאקירען קיין טויטע. ס'איז גענוג, וואס איך האב געמוזט דערמאנען זיין נא־מען און אז מר. קליוולענד האט געמוזט זיין נאמען אויסלאזען.

פולמאן ווייזט ארויס פאראכטונג צום געריכט.

אין דער צייט פון סטרייק איז דער פארשטארבענער דזשארדזש מ. פולמאן גערופען געווארען אין פעדעראלען געריכט עדות צו זא־גען. טראץ דער אויפפאדערונג איז זיך פולמאן אין זיין פריוואט צוג אוועקגעפאהרען פון שטאדט, באגעהענדיג דערמיט אן אקט פון באליידיגונג געגען געריכט. צוריקקומענדיג אין בא־גלייטונג פון זיין אדוואקאט, האט ער געהאט א פריינדליכען גע־שפרעך מיט'ן ריכטער און מיט דעם איז די זאך ערלעדיגט גע־ווארען. ניט ער האט געדארפט זיך ענטשולדיגען און ניט ער האט געדארפט קומען אין געריכט. דער סטרייקער, אבער, אויף וועלכען עס איז בלויז געפאלען דער קלענסטער פארדאכט פון אומגעהארכזאמקייט צום געריכט, איז מיט האסטיגקייט פאר'משפט און פארזעצט געווארען אין תפיסה. קיין איינעם האט מען ניט געשאנעוועט, און קיין איינער איז ניט איינגעלאדען געווארען צו „א הארץ־צו־הארץ געשפרעך" מיט'ן „ליעבעסווירדיגען" ריכטער.

וואלט מר. קליוולאנד ענטפערן?

באטראכטענדיג דעם ארטיקעל פון עקס־פרעזידענט קליוולאנד וויל איך דערווייזען מיינע איינווענדונגען און אפליקענונגען, ווי אויך באשטעטיגען מיינע באהויפטונגען. עס איז אבער אומ־מעגליך דאס צו טאן אויף א צופרידענשטעלענדען וועג אין איין איינציגען ארטיקעל. אזוי אבער, ווי נאך דעם, ווי עס איז שוין

אריבער צעהן יאהר, איז די זאך געווען גענוג וויכטיג, אז מר. קליוולאנד זאל זי צוריק אויפלעבען און אזוי, ווי די ארבייטער האבען ניט געהאט קיין מעגליכקייט ביז איצט פארצולייגען זייער צד פאר׳ן פאלק — לייג איך פאר אז עס זאל אראנזשירט ווערען אן עפענטליכער פערהער פון די ביידע צדדים, אדער אז אין א רייהע ארטיקלען זאל ארויסגעבראכט ווערען דער גאנצער און פולער אמת וועגען דעם גרויסען סכסוך. איך, פון מיין זייט, בין גרייט זיך צו באגעגענען מיט עקס־פרעזידענט קליוולאנד אדער מיט אן אנ־דערען, וואס ער וועט אויסקלייבען, אין אזא מינדליכער אדער שריפטליכער דיסקוסיע און אויב מיר וועט ניט געלינגען ארונטער־צונעמען דעם שאנד־פלעק פון פארברעכענס וואס מר. קליוולאנד האט ארויפגעווארפען אויף די אייזענבאהן־ארבייטער, וואס זיינען געווען ארגאניזירט אין דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן“, אויב מיר וועט ניט געלינגען צו ברענגען צופרידענשטעלענדע באווייזע, אז די אלע פארברעכענס זיינען באגאנגען געווארען פון צווייטען צד — פון דעם צד, אין וועמעס אינטערעסען פרעזידענט קליוולאנד האט געשטעלט די גאנצע מאכט פון דער פעדעראלער רעגירונג — וועל איך איינשטימען אפען פאר אלעמען בעטען מחילה ביי די אייזענבאהן קאמפאניעס, ענטשולדיגען זיך פאר׳ן עקס־פרעזידענט און אויפגעבען מיין אגיטאציאנס־ארבייט אויף שטענדיג.

די אורזאכע פונ׳ם פולמאן סטרייק.

עס איז זעהר לייכט פאר מר. קליוולאנד און די איבעריגע וואס זיינען געווען אויף דער זייט פון די אייזענבאהן קאמפא־ניעס, צו פארעפענטליכען קאפיעס פון דאקומענטען, רעפארטען א. ז. וו. פשוט דערפאר, וואס דאס פעדעראלע געריכט פון שיקאגא האט געצוואונגען די טעלעגראפען קאמפאניעס איבערצוגעבען איהר אלע קאפיעס פון די פארהאנדלונגען אויף דער קאנווענציאן און אנדערע פארזאמלונגען פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן“, ניט אויסשליסענדיג אפילו די רעפארטען פון די פארמאכטע זיצונגען. דאס פעדעראלע געריכט האט אבער ניט געפאדערט פון די באהן־קאמפאניעס, אז זיי זאלען ארויסגעבען די טעלעגראמען, וואס זיי האבען צווישען זיך געשיקט און די וואס זיינען געשיקט גע־

וואָרען צווישען זייער פאַרוואַלטונג און די פעדעראַלע רעגירונגס־בעאַמטע און אויך ניט די פאַרהאַנדלונגען פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן", אום דאָס גאַנצע פאָלק זאָל זיי קענען זעהן און אום זיי זאָלען קענען דינען אַלס אַ גרונד פאַר קרי־מינעלער פאַרפאָלגונג.

דער סטרייק וואָלט געוואונען געוואָרען.

פון דעסטעוועגען זיינען דאָ גענוג באַווייזע קלאָר צו מאַכען יעדען, וואָס איז פריי פון פאַראורטייל, יעדען, וואָס וויל וויסען דעם אמת אַז די רעגירונג פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען אונ־טער דער אַדמיניסטראַציע פון פרעזידענט קליוולאַנד איז געשטאַנען הינטער די פלייצעס פון די אייזען־באַהן קאָמפּאַניעס, און אַז די „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן" איז געווען די פאַר־מיטלערין אין דעם ניט כשר'ען שידוך. יעדער איינער וואָס זוכט ניט באַוואוסטזיניג צו זיין בלינד אין דער אַנגעלעגענהייט, וויים, אַז די קאָמפּאַניעס האָבען, בזיענדיג אויף דער שטיצע פון דער רעגירונג, איינגעשוואָרען חברה־לייט, וואָס זיינען אַלץ גרייט צו טאָן פאַר געלט, אַלס דעפּיוטי מאַרשאַלס צו פּאַראורזאַכען אומאָרדנונגען און דערמיט צו שאַפען אַן אויסרייד, אַז די מילי־טערישע מאַכט זאָל פאַרכאַפּען די הויפט־קוואַרטיר פון דער „אַמע־ריקאַן ריילוויי יוניאָן" און אַריינוואַרפען די פיהרער אין גע־פענגניש און צוברעכען די זיגרייכע יוניאָן, אָנטאָן שלעכטס, שלאָ־גען, פאַר'משפט'ן די פרידליכע און געזעץ־געהאָרכזאַמע יוניאָן־מיטגלידער און איבערגעבען די גאַנצע סיטואַציע אין די הענט פון די באַהן־קאָמפּאַניעס.

דאָס איז די טייל אַרבייט, וואָס פרעזידענט קליוולאַנד האָט געטאָן אין דעם שיקאַגאָר סטרייק און דערפאַר פיהלען עס צו איהם די אייזענבאַהן קאָמפּאַניעס באַזונדערס און די טראָסטען אין אַלגעמיין אַזאַ טיפע דאַנקבאַרקייט און ניט נאָר איז ער זיי ליעב, נאָר זיי אַרבייטען מיט אַלע כחות, אַז ער זאָל פאַרבלייבען פרעזיד־דענט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען אויף אייביג.

וואָס זיינען געווען די ערשטע שריט פון פּרעזידענט קליוור־לאַנד אין שיקאַגאָר סטרייק? — ער האָט באַשטימט עדווין וואָ־קער אלס ספּעציעלען ראַט־געבער פון דער רעגירונג.

ווער איז געווען עדווין וואָקער?

„אַ טיכטיגער און פּראָמינענטער אַדוואָקאַט" זאָגט קליוור־לאַנד.

דאָס אַלץ?

ניין, ניט אַלץ. אין דער צייט, וואָס פּרעזידענט קליוולאַנד און זיין שטאַאטס פּראָקוראָר האָבען באַשטימט עדווין וואָקער אויף דער רעקאָמענדאַציע פון די באַהן־קאָמפּאַניעס, אַלס ספּע־ציעלען ראַט־געבער פון דער רעגירונג און געצאָהלט איהם אַ סומע, וואָס קאָן אָנגערופען ווערען אַ פאַרמעגען, איז ער גע־ווען דער ראַטגעבער פון דער „שיקאַגאָ, מילוואָקי און סט. פּאָול" אייזענבאַהן.

אין **Who's Who In America** — ווער וואָס עס איז אין אַמעריקאַ — געפינען מיר פאָלגענדעס:

„וואָקער, עדווין, אַדוואָקאַט, * * * באַזעצט זיך אין שיקאַגאָ אין 1865. אַדוואָקאַט פון איינִיגע אייזענבאַהן־קאָמפּאַ־ניעס זינט 1866. ראַטגעבער פאַר דער „שיקאַגאָ, מילוואָקי און סט. פּאָול" אייזענבאַהן פאַר דעם אילינאָי דיסטריקט זינט 1870. שותף פון דער פירמאַ וו. פּ. רענד און קאָמפּ., קוילען־מינען איי־גענטימער און עקספּעדיטאָרס. געווען אַדוואָקאַט פון די אייזענ־באַהן־קאָמפּאַניעס און ספּעציעלער ראַטגעבער פון דער פעדעראַ־לער רעגירונג אין די פּראָצעסען פון דעם גרויסען אייזענבאַהן סטרייק פון 1894".

די באַהויפּטונג פון וואָקער'ס אָנשטעלונג.

די לאַגע איז געווען, ווי פאָלגט: עס איז געווען אַ קאָנפליקט צווישען די „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן" וואָס האָט רעפּרעזענטירט די אייזענבאַהן־קאָמפּאַניעס און דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן", וואָס האָט רעפּרעזענטירט די באַהן־אָנגעשטעל־

טע. פּאַלשטענדיגע רוה און אָרדנונג האָט געהערשט, אָבער די באהן קאָמפּאַניעס זיינען געשלאָגען, פאַלשטענדיג באזיגט. זיי קענען אפילו ניט באזאָרגען די פּאָסט, פשוט דערפאר, וואָס די אָנגעשטעלטע האָבען אוועקגעוואָרפען די ארבייט. מערקט אייך, אז די אָנגעשטעלטע זיינען גרייט צו פיהרען די פּאָסט און אַלע אנדערע צוגען, אויסער די פולמאַן וואגאָנען, ביז די פולמאַן קאָמ־פּאַניע וועט ניט איינוויליגען צו אַרביטרירען מיט איהרע סטרייקענדע ארבייטער. אָבער די באהן־באַאַמטע באשטימען, אז אויב די ארבייטער ווילען ניט פיהרען קיין פולמאַן וואגאָנען, זאָל אויך קיין פּאָסט־צוג ניט געהן.

דאָס איז געווען די אורזאַכע, וואָס די פּאָסט איז געשטערט געוואָרען און דאָס איז געווען דער אויסרייד פאר דער פעדעראַ־לער רעגירונג אריינצומישען זיך. מיט איין וואָרט, פּרעזידענט קליוולאַנד, איבערגעגעבען צו די באהן קאָמפּאַניעס, האָט זיך גע־שטעלט אויף זייער זייט און געהאָלפען זיי אין זייער קאָנפליקט מיט די ארבייטער מיט דער גאַנצער מאַכט פון דער פעדעראַלער רעגירונג.

דער רעפּאָרט פון דער סטרייק קאָמיסיע געגען קליוולאַנד'ן.

מען דארף ניט ווייט זוכען קיין באשטעטיגונג אויף די אַלע פאַקטען. מען קען עס קריגען פון דעם אָפיציעלען רעפּאָרט פון דער סטרייק קאָמיסיע. בלויז באשריינקטקייט אין פּלאַץ איז די אורזאַכע, וואָס איך ברענג ניט דאָ די אַלע אונצאָהליגע באווייזע, וואָס געפינען זיך אין דעם רעפּאָרט.

עס איז אַלזאָ קלאָר, אז פּרעזידענט קליוולאַנד און זיין קאַ־בינעט, האָבען געשטעלט די רעגירונג אין דינסט פון די באהן־קאָמפּאַניעס.

עדווין וואַקער, דער אדוואָקאַט פון די באהן־קאָמפּאַניעס איז געוואָרען דער פאָרשטעהער פון דער רעגירונג און אונטער זיין אויפזיכט זיינען געשטעלט געוואָרען די באַהנען און די רעגירונגס מאַכט. אָ, ס'אַרא הייליגע פאראייניגונג! ס'אַרא טיע־פער מוסר השכל!

לויט וואקער'ס ראט האט קליוולאנד געהאנדעלט, אויף וואַ־קער'ס אויפפאָדערונג זיינען די פעדעראַלע סאָלדאטען אָנגעקו־מען קיין שיקאגא, אויף וואקער'ס קאָמאנדע האָט די גרויסע רע־גירונג פון די פאראייניגטע שטאַאטען געהאנדעלט מיט דער אונ־טערטעניגקייט און געהאָרכזאמקייט פון א געשטודירטען לאַקעי.

וואָס וואָלט זיין ווען קליוולאַנד שטעלט אָן דאראָו'ן?

לאָמיר זיך פאָרשטעלען, אז פרעזידענט קליוולאנד האָט אָנ־געשטעלט קלארענס דאראָו, דעם אדוואָקאט פון דער „אמערי־קאן „ריילוויי יוניאָן" אָנשטאט עדווין וואָקער, דעם אדוואָקאט פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אסאָסיאיישאָן", אלס ספע־ציעלען ראטגעבער פון דער רעגירונג.

און לאָמיר זיך פאָרשטעלען, אז דאראָו איז באפאלען דעם אָפיס פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אסאָסיאיישאָן", פאַר־כאפט די ביכער, פאפירען, קאָרעספאָנדענץ, אריינרעכענענדיג די ניט געעפענטע בריף פון די אפּוועזענדע באאמטע, דעם אָפיס געשטעלט אונטער'ן אויפזיכט פון פעדעראַלע ברוטען, סקאנדא־לעז פאַרלעצענדיג די קאָנסטיטוציע פון די פאראייניגטע שטאַא־טען ווי דאָס האָט געטאָן וואָקער מיט'ן אָפיס פון דער „אמערי־קאן ריילוויי יוניאָן"!

און שטעלט זיך פאָר ווייטער, אז די „אמעריקאן רוויילוויי יוניאָן", געשטיצט פון דאראָו, ראטגעבער פון דער פעדעראַלער רעגירונג, האָט איינגעשוואָרען אן ארמיי פון „גנבים, מערדער" (זעה דעם אָפיציעלען רעפּאָרט פון מ. ברענען, שעף פון דער שי־קאגאָער פּאָליציי, צום שיקאגא'ער שטאָדט־ראט) צו דינען דער יו־ניאָן אלס יונייטעד סטייטס מארשאלס און אָפּהיטער פון געזעץ און אָרדנונג!

און ענדליך לאָמיר זיך פאָרשטעלען, ווען די אומרוהען וואָל־טען זיך טאקע אָנגעפאנגען, ווי וואָלט דאמאלס געזען, וואָלט אימיצער, וואָס האָט נאָר א פונק שכל, געגלויבט, אז די אלע זאכען זיינען געטאָן געוואָרען צו באשיצען לעבען און אייגענטום און אָפּצוהיטען געזעץ און אָרדנונג?

און אין אזא ליכט, אייגענטליך, וויל עס פרעזידענט קליוו־

לאנד פארשטעלען דעם אנטייל און די ראָלע, וואָס ער און זיין אדמיניסטראציע האָט געהאַט אין דעם פולמאַן סטרייק.

די אמת'ע געזעץ־ברעכער — זיינען די באַהן קאָמפּאַניעס.

אין זיין גאַנצען ארטיקעל באמיהט זיך מר. קליוולאַנד ארויס־צושטעלען די באַהן־קאָמפּאַניעס אלס א מוסטער פון פרידליכקייט, פאַטריאָטיזם, געזעץ און אָרדנונג, און די באַהן אָנגעשטעלטע אלס א באַנדע בלוטדורשטיגע פארברעכער, וואָס מען האָט גע־מוזט אונטערדריקען מיט דער ברוטאַלסטער מאַכט.

וואָס איז דער וואונדער, אז דער עקס־פּרעזידענט איז אַזוי טייער דעם אייזערנעם הארץ פון באַהן־טראַסט און אלע אנדערע טראַסטען, וואָס נוצען אוים די רעגירונג, איהרע באַאַמטע און סאָלדאַטען פאַר זייערע אייגענע גראַב־פּערזענליכע אינטערעסען!

לאָמיר אויף א ווײַלע באַטראַכטען די פאָלגענדע פּשוט'ע פראַגען:

ווער פארברעכט דאָס געזעץ, די רויבערישע באַהן־קאָמפּאַ־ניעס צי די האָראָפּאַשנע באַהן אָנגעשטעלטע?

וועלכע באַהן־קאָמפּאַניעס אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען האָט זיך ווען אויפגעפיהרט אין פולען איינקלאַנג מיט די געזעץ־צען פון לאַנד? — קיין איינע ניט.

וועלכע גרופּע פון באַהן־אָנגעשטעלטע פארלעצט די גע־זעצען פון לאַנד? — קיין איינע ניט!

די באַהן קאָמפּאַניעס באַקעמפען יעדען געזעץ, וואָס זוכט פיעל־ווייניג איינצוצאַמען זייער מאַכט און באַשרענקען זייערע רויבערייען.

זיי קויפען אונטער געזעצגעבער, קאָרופּטירען די געריכטען, פארדארבען די פּאָליטיק און באַגעהען אנצאָהליגע אנדערע פאַר־ברעכענס געגען דער רעפּובליק.

די אייזענבאַהן אָנגעשטעלטע זיינען ניצליכע, עהרליכע, זעלבסט־אָפּפערענדע און פרידענס־ליעבענדע מענשען, וואָס זיי־נען קיינמאָל ניט געווען און וועלען קיינמאָל ניט זיין שולדיג אין די פאַרברעכענס וואָס עס באַגעהען זייערע פאַראייניגטע באַלע־באַטים.

און דאך דינט דער פרעזידענט קליוולאנד די פאראייניגטע באלעבאטים און ער לויבט זיי און שטאלצירט מיט זיין ווערלען באַפרייען די פארברעכער און מיט זיין ווארפען אומבאשריינקטע באַליידיגונגען אויף אומשולדיגע מענשען.

דאס אליין איז גענוג צו כאראקטעריזירען דעם קאפיטאליסטישען קלאסען־כאראקטער פון אונזער רעגירונג.

דער רעפארט פון דער סטרייק קאמיסיע.

א פאר פאקטען וועגען דעם סטרייק גופא. ער האט אויסגעבראכען דעם 11טען מאי 1894 און איז אנגעגאנגען פרידליך און געזעצליך ביז די ארמיי פון „מערדער און גנבים", ווי דער שעף פון דער שיקאגאר פאליציי האט זיי גערופען, זיינען איינגעשוואַרען געווארען אלס דעפיוטים אויפ'ן באפעהל פון עדווין וואקער, דעם אדוואקאט פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאן" און ספעציעלען ראטגעבער פון דער רעגירונג. מיר וועלען ציטירען דעם רעפארט, וואס די סטרייק קאמיסיע, וועלכע פרעזידענט קליוולאנד האט באשטימט, האט אפגעגעבען וועגען דער לאגע. מיר ווילען דערביי אנווייזען אויף דעם פאקט, אז די אייזענבאהן ארבייטער האבען ניט געהאט קיין אייגענעם פארשטעהער אין דער סטרייק קאמיסיע.

די יוניאן פיהרער ראטען ניט צו סטרייקען.

„עס איז א פעסטגעשטעלטער אמת, אז די באאמטע און דירעקטארען פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן" האבען ניט געוואלט דעם פולמאן סטרייק און האבען געראטען איהם ניט אנצופאנגען" (ז. XXVII) (דאך האט מען געהאלטען אין איין דערצעהלען און מען גלויבט נאך אין דעם איצט, אז דעבס האט באפוילען דעם סטרייק).

די באהן קאמפאניעס האבען געגעבען דעם ביישפיעל.

„עס זאל פארצייכענט ווערען, אז ביז די באהן־קאמפאניעס האבען ניט געגעבען דעם ביישפיעל, איז ניט געמאכט געווארען קיין פארזוך צו גרינדען אן אלגעמיינע יוניאן פון באהן אנגעשטעלטע (ז. XXVI).

„דאס ענטזאגען פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאַ־

סיאיישאָן" צו אנערקענען און פארהאנדלען מיט דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן" איז חוצפה'דיג און נאריש, ווען מען באטראכט איהר געזעצמעסיגקייט און די פארגאנגענע טעטיגקייט און די אויגענשיינליכע פלענער פאר דער צוקונפט פון דער יוניאָן".

„ . . . דירה־געלד אין פולמאן איז 25 — 20 פראָצענט העכער ווי אין שיקאגאָ אָדער ארומיגע שטעדט". (ז. XXXV)

די סטרייק קאָמיסיע ווידערשפרעכט קליוולאנד'ן.

„דער סטרייק האָט אויסגעבראָכען דעם 11טען מאי, און פון יענעם טאָג אָן ביז ארום דעם 4טען יולי, ווען די פעדעראלע סאָלדאטען זיינען אָנגעקומען נאָך פולמאן, האָבען 300 סטרייקערס באוואכט דעם באָדען און מיט דער אויסדריקליכער אבזיכט צו פארהיטען פון גוואלט־טאטען און שאָדען. דאָס דאָזיגע אָפּהיטונג פון אייגענטום אין צייט פון סטרייק, איז אין די מעהרסטע פעלע בלויז אָן אויסרייד. צו אָפט איז די אמת'ע אורזאכע דערפון צו פארהיטען אז פרעמדע זאָלען ניט פארנעמען דעם פלאַץ פון די סטרייקערס. געוועהנליך פלעגט דאָס געטאָן ווערען דורך ארגומענטען. ווען ארגומענטען פלעגען אָבער ניט העלפען, פלעגט גענוצט ווערען סטראשונקעס און גוואלט. די פולמאן קאָמפּאניע באהויפּטעט, אז מאקי אָט דאָס איז געווען די אבזיכט פון דער וואך פון די סטרייקערס. די פולמאן סטרייקערס זיינען אָבער באר עכטיגט, אז מען זאָל זיי אין דעם פאל גלויבען און ניט די קאָמפּאניעס, דערפאר מאקי, וואָס זיי האָבען זיך געהאלטען אזוי געדולדיג נאָכ'ן 11טען מאי. עס איז באוויזען, אז קיין שום גוואלט אָדער פארניכטונג פון אייגענטום האָבען די סטרייקערס און זייערע פריינד ניט באגאנגען אין פולמאן, און אז ביז'ן דריטען יולי (ווען די סאָלדאטען זיינען אָנגעקומען) האָט די פּאָליציי און מיליטער גאָרניט געהאט צו טאָן צו

באַשיצען וואָס ניט איז געגען אומאָרדנונג". (ז. XXXVIII).

דער דאָזיגער פּאַראַגראַף פון מר. קליוולאַנד'ס אייגענער קאָמיסיע איז אַ גענינגענדער ענטפער אויף דעם עקס־פּרעזידענטס אַרטיקעל. אַן ענטשיידענער, מעכטיגער און שלאָגענדער ענטפער.

די דעפּיוטיס הויבען אָן די אומרוהען.

עס זיינען קיין שום אומאָרדנונגען ניט פאָרגעקומען אין פּולמאַן, שיקאַגאָ אָדער ערגעץ־אַנדערש־וואו, ביז עס זיינען איינגעשוואָרען געוואָרען די דעפּיוטיס און דאָס מיליטער איז אָנגעקומען.

גאָווערנאָר אַלטגעלד, אַ פּאַטריאָט און אַ שטאַאַטסמאַן, האָט עס גוט געוואוסט און דערפאַר האָט ער פּראָטעסטירט געגען די פעדעראַלע סאָלדאַטען.

מעיאָר דזשאָהן פּ. האָפּקינס פון שיקאַגאָ האָט עס געוואוסט און ער האָט ערקלערט, אַז ער נויטיגט זיך ניט אין קיין הילף פון דער זייט אָנצוהאַלטען די אָרדנונג אין שטאָדט.

מיטשעל ברענען, שעף פון דער שיקאַגאָער פּאָליציי, האָט עס געוואוסט און ער האָט פאַרדאַמט, אַלס „גנבים און מערדער", עדווין אַרנאָלד'ס געדונגענע דעפּיוטי מאַרשאַלס, די אויפהעצער און שלעגער פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן".

אָט די דאָזיגע „דזשענטעלמען" האָט דאָס פּרעזידענט קליוולאַנד'ס רעגירונג אריינגענומען אין דיענסט אויף דער אויפפאָדערונג פון די באַהן קאָמפּאַניעס אָנצוהאַלטען אָרדנונג און צו באַשיצען לעבען און אייגענטום און דאָס איז, וואָס קליוולאַנד רופט „די קראַפט פון אַ נאַציאָנאַלער רעגירונג צו באַשיצען זיך ביי דעם ערפילען פון איהרע פונקציעס".

די באַהן־קאָמפּאַניעס האָבען אויסגעצייכענט פאַרשטאַנען און מיט פרייד אָנגענומען דעם אמת'ן זין פון אָט די „פונקציעס" פון מר. קליוולאַנד'ס רעגירונג.

פאַלשטענדיגע רוה הערשט.

די איינציגע צרה איז געווען, וואָס ווען מען האָט איינגעשוואָרען די דעפּיוטיס און ווען עס איז נאָך אַליין אָנגעקומען דאָס מילי־

טער זיינען נאָך אַלץ קיין צרות ניט געווען. ס'האָבען געפּעהלט אומ־רוהען. און דערפון נעמט זיך דאָס ווייטערדיגע. דער פּאַרקער איז געווען פּאַראַליזירט, אָבער פּאָלשטענדיגע רוה האָט געהערשט. דאָס פּאָלק האָט פּאַרלאַנגט פון די באַהן־קאָמפּאַניעס, אַז זיי זאָלען לאָזען געהן די באַהנען, אָבער זיי האָבען עס ניט געקענט טאָן. קיינער האָט פּאַר זיי ניט געוואָלט אַרבייטען. זיי זיינען געווען פּאָלשטענדיג בעזיגט און די פּאָהן פון אָרגאַניזירטע אַרבייט האָט מיט טריאומף געפּלאַטערט.

געשלאָגען אויף יעדען פּונקט, יעדער פּלאַן — געמאַכט צו־נישט, איבערטראָפּען אין טאַקטיק און סטראַטעגיע, האָבען די באַהן קאָרפּאָראַציעס געשפּילט זייער לעצטע קאָרט — זיי האָ־בען זיך געווענדעט צום פעדעראַלען געריכט און צו דער פעדע־ראַלער רעגירונג. גיך איז געקומען דער ענטפער, ווי אַ בליץ פון הי־מעל אין שטורעם.

אָרדנונג געפּעהרליך פּאַר די באַהן־קאָמפּאַניעס.

רוה און אָרדנונג איז געווען געפּעהרליך פּאַר די באַהן־קאָר־פּאָראַציעס. זיי האָבען זיך געגויטיגט אין אומרוהען, פּונקט ווי די אַנגעשטעלטע זיינען פּאַראינטערסירט געווען אַנצוהאַלטען פּול־שטענדיגע רוה. זיי האָבען פּאַרשטאַנען, די יוניאָן וועט פּאַרשפּי־לען איהר זיג, ווען ס'וועט געלינגען צו באַשאַפען אומאָרדנונג אין נאָמען פון געזעץ און אָרדנונג. פּאַר דעם פינסטערען שפּיעל האָבען זיי צוגעגרייט עטליכע קאָרטען.

ערשטענס, דעפּיוטי מאַרשאַלס. דעם זעלבען טאָג, וואָס זיי זיינען איינגעשוואָרען געוואָרען, האָבען זיך אָנגעהויבען די צרות. די שיקאַגאָער צייטונגען פון יענע טעג זאָגען דאַרויף עדות, ווי אויך דער רעפּאָרט פון דער סטרייק־קאָמיסיע. דאָס איז דאָך, אייגענט־ליך, אויף וואָס מען האָט די דעפּיוטי מאַרשאַלס געדונגען און זייער כאַראַקטער איז אַ גענוגענדער באַווייז, אַז זיי האָבען געטויגט צו דער אַרבייט.

צווייטענס, שרפות (אָבער קיין איין איינציגער פון די פּול־מאַנס איז ניט געווען אָנגעצונדען) און אומרוהען (אָבער קיין איין־איינציגער סטרייקער איז אין דעם ניט געווען פּאַרמישט).

דריטענס, די קאפיטאליסטישע ציימונגען און די אסאָשיאיי־טעד פרעס" האָבען אומעטום צוטראָגען די נייעס, אז די איינ־וואוינער זיינען אין די הענד פון המון און אז די סטרייקערס ברע־נען און פלינדרען די שטאָדט.

פיערטענס, דאָס פאָלק (באזונדערס די, וואָס האָבען געוואוינט ווייט און אלץ וואָס זיי האָבען געוואוסט איז געווען פון די ציי־טונגען) האָט מיט משוגענע קולות געשריען: „נידער מיט דער אנארכיע! ניעדער מיט דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן!" טויט צו די סטרייקערס!"

דאָס לעצטע וואָרט איז נאָך ניט געזאָגט געוואָרען.

דער סופרים קאָורט פון די פאראייניגטע שטאאטען, וואָס באשטעהט אויסשליסליך פון גוט־איינגעאיבטע און ערפאָלגרייכע טראָסט־אדוואָקאטען, האָט באשטעטיגט דעם אורטייל איבער די פיהרער פון סטרייק און פרעזידענט קליוולאנד זאָגט, אז „זיי האָ־בען געזאָגט דאָס לעצטע וואָרט אין דער אנגעלעגנהייט".

האָט דער סופרים קאורט פון די פאראייניגטע שטאאטען אויך געזאָגט זיין „לעצט וואָרט" אין דער פראגע פון לייב־אייגענטום, ווען ער האָט ארויסגעגעבען דעם הויפט ריכטער טעני'ס אורטייל, אז שווארצע „האָבען ניט קיין רעכט וואָס די ווייסע זאָלען מחויב זיין אָפצוהיטען"?

די דאָזיגע „לעצטע ווערטער" וועלען בלויז פארשנעלערען די אָפשאפונג פון לוין־שקלאפעריי, פונקט ווי דאָס „לעצטע וואָרט" פון דעם זעלבען סופרים קאָורט אין 1857 האָט פארשנעלערט די אָפשאפונג פון לייב־אייגענטום.

די באהן־קאָמפאניעס וואָלטען ליעבערשט פארניכטעט זייער אייגענטום און געזעהן שיקאגא אומקומען, איידער זעהן די „אמערי־קאן ריילוויי יוניאָן" זיגרייך.

שלום־פאָרשלאָג — צוריקגעוויזען.

מעיאָר פינגרי פון דעטראָיט איז געקומען נאָך שיקאגא מיט טעלעגראמען פון די מעיאָרס פון איבער פופציג גרעסטע שטעדט אין לאנד, אז די גאנצע אנגעלעגנהייט זאָל איבערגעגע־

בען ווערען צו א שידעס־געריכט. אהן צערעמאניעס האט מען איהם דערין ענטזאגט, און שפעטער האט ער ערקלערט, אז די באהן־קאמפאניעס זיינען עס געוועזען די פארברעכער און אז זיי זיינען פעראנטווארטליך פאר אלץ, וואס איז שפעטער פארגעקומען.

פיער טעג איידער דער סטרייק האט אויסגעבראכען, ריכטי־גער, איידער ס'האט זיך אנגעפאנגען דער באיקאט געגען די פולמאן באהנען, דעם 22טען יוני, איז פארגעקומען אן אלגעמיינער מי־טינג פון די באאמטע פון די פולמאן און אנדערע קאמפאניעס (ז. XLII פון רעפארט פון דער סטרייק קאמיסיע). אויף דעם מי־טינג איז באשלאסען געווארען צו באזיגען די סטרייקערס, פאר־ניכטען די „אמעריקאן ריילוויי יוניאן". נוצענדיג זייערע ווער־טער, „מיר זאלען האנדלען פעראייניגט ביז מיר עררייכען דעם ציעל".

דאס איז געוועזען דער איינציגער מיטינג פון דעם סארט, וואס איז אפגעהאלטען געווארען צווישען די באאמטע פון די באהן־קאמפאניעס מיט די באאמטע פון דער פולמאן קאמפאניע. זיי האבען געמיינשאפטליך באשלאסען, פעראייניגטערהייט צו בא־זיגען די סטרייקערס און פארניכטען די יוניאן.

און אום צו באווייזען, ווי די דאזיגע הערען רעספעקטירען די געריכטען, דאס געזעץ און די מאראל, וועט גענוג זיין דער דא־זיגער אינצידענט:

באהן־בעאמטע שווערען פאלש.

ערשט ווען די באאמטע פון דער יוניאן זיינען פארקלאגט געווארען ביי א פארטייאישער ספעשעל גרענד דזשורי און זיינען גע'משפט געווארען פאר קאנספיראציע, האט מען גערופען די פאר־וואלטער פון די באהנען עדות זאגען, צו וואס פאר א באשלוס מען איז געקומען אויף דער פריהער דערמאנטער זיצונג פון די באהן און פולמאן קאמפאניעס. יעדער איינציגער פון די פאר־וואלטער האט פאלש געשווארען, אז ער געדענקט ניט וואס עס איז פארגעקומען אויף יענעם מיטינג. זיצענדיג ניט ווייט פון זיי, האב איך געזעהן ווי זייערע געזיכטער זיינען געוועזען פלאם־רויט בעת דעם קרייץ־פארהער. זיי האבען געוואוסט אז זיי זאגען לי־

גען; דאס געריכט האט עס געוואוסט און יעדער איינער, וואס איז געוועזען אין געריכט, האט עס געוואוסט, אבער זיי האבען זיך גע־האלטען אן זייער אפמאך און האבען אלע, ווי איינער פארגעסען, אז זיי האבען באשלאסען צו שטעהן צוזאמען, אז די באהן קאמפא־ניעס האבען באשלאסען צו שטיצען די פולמאן קאמפאניע צו בא־זיגען זייערע פארהונגערטע אנגעשטעלטע און די פולמאן קאמפא־ניע האט זיך פארפליכטעט זיי צו העלפען צוברעכען די „אמע־ריקאן ריילוויי יוניאן“.

זייער אייגענער פראטאקאל באווייזט, אז זיי האבען אזוי אפגעמאכט. אביסעל שפעטער האבען זיי באשלאסען צו פארגע־סען וועגען דעם און אזוי האבען געשוואָרען פאר׳ן געריכט.

איך האב קאפיעס פון די געריכטס־פראטאקאלען, איינשלי־סענדיג זייער עדות זאגען, און אויסשניטען פון די שיקאגאער צייטונגען, וואס ענטהאלטען אויך זייער עדות זאגען, און איך קאן דערווייזען יעדעס ווארט, וואס איך האב דא ארויסגעזאגט.

אט דאס זיינען עס די הערען, וואס האבען אזויפיעל גע־רעדט וועגען געזעץ און ארדנונג, דאס זיינען זיי עס, די באריהמטע וועכטער פון מאראל און די ביישפילען פון גוטע בירגער.

ווען א. ב. סטיקנעי, פרעזידענט פון דער שיקאגא „גרייט וועסטערן“ האט זיי אין די אויגען אריין געזאגט, אז עס איז ניטא קיין איין עהרליכער באאמטער צווישען זיי און אז ער וואלט קיין איינעם פון זיי אויף קיין האר ניט געטרויט, האבען זיי אפילו ניט פרובירט זיך צו פארטיידיגען, ווייל זיי האבען געוואוסט, אז זייער אנקלעגער איז אן אינטעליגענטער מענש און אין דער לאגע צו דערווייזען זיינע באהויפטונגען.

די באשיצער פון געזעץ און ארדנונג.

איך ברענג דא א שטעל פון באריכט פון דער סטרייק־קא־מיסיע וועגען די דעפיוטי מארשאלס וואס זיינען איינגעשווארען צו „באשיצען לעבען און אייגענטום און אפצוהיטען ארדנונג“.

זייט 356: ברענען, שעף פון דער שיקאגאר פאליציי זאגט עדות פאר דער קאמיסיע, אז אין דער שטאדטישער געפענגניש

זיצען א צאהל דעפיוטים, וועלכע זיינען ארעס־טירט געווארען אין דער צייט, ווען זיי האבען געדינגט די באהן־קאמפאניעס אלס יונייטעד סטייטס דעפיוטי מארשאלס אויף דער קלאגע פון רויבעריי.

דאס עדות זאגען פון צייטונגס־רעפארטערס.

זייט 370: ריי סטענארד בייקער, דאמאלט רעפארטער פון דעם שיקאגאער „רעקארד“, היינט סטעף־מיטארבייטער פון „מעק־ליורס מעגעזין“, זאגט עדות דאס פאלגענדע, אלס אן ענטפער אויף דער פראגע, וואס ער וויים וועגען דעם כאראקטער פון די דעפיוטי מארשאלס: „פון מיינע ערפאהרונגען מיט זיי האב איך ארויסגע־טראגען וויייניג נוטעס. איך גלויב, אז איך האב געזעהן מעהר שיכורים צווישען די יונייטעד סטייטס מארשאלס, ווי צווישען די סטרייקערס“.

זייט 166 און 367: מעלקאמפ מעקדאועל, רעפארטער פון „שיקאגא רעקארד“ זאגט עדות: „ווער עס זעהט די הונדערטער איינגעשווארענע יונייטעד סטייטס דעפיוטי מארשאלס און ספעשעל דעפיוטי שעריפס פיהלט גלייך, אז זיי זיינען ניט פון דעם קלאס מענשען פון וועלכען עס דארפען געמאכט ווערען דעפיוטי מאר־שאלס און דעפיוטי שעריפס“. * * * „אין באצוג צו די מעהרסטע פון זיי, זעהט עס אוים, אז זיי האבען געזוכט צו פאר־אורזאכען אומארדנונג“. * * * „איינמאל האט עס געהאלטען שוין ביי אן ערנסטען צוזאמענשטוים צוליעב דעם, וואס די דעפיו־טי מארשאלס, שטעהענדיג אויף די באהן רעלסען, האבען אפגע־שפאט און באליידיגט די פארבייגעהענדע פרויען“. * * * * „איך האב מעהר געזעהן שיכור'ע דעפיוטי מארשאלס, ווי סטריי־קערס“.

דאס זיינען עס נעווען עדווין וואסער'ס וועכטער פון ארדנונג.

זייט 70: האראלד י. קליוולאנד, רעפארטער פון „שיקאגא הערעלד“ זאגט עדות: „פיערצעהן טאג בין איך געווען אויפ'ן פלאץ פון סטרייק“. * * * „דורך דער צייט האב איך נעזעהן

א פאר הונדערט רעפּיוטי מארשאלס. איך גלויב, אז דאס איז זעהר א נידריגע, אומווירדיגע חברה".

גערונגען און באצאלט דורך די באהן קאמפּאניעס.

איצט ווילען מיר ברענגען אן אויסצוג, וואס די סטרייק־קאָמיסיע אליין האט צוזאגען וועגען די רעפּיוטי מארשאלס און פּרעזידענט קליוולאנד מעג זיך מיט באזונדערער אינטערעס צוהערען צו די רייד פון זיין אייגענער קאמיסיע: „3,600 יונייטעט סטייטס רעפּיוטי מארשאלס זיינען אויסגעקליבען און באשטימט געווארען אייפ'ן פארלאנג פון די „דזשענעראל מענדזשערס אסאסיאיישאן" און די באהן קאמפּאניעס. זיי זיינען באוואפענט געווארען פון די באהן קאמפּאניעס און זיי האבען גערדיענט א טאָפּעלטע דיענסט אי אלס באהן־אנגעשטעלטע, אי אלס יונייטעד סטייטס באאמטע. און אין דער צייט, ווען זיי האבען געפיהרט די באהנען, האבען זיך גענומען און באנוצט די אומבאשרענקטע מאכט פון דער רעגירונג, ווען דאס האט זיך נאר פארוואלט די באהן־קאמפּאניעס, אדער ווען זיי אליין האבען עס געפונען פאר נויטיג. זיי זיינען ניט געווען אונטער דעם קאנטראל פון א רעגירונגס באאמטען, ווען זיי האבען געשפּילט די ראלע פון רעגירונגס באאמטע. עס איז א שלעכטער ביישפּיעל דאס שטעלען אונטער דעם קאנטראל פון באהן־קאמפּאניעס רעגירונגס אנגעשטעלטע און עס קען פיהרען צו ערנסטע רעזולטאטען".

די רעגירונג דיענט די קאמפּאניעס.

מיר האבען געזעהן פון רעפּארט פון פּרעזידענט קליוולאנד'ס אייגענער קאמיסיע אז די רעגירונג פון די פאראייניגטע שטאטען אונטער זיין אדמיניסטראציע האט באזארגט די באהן־קאמפּאניעס מיט רעגירונגס באאמטע אין דער פארם פון רעפּיוטי מארשאלס צו פארנעמען די פּלעצער פון די סטרייקערס, צו פיהרען די באהנען און בכלל זיי דינען אין יעדער פארם, וואס קען זיי העלפען צו צוברעכען דעם סטרייק. קורץ, זיין אייגענע קאמיסיע באשולדיגט איהם אין דינען די באהן־קאמפּאניעס אלס א סטרייק־ברעכער דורך דעם, וואס ער האט געשיקט רעגירונגס־באאמטע אויף די פּלעצער

פון די סטרייקענדע באהן־אנגעשטעלטע, באוואפענט און באזארגט זיי מיט דער מאכט פון רעגירונגס באאמטע.

זייט נאך זייט פון באריכט זאגט עדות פון וואסערען סארט זיינען עס געוועזען די רעפּיוטי מאַרשאלס, וואס זיינען אין די טויזענדער איינגעשוואָרען געוואָרען אום „איינצוהיטען אָרד־נונג".

דער רעפּאָרט פון דער קאָמיסיע באשטעהט פון 681 זייטען. איך האָב א מאסע אנדערע עדות. אין דעם ארטיקעל, אָבער, האָב איך זיך אין גאנצען פארלאָזען אויפ'ן אורטייל פון קליוולאנד'ס אייגענער סטרייק־קאָמיסיע.

וויאַזוי די סטרייקערס זיינען באזיעגט געוואָרען.

הונדערטער זייטען פון באריכט פארנעמען די באווייזע פון אומפּארטייאישע עדות, וואס שטעלען פעסט די שולד פון די באהן קאָמפּאַניעס און וואס באווייזען, אז די סטרייק פיהרער האָבען געראטען אָפּצוהיטען אָרדנונג, אז די סטרייקערס אליין האָבען אָפּגעהיט דאס געזעץ און האָבען אָנגעווענדעט זייער גאנצען איינ־פלוס צו פארמיידען אומאָרדנונגען. די אונטערזוכונג באווייזט, אז אָרדנונג האָט געהערשט ביז די מערדערישע רעפּיוטיס זיינען בא־פאלען די שטאָדט און אָנגעהויבען צו מאכען טומעל, אום דאס זאל זיין אן אורזאכע פאר אינדזשאַנקשאַנס, פאר דער אריינמישונג פון מיליטער און כדי אָפּצוציהען די סימפּאטיעס פון פאָלק אויף דער זייט פון די באהן־קאָמפּאַניעס.

קליוולאנד באשטעטיגט עס.

פּרעזידענט קליוולאנד באמערקט אליין ניט, ווי ער באשטע־טיגט עס. אויף זייט 232 פון זיין ארטיקעל ציטירט קליוולאנד א בריף, מיט וועלכען ער שיינט צו זיין אין פולער הסכמה. דער בריף איז צו עדווין וואַקער'ן פון אטוירני־דזשענעראל ריטשארד אָנלעי און לעזט זיך ווי פאלגט: „איך גלויב, אז ווען די רעכט פון די פאראייניגטע שטאאטען וואָלטען ענערגיש פארטיידיגט געוואָרען אין שיקאגא, אויף דעם פּלאַץ און מיטעלפּונקט פון דער

דעמאנסטראציע, וואלט זי איבעראל געמוזט דורכפאלען און וואלט זיך ניט פארשפרייט איבער'ן גאנצען לאנד".

געוויס, עס האנדעלט זיך נאר אום דעם, און פרעזידענט קליוולאנד גיט עס אליין צו. ניט די פארהיטונג פון ארדנונג און ניט די אוממעגליכקייט צו טראנספארטירען די פאסט, און ניט אומרוהען אדער פארברעכען געגען געזעץ האט באוואויגען מר. קליוולאנד'ס אדמיניסטראציע צו א מעכטיגער „באהויפטונג פון מאכט". דער עיקר איז געווען די „דעמאנסטראציע", דער סטרייק געגען די קאמפאניעס, און כדי צו דערשטיקען די באוועגונג און ארויסצוהעלפען די קאמפאניעס, האט עס מר. קליוולאנד'ס פעדעראלע רעגירונג זיך ארייגעמישט אין דער לאגע. און טאקי, אלס סטרייק־ברעכער און טרייער דיענער פון די קאמפאניעס האט זיך פרעזידענט קליוולאנד ערווארבען א שעהנעם נאמען און אייביגען רוהם.

די סטרייק קאמיסיע האט ריין־געוואשען די סטרייק־פיהרער.

באזונדערע אויפמערקזאמקייט פארדינט דער פאלגענדער שטעל אויף זייט 15:

„די סטרייק־קאמיסיע האט קיינע באוויזען אז די בעאמטע פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן" זאלען האבען וועלכען־ניט־איז חלק, אדער זאלען האבען ווען־ניט־איז געזאגט די ארבייטער, זיי זאלען זיך געגענשטעלען דעם געזעץ, באגעהן פארברעכענס און פארניכטען אייגענטום. זיי האבען געוואוסט און ריכטיג פארשטאנען, אז ווען דער „מאב" וועט אנהויבען צו רעגירען וועט די רעגירונגס־מאכט זיי אונטערדריקען און אויך די אלע, וואס זיינען אויפ'ן מינסטען ארט געווען פאראנטווארטליך דערפאר און דאס וואלט באדייט א נידערלאגע".

און דאך זיינען זיי אלע איינגעשפארט געווארען אין געפענגניש. וועט פרעזידענט קליוולאנד זיין אזוי פריינדליך ערקלערען ווארום און אויך פארוואס האט מען זיי ענטזאגט א פראצעס?

דורכלעזענדיג די אויבען געבראכטע פאראגראפען פון דעם באריכט פון דער סטרייק־קאמיסיע, זיית אזוי גוט און ענטפערט זיך אליין אויף די דאזיגע פראגען:

אין וועמעס אינטערעסען איז געווען, אז עס זאלען פארקו־מען אומרוהען, שרפות, אומגעזעצליכקייטען און פארברעכענס?

אין וועמעס אינטערעסען איז געווען צו האבען די „געזעץ־ליע־בענדע" דעפיוטים?

פארוואס זיינען פייערס פארגעקומען בלויז אויף פראכט־צו־גען און אם מעהרסטען, אויף צובראכענע און אפגעניצטע?

פארוואס האבען נאך ביז איצט די באהן־קאמפאניעס ניט איינ־געמאנט פון דער קוק קאונטי, אילינוי, דעם שאדען, וואס זיי האבען געהאט דורך דעם, וואס די קאונטי האט ניט באשיצט זייער אייגענטום? פארוואס זיינען זיי עפעס אזוי געדולדיג און באשיי־דען און גיבען ניט אן אין געריכט?

די אומרוהען, די פייערען, די מערדערייען האבען געמאכט פון דער מפלה פון די באהן קאמפאניעס א זיג. דאס איז געווען דער איינציגער וועג ווי אזוי זיי האבען געקאנט זיעגען. בלויז א דאנק די אומרוהען און געוואלט האבען זיי געקענט אלץ געווינען און די ארבייטער אלץ פארלירען.

די אומרוהען זיינען אויפגערייצט געווארען ניט קוקענדיג אויף די נעגען־באמיהונגען פון די סטרייקערס און דער באריכט פון דער סטרייק קאמיסיע באווייזט, אז זיי האבען געטאן אלץ אין זייער מעגליכקייט צו פארהיטען ארדנונג.

שטענדיג, ווען א פארברעכען ווערט באגאנגען און מען ווייסט ניט ווער עס איז דער פארברעכער, ווערט געוועהנליך דער, וואס האט געהאט נוצען פון פארברעכען אויסגעזוכט אלס דער מעג־ליכער פארברעכער. אין אונזער פאל, אבער, דארפען מיר זיך ניט פארלאזען אויף א השערה, ווייל די באווייזען געגען די באהן קאמפאניעס זיינען אזוי פאלשטענדיג און קלאר, אז עס איז ניטא קיין צווייפעל, ווער עס איז דער פארברעכער.

אויב אין די באגאנגענע פארברעכענס אין דעם שיקאגאר סטרייק זיינען שולדיג געווען די סטרייקערס, פאר וואס זיינען זיי

קיינמאָל ניט גע'משפט געוואָרען? אויב ניט, פאַרוואָס זיינען זיי אריינגעזועצט געוואָרען אין געפענגניש?

דער פאַקט, אַז זיי זיינען אריינגעוואָרפען געוואָרען אין געפענגניש אָהן באַווייזען און אָהן אַ משפט, און דאָס וואָס דער סופרים קאָורט האָט באַשטעטיגט די דאָזיגע שאַנד־טאַט, זעהט אויס, פאַרשטאַפט מר. קליוולאַנד'ן אַ באַזונדערע צופרידענהייט און ער באַנוצט זיך מיט דעם, וואָס ער רופט אָן דאָס „לעצטע וואָרט" פון געריכט אַלס אַ רייכוואַשונג פאַר זיך.

ריכטער טראַמבאָל'ס מיינונג.

דער פאַרשטאָרבענער ליימאַן טראַמבאַל, פאַר פיעלע יאָהרען סענאַטאָר און פאָרזיצענדער פון דער קאָמיטע וועגען געזעץ־אַנגעלעגענהייטען אין סענאַט פון די פאַראייניגטע שטאַאטען, ריכטער פון סופרים קאָורט פון אילינאָי, פאַרפאַסער פון דעם דרייצעהנטען אַמענדמענט צו דער קאָנסטיטוציע פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען, אַ פערזענליכער פריינד פון אייברעהעם לינקאָלן און, מעהר פון אַלץ, אַן עהרליכער מענש, האָט אַזוי געשריבען: „דער פרינציפּ, אויף וועלכען ס'האָט זיך געשטעלט דער סופרים קאָורט אין דעבס'ס פאַל, גיט איבער יעדען בירגער אין דער גנאַדע פון יעדען בייזהאַפטען און פאַרטייאישען פעדעראַלען ריכטער, וואָס דענקט, אַז די בעסטע זאַך איז יענעם צו שיקען אין געפענגניש".

פרעזידענט קליוולאַנד פאַרשטעהט, אָהן צווייפעל, די וויכטיגקייט פון די דאָזיגע ווערטער. זאָל דאָס פאָלק, דאָס ארבייטער פאָלק, וועמען דער עקס־פרעזידענט האַלט פאַר אַ „מאָב", וואָס דאַרף אונטערדריקט ווערען, ווען עס פראָטעסטירט פרידליך געגען אומרעכט — זאָל עס נאָכדענקען די באַדייטונג פון די דאָזיגע ווערטער.

ווען דער סטרייק איז געווען אין זיין פולען בליהען און די באַהן קאָמפּאַניעס זיינען געווען אויף יעדען פונקט געשלאָגען האָט דער פעדעראַלער געריכט אויף גיך איינגעשוואָרען אַ ספעשעל גרענד דזשורי צו פאַרקלאָגען די סטרייקערס. פאַר אַ פאָרזיצענדען איז ספעציעל אויסגעקליבען אַזאַ איינער, וואָס איז געווען באַקאַנט פאַר אַ ווילדען יוניאָן־האַסער און שפּעטער האָט דער חברה מאַן

באטראגען זיינע איינענע קאלעגען אין אן אנגעלעגענהייט, ווען זיי האבען זיך פארלאזען אויף זיין ערליכקייט.

ניט צו אונטערזוכען איז די גרענד דזשורי איינגעשוואָרען געוואָרען, נאָר צו פארקלאגען.

א רעפארטער פון דער „טריביון", וואס האט זיך ענטזאגט צו באשטעטיגען א פאלשען אינטערוויו פאר דער דזשורי און דורך דעם פאלש צו שווערען, אום מען זאל קענען באשולדיגען דעם שריי־בער פון די ציילען אין א פארברעכען — איז ענטזאגט געוואָרען.

„אין געפענגניש אריין!" — איז געווען דאס געשריי פון די באהן קאמפאניעס און זייערע חברה לייט. א דזשורי פאר'ן פראצעס איז אויסגעקליבען געוואָרען. מען האט ניט צוגעלאזען קיין איינעם אין די דזשורי, וואס איז געווען פון דער זעלבער פאליטישער פארטיי, וואס דער אנגעקלאגטער. יעדער מעגליכער מיטעל איז אנגעווענדעט געוואָרען צו שיקען די סטרייק פיהרערס אין געפענג־ניש אריין.

דער דורכפאל פון דער אנקלאגע.

ווען די אנקלאגע האט פארגעבראכט אלע איהרע באווייזען, האט זי פארשטאנען, אז זי איז דורכגעפאלען. קיין איין פונקט פון די באשולדיגונגען האבען די באהן־קאמפאניעס מיט אלע זייערע שפור־הינט ניט געקענט געפינען.

דערנאך איז געקומען אונזער צד. די אייזענבאהן פארוואל־טער האבען אנגענומען פולע מיילער מיט וואסער, ווען זיי זיינען, איינער נאך'ן צווייטען, גערופען געוואָרען עדות זאגען. זעקס און אכציג עדות האבען געגעבען אין געריכט באווייזע וועגען די אומ־רוהען און די שרפות. אסיסטענט טשיף פאלמער און אנדערע מיטגלידער פון פייער דעפארטמענט האבען עדות געזאגט, אז ווען זיי זיינען געקומען אויסלעשען די פלאמען אין די אייזענבאהן דיפאס, האבען זיי געכאפט א פאר מענער, וואס האבען איבער־געשניטען די וואסער קישקעס און אז די דאזיגע מענער האבען געהאט אפיציעלע צייכענס פון דעפיוטי מארשאלס. עס זיינען אויך געווען פיעלע פאליסלייט אין געריכט, וואס זיינען געווען

גריים ערות צו זאָגען, אַז זיי האָבען נעכאַפּט די זעלבע דע־פּיומים אויפרייצענדיג צו אומרוהען און גוואַלדטאַטען.

די דזשורי איז אויסגעקליבען געוואָרען מיט'ן צוועק צו פאַר־אורטיילען. ווען מיר האָבען אַנגעהויבען פאַרצוברעננגען אונזערע באַווייזע האָבען זיך זייערע אויגען ברייט געעפענט פאַר ערשטוי־נונג. די געשוואָרענע האָבען פאַרשטאַנען, אַז זיי זיינען אַנגעזאָפּט געוואָרען מיט פאַראורטיילען און אויף אַ שענדליכען אופן באַ־שווינדעלט געוואָרען.

די אייזענבאהן פאַרוואַלטער האָבען ערות געזאָגט, אַז זיי גע־דיינקען נים, וואָס עס איז פאָרגעקומען אויף דער זיצונג פון די אייזענבאהן און פולמאַן קאָמפּאַניעס. ווען זיי זיינען אויפגעפאָדערט געוואָרען צו ברענגען די געדרוקטע באַריכטען פון דעם מיטינג, האָבען זיי מיט אַ געבעטע געוועגדעט זייערע בליקען צו ערווין וואָקער. די מורא, וואָס האָט זיך אויסגעגאָסען איבער זייערע פּנים'ער וועלען קיינמאָל ניט פאַרגעסען די, וואָס האָבען עס ביי־געוואוינט. זייערע אייגענע געדרוקטע באַריכטען וואָלטען אויפגע־דעקט זייער ליגען און וואָלט פאַר'משפט זיי פאַר פאַרשווערונג און פאַלש ערות זאָגען. עפּעס האָט געמוזט געטאָן ווערען און באַלד אויפ'ן אָרט. דאָס געריכט איז געשלאָסען געוואָרען איבער מיטאָג־צייט. ווען דאָס געריכט האָט זיך ווידער געעפענט, האָט ריכטער גראָסקאָפּ מיט אַן ערנסטער שטימע ערקלערט, אַז איין געשוואָרענער איז פּלוצלונג קראַנק געוואָרען און דער פּראָצעס קאָן ניט פאָרט־געזעצט ווערען.

די „קראַנקהייט" פון דעם געשוואָרענעם.

פון טאָג צו טאָג האָט מען אַלץ אָפּגעלייגט דעם פּראָצעס. מיר האָבען פאָרגעשלאָגען, אַז דער פּראָצעס זאָל פאָרטגעזעצט ווערען אויף איינעם פון די וועגען, וואָס דאָס געזעץ זעהט פאָר־אויס אין עהנליכע פאַלען. די אַנקלאַגע האָט איינגעווענדעט גע־גען דעם. דער געשריי „אין געפענגניש אריין" איז געוואָרען שטי־לער. „לאָזט זיי פריי" איז איצט געוואָרען דער באַפעהל פון די באַהן־קאָמפּאַניעס. עס האָט ניט געטאָרט געהאַלטען ווערען נאָך אַ זיצונג פון געריכט, ווייל דאַמאָלט וואָלטען די געדרוקטע באַ־

ריכטען, וואָס וואָלטען זיי געקענט לייכט פאַראורטיילען, געמוזט אַרויסגעגעבען ווערען. אַזוי ווי דאָס געריכט האָט באַפוילען צו ברענגען די פּראָטאָקאָלען פון דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן", האָט עס געמוזט דעם זעלבען באַפעהל געבען צו די באַהן־בעאַמטע וועגען די פּראָטאָקאָלען פון זייער אַסאָסיאיישאָן. די דאָזיגע פּראָטאָקאָלען זיינען געבראַכט געוואָרען אין געריכט אויף דער לעצטער סעסיע פון פּראָצעס, אָבער אויפ'ן באַפעהל פון געריכט האָבען די אָנגעקלאָגטע ניט געטאָרט אַריינקוקען אין זיי און עדווין וואָקער, דער רעגירונגס פּראָקוראָר, האָט זיי געהיט מיט'ן געטרייען אויג פון א באַגלויבטען דינער.

אונז איז ניט ערלויבט געוואָרען צו באַטראַכטען די פּראָטאָקאָלען פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן", ניט קוקענדיג וואָס אונזערע פּראָטאָקאָלען, טעלעגראַמען, אַלגעמיינע און פּריוואַטע בריף זיינען געבראַכט געוואָרען אין געריכט אריין אויפ'ן באַפעהל פון ריכטער און זיינען דורכגעקוקט און באַטראַכט געוואָרען פון עדווין וואָקער און אַנדערע און עס איז געדרוקט געוואָרען אין די געריכטס פּראָטאָקאָלען פאַר אַלגעמיינער באַטראַכטונג.

אָט אין דער קריטישער מינוט, האָט מען דעם פּראָצעס אָפּגעשטעלט און דער געשוואָרענער איז געוואָרען „קראַנק".

צעהן יאָהר זיינען פון דאַמאָלט אַריבער און דער געשוואָרענער איז נאָך אַלץ „קראַנק" און מיר וואַרטען נאָך אַלץ, אַז דאָס געריכט זאָל זיך ווידער פאַרזאַמלען און פאָרטזעצען דעם פּראָצעס.

די רעגירונג ענטזאָגט זיך פאָרטצוזעצען דעם פּראָצעס.

יעדער פאָרשלאַג ווייטער אָנצוגעהן מיט'ן פּראָצעס איז באַקעמפט געוואָרען פון עדווין וואָקער'ן, דעם ספּעציעלען אַדוואָקאַט פון דער רעגירונג און אַלגעמיינעם אַדוואָקאַט פון די באַהן־קאָמפּאַניעס.

קלאַרענס דאַראָו האָט איינגעווענדעט געגען מר. וואָקער'ס ערשיינען אין געריכט אין דער טאָפּעלטע ראָל, רעפּרעזענטירענדיג אין דער זעלבער צייט אי די רעגירונג און די באַהן־קאָמפּאַניעס. — כלומרש'טיגע גערעכטיגקייט פון איין זייט און ראַכע־

דורשטיגקייט פון דער צווייטער זייט — אָבער ריכטער גראָסקאָפּ האָט צוריקגעוויזען די איינוועגדונג.

ווידער און ווידער איז דער פּראָצעס אָפּגעלייגט געוואָרען. דער אינטערעס צו איהם איז איינגעשטילט געוואָרען און מיט מאַ־נאַטען שפּעטער, ווען דער פּראָצעס איז שוין אין גאַנצען פארגע־סען געוואָרען, איז ער אין דער שטיל אויסגעמעקט געוואָרען פון געריכטס־קאַלענדאַר.

די דזשורי באַגריסט די אָנגעקלאָגטע.

ווען די איבערגעבליבענע עלף געשוואָרענע זיינען באַפרייט געוואָרען, האָט עדווין וואָקער אויסגעצויגען זיין האַנט צו זיי, אָבער זיי האָבען זיך אויסגעדרעהט און ארומגערינגעלט דעם שריי־בער פון די ציילען און זיינע מיט־באַשולדיגטע, דריקענדיג זיי די הענט און פארזיכערענדיג זיי, אז זיי זיינען געווען איבערצייגט אין זייער אומשולד און זיי האָבען בלויז באַדויערט, וואָס זיי זיי־נען געשטערט געוואָרען ארויסצוגעבען אַזאַ אורטייל.

און אין דער צייט ווען מיר זיינען גע'משפּט געוואָרען פאר קאָנספּיראַציע, זיינען מיר שוין געזעסען אַ טערמין אין געפענג־ניש פאר „קאָנטעמפּט אָוו קאָורט". דער פּראָגראַם, וואָס די באַהן־קאָמפּאַניעס האָבען אויסגעשטעלט איז געווען, אז נאָך די זעקס חדשים זאָלען קומען לאַנגע יאָהרען געפענגניש.

ווען די דזשורי זאָל אונז ערקלערען אומשולדיג אין אַ פארברע־כען פאר וועלכען מיר זיינען שוין געזעסען זעקס־מאָנאַטען, וואָלט עס ניט נאָר באַדייטעט אונזער פאָלשטענדיגע ריינוואַשונג, נאָר דאָס וואָלט אויך קלאָר ארויסגעשטעלט פאר אַלעמען, אז דער פע־דעראַלער געריכט האָט אָהן אַ משפּט פארשיקט מענשען אין גע־פענגניש, בלויז אויפ'ן פארלאַנג פון די באַהן־קאָמפּאַניעס.

און אַזוי האָט זיך דער פּראָצעס פּלוצים איבערגעריסען צוליעב דער כלומרש'דיגער קראַנקהייט פון אַ געשוואָרענעם און זיי האָבען ניט געקענט געפינען קיין אנדערען, וואָס זאָל פארנעמען זיין פּלאַץ.

דאָס זיינען די פאַקטען. איך האָב גענוג באַווייזען זיי אַלע צו באַשטעטיגען, אָבער, ווי איך האָב שוין באַמערקט, דער מאַנגעל אין פּלאַץ ערלויבט מיר ניט זיי אַלע צו ברענגען דאָ.

אויב אבער דער פרעזידענט קליוולאנד און די באהן־קאמפא־ניעס צווייפלען דארין, בין איך גרייט מיט זיי זיך צו טרעפען פנים אל פנים אין וועלכען ניט איז ארט אין אמעריקא און פון דער פלאטפארמע זיי איבערצייגען.

דער גרעסטער אינדוסטריעלער קאמף פון דער געשיכטע.

דער שיקאגא'ער סטרייק איז אין פילע הינזיכטען געוועזן דער גרעסטער אינדוסטריעלער קאמף פון דער געשיכטע און איך בין שטאלץ אויפ'ן קליינעם חלק, וואס איך האב געהאט אין איהם, פיעל מעהר ווי אויף וועלכער ניט איז אנדערער טאט אין מיין לעבען.

מענער, פרויען און קינדער זיינען געוועזן אויפ'ן ראנד פון הונ־גער־טויט אין פולמאן'ס מאדעל־שטאדט. זיי האבען באשאפען די פאבעלהאפטע רייכטימער פון דער פולמאן־קאמפאניע, אבער זיי אליין זיינען געצוואונגען געוועזן צו ליידען די יסורים פון הונגער און פיין אין סאמע מיטען פון זייער ארבייט און די רייכטימער, וואס זיי האבען באשאפען.

הונדערט און פופציג טויזענט באהן־אנגעשטעלטע, די מיט־גלידער פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן" האבען סימפאטיזירט מיט זיי, געטיילט מיט זיי זייערע ארעמע פארדינסטען און דער־נאך ווען זיי האבען שוין געהאט אויספרובירט יעדען מעגליכען פרידליכען מיטעל צו ריהרען דאס שטיינערנע הארץ פון דער פול־מאן קאמפאניע — יעדער פארשלאג איז צוריקגעוויזען געווארען, יעדע בעאיינפלוסונג — פארשטויסען, און יעדע מעגליכקייט פאר א פארשטענדניש — איז מיט באליידיגונג פארווארפען געווארען — האבען זיי באשלאסען ניט צו באפלעקען זייערע הענט און ניט צו באשמוצען זייער עהרע דורכ'ן פיהרען פון די פולמאן'ס און דורך דעם העלפען נאך פארגרעסערן די נויט און די ליידען פון זייע־רע ברידער. זיי האבען ליעבערשט אוועקגעלייגט די ארבייט, געאפפערט מיט זייערע שטעלעס און אונטערגעווארפען זיך צו פאר־פאלגונגען, פארשיקונגען, ארעסטיים, געשטעלט ווערען אויף דער שווארצער ליסטע און צו אלע אנדערע „מתנות", וואס די קאפי־טאליסטען האלטען גרייט פאר זייערע סטרייקענדע ארבייטער.

און ביז מיין לעצטען אטעם־צוג וועל איך האבען בלויז ליעבע און עהרע פאר די דאזיגע גרויסע העלדען.

מעהר מענשליכקייט, מעהר געפיהל פון ברידערליכקייט און אמת'ן קריסטענטום איז נעווען אין דיזער טאט, ווי אין די פוסטע פרעטענזיעס און הארצלאזע דרשות פון די תלמידים פון גאלדענעם אפגאט, וואס זיינען ארוים מיט גוואלט געגען דער טאט. די דאזיגע טאט וועט שיינען און פארשפרייטען ליכט און גלויבען לאנג נאך דעם, ווי די דאלאר־פארעהרער וועלען פארדעקט ווערען מיט'ן שטויב פון פארגעסענהייט.

ווען דער סטאליער פון נצרת וואלט אין יענער צייט געווען אין שיקאגא, וואלט ער געווען אויף דער זייט פון די ארעמע, פון די שווער־ליידענדע און באליידיגטע און ער וואלט ערקלערט קריג צו זייערע אונטערדריקער, און ער וואלט פארשיקט געווארען אין געפענגניש פאר „קאנטעמפט אוו קאורט" פון פרעזידענט קליוולאנד'ס אדמיניסטראציע.

פרעזידענט קליוולאנד זאגט, אז מיר זיינען אונטערדריקט געווארען, ווייל מיר האבען פארבראכען דאס שערמאן אנטי־טראסט געזעץ. וועט ער זיין אזוי פריינדליך און אונז אויך ערקלערען, וועלכע אנדערע טראסטס זיינען גע'משפט געווארען דערפאר און וועלכע קאפיטאליסטען זיינען פארשיקט געווארען אין געפענגניש אונטער זיין אדמיניסטראציע?

אנערקענונג צו אלטגעלד.

צעהן יאהר האט ער געווארט מיט זיינע פארלוימדונגען אויף דער עהרע פון דזשאהן פ. אלטגעלד, און אויב דיזער פאטריאטישער שטאאטסמאן וואלט ניט געפאלען דינענדיג דאס פאלק און ער וואלט נאך דא געווען און געקאנט פארטיידיגען זיך, איז זעהר צווייפעלהאפט צי דער עקס־פרעזידענט וואלט געוואגט איהם צו אטאקירען.

צו מיין באדויערן האב איך דא קיין פלאץ ניט צו ברייננען זיינע פייערדיגע צושריפטען צו פרעזידענט קליוולאנד, אדער כאטש אויסצוגען פון זיין מייסטערהאפטע רעדע וועגען „א רעגירונג פון אינדזשאנקשאנס".

זיין אנדענקונג דאַרף קיין פאַרטיידיגונג ניט האָבען און וואָלט עס נויטיג געווען, וואָלט איך בעסער געקאָנט איהם פאַרטיידיגען, ווי זיך אליין. ער האָט קיינמאָל ניט געשאָנעוועט די מאַגנאַטען פון קאַפּיטאַל, ער האָט ניט געמאַכט קיינע קאָמפּראָמיסען מיט זיין געוויסען, ער איז געווען ענטשלאָסען אין זיין איבערגעבענהייט צום אמת און אין זיין טרייהייט צו דער גערעכטיגקייט, און מיט אַלע זיינע קרעפטען האָט ער געזוכט צו דינען דעם פאָלק און דאָס פאָלק וועט איהם מיט עהרע און ליעבע געדיינקען אַלס איינעם פון די אמת׳ע מענשען, אַלס איינעם מיט א גרויסער נשמה אין א צייט פון עגאָאיזם און געמיינהייט.

דער שיקאַגאָ׳ער סטרייק איז נאָך ניט פאַרענדיגט און דאָס „לעצטע וואָרט“ דאַרף ערשט געזאָגט ווערען.

טרייד־יוניאָניזם און סאָציאַליזם.

די היינטיגע ארבייטער באוועגונג איז א פּראָדוקט פון דער פארגאַנגענהייט; זי האָט אָבער אין זיך די אייגענאַרטיגקייט פון אונזער צייט. זי איז אינטערנאַציאָנאַל, זי איז א וועלט־באַפריי־ענדע מאַכט, וועלכע צינדט אָן הערצער מיט'ן גלויבען אין איהר באַפרייאונגס־מיסיאָן.

דער יוניאָניזם אינ'ם מאָדערנעם זין, איז ערשט הונדערט יאָהר אַלט; אין די פאראייניגטע שטאַאטען, ווי אין אַנדערע לענ־דער, איז די טרייד־יוניאָן באוועגונג אויסגעוואַקסען צוזאַמען מיט דער אינדוסטריעלער געזעלשאַפט. אינ'ם קאָלאָניאַלען פעריאָד פון אונזער געשיכטע, ווען ערד ארבייט איז געוועזען די וויכטיגסטע באַשעפטיגונג, יעדע ארבייט — האַנט ארבייט, געצייג — זעהר איינפאַכע, וואַרשטאַטען קליינע, און דער ארבייטער — זיין אייגע־נער בעל־הבית, האָט ניט געקענט זיין און איז פאַקטיש ניט געווע־זען קיין שום טרייד־יוניניסטישע בעוועגונג צווישען די ארבייטער.

אָבער די גוטע, אַלטע צייטען זענען פערשוואונדען. די מאַשין איז געקומען, און האָט געמאַכט אַן איבערקעהרעניש אין דער פּראָ־דוקציע. אויפ'ן אָרט פונ'ם דאָרפישען אָדער קליינשטעדטעלדיגען וואַרשטאַט'על האָט זיך שטאָלץ און פעסט אַנידערגעשטעלט די גרויסע פאַבריק. די ארבייטער לויפען אין די פאַבריקען, אַלע זוכען ארבייט, אַלע קאָנקורירען מיט אַלע, און בעלנים אויף זייער אר־ביימס־קראַפט זענען גאָר וועניג פאַראַן, אָדער גאָר ניטאָ. וואָס טוט מען? איצט הויבען זיי אָן צו פערשטעהן, אַז אַלס ארבייטער, מענ־שען אָהן אייגענטהום, זענען זיי ביי די קאַפּיטאַליסטען אין די הענד, און מוזען זיך פעראייניגען געגען זיי. זיי דערפיהלען די נויטיגקייט פון פּראָפעסיאָנעלער אָרגאַניזאַציע, און די באוועגונג וואַקסט אַלץ שטאַרקער, טריט ביי טריט מיט דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסט־ריע, און ווערט א מאַכט אינ'ם קאַמפּף פון ארבייט און קאַפּיטאַל.

פּראָפעסאָר ר. ט. אילאַי באַשרייבט יענע צייט מיט פאָלגענדע ווערטער: „אינ'ם קאָלאָניאַלען פעריאָד פון אַמעריקאַנער געשיכטע

איז ניטאָ קיין סימן פון הייגטיגען טרייד־יוניאָניזם. עס איז ניט שווער צו פאַרשטעהן, אַז אין יענער צייט איז אַן אָרגאַניזאַציע פון ארבייט געוועזען אָדער אינגאַנצען איבעריג, אָדער כמעט איבעריג. דאָס ביסעל, וואָס מען האָט פּראָדוצירט איז בעשטאַנען דער עיקר פון געברויך־פּראָדוקטען: קליידער האָט מען געשפּינט און געוועבט און גענעהט אין דער אייגענער בעל־הבית׳ישקייט; די איינציגע בעל־מלאכות זיינען געווען דער שמיד, דער שוסטער, דער שלאָסער. זיי האָבען געארבייט אין אייגענע ווארשטאַטען אליין, אָדער נאָך מיט א געזעלען, און דער געזעל האָט געהאָפּט אין א פּאָר יאָהר ווערען אליין א באַלעבאָס.

אזוי האָט אויסגעזעהן דאָס אמעריקאַנער עקאָנאָמישע לעבען סוף אכטצעהנטען יאָהרהונדערט. אָנהויב נייַנצעהנטען ענדערט זיך אלעס. די אינדוסטריע פערשפּרייט זיך, די מאַשין רייסט זיך אריין אלץ אין נייע פּראָדוקציאָנס־צווייגען. די ארבייטער אָרגאַניזירען זיך ביסלעכווייז, און פּרובען עפּעס טהאָן, כדי צו העכערען דעם קליינעם לוין און פארבעסערען זייערע ארבייטס־באַדינגונגען. אינטערעסאַנט איז די געשיכטע פון׳ם ערשטען סטרייק; פּראָפעסאָר אילאי דערצעהלט: „דעם אנזעהן פון א הייגטיגען סטרייק האָט געהאַט די פאָלגענדע פּאַסירונג אינ׳ם יאָהר 1802. די נויאָרקער זיינען ניט געווען צופריעדען מיט זייערע צעהן דאָלאר א מאָנאַט און האָבען געפאָדערט פיער דאָלאר מעהר; זיי האָבען ענטזאַגט זיך צו ארבייטען, זיינען, ווי מען דערצעהלט, ארומגעגאַנגען איבערן שטאָדט מיט מוזיק, האָבען געצוואונגען די מאַטראָזען, וואָס האָבען געארבייט אויף די אַלטע באַדינגונגען, אוועקגעהן פון די שיפען און צושטעהן צו זיי. אין יענער צייט אָבער זיינען נאָך אין אלע אייראָפּעאישע לענדער געווען אין קראַפט די שטרענגע געזעצען וועגען פאַראיינען און געהיימע חברות, וועלכע האָבען יעדען געמיינשאַפטליכען טריט פון די ארבייטער באַשטראָפט אלס פאַרברעכען. די פּאָליציי האָט זיך גענומען יאָגען נאָך די דעמאָנסטראַנטען, פאַרטריבען זיי, ארעסטירט דעם פיהרער, און א סוף געמאַכט צו דעם דאָזיגען עלטסטען ארבייטער סטרייק אין די פאַראייניגטע שטאַאטען“.

הערענדיג די געשיכטע, קען זיך אויסדוכטען, אַז דאָס האָט

געטראָפען נעכטען, און ניט מיט אַריבער הונדערט יאָהר צוריק. די אַלע פאַראיינס־געזעצען זיינען שוין לאַנג בטול, אָבער דער אַרבייטער פיהרער האָט איצט ניט וויינינגער צרות, ווי אמאָל. העלפט ניט די פּאָליציי, מישט זיך אַריין דער ריכטער, איינס־צוויי ווערט דעם אַרבייטער'ס ווידערשטאַנד געבראָכען, און אַ סוף פונ'ם קאַמף.

די טרייד יוניאָן איז אין אָנהויב געווען אַ שוואַכע, קליינע, לאָקאַלע אָרגאַניזאַציע. זי האָט זיך געהאַלטען אָבער אין איין ענטוויקלען, און איז דערגאַנגען צו דער איצטיגער מדרגה פון אַ גרויסער נאַציאָנאַלער קערפּערשאַפט. אמאָל האָט זי פאַראייניגט אַרום זיך אַ קליינע גרופּע האַנט־אַרבייטער, וואָס ווערען עקספּלואַטירט פון אַ קליינעם קאַפּיטאַליסט. היינט שטעהען אין די טרייד־יוניאָניסטישע רייהען גרויסע אַרמייען פון אָרגאַניזירטע, פעדערירטע אַרבייטער פון גרויסע אינדוסטריען, וואָס פלעגען ווערען קאָנטראָלירט פון מעכטיגע טראַסטען און קאָרפּאָראַציעס. די נויט האָט געצוואונגען די אַרבייטער צו אָרגאַניזירען זיך, און וואָס שנעלער עס געהט צו די אינדוסטריעלע ענטוויקלונג און די עקאָנאָמישע אָפּהענגיגקייט פון די אַרבייטער וואַקסט, אַלץ שטאַרקערע אויסזיכטען אויף ערפאָלג האָט די אָרגאַניזאַציע פון די טרייד־יוניאָנס.

מיט הונדערט יאָהר צוריק פלעגט אַ לעהר אינגעל אָפּאַרבייטען ביים בעל־מלאכה זיינע פיר יאָהר און האָט געקאָנט ווערען מיט דערצייט אַ מייסטער, ווי אַלע. דאָס געצייג איז געווען זיין אייגענס; דאָס ביסעל רויה מאַטעריאַל, וואָס ער האָט געדאַרפט האָבען, האָט ער זיך לייכט געקענט פאַרשאַפען. רוהיג האָט ער זיך געטאָן זיין אַרבייט און געלעבט פון איהר. אָרים, אָבער אומאָפּהענגיג. אמת איז, אַז אַרבייטענדיג מיט הוילע הענט אָדער איינפאַכע געצייג, האָט דער בעל־מלאכה געמוזט זיך שטאַרק אָנשטרייגגען, אַרבייטען אַ צוועלף־פופצעהן שעה אַ טאָג, כדי צו פאַרדינען דאָס נויטיגע פאַר זיך און זיין פאַמיליע. זיין אַרבייט איז געווען ווענינ פּראָדוקטיוו, זיין גאַנצע צייט האָט ער אָפּגעגעבען דער באַפרידיגונג פון זיינע מאַטעריעלע באַדערפנישען; קיין פרייע מינוט האָט ער ניט געהאַט. ער האָט ניט געוואוסט פון רוה, געזעליגקייט, גייסטיגע אַרבייט. ער

האָט אָבער יע נעהאַט פּאָליטישע פרייהייט, איז געווען עקאָנאָמיש כמעט אומאבהענגיג, באַנוצט זיך כמעט מיט'ן גאַנצען פּראָדוקט פון זיין ארבייט און געלעבט אַ שטילען, איינפאכען, רוהיגען לעבען ביז'ן סוף פון זיינע טעג.

די פּאַראייניגטע שטאַאַטען איז נאָך דעמאָלט געווען אַ לאַנד פון צוקונפט. אומענדליכע שטרעקען פעטע, נאָך ניט פארבאַפּטע ערד, האָבען צוגעצויגען דעם איינוואַנדערער. עס איז געווען גענוג רוים און זון, ערד און געלעגענהייטען פאר יעדען איינעם. אמת, דאָס לאַנד האָט נאָך ניט געוואוסט פון מיליאָנערען — אָבער אויך ניט פון טרעמפּס. די צוויי טיפּען זיינען פּראָדוקטען פון דעם זעלבען קאַפּיטאַליסטישען סיסטעם,ביידע לעבען זיי אויפ'ן חשבון פונ'ם אַרבייטער־קלאַס. געקומען אין איין צייט, וועלען זיי פאַר־שווינדען אין איין צייט, צוזאַמען מיט'ן גאַנצען קאַפּיטאַליסטישען סיסטעם.

די איינפיהרונג פון מאשינען אין דער אינדוסטריע האָט ארויס־גערופען גרויסע ענדערונגען אינ'ם בוי פון דער גאַנצער געזעל־שאַפט. איגנאַנצען האָט זיך איבערגעאַנדערשט די לאַגע פונ'ם אַרבייטער; פונ'ם אומאַפּהענגיגען בעל־מלאכה אָדער קליינער אונ־טערנעמער, איז געוואָרען אַן אַפּהענגיגער לוין־שקלאַף. די מאשין איז עפּעס ווי אריינגעשפּרונגען אינ'ם אינדוסטריעלען לעבען, און האָט פארטריבען דעם ארבייטער מיט זיינע פעהיגקייטען, קונצען און קונסט, און דאָס איינפאכע ארבייטס־געצייג מיט זיין אינדי־ווידועלען פּרצוף פּנים. אַלץ גרעסער ווערט די אַפּהענגיגקייט פונ'ם ארבייטער־קלאַס, אָבער אויך אַלץ נעהענטער זיין באַפרייאונג. די פריהערדיגע איזאָלירטע, אָפּגעריסענע איינער פונ'ם אַנדערן בעל־מלאכות, וואָס האָבען געלעבט יעדער אין זיין ווינקעל, זיינען צו־זאַמענגעגאָסען געוואָרען אין אָרגאַניזמען פון פאַראייניגטער אר־בייט, וואָס גרייטען צו די גרויסע סאָציאַלע רעוואָלוציע.

די טרייד־יוניאָן באַוועגונג ווערט עפּעס באַשטימטעס. פריי־הער זיינען די אומאָרגאַניזירטע ארבייטער געווען קאָנקורענטען אויפ'ן ארבייטס־מאַרק און שקלאַפען אין דער פאַבריק; הפקר זיי־נען געווען זייערע שכירות, זייער ארבייטס־טאָג. איצט וועהט

א נייער גייסט אין די ארבייטער־רייהען. „כאַראַקטעריסטיש איז — דערצעהלט פּראָפעסאָר אילאַי — א רעדע, וואָס איז געהאַלטען געוואָרען דעצעמבער 1833 פונ׳ם פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע טרייד־יוניאָנען פון שטאָדט ניו יאָרק, מור. דאָס איז געוועזן, ווי דער נאָמען אליין באַווייזט, א פאַראייניגונג פון יוניאָנס פון פאַרשידענע פאַכען און פּראָפעסיעס אין ניו יאָרק און ארומיגער געגענד; דער ערשטער אין איהר ארט, אויף וויפיעל איך ווייס. מור׳ס רעדע איז פיעל מאָדערנער אין טאָן, ווי די מייסטע ערקלערונגען פון די ארבייטער פיהרער פון יענער צייט. אין יענער רעדע ווערט געזאָגט, אַז דער צוועק פון די פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס איז צו פאַרהיטען די נאַטירליכע און פּאָליטישע רעכט פון די ארבייטער, שיצען זיך געגען די אָנפאַלען פון דער אריסטאָקראַטיע, אויפהויבען דעם מאָראַלען און גייסטיגען צושטאַנד פון די ארבייטער, אויסבעסערען די עקאָנאָמישע באַדינגונגען, פאַרקלענערען די אונטערשיידונגס־ליניען צווישען ארבייטער און אונטערנעמער, באַפעסטיגען די עהרע און ווירדע פון אונזערע פּראָפעסיעס אויף א זיכערען און פערמאַנענטען באַזיס, און פאַרגרינגערען די ליידען פון די ארבייטסקלאַס". אין דער דאָזיגער רעדע ווערען שוין קלאָר פאָרמולירט די אויפגאַבען פונ׳ם טרייד־יוניאָניזם. שוין אין די דרייסיגער יאָהרען האָבען די ארבייטער געמוזט זיך פאַראייניגען צוליעב דער פאַרטיידיגונג פון זייערע אינטערעסען. דערווייל פאַרטיידיגען זיך די ארבייטער, ווילען פאַרבעסערען זייער עקאָנאָמישע לאַגע; פונ׳ם פּאָליטישען קאַמף טראַכטען זיי נאָך ניט; זיי פאַרשטעהען נאָך ניט, אַז ס׳איז נויטיג אָפּצושאַפען דאָס גאַנצע לוין־סיסטעם, אַז דאָס איז דער איינציגער וועג צו אמת׳ער פרייהייט. דאָס לוין־סיסטעם ענטוויקעלט זיך אָבער און וועט זיי לערנען, וואָס זיי האָבען צו טאָן; פונ׳ם עקאָנאָמישען קאַמף וועלען זיי סוף כל סוף איבערגעהן צום פּאָליטישען.

דער קאַפּיטאַל צענטראַליזירט זיך, די אינדוסטריע ווערט אָרגאַניזירט אין א גרעסערען מאַסשטאַב — און דער יוניאָניזם שטעהט ניט אָפּ. אלץ מעהר פאַכען טרעטען אריין אין די רייהען, און הויבען אויף הויך די פאָהן פון עקאָנאָמישער סאָלידאַריטעט. די

מלחמה איז אין פולען גאנג, סטרייקען, לאַקאוטען הערען ניט אויף. אמאָל געווינען די ארבייטער, עפטער אָבער פארלירען זיי די שלאכט, ווערען אָן דעם מוט, אנטלויפען פון דער טרייד־יוניאָן, אָבער זיי ווען קומען צוריק, ווידער פרובען גליק ביז׳ן לעצטען, גרויסען נצחון.

טרייד־יוניאָניזם.

די טרייד יוניאָניסטישע באוועגונג איז געוואָרען א גרויסע מאכט אין די פאראייניגטע שטאאטען. נאָך דער בירגער מלחמה האָט אינדוסטריע און האנדעל גענומען בליהען, און טרייד־יוניאָנען זיינען ענטשטאנען אין אלע עקען לאנד. עס האָבען זיך געמעהרט די לאָקאלע אָרגאניזאציעס פון איין פאך, פאראייניגט זיך אין נאַציאָנאלע קערפערשאפטען, און פעדערירט זיך אין נאציאָנאלע און אינטערנאציאָנאלע גרופּירונגען. סוף ניינצעהנטען יאָהרהונדערט באמערקט זיך א אונגעהייער גרויסע און שנעלע קאָנצענטראציע פון קאפיטאל און א נאָך ניט געוועזענע אינדוסטריעלע אקטיוויטעט. האנט אין האנט מיט דער דאָזיגער ענטוויקלונג געהט דער וואוקס פון דער טרייד־יוניאָניסטישער באוועגונג. אין די ערשטע יאָהרען פונ׳ם נייען יאָהרהונדערט פארשפרייט זיך די באוועגונג נאָך מיט א גרעסערער מאכט; דער שטראָם פון טרייד־יוניאָניזם פארפלייצט דאָס גאנצע לאנד, ווערט טיפער און טיפער, און לאכט זיך אויס פון אלע שטערונגען, וואָס דער קאפיטאליסטישער קלאַס לייגט איהם אין וועג. קיין קראפט קען ניט איינהאלטען זיין גאנג, אָדער פאר־שטאָפּען זיינע קוועלען.

די געשיכטע פון די לעצטע דרייסיג יאָהר טרייד־יוניאָניסטי־שער באוועגונג איז א זעהר שפאנענדע. אָרגאניזאציעס ענטשטע־הען און פארגעהען, שלאכטען ווערען געוואונען און — פארלוירען. אלע מעגליכע מיטלען, וואָס דער שארפזין פון א הערשענדען קלאַס קען נור אויסטראכטען, ווערען אָנגעווענדעט, כדי צו טויטען די באוועגונג — דאָס אלץ העלפט ניט. די באוועגונג געהט זיך איהר וועג. די אָרגאניזאציאָנס־פאָרמען ווערען אלץ פאלקאָמענער, די אויפפאסונג פון די אויפגאבען — אלץ א טיפערע. די אומענדליכע

סטרייקען, באָיקאָטען, לאָקאוטען, וואָס זיינען אָפט פארבונדען מיט געוואַלדטאַטען, דערצעהלען א טרויעריגע געשיכטע פון א קלאַסען־קאַמף, וואָס צורודערט די געזעלשאַפט, און וועט פארשווינדען אינ־איינעם מיט דער היינטיגער געזעלשאַפטס־אָרדנונג.

דער סך הכל איז, אז קיין ארבייטער־סטרייק איז נאָך ניט פאר־לאָרען געגאַנגען, און די באַוועגונג קען ניט פארטיליגט ווערען. די טעג פון מפּלות וועלען ברענגען זייער פרוכט, און די וואונדען זיי־נען ניט טויט־וואונדען, נאָר שטילע עדות פונ'ם קומנדען נצחון.

וואָס האָט די יוניאָן געגעבען צו ארבייטער?

פונ'ם ערשטען טאָג אָן האָט זי געפּריידיגט די נויטיגקייט פון סאָלידאַריטעט, געוועקט האָפנונגען אינ'ם הארצען פונ'ם ענ־טוישטען און דערשלאָגענעם ארבייטער, אויסגעגליכען זיין איינגע־בויגענעם רוקען און אָפּגעווענדעט זיין קוק פון די קליינליכע אינ־טערעסען פון דער מינוט צו די גרויסע הערליכע אויפגאַבען פונ'ם קלאַס.

די יוניאָן האָט אָנגעפיהרט דעם ארבייטער'ס קאַמף אויף טוי־זענטער שלאַכטפעלדער. איינמאָל געשלאָגען, האָט זי ווידער און ווידער פאראייניגט די קרעפטען, ניט געלאָזט דעם שונא רוהען, געפאַלען און — אָנגעפאַלען, שטרעבענדיג צום זיג.

די יוניאָן האָט פריהער פאר אַלעמען געלערנט דעם ארבייטער דאָס וויכטיגסטע וואָס ער דאַרף וויסען, נעמליך, אז זיינע אינ־טערעסען זיינען פארבונדען מיט די אינטערעסען פון זיין קלאַס, אז קיין וויכטיגע ענדערונג אינ'ם איינצעלנעמ'ס לאַגע איז ניט מעג־ליך, כל זמן דער גאַנצער קלאַס איז נאָך פארשקלאַפט.

די יוניאָן איז געווען אַן עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציע, אָבער אויך א מאָראַלישע קראַפט. זי האָט געפאָדערט פונ'ם ארבייטער ער זאָל דיינקען זעלבסטשטענדיג, גלויבען אין זיך, זיין שטאָלץ, ברייינגען אָפּפער אינ'ם קאַמף פאר זיין פערזענליכקייט און אינ־טערען, זיין סאָלידאַריש מיט די חברים, און קעמפען פאר זייערע אינטערעסען, ווי פאר זיינע אייגענע.

פארשטעהט זיך, די יוניאָן האָט ניט דערגרייכט דאָס אַלץ, וואָס זי האָט געדאַרפט דערגרייכען, אָבער פיעל האָט זי געטאָן,

און טוט. די טרייד־יוניאָניסטישע באַוועגונג האָט ניט ערפילט אַלע אונזערע האָפנונגען, אָבער דערפאַר טאָר מען זי ניט מבטל זיין. דאָס ערגסטע אין וואָס מיר קענען זי באַשולדיגען איז דאָס, וואָס זי איז אָפּגעשטאַנען פון דער צייט, האָט ניט אין זיך דעם פּראָגרעסיווען גייסט, אָהן וועלכען זי קען זיך ניט דערהויבען צו אַ העכערער מדרגה און ברייגנען דעם מאַקסימום נוצען. די אורזאַכען פון דער ערשיינונג וועלען מיר פּרובען צו פאַרשטעהן.

ווען די אַרבייטער האָבען אָרגאַניזירט יוניאָנס, האָבען די קאַפּיטאַליסטען געטאָן אַלעס, וואָס זיי האָבען געקענט צו דערשטיקען די רעבעליאָן. זיי האָבען אָבער ניט געקענט אויסלעשען דעם פייער; פונ'ם גליהענדען אש רייסען זיך אַרויס פונקען אַלץ שטאַרקער. דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס איז אַנגעשראָקען; די קלוגערע, וואָס האָבען געהאַט אַ טיפערען קוק, האָבען פאַרשטאַנען, אַז אויסראָטען די יוניאָן־באַוועגונג איז אוממעגליך. זיי האָבען געביטען די טאַקטיק, ניט געבייזערט זיך מעהר, נאָר פאַרקעהרט, פיין, ליעבליך געשמייכעלט, און געבענשט די גרעסטע ברכה פונ'ם יאָהרהונדערט, די טרייד יוניאָניסטישע באַוועגונג. ניט קענענדיג אָפּשטעלען די באַוועגונג, האָבען זיי באַשלאָסען אריינצונעמען זי אין זייערע הענט און פיהרען זי אין גוטע, פרומע, אומשולדיגע וועגען. דאָס איז געווען מאַרק האַננאַ'ס פּאָליטיק.

מאַרק האַננאַ האָט געהאַט דאָס פאַרטרויען פונ'ם קאַפּיטאַליסטישען קלאַס, איז אַנערקענט געוואָרען פאַר אַ פיהרער. זיין קלוגע דיפּלאָמאַטיע, זיין שאַרפער קוק אויף די אַרבייטער באַוועגונג איז געפעלען די מאַגנאַטען פון קאַפּיטאַל.

מאַרק האַננאַ האָט אָרגאַניזירט די באַריהמטע „סיוויק פעדערײשאָן", איז געוואָרען דער פּרעזידענט איהרער, און באַשטימט אַלס זיינע „לייטענאַנטען" די פיהרער פון די גרעסטע טרייד־יוניאָנען. ער האָט זיך באַנגענט מיט זיינע „לייטענאַנטען" ווי מיט גלייכע, זיך פאָטאָגראַפירט אויף איין בילד, געזאָגט חכמות, געשפּאַסט און גוט־ברודעריש געדריקט זיי די הענט. מיט אַמאָל איז ער געוואָרען דער אָפּגאָט פון וואָל סטריט. צו זיין שטימע הערען

זיך אַלע צו. ער איז דער פּראָפעט פון זיין קלאַס, דער פייער־זייל פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט.

מאַרק האַננא האָט ניט דערלעבט די פאַרווירקליכונג פון זיין חלום, פונ'ם גוטהאַרציגען, גוטמוטיגען קאַפּיטאַליזם. עס האָט זיך אויך ניט דערפילט דער וואונש פון זייערע טרייד־יוניאָניסטישע נאָכשלעפּער און קאַפּיטאַליסטישע פריינד: ער איז ניט געוואָרען פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען. דערפאַר האָט ער נאָך מיט זיינע אייגענע אויגען געזעהן די וואָלקען פון סאָציאַלער רע־וואָלוציע אויפ'ן פּאָליטישען הימעל, און געוואָלט אָפּווענדען די געפאַהר, אָדער כאָטש אָפּלייגען דעם קריזיס. האַננאַ'ן האָט ניט געשמעקט א מאָדערנע, רעוואָלוציאָנערע טרייד־יוניאָניסטישע באַ־וועגונג. די טרייד־יוניאָניסטישע אָרגאַניזאַצעס דאַרפען זיין ריין טרייד־יוניאָניסטישע, אָפּהיטען אַלע אַמאָליגע ענגע טראַדיציעס, ניט בייטען, חלילה, די טאַקטיק אָדער פאָרמען פון קאַמף, אָרגאַ־ניזאַציע, אַנטלויפען פון פּאָליטיק ווי פון פייער, און זיין פאַרזיכ־טיג, ניט אָננעמען זיך מיט סאָציאַליזם, דעם פּעסט פון דער צייט, וואָס איהר אָטעם איז צופאַלונג, און יעדער ריהר — טויט.

דאָס איז אויך די פּאָליטיק פון האַננאַ'ס וויניגער באַגאַבטע תלמידים, וואָס זעצען פאָרט זיין אַרבייט. ניט אַנדערש קוקט אויפ'ן יוניאָניזם דער צייטונגס־מאַן, דער גלח און דער פּאָליטיקאַן. און דאָס שעדליכסטע איז, וואָס דאָס איז אויך די פּאָליטיק פון די פיה־רער פון דער טרייד־יוניאָניסטישער באַוועגונג, וואָס זיינען גלייכ־צייטיג די „לייטענאַנטען" פון קאַפּיטאַל, און די פיהרער פון די אַרבייטער און ווילען פאַראייניגען דאָס אוממעגליכע, די ענטגע־געגעזעצטע אינטערעסען פון די פיינדליכע קלאַסען. מיר ווילען ניט זאָגען, אַז די דאָזיגע אַרבייט־פיהרער זיינען קאָרופּטע און פאַרקויפטע מענשען. אָפט הערען מיר אַזעלכע באַשולדיגונגען, אָבער לויט אונזער ערפאַהרונג זיינען עס מייסטענס אומגערעכטע און גרונדלאָזע באַשולדיגונגען. מיר טאָרען ניט מאַכען אַזעלכע שווערע באַשולדיגונגען געגען א פיהרער, סיידען מיר זיינען איי־בערצייגט, און האָבען זיכערע באַווייזען, אַז ער איז שולדיג. דאָס אָבער מעגען מיר זיכער זאָגען, אַז די דאָזיגע אַרבייטער־פיהרער

האָבען מורא צו קריגען זיך מיט די קאפּיטאַליסטען, אַנהויבען מיט זיי. מיט ניט דער ארבייטער־פיהרער דעם ווילען פון די קאפּיטאַליסטען, איז ער ניט גענוג בויגיג, ווערט זיין פּאָפּולאַריטעט אין די קאפּיטאַליסטישע קרייזען אָפּגעשוואַכט, און ער ווערט גאָר שנעל א פיהרער — אָהן אַן אָרגאַניזאַציע און אמט.

פּעטער מ. ארטור, פון דער ברודערשאַפט פון לאָקאָמאָטיוו מאַשיניסטען איז געווען א כאַראַקטעריסטישער פאַרטרעטער פון דעם דאָזיגען טיפּ ארבייטער־פיהרער. אָפט האָט ער געהאַט געגען זיך די שטאַרקסטע אָפּאָזיציע פון די ארבייטער, אָבער ער איז געווען א חשוב'ער מענש ביי די אייזענבאַהן־קאָרפּאָראַציעס. און עס איז פּאַקטיש געווען אוממעגליך פּטור צו ווערען פון איהם. וואָלט ער געווען א ראַדיקאַל, געשטאַנען אין גאַנצען אויף דער זייט פון די מאַשיניסטען, וואָלט שוין פון איהם לאַנג קיין זכר ניט געבליבען אין זיין יוניאָן.

א שעדליכע ווירקונג אויפ'ן ארבייטער־פיהרער האָט אויך די קאפּיטאַליסטישע פּרעסע; זי רעדט איהם איבער מיט איהרע האָניג־זיסע רייד, טעראָריזירט איהם מיט איהרע אָנפאַלען, מאַכט איהם אומזיכער, קנעכטיש און דערשראָקען.

די היינטיגע טרייד־יוניאָניסטישע באַוועגונג האָט ניט ווייניג שונאים, אינווענייגסטע און אויסווענייגסטע. אנדערע פאַלען אָן אויפ'ן טרייד־יוניאָניזם אָפען, אנדערע — באַהאַלטענערהייט. אַלע האָבען אָבער איין ציעל: א תל צו מאַכען פון דער גאַנצער באַוועגונג, אָדער אָפּשוואַכען איהר מעגליכע קאַמפּס־קראַפט. זיי שטעלען זי פאַר אין א פאַלשען ליכט, און דיסקרעדיטירען די אמת'ע פריינד פונ'ם יוניאָניזם, וואָס האָבען ניט קיין מורא פאַר די קאַפּיטאַליסטען און האַלטען אין איין אָנווייזען די איינציגע, אמת'ע ריכטונג, וואָס פיהרט צום זיעג פונ'ם ארבייטער־קלאַס.

די אָפענע שונאים פונ'ם יוניאָניזם האָבען די לעצטע פּאָר יאָהר איינגעפיהרט נייע, אומגעוועהנליכע קאַמפּס־מיטלען. פּריוואַט־ארמייען, פינקערטאָנער, פּריוואַט־פּאָליציסטען זיינען אראָפּ פון מאַרק. צו וואָס דאַרף מען גוואַלד־טאַטען? טוען דאָך די געריכטען דאָס זעלבע, אָהן טומעל, סיסטעמאַטיש, זיכער. דאָס

נייע מיטעל איז: אינדזשאָנקשאָן, שטענדיג טרעפט עס אין ציעל, קיינער קען ניט אנטרונען ווערען פון איהר. די קאפּיטאַליסטען קאָנטראָלירען פאָלשטענדיג די אינדזשאָנקשאָן־אַרטילעריע; דער ריכטער דאַרף נור אָנלאָדען די אינדזשאָנקשאָן־קאַנאָנען, און די ארבייטער צולויפען זיך.

ביסלעכווייז רייסט זיך די אינדזשאָנקשאָן אריין אַלץ שטאַר־קער אינ'ם עקאָנאָמישען קאַמף, וואָס ווערט אָנגעפיהרט פון די טרייד־יוניאָנס. זי באַגרענעצט די רעכט פון דער אָרגאַניזאַציע, שוואַכט אָפּ איהר קראַפט, גראָבט אונטער איהר עקזיסטענץ. דאָס טוט דאָס געריכט אינ'ם נאָמען פון אינסטיטוציעס, וואָס אָנשטאָט צו באַשיצען, האָט עס זיי פאַררעטען אומפאַרשעמט אין די אינ־טערעסען פון די מאַגנאַטען פון קאַפּיטאַל.

מען האָט ארויסגעגעבען אינדזשאָנקשאָנס וואָס האָבען פאַר־באָטען גאַנצע אָרגאַניזאַציעס און זייערע מיטגליעדער צו סטריי־קען, באָיקאָטירען אימיצען, העלפען מאַטעריעל חברים־סטרייקער, שטיצען אייגענע מיטגלידער. זיי האָבען פאַרזאָגט ארבייטער ניט צו וואָגען ארויסצוטרייבען שפּיאָנען פון דער אָרגאַניזאַציע, ארומ־געהן איבער'ן טראָטואַר, אָפּהאַלטען מיטינגען, פאַרזאַמלען זיך אין עפענטליכע פּלעצער, ריידען מיט ארבייטער, וואָס האָבען פאַרנומען אָדער ווילען פאַרנעמען זייער אָרט. זיי האָבען געשראָקען מיט גרויסע שטראָפען פאַר טאָן וואָס ניט איז צו באַגרענעצען דאָס זעלבסט פאַרשטענדליכע רעכט פונ'ם קאַפּיטאַליסט צו אָרגאַניזי־רען זיין פאַבריק ווי ער וויל און פיהרען זיך ווי עס לוינט זיך איהם בעסער.

די געריכטען האָבען ארויסגעריסען פונ'ם ארבייטער'ס האַנט יעדען געוועהר אין עקאָנאָמישען קאַמף און איבערגעגעבען איהם, אָן אומבאַשיצטען, צו עקספּלואַטאַטאָרען אין די הענט. די גע־ריכטען זיינען דערגאַנגען אַזוי ווייט אין זייער אונטערדריקונגס־פּאָליטיק, אז די ארבייטער האָבען זיך געמוזט דערמאָנען אָן דער פּאָליטישער קראַפט, וואָס איז געווען שטאַרק ניט נור צו ענטוואַפּ־נען דעם שונא, נאָר צו פאַרטרייבען איהם אינגאַנצען פונ'ם שלאַכטפעלד. זיי הויבען אָן צו פאַרשטעהן דעם קלאַסען־כאַראַק־

טער פון אונזער קאפיטאליסטישער רעגירונג, זיי איבערצייגען זיך, אז די ארבייטער באוועגונג מוז זיין אויך א פאליטישע באוועגונג, אז דער ארבייטער קלאס מוז זיך ארגאניזירען פאליטיש, אינ'ם קאמף מיט דער קאפיטאליסטישער רעגירונג און געזעלשאפטס־ארדנונג.

לאנגזאם לערנען די יוניאניסטען, אבער סוף כל סוף מוזען זיי קלינער ווערען פון די קלעפ, וואס זיי כאפען פון אלעמען, און זיי האבען נאך ניט אלע קלעפ געקראגען.

זיי האבען געזעהן: א דעמאקראטישער פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאאטען ברעכט די קאנסטיטוציע און שיקט ארי־בער פעדעראלע סאלדאטען אין אן אויטאנאמען שטאאט צו אונ־טערדריקען די ארגאניזאציע פון פרידליכע ארבייטער, ניט קוקענדיג אויפ'ן פראטעסט פונ'ם גאווערנאר פונ'ם שטאאט און איהר באַ־פעלקערונג.

זיי האבען געזעהן: א רעפובליקאנער פרעזידענט שטעהט אן א זייט און וויל ניט אריינמישען זיך, אין דער צייט ווען די מיליטערישע מאכט פונ'ם קאפיטאליסטען־קלאס כאפט פאר'ן האלז א פרייען שטאאט, רואינירט זיין אדמיניסטראציע און איז זיך שענדליך נוקם אן אומבאוואפענטע ארבייטער.

זיי האבען געזעהן: א געמישטער רעפובליקאניש־רעמאקרא־טישער קאנגרעס נעמט אן א מיליטער־פארשלאג, וואס מאכט פון יעדען פרייען בירגער א סאלדאט, און פונ'ם פרעזידענט — א מיליטערישען דיקטאטאר.

זיי האבען געזעהן: א קאנגרעס האלט אין איין צוזאגען גלי־קען ארבייטער־ארגאניזאציעס, און האלט ניט ווארט. מאכט דעם אנשטעל פון ארבייטער־פריינדליכקייט, זייענדיג פארבונדען מיט א פארשפרעכען ניט צו דערלאזען קיין שום געזעץ, וואס קען זיין ניצ־ליך די ארבייטער. דער שיקזאל פונ'ם אנטי־אינדזשאנקשאן־געז־זעץ און אכט שטונדיגען ארבייטס־טאג איז א גוטע אילוסטראציע פונ'ם פארראט צו די ארבייטען־אינטערעסען און פאלשקייט פון דער העכסטער געזעצגעבענדער קערפערשאפט פון לאנד.

זיי האבען געזעהן דעמאקראטישע און רעפובליקאנישע גאַ־

ווערנאָרס אַרויסרופענדיג מיליץ געגען אַרבייטער אויפ'ן פּאַרלאַנג
פון קאַפּיטאַליסטען.

זיי האָבען געזעהן גאָווערנאָרס, אַרעסטירענדיג אומגעזעצליך
פרידליכע אַרבייטער, פערשפּאַרענדיג זיי אין עקעלהאַפטע גע־
פענגנישען מיט'ן איינציגען צוועק פון צוברעכען זייערע יוניאָנס.

זיי האָבען זעזעהן דאָס העכסטע געריכט אין די הענט פון קאַ־
פּיטאַליסטען, טויב צו די פאָדערונגען פון די אַרבייטער. ריכ־
טער, געוועזענע קאָרפּאָראַציע־אַדוואָקאַטען, וואָס פאַרדאַנקען זייער
אַמט דער רעקאָמענדאַציע פון זייערע באַלעבאַטים, פּייערליך
דרש'נענדיג וועגען דער אומבאַפלעקטער ריינקייט פון אונזערע גע־
ריכטס אינסטיטוציעס.

זיי האָבען געזעהן די העכסטע געריכטען פון איינצעלנע
שטאַאַטען, ערקלערענדיג אומקאָנסטיטוציאָנעל די לעצטע רעשט
פון געזעץ, וואָס באַשיצען די אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס און זייערע
מיטגלידער.

דאָס און פיעל אַנדערעס האָבען די יוניאָניסטען געזעהן, און
נאָך וועלען זיי מוזען קוקען לאַנג און אויפמערקזאַם, איידער עס
וועלען זיך עפענען זייערע אויגען. אונז טוט וועה דאָס האַרץ, וואָס
צרות און פאַרפאָלגונגען נאָר קאָנען זיי פיהרען צום ציעל, אָבער
דאָס איז דער איינציגער וועג, וואָס מאַכט זיי זעהענדיג, דענקענ־
דיג, און אַ פאַקט איז, אַז יעדעס אומרעכט, וואָס ווערט געטאָן די
איינגע'עקש'טע יוניאָניסטען, דערנעהענטערט דעם טאָג פון זייער
פאָלשטענדיגער באַפרייאונג.

דער איינגער פאַך־יוניאָניזם פון דער פאַרגאַנגענהייט איז שוין
מעהר ניט צוגעפּאַסט צו היינטיגע באַדינגונגען. ווער ס'לייקענט
דאָס איז אַ בלינדער, וואָס זעהט ניט וואָס עס טוט זיך אַרום איהם.
האַלטען יעדען פאַך אין זיינע ד' אמות, אָפּטיילען איהם פון אַנ־
דערע אין דער צייט, וואָס די גרענעץ־ליניען צווישען פאַכען פאַר־
שווינדען, און זיי ווערען אַלע צומישט און פאַרבונדען אינ'ם פּראָ־
צעס פון דער אינדוסטריעלער ענטוויקלונג, איז ניט ווייניגער נאַ־
ריש און אַבסורד, ווי פּרובען אָפּטיילען פונאַנדער די וועלען פונ'ם
אייביג־שוימענדען ים.

אין א היינטיגער פאבריק ארבייטען צוזאמען מענשען פון הונדערטער פאכען; דער, וואס צוזאווארפט זיי אין הונדערטער פארשידענע זעלבסטשטענדיגע יוניאנס, ארגאניזירט ניט די ארבייטער, ער דעזארגאניזירט זיי. ער צוטיילט זיי, שוואכט אפ זייערע קרעפטען, רופט ארויס אומענדליכע צוזאמענשטויסען. די היינטיגע, איינציג־צוגעפאסטע ארגאניזאציאנס־פארם איז די אינדוסטריעלע; דער פאך האט זיך זיין אויטאנאמיע, זיינע רעכט, אבער העכער און בילכער זיינען די אינטערעסען פונ'ם גאנצען; קאנפליקטען זיינען מעגליך, אבער זיי קענען אויסגעמידען ווערען. די אלטע פאך־ארגאניזאציע אבער איז נור אן אנדערער נאמען פאר אינערליכע מלחמות, אייביגע טענות און — צופאלונג.

די ארגאניזאציע פון די ארבייטער האט א גרויסע באדייטונג, ווען זי ענטוויקעלט, ווען זי פארהאלט ניט די אויפקלערונג, די אמת'ע אויסבילדונג פונ'ם ארבייטער.

אומוויסענהייט פאראייניגט ניט. די טרייד יוניאניסטען דארפען וויסען, די פולע באדייטונג, די אלגעמיינע ציעלען פון דער ארבייטער באוועגונג. זיי דארפען פארשטעהן דאס פראגראם פון דער באוועגונג. די ארבייטער באוועגונג איז עפעס מעהר, אומענדליך גרעסער פון די קליינע לוין־העכערונגען; זי איז מעהר ווי די סטרייקס, וועלכע פיהרען צו די לוין־העכערונגען. טויזענדיג אלעם מעגליכעם צו פארבעסערען אוממיטעלבאר זייער לאגע, דארפען זיי שטרעבען צו העכערס, צו דער פאלשטענדיגער אפשאפונג פון דער היינטיגער ארדנונג.

קארל מארקס זאגט: „די אלגעמיינע טענדענץ פון דער קאפיטאליסטישער פראדוקציאן איז ניט צו העכערען, נור צו פארקלענערען דעם ארבייטער'ס לוין, און טרייבען אראפ ביז'ן מינימום דעם ווערט פון דער ארבייט. דארף דען דער ארבייטער, ווייל די אלגעמיינע טענדענץ איז אזא, אפזאגען זיך פון יעדען ווידערשטאנד נעגען דעם אנפאל פון קאפיטאל, און אויפהערען צו באנוצען זיך מיט די מעגליכקייטען פון א צייטווייליגער פארבעסערונג פון זיין לאגע? זאלען דאס די ארבייטער טאן, וועלען זיי אראפגעשטויסען ווערען צו דער מדרגה פון מיזעראבעלע, אומ־

גליקליכע, נעבעכדיגע ברואים. אָפּטרעטענדיג פאַר'ן קאַפּיטאַל אין טאָג־טעגליכען קאַמף, וואָלטען די ארבייטער זיכער אומפעהיג געוואָרען צו א ברייטערער באַוועגונג".

מארקס האָט שארף גענעהן די באַשרענקונגען פון דער טרייד־יוניאָניסטישער ארבייט און ער האָט אָנגעצייכענט שוין לאַנג צוריק די ריכטונג וועלכע די באַוועגונג דאַרף אָננעמען. אין דער זעלבער צייט, זאָגט ער, דאַרף דער ארבייטער קלאַס ניט איבערטרייבען די ענדגילטיגע רעזולטאַטען פונ'ם טעגליכען קאַמף. די ארבייטער דארפען ניט פארגעסען, אז מיט דער הילף פון דער יוניאָן באַקעמפען זיי נאָר רעזולטאַטען, ווירקונגען, און ניט די טיעפע אורזאַכען, אז זיי פארהאַלטען די באַרג־אַראָפּ טענדענץ. זיי קענען אָבער ניט ענדערן די ריכטונג, די ריכטונג פון דער טענדענץ, אויב זיי ווענדען אָן האַלבע מיטלען און היילען ניט די קראַנקהייט. זיי דאַרפען זיך דאַריבער ניט באַשריינקען נאָר אויף די דאָזיגע אומפארמיידליכע קליינע שלאַכטען, וועלכע ענטשטעהען פון די שטענדיגע אָנפאַלען פון קאַפּיטאַל און ענדערונגען פון פארהעלטניסען אויף דעם מארק פון ארבייט און סחורה. זיי דאַרפען פארשטעהן, אז טראָץ די אַלע צרות, וואָס זיינען פארבונדען מיט'ן קאַפּיטאַליזם, באַשאַפט ער דאָך אין דער זעלבער צייט מאַטעריעלע באַדינגונגען און סאָציאַלע פאָרמען, וואָס גילטען פאַר דער סאָציאַלער באַנייאונג פון דער געזעלשאַפט. אָנשטאָט דעם קאָנסערוואַטיווען לאָזונג: אַ עהרליכען טאָג־לוין פאַר אַ עהרליכען טאָג ארבייט, דאַרפען זיי אויפשרייבען אויף זייער פאָהן דאָס רעוואָלוציאָנערע וואָרט: נידער מיט דעם לוין־ארבייט סיסטעם!

„די טרייד־יוניאָנס זיינען גוטע ווידערשטאַנדס־צענטרען אינ'ם קאַמף מיט'ן קאַפּיטאַל. שלעכט באַנוצענדיג זיך מיט זייער קראַפט, מאַכען זיי פעהלער, און כאַפּען אָפט מפּלות. אָבער דער גרעסטער, שטענדיגער פעהלער זייערער איז דאָס, וואָס זיי באַגרענעצען זיך מיט'ן טעגליכען גאַרילאַ־קאַמף, אָנשטאָט אויסצונוצען זייערע אָרגאַניזירטע קרעפטען פאַר דער באַפרייאונג פונ'ם ארבייטער קלאַס, פאַר דער אָפּשאַפונג פון דער הייגטיגער געזעלשאַפט".

ריידענדיג אין אפריל מאָנאט 1872 פאַר די „ריטער פון היי־לינגען קריספין“, האָט וואנדעל פיליפס, דער בארימטער אָראַטאָר און ליידענשאפטליכער פיינד פון יעדער שקלאפעריי, געזאָגט: „איך באגרים די ארבייטער באוועגונג, דען אין איהר שעפּ איך מיין איינציגע האָפנונג אויף דער צוקונפט פון דעמאָקראטיע“.

וואנדעל פיליפּס איז געווען גערעכט. ער האָט פאָראויסגע־זעהן די צוקונפט. ער האָט געפיהלט, אז נור די ארבייטער באוועגונג קען דעמאָקראטיזירען אויף אן אמת די געזעלשאפט און באַפרייען די מענשהייט.

אין דער דערמאָנטער רעדע האָט ער געזאָגט נאָך פאָלגענדע ווערטער, וואָס יעדער טרייד יוניאָניסט דאַרף שטענדיג געדיינ־קען: „ווען אייער באוועגונג ניט האָבען די מאכט, די עקאָנאָ־מישע און פּאָליטישע, איז די דעמאָקראטישע פרייהייט פון אונ־זערע פאראייניגטע שטאאטען טויט“.

איהר הערט חברים טרייד־יוניאָניסטען, מיר מוזען האָבען אויך די פּאָליטישע מאכט. די אַלע געשרייען „נור ניט קיין פּאָ־ליטיק אין דער יוניאָן“, „שלעפּט ניט אריין פּאָליטיק צו אונז“, „מאכט ניט פון דער יוניאָן אן עק פון דער פּאָליטישער פּארטיי“, שטאמען אָדער פון פון אומוויסענהייט, אָדער אומעהרליכקייט, אָדערביידע צוזאמען. די ווערטער ווערען איבערגע׳חזר׳ט פון יע־דען קליינעם און גרויסען פּאָליטיקאן אין לאנד. דער צוועק איז צו נארען און פארפיהרען די ארבייטער. די דאָזיגע קנעכט פונ׳ם קאפּיטאליסטען־קלאס ארט אבסאָלוט ניט, צו ווען די פּאָליטישע טעטיגקייט שאדען די יוניאָן אין איהר ארבייט. זיי האָבען אימער מורא, אז דער ארבייטער קלאס זאָל זיך ניט באטייליגען אין פּאָליטישען לעבען אלס זעלבסטשטענדיגער קלאס און ניט אויפבויען זיין אייגענע פּארטיי. דעריבער טאקע שפּאָרען זיי ניט קיין צייט און אָנשטריינגונג און זעהען אויפצורייצען די יוניאָני־סטען געגען דער פּאָליטישער פּארטיי פונ׳ם ארבייטער־קלאס און ווארנען זיי געגען דער גרויסער, סאָציאַליסטישער געפאהר.

וויכטיגער פון אַלץ איז דער יוניאָניסט זאָל טראכטען זעלבסט־שטענדיג, דאמאָלס קענען אויף איהם ניט האָבען קיין ווירקונג

די פּאָליטישע אונטערשטופּער און משרתים פון קאפּיטאל, ניט אין דער ארבייטער־באַוועגונג און ניט אויסער איהר.

די יוניאָן איז ניט, און דאַרף ניט זיין, קיין פּאָליטישע מאַשין; זי דאַרף ניט אויסגענוצט ווערען פאַר פּאָליטישע צוועקען. ריידענדיג וועגען דער פּאָליטישער טעטיגקייט פונ'ם ארבייטער־קלאַס, ווילען מיר ניט נור ניט פאַרוואַנדלען די יוניאָן אין א פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע, נור מיר זיינען שטאַרקע געגנער פון אַזאַ טאַקטיק.

די יוניאָן איז אַן עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציע, און אַלס אַזעלכע, א נויטיגער טייל, אָבער נור א טייל פון דער ארבייטער־באַוועגונג. זי האָט איהר אייגענעם ווירקונגס־קרייז, איהר אייגענע טאַקטיק, און איז באַלאַבאָס פאַר זיך, אין איהר עקאָנאָמישער ארבייט.

אָבער די ארבייטער באַוועגונג האָט אויך א פּאָליטישע זייט, און דער יוניאָניסט מוז באַגרייפען דעם פולען ווערט פון דער פּאָליטישער זייט פון באַוועגונג, ער דאַרף אויך די פּאָליטישע זייט זעהן יוניאָניזירען, ניט ווייניגער פון דער עקאָנאָמישער. דער, וואָס שטימט פאַר אַן ארבייטער־פיינדליכע פּאַרטיי, איז א סטרייק־ברעכער אינ'ם פּאָליטישען זין. איהר קענט ניט שטעהן א גאַנצען יאָהר פאַר אייערע יוניאָן פאָדערונגען, און אינ'ם וואַהל־טאָג נידערשטימען זיי.

דער טרייד־יוניאָניזם איז אַן אויסדרוק פון דער עקאָנאָמישער מאַכט פונ'ם ארבייטער־קלאַס, די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי פאַרטרעט זיין פּאָליטישע מאַכט. דער פאַרשטענדיגער טרייד־יוניאַניסט באַנוצט זיך אי מיט דער עקאָנאָמישער, אי מיט דער פּאָליטישער מאַכט אינ'ם קאַמף מיט'ן קאַפּיטאַל. איהם איז קלאָר, אַז דער קאַמף צווישען ארבייט און קאַפּיטאַל איז א קלאַסען־קאַמף, אַז די ארבייטער זיינען די גרויסע מאַיאָריטעט און קענען אויספיהרען אַלץ. די צרה איז, וואָס א טייל איז אין די יוניאָנס, א טייל אויסער זיי, א טייל — אין דער פּאָליטישער פּאַרטיי, א טייל — אין אַן אַנדערער. די צוטיילונג מאַכט זיי שוואַך. דאַרף מען זיך פאַראייניגען אויפ'ן יסוד פון אַלגעמיינע קלאַסען־פאָדערונגען און

טריי זיין זיי יעדען טאָג פון יאָהר, דעם וואהל־טאָג אריינגערע־כענט. ווער עס פארלאָזט די פּאָליטישע פּארטיי פון זיין קלאַס, איז א פאררעטער פונ׳ם קלאַס און א שונא זיך און זיינע אייגענע.

ביידע צדדים זיינען אָרגאניזירט אין דעם קלאַסען־קאמף, אָבער די קאפּיטאַליסטען זיינען בעסער און שטארקער אָרגאניזירט פון די ארבייטער. ערשטענס, זיינען די קאפּיטאַליסטען ווענינ אין צאָהל, און די ארבייטער צעהלען אין די מיליאָנען. צווייטענס, האָבען די קאפּיטאַליסטען אויף זייער זייט די פעהיגסטע און בעס־טע קעפּ; זיי קענען גוט באַצאָהלען. די ארבייטער זיינען אָרעם און ענדליך זיינען די קאפּיטאַליסטען די אייגענטימער פון אַלע פּראָדוקציאָנס־מיטלען, שטעלען, פּאַרדינסטען; די ארבייטער מו־זען אָנקומען צו זיי. דאָס אַלץ גיט ניט נאָר א גרויסען פאָרטייל די קאפּיטאַליסטען, נור פארזיכערט זיי דעם נצחון אין דער גע־גענוואַרט.

די ארבייטער זיינען אָרעם און אומוויסענד, זיי זיינען אָבער די גרויסע מאַיאָריטעט; זיי זיינען א מאַכט, נור זיי ווייסען דער־פון ניט. דאָס וויכטיגסטע איז: געבען זיי דאָס באַוואוסטזיין פון זייער קראַפט.

דער ארבייטער־קלאַס, און נור ער, טוט די פּראָדוקטיווע אר־בייט, באַשאַפט דעם מעהר־ווערט, פּראָדוצירט אַלע רייכטימער. די ארבייטער — ד. ה. די וואָס ארבייטען מיט זייערע הענט, אָדער מיט זייער מאַרך, אָדער מיט ביידע, — זיי זיינען דער איינציגער עלעמענט פון דער געזעלשאַפט, וואָס אָהן איהם קען זי זיך אבסאָ־לוט ניט באַגעהן. דער עלעמענט וועט איבערלעבען אַלע אנדערע, ער וועט בלייבען דער זיגער.

ביידע קלאַסען שטעהען אנטקעגען איינער דעם אנדערן. אָבער די ארבייטער־אָרגאניזאציע איז נאָך גאָר ניט קיין פּאָלקאָמענע, ריכטיגער — דער ארבייטער־קלאַס הויבט זיך ערשט אָן צו אָרגאַ־ניזירען. אויפ׳ן עקאָנאָמישען פעלד האָבען די קאפּיטאַליסטען זייערע פאַבריקאַנטען־אַסאָסיאַציעס, בירגער־אַליאַנסען און ענדליך די סיוויק פעדערייישאָן; אויפ׳ן פּאָליטישען פעלד זיינען זיי פאר־טראָטען פון דער רעפּובליקאַנער און דעמאָקראַטישער פּאַרטיי. די

רעפּובליקאַנער פּאַרטיי פאַרטיידיגט די אינטערעסען פון גרויס־קאַפּיטאַל, די דעמאָקראַטישע — פון קליין־קאַפּיטאַל, אָבער ביידע זיינען קאַפּיטאַליסטיש אין גייסט און ריכטונג, ביידע זיינען פיינד־ליך צו אַרבייטער. ענטקעגען די דאָזיגע עקאָנאָמישע און פּאָלי־טישע פאַקטאָרען שטעלען די אַרבייטער אַרויס זייערע יוניאָנס, אַלס זייער עקאָנאָמישע, זייער סאָציאַליסטישע פּאַרטיי, אַלס זייער פּאָליטישע פאַרטרעטונג.

די סאָציאַליסטישע אַרבייט אין פּאָליטיש פאַר'ן אַרבייטער דאָס, וואָס די יוניאָן איז — אינדוסטריעל; די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי איז די פּאַרטיי פון זיין קלאַס, די יוניאָן איז די פאַרטרע־טערין פון זיין פאַך. די יוניאָן באַשריינקט זיך מיט די אַרבייטער פון איין פאַך אָדער אינדוסטריע; די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי נעמט אַרום אַרבייטער פון אַלע פאַכען. נאָך אַ וויכטיגער אונ־טערשייד: די יוניאָן וויל פאַרבעסערען די לעבענס־באַדינגונגען אין דער היינטיגער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, און די פּאַרטיי שטרעבט צו ערָאָבערען די פּאָליטישע מאַכט פון דער נאַציאָן, אָפּ־שאַפען קאַפּיטאַליזם און איבערגעבען די אַרבייטער די הערשאַפט. ניט נאָר דאַרפען ניט די פּאַרטיי און די טרייד־יוניאָניסטישע באַ־וועגונג קומען אין צוזאַמענשטויס, נאָר פאַרקעהרט, זיי דאַרפען העלפען איינער דעם אַנדערען. נאָך אַמאָל מוז געזאָגט ווערען, אַז די יוניאָן דאַרף ניט ווערען אַ פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע. און די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי אַ טרייד־יוניאָן. יעדע פון זיי האָט זיך איהרע פונקציעס; יעדע — איהר איינענע ראָל. די יוניאָן האָט צו טאָן מיט פאַך־פּראָבלעמען, די פּאַרטיי — מיט פּאָליטיק. די יוניאָן גרייט צו די אַרבייטער צו זייער צוקינפטיגער ראָלע, מאַכט זיי פעהיג צו רעגולירען אויף אַ דעמאָקראַטישען וועג דעם פּראָ־דוקציאָנס־פּראָצעס; די פּאַרטיי רעקרוטירט און לערנט די פּאָלי־טישע אַרמיי, וואָס וועט ערָאָבערען די פּאָליטישע פעסטונגען פון קאַפּיטאַל, פאַרכאַפּען די רעגירונגס־מאַכט, איבערגעבען זיי דעם אַרבייטער־קלאַס, דעם פאָלק.

וועגען די באַציהונגען פון יוניאָן צו פּאַרטיי שרייבט דזשאָרדזש ה. הערראָן שאַרף און קלאָר פאָלגענדעס: „פון איין זייט דאַרף

מען געדיינקען, אז די יוניאן איז אויפ'ן שלאכטפעלד, אינ'ם קלאַ־סענקאמף. די יוניאן דערלאזט ניט די ראד פון קאפיטאליזם צו צוטרעטען ארבייטער־לעבענס; זי רייסט אפ פון קאפיטאל א טייל פון מעהר־ווערט א זי קעמפט געגען א הונגער־לוין; זי האט דער־וועקט דאס סאָלידאריטעטס־געפיהל אינ'ם ארבייטער און שטרעבט צו באפרייען זיי פון דער נארישער, מיזעראבעלער קאנקורענץ, וואס האט זיי געמאכט פאר שקלאפען פון קאפיטאל; די יוניאן גרייט צו, און גלייכט אויס דעם וועג צו דער קאאפעראטיווער וועלט. דאס איז אלץ ריכטיג, אבער ניט ווייניגער ריכטיג איז, דאס דער יוניאניזם קען ניט לייזען דאס ארבייטער־פראבלעם, און קען ניט זיין דער ענד־ציעל פונ'ם ארבייטער קאמף. דער יוניאניזם איז א גוטער פארטיידיגונגס־מיטעל אין דער קאפיטאליסטישער ארדנונג, ווערט ארויסגערופען פון איהר, אבער מיר ווילען די גאנצע ארדנונג ניט.

„די ארגאניזירטע ארבייטער האבען אן אינסטינקט, וואס איז העכער פון זייער פארשטאנד, און פון דער לאגיק פון די אלע אינ־טעליגענטען דרשנים און בטלנים, אן אינסטינקט, וואס זאגט זיי, אז אלע ארבייטער זיינען איין קלאס, און האבען איין שיקזאל, אז זייער קאמף אין פארשידענע לענדער איז נור פארשידענארטיג אין פארם, אבער דער זעלבער אין זיין היסטארישען זין, אז ס'איז ניטא קיין רעטונג פאר'ן איינצעלנעם ארבייטער אויסער דער באַ־פרייאונג פון אלע ארבייטער פון קאפיטאליזם.

„ווען די ארבייטער ניט פארשטעהן, אז זיי מוזען קעמפען פאר זייערע אוממיטעלבארע אינטערעסען און דערביי זיין אין דער סאציאליסטישער באוועגונג און צוגרייטען אלץ פאר דער קומענ־דיגער געזעלשאפט, איז אומזיסט זייער קאמף, ער פיהרט צו גאר־ניט און קען ניט שאדען דעם קאפיטאליסטען־קלאס.

„עס איז ניט וויכטיג, אז די יוניאניסטען זאלען טעארעטיש אנערקענען די סאציאליסטישע פרינציפען. אזעלכע רעזאלוציאנען האבען א קליינעם ווערט. דער סאציאליסט דארף אויך ניט זיך חנפ'ענען צו די ארגאניזירטע ארבייטער, און ניט מישען זיך אין דער טעכנישער זייט פונ'ם יוניאניסטישען קאמף און ארגאניזאציע.

בעסער לאָזען די יוניאָניסטען מאַן זייער ארבייט אונטערשטיצענ־דיג דעם עקאָנאָמישען קאמף מיט אַלע קרעפטען, און פאַרשטאַר־קענדיג אין דער זעלבער צייט די קראַפט פון דער פאָליטישער באַ־וועגונג זי זאָל ארויסרופען די אכטונג און צוטרוי פון די ארבייטער. מיר דארפען שטריינג אונטערשיידען די צוויי פאָרמען פון אר־בייטער־קאמף. די סאָציאַליסטישע באַוועגונג, וואָס שטרעבט צו דער פאָלשטענדיגער באפרייאונג פונ׳ם ארבייטער־קלאַס איז זיך א זאַך פאַר זיך; די טרייד יוניאָניסטישע באַוועגונג, אלס קאמפס־אָרגאַניזאציע, וואָס געהט ניט ארוים פון די גרענעצען פון דער הייג־טיגער אָרדנונג, איז זיך ווידער אַן אַנדער זאַך. ניט מישען זיך אין די אינווענדסטע אַנגעלעגענהייטען פון די טרייד־יוניאָנס, ניט מאכען זיי פאַר פאָליטישע קלובען. נור זעהן דארפען מיר, אַז די סאָציאַליסטישע באַוועגונג זאָל זיין שטאַרק, האַרמאָניש, אימפּאָני־רענד, ווי עס פּאַסט פאַר דער פאַרטיי פון דער באפרייאונג פונ׳ם ארבייטער־קלאַס״.

סאָציאַליזם.

אַנדערע לאַכען אָפּ פון סאָציאַליזם. נאָך אַן „׳איזם״, וואָס האָט אָנגעמאַכט א טומעל, אָבער — ניט מעהר. צו זיינען זיי אויפריכטיג, ווייסען מיר ניט. אויב יא, האָבען מיר רחמנות אויף זיי. אַן ארבייטער טאָר אָבער ניט ערלויבען זיך ניט צו ווייסען, וואָס איז סאָציאַליזם. איך בין טיף איבערצייגט, אַז יעדער איי־נער ארבייטער מוז ווערען א סאָציאַליסט, זאָל מען איהם נור גע־בען צו פאַרשטעהן אין קלאָרע ווערטער דעם תוך פון סאָציאַליזם. און זיינען נאָך ניט די מאַסען ארבייטער מיט אונז, איז עס פשוט דערפאַר, וואָס זיי ווייסען ניט, וואָס מיר ווילען. זיי האָבען געהערט ריידען וועגען סאָציאַליזם און אַנארכיע, און געוואָלדטאַטען און אַנדערע שרעקליכע זאַכען, און ניט געבענדיג זיך קיין מיה אויסצור־געפינען דעם אמת, באַשליסען זיי בעסער ניט צו מישען זיך, און געהן זייער וועג. טאָג־טעגליך ווערט דערצעהלט, וואָס פאַר א שעדליכע זאַך סאָציאַליזם איז. האָט דען ניט דער פאָליטיקאַן זיין עהרענ־וואָרט געגעבען, אַז די סאָציאַליסטען זיינען געפעהרליכע יונגען,

און דער גלח האט דארויף אמן געזאגט. איז דען דאס ניט א באווײז, אז דער סאציאליזם איז פאלש?

ניין, און ווידער אמאל ניין. דאס באווייזט נור איין זאך, נעמליך, אז דעם קאפיטאליסט שמעקט סאציאליזם גאר ניט, און אז דער צייטונגס־מאן, פאליטיקאן און גלח זיינען ניט מעהר ווי לאקייען פון דעם קאפיטאליסטען־קלאס, אין איינצעלנע פאלען מעג יעדער איינער פון זיי זיין א גאנץ אויפריכטיגער מאן. מיר ריידען וועגען דעם כלל.

קלאר איז אונזער ענדציעל, און אונזער טאקטיק — אהן קאמפראמיסען. אפען ערקלערען מיר, אז מיר זיינען געגען דער הייניגער ארדנונג און ווילען פארוואנדלען די בלומרש'טע רעפובליק אין אן אמת'ע רעפובליק. די סאציאלע רעוואלוציע וועט איבערגעבען דעם גאנצען פאלק די פראדוקציאנס־מיטלען, פארזיכערען יעדען דאס רעכט אויף ארבייט, און דעם גאנצען פראצענט פון זיין ארבייט. די סאציאליסטישע ארדנונג וועט זיין א העכערע פארם פון געזעלשאפט, ווי די היינטיגע. דער סאציאליזם זאגט אונז אן, אז א נייע ציוויליזאציע קומט אן.

אין א קאפיטאליסטישער געזעלשאפט איז די באפעלקערונג צוטיילט אין צוויי וויכטיגסטע קלאסען: קאפיטאליסטען און ארבייטער. די קאפיטאליסטען זיינען די מינאריטעט; די ארבייטער — א מאאריטעט. אבער די קאפיטאליסטען האבען אלע פראדוקציאנס־מיטלען פון לאנד: זייערע זיינען די פאבריקען און געשעפטען, טראמווייען און באהנען, טעלעפאנען און עלעקטרישע סטאנציעס, אלע נאטירליכע און קינסטליכע פראדוקציאנס־דיסטריבוציאנס־ און אויסטויש מיטלען. זיי זיינען די באלאבאטים פון זאכען און — מענשען. זיי גיבען ארבייט, שטעלען, פארדינסטען. פון זיי זיינען אפהענגיג מיליאנען אלטע און יונגע, איהר און אייער שכן, אייערע גוטע ברידער און פיינד. צו זיי, די אייגענטימער פון אלע פראדוקציאנס־מיטלען, קומען אן אלע, וואס ווילען פראדוצירען און — לעבען.

אמאל איז דאס געווען אנדערש. מיט איינענע הענט האט דער ארבייטער אין זיין אייגענעם ווארשטאט מיט אייגענעם, ניט קאמ־

פּליצירטען געצייג געאַרבייט. אָבער דאָס איז געווען מיט הונדערט יאָהר צוריק; איצט איז פוּנ'ם האַנט־געצייג געוואָרען אַ קאָלאָסאַלע מאַשין. צו פּרעמדע מאַשינען זיינען צוגעשמעלט טויזענטער אַר־בייטער, וואָס האָבען הענט, און גאָר קיין אייגענטום, און אַלעס וואָס זיי פּראָדוצירען אויסערן לוין, איז דעם באַלאַבאָס'ס, ניט זייערס.

די אַרבייטער אָהן אייגענטום זיינען שקלאַפען פון די קאַפּי־טאַליסטען־אייגענטימער.

זיי קענען אַרבייטען, לעבען נור מיט'ן ערלויבניש פון דעם קאַפּיטאַליסט, ניט אַנדערש. זיי דינען דעם קאַפּיטאַליסט, און ער בוקט זיך פאַר'ן — פּראָפיט. זיין אַ קאַפּיטאַליסט הייסט יאָגען זיך נאָך — פּראָפיט. דאָס איז דער אָנהויב און סוף פון קאַפּיטאַ־ליסטישער חכמה. דער פּראָפיט איז געטליך. העכער פוּנ'ם אַר־בייטער'ס לעבען, פּרייהייט. פּראָפיט — הייסט, פּראָפיט — מאָר־גען. צאָר פּראָפיט הערשט אומ'רחמנות'דיג! קען דער קאַפּיטאַ־ליסט עקספּלואַטירען דעם אַרבייטער, ערלויבט ער איהם באַנוצען זיינע מאַשינען; קען ער ניט, הייסט ער איהם בלייבען אין דער היים, פאַרקלאַפּט די טויערען פון פאַבריק, און זיצט און וואַרט. ער קען זיך פאַרגינען צו וואַרטען. בכלל טוט דער קאַפּיטאַליסט ניט קיין ניצליכע אָדער געזעלשאַפטליך־נויטיגע אַרבייט. ער לאַנג־ווייליגט זיך, אָדער הוליעט, צוקוקענדיג ווי זיינע חברים־פּאַראַזי־טען פרעסען אויף איינער דעם אַנדערען אינ'ם קאָנקורענץ־קאַמף.

די אַרבייטער ברייִנגען אַריין דעם קאַפּיטאַליסט די רייכטי־מער און ער איז גנעדיג און גרויסמוטיג גענוג צו ערלויבען זיי צו נעמען זיך ניט מעהר, און ניט ווייניגער פוּנ'ם לוין, וואָס קען זיי דערהאַלטען ביים לעבען.

איהר קענט ניט אַרבייטען מיט אַ מאַשין, סיידען מען שמירט איהרע רעדער, מען באַנייט איהרע טיילען פון צייט צו צייט. דער אַרבייטער קען ניט טאָן זיין אַרבייט און אויסהאָדעווען קינדער, צו־קונפטיגע אַרבייטער, סיידען ער האָט אַ הויז, עסענוואַרג, קליי־דונג. דאָס איז דער אויל צו שמירען די רעדער פון דער מענשלי־כער מאַשין, וואָס רופט זיך אַרבייטער. ס'זאָל מעגליך זיין צו

רעפּראָדוצירען פון דעם מענשליכען מין. דער לוין פון ארבייטער, זיינע שכירות איז פּונקט דאָס, אין וואָס דער ארבייטער נויטינט זיך, אום די מאשין פון מענשליכער פּראָדוקציאָן זאָל זיין ארבייטס-פעהיג. ער איז דער לוין שקלאַף.

מייסטערהאפט באשרייבט דעם ארבייטער'ס לאגע קארל מארקס אין זיין שניידענד-שארפער שפּראַך:

„דער פרייער ארבייטער פארקויפט זיך ניט מיט אמאָל, נור ביסלעכוויז. פון טאָג צו טאָג פארקויפט ער צעהן-צוועלף-פופצעהן שעה לעבען צו דעם מענשען, וואָס באצאָהלט מעהר, דעם אייגענטימער פון רויה-מאטעריאל און לעבענס-מיטלען. דער ארבייטער איז לויט'ן געזעץ ניט פארשקלאפט צו דער ערד, אָדער צום קאפּיטאליסט, אָבער צעהן-צוועלף-פופצעהן שעה פון זיין טאָג לעבען זיינען ניט זיינע, נור דעם ארבייט-געבער'ס. דער ארבייטער איז א פרייער מענש: ער מעג פארלאָזען דעם באלאבאָס, ווען נור זיין הארץ גלוסט; די זעלבע רעכט האָט אָבער דער באלאבאָס; ער שיקט איהם אוועק, ווען ער קען פון איהם ניט מאכען קיין פּראָפיט אָדער ניט אזא גרויסען פּראָפיט, ווי ער וויל. אָבער דער ארבייטער, וואָס לעבט נור פון זיין ארבייטס-קראפט קען ניט פארלאָזען דעם גאַנצען קלאַס ארבייטס-געבער, סיידען איהם איז נמאס געוואָרען דאָס לעבען. ער איז ניט קיין אייגענטום פון דעם אָדער יענעם קאפּיטאליסט, ער איז פארשקלאפט צום גאַנצען קאפּיטאליסטען-קלאַס. נאָך מעהר, ער אליין דארף געהן זוכען זיך אן ארבייטס-געבער, דארף אויסקלייבען דעם בעלן אָפּצוקויפען זיין ארבייטס-קראפט".

און מארקס ערקלערט ווי דעם ארבייטער'ס לוין ווערט באשטימט:

„דער לוין איז דער פּרייז פון א באשטימטער סחורה, פון ארבייטס-קראפט. שכירות ווערען באשטימט לויט'ן זעלבען געזעץ, וואָס אלע סחורות. אָבע דער פּרייז פון יעדער סחורה ווערט באשטימט אינ'ם קאָנקורענץ-קאַמף צווישען קונה און פארקויפער, הייננט אָפּ פונ'ם פארהעלטניש צווישען אָנגעבאָטענער און געפאָדערטער סחורה.

„אויך דעם אַרבייטער׳ס שכירות איז אונטערוואָרפען דעם דאָזיגען געזעץ, וואָס באַשטימט פּרייזען; די שכירות פאַלען און ווערען העכער לויט׳ן פאַרהעלטניש צווישען דעם אָנגעבאָט פון אַרבייטס־הענט און דער פאָדערונג פון הענט; אָבער טראָץ אַלע ענדערונגען, איז דער פּרייז פון אַרבייט אָפּהענגיג פון איהרע פּראָדוקציאָנס־קאָסטען, דאָס הייסט פון דער אַרבייט, וועלכע איז נויטיג צו פּראָדוצירען די דאָזיגע סחורה, אַרבייטס־קראַפט. **דער פּרייז פון׳ם מענשען׳ס אַרבייט איז אָפּהענגיג פון׳ם פּרייז פון די נויטיגע לעבענס מיטלען**".

דאָס איז קאַפּיטאַליזם. ווער עס רעדט וועגען פרייהייט אין דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, ווייסט ניט, וואָס ער רעדט, אָדער שפּאַסט. די אַרבייטער האָבען ניט קיין ברירה, זיי מוזען אַרבייטען, כדי ניט צו שטאַרבען פון הונגער. זיי פאַרפּלייצען דעם אַרבייטס־מאַרק, באַזונדערס אין שלעכטע צייטען, לויפען אַרום פיבעריש, זוכענדיג דעם אַרבייטס־געבער. גליקליך זיינען זיי, ווען זיי געפינען איהם. ער דיקטירט די אַרבייטס באַדינגונגען. זיין וואָרט איז געזעץ. זיי זיינען ניט פריי. זיי מוזען שווייגען, און טאָן, וואָס מען הייסט זיי. זיי דאַרפען קעמפפען פאַר פרייהייט, טאָרען ניט אָפּטרעטען; אונטערגעבען זיך איז אַ פאַרברעכען.

די נאַכט פון דער עקספּלואַטאַטאָרישער אָרדנונג האָט פאַרשפּרייט איהר שוואַרץ געוואַנט איבער דער וועלט, און כמעט אַלע טאַפּען אין דער פינסטערניש. ליכטיג מוז ווערען, שוין זעהען מיר די זון, זי שטייגט אַלץ העכער און פאַרגאָסען איז די וועלט מיט נאָך־ניט־געזעהענער ליכט. נור ניט מורא האָבען, קוקען, האָפען. געדענכט איז שאַרלאָט פּערקענס־סטעטסאָן, צורופענדיג אונז:

„מיר מאַכען צו די אויגען, גלויבען ס׳איז נאָך נאַכט, מיר זאָלען נאָר פאַרשטעהן, דאָס ליכט אַרום אונז זעהן".

די צוקונפט איז אונזערע. דער אַרבייטער־קלאַס ווערט זעלבסטשטענדיג, קומט צום באַוואוסטזיין פון זיין מאַכט, און אין׳ם אויפפלאַקערען פון זיין געדאַנק ברענט דאָס גרויסע, מעכטיגע און דאָך

צופאלענע געביידע פון קאפיטאליזם. עס וועט נאך דויערען א צייט, א לאנגע צייט, אבער פאלען וועט עס.

שוין איצט האט דער שרעק פאר'ן קלאסען באוואוסטזיין פונ'ם ארבייטער צוטרייסעלט די יסודות פון דער רעגירונג און פון דער גאנצער אייראפעאישער ציוויליזאציע.

דאס קאפיטאליסטישע סיסטעם האט אפגעלעבט זיין צייט, ערפילט זיין מיסיאן און מוז פארשווינדען, ווי די פריהערע אפגעלעבטע געזעלשאפטס־פארמען, אפטרעטען דעם ארט א בעסערער, פאלקאמענער ארדנונג.

די צענטראליזאציע פון קאפיטאל, די קאנצענטראציע פון דער אינדוסטריע, די קאאפעראציע פון ארבייטער אינ'ם פראדוקציאנס־פראצעס זיינען דער אנהויב פון סוף.

קאנקורענץ איז שוין איצט ניט מעהר דער לעבענס־נערוו פון מסחור. פון קאנקורענץ ווילען ניט מעהר הערען די גרויסע קאפיטאליסטען. זיי זיינען זאט מיט קאנקורענץ, קענען זיך באגעהן אהן איהר. דזשאהן ד. ראקעפעלער, און זיין פרומער זוהן, און זייגע חברים, די גרויסע העכט, פארשטעהען, אז די צייט פון קאנקורענץ איז פארביי. יע, פון קאנקורענץ צווישען ארבייטער האלטען זיי אלע שטארק—דאס מאכט די ארבייטס־קראפט ביליג. אבער די קאנקורענץ צווישען באזונדערע צווייגען פונ'ם קאפיטאליסטישען קלאס, וואס איז געווען נויטיג און גוט אין דער פארגאנגענהייט, איז געווארען א שטערונג דער ענטוויקלונג פונ'ם קאפיטאליזם. שוין דערנעהענטערט זיך די צייט, ווען זי וועט ווערען אן אוממעגליכקייט.

דאס פארפאלקאמען פון דער מאשינעריי און דער וואוקס פון דער פראדוקציאן צווינגען קאפיטאל צו קאנצענטרירען זיך, און דאס ווידער קאנצענטרירט די ארבייטער, און פאראייניגט זיי אין קאלעקטיווער ארבייט.

די קאפיטאליסטען נעמען צוזאמען זייערע פראדוקציאנס־מיטלען, די ארבייטער — זייערע ארגאניזאציאנס־קרעפטען.

דאס סיסטעם, וואס איז געווען צוגעפאסט צו די באדערפעגישען פון דער געזעלשאפט, טויג איצט ניט, פון א ברכה איז עס

געוואָרען א קללה, קאַפּיטאַליזם שטעהט דער ציוויליזאציע אין וועג און מוז אָפּגערוימט ווערען.

מיר דערקענען דעם בוים אָן זיין פרוכט, און די געזעלשאַפטליכע אָרדנונג — אָן איהרע רעזולטאַטען. די פולע פרוכט פון קאַפּיטאַליזם אנטפּלעקט זיין אינערע פוילקייט, די אָרדנונג האָט ניט קיין רעכט אויף לעבען. מחנות וואַגאַבונדען, גנבים, בעטלער, זעלבסטמערדער, געפאַלענע פרויען, אידיאָטען — די אָפּפער פון אָרעמקייט, קראַנקהייט, משוגעת זיינען לעבעדיגע עדות פון דער פאַרדאָרבענהייט פון דער אָרדנונג, און אַלעס, וואָס די געדונגענע פאַרטיידיגער פון קאַפּיטאַל וועלען ניט דערצעהלען אונז, ווערט פאַרהילכט פון די אומענדליכע וועה־געשרייען פון די אומגליקליכע און דער גלאָקען־קלאַנג פון דער קומענדיגער גערעכטער אָרדנונג.

די קאַפּיטאַליסטען לעבען אין וואוילטאָג, אין לאַנגווייל פון קאָרופּציאָן, און שטאַרבענדיג לאָזען זיי איבער די רייכטימער זייערע יורשים, וואָס וועלען טאָן דאָס, וואָס די פאָטערס האָבען געטאָן.

די ארבייטער מיהען זיך טאָג און נאַכט, אין היץ און אין קעלט און שוויים פון אָנגעזיכט, זיפצענדיג און בלוטענדיג, לעבען זיי אָפּ זייער קורצען, שווערען לעבען, וואוינען אין שמוציגע הייזלאַך, אין דער אָרימער פאָרשטאָדט, אין שכנות מיט פאַרצווייפלונג, הונגער און פאַרברעכען. פונ׳ם ציטער פון זייערע נערוועז און דער אָנשטריינגונג פון זייערע מוסקולען ווערט לעבעדיג דאָס באַשעפעניש פון שטיין און שטאָל, די גרויזאַמע פאַבריק. און ווערט זי שטיל — געהען זיי אַרום אָהן ברויט, אָהן א היים. און קומט די אַלטקייט, און נעמט צו ביים ארבייטער די קראַפט, שוואַך זיינען געוואָרען די מוסקולען, אומגעלומפּערט — די הענט, לאַנגזאַם — דער טריט, דער קערפּער ציטערט, דאָס אויג זעהט שלעכט, ווערט ער פאַרשטויסען פון זיין ברויט־געבער און צושטויסען פונ׳ם לעבענס־ראָד, אָפּפער פונ׳ם דען, קינדער פון טויט.

די אוראַלטע ציוויליזאַציע, די מיטעלאַלטערליכע, האָבען געבליהט, געהערשט אַמאָל — און זיינען פאַרגאַנגען. אונזערע קאַפּיטאַליסטישע ציוויליזאַציע מוז געהן, ווי אַלעם טויטע. די שטעג־

דיגע ענטוויקלונג וואשט זי אָפּ פון דער איבערפלעך פון לעבען. די צייט פון אינדיווידועלע ארבייט, פרייער קאָנקורענץ, איינפאכע געצייג, לאנגע שעה׳ן און אָרעמע רעזולטאטען איז שוין מעהר נימאָ, און וועט ניט צוריק קעהרען. די ציוויליזאציע, וואָס האָט זיך אויפגעבויט אויף דעם דאָזיגען אָפּגעלעבטען עקאָנאָמישען פונדאַמענט, צופאלט. דער עקאָנאָמישער באזיס פון דער געזעלשאפט האלט אין איין ענדערען זיך. די ארבייטער ווערען א קלאַס, זיינען אין קאמף און גרייטען זיך צום לעצטען נצחון.

טריאומפירען די ארבייטער, מוזען די פאָרמען פון פּראָדוקציע און צוטיילונג רעוואָלוציאָניזירט ווערען.

אָנשטאָט פּריוואט אייגענטום און פּראָדוקציע, צוליעב פּראָפיט — סאָציאל אייגענטום און פּראָדוקציע פאַר׳ן געברויך. אָנשטאָט קאָנקורענץ — הארמאָנישע, קאָלעקטיווע ארבייט.

די סאָציאליסטישע באוועגונג איז אַן ארבייטער־באוועגונג. זי איז געבוירען געוואָרען אין׳ם ארבייטער׳ס הארץ, און ווענדעט זיך צום ארבייטער׳ס הארץ. זי איז די שטימע פונ׳ם ערוואכטען קלאַס, וואָס רופט צום קאמף און זיג.

טוט מען א קוק, ווי שטארק דער שונא איז באפעסטיגט, און ווי אומוויסענד, פארשקלאפט און פאראָרעמט די ארבייטער זיינען, נעהמט אָן א מורא פאר דער גרויסקייט פון אונזער אויפגאבע. אָבער וואָס טיפער מיר פארשטעהען דאָס געזעלשאפטליכע לעבען, אלץ ווייניגער שרעקט אונז אונזער ארבייט. פארקעהרט — די גרויסקייט פון די קאָנפליקטען, די אומענדליכע פערספעקטיווען פון צוקונפט, באגייסטערען די מוטיגע און שטארקע. ביזט ניט אליין, חברים — מיט דיר אויפ׳ן שלאַכט־פעלד, זעהסט זיי און — ווערסט שטארקער. מיט נייעם ענטוזיאזם ציטערט דיין לייב אויף פאר דער מאיעסטעט פון מענש און ציעל.

דער סאָציאליסט, וואָס איז אין דער באוועגונג, לאכט זיך אוים פון הונגער און פארפאָלגונג, פון שפאָט און בלבולים. אלעם וועט ער איבערטראָגען און טריי בלייבען דער גרויסער זאך. איהר האָט ער געאָפּפערט זיך און זיינע קרעפטען, ער אנטלויפט ניט, ער בלייבט.

ווארום: וואָס איז דער ארבייטערס מצב אין דער קאפיטאַליסטישער געזעלשאפט?

איז ער אַ בירגער, און אין וועלכען זין?

האָט ער אַ באַגרינדעטען רעכט צו באהויפּטען, אז ער איז אַ פרייער מענש?

אַ פרייער מענש! קען ער האָבען ארבייט, ווען דער קאפיטאַליסט לאָזט איהם ניט צו צו די מאשינען?

ער בעט ארבייט, קומט אריין הכנעה'דיג אין אָפיס, מיט אַ קלאַפּעדיגען הארץ. דער סופּעראינטענדענט איז גוט געשטימט, אַגב דארף ער ארבייטער, מ'נעמט איהם צו. ווער קען זיך גלייכען צו איהם? אָבער וואָס זאָל ער טאָן, ווען דער סופּעראינטענדענט, אַ צו'כעס'טער אָדער רוהיגער, פטר'ט איהם אָפּ מיט די פּאָר ווערטער: „נימאָ קיין ארבייט"?

ער איז אין דער פאבריק, קומען מוז ער צו דער מינוט. די גלאָק און שומרים זיינען שטריינג. ער קען ניט באַשטימען די באַדינגונגען פון זיין ארבייט, ער מוז אָפּהיטען דעם באַלאַבאָס'ס אינסטרוקציעס, צי זיי געפעלען איהם, צי ניט. מען פרעגט ניט זיין דעה, ער איז אַ פארשקלאַפּטער, ער האָט ניט קיין פערזענליכקייט.

געשלאָסען איז די פאבריק — מ'איז אויף דער גאס, און לעבען וויל ער, די קינדער, דאָס ווייב מאָנען. ער האָט ניט קיין ארבייט, קיינע האָפנונג אויף ארבייט. איז ער פריי?

איז אַן ארבייטער — אַ בירגער?

אַ מענש?

ניין, ניין! ער איז אַ לוין־שקלאַף!

אַ גרויסע מאַיאָריטעט ארבייטער האָבען ניט קיין אנדער אויסוועג, ווי די פאבריק, זיי קענען זיך ניט דערהויבען איבער'ן נידריגען מעמד פון זייער קלאַס. איינציגע — יע, אָבער דער גאַנצער קלאַס איז אונטערדריקט.

און דאָך האָבען מענשען חוצפּה צו ווארענען און שרעקען די לוין־שקלאַפען, אַז אין דער סאָציאַליסטישער אָרדנונג וועלען זיי צוגענומען ווערען פּוסט און פּאַס, אָהן לוסט צו ארבייט און אָהן — אינדיווידואַליטעט.

וויל מען אונז אריינריידען, אז א שקלאף, וואס האט נור דאס נויטיגסטע צום לעבען און ווערט בארויבט פון מעהר ווערט, האט א שטארקען לוסט צו ארבייט, און איז א שארף אויסגעדריקטע אינדיווידואליטעט, אבער ווי נור ער ברעכט די קייטען, באפרייט זיך, ווערט זיין אייגענער באלאבאס, באקומט דעם פולען פראדוקט פון זיין ארבייט, פארלירט ער פלוצלונג יעדען חשק צו ארבייט, און זיין אינדיווידואליטעט, וואס האט זיך אזוי גוט געפיהלט אין קייטען און אין געפענגניש, פארוועלקט אין דער אטמאספערע פון פרייהייט און גלייכהייט?

די קאפיטאליסטען און זייערע משרתים, וואס ווילען אונז מיט אזעלכע אומגעלומפערטע נארישקייטען פארדרעהען א קאפ, האבען ניט קיין זעהר הויכע מיינונג וועגען דעם ארבייטער'ס אינטעליגענץ.

אין דער היינטיגער ארדנונג קען קיין רעפארם ניט ברייננגען דעם ארבייטער א גרויסען אדער דויערענדען נוצען. דאס גאנצע סיסטעם איז פויל. דאס פריוואט אייגענטום מוז אפגעשאפט ווערען און די ארבייטער מוזען ווערען די באלעבאטים פון די פראדוקציאנס־מיטלען, אבער פריהער דארפען די ארבייטען ארגאניזירען זיך אלס קלאס און נעמען א סיסטעמאטישען אנטייל אינ'ם פאליטישען לעבען פון לאנד.

וואס פאר א אינטעליגענטער ארבייטער קען זיין געגען דער סאציאליסטישער באוועגונג? וואס פאר א מאטיווען קען ער האבען, וואס פאר א ענטשולדיגונגען?

קיינע, אבסאלוט קיינע! האט אן ארבייטער רעכט צו שטעהן אן א זייט פון דער סאציאליסטישער באוועגונג, איז דאס דער באדויערענסווערטער מענש, וואס איז אומוויסענד און האט ניט קיין באגריף פון סאציאליזם. דאס איז זיין אומגליק. ער מיינט אבער, אז ער וויים יע, וואס סאציאליזם איז. ער גלויבט מענשען, וואס האבען א אינטערעס צו פארדרעהען דעם אמת. ער איז א רעפובליקאנער, א דעמאקראט — פרעגט איהם בחרם — פארוואס? זיין נאטירליכע פארטיי איז די סאציאליסטישע. פריהער אדער שפעטער וועט ער קומען צו איהר.

לאָמיר באַטראַכטען אויף אַ מינוט די בעסטיאַלע ערנידערונ־גען פון דער פרוי אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט. זי איז דעם מאַנ׳ס אייגענטום. ער קען טאָן מיט איהר וואָס ער וויל. זי האָט ניט קיין פּאָליטישע רעכט, און קיין באַדייטונג אין עפענט־ליכען לעבען. זי מוז קאָנקורירען מיט דעם מאַן אין פאַבריק און געשעפט און מיט איהר נידעריגען מעמד אין דער געזעלשאַפט באַנוצט זיך דער קאַפּיטאַליסט, צאָהלענדיג איהר נאָך קלענערע שכירות, ווי דעם מאַן־שקלאַף, וואָס אַרבייט צוזאַמען מיט איהר.

אַן עקאָנאָמיש אָפּהענגיגער מענש, מוז זי אָפּפערען די איינגע־בוירענע אומשולד, די פיינקייט און עדעלקייט פון איהר נאַטור, און הייראַטען אַ מאַן, וועלכען זי האָט ניט ליעב. די שיידונגס־געריכטען און דאָס הויז פון שאַנדע דערצעהלען גענוי די געשיכטע פון דער קאָרומפּירענדער ווירקונג פונ׳ם קאַפּיטאַליסטישען סיס־טעם אויף דער פרוי.

אין אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט וועט די פרוי זיין דעם מאַנ׳ס גלייכען. אַלע וועגען וועלען זיין אָפען פאַר איהר. זי וועט זיין אויף איהר אָרט, טריי זיך, און פונ׳ם זומפּ פון קנעכט־שאַפט וועט זי זיך דערהויבען צו דער ווירדע פון אמת׳ער ווייב־ליכקייט.

אין דער אַטמאָספערע פון עקאָנאָמישער פרייהייט, האָבענדיג די מעגליכקייט זיך אַליין צו פאַרזאָרגען, וועט די פרוי ניט מעהר זיין אַן אָפּפער פון מענליכער גרויזאַמקייט און אומגערעכטיגקייט. זי וועט ניט ערלויבען צו דעגראַדירען זיך, זי וועט ווערען פריי.

ניט ווייניגער פון דער פרוי איז פאַרשקלאַפט דאָס קינד. דער פאָטער איז אַן אָרעמער אַרבייטער, קען ניט געבען קיין העכערע בילדונג דעם זוהן. ווערט ער אַביסעל עלטער, מוז ער געהן אין פאַבריק. זעהט מען די מוטער מיט אַ קינד ביי דער האַנט אַרומ־געהענדיג איבער׳ן שטאָדט, זוכענדיג אַ בעלן אויף זיינע נאָך ניט ענטוויקעלטע אַרבייטס־קראַפט, ווערט צובראָכען דאָס האַרץ. און נאָך אַלעמען, דער וואָס האָט עס ניט איבערגעלעבט, ווייס ניט, וואָס דאָס איז.

מיט ליעבע קוקט די מוטער אויפ׳ן זוהן. ער איז דערשראָקען,

עפּעס בעט ער זיך ביי איהר בעת זי לויבט איהם אויס, זיין שטאַר־קייט, ארבייטס־פעהיגקייט. דער אונטערנעמער באַטראַכט איהם פון קאָפּ ביז די פיס, און הייסט איהם קומען אין א וואָך ארום — איבעריגענס צווייפעלט ער, צי דאָס אינגעל וועט טויגען פאַר איהם.

וואָס ווערט פונ'ם אינגעל? ער איז שוין א דערוואַקסענער. די מוטער האָט שוין מעהר קיין צרות ניט פון איהם — זי שלאָפט דעם איבעריגען שלאָף, און ער — דער אינגעל, איז מיט גליק א פאַבריק־האַנט געוואָרען. א האַנט, איהר הערט! ער באַקומט א דאָלאַר — אַנדערהאַלבען דאָלאַר א טאָג. דאָס איז זיין אידעאַל!

ער איז אַן איבעריגער געפאַנגענער פונ'ם סיסטעם — קיינער וועט ניט פאַרקירצען דעם טערמין פון זיין קאַטאָרגע, קיינער וועט איהם ניט באַגנאַדיגען. ווייב, קינדער, היים זיינען ניט פאַר איהם. וואָס ווייס ער פון גליק און פרייד? ער איז א האַנט, א פאַבריק־האַנט!

האָט ער א נשמה אויך? נשמה דאַרף דער קאַפּיטאַליסט ניט. קען מען פון נשמות אויספּרעסען פּראָפיט? דעם ארביי־טער'ס האַנט, דער מענש־האַנט איז א ברכה פאַר'ן קאַפּיטאַליסט.

ווער דאַנה'ט פאַר דיין הארץ, קאָפּ, נשמה, דו, פאַבריק־האַנט!

טויזענט הענט — און איין קאָפּ; דעם ארבייטער'ס הענט, דעם קאַפּיטאַליסט'ס קאָפּ. זיי — דער טויטער מאַכאַניזם; ער — ווילען און גייסט! זיי — די שקלאַפען, ער — קעניג און העלד!

טויזענט שטומע באַשעפענישען אין מענשען געשטאַלט — אלע זיין אייגענטום!

א ברוטאַלע אָרדנונג — זי מוז פאַרניכטעט ווערען. די מענש־ליכע ראַסע איז געבוירען צו עפּעס העכערעס. איהר איז ניט באַ־שערט צו דעגענערירען.

די טויזענט הענט האָבען זיך א ריהר געטאָן, קלאָרער געוואָ־רען די קעפּ, די הערצער קלאַפּען אין טאַקט מיט'ן העלען קאָפּ און קרעפטיגער האַנט, און טויזענט נשמות, כאָטש צוברּאָכענע און צו־טראָטענע, ברענען מיט ליעבע צו די ברידער און האַס צו דער אָרד־נונג, און וועלען ניט רוהען ביז אויסגעלייזט וועט ווערען די מענש־הייט.

מיר פאָדערען אַ רעכט אויף לעבען, גלייכע רעכט. לייקענט עס ווער, איז ער אַ טיראַן, און דער גלייכגילטיגער איז אַ שקלאַף, און ווער עס פאָדערט ניט קיין רעכט איז טויט.

מיר פאָדערען אַלעמען זאָלען געהערען די פּראָדוקציאָנס־מיט־לען, קאָלעקטיוו, געזעלשאַפטליך זאָל זיין די אַרבייט, אָרגאַניזירט די פּראָדוקציאָן, אָפּגעשאַפט — עקספּלואַטאַציע. אַ וואַרע מאַכט דער אמת'ער רעפּובליק, דער גרויסער צייט, דער הערליכער קולטור פון מאָרגען!

נידער מיט'ן קלאַסען־קאַמף, נידער מיט אומוויסענהייט און פאַרברעכען, אָרעמקייט און שאַנד, גרויזאַמקייט און זינד — זאָל לעבען די פרייהייט, די צוקונפטס־אָרדנונג, דער פריהמאָרגען פון ברידערליכקייט, דער געבורט פונ'ם פרייען און שטאָלצען מענש!

צום ערשטען מאַי.

דאָס איז דער ערשטער און איינציגער אינטערנאַציאָנאַלער ארבייטער יום טוב. ער באַלאַנגט צום ארבייטער קלאַס און איז געווידמעט צו דער רעוואָלוציע.

היינט וועלען אַלע שקלאַפען פון דער וועלט אָננעמען זיך מיט פרישען כח אויף זייער לאַנגען און שווערען וועג; זיי שטעלען זיך אָפּ אויף אַ מאָמענט אויסצושרייען פאַר פרייד, פייערנדיג אין אחדות דעם יום טוב פון קומענדער פרייהייט.

זאָל לעבען דער ערשטער מאַי!

דער טאָג פון פראָלעטאַרישען פראָטעסט!

דער טאָג פון אומבויגזאַמע באַשלוסען!

דער טאָג פון הויכע שטרעבונגען!

הויך וויקעלט פאַנאַנדער די בלוט־רויטע פאָהן פון דער רע־וואָלוציע!

די ארבייטער פאָהן!

די פאָהן, די איינציגע פאָהן פון פרייהייט!

שקלאַפעריי, אפילו אין איהר העכסטער שטופע — ווי פאַר־טויבט און פאַרצווייפעלט זי זעהט ניט אויס — האָט דאָך איהר באַגייסטערונג. ווי צושלאָגען דער מענש מעג ניט זיין, אָבער אויס־געראָטען איז ער ניט. הערשער, שמידט אייערע שקלאַפען, פאַר־גוואַלטיגט זיי ווי נאָר איהר קענט, דאָך אין זייערע נשמות, באַטש האַלב־טויטע — לעבצען זיי נאָך פרייהייט.

די גרויסע ענטדעקונג וואָס די מאָדערנע שקלאַפען האָבען גע־מאַכט איז, אַז זיי אַליין מוזען ערקעמפען זייער פרייהייט. דאָס איז דער סוד פון זייער סאָלידאַריטעט, דעם עצם פון זייער האָפ־נונג, די באַגייסטערונג, וואָס בינדט זיי צוזאַמען מיט שטאָלענער מאַכט.

זיי זיינען נאָך אין קנעכטשאַפט, אָבער ניט מעהר צושלאָגען.
זיי וואַלגערן זיך מעהר ניט אין שטויב.
זיי זיינען באוואוסט אין זייער וואקסענדער מאַכט, און די
זיי שטעהען מוטיג, ווי עס פאַסט פאַר מענער.
צוקונפט שטרעקט אויס צו זיי איהר האַנט.

אַזוי ווי די שקלאַפעריי פון ארבייטער־קלאַס איז אינטערנאַציאָנאַל, אַזוי איז אויך די באַוועגונג פון זיין באַפרייאונג.

די באַגריסונג פון איין שקלאַף צום צווייטען אין דעם היינטיגען טאָג הערען זיך אין אַלע שפּראַכען און נעמען אַרום די גאַנצע וועלט.

די אונצעהליגע מיליאָנען האָבען ענדליך ערוואַכט. פיעל לאַנגע דורות האָבען זיי געליטען; זיי האָבען אויסגעטרונקען דעם גאַנצען בעכער פון עלענד און צער.

ענדליך, ענדליך קומט אָן דער טאָג, ווען אַ נייע זון וועט באַלייכטען די וועלט.

אונזער לעבענס־שטראָם איז רויט און רויט איז אונזער סימבאָל פון אַלוועלטליכער פאַרוואַנדשאַפט.

טיראַנען לייקענען עס, האָבען מורא דערפאַר, זיי ציטערן פון אויפּרעגונג און כעס ווען זיי דערזעהען עס נאָר.

און אין היינטיגען טאָג שווערען מיר אויף ס'ניי טרייהייט אין לעבען און אין טויט צו דער בלוט־רויטער פאָהן פון דער רעוואָלוציע.

סאָציאַליסטישע באַגריסונגען היינטיגען טאָג צו אַלע אונזערע ברידער־ארבייטער! צו די געטליכע נשמות אין רוסלאַנד, וואָס מאַרשירען מיט איבערגעבענהייט צו די טויערען פון גיהנום מיט דעם געזאַנג פון דער רעוואָלוציע; צו מזרח און צו מערב און צו אַלע אינזלען אויף די ימים!

ז אָ ל   ל ע ב ע ן   ד י   ר ע וו אָ ל ו צ י ע.

דאָס קרעפטיגסטע וואָרט אין אַלע שפּראַכען איז ר ע וו אָ־ל ו צ י ע.

עס ציטערט און וויברירט, עס יובעלט און באגייסטערט. טי־ראנען ציטערען דערפאר, אבער די אונטערדריקטע שרייען עס אוים מיט פרייד.

עס וואקלען זיך טראנען, ווען דאס שלאגענדע ווארט ווערט אויסגערעדט, אבער פאר די אומבאשיצטע און פארהונגערטע איז עס שפייז, און האפנונג איז עס פאר די קרבנות פון פארצווייפלונג.

לאמיר היינט פארהערליכען די פארגאנגענע רעוואלוציעס און באגריסען די גרויסע רעוואלוציע, וואס דארף קומען, איידער די פרייהייט וועט מאכען פון אלע טעג פון יאהר טעג פון מאי, טעג פון שלום און צופרידענהייט פאר אלע זיהן און טעכטער פון אר־בייט.

שרייבענדיג וועגען דער רעוואלוציע, האט מארק טוויין׳ס נשמה זיך אנגעטרונקען פונ׳ם קוואל פון באגייסטערונג. זיין אומ־שטערבליכער טאלאנט איז געקומען צום ווארט אין דער פאלגענ־דער פארהערליכונג פון דער פראנצויזישער רעוואלוציע:

„די ניט פארגעסענע און געבענשטע רעוואלוציע האט מיט איין פלינקען בלוטיגען שטראם אראפגעשווינקט די טויזענט יעהריגע פארדארבענהייט. דער אלטער חוב איז אפגעצאלט געווארען אין דער פראפארציע פון א האלבען־טראפען געגען א גאנצען פאס בלוט, וואס איז לאנגזאם אויסגעפרעסט געווארען פון די מענשען אין משך פון יאהרהונדערטער, לאנגע, טרויע־ריגע יאהרהונדערטער, וואס קענען זיך אין שרעק און פארצוויפ־לונג פארגלייכען בלויז מיט׳ן גיהנום.

„לאמיר גוט געדיינקען, אז עס זיינען אייגענטליך געוועזן צוויי טעראר עפאכען. איינע, אין וועלכער ס׳איז באגאנגען געווארען מארד מיט ליידענשאפט און א צווייטע, אין וועלכער מען איז באגאנגען מארד מיט קאלטבלוטיגקייט און הארצלא־זיגקייט. איינע האט אנגעהאלטען חדשים און די צווייטע יאהר־הונדערטער. אבער וואס איז דער שרעק פאר׳ן שנעלען טויט פון דער האק אין פארגלייך מיט א לעבענס־לאנגען טויט דורך הונגער, קעלט, שאנד און פארברעכען? וואס איז דער שנעלער טויט דורכ׳ן בליץ אין פארגלייך מיט׳ן לאנגזאמען טויט אויפ׳ן

שייטער־הויף? בלויז איין איינציגער בית עולם האָט גענוג פּלאַץ פאַר אַלע קרבנות פון דער טעראָר עפּאָכע, אויף וועלכער מיר זיינען געוואוינט צו קוקען מיט טרויער און באַדויערונג. אָבער גאַנץ פראַנקרייך האָט ניט גענוג פּלאַץ פאַר די אַלע קרבנות פון דעם אמת'ן טעראָר, וועלכען קיינער פון אונז האָט ניט געלערנט ריכטיג צו זעהן אין זיין גאַנצער גרויס; אָדער צו באַדויערען, ווי דאָס האָט פאַרדינט באַדויערט צו ווערען".

אַן אויג צו אַן אויג.

מען באַריכטעט, אַז פּרעזידענט מיטשעל, פון דער „יונייטעד מאַין וואָרקערס", האָט געזאָגט, אַז אויב נאָר דער קאַפּיטאַליסט און דער אַרבייטער וועלען אַריינקוקען איינער דעם אַנדערען אין די אויגען און זאָגען דעם אמת, וועלען מעהר קיין סטרייקס ניט זיין.

דאָס אומגליק איז נאָר, וואָס, אַזוי ווי דער קאַפּיטאַליסט זיצט אויף דעם אַרבייטער'ס רוקען, קענען זיי ניט אַריינקוקען איינער דעם אַנדערען אין די אויגען, סיידען דער קאַפּיטאַליסט וועט אַראָפּשפּרינגען, אָדער דער אַרבייטער וועט אויסבויגען זיין רוקען. און דער אַרבייטער ליידעט שוין אַזוי אויך פון דער קרומקייט פון אַ דעם גליעד אין זיין געזאַמטעלטען, געצוימטען, געשלאָגענעם און געטרייבענעם אָרגאַניזם.

מען קען קוים ערוואַרטען, אַז דער קאַפּיטאַליסט זאָל זיך אָפּשטעלען און אַראָפּשפּרינגען מיט דעם איינציגען צוועק צו באַטראַכטען דעם קאָליר פון די אויגען ביי דעם באַשעפעניש, אויף וועלכען ער רייט.

די רויטע פאָהן.

עס זיינען פאַראַן אַ מאַסע פאַראורטיילען קעגען דער רויטער פאָהן. מען קען זיך זיי לייכט ערקלערען. דער הערשענדער קלאַס איבער דער גאַנצער וועלט האַסט די רויטע פאָהן, און זיינע פאַר־טיידיגער מוזען דעריבער אָט די פאָהן פאַרדאַמען.

ווי זאָנדערבאַר דאָס איז, וואָס די רויטע פאָהן מאַכט דיזעל־ביגע ווירקונג אויף אַ טיראַן און אויף אַן אָקס.

דער אָקס ווערט אויפגעקאָכט, ווי נאָר ער דערזעהט די רויטע פאָהן, זיין ריעזיגער קערפּער ציטערט אויף, זיינע אויגען גליהען ווי פייער און ער קלאַפּט אָן דער ערד מיט די פיס און אָטעמט מיט שרעקליכען צאָרן.

מיר זיינען גראַד איצט ניט שטאַרק פאַראינטערעסירט צו ווי־סען, פאַרוואָס אַביסעל רויטע פאַרב זאָל מאַכען אַזאַ ווירקונג אויף דעם אָקסישען מין. אָבער פאַרוואָס רופט די רויטע פאָהן ארויס דעמזעלביגען צאָרן אין דעם צאַר, אימפּעראַטאָר און קעניג? אין דעם אויטאָקראַט, אריסטאָקראַט און דעם פּלוטאָקראַט?

אָ, דאָס איז גאַנץ איינפאַך.

די רויטע פאָהן איז, נאָך פון אונענדליכע צייטען געווען דער סימבאָל פון אומצופרידענהייט פון די געדריקטע, אַ צייכען פון אויפשטאַנד פון די מאַסען.

אָט דאָס איז איהר בייזע באַדייטונג פאַר דעם טיראַן און די אורזאַך פון זיין צאָרן, געמישט מיט מורא, ווען נאָר די „רויטע שמאַטע“, ווי ער רופט זי אָן, באַליידיגט זיין בליק.

דאָס הייסט ניט, אַז ער איז קעגען דעם רויטען קאָליר, ווי אַ קאָליר, אָדער אפילו ווי אַן עמבלעם, ווייל ער האָט דעמזעלביגען קאָליר אין זיינע אייגענע פאָהנען, און קיינמאָל ווערט זיין ליידענ־שאַפטליכער צאָרן ניט ארויסגערופען, ווען יענער קאָליר איז צו־נויפגעמישט מיט אַנדערע קאָלירען. אָבער רויט אַליין, ניט גע־מישט און ניט געפעלשט, די ריינע רויטע פאַרב, וואָס סימבאָלי־זירט דאָס געוועהנליכע בלוט פון דער מענשליכער פאַמיליע, די

גלייכהייט פון דער מענשהייט, די ברידערליכקייט פון דער ראסע, — אַט די פארב שטויסט איהם אָפּ, ער האסט זי, ווייל זי לייקענט אָפּ זיין רעכט צו הערשען און שטעהן איבער אנדערע מענשען און שטעלט אין געפאהר זיין מאכט.

און גראָד דערפאר, וואָס דער פּלוטאָקראַט ווערט אויסער זיך דערצעהענדיג די רויטע פאָהן, דארף דער פּראָלעטאריער זי אכטען און פארעהרען.

פאר דעם פּלוטאָקראַט איז זי א געפאהר; פאר דעם פּראָלעטאריער איז זי א צוזאָג און א האָפנונג.

די רויטע פאָהן איז א בייזער סימן, א צייכען פון שרעק פאר יעדען טיראַן, יעדען רויבער און יעדען וואמפּיר, וואָס זויגט אויס דעם לעבענסזאפט פון ארבייטער און שפּאָט אָפּ פון זיין עלענד.

זי איז אַן עמבלעם פון האָפנונג, א גוטע בשורה פאר אלע גע־דריקטע און אונטעריאָכטע אויף דער ערד.

די רויטע פאָהן איז די איינציגע אַלמענשליכע פאָהן; זי איז די פאָהן פון אויפשטאנד אנטקעגען רויבעריי; זי איז די פאָהן פון דעם ארבייטער קלאס, די פאָהן פון האָפנונג און הויכער ענט־שלאָסענהייט, — די פאָהן פון אַלוועלטליכער פרייהייט.

די געפייניגטע אפאסטאלען פון ארבייט.

מיט וויפיעל גרויסע אויפטועז איז באלויכטען דער נייני־צענטער יאהרהונדערט און ווי וואונדערבאר און אומגלויביג האבען פראגרעסירט אלע מענשליכע אונטערנעמונגען! דורך דעם כישוף פון דער מאשין, וואס דער שאפענדער גייסט פונ׳ם מענשען האט ערפונדען, זיינען אונצעהליגע רייכטימער באשאפען געווארען. דאך האבען די אלע רייכטימער, שטאט צו זיין א ברכה פאר דער מענש־ליכער ראסע, נאר געדינט אלס מיטעל צו פארשקלאפען זי. די רייכטימער זיינען אריינגעפאלען אין די הענט פון איינצעלנע אין דער צייט, בעת דעם פאלק האט מען ערלויבט בלויז ווי־ניט־איז דורכצושטופען זיין עלענדע עקזיסטענץ.

איניגע האבען געהאט דעם מוט צו פראטעסטירען. מאכען זיי צו שטומען און די שקלאפעריי זאל קענען אנהאלטען איז גע־ווען דער ענטפער פון גרויס־קאפיטאל אויף דעם פראטעסט פון די וואס האבען געוואגט. און די טרייע משרתים פון קאפיטאל — די פרעסע און די קירך האבען זיך שנעל געשטעלט צו דינסט אויף דעם באפעהל פון אויבען. אלע כחות פון דער געזעלשאפט זיינען געווענדעט געווארען געגען די פיאנערען פון אינדוסטריעלער פרייהייט, געגען די מוטיגע פארטיידיגער פון דער אונטערדריקטער מענשהייט. דאס גרויסע פארברעכען פון דעם יאהרהונדערט איז באגאנגען געווארען.

אלבערט ר. פארסאנס, אויגוסט שפיז, דושארדזש ענגעל, אדאלף פישער, לואיס לינג, סעמיועל פילדען, מיטשעל שוואב און אסקאר ניבע האבען באצאהלט די גרויזאמע שטראף אין געפענגניש און אויף דער תליה.

זיי זיינען געווען די ערשטע מארטירער פאר אינדוסטריעלער פרייהייט און איינע פון די הויפט־פליכטען פון אונזער ציוויליזא־ציע, אויב מיר ריהמען זיך מיט רעכט, אז מיר זיינען מעהר ניט קיין ווילדע, איז צו באפרייען זייערע נעמען פון די בלבולים און פארלוימדונגען און טאן גערעכטיגקייט צו זייער אנדענקונג.

עס איז קיינמאל ניט באוויזען געווארען, אז זיי זיינען באגאנ־גען די פארברעכענס אין וועלכע מען האט זיי באשולדיגט. דער פראצעס וואס האט זיך געענדיגט מיט זייער פאראורטיילונג, איז ניט נאר געווען א שאנדע פון יעדען געריכטליכען שטאנדפונקט, נאר עס איז געווען א שמוציגער, שווארצער, אייביגער שאנד־פלעק אויף דער נאציאן.

דאס איז געווען א פראצעס ארגאניזירט און געפיהרט ניט צו משפט'ן, נאר צו פאראורטיילען, דאס איז געווען א קאנספיראציע צו אומברייננגען אומשולדיגע מענשען און קיין זאך וועט דעם פרא־צעס ניט רעכטפערטיגען, ניט ריינוואשען.

דאס איז געווען א טייוולישע קאנספיראציע זיך נוקם צו זיין אן שוצלאזע מענשען. ניט קענענדיג זיי פאר'משפט'ן פאר א פארברעכען וועלכען זיי זיינען ניט באגאנגען, האט מען זיי פאראורטיילט פאר'ן באנוצען זיך מיט דעם פונדאמענטאלען רעכט פון יעדען אמעריקאנער אויף רעדע־פרייהייט. פארשטעהט זיך דערפאר, וואס זיי האבען זיך מיט דעם רעכט באנוצט אין די אינ־טערעסען פון די ארבייטענדע און ליידענדע מאסען. זיי זיינען די ערשטע מארטירער פאר א אידעאל, וואס איז פרוכטבאר געווארען דורך זייער בלוט. און פון יענעם טאג אן, אין וועלכען זיי האבען אוועקגעגעבען זייער לעבען און פרייהייט פאר זיין פארטיידיגונג — ווערט ער אלץ שטארקער און איינפלוסרייכער.

וואס מעהר יאהרען עס געהען אוועק און די געשיכטע פון דעם שענדליכען פראצעס ווערט נעלעזען און געפארשט פון דיינקענדע מענשען, וואס זיינען פריי פון פאראורטיילען און גיבען דעם שכל די אויבערהאנד, אלץ פעסטער ווערט די איבערצייגונג, אז דער היינטיגער דור פון ארבייטער, דארף אויפשטעלען א דויערענדען מא־נומענט פאר די מענער, וואס האבען געהאט דעם מוט צו פארדאמען און באקעמפען די לוין־שקלאפעריי און זוכען וועגען פון באפריי־אונג.

די געריכטליך־ערמארדעטע מענער האבען געהאט א טיעפען איינבליק אין דער צוקונפט. זיי האבען פאראויס געזעהן די גע־בעלהאפטע און באהאלטענע שאטענס פון די קומענדע געשעהעני־

שען. ניט צו פריה, ניט צו קרעפטיג, ניט צו שרייאינג זיינען נע־
ווענן זייערע וואָרנענדע ווערטער — ווייל שוין אין יאָהר 1886,
ווען די היימארקעט פאַרזאמלונגען זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען,
האָט שוין דער קאַפּיטאַליזם געהאַלטען דעם ארבייטער קלאַס ביים
גאָרגעל און געגרייט זיך צו פאַרציהען זיינע קייטען איבער די פּיס
פון די מאסען.

אפילו דאַמאָלט איז שוין געהאנגען איבער'ן לאַנד די ארבייטס־
לאָזיגקייט, די אָרעמקייט. אונציכטיגקייט האָט זיך איינגעגעסען
אין דעם לייב פון די גרויסע שטעדט. מענשען ווי סקעלעטען, מיט
אויסגעלאָשענע אויגען און בלאַסע פּנים'ער — סמנים פון אָנקומענ־
דען הונגער־טויט,—אַלץ האָט אָנגעוויזען אויף דער שרעקליכער פאַר־
צעהרונגס־ און פארניכטונגס־ארבייט פון דער פּלוטאָקראַטישער
מאשין.

די דאָזיגע מענשען, וועלכע זיינען פאַר'משפט געוואָרען צום
טויט לויט'ן אורטייל פון א דזשורי, האָב איך געזאָגט, זיינען גע־
זעצליך ערמאָרדעט געוואָרען. ניט בלויז דערפאַר ווייל די דזשורי
איז אזוי צוגעקליבען געוואָרען, אַז זי זאָל זיי פאַראורטיילען; אויך
ניט בלויז דערפאַר, וואָס זייער שולד איז קיינמאָל ניט באוויזען גע־
וואָרען, און אויך ניט בלויז דערפאַר וואָס זיי זיינען גע'משפט גע־
וואָרען פאַר אַן אונעהרליכען און בלוטדורשטיגען ריכטער. ניין,
די מערדעריי פון דעם אורטייל באשטעהט דעריין, וואָס מען האָט
די מענשען פאַראורטיילט נאָר דערפאַר, וואָס זיי האָבען אין עפענט־
ליכע רעדעס ערקלערט, אַז דער מענש, וואָס צווינגט זיינע מיט־ביר־
גער צו לעבען אין באַדינגונגען, וואָס זיינען ערגער פון טויט —
איז אַליין ניט ווערט צו לעבען.

אין אַלע לענדער און אין אַלע דורות, האָבען די קרבנות פון
אומרעכט געבויגען אין דרייען זייערע קערפּערס אונטער דער שווע־
רער משא, וואָס זייערע ארבייטס־געבער האָבען אויף זיי ארויפגע־
לייגט; אומעטום האָבען זיי אויפגעהויבען זייערע בליקען צו די
שטערען, אין דער האָפנונג צו געפינען כאָטש א שטראַל פון ער־
לייזונג; מיליאָנען מאָל זיינען קללות געמורמעלט געוואָרען און
וועלען געמורמעלט ווערען ביז דער טאָג פון באפרייאונג פאַר די

וואָס ארבייטען וועט קומען. ביז דער טאָג פון באפרייאונג וועט קומען דורך דער זעלבסט אָפּפּערונג פון די, וואָס, פּונקט ווי די שיקאַגאָ׳ער מארטירער, וועלען האָבען דעם מוט פון פאָרקעמפּער און דעם גייסט פון געצען־ברעכער און דעם מוט צו קעמפּען דעם קאַמף פון די אונטערדריקטע אין נאָמען פון גאָט פון נקמה, און פון דער פארגוואלדיגטער מענשהייט, אום צו באפרייען אונזער ציוויליזאַציע פון דעם גיהונם׳שען צושטאַנד אין וועלכען זי געפינט זיך.

און דער קאַמף פאר גערעכטיגקייט האלט אָן און די שלאכטפעלדער זיינען פארדעקט מיט געפאלענע; די מוטער־ערד טרינקט זייער בלוט; די שטיינער שרייען געגען דער אומגערעכטיגקייט, וואָס מענשען באגעהען געגען מענשען. ניין, געגען פרויען און קינדער, וואָס פלאגען זיך און געהען אוים אין די פינסטערע הינטערצימערען און אין אלטע און נאסע קעלערם און בוידימער; א שרעקליכע אָנקלאגע און אורטייל אויף אונזער ציוויליזאציע, אויף אונזער געזעץ קומט פון דעם סאמע פונדאמענט פון אונזער געזעלשאַפטליכקייט; די יאָמערן פון פארצווייפלונג מאכען צו חוזק און שפּאָט די באהויפּטונג, אז די וועלט איז באשאפען געוואָרען פאר פרייד און פאר גליק; זי איז ניט מעהר, ווי א גיהונם, וואו געלדגייציגע טייוואָלים שלעפּען טיף אָרונטער זייערע קרבנות אין תהום פון פארצווייפלונג און האָפנונגסלאָזיגקייט.

די מענשען, וואָס זיינען געזעצליך ערמאָרדעט געוואָרען אין 1887 אין שיקאַגאָ אין דעם נאָמען פון שטאַאט אילינאָי, זיינען געווען די פאָראויסזאָגער פון בעסערע צייטען. מען האָט זיי גערופען אנארכיסטען, אָבער אויף זייער פּראָצעס איז ניט באוויזען געוואָרען, אז זיי זיינען באגאנגען וועלכען־ניט־איז פארברעכען אָדער געהאנדעלט אומגעזעצליך. זיי האָבען פּראָטעסטירט געגען אומרעכט און געגען דער ברוטאלער אדמיניסטראציע. זיי זיינען געשטאנען צווישען די אונטערדריקער און אונטערדריקטע און האָבען געוואגט אין א „פריי“ לאַנד צו באנוצען זיך מיט דעם געזעטליכען רעכט פון רעדע־פרייהייט. און די געריכטס־פּראָטאָקאָלען פון זייער פּראָצעס, וואָס וועלען פארבלייבען אויף אייביג דער זכר פון בזיון, באשטעטיגען אָט דעם ביטערען אמת.

איך וואָלט באַפרייט זייערע נעמען פון פאַרלוימדונגען. די פאַרלוימדער פון די טויטע זיינען די פיינינער פון די לעבעדיגע. איך וואָלט, ווען איך וואָלט געקאָנט, זיי געשטעלט אויף זייער ריכטיגען פּלאַץ פון נביאים, די ברייננערס פון גוטע בשורות צו זייער ברידער, וואָס שמאַכטען נאָך דער ערלייזונג. איך וואָלט זיי באַפרייט, די הייליגע לוחות פון גערעכטיגקייט פון דער פאַרשוועהרונג וואָס די קאַפּיטאַליסטישע פעלשער האָבען זיי פאַרשאַפט, פון דעם אָפּשטויסענדען אָפּגרונד פון געמיינהייט און היפּאָקריטסטווע, וואוהין די דינער פון גאָלדענעם קאַלב האָבען זיי פאַרוואָרפען.

אַ, איך וואָלט זיי ארויסגענומען, ווען איך וואָלט געקענט, פון זייער פרידליכען דרעמעל אין זייערע מאַרטירער קברים, איך וואָלט גליעך נאָך צונויפגעשטעלט זייערע צוריסענע קערפערס, איך וואָלט געמאַכט די תליה פאַר דעם סימבאָל פון דערלייזונג, — איך וואָלט באַהעפט זייער פלייש מיט זייערע סקעלעטען; איך וואָלט ווידער געמאַכט, אַז זייערע אויגען זאָלען גלאַנצען מיט פאַראַכטונג צו די שונאים פון דער מענשהייט, און זייער צונג זאָל שאַרפער ווי אַלע רעדנער פון דער וועלט זאָגען דעם אמת צו אַ ווידערשפּרעכליכער וועלט. ליידער, קען דאָס ניט געטאָן ווערען, אָבער עפּעס קען יע געטאָן ווערען. דער שאַנד־פלעק, וואָס אַ סקאַנדאַלעזער פּראָצעס האָט ארויפגעלייגט אויף זייערע נעמען, קאָן אויף שטענדיג אַראָפּגענומען ווערען און זייערע נעמען קען געמאַכט ווערען זאָלען שיינען מיט הערליכען רוהם אויף די בלעטער פון דער געשיכטע.

עס וועט קומען אַ צייט, ווען די פּאַרקען פון שיקאַגאָ וועלען זיין באַצירט מיט זייערע סטאַטועס און מענער און פרויען און קינדער וועלען מיט עררהפורכט אָנווייזען אויף יענע מאָנומענטען אַלס באַשטעטיגונג פון אנערקענונג און דאַנק. און ביז יענע צייט וועט קומען, זאָל עהרע אָפּגעגעבען ווערען צו יענע מענער, וואָס האָבען געוואָגט צו זיין אויפריכטיג צו דער מענשהייט און באַצאָהלט מיט זייערע לעבענס פאַר זייער העלדישקייט. דעם ערשטען שריט אין דער פאַראייביגונג פון זייערע טוגענדען דאַרפען טאָן די, וואָס זיי־

נען פעהיג צו באציהען זיך מיט עהרע צו די מענער, וואס זיינען געגאנגען צו דער תליה אום אנדערע זאלען קענען לעבען פריי.

דאס זיינען געווען מענשען, וואס פונקט ווי אל־האסאן, דער אונטערהאלטער פון קעניג, וואס האט זיך געלאזט זוכען נייעס פון לוסט און פרייד צו דערפרעהען דאס אויער פון זיין האר, אבער האט זיך אומגעקעהרט ענטוישט און שטאט פרייד און לוסט האט ער געבראכט סצענעס, וואס טריקענען אויס אלע קוואלען פון פרייד. אנריהרענדיג די גאלדענע סטרונעס פון זיין הארף, האט אל־האסאן געזונגען צום קעניג דאס, וואס פארסאנס, שפיז, ענגעל, פיעלדען, פישער, לינג, שוואב און ניבע האבען פראקלאמירט צום פאלק:

„א קעניג, אויף דיין ווילען
בין איך געגאנגען אין די וועלט פון מענשען
און ערנסט האב איך דארט געזוכט אלץ וואס איך וואלט
געקאנט פארוועבען אין די פרעהליך־לייכטע ליעדער.
כ'האב דאס געפונען, האר. וואלט איך פארמאגט די קונסט
צו אויפנעמען די אויסוועניגסטע שעהנקייט!
כ'האב ניט געזעהן מעהר. ניט פארמאגענדיג די קונסט,
האב איך געבליקט ארונטער — און כ'האב זינגען ניט געקאנט:
אין הייהלען עלענדערע ווי דעם שאקאל'ס, צי דעם וואלף'ס,
צונויפגעשפארט, דארט זיינען אומגעקראכען
די בלינדע מאסען פון דער מענשהייט. מענש!
אונטער דעם קנאפעל אייזערנעם צוזריקט,
איז ענדליך גאט אין איהם געווען פארטריבען,
און דאס נאר, וואס ער טיילט מיט ווילדע טיערען,
האט אויפוואקסען געקאנט אין איהם".

אט אזוינע שוידערליכע בילדער האבען אונזערע מארטירער געזעהן אין שיקאגא, ווי אנדערע האבען זיי געזעהן אין די איבער־ריגע גרויסע שטעדט פון לאנד. אבער, ווי דער נאבעלער פאעט־זינגער האבען זיי פארטגעזעצט צו דערצעהלען וועגען זייערע ענ־דעקונגען און צוזאמען מיט איהם געזיפצט:

„און כ'האב אין יענער וועלט
געזעהן, ווי ס'האט די שעהנע בלום פון מוטערשאפט

אומזיסט געזוכט צו עפענען איהרע בלעטלער.
און קינדהייט'ס צארטע קנאָספ צוטראָטען און צודריקט
געלעגען איז אין שמוץ, וואָס ווילדע טיערען וואָלטען
אויך אויסגעמידען. כ'האָב געזעהן: פאַר גאָלד
האָט מען פארקויפט די אונשולד; מוטערשאַפט איז
צו שפּאָט געוועז.

איך האָב געזעהן די פרוכט פון ארבייט
פון איהרע הענט אַרויסגעריסען, אום נאָך פולער
די אָנגעפילטע געלט־קופערס צו מאַכען, ווען
מוטער און קינד פון הונגער זיינען אויסגעגאַנגען.
איך האָב געזעהן דאָרט שאַנד און אומרעכט בליהען. כ'האָב געזעהן
די אומריינע, די גיעריגע, געמיינע
דורך געלט און שווינדעל זיך צו מאַכט דערהויבען,
זיי האָבען דאַן געטריבען אָהן רחמנות
מיט בייטשען שאַרפע יענע נאַקעטע מאַסען,
וואָס זיי האָבען באַרויבט צוערשט און דאַן פאַרשקלאַפט".

דאָס זיינען געווען די סצענעס, וואָס די שיקאַגאָ'ער מארטי־רער האָבען בייגעוואוינט און וועלכע מען קען נאָך איצט זעהן, און ווייל זיי האָבען געגען זיי פּראָטעסטירט זיינען זיי געזעצליך ער־מאָרדעט געוואָרען.

עס איז געווען גאַנץ פארשטענדליך, וואָס דאָס הארץ פון די מאַרטירער האָט זיך צוזאמענגעוואקסען אין איינס מיט'ן יאָמערנ־דען און קרעכצענדען הארץ פון די אונטערדריקטע; עס איז גע־ווען גאַנץ פארשטענדליך, אז די נערוועז פון די מאַרטירער זיינען געווען אָנגעשטרענגט און האָבען געציטערט אין איינס מיט דעם ציטער פון טויטליכען פיין; עס איז געווען גאַנץ פארשטענדליך, אז זיי זאָלען רחמנות האָבען, פארטיידיגען און פּראָטעסטירען. עס איז אָבער געווען גאַנץ אומפארשטענדליך אז פאר דער אָפענער ליכט פון אונזער הויכער ציוויליזאציע זאָל א פארדאמונגס־ווערטע נעריכטליכע פארשווערונג קענען געלינגען און דורכפיהרען דעם אומפארשעמטען מאָרד אין נאָמען און אין איינקלאַנג מיט'ן בוכ־שטאַב פונ'ם געזעץ.

אז דאס איז דער אמת פון דער געשיכטע וועט קיין עהרליכער מענש נים וואגען אפצולייקענען, און דעריבער וואקסט פון טאג צו טאג די פאָדערונג ארויסצוגעמען פון אומ'כבוד און שאנדע די נעמען פון דיזע געפייניגטע נביאים פון דער ארבייטער באפריי־אונג און צוגעבען זיי צו דער ליסטע פון די גרויסע נפטרים פון דער נאציאן.

די פליי און דער עזעל.

א פליי האט זיך באזעצט אין דעם אויער פון אן עזעל. די פליי האט איינגעביסען א שפיץ פון איינער פון דעם אייזעל'ס פארען און האט זיך געמיטליך גענומען צו איהר אנבייסען. דער עזעל האט געברילט און געבריקעט מיט די פיס. דער מוסר השכל איז: די אינטערעסען פון פליי און עזלען זיינען דיזעלבינע (זעה דעם שולחן ערוך פון דער „סיוויק פעדערייישאן").

ווען קיין פליי וואלטען נים געווען, וואלט קיין זאך נים באַוועגט די עזלען צו ברילען און בריקען, און די עזלען וואלטען נאר איינגיכען פארלאָרען זייער עזעלשקייט.

מארטינס איראנס — דער מארטירער.

עס איז געווען אין 1886, ווען מארטין איראנס, פארזיצענדער פון דער עקזעקוטיווע פון די „נייטס אוו לייבאר" פון דער זידוועסט באהן־ליניע, וואס אונטער דעם קאנטראל פון די גולדס, האט זיך געשטעלט אין קאמף געגען דער קאפיטאליסטישער טיראניי. פון דער שעה אן איז ער שוין געווען א פאר'משפט'ער. אלע כוחות פון קאפיטאליזם האבען זיך פאראייניגט איהם אומצוברענגען און ווען ער איז געפאלען אין זיין קאמף געגען די אומגערעכטיגקייטען, איז ער געטריבען געווארען פון ארט צו ארט ביז ער איז געבליבען אפגעריסען און צובראכען און אין די אייזערנע נעגעל פונ'ם הונגער.

פיערצעהן יאהר נאכאנאנד האט ער געקעמפט אליין געגען די אכזריות'דיגע פארפאלגונגען. אונטער פארשטעלטע נעמען האט ער געוואנדערט צווישען פרעמדע מענשען און געזוכט צו פארדינען זיין שטיקעל ברויט, אבער ווי א ווילדע חיה איז ער פון אומעטום געטריבען געווארען. פאר איהם איז קיין רחמנות ניט געווען. ער האט זיך געשטעלט צווישען זיין קלאס און זייערע אונטערדריקער — ער איז געווען בראוו און ניט געוואלט זיך אונטערגעבען; ער איז געווען עהרליך און ניט געוואלט זיך פארקויפען; דאס איז געווען זיין פארברעכען, פאר וועלכען ער איז פאר'משפט געווארען צו א הונגער־טויט.

מארטין איראנס איז אלס א קינד אהערגעקומען פון סקאטלאנד, אליין, אהן א פעני געלט און אהן פריינד. אין זיין פריהטער יוגענד האט ער זיך אויסגעלערנט פאר א מאשיניסט און א צייט מיט יאהרען דערביי געארבייט. ער איז געווען באשאנקען מיט א ווארעם הארץ און א קלארען קאפ. ער האט געזעהן די ליידען און געפיהלט די אומגערעכטיגקייטען, וואס ווערען באגאנגען געגען זיין קלאס. אויפגעקאכט איז זיין בלוט געווארען, ווען די באהן־קאמפאניעס האט דריי מאל כסדר ארונטערגעזעצט דעם לוין פון די ארבייטער. ער האט באשלאסען זיך אנטקעגען צו שטעלען.

ער האָט אַפּעלירט צו די אַרבייטער און ווען דער גרויסער סטרייק האָט אויסגעבראָכען, איז מאַרטין איראַנס געווען די צענטראַלע פּי־גור פון דער באַוועגונג. די אַרבייטער האָבען געפיהלט, אַז זיי קענען זיך פאַרטרויען אין איהם און זיי האָבען קיין טעות ניט געמאַכט.

און ווען אין דעם קריטישסטען מאָמענט האָט דזשיי גולד, דער אייגענטימער פון דער באַהן, געלאָזט וויסען מאַרטין איראַנס, אַז ער וואָלט איהם וועלען זעהן, האָט דער סטרייק פיהרער געענט־פערט: „איך בין אין קענזאַס סיטי". גולד האָט ניט געהאַט גענוג געלד אָפּצוקויפען מאַרטין איראַנס. דאָס איז געווען דער גרעסטער פאַרברעכען פון דעם עהרליכען אַרבייטער פיהרער. די פּרעסע האָט אויפגעהעצט איין ליגען נאָכ'ן צווייטען אבי נאָר צו שאַפען פאַר־אורטיילען געגען די סטרייקערס. ביי דעם דורכשניטליכען מענשען איז מאַרטין איראַנס געווען דער שוואַרצעסטער, נידערטרעכטיג־סטער טייוועל, וואָס דער גיהנום האָט אַרויסגעלאָזען אויף גאָט'ס וועלט, און די פינקערטאָן שפּור־הינט האָבען איהם נאָכגעפאָלגט טאָג און נאַכט.

ניט קוקענדיג אויף דעם אַלעם איז מאַרטין איראַנס געשטאַ־נען פעסט און ניט געבויגט זיך.

מאַרטין איראַנס האָט געדינט, געליטען און פאַרשאַפט כבוד זיין קלאַס. אָבער ער איז באַזיגט געוואָרען און זיין אייגענער קלאַס האָט איהם פאַרלאָזען און געהאָלפען אין די פאַרלוימדונגען און קללות פּונ'ם שונא. דאָס האָט איהם מעהר וועה געטאָן ווי אַל־דאָס איבעריגע. אָבער אפילו דאָס האָט ער איבערגעטראָגען אָהן אַ מור־מעל און אויב עס האָט זיך פון איהם אַרויסגעריסען אַ זיפץ פון פאַרצווייפלונג, איז דאָס געווען, ווען ער איז פאַרבליבען איינער אליין.

און אַזוי איז געווען דורך אַלע דורות. פון יהושע הנוצרי ביז מאַרטין איראַנס.

זאָל קיינער ניט זאָגען, אַז איראַנס איז ניט געקרייציגט גע־וואָרען. פערצעהן יאָהר איז ער געווען צוגענאָגעלט צום קרייץ און קיינער פון די מאַרטירער פאַר דער מענשהייט האָבען ניט אי־

בערגעטראָגען זייער קרייציגונג מיט אַזויפיעל מוט און גייסטיגער קראַפט.

מיט געדולדיגען העלדענמוט האָט ער איבערגעטראָגען אַלע יסורים און פיין און באַליידיגונגען. און אפילו דאַמאַלט, ווען די אָרעמע נארישע אוממענשען, וועמעס וואונדען ער וואָלט מיט'ן בלוט פון זיין אייגען האַר געהיילט, האָבען איהם איבערגעגעבען צום שונא, האָט אַ רחמנות געפיהל פארשלאָסען זיינע ליפען און שטילע ליידען האָבען פאַר איהם געוואונען די קרוין פון אַ מארטי־רער.

מאַרטין איראַנס איז געהאַסט געוואָרען פון די, וואָס זיינען געווען געמיין אָדער האָבען איהם ניט געקענט פארשטעהן. ער איז געשטאָרבען אין פאראכטונג, דאָך זאָל זיין נאָמען לעבען אין ליעבע.

קיין פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאַאַטען האָט איהם ניט געגעבען קיין געזעלשאַפטליכען אמט אַלס באַלוינונג פאַר די דינסט וואָס ער האָט געטאָן פאַר'ן ארבייטער קלאַס. די אַרט ארבייט, וואָס ער האָט געטאָן איז געווען צו עהרליך, אַז זי זאָל קענען רעספעקטירט ווערען, צו אַגרעסיוו און אומקאָמפּראָ־מיסליך — צו זיין פּאָפּולער.

דאָס, וואָס ער האָט געטאָן פאַר זיין קלאַס, וועט זיין אָנ־דענקונג פאראייביגען. אין דעם גרויסען קאַמף פון באַפרייאונג האָט ער עהרענהאַפט געטאָן זיין חלק און די געשיכטע פון דער ארבייטער באַוועגונג קען ניט געשריבען ווערען ניט דערמאָנענדיג זיין נאָמען.

ער איז געווען אַן אַגיטאַטאָר און אַלס אַזעלכער האָט ער גע־האַט דעם זעלבען שיקזאַל, וואָס אַלע זיינע חברים אויף דעם דאָ־זיגען פעלד: יעזוס קריסטוס, זשאַן ד'אַרק, אַליהו לאַוודזשאָי, דזשאָהן בראַון, אַלבערט פאַרסאָנס האָבען דאָס זעלבע געטאָן און באַצאָהלט דעם זעלבען שטראָף.

טאָקי דערפאַר, וואָס ער איז געווען פאראכטעט אַלס אַגיטאַ־טאָר, און מענשען געמיינע אָדער אַזעלכע וואָס האָבען ניט פאַר־שטאַנען דעם הייליגען מאָטיוו וואָס האָט איהם באַגייסטערט, האָ־

בען איהם געפייניגט און באשמוצט, דערפאר, וועט ער דערמאָנט ווערען מיט ליעבע און רעספעקט לאנג נאָך דעם ווי דער לעצטער פון זיינע באשמוצער וועט שוין זיין אין גאנצען פארגעסען.

אין אפריל 1899, האָב איך אין וואקא, טעקסאס, צום לעצטען מאָל געדריקט די האנד פון דעם נאָבעלען חבר. ער האָט געטראָגען די סימנים פון אָרעמקייט און פון א צובראָכען געזונט. אָבער זיין גייסט איז געווען אומערשראָקען פונקט ווי מיט דריי־צעהן יאָהר צוריק ווען ער האָט געמוזט זיך שטעלען געגען מאכט און אומרעכט; און ווען ער האָט גערעדט וועגען סאָציאליזם האָט זיך זיין אויסזעהן אין גאנצען געביטען און דער פייער וואָס האָט געברענט אין זיין הארצען האָט נאָך א מאָל דורכגעפלאמט דורך זיינע פארזונקענע אויגען.

איך בין ניט געווען פארוואונדערט, כאָטש עס האָט מיר זעהר וועה געטאָן, ווען איך האָב שפּעטער געלעזען אז ער איז „געשטאָר־בען אין אָרעמקייט אין א פארוואָרפען שטעדטעל פון טעקסאס“. דער דאָזיגער טויט האָט איהם פארשאפען רוהם און דער געזעל־שאפט — שאנדע.

אם ענדע האָט זיין אויסגעמאטערטער קערפער געפונען רוה, און די קינדס־קינדער פון די מענער און פרויען פאר וועלכע ער האָט געקעמפּט, געליטען און געשטאָרבען וועלען אוועקלייגען קראנ־צען אויף זיין קבר.

אויף זיין קבר דאַרף אויפגעקריצט ווערען: „ווייל ער האָט מוטיג פארטיידיגט דעם ארבייטער קלאס, איז ער פאר׳משפּט גע־וואָרען צום טויט דורך לאנגזאמע יסורים“.

מארטין איראַנס איז געווען אן עהרליכער, מוטיגער מענש און מיט זיין טויט האָט די וועלט אָנגעוואָרען נאָך איינעם פון איהרע שעהנסטע קינדער.

זאָל די ערד דיר גרינג זיין, ליעבער, מוטיגער חבר.

וואכט אויף, איהר שקלאפען.

דער לעצטער און געוואגסטער צוג פון דער פלוטאקראטיע וואלט אויפגעשווידערט דאס גאנצע לאנד, ווען דאס פאלק וואלט גיט געוועז בלינד.

א מארד־פארשווערונג איז געמאכט געווארען און האלט אין אויסגעפיהרט ווערען אין נאמען און אונטער די פארמען פון געזעץ.

מענשען, וואס ווילען זיך נים אונטערגעבען צו פארדארבענהייט און מיסהאנדלונג, אט די מענשען דארף מען פלוצלונג איבערפאלען, אוועקפיהרען ערגעץ און ערמארדען.

דאס איז דער באפעהל פון דעם פארבאנד פון די מינען אייגענטימער פון די וועסטליכע שטאאטען און פון זייערע אונטערשטיצער און חברים אין דעם „אויל־טראסט" און אין וואל סטרים, ניו יארק.

אט די בלוטדורשטיגע רויב־פויגלען ווילען ארויסרייסען דאס הארץ פון דעם ווידערשטאנד צו זייער טיראניי און רויבעריי, אז ארבייט זאל שטעהן פאר זיי א הוילע, א שוצלאזע.

טשארלז מאיער און וויליאם ד. העיוואוד, פון דער וועסטערן פעדערייישאן אוו מיינערס, און זייערע קאלעגען אין אמט, — אלע דורכאויס מענער אין דעם אמת'ען זין פון ווארט, — ווערען באשולדיגט אין ערמארדען דעם עקס־גאווערנאר פרענק סטיינענבערג פון אידאהא. דער עקס־גאווערנאר האט נאר געשניטען דאס, וואס ער האט פארזעעט ; און די באשולדיגונג קעגען די ארבייטער פיהרער איז נאר געוועזן אן אויסרייד, אום צו קענען ארויפווארפען זיך אויף זיי אין געהיים, שנעל ארויספיהרען זיי פון דעם שטאאט אויף א ספעציעלען צוג אונטער א שווערער וואך, אריינווארפען זיי אין געפענגניש, פאראורטיילען זיי אויף דעם געקויפטען און געפעלשטען עדות־זאגען פון אויסוואורפען און זיי דערשטיקען מיט דעם תליון'ס שטריק.

די גאווערנארס פון אידאהא און קאלארארא זאגען, אז זיי האבען די באווייזען, אויף צו פאראורטיילען די באשולדיגטע. זיי

זיינען אומפאַרשעמטע פעלשער און פאַרקויפטע אויסוואורפען,
העסליכע ווערקצייג פון די מינען־אייגענטימער, און אויב ווער עס
איז פאַרדיענט די תליה, איז דאָס זיי אליין.

מאָיער, העיוואוד און זייערע חברים האָבען פונקט אזוי וועניג
געהאַט צו טאָן מיט דער ערמאָרדונג פון סטיינענבערג, ווי איך.
די באַשולדיגונג איז א מורא׳דיגער ליגען, א פאַרברעכערישע פּזר־
לוימדונג, זי איז נאָר אַן אויסרייד צו ערמאָרדען מענשען, וואָס זיי־
נען צו עהרליך, אז זיי זאָלען פאַרראַטען די, וואָס האָבען גלויבען
אין זיי, און צו מוטיג, אז זיי זאָלען זיך איבערשרעקען פאַר דראָ־
הונגען.

אַרבייטער פיהרער, וואָס קריכען אום פאַר דער פלוטאָקראַטיע
און פאָלגען איהרע באַפעהלען, ווערען געלויבט ביז אין הימעל ;
און די וואָס ענטזאַגען זיך דאָס צו טאָן, מוזען ערמאָרדעט ווערען
אויף א געמיינעם אופן.

איך קען פערזענליך און אינטים מאָיער, העיוואוד, פעטיבאָון,
סט. דזשאַהן און זייערע אָפיציעלע מיטאַרבייטער, און איך וועל
מיין לעבען איינלייגען, אז זיי זיינען עהרליך און ריין ; און ג־אָו־
דאָס איז דאָס פאַרברעכען, פאַר וועלכען „זיי וועלען קיינמאָל ניט
פאַרלאָזען אידאַהאַ לעבעדיגע“, ווי דער שמוציגער בלוטהונט, דער
שפּיאָן, וואָס האָט „אויסגעאַרבייט די באַשולדיגונג“, האָט זיך אויס־
געדריקט.

יע, אויב זיי וועלען ניט פאַרלאָזען איידעהאַ לעבעדיגע, דאַן
מעגען די גאָווערנאָרס פון אידאַהאַ און קאָלאָראַדאָ, און זייערע
בעלי בתים פון וואָלל סטריט, ניו יאָרק, ביז די ראָקי מאַונטיינס
זיך צוגרייטען נאָכצופאָלגען זיי.

כמעט מיט צוואַנציג יאָהר צוריק האָבען די קאַפּיטאַליסטישע
טיראַנען ערמאָרדעט עטליכע אומשולדיגע מענשען פאַר פאַרטיידי־
גען אַרבייט.

**איצט ווילען זיי דאָס פּרואווען טאָן נאָך א מאָל. זאָלען זיי
דאָס וואַגען !**

צוואַנציג יאָהר פון רעוואָלוציאָנערער ערציהונג, אַגיטאַציע
און אָרגאַניזאַציע זיינען פאַראיבער זינט דער הײמאַרקעט טראַ־

נעדריע. און אויב מען וועט מאכען א פארזוך צו ווידערהאלען, וועט דא זיין א רעוואלוציע, און איך וועל טאן אלץ וואס איך קען אזא רעוואלוציע אויפצוהויבען.

דער קריזיס איז אנגעקומען, און מיר מוזען איהם קומען אנט־קעגען. אויף דעם פונקט, וואס איז אין אט דעם פראצעס פארווי־קעלט, קען זיך די גאנצע מאסע פון ארגאניזירטע ארבייטער קער־פערשאפטען פאראייניגען, און יעדער פיינד פון פלוטאקראטיע וועט צושטעהן צו אונז. פון די פארמס, די פאבריקען, די קראמען וועלען שטראמען די ארבייטער מאסען און קומען אנטקעגען די מיט בלוט באפלעקטע צושטערער פון פרייהייט, די מערדער פון אומשולדיגע מענשען און די אייביגע שונאים פון פאלק.

מאיער און העיוואוד זיינען אונזערע פריינד, איבערגעבענע און טרייע, און אויב מיר וועלען ניט שטעהן מיט זיי ביז צום לעצ־טען טראפען בלוט, וועלען מיר זיך אויף אייביג באדעקען מיט שאנד און מיר וועלען פארדיענען דאס שיקזאל פון קריכענדיגע פייג־לינגען.

מיר זיינען ניט פאראנטווארטליך פאר דעם קאמף. ניט מיר האבען איהם געוואלט אויפהויבען. ער איז אויף אונז ארויפגע־צוואונגען געווארען. און גראד דערפאר וואס מיר פארדאמען גוואלד־טאט און האסען בלוטפארגיסונג, קענען מיר ניט פארלאזען אונזערע חברים און לאזען זיי ערמארדען. אויב זיי קענען ערמארדעט ווערען אחן אן אורזאך, קענען מיר אויך אזוי ערמארדעט ווערען, און אזוי וועט מען מיט אונז טאן, ווען די טיראנען וועלען דאס וועלען.

זיי האבען אונז צוגעשפארט צו דער וואנט, און איצט לאמיר צונויפזאמלען אונזערע קרעפטען, ארויסגעהן זיי אנטקעגען אין אן אפענער שלאכט.

אויב זיי וועלען פרואווען ערמארדען מאיער, העיוואוד און זייערע ברידער, וועלען וועניגסטענס א מיליאן רעוואלוציאנערען ארויסגעהן אנטקעגען זיי מיט ביקסען.

זיי האבען געטאן דאס בעסטע און דאס ערגסטע, וואס זיי האבען געקענט, צו צודריקען און אונטעריאכען אונז. זייערע פאליטי־קער האבען אונז פארראטען, זייערע געריכטען האבען אונז אריינ־

געוואָרפען אין געפענגנים אָהן אַ פּראָצעס, און זייערע סאָלדאַטען האָבען דערשאָסען אונזערע חברים צום טויט!

אפילו דער וואָרים דרעהט זיך אויף אום, און דער ארבייטער וועט ענדליך זיך אויפהויבען.

זאָלען זיי נאָר וואגען אויספיהרען זייער טייוועלשען פּלאַן, און אין יעדען שטאַאט פון בונד וועט אָפּקלינגען דער מארש פון רעוואָלוציע.

גרייט זיך, חברים, צו אַקציאָן! קיין אַנדער וועג בלייבט ניט איבער פאַר דעם ארבייטער קלאַס. זייערע געריכט־הייזער זיינען פאַר אונז געשלאָסען, אויסער ווען זיי דאַרפען אונז פאַראורטיילען. אריינגעהן אין זייערע געריכט־הייזער הייסט פאַר אונז נאָר ווערען בארויבט פון דעם וועניגען, וואָס מיר פאַרמאָגען, און ווערען געבונדען הענט און פיס; און די רויב־פויגלען, וואָס ווערען פעט פון אונזער עלענד, זאָלען ארויסרייסען אונז די אויגען.

קאַפּיטאַליסטישע געריכטען האָבען קיינמאָל גאָרניט געטאָן און וועלען קיינמאָל גאָרניט טאָן פאַר דעם ארבייטער קלאַס.

וואָס עס זאָל ניט געטאָן ווערען, מוז געטאָן ווערען פון אונז אליין. און אויב מיר וועלען אויפשטעהן ווי מענער פון דעם אַטלאַנטישען אָקעאַן ביז דעם פּאַסיפישען, און פון קאַנאַדאַ ביז צום מעקסיקאַנישען ים־בוזעם, וועלען מיר אריינוואַרפען אַן אימה אין זייערע פייגע הערצער, און זיי וועלען זיך איילען אָפּצולאָזען זייערע הענט פון אונזערע העלזער און וועלען שנעל צוריקטרעטען.

מיר וועלען בעאָבאַכטען זייער יעדע באַוועגונג, און דערוויל וועלען מיר זיך גרייטען צו אַקציאָן.

אַ ספּעציעלער רעוואָלוציאָנערער צוזאַמענפאָהר פון דעם פּראָלעטאַריאַט אין שיקאַגאָ אָדער אַנאַנדער צענטראַלען פּונקט וואָלט געווען צייטמעסיג; און אויב עקסטרעמע מיטלען מוזען אָנגעווענדעט ווערען, קען מען ארויסרופען אַ גענעראַל סטרייק און פּאַראַליזירען די אינדוסטריע, און דאָס וואָלט געווען אַן איינלייטונג צו אַן אַלגעמיינעם אויפשטאַנד.

אויב די פּלוטאָקראַטען וועלען אָנהויבען דאָס פּראָגראַם, וועלען מיר עס ענדיגען.

מוטער דזשאָונס.

„די גרויסע זקנה פון דער רעוואָלוציאָנערער באוועגונג“, האָט וואָלטער הוירט טרעפענד אָנגערופען מוטער דזשאָונס. אלע, וואָס קענען איהר — און זיי קען מען ניט איבערצייהלען — וועלען גלייך צוגעבען ווי צוגעפאסט דער טיטעל איז פאר איהר.

די קאריערע פון דיזער איינציגער אין איהר ארט אלטער אגיטאטארין לעזט זיך ווי א פאעמע. קיינער קען זיך מיט איהר ניט פארגלייכען. שוין פופצעהן יאָהר ווי זי שטעהט אין די פאָדערשטע רייהען און קיינמאָל האָט נאָך ניט געטראָפען, אז שרעק אָדער אנגסט זאָלען ווירקען אויף איהר.

זינט דער צייט פונ׳ם פולמאַן סטרייק, אין יאָהר 1894, ווען זי איז צום ערשטען מאָל באריהמט געוואָרען, שטעהט זי אלץ פאר דער עפענטליכקייט. קיינמאָל ניט זוכענדיג צו זיין אויסגעצייכענט, פראָמינענט, פאָלשטענדיג פארגעסענדיג אָן זיך, דורכאויס גלייכגילטיג צו אלע פערזענליכע אמביציעס, האָט דיזע מוטיגע פרוי געקעמפט דעם קאמף פון די אונטערדריקטע מיט א גרעסערען מוט און ארויסגעוויזען מעהר קוראזש איידער ווען עס איז א סאָלדאט אויפ׳ן שלאכט־פעלד.

מוטער דזשאָונס איז ניט קיין „זומער־סאָלדאט“ און ניט קיין פאטריאָט מיט דער מויל. איהר בלוט ברענט מיט טרייער און אמת׳ער איבערגעבענהייט. און וואו נאָר דער קאמף צופלאקערט זיך מיט וואוט און ליידענשאפט, וועט איהר זי זיכער געפינען אין דער ערשטער פייער ליניע.

מעהרערע, לאנגע, ענדלאָזע מאָנאטען האָט זי געוואוינט אין די איינזאמסטע געגענדען פון וועסט־ווירדזשיניא, ארגאניזירענדיג די פארהונגערטע מיינערס. די עלענדע הייזלאך פון די מיינערס — איז געווען איהר היים, זי האָט זיך געטיילט מיט זיי מיט איהר אָרעם פארמעגען, ארומגעגאנגען ארום די קראנקע, געטרייסט די טרייסטלאָזע — זי איז געווען די בארעמהערציגקייט אליין.

זי האָט געפיהרט די ארבייטער אין דעם גרויסען סטרייק אין דעם אנטראציט קוילען דיסטריקט, זי איז געווען די ערשטע צו

באַנגעגענען דעם שעריף און די סאָלדאַטען, און די לעצטע — צו פאַרלאָזען דעם שלאַכט־פעלד.

וויפיעל מאָל איז דיזע אונערשראָקענע נשמה ארויסגעטריבען געוואָרען פון געוויסע געגענדען דורך די געדונגענע חברה־לייט פון די קאַפּיטאַליסטען מיט דער הילף פון די געריכטען! ווי אָפט איז זי פאַרשפאַרט געוואָרען אין געפענגניש, מיט באַיאָנעטען געשטאָכען געוואָרען פון די זעלנער, און דער טויט האָט איהר אין פנים געקוקט. אָבער קיינמאָל אין איהר זעלבסט־אָפּפערענדען לעבען האָט זי ניט ארויסגעשטעלט דעם ווייסען צייכען, דעם צייכען פון מיעדקייט און מוטלאָזיגקייט, קיינמאָל ניט געבעטען אום רחמנות, ניט אונטערגעגעבען זיך! ווי קיין אנדערער ניט, האָט מוטער דזשאָונס, אין די צייטען פון די קאָלאָראַדער סטרייקס, אָנגעוואָרפען שרעק אויף די פאַרברעכערישע קאָרפּאָראַציעס. זיי האָבען פאַר איהר מורא געהאַט, פונקט אזוי ווי די לאָיאַלע מיינערס האָבען איהר געליעבט. זי האָט געפיהרט די מיינערס אין קאַמף מיט כחות פיעל מאָל גרעסערע, שטאַרקערע און, פונקט ווי העני־פון נאַווארע, וואו נאָר איהר שניי־ווייסע קרוין האָט זיך באַוויזען, האָבען די פאַרצווייפעלטע שקלאַפען געקראָגען נייען מוט און ווידער אָנגעהויבען דעם קאַמף געגען דעם שטענדיג גרייטען פיינד.

אלע מאָל פנים אל פנים מיט אמת'ער געפאַהר, שטענדיג מיט דער ברוסט געגען שפּיץ פון באַיאָנעט, האָט זי זיך ענטוויקעלט אין אן אמת'ן קריגס־העלד; זי איז באַוואונדערט געוואָרען פון די זעלבינע סאָלדאַטען, וואָס האָבען געזאָלט אוועקנעמען זי פונ'ם קאַמפּס־פּלאַץ און אָפּהיטען אז זי זאָל זיך ניט אומקעהרען.

איהר נאָמען אליין איז דער סימבאָל פון גייסט פון רעוואָלוציע.

איהר מערקווירדיגע פערזענליכקייט איז די פאַרקערפערונג פון אלע פּרינציפּען פון דער רעוואָלוציע.

זי האָט געוואונען איהר פּלאַץ אין די הערצער פון די ארבייטער פון דער נאַציאָן און איהר נאָמען איז געעהרט פון זיי און וועט בלייבען אין געדעכניש פון זייערע קינדער און קינדס־קינדער אויף אייביג!

דזשאהן בראון, דער גרעסטער העלד פון דער געשיכטע.

דזשאהן בראון — דער מאן מיט דעם בילדערליכסטען כאַראַקטער, דער שעהנסטער און בראוופסטער קעמפּער און מוסר נפש אין דער אמעריקאנער געשיכטע איז געהאנגען געוואָרען אין גאַלוועסטאָן, ווירדזשיניא, דעם 2טען דעצעמבער, 1859.

דעם טאָג האָט טאָראָ געזאָגט: „מיט וואָסערע אכצעהן־הונדערט יאָהר צוריק איז קריסטוס געקרייציגט געוואָרען. היינט אין דער פריה איז געהאנגען געוואָרען קאַפּיטאַן בראון. דאָס זיינען צוויי עקען פון איין קייט וואָס האָט מעהרערע צווישען רינגלאך. ער איז שוין ניט מעהר „אונזער בראון“, ער איז איצט א מלאך פון ליכטיגקייט. *** איך זעה פאָראויס די צייט, ווען דער מאָלער וועט מאָלען יענע סצענע, און ער וועט ניט דארפען געהן נאָך רוים נאָך א געגענשטאנד; דער פּאָעט וועט עס באַזינגען און דער היסטאָריקער וועט עס פארצייכנען און צוזאמען מיט דער לאנדונג פון די פּילגרימען, און מיט דער דעקלאַראַציע פון אומאָבהענגיגקייט וועט עס זיין א צירונג פון א צוקונפטיגען נאַציאָנאַלען מוזעאום, ווען די היינטיגע אָרדנונג פון שקלאַפעריי וועט מעהר ניט עקזיסטירען. דאמאָלט וועלען מיר האָבען די פרייהייט צו באַוויינען קאַפּיטאַן בראון“.

בלויז איניגע מענשען האָבען אין יענע שרעקליכע טעג געהאַט דעם מוט צו זאָגען א פּאָר סימפּאַטישע ווערטער וועגען דעם גרויען, אלטען אגיטאַטאָר. פאר יאָהרען און יאָהרען האָט ער געקעמפט געגען לייב־אייגענטום. ער האָט געהאַט בלויז א פּאָר געצעהלטע אָנהענגער, וואָס האָבען איהם געהאָלפען אין זיין קאמף פאר איהם, אָבער, איז גענוג געווען דאָס וואָס ער האָט געזעהן קלאָר פאר זיך זיין ציעל, און וואָלט איהם אויסגעקומען צו זיין אליין אין קאמף, וואָלט ער זיך דערפאר אויך ניט אָפּגעשטעלט.

דזשאהן בראון האָט געגעבען א ביישפּיעל פאר אלע מענשען פון אלע דורות, וואָס עס הייסט מאָראלער קוראזש און איבערגעבענהייט צו א אידעאל.

מיט יעדען טראָפּען פון זיין עהרליך בלוט האָט ער פּיינט געהאט קנעכטשאפט און נאָך אין דער יוגענד האָט ער באשלאָסען אוועקצוגעבען זיין לעבען אויפ'ן מזבח פון פרייהייט אום אויס־צוראָטען די אומערטרעגליכע ליידען פון די שווארצע. ער האָט זיך קיינמאָל ניט געוואקעלט. אזוי געטליך איז געווען זיין אומבאזיעג־בארע נשמה, אז ער האָט געוואגט זיך אנטקעגען שטעלען געגען דער גאַנצער וועלט.

וואָס פאר א וואונדערבארער גייסט, וואָס פאר א גרויסע מענשליכע פערזענליכקייט.

ער האָט קיינמאָל ניט געצעהלט, ווי גרויס די צאָהל פון די, וואָס זיינען געגען איהם און ווי ווייניג די, וואָס זיינען אויף זיין זייט. די וואולגארע זייט פון דעם פּראָבלעם האָט ניט געפונען קיין פּלאַץ ניט אין זיין הארץ און ניט אין זיין מוח. ער איז געווען גערעכט און דער גייסט פון אמת איז געווען מיט איהם. ניט ער האָט זיך וועז גערעכענט מיט די פאָלגען פון זיין האנדלונג. זיינס איז געווען צו טאָן די אומשטערבליכע טאט, און אריבער־צוגעהן פון דער תליה, וואָס מענשען האָבען אָנגעגרייט, צו דעם טראָן, וואָס גאָט האָט אויפגעשטעלט פון זיינט וועגען. ניט פאר וועלטליכען כבוד האָט דזשאהן בראון אָנגעפיהרט זיין הייליגע מלחמה; ניט פאר די אנערקענונג אָדער באלוינונג וואָס דאָס פאָלק וואָלט געווען אימשטאנד איהם צו באצאָהלען. א העכערער ציעל האָט פארנומען זיין גרויס הארץ און באלעבט עס מיט אָן ערהאבענעם פארלאנג. זיין גרויסע נשמה איז געווען באלויכטען פון אן אויפגעהענדען אידעאל. א גאַנץ פאָלק איז געווען דער־שלאָגען, פאראכטעט און אין קייטען און דאָס שוידערליכסטע פאר־ברעכען האָט געהאלטען אין אויפעסען דאָס הארץ פון דער ציווי־ליזאציע.

אין אָנגעזיכט פון דיזער שרעקליכער מגפה, איז די לאָגיק און דער פארשטאנד געווען שטום און דאָס רחמנות־געפיהל — טויט.

ענדליך האָט זיך אויפגעכאפּט דער גרימצאָרן פון דער ראכע־נעמענדער גערעכטיגקייט, וואָס האָט לאַנג געדרימעלט.

דזשאהן בראון האָט דעם ערשטען שטויס געגעבען און דער

שטורעם האט אויסגעבראכען. די לעצטע שעה פון לייב־אייגענ־טום האט געשלאגען.

און אין דעם אנפאנג פון זייער גסיסה, האבען די שקלאפען אייגענטימער געכאפט דעם גרויסען אלטען באפרייער, געשמידט איהם אין קייטען און אריינגעווארפען אין א פינסטערער תפיסה און הינגעריכטעט איהם.

אבער עס איז געווען צו שפעט. זיין ארבייט איז שוין אפ־געטאן געווען. אלץ וואס ווירדזשיניא האט געקאנט טאן איז צו־גרייטען די קרוין פאר זיין מארטירערטום.

וויקטאר הוגא האט אויסגעשריען אין אן אויסברוך פון עהר־פורכטיגער אויפרעגונג: „דזשאהן בראון איז העריליכער פון דזשארדזש וואשינגטאן"!

אין דער גאנצער געשיכטע קאן ניט געפונען ווערען אזא נא־בעלער הערואיזם און זעלבסט־אפפערונג עהנליך צו דעם וואס דזשאהן בראון האט ארויסגעוויזען.

אין זיין גאנצען לעבען האט ער געהאט בלויז איין אידעע, בלויז איין אידעאל — דאס פארניכטונג פון לייב־אייגענטום. און מיט זיין בלוט האט ער באפעסטיגט זיין איבערגעבענהייט צו זיין אי־דעאל. זעהענדיג, אז זיין ארבייט איז געענדיגט, איז ער אוועק־געגאנגען פון דער וועלט רוהיג און אהן טרויער.

זיין רוהיגקייט אויף דער תליה האט ערוועקט עהרפורכט.

ניין, דזשאהן בראון איז ניט טויט! זיין נשמה געהט נאך ארום צווישען אונז און יעדער נייער יאהר פלעכט אויס נייע גיר־לאנדען ארום זיין קאפ און גיט צו נייעם גלאנץ צו זיין אומשטערב־ליכען רוהם.

ווער וועט זיין דער דזשאהן בראון פון דער לוין־שקלאפעריי?

אַ בליק אין דער פאַרגאַנגענהייט.

פאַר מיר ליגט אַ קאָפּיע פון אַ צייטונג פון 21טען יוני, 1877. אין דעם טאָג זיינען עלף „מאָלי מעגהוואירס" *) היינגעריכטעט געוואָרען. זיי אַלע האָבען ערקלערט זיך אומשולדיג און געשטאָרבען מוטיג. קיין איינער פון זיי האָט ניט אַרויסגעוויזען קיין סימנים פון שרעק אָדער שוואַכקייט. אין דער צייטונג איז פאַראַן אַ פּאָרלער באַריכט פון דער היגריכטונג מיט די בילדער פון די הילפּלאָזע קרבנות.

ניט לאַנג צוריק בין איך אין פּאָטסוויללער געפענגניש געשטאַנען אויף'ן זעלבען פּלאַץ וואו זעקס פון זיי האָבען באַגעגענט זייער שיקזאַל און איך האָב זיך עראינערט אָן זייער מאַרטירערטוים.

קיינער פון זיי איז קיין מערדער ניט געווען. אַלע פון זיי זיינען געווען אומוויסענדע, גראָב און אומגעלומפּערט, געבאָרען אין אָרעמקייט און געוואָרפען פון די אום'רחמנות'דיגע כוואַליעס פון מזל און צופאַל.

בייצוקומען די אומגערעכטיגקייטען פון וועלכע זיי זיינען געווען די קרבנות און צו פאַרזיכערען זיך גענען דער ברוטאַליטעט פון זייערע באַלעבאַטים איז געווען די הויפּט אורזאַכע פון זייער אָרגאַניזאַציע. קיין שום זאַך האָט ניט געקענט זיין ווייטער פון זייער אבזיכט ווי מאָרד און פאַרברעכען. עס איז אמת, אַז זייערע מעטאָדען זיינען געוועזען געוואַלטסעם, אָבער מען דאַרף האָבען אין זינען, אַז זייער שיקזאַל איז געווען אַ שווערער און אַ ברוטאַליזירענדער, אַז זיי זיינען געווען די פאַרנאַכלעסיגטע קינדער פון אָרעמקייט. דער פּראָדוקט'פון אומגלייכע אומשטענדען. אָבער טריט־ביי־טריט האָט דער אמת אָנגעהויבען אַריינצודרינגען דורך די אייזערנע

*) מיטגלידער פון אַ געהיימער אָרגאַניזאַציאָן וואָס האָט עקזיסטירט אין דעם קוילען־גרובען באַצירק פון פּענסילוואַניאַ.

טירען פון דער פאלשער געשיכטע און די וועלט הויבט אן צו פאר־שטעהן דעם אמת'ן תוך פון די „מאלי מאגהוואיר" ארגאניזאציע און זייער פארוואנדשאפט צו דער ארבייטער באוועגונג.

די אומגליקליכע קרבנות פון דעם נידעריגסטען באטרוג זייט יודא'ס צייטען האבען ניט געהאט קיין מיטלען צו פארטיידיגען אדער רעכטפערטיגען זיך. די פרעסע, ווי א מחנה טייוואלים, האט געוואיעט נאך זייער בלוט. זיי האבען געוואגט זיך אנטקעגען שטע־לען געגען מעכטיגע און רויבערישע קארפאראציעס און דאס איז געווען גענוג, אז זיי זאלען פארניכטעט ווערען. שפיאנען, פראוואָ־קאטארס און מערדער האבען דורכגעפרעסען זיך א וועג צו זייע־רע ארגאניזאציאנען. בלוטיגע פארברעכענס זיינען אויפגערייצט און באגאנגען געווארען און די אומוויסענדע און אומשולדיגע „מאַ־ליס" זיינען אריינגעפאלען אין די פאסטקעס, וואס מען האט גע־געגען זיי אויפגעשטעלט.

אלע כחות פון געזעץ זיינען איצט אויף זיי געפאלען מיט א פארניכטענדער קראפט. די ארגאניזאציע איז פארניכטעט גע־ווארען. קיין פריינדליכע שטימע, וואס זאל אפשוואכען די בא־שולדיגונגען געגען די פיהרער פון דער ארגאניזאציע איז ניט גע־הערט געווארען.

די ארבייטער באוועגונג איז געווען אין איהר אנפאנג: זי האט ניט געהאט קיין פרעסע און קיין פעסטע פאזיציע, קיין איינ־פלוס און קיין מאכט. בלויז איין צד איז געווען אין דער טראגע־דיע, און דאס איז געווען דער קאפיטאליסטישער צד. די ארע־מע, שטומע קרבנות האבען, געבונדענע און מיט פארשטאפטע מויי־לער, בלויז ערווארטעט זייער בלוטיגען שיקזאל. ביי די גראטעס פון זייער תפיסה האבען אלע בלוט־הינט פון גיהונם געווארטשעט און געברומט נאך זייער בלוט. קיין העלפענדע האנט איז זיי ניט אויסגעשטרעקט געווארען און קיינער האט ניט געוואגט אפילו א מורמעל צו טאן א פריינדליכען ווארט פון זייערט וועגען.

דעם 21טען יוני 1877 איז געפאלען דער לעצטער טרויעריגער אקט פון דיזער טראגעדיע פון ארבייט. די תליה האט געפאדערט איהרע קרבנות און דער תליון האט זיין ארבייט געטאן.

אין דעם טאג איז גערעכטיגקייט פארלעצט געווארען און דאס ליכטיגע פנים פונ'ם אמת איז בארעקט געווארען מיט דער שווארצער מאסקע פון פאלשקייט.

פאר דרייסיג יאהר צייט האט די קאפיטאליסטישע פרעסע שענדליך און חוצפה'דיג געלייגט וועגען די „מאלי מעגהוואירס" און זייער ארגאניזאציע. אבער, דער אמת וועט ענדליך זיעגען און נאהענט איז די צייט, ווען די פענסילוויינער טראגעדיע, ווי זי ווערט דא באשריבען, וועט פון אלעמען אנגענומען ווערען אלס די אמת'ע און די נעמען פון די מארטירער וועלען ארויסגענומען ווערען פון דער פארלוימדונג אין וועלכער זיי זיינען ארייגעווארפען געווארען.

די „מאלי מעגהוואיר" עפיזאד איז געווען א צופאל אין דער ארגאניזאציאן פון ארבייטער קלאס, עס איז געווען א רינג אין דער ארבייטער באוועגונג.

די מענשען, וואס זיינען אויפ'ן עשאפאט אומגעקומען אלס פארברעכער, זיינען געווען ארבייטער־פיהרער, די ערשטע מארטירער פון קלאסען־קאמף אין די פאראייניגטע שטאאטען.

זאגט דען גארנישט דאס, וואס פראנקלין ב. גאוען, פרעזידענט פון דער „פילאדעלפיא און רעדינג" באהן און הויפט אנקלעגער פון פארפאלגער פון די „מאלי מעגהוואירס" איז באגאנגען זעלבסט־מארד? האט ער נישט געזוכט אין קאלטען קבר א רוה פאר זיינע גרויזאמע פארברעכענס?

אין יאהר 1876 איז די „ארבייטער פארטיי" געגרינדעט געווארען און אין 1877, נאך דער הינריכטונג פון די „מאלי מעגהוואירס", איז זי געווארען די „סאציאליסטישע ארבייטער פארטיי".

אין דעם זעלבען יאהר האט, ווי א מעכטיגער שטראם, דער גרויסער אייזען־באהן סטרייק זיך פארשפרייט פון די מזרח'דיגע ביז צו די מערב'דיגע שטאאטען.

מיט אכט יאהר שפעטער, אין 1885, האבען די „נייטס אוו לייבאר" באקומען א נאציאנאלען אנזעהן און אין דעם זעלבען און נעקסטען יאהר האט אויסגעבראכען דער גרויסער סטרייק אויף די גולד זיד־וועסט באהנען.

דעם ערשטען מאי 1886 זיינען הונדערטער טויזענדער אר־בייטער פון פארשידענע טיילען פון לאנד ארויסגעגאנגען אין סטרייק מיט דער פאָדערונג פון אן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאָג. די דאָזיגע אגיטאציע האָט געפיהרט צו דער באוועגונג, וואָס האָט דערגרייכט איהר העכסטע שטופע אין די הײמארקעט טרא־געדיע פון 4טען מאי.

דעם 11טען נאָוועמבער 1887 איז פאָרגעקומען די שענדליכע הינריכטונג פון די שיקאגאָר אנארכיסטען. די דאָזיגע געזעצליכע שחיטה איז דער שווארצסטער בלאט אין דער אמעריקאנער גע־שיכטע.

אָבער ס'ארא ענדערונגען זיינען פון יענער צייט פאָרגעקור־מען! אונטער די היינטיגע אומשטענדען וואָלט דאָס ניט געקענט פאָרקומען. די ארבייטער זיינען צו גוט אָרגאניזירט, צו גוט באַ־וואוסט פון זייערע קלאסען־אינטערעסען, אז די קאפיטאליסטען זאָלען וואגען צו מאכען איצט אזוינע בלוט־בעדער.

ווען די ארבייטער באוועגונג וואָלט ניט געמאכט אזוינע פאָרשריטען, וואָלטען מאיער, העיוואוד, פעטיבאָון און אדאמס גע־האט דעם זעלבען שיקזאל, וואָס פארסאָנס, שפּיז, פישער און ענגעל.

באטראכטענדיג די פארגאנגענע דרייסיג יאָהר, קען מען קלאָר אָנצייגען דעם פּראָגרעס, וואָס די ארבייטער־באוועגונג האָט גע־מאכט, און די באטראכטונגען זיינען פול מיט אומבאשרייבליכער באפרידיגונג; פארטראכטענדיג זיך וועגען דער צוקונפט זעהט מען א קלאָרען, ברייטען הימעל און אלע שטימען זאָגען אָן די גוטע בשורה פון דער קומענדער באפרייאונג.

ארונטערגענומענע פון „שווארצען ליסט"

עס איז געווען אויף א באהן־צוג, אויף איינעם פון די בערני־גע וועגען פון די וועסטליכע שטאאטען. דער קאנדוקטאר אוןביידע ברעמזער האבען מיר געוויזען זייערע אלטע „אמעריקאן ריילוויי יו־ניאן" קארטען, וועלכע זיי האבען אפגעהיט ממש מיט א צערטליכער ליעבע. די קוים לעזבארע, האלב־צוריסענע שטיקלאך פאפיר זיי־נען געווען סואווענירען פון דער „מלחמה" און זיי האבען אויפגע־וועקט א ים פון אויפרעגענדע עראינערונגען.

יעדער פון די ברעמזער האט געהאט צו דערצעהלען זיין גע־שיכטע פון פארפאלגונגען נאכ'ן סטרייק. די קאמפאניעס האבען באשלאסען, אז קיינער פון די סטרייקערס זאל קיינמאל ניט קריגען מעהר קיין ארבייט אויף א באהן. זיי האבען געטאן אלץ וואס זיי האבען נאר געקענט, אפצוהיטען זייער ברוטאלען באשלוס. די ביידע ברעמזער האבען לאנג געוואנדערט און געפלאגט זיך, אייי־דער זיי האבען זיך צוגעשלאגען צו א פלאץ. אונטער פארשטעלטע נעמען און אויף פארשידענע אנדערע וועגען האבען זיי פיעלע מאל געקראגען ארבייט, אבער ווי נאר די קאמפאניע האט זיי אויסגע־פונען, האט מען זיי גלייך ענטזאגט מיט דער העכסט באלעהרענ־דער ערקלערונג, אז „די קאמפאניע נויטיגט זיך ניט מעהר אין זייער דינסט".

די קאמפאניע האט זיי אוועקגעשטעלט אויף דער שווארצע־ליסטע. בלויז די, וואס האבען עס דורכגעלעבט, ווייסען וואס דאס באדייט. זיי זיינען געווען הונגעריג, און הונגעריגע האבען זיי זיך געשלעפט פון איין סטאנציע צו דער צווייטער זוכענדיג ארבייט. גליקליכערווייז, זיינען זיי ניט געווען פארהייראט און אין זייער נויט, זיינען זיי אמווייניגסטען געווען פריי פונ'ם שרעקליכען גע־דאנק, אז זייערע פרויען און קינדער ליידען דורך זייערע אומ־רחמנות'דיגע פארפאלגונגען. ענדליך אבער, זיינען זיי אראפגענו־מען געווארען פון דער שווארצער ליסטע און זיי האבען נאך אמאל

געקראָגען די פּריווילעגיע צו ווערען די שקלאַפען פון דער באַהן־קאָמפּאַניע.

* * *

עס איז געווען מיטאָג צייט, ווען דער קאָנדוקטאָר האָט מיך אָנגעריהט ביי דער פּלייצע און איינגעלאַדען אויף א מיטאָג מיט די אָנגעשטעלטע. זיי האָבען געהאַט זייער קיך און געשיר און האָבען באַוויזען צוצוגרייטען א העכסט געשמאַקען מיטאָג. נאָכ'ן עסען האָבען מיר פאַררויכערט די ליולקעס און אָנגעהויבען צו דערצעהלען זיך אַלערליי עפּיזאָדען פון די פאַרגאַנגענע צייטען.

דער קאָנדוקטאָר האָט געמוזט פאַרלאָזען אונזער קאָמפּאַניע, און די ברעמזער האָבען מיר דערצעהלט ווי אַזוי דער קאָנדוקטאָר אַליין האָט זיך באַפרייט פון דער שווארצער ליסטע. עס איז א העכסט אינטערעסאַנטע געשיכטע. דער קאָנדוקטאָר, ווי אַלע בראַווע מענשען, איז געווען צו עניוות'דיג צו דערצעהלען עס אַליין. אָט איז די געשיכטע:

ביל — אַזוי האָט דער קאָנדוקטאָר געהייסען — האָט געאַרבייט אויף דער ס—— באַהן, ווען ס'איז געקומען דער סטרייק אין יאָהר 1894. ביל איז אויך געווען פאָרזיצענדער פון דער אָרטיגער סכסוכים קאָמיטע פון דער יוניאָן. און, פאַרשטעהט זיך, האָט ער פאַרלאָרען די שפּיעל צוגלייך מיט די אַנדערע און ער איז געווען פון די לעצטע צו מאַכען א זויערען פּנים. ווען ער האָט פאַרלאָזען די שטאָדט צו זוכען ערגעץ אַנדערש ארבייט האָט ער פאַרזיכערט זיין פרוי, אַז זי מיט די צוויי קינדער וועלען אין גיכין הערען פון איהם און אין גיכען וועלען זיי ווידער זיין צוזאַמען.

פינף מאָל נאָכאַנאַנד האָט ביל געקראָגען ארבייט. ער איז געווען אַן ערשטער קלאַס באַהן־ארבייטער און ער האָט געקענט טאָן יעדער ארבייט אין דעם פאַך. אָבער אַזוי גיך ווי ער האָט געקראָגען ארבייט, אַזוי גיך האָט ער עס פאַרלאָרען. דער שווארצער טייוועל איז איהם נאָכגעגאַנגען טריט נאָך טריט. ער האָט געוואָגט זיך געגענשטעלען געגען זיין פריהערדיגען באַלעבאָס, און דערפאַר מוז ער, זיין פרוי און זייערע אומשולדיגע קינדער שטאַרבען פון הונגער.

ווען ער איז דאָס לעצטע מאָל אָפּגעזאָגט געוואָרען פון דער

ארבייט, האט ער דאס געלט ניט אהיים געשיקט און ניט אויסגע־ געבען אויף זיך, נאר מיט א פעסטען באשלוס אויף זיין צוקונפטיש־ טען פנים זיך געלאזען געהן. ער האט זיך אפגעשטעלט פאר אן אייזען־ווארג געשעפט. געשפאנט עפעס געזוכט אין פענסטער און אין ווינציגער ווי אין פינף מינוט שוין געהאט געוועזען אינווייניג, געטאן וואס ער האט געדארפט און מיט גיכע טריט זיך געלאזען געהן צו דער באהן סטאנציע.

* * *

מיר זעהען ביל'ען ארומדרעהענדיג זיך אויף די גאסען פון זיין אלטער היים. זיינע פריינד וואלטען איהם זיכער ניט דער־ קענט, ווייל אין זיינע געזיכט־ציגע איז געווען אזוינס, וואס האט פאראויסגעזאגט עפעס ניט גוטעס און אין זיין טאש איז גע־ לעגען אן אנגעלאדענער רעוואלווער.

דער אויפזעהער פון דער באהן־פארוואלטונג איז בלייך גע־ ווארען ווי די וואנט, ווען ביל איז צו איהם אריינגעגאנגען. ער האט געלעזען זיין אורטייל אין ביל'ס פנים, איידער יענער האט האט נאך אויסגערעדט א ווארט.

— „וואס קען איך טאן פאר אייך, מר. ———?“ האט דער פארציטערטער באאמטער נעפרעגט.

— „פארדאמט ווייניג“ — האט ביל געענטפערט מיט א פרעמד און הייזעריג קול.

— „איהר ווייסט גאנץ גוט צו וואס איך בין דא אהער גע־ קומען“ — האט פארטגעזעצט דער קרבן פון דער שווארצער ליס־ טע —„ און אויב איהר ווילט זאגען וודוי איידער איך מאך א סוף צו אייער הינטיש לעבען, מא מוט עס בעסער גלייך“.

בעת ביל האט דאס גערעדט האט דער אויפזעהער געקוקט אויף דעם טויטליכען אינסטרומענט וואס דער פארצווייפעלטער מאן האט נעגען איהם אויסגעשטעלט, און אין א רגע שפעטער איז דאס צימער פארוואנדעלט געווארען אין א געבעט־הויז. קיינ־ מאל נאך האבען די דאזיגע ליגנערישע ליפען אזוי אויפריכטיג ניט מתפלל געווען.

בילס הארץ איז געריהרט געווארען. ער האט באשלאסען

צו געבען דעם מערדער א צווייטע געלעגענהייט אויסצוקויפען זיין שווארצע נשמה.

ארייגלייגענדיג דעם רעוואלווער צוריק אין קעשענע און קוקענדיג דעם אויפזעהער גלייך אין די אויגען האט ביל מיט א פעסטער שטימע זיך געווענדעט צו איהם: „דו האסט מיך ארויסגעווארפען פינף מאל ווי נאר כ'האב געקראגען ארבייט. דו ביזט פאראנטווארטליך, וואס מיין ווייב און מיינע קינדער זיינען היימלאז און הונגעריג. דו ווייסט גאנץ גוט, אז עס איז ניטא קיין פלעק אויף מיין קאריערע אלס א באהן־אנגעשטעלטער און אויף מיין כאראקטער. דאך האסטו געוואגט צו מאטערען און פארהונגערען אן אומשולדיגע פרוי און צוויי קינדער, וואס זיינען אנגעוויזען אויף מיין ארבייט. און, ווי גאט איז מיר ליעב, דו האסט כשר פארדינט א הינטישען טויט. אבער איך געה דיר געבען נאך איין געלעגענהייט צו בלייבען לעבען, נעם דיר גוט אין זינען, בלויז איינמאל נאך. איך וועל זיכער קריגען א צווייטע שטעלע און איך וועל דיך אנגעבען פאר רעקאמענדאציעס. אויב איך וועל אויך די שטעלע פארלירען, וועסטו, הינטישער זוהן, אנפיהרען דיין שווארצע ליסטע אין גיהנום און ניט דא. ווארום זיכער, ווי מיין נאמען איז ביל, אזוי וועל איך דיך זיכער אהינשיקען, אויב — — —".

דער באהן־אויפזעהער האט לייכטער אפגעאטעמט, ווען ביל האט איהם פארלאזען. ער האט אויף קיין איין מינוט ניט געצווייפעלט אין ביל'ס ווערטער. עס איז איבעריג צו זאגען, אז ביל איז ארונטערגענומען געווארען פון דער שווארצער ליסטע. ער האט געקראגען א שטעלע און האלט זי נאך אן ביז איצט. קיינעם אויף דער אייזענבאהן רעספעקטירט מען ניט מעהר, ווי ביל'ן, און באזונדערס רעספעקטירען איהם די באהן־בעאמטע.

ער האט זיך ניט געווענדעט צום געריכט. זיין געוואגטקייט און זיין רעוואלווער האבען פאר איהם געשליכטעט דעם סכסוך, און די הוצאה איז געווען אזוי קליין...

ביל אוןביידע ברעמזער זיינען איצט סאציאליסטען. די דריי שטונדען וואס איך האב פארבראכט מיט זיי וועלען שטענדיג פארבלייבען אין מיין זכרון.

די גאָלדענע חתונה.

א רעדע געהאַלטען פאַר די עלטערן, זשאַן דאַניעל דעבס און מאַרגערעט בעטריש דעבס, אין נאָמען פון זייער פאַמיליע, ביי זייער גאָלדענער חתונה, טער האָט, אינדיאַנאַ, סעפּטעמבער 13, 1899.

א גאָלדענע חתונה איז א זעלטענע ערשיינונג אין דער געשיכ־טע פון פאַמיליען. נאָר די גאָר ווייניגע אויסערוועהלטע האָבען אזא גליק. דאָס איז א געשעהעניש, ווען די הייראַטס־שבועות, וואָס זיינען אָפּגעגעבען געוואָרען ביים אַלטאַר, באַקומען אן אומבאַ־שרייבליכע הייליגקייט. עס ווערט דערמאָנט דער ווייטער טאָג אין דער פאַרגאַנגענהייט, ווען „צוויי נשמות מיט איין געדאַנק" און צוויי הערצער, וואָס האָבען געקלאַפּט ווי איינס, האָבען מוטיג און מיט גלויבען געטראָטען צוערשט דעם וועג פון פאַרהייראַטען לעבען. שעהן האָט געזונגען טאָמאַס מור, ווען ער איז באַגייסטערט געוואָרען פון דער ליעבע:

„דאָס העכסטע גליק פון אַלע, וואָס זיינען ווען באַזונגען געוואָרען.
איז ווען צוויי מענשען, געבונדען מיט איין הימעלשען באַנד,
מיט הערצער וואָס ענדערן זיך ניט, וואָס ווערען קיינמאָל ניט אָבגעקילט,
דורך אַלע אומגליקען לעבען און ליעבען ביז'ן קבר".

ניט אונז, קינדער און אייניקלעך, וואָס האָבען זיך דאָ פאַרזאַ־מעלט אין דער אַלטער היים, צו ברענגען אונזערע אויסדרוקען פון ליעבע אויף דעם פאַמיליען־אַלטאַר, איז געגעבען צו וויסען די בענקשאַפט אין די הערצער און שטרעבונגען אין די נשמות פון אונ־זערע עלטערן, ווען זיי האָבען געזוכט א פּאַסיגען אָרט, אן אָאַזיס אין מדבר, וואו זיי וואָלטען געקאָנט בויען א היים און לעבען אין פריעדען און צופרידענהייט צווישען א פאַמיליע פון קינדער מיט העלע אויגען, ראָזע באַקען און פרעהליכע שטימען.

מיר קאָנען זיך פאָרשטעלען זייער פאַטערלאַנד, פראַנקרייך, באַדעקט מיט ווייגאָרטענס. מיר קאָנען זיי זעהן אין דער בלי־הונג און קראַפט פון זייער יוגענד, ווי זיי שטעהען ביים אַלטאַר און

שווערען איינער דעם אנדערן אייביגע טרייהייט אין גליק און אומ־גליק, גרייט צו באגעגענען די צוקונפט, יעדען טאג, וואס ברענגט זיינע פליכטען, מעגליכקייטען, אויפגאבען און נסיונות, און א גלוי־בען און א האפענונג האט זיי ערמוטיגט אויפ׳ן וועג פון די יאהרען פון זייער פארהייראטען לעבען.

די פון אונז, וואס האבען דערגרייכט די יאהרען פון רייפקייט און זיינען דא מיט זייערע פרויען און מענער און קינדער און איי־ניקלעך, קאנען זעהן אין זייער פארשטעלונג די יונגע פאר, ווי זי פארלאזט די אלטע וועלט און לאזט זיך אוועק אין די נייע, ווי זיי מורמלען איינער צום אנדערן מיט ציטערנדע ליפען:

„וואוהין מיר זאלען ניט געהן, די האנט אין דיינער,
און אט די אויגען, וואס שמייכלען אזוי פאר מיר,
דורך אומגליק און גליק, דורך פרייד און ליידען,
די וועלט איז א וועלט פון ליעבע פאר אונז״.

און אזא איז די וועלט פאר זיי געווען. ליעבע איז געווען פאר זיי דער שטערן, וואס האט זיי אנגעוויזען דעם וועג. קיין וואולקאן האט זי ניט פארשטעלט. און וואס טונקעלער עס זיינען געווען די טעג, אלץ העלער האט געשיינט זייער ליעבע און האט באגאסען זייער היים און אונזער היים מיט איהר ווייכען, מונטערען ליכט.

אין דער איצטיגער פיערונג פון אט דער גאלדענער חתונה זיי־נען איינגעשלאסען אלע פריעדליכע טעג פון אונזער לעבען. און גרוסען פון דער פארגאנגענהייט קומען צו אונז, אונטער דעם ים און איבער דעם לאנד, פול מיט דופטען פון וויאלעטען און רויזען, פון די בלומען־גארטענס פון אונזער עראינערונג, וואס זיינען גע־פלאנצט געווארען אין יוגענד און האבען געבליהט אין אייביגער שעהנהייט ביז אין טיפען עלטער.

איך בין מודה פאר אייך, געעהרטע עלטערן, און פאר אייך, מיינע שוועסטער און ברידער, און פאר די אינגערע דורות, אז אומ־באהערשבארע געפיהלען פון ליעבע און דאנקבארקייט נעמען מיך ארום, ווען איך באטראכט אט די פאמיליען־סצענע, וואס וועט מעהר ניט געמאלען ווערען, אויסער אויף דעם לייוועגט פון אונזערע

עראינערונגען. איך וועל אָבער דאָ ניט אריינפאַלען אין א טאָן פון אזכרה. היינט זיינען אונזערע אויערען ניט אָנגעשטעלט צו פאַר־נעמען די קאַדאַנסען פון טרויער־ליעדער. ניט איצט איז די צייט צו פלאַנצען וויינענדיגע ווערבעס, ציפּרעסען אָדער עפּיק־וויינרעבען,

„וואָס קריכען וואו דער פינסטערער טויט ערשיינט".

דער בעכער, וואָס מיר טרינקען איצט, איז אָנגעפילט ביז צום ראַנד מיט ליעבע, דאַנקבאַרקייט און פרייד צונויפגעמישט. מיר טרינקען איהם, צו עהרען א געשעהעניש, וואָס איז פאַר אונז אַלעמען אַן אומאָפּשאַצבאַרע ברכה. און אויב א טרער מישט זיך צונויף מיט דער פליסיגקייט און פינקעלט אויפ'ן ראַנד פון דעם ליעבעס־בעכער, איז זי אַן עדות, אַז אונזערע הערצער זיינען גע־ריהרט פון די גערטליכסטע געפיהלען, וואָס האָבען ווען עס איז גע־הייליגט מענשליכע ליעבע.

די קלאָרקייט, די זעלטענע שעהנקייט פון אַט דער סצענע רופט ארויס געפיהלען, וואָס קיין ווערטער, ווי איהר זאָלט זיי ניט צו־קלייבען, קאָנען ניט אויסדריקען. איך קאָן נאָר זאָגען, אין נאָמען פון מיינע שוועסטער און ברידער און אַט די אינגערע אין אונזער פאַמיליען־בונד, צו מיין פאָטער, דעם פּאַטריאַרך פון אַט די זיהן און טעכטער, אַז מיר גיבען איהם איבער אונזערע וואַרימסטע גראַ־טולאַציאָנען ביי דער איצטיגער זעלטענער געלעגענהייט. ווען מיר באַגריסען איהם, האַלטען מיר אונזערע הערצער אין אונזערע הענט; ווען מיר קושען זיינע באַקען, וואָס די צייט האָט צוקנייטשט, זיינען אונזערע הערצער אויף אונזערע ליפּען; און ווען מיר גראַ־טולירען איהם צו זיין איצטיגער גאָלדענער חתונה, זיינען אונזערע הערצער אין אונזערע ווערטער.

גערן ברענגען מיר איהם אונזער ליעבע פאַר זיין איבערגעבענ־הייט צו אונז, זיינע קינדער, פאַר זיין באַוואַכען און אָפּהיטען אונ־זערע שוואַכע טריט אויף די מיט בלומען באַדעקטע וועגען פון קינדהייט און אונזער ליעבע איז געמישט מיט טיפער אַכטונג פאַר זיין מוט, וואָס קיין זאַך האָט ניט געקאָנט אָפּשוואַכען; פאַר זיינע מענליכע טוגענדען, וואָס האָבען איהם טייער געמאַכט אין זיין פאַמיליען־קרייז; פאַר זיין ריינעם, גוטען כאַראַקטער, וואָס האָט

איהם ערוואָרבען דעם צוטרוי פון מענשען, סאַי ווען ער איז געווען אָרים, סאַי ווען ער איז געוואָרען פאַרמעגליכער, אַ דאַנק דער אומערמידליכער ארבייט און שפּאָרזאַמקייט; און מעהר פון אַלץ, פאַר יענע פּאַטערליכע אַמביציע און זעלבסט־פאַרלייקענונג, אום צו געבען אונז אַן ערציהונג, וואָס זאָל צופּאַסען זיינע קינדער פאַר אַ בכבוד'יגען אָרט אין לעבען.

דאָס, מיין באַליבטער און געעהרטער פאָטער, איז דער חוב פון ליעבע, וואָס אייערע קינדער צאָלען אייך דאָ היינט. אייער צאַרטע און אומאויפהערליכע איבערגעבענהייט האָט פאַר אייך געוואונען אונזערע הערצער, איבערפילט מיט דאַנקבארקייט, און אָט די דאַנקבארקייט, טייערסטער פאָטער, וועבען אונזערע ליעבענדע פינגער אין אַ קרוין, וואָס מיר לייגען אַרויף אויף אייער געעהרטען קאָפּ. און מעגען די יאָהרען אַלץ ווייסער מאַכען אייערע לאָקען, אַלץ מעהר פאַרנעבלען דעם בליק פון אייערע אויגען און אונטערגראָבען די קראַפט פון אייער מענליכע געשטאַלט, — דאָס רייכטום פון אונזער ליעבע וועט זיך אַלץ פאַרמעהרען, און וועט קיינמאָל ניט אויפהערען פליסען, אפילו ווען דער זילבערנער פאָדים וועט אָבלאָזען, און ביי דעם ענד־ציעל וועט איהר אוועקלייגען די גאַנצע לאַסט פון אייערע זאָרגען.

און איצט וועט אונזער גליקליכער פאַמיליען־קרייז, פאַראייניגט אין דער פרייד פון פאַרוואַנדשאַפט, נאָכאַמאָל אָנפילען דעם פינקלענדען בעכער מיט דער אַמבראָזיאַ פון ליעבע, אַז מיר זאָלען טרינקען פאַר

„מיין מוטער'ס שטים! ווי אָפט עס קלינגען
איהרע טענער אין מיינע איינזאַמע שעה'ן.
ווי אַ היילונג, וואָס קומט אויף די פליגלען פון שלאָף,
אָדער דער טוי צו די באַוואוסטלאָזע בלומען.
איך קאָן פאַרגעסען איהרע געבעטען,
ווען דאָס האַרץ קלאַפּט שנעל אין יוגענד־דרויש,
גאָר אין דער שטילער, שטומער לופט
קומט שטיל צוריק איהר צאַרטע שטים.

און יאָהרען, אין זינד, אין נאַרישקייט פאַרגעהען
און לאָזען מיך איבער אויף מיין מוטער'ס שוים."

אין אונזער שפּראַך זיינען צוויי ווערטער אייביג הייליג אין אונזער עראינערונג — מוטער און היים! היים, דער הימעל אויף זער ערד, און מוטער, דער באַשיצענדער מלאך. פאַר אונז, קינדער, איז היינט דאָ ערפילט געוואָרען דאָס גאַנצע שטרעבען פון אונזערע פאַרבענקטע נשמות. און אין דעם איצטיגען גליקליכען מנמענט וועלען מיר אויסטרינקען פאַר אונזער מוטער אָט דעם בעכער, וואָס איז ביז צום ברעג אָנגעפילט מיט דעם געטליכען נעקטאַר פון אונזער ליעבע. איך דאַרף דאָ ניט פּרואווען איבערגעבען איהרע טהאַטען פון מוטערליכער איבערגעבענהייט. עס איז ניטאָ קיין איין בלאַט אין דעם בוך פון אונזערע עראינערונגען, קיין איין אָרט אין אונזער הארץ, וואָס איז ניט באַציערט און פאַרשענערט דורך די טהאַטען פון איהר ליעבע און פון איהרע זאָרגען, וואו איהר הארץ און איהרע הענט, איהרע אויגען און איהר נשמה האָבען אין א הייליגען בונד ניט געדיענט פאַר אונזער גליק.

עס איז ניט געווען קיין אויגענבליק, ווען אין איהר הארץ האָט ניט געקלונגען א ליעד, וואָס איז געווען זיסער ווי די מעלאָדיע פון דעם גאָט פון ווינטען. און אָט דאָס ליעד האָט אָבגעהיט איהרע קינדער פון שלעכטע וועגען און זיי צוריקגעקערט צו דעם גליק, דער זיכערהייט, פרידען און צופרידענהייט פון היים. איהרע קינדער זיינען געווען איהרע שטיינער אין דעם שיינענדיגען קרייז פון איהר היים. און אויב דער טויט פלעגט אוועקטראָגען איין טייערן שטיין, פלעגט די ליעבע פון איהם צוגעגעבען ווערען אונז אין דעם ליעבען צויבער פון איהרע שלאָף־ליעדער, ווען זי פלעגט אונז ביינאַכט אָפּשיקען צו־רוה אין לאַנד פון טרוימען.

יאָהרען פון טרייער דיענסט און נסיונות, אַנגסט און זאָרגען האָבען זי איינגעבויגען, ווייס געמאַכט איהרע האָר, פאַרנעבעלט איהר בליק און אַראָפּגענומען פון איהרע באַקען די מיידעלשע פאַרב. אָבער אונזער מוטער איז נאָך אַלץ פאַר אונז אונזער שעהנע מו־

טער. איהר הארץ איז נאך אלץ אזוי יונג און פול מיט ליעבע, ווי אין אונזער קינדהייט, אין יוגענד און אין די רייפערע יאהרען פלעגט עס קלאפען אין איינקלאנג מיט אונזערע פארלאנגען. איהרע הענט זיינען נאך אלץ אזוי שעהן אין אונזערע אויגען, ווי ווען אין אונזער קינדהייט זיי פלעגען גלעטען און צערטלען אונזערע קעפ, און איהרע פינגער פלעגען אויסגלייכען אונז די לאקען. און כאטש איהר שטים איז שוין ניט אזוי הילכיג, ווי ווען זי פלעגט אונז רופען אמאל פון שפיעל צו פליכט, האט זי אבער נאך דעמזעלבען קאדאנס, ווי ווען זי פלעגט זיך אנבויגען צו אונז און זינגען אונז א וויעג־ליעד, וואס פלעגט אונז פארוויגען אין זיסע טרוימען.

א, אונזער מוטער! געליבט מעהר, ווי די רייכסטע שפראך קאן אויסדריקען! היינט, אין דעם טאג פון אייער חתונה מיט פופציג יאהר צוריק, ברייגנען אייך אייערע קינדער, ניין, זיי פאר־ווארפען אייך מיט די הייליגסטע אוצרות פון אייביגער ליעבע פון קינדער צו א מוטער.

„מיר גיבען דיר אלץ, מעהר קאנען מיר ניט,
כאטש ארים, קאן זיין, איז אונזער אפערונג;
אונזערע הערצער, אונזער ליעבע איז אלץ, וואס מיר פארמאגען,
און דאס אלץ ברענגען מיר דיר."

מיר הערען, ווי די חתונה־גלאקען קלינגען אין דער פייערונג פון דער חתונה פון אונזערע עלטערן. אונזערע אויערן זיינען גרייט צו פארנעמען די פרעהליכע קלאנגען, און אונזערע הערצער ענט־פערען מיט דער גאנצער פרייד פון א חתונה־מארש, פריעדען און צופרידענהייט און גליק קרוינען די איצטיגע שעה. מיר פרעגען ניט, וואס די צוקונפט באהאלט פאר אונז, מיר וויסען נאר, אז מיר האבען צווישען אונז דעם חתן און די כלה, און אז עס איז אן אומבאשרייבליכע פרייד פאר אונז צו געבען זיי ווידער די פארזי־כערונג פון אונזער שטענדיגער איבערגעבענהייט און אייביגער ליעבע.

מאַן — פרוי — קינד.

דעבּם דער מענש, מיט זיין ברייטער האַרץ און גרויסער האַר־ציגער ליעבע צו מענשען איז אויסגעדריקט אַם גלענצענדסטען אין דער פאָלגענדער טרילאָגיע: מ אַ ן, פ ר ו י און ק י נ ד. די מערקווירדיג רייכע, פּאָעטישע שפּראַך און דער גלייכצייטיג שטאַרקער און הינרייסענדער טאָן פון די געצעהלטע שורות אין דער טרילאָגיע ענטפּלעקען דעם פּאָעט און דעם קעמפער, דעם הומאַניסט און דעם סאָציאַליסט.

מאן.

דאָס גרעסטע וואָס איז דאָ אויף דער גאַנצער וועלט איז—דער מאַן. ער האָט באַשאַפען די וועלט ווי זי איז איצט; און ניט נאָר די וועלט פון היינט, נאָר, אין די שטערענדיגע קעניגרייכען פון געשיכטע, אויך אַלע וועלטען פון אַמאָל, וועמעס אָפּשיין באַלויכט די הימלען פון אַלע צייטען.

ער האָט באַשאַפען מצרים, די וועלט פון געלען שיין און רוהם, אויף אייביגען פעלזענשטיין אויסגעקריצט אין אַן אייביגע קראַפט. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון גריכענלאַנד, וואו דער מאַרמאָר שיינט צו האָבען באַוועגונג,—צאַרט ווי בלומען, ווייס און פולסירענדיג מיט ליידענשאַפט, יאָהרהונדערטער נאָכדעם, ווי די אימפעריע איז פאַרשוואונדען. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון פאַלעסטינאַ, וועמעס העלדען־געשיכטע וואַרפט דעם שאָטען פון פראָפעטישער פינסטערקייט און פייערליכען גלאַנץ אויף די ארבייטס־וועלט פון היינט. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון רוים, פול מיט אָפּקלאַנגען פון די טריט פון קריעגער; אויך די וועלט פון די באַרבאַרען, וואָס האָבען רויה און רוים פון ליידענשאַפט, אָפּגעווישט רוים פון דער ערד. ער האָט באַשאַפען די פעאָדאַלע וועלט, די וועלט פון שלאָס און קאַטעדראַל, קנעכט און אַבערגלויבען, זעהונג און לוסט. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון אַוואַנטורען, מיט ים־קעניגען און וועלט־הערשער, עראָבערער און פיראַטען. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון מאַשינען, פאַנטאַסטיש אין פאָרם און מייסטערהאַפט אין זייער באַוועגונג. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון ליטעראַטור און האָט זי באַפעלקערט מיט כאַראַקטערען, וואָס לעבען, ווען נאָר דאָס אויג איז גרייט זיי צו זעהן.

און ער, וואָס האָט באַשאַפן אַט די וועלטן, איז אייביג געווען אַ קנעכט און האָט געדינט ניט צו אַפּגעטער, נאָר צו לעדיגגעהער, וואָס זיינע אייגענע הענט האָבן באַשאַפן און אויפגעשטעלט איבער איהם. ער, דער ווייזער נאַר, האָט באַשאַפן אַלץ, וואָס זיין פאַנטאַזיע האָט איהם נאָר פאָרגעשטעלט, דאַן איז ער געשטאַנען, אין שמוץ און שמאַטעס, אונטער דער ביטש פון זיין אייגענער שאַפונג, און ענדליך האָט זיך אין איהם שנעל אויפגעהויבען זיין צאָרן, און ער האָט דאָס פאַרניכטעט אין רואינען און בלוט. ער, מיט זיין מייסטער־האַנט, איז מיט פאַראַכטונג אָנגערופען געוואָרען „אַ האַנט". ער, מיט דעם מאַרך, וואָס שיקט אַן ארויספאָדערונג דער פינסטערניש און רייסט פון איהר ארוים ליכט, האָט אַלעמאָל געשטרויבעלט אין פינסטערניש מיט קייטען אויף די פיס.

דאָך, מיט אַלע זיינע קנעכטישע פיהרונגען, איז ער דער ווירדיגסטער. מיט מוסקולען פון אַן אָקס, געקליידט אין שמאַטעס, מיט דעם שטענדיגען גערוך פון שוויס, מאַכען זיינע פינגער מעלאָדיען פון אַלץ, וואָס זיי באַריהרען, צי דאָס איז ערד אָדער שטאָהל, לייהם אָדער האָלץ. ער קען ארויסברענגען געטליכע ווערטער, דאָך איז ער שטום אונטער'ן יאָך. אין פאַבריק און אין אָרימען הייזעל, אויפ'ן שאָסע און אויפ'ן צואקערטען פעלד איז ער הערליך אין זיין אויפטו און שענדליך אין זיין שטאַנד. איך קלער וועגען דעם אַרבייטער אי מיט שאַנד, אי מיט שטאָלץ; מיט שאַנד — צוליעב די פיאַווקעס פון זיין מין, וואָס אַרבייטען ניט, מיט שטאָלץ — וועגען דעם אין די אַרביימס־קליידער. ער איז דאָס גרעסטע און בעסטע אויף דער גאַנצער וועלט. ער איז העכער און מעכטיגער פון די בערג. ער איז ברייטער און טיעפער פון די ימים. ער איז מעהר באַהערשענד פון די דונערען און פּלינקער פון די בליצען, וואָס האָבן איהם אויסגעוויזען אין זיין יוגענד

ווי א שרעקליכע נקמה פון די הימלען. די נאַטור קען ניט באַהאַלטען איהרע סודות פון זיין פאַרשענדען פאַר־שטאַנד, און ווען ער שרייט אויס, בויגט אָן דער אַלמעכ־טיגער זיין אויער צו הערען.

ער בויט אויף נאַציאָנען און צושטערט זיי. ער שטעלט אויף שטעדט, און צוליעב אַ קאַפּריז, מיט איין באַ־וועגונג פון זיין מעכטיגער האַנט, ווישט ער זיי אָפּ פון דער ערד און פאַרגעסט אָן זיי. די ערד דיענט איהם, און ער צווינגט זי איהם צו ערנעהרען. ער שפּיעלט מיט די קרעפטען פון דער נאַטור ווי מיט שפּיעלצייג. ער שפּיעלט אויף דער האַרף פון לעבען, און קוים באַריהרט ער איהרע סטרונעס, ערשיינען נייע מינים פאַר זיינע אויגען, און די שווערע, באַלעסטיגענדע זאַכען פון דער פאַרגאַנגענ־הייט ווערען פאַרשוואונדען אין פאַרגעסענהייט. לאַכענ־דיג ווישט ער אָפּ פון דער ערד די, וואָס אונטעריאָכען איהם, אָבער באַלד אונטערוואַרפט ער זיך צו נייע הער־שער, ווי זיין שיקזאַל וואָלט געוועז צו שפּיעלען די ראָל פון אַ לאַסט טיער און וויסען דערביי, אַז ער איז אַ גאָט.

ער איז דער איינציגער גליקליכער און איינציגער אומ־גליקליכער אויף דער ערד. ער — דער וואָס לאַכט און וויינט, דער באַשאַפער און דער קריעגער, דער גאָט און דער גולם. ער, וואָס האָט פאַרדיענט יעדען לויב און יע־דען טאַדעל אויף אייביג און אייביג, אין וועלטען אָהן אַ סוף.

פרוי.

באַטש איך פּאַראַכט די רימעראליכקייט, וואָס קושט די האַנט פון דער פרוי און דערלאָזט ניט דיזעלבע האַנט העלפען אָנפיהרען די וועלט ; באַטש איך וואָלט זיך ניט געבוקט פאַר דער פרוי ווי פאַר עפּעס, וואָס איז העכער פון מאַן, און וואָלט איהר דאָך געגעבען דאָס רעכט וואָס איך פאָדער פאַר זיך אליין, — פונדעסטוועגען קען איך ניט דענקען וועגען דער פרוי אָהן דער טיעפּער אכ־טונג, כמעט פארגעטערונג. און וואָס איך פאַרגעטער אין דער פרוי, וואָלט איך אויך פאַרגעטערט אין דעם מאַן, ווען ער וואָלט דאָס ניט אויסגעשלאָסען פון זיין לעבען.

מעכטיג איז די האַנט פון מאַן. ער לאָזט זי אַראָפּ אויף די רייהען בערג, און זיי גלייכען זיך אויס אין עבענעס. ער שלאָגט די וועלען פון אָקעאַן, און זיי טראָגען זיינע שיפען אין זיכערהייט. ער דראָהט דער נאַכט מיט זיין פויסט, און באַשעפענישען פון שטאָהל קו־מען ארויס אויסצופיהרען זיינע באַפעהלען. אָבער אויב די האַנט פון דעם מאַן איז מעכטיג, איז די האַנט פון דער פרוי וויך און קען אַזוי גוט טרייסטען און היילען. אויב די האַנט פון דעם מאַן האָט די צויבער־מאַכט אויסצו־פיהרען זאַכען, האָט אָבער די קליינע ווייסע האַנט פון דער פרוי די נאָך גרעסערע צויבער־קראַפט שטענדיג צו באַרוהיגען און בענשען. די באַריהרונג פון איהרע פינגער ברענגט צום הארטען קראַנקען בעט באַקוועמליכקייט און אנגענעמע טרוימען. מיט איין גלעט פון איהר האַנט שטעלט זיך אָפּ א קינד'ס געוויין און רופט ארויס א שמייכעל אנשטאַט טרערען.

אויב דער מאַן דער ריעז מאַכט די וועלט גרויס, מאַכט אָבער די פרוי די צויבערין די וועלט שעהן. אויב דער מאַן געפינט די שפּייז, איז דאָס אָבער די פרוי, וואָס

פיהרט דאָס קינד דורך וועגען, וואָס זי באַדעקט מיט רויזען; און זי איז דאָס, וואָס באַשיינט און פאַרזיסט דעם וועג, דורך וועלכען די נשמה, אַן איינזאַמע, געהט איהר וועג צו דעם אומבאַקאַנטען.

אויב דער מאַן באַשאַפט די נאַציאָן, האָט אָבער אַ פרוי אַ גרעסערען אויפטו, זי באַשאַפט די היים.

ווען איך טראַכט וועגען דעם, וואָס די וועלט וואָלט געווען אָהן דעם באַגייסטערענדען איינפלוס פון דער פרוי, שעהם איך זיך ביי דעם געדאַנק, וואָס די וועלט האָט מיט איהר געטאָן. זי האָט פאַר דער וועלט געטאָן אַלץ, און דער מאַן האָט איהר געטאָן אַל דאָס בייז. ער האָט אָנגעפילט איהרע הענט מיט לאַסטען, וואָס זיינען געווען איבער איהרע כחות, ער האָט אַרויפגעלייגט אויף איהרע אַקסלען משאות, וואָס האָבען זי אַראָפּגעבויגען ביז צו דער ערד. און כאָטש זי איז געגאַנגען מיט וואַקלענדיגע טריט און האָט זיך ניט געקלאָגט און האָט געקושט די האַנט, וואָס האָט זי געשלאָגען, האָט ער זי מיסהאַנדעלט, ווי אַ נידריגערע באַשעפעניש, און האָט געהערשט איבער איהר, ווי זי וואָלט געווען זיין שקלאַפין.

דאָך איז די פרוי די היטערין פון דעם הייליגען פייער. וואָלט זי דורכגעפאַלען אין איהר אויפגאַבע, וואָלט די וועלט זיך אומגעקערט צו דעם שטיין אַלטער, און דער מאַן וואָלט צוריק געוואָרען אַ ווילער באַרבאַר. דאָס האָט די פרוי אויסגעפונען אַלע קונסטען, פון אַגריקולטור ביז וועבעריי, פון אַרכיטעקטור ביז מוזיק.

די שטים פון דער פרוי דערהויבט דאָס די נשמה אין געבעט און הימן צו העכערע זאַכען.

אין דער שעהנער וועלט, וואָס גאָט האָט באַשאַפען, איז קיין זאַך ניט אַזוי שעהן ווי די פרוי. און אָהן איהר דיענסט און הילף וואָלטען אַלע זאַכען באַלד פאַרלאָרען זייער צויבער. דאָס טראָגט די פרוי די צוקונפט אין

איהר לייב, און זי ברענגט אויף איהר ליעבע און הייליגער ברוסט לעבען צו העכערע פארמען און נאָבעלערע ארטען. קיין זאך איז ניט אזוי וואונדערליך ,ווי מוטערשאפט. קיין זאך איז ניט הייליגער, ניט געטליכער, ווי די פרויענשאפט, אין וועמעס הענט איז איבערגעגעבען דאס צוקונפטיגע שיקזאל פון דעם מענשליכען מין, דאס הייסט, דאס וואוילזיין און וועה פון אלע, וואס אטעמט.

קיין עכטער מאן קען זיך ניט פארשטעלען זיין מוטער אנדערש ווי פאלקאם. קיין פארהייראטער מאן, וואס איז נאך אלץ דער פארליעבטער, — ווי אלע מאנען וואלטען געדארפט זיין, — קען ניט גלויבען, אז זיין פרוי איז ניט אזוי שעהן, פיהלען, אז זי איז איהם ניט אזוי טייער, ווי ווען זי האט צום ערשטען מאל געוואונען זיין הארץ אין דער בליהונג פון איהר שעהנקייט.

פאר מיין גייסטיגען בליק שטעהט אויף א פרוי, וואס איז העכער, נאבעלער און געטליכער, ווי די מוטערס און פרויען פון מענער, שוועסטער און טעכטער זייגען געוועזען אין די פינסטערע טעג פון דער פארגאנגענהייט, און ווי זיי זיינען נאך אין אונזערע טעג, ווען עס הויבט שוין אן טאגען. אין דעם העלען טאג פון יענער שעה וועט די פרוי באקומען איהר געלעגענהייט, און ווייל איהר צייט וועט דאן אנקומען, וועט אלץ וואס לעבט זיך דערהויבען און פאנאנדערשפרייטען און זיך באטייליגען אין דעם אלגעמיינעם גליק פון דעם מענשליכען מין. ליעבע וועט דאן הערשען אנשטאט האס, שעהנהייט וועט פארנעמען דעם ארט פון העסליכקייט, פריעדען — דעם ארט פון קריעג, איבערפלוס — דעם ארט פון ארימקייט. און די גאנצע וועלט וועט, אונטער איהר פרייער אנפיהרונג, זיין א היים, א זיכערע און הייליגע, א ליעבע און באפרידינענדע.

דאָס קינד.

עס איז ניט קיין וואונדער, וואָס מלאכים האָבען אָנ־געזאָגט דאָס אָנקומען פון דעם קענד פון בית לחם, ווייל דאָס קינד איז אַלעמאָל דער ערלייזער פון דער וועלט. אין זיין שוואכקייט איז פארבאָרגען די שטאַרקייט פון דעם מאַן ; און זיין הילפלאָזיגקייט איז די אייבינע בשורה פון פריינדליכקייט און מיטאַרבייטערשאַפט.

מען זאָגט אונז, אַז די וועלט איז פול מיט זינד, און די געזעלשאַפט איז גרויזאַם און אומגערעכט ; אַז אומע־טום זעהט מען אָרימקייט און קראַנקהייט. וואָס וואָלט די וועלט געווען, ווי אומענדליך ערגער, ווען די געזעל־שאַפט וואָלט ניט באַנייט געוואָרען, טראָפּען נאָך טראָ־פּען, מיט דער פרישקייט און ריינקייט אין דער פאָרם פון קינדער, ביז די וועלט איז אינגאַנצען אַ נייע יעדע דרייסיג יאָהר !

„גוטע בשורות פון גרויסער פרייד, ווייל אַ קינד איז ביי אייך געבאָרען געוואָרען", — יעדער פאָטער פיהלט, דער הימעלשער פאָטער וואָלט פונקט אַזוי געקענט לויבען זיין איינגען קינד. ווייל איז דאָס דען ניט אַ נס, וואָס פון אומריינקייט איז ארויסגעקומען ריינקייט און פון אַ דורכ־פאַל איז געוואָרען אַ מעגליכקייט, וואָס קיינער קען ניט אָפּמעסטען ? אייביג איז די האָפנונג פון דער וועלט אין דעם קינד.

קינדער און בלומען געהען צוזאַמען ; ווייל בלומען זיינען דאָך די קליינע קינדער פון דער געמיינשאַפטליכער מוטער, אויף וועמעס ברייטער און פריעדליכער ברוסט מיר וועלען ענדליך אַנשלאָפען ווערען זייט ביי זייט.

ווען די בליהונג קומט ארויס פון דער ערד, ווערט די נאַטור פאַרהערליכט, און די נשמות פון די זינג פויגלען גיסען זיך אויס אין מעלאָדיען אין אָנגעזיכט פון דעם

וואונדער. ווען קינדער ווערען געבראכט אויף דער וועלט, דארף דאס הארץ זינגען, און די נשמות פון מאן און פרוי זאלען זיין אנגעפילט מיט געטליכען עקסטאז. יעדעס לע־בען פון א קינד דארף זיין אזוי גליקליך און געזונט, ווי די פריידיגע פריהלינגס־צייט, און אזוי פרעהליך, ווי דאס מורמלענדע טייכעל, וואס זינגט און טאנצט אויף זיין וועג צום ים.

די העכסטע שאנד פון די יאהרהונדערטער איז, וואס קינדער ווערען געבארען אומצוקומען אין ארימקייט און עלענד, אין העסליכקייט און טויט. עס איז א געוואלטיגע שאנדטאט, וואס שרייט ארויף צום הימעל, וואס מיר פאר־קריפלען און דעגראדירען און מאכען אומגליקליך די הונ־דערט מיליאן קינדער, וואס ווערען אונז געשיקט יעדעס יאהר. אלע אנדערע זינד וואלטען אונז געקענט פארגע־בען ווערען, אבער אזא אומבאשרייבליכער פארברעכען קעגען דער אומשולדיגער קינדהייט קען אונז קיינמאל ניט פארגעסען ווערען. שעהמען דארף זיך די העסליכע געזעל־שאפט, וואס באשאפט אט די מחנות פון שעהנע בלי־טען, צו זעהן שפעטער, ווי זיי פארוועלקען אין די „שוויץ"־פאבריקען, פוילען אין די שאנדהייזער און געהען אוים מיט בלוט אויף די שלאכטפעלדער !

מען קען זיך ניט פארשטעלען קיין זאך, וואס איז ליע־בער, וואס איז הייליגער, ווי א גליקליכע געזונטע וועלט, פריי פון נויט און קריעג, וואו קינדער שפיעלען אויפ'ן גראז און שרייען פאר פרייד. דער מאן קען זיך ניט פאר־שטעלען קיין ריהרענדערען צורות, קיין גרעסערען כבוד, ווי ווען אומשולדיגע אויגען קוקען מיט צוטרוי אין זיינע אויגען, און קליינע הענטלעך נעמען אן, גאר ניט פרעגענ־דיג, זיין גרויסע האנט, אז ער זאל פיהרען. און שעהמען דארף זיך דער מאן, וואס וואלט פארראטען אזא הייליַ־גען צוטרוי, אדער וואלט די קליינע קינדערלעך פאר־

פיהרט ! פרויען טוען דאָס זעלטען, ווייל פרויען ווערען געפיהרט פון דעם קינד צו דעם, וואָס איז אמת און גוט, פונקט אזוי זיכער, ווי זיי אליין פיהרען די קליינע קינ־דער אויף וועגען פון ריינקייט און פריעדען.

צווישען אלע פרעהליכע געזאנגען און צארטע מעלאָ־דיען, מיט וועלכע דאָס געפיהל האָט באשאָנקען און באַ־רייכערט די וועלט, איז קיין זאך ניט אזוי ליעב, ניט אזוי מוזיקאליש, ווי דער פריידיגער געלעכטער פון קינדהייט. קיין שפראך זאָגט ניט אזוי פיעל, ווי דאָס אומשולדיגע פלוידערען פון א קינד. דאָס פארשטעהט דער מענש פון יעדער ראסע, דער ווילדער און דער הייליגער, און דאָס מאַכט פון דעם מאַנ׳ס וועלט א מענשליכע ברודערשאפט.

גליקליך זיינען די מענער און פרויען, וואָס זיינען באַ־שאָנקען געוואָרען מיט קינדער, וואָס פיהרען און בענשען זייערע לעבענס. די זאָרג איז אפשר גרויס, אָבער אומ־ענדליך גרעסער איז דאך דאָס גליק. די נאטור האָט איינ־געשטעלט די הייליגע דריי איינינקייט פון מאַן, פרוי און קינד, צו פארפאלקאָמען דאָס לעבען און איהם צוגעבען קראפט און שעהנקייט. און אונזער אייגענע שאנד איז, וואָס דורך אונזערע אייגענע פארברעכערישע פיהרונגען צושטערען מיר די פלענער פון דער נאטור.

ווען דער שניי, וואָס שמעלצט ניט, באדעקט די האָר פון פאָטער און מוטער, קוקט דאָס קינד צוריק און האלט דאָס איין אין זיין זכרון אויף אייביג ווי דעם אָפשיין פון רוהם או הייליגקייט.

דער לעצטער פּראָצעס פון י. וו. דעבס

דעבס אין געריכט־זאַל*)

פון מאַקס איסטמאַן

אויף א רוסישען סאָציאַליסטישען צוזאמענפאָהר, וואָס איז אָבגעהאלטען געוואָרען אין שטאָקהאָלם אין 1907, האָט מען אויסגערעכענט, אז די דעלעגאַטען, — הונדערט און פערציג פון זיי, — האבען צוזאמען פערבראַכט אין געפענגנים הונדערט און אכט און דרייסיג יאָהר, דריי מאָנאַטען און פופצעהן טעג. פאַרשיקט זיינען זיי אַלע צוזאַמען געווען אויף הונדערט און אכט און פערציג יאָהר, זעקס מאָנאַטען און פופצעהן טעג. די לענג פון דער צייט, וואָס די גאַנצע קאָנווענציאָן מיטגלידערשאַפט איז געווען אַקטיוו אין דער סאָציאַליסטישער פראָפאַגאַנדא, איז געווען ניין הונדערט און צוויי און פערציג יאָהר.

„עס ווייזט אויס,—באַמערקט דערויף טראָצקי אין א פאָרוואָרט צו איינעם פון זיינע ביכער,—אז די צייט, וואָס א סאָציאַלדעמאָקראַט פארברענגט אין געפענגנים און אין אויסווייזונג, איז ארום א דריטעל פון דער גאַנצער צייט, וואָס ער איז אַקטיוו“. לעזענדיג יענע פאָררעדע אויף מיין וועג נאָך וועסט, בייצואוואוינען דעם פראָצעס פון יודזשין דעבס, בין איך ערשטוינט געוואָרען פון טראָצקי׳ס אונבעוואוסטזיניגער בעהויפּטונג, אז די צייט, וואָס א סאָציאַליסט פארברענגט אין געפענגנים, איז א טייל פון דער צייט, וואָס ער איז „טהעטיג“. דאָס איז אָפט די צייט, ווען זיין איינפלוס איז אם שטאַרקסטען. און כאָטש עס קען געלינגען דער רעגירונג שנעלער דורכצופיהרען דאָס מלחמה־פּראָגראַם, פאַרשליסענדיג דעבס׳ען אין געפענגנים, וועט אָבער זיין לעבענסלענגליכער געפענגנים טער־

---

*) מאַקס איסטמאַן׳ס אַרטיקעל איז געשריבען פאַר דעם ראַדיקאַל־סאָציאַליסטישען זשורנאַל „ליבעריימאָר“ (דער באַפרייער) בעת עס איז נאָך געווען אין קראַפט דאָס צענזור־געזעץ אָדער דאָס אַזוי־גערופענע „אַנטי־שפּיאָנאַזש געזעץ“. ווען דאָס בוך ווערט צוגעגרייט איז שוין די מלחמה פאַקטיש, אויב נים פאָרמעל, געענדיגט, אָבער דאָס געזעץ איז נאָך אַלץ אין קראַפט. — רעד.

מין אויך פאַרשנעלערען דאָס אָנקומען פון דער סאָציאַלער רעוואָ־לוציע.

וואָס נאָך דעבס זאָל ניט זיין, ער איז דער גייסטיגער אָנפיה־רער און העלד פון אַמעריקאַנער סאָציאַליזם, און איך בין ווירקליך אין אַ פאַרלעגענהייט, ווען מיר קומט איצט אויס צו בעריכטען זיין פּראָצעס אויף דער באשולדיגונג, אז ער האָט געשטערט דער דורכ־פיהרונג פון דעם מלחמה־פּראָגראַם. איך גלויב, אז די פּאָסט בע־אַמטע וועלען אנערקענען מיין חוב פון אַ סאָציאַליסטישען רעדאַק־טאָר, צו געבען די לעזער פון „ליבעררייטאָר“ די נייעס. און נאַטיר־ליך קען איך ניט שרייבען אָט די נייעס, ניט געבענדיג דערביי אַ געוויסע אָבשאַצונג פון דעבס' לעבען און כאַראַקטער און דער ער־האבענקייט פון זיינע מאָטיוועו. פון דער אנדער זייט אָבער אנער־קען איך דעם חוב פון די פּאָסט בעאַמטע ניט צו לאָזען אין צירקו־לאַציאָן אַ זאַך, וואָס קען שטערען דער דורכפיהרונג פון דער רע־גיערונגס מלחמה פּראָגראַם. דעריבער וועל איך פאָראויס פאַרזי־כערן דעם לעזער, אז ניט נאָר וועל איך ניט ציטירען אָדער זיך בערופען אויף עפּעס, וואָס דעבס האָט געזאָגט וועגען דער מלחמה, נאָר אז איך וועל אפילו אויף אַן אינדירעקטען אופן אויך ניט באַ־ריהרען אָדער אָנדייטען אויף אַזעלכע ציטאַטען, אָדער אויף אַ דיס־קוסיאָן פון דעם, וואָס דעבס האָט געזאָגט. ווי אַ סאָציאַליסט, וואָס וויל באַגריסען און זאָגען אַ צייטווייליגען זייט־געזונד צו אַ חבר, וועמעס נאָמען איז טייער פאַר מיליאָנען אמעריקאנער, — צי ער איז פאַר אָדער אָדער געגען דער מלחמה, — שרייב איך איצט פון זיין פּראָצעס פאַר סאָציאַליסטען.

ווען איך בין שטיל אריינגעקומען אין געריכטסזאַל אין קליוו־לאַנד, האָט אַ שעהנער, עלעגאַנט געקליידטער יונגער מאַן געהאַל־טען אין פאַרלעזען פאַר דער דזשורי דעבס'עס רעדע אין קענטאָן. איהם האָט, ווייזט אויס, שטאַרק געוואונדערט, וואָס ער געפינט אין דער רעדע אַזוי פיעל עלאָקווענץ. דעבס איז קיינמאָל ניט גע־ווען יוגענדליכער, מעהר באַגייסטערט, מעהר אָנגעפילט מיט ליעבע און איראָניע, ווי אין יענער רעדע פון דעם 16טען יוני.

ווען איך בין אריינגעקומען, האָט דער יונגערמאַן געלעזען אַן

אָרט אין דער רעדע, וואָס האָט קיין שום פאַרבינדונג ניט מיט די אורזאַכען פון דער באַשולדיגונג קעגען דעבס'ען. ער האָט געלעזען: „עס ווייזט אויס, אַז די סאָציאַליסטען פון אָהייאָ זיינען דאָס יאָהר זעהר לעבעדיג. דאָ ניט לאַנג האָט מען די פּאַרטיי דערהרג'עט, און דאָס ערקלערט אָהן ספק איהר אויסערגעוועהנליכע טהעטיגקייט. (געלעכטער.) קיין זאַך העלפט ניט אַזוי פיעל דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי, ווי ווען זי באַקומט פון צייט צו צייט אַ טויט־קלאַפּ. (געלעכטער און אַפּלאָדיסמענטען.) וואָס אָפטער זי ווערט דער'הרג'עט, אַלץ בּרייטער, אַלץ טהעטיגער, אַלץ ענערגישער ווערט זי...

„זיינען מיר געגנער פון דעם פּרייסישען מיליטאַריזם? (געלעכטער. אויסגעשרייען פון דער מאַסע: יע, יע!) האָבען מיר דאָך באַקעמפּפט דאָס פּרייסישע מיליטאַריזם פון זינט די סאָציאַליסטישע באַוועגונג איז געבאָרען געוואָרען. (אַפּלאָדיסמענטען); און מיר וועלען עס ווייטער באַקעמפּפען, טאָג און נאַכט, ביז עס וועט אָפּגעווישט ווערען פון דער ערד (דונערענדע אַפּלאָדיסמענטען און אויסגעשרייען). צווישען אונז קען זיין קיין וואַפּענשטילשטאַנד, קיין קאָמפּראָמיס.

„אין 1869 איז יענער גרויסער אַלטער קריעגער פון דער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע, דער עלטערער ליעבקנעכט, אַרעסטירט געוואָרען, און מען האָט איהם פאַראורטיילט צו געפענגניס אויף דריי מאָנאַטען, צוליעב דעם, וואָס ער, דער סאָציאַליסט, האָט אָנגעפיהרט אַ מלחמה קעגען דעם קייזער און די יונקערס, וואָס באַהערשען דייטשלאַנד. אין דער זעלבער צייט האָט אויסגעבראָכען די פּרייסיש־פראַנצויזישע מלחמה. ליעבקנעכט און בעבעל זיינען געווען די סאָציאַליסטישע מיטגליעדער אין דעם רייכסטאַג. די צוויי סאָציאַליסטען זיינען געווען די איינציגע, וואָס האָבען געהאַט דעם מוט צו פּראָטעסטירען קעגען אָבנעמען עלזאַס־לאָטרינגען פון פראַנקרייך און אַנעקסירען דיזע פּראָווינצען צו דייטשלאַנד. און פאַר אַזאַ האַנדלונג האָט מען זיי פאַרשפּאַרט אויף צוויי יאָהר אין אַ פעסטונג אויף דער באַשולדיגונג אין הויך־פאַרראַט. ווייל שוין אַפילו אין יענער צייט, כמעט מיט פופציג יאָהר צוריק, האָבען יענע

פּיהרער, די פאַרגעהער פון דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג, באַקעמפּט דעם קייזער און די יונקערס פון דייטשלאַנד. (גרויסע אַפּלאָדיסמענטען און אויסגעשרייען.) און זיי האָבען פאָרטגעזעצט זייער קאַמף פון יענער צייט ביז אויף היינטיגען טאָג. (אַפּלאָדיסמענטען.) און פיעלע טויזענדער פון זיי האָבען זיך געמאַטערט אין די געפענגנישען פון דייטשלאַנד צוליעב זייער העלדישער מלחמה קעגען דעם הערשענדען קלאַס פון יענעם לאַנד. (אַפּלאָדיסמענטען.)

„איצט לאָמיר איבערגעהן צו אַ שפּעטערער צייט. איהר געדענקט, אַז נאָך טעאָדאָר רוזוועלט'ס צווייטען פּרעזידענט־טערמין, איז ער אוועקגעפאָהרען אין אַפריקאַ (געלעכטער), אָנצופיהרען מלחמה קעגען איינינע פון זיינע אורעלטערן. (געלעכטער, לאַנגע אויסגעשרייען, אַפּלאָדיסמענטען.) איהר געדענקט, אַז צום סוף פון זיין עקספּעדיציע האָט ער באַזוכט אַלע הויפּטשטעדט פון אייראָפּאַ, און ער איז אויף אַ גרויסאַרטיגען אופן אויפגענומען געוואָרען און פאַרהערליכט געוואָרען פון אַלע קיסרים און צאַרען און אימפּעראַטאָרען פון דער אַלטער וועלט. (אַפּלאָדיסמענטען.) ער האָט באַזוכט פּאָטסדאַם, ווען דער קייזער איז דאָרט געווען; און לויט די באַריכטען, וואָס זיינען דאַן געווען געדרוקט אין די אמעריקאנער צייטונגען, האָבען זיך צווישען איהם און דעם קייזער באַלד איינגעשטעלט די פריינדליכסטע באַציהונגען. (געלעכטער.) זיי האָבען פרעהליך פאַרבראַכט די צייט און זיינען געוואָרען אינטים, ווי צוויי גוטע ברידער. (געלעכטער.) דאַן האָט רוזוועלט רעוויאירט דעם קייזער'ס סאָלדאַטען. לויט דיזעלבע באַריכטען איז ער פון דעם קייזער'ס סאָלדאַטען אַזוי נתפּעל געוואָרען, אַז ער האָט געזאָגט: „ווען איך וואָלט געהאַט אַט אַזאַ אַרמיי, וואָלט איך איינגענומען די גאַנצע וועלט!" (געלעכטער.)

„ער האָט געקענט דעם קייזער דאַן פּונקט אַזוי גוט, ווי ער קען איהם איצט. (געלעכטער.) ער האָט געוואוסט, אַז דאָס איז דער קייזער, די ווילדע חיה פון בערלין. און דאָך האָט ער זיך ערלויבט פריינדליך אויפגענומען צו ווערען פון דער ווילדער חיה פון בערלין (אַפּלאָדיסמענטען); ער איז געזעסען ביי דעם טיש פון

דער ווילדער חיה פון בערלין; ער איז געווען אין די אינטימסטע באַציהונגען מיט דער ווילדער חיה פון בערלין. (אפּלאָדיסמענטען.) און אין דער צייט, ווען רוזוועלט איז אויף אַזאַ קעניגליכען אופן אויפגענומען געוואָרען פון דעם דייטשען קייזער, האָט אָט דער־זעלביגער קייזער פאַרשפּאַרט אין געפענגניס די אַנפיהרער פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי פאַר באַקעמפען דעם קייזער און די יונ־קערס פון דייטשלאַנד. (אפּלאָדיסמענטען.) רוזוועלט איז געווען דער עהרען־גאַסט אין דעם ווייסען הויז פון דעם קייזער, אין דער צייט ווען די סאָציאַליסטען זיינען געווען אין דעם קייזער'ס געפענגניסען פאַר באַקעמפען דעם קיי־זער (אפּלאָדיסמענטען.) ווער האָט געקעמפט פאַר דעמאָקראַטיע? רוזוועלט? (אויסגעשרייען: „ניין!") רוזוועלט, וואָס איז גע־עהרט געוואָרען פון קייזער, אָדער די סאָציאַליסטען, וואָס זיינען געשיקט געוואָרען אין געפענגניס אויף דעם באַפעהל פון דעם קיי־זער? (אפּלאָדיסמענטען.)"

עס האָט קיין צווייפעל ניט געקאָנט זיין וועגען דער ריכטיג־קייט פון דעם יונגען מאַן'ס באַריכט. ער איז אַרויסגעשטעלט גע־וואָרען פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי צו קאָפּירען דעבס'עס רעדע. אָבער איצט האָט ער זיך געמיהט אַרויסצואווייזען, אַז ער איז אַ רעספּעקטאַבלער יונגער מאַן און איז גענייגט צו דער זייט פון דער פּראָקוראַטור. ער פלעגט זיך באַמיהען אויסצודריקען צאָרן, אַרויפקוקענדיג צו די געשוואָרענע ריכטער מיט זיינע ליפּען צוזאַ־מענגעפּרעסט, נאָכדעם ווי ער פלעגט איבערגעבען אַן אָרט אין דעבס'עס רעדע, וואָס ער האָט געהאַלטען פאַר באַזונדערס פאַררע־טעריש; אָבער דער באַטרעפענדער אויסצוג פלעגט ניט אַרויסקומען פאַררעטעריש, און דער יונגער מאַן פלעגט גאָר ניט אויסווייזען צאָרענדיג. ער האָט געטראָגען אויף די באַקען פאַר זיינע אויערען אַביסעל האָר און, דוכט זיך, פּערפיום אויף זיין טאַשענטיכעל. און דעבס'עס רייכע פּערזענליכקייט האָט דורכגעשיינט דורך איהם, ווען ער האָט פאַרגעלעזען, אַזוי אַז ער אַליין איז אין די אויגען פון די געשוואָרענע ריכטער אויסגעקומען ווי גאָר אַ קליינער פּלעק.

אַן אַנדער באַריכט פון דער רעדע איז אָראָפּגענומען געוואָרען

פון אן אגענט פון דעם יוסטיץ דעפּאַרטמענט, אָבער ער איז געווען צו ווארים פאַראינטערעסירט צו קאָפּירען מעהר ווי א העלפט פון דער רעדע. די צוויי באַריכטען זיינען געווען געדרוקט פּאַראַלעל, און וואו נאָר זיי האָבען זיך צוזאַמענגעטראָפען, האָבען זיי גע־שטימט איינער מיט דעם אַנדערען. און אָט די צוויי באַריכטען האָבען צוזאַמענגעשטעלט די הויפּט־באַווייזען פון דער פּראָקוראַ־טור. צוויי אָדער דריי צייטונגס־רעפּאָרטערס, — זיי זיינען איצט געווען געקליידט אין מיליטער פאָרם טראָץ דעם, וואָס זיי האָבען דאָ געהערט, — זיינען אויך אַרויסגערופען געוואָרען צו באַשטע־טיגען דעם אַלגעמיינעם איינדרוק, אַז דעבס האָט געהאַלטען א רעדע אין קענטאָן, און אַז ער האָט זי געהאַלטען פאַר א מאַסע. אָפּשאַצונגען פון דער גרויס פון דער מאַסע זיינען געגאַנגען פון 200 ביז 1,500. יעדענפאַלס האָט דעבס גערעדט אין דער הויף; און גערעדט האָט ער פון א געשטעל פאַר מוזיק, וואָס איז ניט געווען באַציערט מיט א פאָהן, און פּונקט נאָכדעם, ווי די אומאָפּהענגיג־קייטס־ערקלערונג איז פאָרגעלעזען געוואָרען. אָט די רעפּאָרטערס האָבען רעספּעקטירט דעבס'ען, און זיי זיינען ניט געווען זעהר גליק־ליך אין זייערע אויסזאָגונגען פאַר'ן געריכט. איינער פון זיי האָט דערמאָנט אן אינטערוויו. נאָכדעם ווי דעבס האָט איהם געגעבען גאַנץ ענטשיידענע ענטפערס אויף איינִיגע פראַגען, האָט ער זעהר העפליך געזאָגט צום רעפּאָרטער: „איהר מעגט זיך זיין אין דעם גערעכט, און איך — אומגערעכט. איך זאָג ניט, אַז איך בין אומ־פעהלבאַר, אָבער אַזוי פאַרשטעה איך."

פאַר'ן געריכט איז ערשינען נאָך א העפליכער מענש, און אין אָנהויב איז פאַר אַלעמען געווען א געהיימניס, צו וואָס ער איז גע־קומען. דאָס איז געווען דער סאָציאַליסט ס. ע. רוטענבערג, וואָס איז אויף א סענסאַציאָנעלען אופן „געלאָפען" פאַר מעיאָר פון קליוולאַנד ביי די לעצטע וואַהלען. ער איז אָנגעקומען פון אן אָהייאָ טורמע וואו ער זיצט אָפּ זיין טערמין. די פּראָקוראַטור האָט איהם אַרויסגעשטעלט מיט דעם איינציגען צוועק, אַז ער זאָל דערקענען די סט. לואיס'ער פּלאַטפאָרם און די פּראָקלאַמאַציע פון דער סאָציאַליס־טישער פּאַרטיי. דאָס וואָס מען האָט איהם אַראָפּגעבראַכט פון

געפענגניס האָט געזאָלט, דוכט מיר, מאַכען דעם איינדרוק אויף די געשוואָרענע ריכטער, אַז אַלע סאָציאַליסטען דאַרפען זיין אין נע־פענגניס. איך צווייפעל אָבער, צי אַזאַ איינדרוק האָט זיך באַקומען. זיין שטילקייט, זיין העפליכע באַוועגונג, זיין דין, שאַרף, לעבעדיג געזיכט, — ער זעהט אויס ווי אַ פאַלק, וואָס שמייכעלט, — האָ־בען ווי באַשטעטיגט די זינלאָזיגקייט פון שיקען וועמען עס איז פון זיי אין געפענגניס.

די פּראָקוראַטור האָט אַרויסגעשטעלט נאָך איין אונבאַקאַנטען, אַ טונקעלען יונגעמאַן, אַ פּראָפעסיאָנעלען, כאָטש ניט קיין איבער־געשפּיצטען דעטעקטיוו. ער האָט דערמאָנט דריי זאַצען, וואָס ער האָט געהערט פון דעבס'ען ביי אַ קאָנפערענץ פון סאָציאַליסטישע שטאַאטס סעקרעטאַרען אין שיקאַגאָ. נאָכדעם ווי ער האָט געענדיגט פאַרלעזען, האָט סיימור סטעדמאַן, דעבס' הויפּט פאַרטיידיגער, איהם געבעטען אַרויסנעמען די פאַרשריבענע דריי זאַצען פון קע־שענע און זעהן, צי ער האָט זיי פאַרגעלעזען ריכטיג. ער האָט אַזוי געטאָן, און די זאַצען זיינען נ י ט פאַרגעלעזען געוואָרען ריכטיג. אָבער דאָס האָט קיין גרויסען אונטערשיד ניט געמאַכט.

קיין זאַך איז ניט זעהר וויכטיג אין אַזעלכע פאַלען, אויסער דעם באַשולדיגונגס־אַקט. נאָכדעם ווי מען האָט אַ מענשען גע־בראַכט אין געריכטזאַל ביי דער איצטיגער גרויסער פּאַטריאָטישער אויפרעגונג, און מען האָט ערקלערט פאַר די געשוואָרענע ריכטער, אַז אַט דער מענש איז שולדיג אין אויפרייצען אַן אויפשטאַנד אין דער אַרמיי פון די פאַראייניגטע שטאַטען, אַרויסרופען אונלאָיאַלי־טעט ביי זיינע קאָמפּאַטריאָטען, שטערען דער רעקרוטירונג פון פריי־וויליגע סאָלדאַטען, ערמוטיגען ווידערשטאַנד צו די פאַראייניגטע שטאַטען פון אַמעריקאַ און העלפען דער זאַך פון דעם שונא, — אַז ער איז שולדיג אין די אַלע זאַכען, דאַן איז שוין אַלץ פאַרטיג, און עס בלייבט נאָר איבער אַרויסצוברייינגען דעם ווערדיקט. אויב דער באַטרעפענדער מענש איז נאָך אַ פאַלקאָמענער קריסטאַל פון קאָנ־ווענציאָנעלען אַמעריקאַניזם, און ער קען דאָס באַווייזען, דאַן קען ער אַמאָל בלייבען פריי. אויב אָבער ער האָט ווען עס איז געהאַט אַ מיינונג, וואָס אונטערשיידט זיך אויף אַ האָר פון די מיינונגען

פון זיינע רעגולער רעפובליקאנישע אדער דעמאקראטישע אורעלטערען, וואס האבען אלע געקעמפט אין בירגער קריעג, אין דער רעוואלוציאנס־מלחמה און אין דעם פראנצויזישען און אינדיאנער קריעג, זיינען זיינע שאנסען שוואך. מען וואלט געקענט ערווארטען, אז צוליעב דעם וועט זיך די רעגירונג אבהאלטען פון ווארפען אזעלכע פארלוימדערישע באשולדיגונגען צווישען דענקענדע מענשען.

עס פארשטעהט זיך, אז פון איין שטאנדפונקט איז דעבס' פראצעס געווען נאר אן אינצידענט אין דער אלגעמיינער אונטערווארפונג פון סאציאלע אימפולסען צו דער מיליטערישער נויטווענדיגקייט. אבער דעבס' איצטיגער פראצעס איז דאך ניט געווען זיין ערשטער. דיזעלבע זאך איז אינסצענירט געווארען נאך פריהער, אין צייטען פון אינטערנאציאנאלען פרידען. און איך האב געמוזט פיהלען, אז עפעס אנדערש איז דא סימוואליזירט געווארען אין דעם קאנטראסט צווישען אט דעם מענשען און זיינע ריכטער. דא איז געווען סימוואליזירט דער קאנפליקט צווישען צוויי צייטען אין דער אלוועלטליכער געשיכטע: דער צייט פון אינדוסטריעלען דעספאטיזם און א שאטען פון פאליטישער דעמאקראטיע, פון איין זייט, און דער צייט, ווען דער אינדוסטריעלער דעספאטיזם ווערט אומגעווארפען, און דעמאקראטיע עקזיסטירט, פון דער אנדערער.

דער זאל פון מאדערנער גערעכטיגקייט אין קליוולאנד באשטעהט פון דעמב און מארמאר, מיט פענסטער צוויי עטאזש די הויך און א סופיט פון גאלד. דער ריכטער זיצט הויך, און זיין טיש איז אזוי ברייט, ווי א קראס־טיש. און הינטער איהם און איבער איהם איז די וואנט אין דער גאנצער ברייט באדעקט מיט גלענצענדער מאלעריי. דא זיינען אויסגעמאלען מלאכים מיט שעהנע קערפערס, שטריינגע געזיכטער און פלאמיגע שווערדען. זיי היטען די שטיינערנע לוחות, אויף וועלכע די צעהן געבאטען פון פאלק ישראל זיינען אויפגעשריבען. די מלאכים היטען אפ די לוחות, ווי מיר האט אויסגעוויזען, פון דעם בליק פון אן אדוואקאט, א מענשען ווי אליהו רוט,*) אין א געשעפטס אנצוג, אין א שווארצען מאנטעל,

*) אליהו רוט, איינער פון די פעהיגסטע, פלינקסטע, רעאקציאנערע

וואָס פּרוּווט אַרויסלעזען פון אַ בוך עפּעס, וואָס איז זעהר קלוג...
אַ מין פייערליכקייט האָט גערוהט אין יענעם טייל פון צימער, און אין דעם צווייטען עק האָט מען געזעהן אַ געדיכטע מאַסע אָרימע מענשען, וואָס האָבען זיך אויפגעשטעלט אין ערוואַרטונג, און זייערע אויגען האָבען געשיינט ווי די אויגען ביי קינדער ביי יעדער געשעהעניש...

מיר ווילט זיך אַלעמאָל ליעבען דעם ריכטער, ווען איך קום אריין אין געריכטזאַל. דאָ איז דאָך אַזאַ געלעגענהייט פאַר דער מענשליכער נאַטור צו זיין שעהן. יעדערער, פאַר וועמען דאָס לעבען איז אַ הייליגע קונסט, מוז מקנא זיין דעם ריכטער פאַר זיינע געלעגענהייטען. אָבער די, פאַר וועמען דאָס לעבען איז הייליג, אפילו זייערע אייגענע לעבענס, ווערען ניט אַזוי אָפט דערהויבען צו אַזאַ ווירדע ווי אַמאָל. ריכטער וועסטענהאַוער האָט דעם ברייטען באַקענביין און פּעסט צוזאַמענגעשלאָסענע ליפּען פון דעם הערשענדען וועלטליכען ריכטער אין מענשען. זיינע ליפּען זיינען אַזוי שטאַרק אַראָפּגעבויגען ביי די ברעגען, אַז זיי בלייבען פאַרמאַכט, ווען ער רעדט, און זיין אויסזעהן בלייבט פּונקט אַזוי שטרענג, ווי ווען ער שווייגט. און דאָך קומען ביי איהם די ווערטער אַרויס אַזוי העפליך־ווייך און אין אַזאַ לעבעדיגען ריטם, און זיי ציהען זיך אַזוי דורך לאַנגע זאַצען, ביז זיי קומען צו אַ פּונקט פון שווייגען און פון גראַמאַטישער אונזיכערהייט. איך דענק ניט, אַז ער איז אַזוי ריכטערליך, ווי ער ווייזט אויס. אויב מען זאָל קענען דורכגראָבען אַ געוויסע וואַנט, וואָס ער האָט אויסגעבויט אַרום זיך, וואָלט מען געקענט אַרויסזעהן די נשמה פון אַ קליינשטעדטעלדיגען אַדוואָקאַט, וואָס שרעקט זיך נאָך אַלץ, אַז ער וועט ניט קענען זיין אויף דער הויך פון זיין ווירדיגען שטאַנד. אַזוי, ווענינגסטענס, ערקלער איך די היסטאָרישע שטרענגקייט, מיט וועלכער ער באַשיצט די אויסערליכע צייכענס פון זיין ווירדיגען אַמט.

אַדוואָקאַטען און פּאָליטיקער אין לאַנד. אליהו רוט'ס קאַריערע אַלס אַדוואָקאַט פאַר גרויסע טראַסטען און קאָרפּאָראַציעס איז באַזונדערס רייך אין „געזעצמעסיגער" פאַרלעצונג פון דעם בוכשטאַב און אינהאַלט פון געזעץ. — רעד.

די פּראָקוראַטור האָט צו איהר ערעפענונג פון דעם פּראָצעס צונעמישט אביסעל שטימונג פון די הייליגע שריפטען. זי האָט ער־קלערט, אז דעבס „זאָל געאורטיילט ווערען נאָך זיינע אייגענע ווערטער און נאָך זיינע אייגענע ווערטער זאָל ער פער'משפט ווע־רען". סטעדמאַן האָט צום שלום פון זיין ערעפענונגס רעדע באַלד אָנגנומען די אַרויספאָדערונג. „יע, — האָט ער ערקלערט אין אַ ליידענשאַפטליכען טאָן, — איהר זאָלט איהם אורטיילען נאָך זיינע ווערטער, און ניט נאָר די ווערטער, נאָר אויך זיינע האַנדלונגען, דאָס ווערק פון זיין גאַנצען לעבען!" אַ פאַרזוך צו אַפּלאָדירען איז געמאַכט געוואָרען, עטליכע האָבען זיך אין זייער געפיהל פארגעסען. דאָס איז געווען אומפאַרמיידליך, און ווי אַן אַפּרוח איז דאָס געווען איינפאַך ערפרישענד. אָבער דאָס האָט ניט לאַנג געדויערט. אָננעמענדיג די פּאָזע פון צעזאַר אויגוסטוס, האָט דער ריכטער אויסגעשטרעקט אַ שרעקליכע באַשולדיגענדע האַנט און האָט אויסגעשריען: „ארעסטירט יענעם מאַן!" אַזוי ווי דער מאַן וואָלט געווען באוואפענט מיט אַ באָמבע און וואָלט נאָר גע־וואַרט עטליכע סעקונדען, ביז די צינד־שנור וועט דערברענען, — „און יענע פרוי! — און ארעסטירט יעדען איינעם, וואָס איהר האָט געזעהן אַפּלאָדירענדיג!"

דאָס איז געווען אַשרעקליכער מאָמענט, און יעדער איינער האָט געפיהלט, ווי קינדער פיהלען אין שול, ווען עפּעס אַ שרעקלי־כער זינדער ווערט געבראַכט פאַר'ן לעהרער. באַזונדערס נאָך, ווייל איינע פון די זינדער איז געווען ראָוז פּאַסטאָר סטאָוקס, וואָס האָט גראַד יענעם שטיפערישען בליק, וואָס איז אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר דעם האָפנונגסלאָזען שטיפער אין שול. דער לעהרער איז געווען שרעקליך אויפגעבראַכט. ווער ווייס, וואָס וואָלט געשעהן, אפשר וואָלט מען אַלע מענשען אין געריכט זאָל פאַראורטיילט צו געפענגניס, אָדער צו בלייבען אָהן מיטאָג, אָדער עפּעס אַנדערש, ווען ווען ניט דער טאַקט פון אַן אירלענדער קאָניע, אַן אַדוואָקאַט פאַר דער פאַרטיידיגונג. ער איז אַרויסגעטראָטען און האָט גענומען דערמאָנען דעם הערר'ן ריכטער, אַז די שוואַכקייטען פון דער מענש־ליכער נאַטור זיינען שטאַרק פאַרשפּרייט צווישען מענשען.

— פּ א ר ט ר ע ט איהר אָט די אָנגעקלאָגטע ? — האָט דער ריכטער געפרעגט אונהעפליך.

— איך ענטזאָג זיך קיינמאָל ניט צו פּארטרעטען עמיצען, וואָס נויטיגט זיך אין מיר, — האָט קאָניע געענטפערט. און איך ווייס ניט פאר וואָס דאָס איז, וואָס די אירלענדער קענען אלעמאָל זאָגען זאכען, וואָס אנדערע קענען אפילו ניט אָנדייטען, און מען זאָל זיי דערפאר ניט אָפּרייסען כאָטש דעם קאָפּ. אָבער קאָניע האָט גערעדט און גענעבען צו פארשטהן, אז ער וויל ניט זעהן דעם ריכטער זיצען דאָרט אויבען אָן און שפּיעלען א ראָלע פון א גאָט פאר זיינע מיטמענשען. און דער ריכטער האָט אָנגענומען דעם פּאָרוואורף און האָט אָפּגעלעגט דעם פארהער ביז אויף מאָרגען, ווען ער וועט אפשר זיין אביסעל וועניגער „דערצאָרענט אָהן אן אורזאך". ער האָט אייניגע פון זיי אביסעל באשטראָפט און האָט די איבעריגע אנוועזענדע אין געריכטסזאָל געוואָרענט און אָנגעוויזען אויף דעם אלעמען באקאנטען ווידערשפּרוך צווישען מענשליכער אָפּשאצונג און דער פּראָצעדור פון א געריכט, וואו געזעצען ווערען אָפּגעהיט.

די פּערזענליכקייט פון אָט דעם ריכטער ערוועקט א באזונדערען אינטערעס. ער איז געצוואונגען געווען אויסצוהערען אייניגע באמערקונגען וועגען זיך, און אויב אָט די באמערקונגען זיינען געווען ריכטיג, האָט ער געמוזט מאכען גרויסע אָנשטרענגונגען ניט צו דערלאָזען, אז זיי זאָלען איהם אריינדרינגען אין מח.

„ווער באשטימט די פעדעראלע ריכטער ? — האָט מען פאָרגעלעזען פון דעבס' רעדע אין קענטאָן, — דאָס פאָלק ? אין דער גאנצער געשיכטע פון לאנד האָט דער ארבייטער קיינמאָל ניט נאָמינירט קיין פעדעראלען ריכטער. עס זיינען פאראן אזעלכע ריכטער הונדערט און איין און צוואנציג, און יעדער איינציגער פון זיי באקומט זיין שטעלע און זיין געהאלט נאָר דורך די מאכט און איינפלוס פון גרויס קאפּיטאל. די קאָרפּאָראציאָנען און טראָסטען דיקטירען די צאשטימונג פון ריכטער. און ווען זיי געהען אין געריכט, געהען זיי ניט דיענען דעם פאָלק, זיי געהען דיענען די אינטערעסען, וואָס האָבען זיי אוועקגעשטעלט אויף זייער שטאנד".

אַז די ערקלערונג איז ניט ריכטיג היסטאָריש וועגען ריכטער וועסטענהאַווער, און וועגען אַנדערע איז דאָס אויך ניט ריכטיג היסטאָריש, און איהם האָט דאָס געמוזט אויסווייזען ווי אַבזיכט־ליכער שפּאַס. און דאָך איז דאָס גאָר ניט געווען אַזוי. אין דער באַהויפּטונג איז נאָר אויף אַ נאַכלעסיגען אופן געזאָגט געוואָרען עפּעס, וואָס איז אין עצם דורכאויס אמת דוכט מיר, אפילו אין באַ־צוג צו ריכטער וועסטענהאַווער אַליין, נעמליך, אַז ער וועט אין אַ ברייטען זין זיך אויפפיהרען פון קאָרפּאָרירטען קאַפּיטאַל אין אַ לאַנד, וואו אַזאַ קאַפּיטאַל האָט די העכסטע מאַכט און דעם העכסטען פּרעסטיזש.

ריכטער וועסטענהאַווער איז געווען אַ יונגער אַדוואָקאַט אין דעם קליינעם פּאַרמער שטעדטעל מאַרטינסבורג, וועסט ווירדזשי־ניאַ. ער איז דאָרט געווען נוטאָן בייקער׳ס שותף און האָט וואַר־שיינליך דעם קריעגס־מיניסטער צו פאַרדאַנקען זיין באַשטימונג. ער האָט ניט געקענט געהן אין קאַלעדזש, אָבער ער האָט געוואָלט האָבען בילדונג, זיין גרויס־שטאָדטיש, זיין „קאָרעקט“, ווערען אָנגע־נומען אין יעדער געזעלשאַפט ווי אַ „קולטורעלער און פעהיגער מענש“, קורץ, ער האָט געוואָלט אַוועקגעהן אַזוי ווייט ווי מעגליך פון דעם קליינעם אַדוואָקאַט, וואָס ער איז געווען. איז ער געקומען אין קליוולאַנד, געקומען צופעליג ווי אַ מיטגליד פון דער אַדוואָקאַ־טען פירמאַ, וואָס האָט פאַרטיידיגט טאַם דזשאָנסאָן אין זיין האַמף פאַר דעמאָקראַטיע אין יענער שטאָדט נעגען די גרויסע קאָרפּאָ־ראַציאָנס אינטערעסען. אין פאַרלויף פון פינף אָדער זעקס יאָהר האָט וועסטענהאַווער אָנגעפיהרט אַט דעם אַנטי־טראַסט פּראָצעס, און האָט איהם אָנגעפיהרט גוט. אָבער דאָס האָט קיינמאָל ניט באַפריעדיגט זיין אַמביציאָן, וואָס איז נאָר געווען די נאָרמאַלע מענשליכע אַמביציאָן צו זיין אויף אַ הויכען שטאַנד. איהם איז ניט געווען צום הארצען טאַם דזשאָנסאָן׳ס אויסטייטשונג פון די מאָטיווען פון פּראָמינענטע מענשען, איהם איז אויך ניט געווען צום הארצען טאַם דזשאָנסאָן׳ס אונגעזעצליכער דעמאָקראַטיזם. זיין הארץ איז ניט געווען מיט זיין קאָפּ אין דער אויפגאַבע. זיין הארץ האָט איהם אַלץ געצויגען אַוועקצוגעהן וואָס ווייטער פון דעם מאַר־

טינסבורגער אדוואָקאט, וואָס איז ניט געווען אין קאַלערדאָ. ער האָט איינפאך געשלונגען די „בעסטע" ליטעראטור, האָט פלייסיג געלע־רענט די „קאָרעקטע" זאכען און האָט פונקט ווי אנדערע מאָדערנע מענשען געשטרעבט אויף א קינדישען אופן צו אנערקענונג.

און זעהענדיג נאָך אַלץ אין אָט דעם שטרעבען די הויפּטזאך, און זייענדיג נאָך אַלץ אונזיכער און אונצופרידען, איז ריכטער וועסטענהאוער ערשינען אין פעדעראַלען געריכט, און איהם איז באַ־שערט געווען די מעהר ווי מאָדערנע אויסצייכנונג צו זיין ריכטער אויף דעם פּראָצעס פון יודזשין דעבס. און ווערענד דעבס האָט גע־געבען אַן עקאָנאָמישע פּארטייטשונג פון איהם, ריכטער וועסטענ־האוער, אליין און פון דעם מין פרעסטיזש, צו וועלכען ער, דער ריכ־טער, האָט געשטרעבט; ווערענד דעבס האָט אויסגעמאָלען א בילד פון מאָדערנעם לעבען, א בילד, וואָס איז ניט אינטעלעקטועל, אָדער הויך קולטורעל, אָדער „קאָרעקט", דערפאַר אָבער אמת, — איז ריכטער וועסטענהאוער געזעסען און האָט אביסעל צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. די גאַנצע זאך, ווייזט אויס, האָט איהם אביסעל אמו־זירט, אויף זיינע ליפּען האָט געשפּיעלט א העפליכער, פּאַטראָניזי־רענדער שמייכעל, ער איז געווען זיכער, אז ער שטעהט אויף א העכערען שטאַנד, — די איינציגע זאך, אין וועלכער ער האָט אַלע־מאָל געוואָלט זיין זיכער. און טאַקי, אָט דער שמייכעל און אָט די שטעלונג האָבען אויפגעדעקט דעם אינעווענינסטען אמת פון דער איינפאַכער זאך, וואָס דעבס האָט געזאָגט וועגען איהם. ער ו ו ע ט זיך אויפפיהרען, אין אַלגעמיין און פאַר פּראַקטישע צוועקען, ווי א רעפּרעזענטאַנט פון קאָרפּאָרירטען קאַפּיטאַל, ניט צוליעב דירעקט דינסטווילליגקייט אָדער פאַרדאָרבענהייט, נאָר ספּאָנטאַן און אונ־באוואוסטזיניג, ווייל די מאַכט און דער פרעסטיזש פון גרויס קאַ־פּיטאַל זיינען אויף דער הויך, צו וועלכער ער שטרעבט. די מאַכט און דער פרעסטיזש פון קאַפּיטאַל באַשטימען אין די איצטיגע ניט פרעהליכע צייטען די מאָס פון „קולטורעלקייט", זיי ענטשיידען וואָס איז „קאָרעקט" און גרויס־שטעדטיש און אפילו וואָס איז "אינטע־לעקטועל".

וואָס אָנבאַטרעפט די געשוואָרענע ריכטער, איז כאָטש זייער

צאָהל איז ניט געווען קיין קליינע, איז אָבער שוין לייכטער געווען פאַראויסצוזעהן, ווי זיי וועלען רעאַגירען אויף דעם ארויסטריט פון א פראָפעט פון פראָלעטאַרישען רעוואָלט. זיי זיינען געווען מענשען פון איבער זעכציג יאָהר, זיינען ווערט געווען פון פופציג ביז זעכ־ציג טויזענד דאָלאַר, האָבען זיך צוריקגעצויגען פון געשעפט, פון פארגניגען און פאַראַנטוואָרטליכקייט פאר אַלע צרות, וואָס קומען פאַר ניט אין זייערע אייגענע פאַמיליען. אַן אונטערזוכער, וואָס די פאַרטיידיגונג האָט אָנגעשטעלט, האָט אויסגערעכענט, אַז דער דורכשניטליכער עלטער פון די איינגעשוואָרענע הונדער מענשען איז זעכציג יאָהר, און אַז זייער דורכשניטליכער פארמעגען איז איבער פופציג טויזענד דאָלאַר. אין דער דזשורי, וואָס איז ענד־ליך אויסגעקליבען געוואָרען, איז יעדער איינער געווען ענטוועדער א צוריקגעצויגענער פאַרמער, אָדער א צוריקגעצויגענער סוחר, און נאָר איינער, וואָס איז נאָך געווען א טעטיגער קאָנטראַקטאָר. קיי־נער פון זיי איז אָבער ניט געוואוינט געווען צו האָבען א סך פרייע צייט, און זיי האָבען אויף די געזיכטער געהאַט דעם אויסדרוק פון מענשען, וואָס האָבען פאַרלאָרען יעדע סימפּאַטיע מיט א קאַמף, וואָס זיי פערזענליך האָבען שוין דורכגעמאַכט אינגאַנצען. דעבס האָט אויסגעדריקט זייער אויסזעהן בעסער ווי איך קען דאָס טאָן.

נאָך זיין רעדע אין דעם קליינעם האָטעל־צימער האָט ער גע־זאָגט: „עס איז פאַראַן עפּעס פּאַטעטישעס אין זייערע צוגעפּוצ־טע געזיכטער און קרעמערשע קערפּערס. ווען זיי וואָלטען געווען אָנגעטאָן אין שמאַטעס, וואָלט געווען גוט“. און דאַן, אומקערענדיג זיך אינסטינקטיוו צו עפּעס, וואָס ער קען ליעבען, האָט ער געזאָגט: „וואָס פאַר א קאָנטראַסט דאָס איז, ווען איהר קערט זיך אום צום הינטערגרונד פון געריכטס־זאַל און געפינט דאָרט א קליינע גרופּע פון שעהנע סאָציאַליסטען, מיט שטערען אַנשטאָט אויגען, — איהר קענט זיי אַלעמאָל דערקענען!“

דעבס איז דער ליעבליכסטער שטאַרקער מענש אין דער וועלט. ער איז א פּאָעט, און ווי א פּאָעט איז ער מעהר באַגאַבט אין פּרי־וואַטען געשפּרעך ווי אין עפענטליכע רעדען. יעדע מינוט, יעדער אינצידענט אין לעבען ווערט פון איהם שטאַרק אויפגענומען און

פארהייליגט. ער האלט די גאנצע צייט זיין קערפער, — און זיין פארשטאנד אויך, — אזוי ווי דאָס וואָלט געווען א העכסט דעלי־קאטער אינסטרומענט. אין די קלענסטע צאוועגונג, וואָס ער מאכט, גיט ער אריין זיין גאנצען גייסט און קאָנצענטרירטקייט. זיין שפּראך שטעלט זיך אלץ אָפּ אויף „דער" און „און", מיט אזא ערנ־סטער ליעבע צו די נידריגע, וואָס ווארפט איינגאנצען אראָפּ דעם אקצענט פון זיינע זאצען פון דעם קאָנווענציאָנעלען וועג און מאכט יעדען איינעם אויסזעהן, ווי א ספּעציעלע שאפונג פון דעם מאָמענט. ער איז הויך און לאנגפינגערדיג, ווי א ניו העמפּשירער פארמער, און דאָך איז ער פונקט אזוי לעבעדיג, אינטענסיוו און פול ליעב־ליבקייט, ווי די פראנצויזען, — א מין פראנצויזישער יענקי, דאָס פיינסטע בילד פון דעם, וואָס מיר ווילען האָבען פאר דעם טיפּ אמעריקאנער. און די באוועגונגען פון זיינע הענט און קערפער זיינען שעהנער, און זיין גייסט איז שעהנער פון אלץ, וואָס איך האָב ביז איצט באגעגענט אין וועלכען עס איז מענשען פון אונזער צייט.

די רעליגיאָן פון סאָציאליזם איז צוזאמענגעשטעלט פון די ליידענשאפטען אי פון קאמף, אי פון ליעבע. און דעבס וויים, ווי צו קעמפען. ער וויים, ווי צו שלאָגען מיט זיין ניפטיגער צונג די מענשען מיט „געזיכטער פון שטיין און איינגעווייד פון מעש", וועמעס אונגעהויערע געלטגייציגקייט שטערט און דערשטיקט דער־מענשהיים'ס באוועגונג צו פרייהייט. ער וויים ווי צו קעמפען. אָבער אין דעם ווייזט זיך נים ארוים זיין זשעניאַליטעט. זיין זשע־ניאַליטעט ווייזט זיך ארוים אין ליעבע, אין דער אוראלטער, אמת'ער ליעבע, דער ליעבע, וואָס איז וואונדער, וואָס איז אינגאנצען איינס מיט די געפיהלען און די נויטען און די פארלאנגען פון אנדערע. אָט פארוואָס איהר פיהלט אייך ווי געהייליגט, ווען איהר באגעגענט איהם און ער קאָנצענטרירט אויף אייך אויף איין מאָמענט זיין וואַ־רימע אויפמערקזאמקייט. און אָט פארוואָס דעבס האָט אזוי פיעל מעהר קראפט פון א סך מענשען, וואָס זיינען שארפזיניגער פון איהם און האָבען מעהר פון איהם שטודירט די דינקייטען פון פּאָ־ליטיק און עלאָקווענץ. און אָט פארוואָס דעבס איז געפונען גע־וואָרען שולדיג אין א פארברעכען, — ער איז געפונען געוואָרען

שולדיג און איז פאראורטיילט געווארען, ווייל ער האט ניט געקענט עפענען זיין מויל און ניט ערקלערען זיך סאלידאריש און ניט אי־נערליך אידענטיפיצירען זיך מיט זיינע קאמעראדען, וואס זיינען אין געפענגניס. און דורך דער גאנצער רייהע באווייזען פון פראָ־קוראטור, און דורך זיין אייגענער גאנצער רעדע, וואס ער האט גע־האלטען אין זיין פארטיידיגונג, און דורך דער לעצטער שטילער רע־דע, וואס ער האט געהאלטען, איידער דער ריכטער האט איהם פאר־אורטיילט, האט געקלונגען דערזעלביגער רעפרען, דיזעלביגע עלאקווענץ פון איינעם, וואס לעבט איבער אין זיין אייגענער ברוסט די ליידען פון יעדען איינעם, וואס ליידט.

איך זעה, ווי ער זיצט דארט פאר זיינע ריכטער, מיט געפיה־לען, וואס זיינען ווייט פון זיין פראצעס, אבער מיט לעבעדיגער אינ־טעלעקטועלער אויפמערקזאמקייט, זיין קאפ הויך, מיט הויכע קניי־טשען, עהנליכס צו וויליאם לאיד גערריסאן, עפעס הייליגעס איז פא־ראן אין איהם, וואס וועט קיינמאל ניט איינגעהן אויף קאמפראמי־סען, וואס איז אונענדליך רוהיג, — און איך בין אויך רוהיג. איך בין גליקליך. און ווען דער אומגעלומפערטער פראקוראר, מיט זיין רונדער באק און שארפער נאז, איז פארטיג מיט זיין שווערער אויפ־גאבע צו באווייזען, אז דעבס האט געזאגט דאס, וואס ער האט גע־זאגט, איז א ווײלע שטיל. דעבס קוקט ארויף צו סטעדמאן. סטעד־מאן קוקט אריבער צום פראקוראר.

די פארטיידיגונג וועט ניט פארברענגען קיין עדות.

די מענשען אין געריכטס־זאל זיינען אביסעל איבערראשט. א ווײלע איז ווידער שטיל. דער פראקוראר איז ענטוישט. ער וועט ניט האבען דאס פארגניגען ארויפצוואָרפען שרעק אויף די עדות פאר דער פארטיידיגונג. ער וועט אבער אניאגען, ער וועט זיך שוין דערפאר אפרעכענען מיט דעם באשולדיגטען אליין. ענדליך בא־שטימט דער ריכטער אן אפרוה אויף צעהן מינוט, און יעדערער, וואס האט א גוטען פלאץ, זעצט זיך באקוועם אוועק און ווארט.

„מר. דעבס וועט אליין אנפיהרען זיין פארטיידיגונג", — האט סטעדמאן געזאגט, ווען דאס געריכט האט זיך ווידער פארזאמעלט. ער איז אריבערגעגאנגען צום טיש פאר צייטונגס רעפארטערס און

האָט זיך דאָרט געזעצט, די אַנדערע אַדוואָקאַטען האָבען זיך אויך אוועקגעזעצט. און יעדערער האָט געוואָרט, אָנגעשטרענגט, ווי אויף אַ בליץ. אָבער דעבס האָט זיך אויפגעהויבען מיט איבער־לעגטקייט, האָט צוזאַמענגעקליבען איינינגע פּאַפּירען, און ווערענד אין זאַל איז געוואָרען זעהר שטיל, האָט ער אָנגעקוקט זיין ריכטער אַ פולע מינוט. דאַן האָט ער העפליך און שטיל, אָבער מיט יענער מאַגנעטישער געניטקייט, אָנגעהויבען צו באַהאַנדלען די איינציגע פראַגע, וואָס האָט נאָר געקענט פאַרנעמען זיין אָנגעשטרענגטע אויפ־מערקזאַמקייט, — די פראַגע, צו דאָס, וואָס ער האָט געזאָגט אין זיין רעדע אין קענטאָן, איז געווען ריכטיג, צי ניט.

„צום ערשטען מאָל אין מיין לעבען ערשיין איך אין אַ געריכט פון געזעץ, צו ענטפערען אויף אַ באַשולדיגונג אין אַ פאַרברעכען. איך בין ניט קיין אַדוואָקאַט. איך ווייס ווייניג וועגען געריכטלי־כער פּראָצעדור, וועגען די רעגלען פון באַווייזען און וועגען דער פּראַקטיק פון געזעץ. איך ווייס נאָר, אַז איהר, מיינע הערען, דאַרפט אויסהערען די באַווייזען, וואָס זיינען געגען מיר געמאַכט געוואָרען, אַז דאָס געריכט וועט אייך אינסטרואירען אין געזעץ, און איהר וועט דאַן דאַרפען באַשליסען, דורך אייער ווערדיקט, צי איך זאָל געשטעמפּעלט ווערען ווי אַ שולדיגער אין אַ פאַרברעכען און בלייבען פאַרשפּאַרט אין אַ צעל, אפשר ביז צום סוף פון מיין לעבען.

„מיינע הערען, איך האָב ניט מורא צו שטעהן איצט פאַר אייך אַ באַשולדיגטער, אוז איך וויל ניט אויסמיידען די פאָלגען פון מיינע רייד אָדער האַנדלונגען. שטעהענדיג דאָ פאַר אייך, באַשול־דיגט אין אַ פאַרברעכען, קען איך קוקען מיינע ריכטער אין געזיכט, קען איך קוקען דער גאַנצער וועלט אין געזיכט, ווייל אין מיין געוויסען, אין מיין נשמה פיהל איך ניט קיין שולד.

„איך וויל דאָ צוגעבען, אַז אַלע אויסזאָגונגען אין פאַרלויף פון די איצטיגע פאַרהאַנדלונגען זיינען געווען אמת. איך בין ניט גענויגט אָפּצולייקענען דאָס, וואָס איז אמת. איך וואָלט ניט גע־וואָלט אויסמיידען די פאָלגען פון אַן אונגינסטיגען ווערדיקט, אפילו ווען איך וואָלט דאָס געקענט טאָן. איך וויל ניט נעמען צוריק אפילו

איין וואָרט פון דעם, וואָס איך האָב געזאָגט און וואָס איך האָב גע־האַלטען פאַר אמת, נאָר אום צו רעטען זיך און ניט דאַרפען געהן אין פעניטענשערי, פאַר די גאַנצע צייט, וואָס מיר בלייבט נאָך צו לעבען".

עס איז געווען פינסטער, ווען דעבס האָט אָנגעהויבען רעדען, כאָטש עס איז נאָר געווען צוויי אזייגער בייטאָג. און וואָס וויי־טער ער האָט גערעדט, אַלץ פינסטערער איז עס געוואָרען; און דאָס ליכט פון די הענגלייכטער איז אויפגעקומען, און אין דעם אָנקו־מענדען שטורעם זייגען די פענסטער געווען שווארץ ווי ביינאַכט. זיין רעדע איז געוואָרען אַלץ קלערער און שעהנער אנטקעגען דער פינסטערניש, און דאָס האָט געמאכט די איינפאכקייט פון זיין גלויבען אויסווייזען, ווי אַן אָנדייטונג אויף די איצטיגע צייט פון שרעקליכע און פינסטערע געשעהענישען. עס האָט אויסגעוויזען, ווי די ליעבע און דער אמת'ער עצם פון ליכט וואָלטען אינספי־רירט געוואָרען אָנצופיהרען די וועלט גלייך פאָרווערטס צו דעם שווארצען הארצען פון שטורעם און פארניכטונג...

איך דענק, אז עס קען ניט געמאכט ווערען קיין מיליטערישע איינוועגדונג קעגען ציטירען יענעם טייל פון זיין רעדע, וואָס איז ניט געווען פאַסיפיסטיש, נאָר פּראָפעטיש, אין באַצוג צו סאָציאַ־ליזם. דאָס איז דער טייל, וואו ער האָט געמאָלען די ברייטע שטרע־מונגען אין דער אמעריקאנער געשיכטע פון דער פארגאַנגענהייט, און די זיכערע, פאָראויס־באַשטימטע צוקונפט. מען האָט איהם באַשולדיגט אין „סימפּאַטיע מיט די באָלשעוויקי" פון רוסלאַנד. ער האָט ערקלערט אין וואָס פאַר א זין ער איז סאָלידאַריש מיט זיין, און אז ער וויים, אז אין אונזערע צייטונגען זאָגט מען וועגען זיי באַוואוסטזיניגע ליגענס, ווי מען האָט אַלעמאָל געזאָגט ליגענס אויף די וועניגע אידעאַליסטען, וואָס ענדערען די וועלט, ווי מען האָט געזאָגט ליגענס אויף קריסטוס'ען, ווי מען האָט באַשולדיגט און פאַרפאָלגט קריסטוס'ען.

„מיט אָנדערהאַלבען יאָהרהונדערטער צוריק זיינען נאָך די אמעריקאַנער קאָלאָניסטען געווען אויסלענדישע אונטערטאַנען. און וואָס עס האָבען זיך דאַן געפונען אייניגע מענשען, וואָס האָבען גע־

האט גלויבען אין דעם איינפאכען פאלק און זיינען געווען איבער־ציינגט, אז זיי קענען זיך אליין רעגירען אהן א קעניג, איז אבער אין יענער צייט רעדען אנטקעגען דעם קעניג געווען איינפאכער פאר־ראט. אויב איהר האט געלעזען בענקראפט אדער אנאנדער אנער־קענטען היסטאריקער, וועט איהר איינזעהן, אז א גרויסע מאיארי־טעט פון די קאלאניסטען האבען געגלויבט אין קעניג, האבען אין דער אמת'ען געגלויבט, אז ער האט דאס געטליכע רעכט צו הער־שען איבער זיי... עס זיינען אבער געווען אייניגע מענשען אין יע־נער צייט, וואס האבען געזאגט: „מיר דארפען ניט קיין קעניג. מיר קענען זיך אליין רעגירען". און זיי האבען אנגעהויבען אן אגי־טאציאן, וואס די געשיכטע האט אונשטערבליך געמאכט...

„די רעוואלוציאנערע אורעלטערען זיינען געווען קעגען דער רעגירונגס־פארם פון זייער צייט. זיי זיינען געווען געגנער פון דעם סאציאלען סיסטעם פון זייער צייט. מען האט זיי באשולדיגט און פארדאמט. אבער זיי האבען געהאט דעם מאראלען מוט צו שטעהן גלייך און ניט אכטען די שטורעמס פון פארלוימדונג. און אט פארוואס זייערע נעמען זיינען געבליבען אין דער געשיכטע. און אט פארוואס די גרויסע רעספעקטאבעלע מאיאריטעט פון זייער צייט רוהט אין פארגעסענע קברים. די וועלט ווייס אפילו ניט, אז זיי האבען ווען עס איז געלעבט.

„אין א שפעטערער צייט האט זיך אנגעהויבען אנאנדער מעכטיגע אגיטאציאן אין אונזער לאנד. זי איז געווען געווענדט קעגען אן אינסטיטוציאן, וואס מען האט געהאלטען אין איהר צייט פאר א זעהר רעספעקטאבעלע, די אינסטיטוציאן פון קנעכטשאפט, וואס איז געווארען אלמעכטיג, וואס האט קאנטראלירט דעם פרעזי־דענט, דאס העכסטע געריכט, די פרעס, און אין א גרויסער מאס די גייסטליכע. אלע ארגאניזירטע קרעפטען פון דער געזעלשאפט און די גאנצע מאכט פון דער רעגירונג האבען אויפגעהאלטען לייב־אייגענטום אין יענער צייט, און ווידער האבען זיך באוויזען אייניגע פארטגעשריטענע דענקער. איינער פון זיי איז געווען עליידזשא לאוודזשאי. עליידזשא לאוודזשאי איז געווען פארהאסט אין זיין צייט פונקט אזוי פיעל, ווי די פיהרער פון דער א. וו. וו. זיינען אין

אונזער צייט. עלײדזשא לאַוודזשאַי איז קאַלטבלוטיג ערמאָרדעט געוואָרען אין אַלטאָן, אילינאָי, אין 1837 נאָר דערפאַר, וואָס ער איז געוועזן אַ געגנער פון לייב־קנעכטשאפט, פונקט ווי איך בין אַ געגנער פון לוין־שקלאַפעריי. ווען איהר וועט פאָהרען אַראָפּ דעם טייך מיסיסיפּי און וועט אַ קוק טאָן אין אַלטאָן, וועט איהר דערזעהן אַ גרויסאַרטיגען ווייסען זייל. דער זייל איז דאָרט אויפגעשטעלט געוואָרען צום אָנדענק פון אַ מענשען, וואָס איז געבליבען טריי צו זיך אַליין און זיינע איבערצייגונגען פון רעכט און פליכט ביז צום טויט.

„איך האָב געהאַט דאָס גליק צו קענען פּערזענליך ווענדעל פיליפּס. איך האָב געהערט די געשיכטע פון זיינע פאַרפאָלגונגען פון זיינע אייגענע ליפּען, איידער דער טויט האָט זיי צוגעשלאָסען.

„וויליאַם לאָיד געריסאָן, געריט סמיט, טאַדעאוס סטיווענס, אַט די פיהרער פון דער אַבאָליציאָנס באַוועגונג, וואָס מען האָט אין זייער צייט באַטראַכט ווי מאָנסטערס און דעגענעראַטען, זיינען געבליבען טריי צו זייער גלויבען און האָבען ניט אָפּגעטראָטען פון זייער פּאָזיציאָן. זייערע נעמען זיינען פאַרצייכענט אין דער געשיכטע. איהר לערענט אייערע קינדער צו אַכטען זייער אָנדענק, ווערענד אַלע זייערע פאַרלוימדער זיינען פאַרגעסען.

„לייב־קנעכטשאַפט איז פאַרשוואונדען. מיר זיינען נאָך ניט פריי. מיר פיהרען היינט אָן אַ וואונדער־מעכטיגע אַגיטאַציאָן. זי איז אַזוי ברייט ווי די וועלט. דאָס איז דער אויפשטאַנד פון די אַרבייטענדע מאַסען, וואָס קומען ביסלעכווייז צום באַוואוסטזיין וועגען זייערע אינטערעסען און זייער מאַכט ווי אַ קלאַס, וואָס אָרגאַניזירען זיך אינדוסטריעל און פּאָליטיש און וואָס ענטוויקלען לאַנגזאַם אָבער זיכער די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע מאַכט, דורך וועלכע זיי וועלען זיך באַפרייען. זיי זיינען נאָך אַלץ אין מינאָריטעט, אָבער זיי האָבען זיך אויסגעלערענט וואַרטען, אָפּוואַרטען זייער־צייט.

„נאָר ווייל איך בין צופעליג אין אַט דער מינאָריטעט, שטעה איך איצט פאַר אייך, באַשולדיגט אין אַ פאַרברעכען; נאָר ווייל איך גלויב, פונקט ווי די רעוואָלוציאָנערע פאָטערס האָבען געגלויבט

אין זייער צייט, אַז אַן ענדערונג מוז געמאַכט ווערען אין די אינטערעסען פון פאָלק, אַז די צייט איז געקומען פאַר אַ בעסערע רעגירונגס פאָרם, אַן אויסגעבעסערט סיסטעם, אַ העכערע סאָציאַלע אָרדנונג, אַ נאָבעלערע מענשהייט און אַ גרעסערע ציוויליזאַציאָן. אָט די מינאָריטעט, וואָס ווערט אַזוי פיעל מיספאַרשטאַנען און אַזוי ביטער פאַרלוימדעט, איז אין אַ בונד מיט די עוואָלוציאָנס־קרעפטען. און אַזוי וואהר ווי איך שטעה דאָ איצט פאַר אייך, איז דאָס נאָר אַ פראַגע פון צייט, ביז אָט די מינאָריטעט וועט ווערען די באַזיגענדע מאַיאָריטעט און וועט דורכפיהרען די גרעסטע ענדערונג אין דער געשיכטע פון דער גאַנצער וועלט. איהר קענט שנעלער ברענגען די ענדערונג, איהר קענט זי אָפּשטעלען; איהר קענט אָבער איהר ניט פאַרמיידען, פונקט ווי איהר קענט ניט פאַרמיידען דעם זון־אויפגאַנג אין דער פריה".

אַן אויסערגעוועהנליכע איינפאַכקייט איז פאַראַן אין דעם, וואָס ווערט דאָ געזאָגט. דאָס איז עפּעס אַזוינס, וואָס יעדער נידריגער און באַשיידענער מענש וועט פאַרשטעהן, און ער וועט וויסען, אַז ענטוועדער דאָס איז ריכטיג, אָדער פאַלש. און אויף אַזאַ אופן האָט דעבס אָנגעפיהרט זיין פאַרטיידיגונג ביז צום סוף. ער האָט ניט געמאַכט קיין איינווענדונג קעגען די באַווייזען. ער האָט זיך קיין איין מאָל ניט באַנוצט מיט זיין טאַלאַנט פון איראָנישע געגענבאַווייזען, אויפצואווייזען שוואַכע פונקטען אין דעם פּראָקוראָר'ס פּראָצעס. ער האָט אפילו ניט איינגעוויליגט, ווי זיינע אַדוואָקאַטען האָבען איהם געבעטען, אַראָפּצושטייגען פון זיין הויך און אויפוואַרפען אַ פּלאַן פון אַ ריין יורידישען אַרגומענט, אַז אַ געשוואָרענער ריכטער, וואָס איז גענייגט צו אַכטען אַזעלכע זאַכען, זאָל כאָטש צוליעב דעם קענען דערפיהלען אַ פאַרלאַנג איהם פּרייצושפּרעכען. מיט אַ פרעהליכער פעראַכטונג, — וואָס איז אין פּריוואַטע געשפּרעכען אַרויסגעוויזען געוואָרען גאַנץ טומעלדיג, — פאַר דעם גאַנצען לעגאַלען אַפּאַראַט, מיט וועלכען מען האָט דאָ געוואָלט בינדען זיין פאַרשטאַנד און זיינע מאָטיוועו, איז ער איינפאַך געבליבען אין די הויכע ספערען פון אמת און ערהאַבענעם געפיהל, אין וועלכע ספערען ער לעבט, און האָט געצוואונגען דאָס געריכט

ארויפצוקומען אהין און אויסהערען איהם, אדער איינגאנצען ניט הערען. און זיי זיינען אהין ארויפגעקומען. און ווען ער האט גע־ ענדיגט רעדען, זיינען זיי צוריק אראפגעגאנגען, אביסעל פארטראכט און אומהיימליך, און האבען דורכגעפיהרט זייער זאך אויף דעם געוועהנליכען וועג פון רוטין. ער האט געוואלט פאראורטיילט ווע־ רען ווי א פראפעט, און וואס עס זאל ניט געטאן ווערען מיט זיין צייטווייליגער פערזאן, האט ער געוואלט, אז דער הויפט ארגומענט אין זיין פראצעס זאל זיין באגרינדעט אויף געשעהענישען, וואס זיינען נאך ניט פארגעקומען. און זיין אויסוואהל איז געווען גוט, ווייל ער איז א פראפעט. און עס איז מעהר ווי ווארשיינליך, אז די געשעהענישען וועלען רעכטפערטיגען זיינע רעד און וועלען איהם מאכען אומפערגעסליך ניט נאר ווי דעם שעהנסטען כאראקטער אין מאדערנער אמעריקא, נאר אויך ווי דעם קלוגסטען.

עס איז אומאנגענעם פאר איינעם, וואס שרייבט מיט א באַ־ זונדערער סימפאטיע, צו באגעגנען געשעהענישען, וואס זיינען שוין צו גינסטיג, וואס באשטעטיגען שוין צו לייכט זיין שטאנדפונקט. עס איז אומאנגענעם צו כאראקטעריזירען דעם דיסטריקט אטורני, וואס האט זיך אויפגעשטעלט אנצוגרייפען דעבס'ען פאר'ן געריכט, אזוי שנעל ווי דעבס האט זיך אוועקגעזעצט. אננעמענדיג, אז עס איז געווען כאטש איין איינציגער עמפינדליכער און אנשטענדיגער מענש צווישען די צוועלף, האט אט דער דיסטריקט אטוריני, מר. ווערץ, געטאן אלץ, וואס ער האט געקאנט, צו פארלירען זיין פראַ־ צעס אין די אויגען פון יענעם איינציגען מענשען. עס וואלט ניט געווען זעהר שווער צו פאראורטיילען דעבס'ען נאך זיין אייגענער רעדע. דעבס האט דאס דאך אזוי קלאר געמאכט, אז ער וואלט די פאראורטיילונג ניט אנגענומען פאר א פערזענליכען אורטייל, אז ער וואלט גאר ניט געהאט איינצווענדען קעגען דעם אורטייל. ער האט ניט פארלאנגט פון די געשווארענע ריכטער, אז זיי זאלען איהם ניט פאראורטיילען. ניין, ער האט גראד אנגענומען, אז זיי ווע־ לען איהם יע פאראורטיילען, און ער האט געוואלט קלאר מאכען, אין זיינע אייגענע ווערטער, דאס, פארוואס זיי וועלען איהם פאר־ אורטיילען. אבער נאכדעם ווי דער אומגעלומפערטער, פעטער

וואָלף האָט, מיט עפּעס אַ הויכען קרעכצענדען קלאַנג פון צווישען זיינע ציינער, אין פאַרלויף פון אַ גאַנצער שעה ארומגעוואָרפען רויהע באַליידיגונגען, אַז יעדערער אין געריכטס־זאַל, פון דעם ריכ־טער ביז צום שטייפען קליינעם בייליף, איז געווען ווי פאַרשטיי־נערט, און דעם דיסטריקט אַטוירני'ס אייגענער קליגערער אַסיסטענט האָט זיך געדרעהט אין זיין שטול אין פערלעגענהייט, איז שוין געוואָרען זעהר שווער אפילו פאַר דער פּאַטריאָטישער דזשורי צו טאָן זייער פליכט. דער פּראָקוראָר האָט, נאָך מיין מיינונג, פאַרנומען וועניגסטענס דריי שעה פון די זעקס, וואָס די דזשורי האָט גע־האָט אויף אָפּצורוהען נאָך דער אויפרעגונג ביי דער סצענע, וואָס זיי האָבען בייגעוואוינט. און אַזוי קלאָר ווי דעבס האָט מיט זיין אנוועזענהייט סימוואָליזירט די האָפנונג פון עוואָלוציאָן, אַזוי האָט אָט דער מענש פאַרטראָטען דעם שטויב, פון וועלכען די עוואָלוציאָן האָט זיך אויפגעהויבען.

„איך וועל אייך איצט איבערגעבען בקיצור די לאַגע פון אָט דעם מענשען און פון אַלעמען, וועמען ער פּרעטענדירט צו פאַרטרע־טען, — האָט ער אָנגעהויבען. — איך האָב געקאָנט אַ פאַרמער אין דעם געגענד, האָט ער געהאַט אַ שטאַל, האָט זיך דער שטאַל אָנגעצונדען. און ער האָט געהאַט שאָף אין דעם שטאַל, האָט ער זיי ארויסגענומען. איז אָבער געווען צווישען די שאָף אַן אַלטע שעפּס,, האָט זי זיך ארומגעדרעהט ארום שטאַל און איז אריינ־געקומען דורך אַנאַנדער טיר, און די אַנדערע נאָך איהר. און ער האָט זיי ווידער ארויסגענומען פון דער אַנדער זייט, האָט זיך די אַלטע שעפּס ווידער ארומגעדרעהט און איז אריינגעקומען פון דער זייט. און אַזוי געהט דאָס. און אויב אָט די אַלטע שעפּס (אָנוויי־זענדיג אויף דעבס'ען) וויל געהן אין פּעניטענשערי, האָב איך גאָר־ניט קעגען דעם, איך האָב אָבער זעהר פיעל קעגען דעם, אַז ער זאָל מיטשלעפּען אַ גאַנצע סטאַדע פון פאָלק. דער קאָנגרעס האָט אָפּ־געגעבען די רעסורסען פון די פאַראייניגטע שטאַאטען, צו געווינען די איצטיגע מלחמה, און די רעסורסען פון די פאַראייניגטע שטאַא־טען זיינען דער קערפּער פון יורזשין דעבס פונקט אַזוי גוט ווי די בהמות און תבואות. נאָר דערפאַר וואָס ער האָט אַביסעל אַ שמעק

געטאן אין דער געשיכטע, און וואס העלפט איהם פיהרען נאך זיך א מאסע פון האלב געבאקענע... ווי יענער געמיש־סארט אין רוסלאנד, וואס די אמעריקאנער יונגע לייט האבען געמוזט אהין אריבערקומען, אפצוהיטען פאר די רוסען זייערע רעכטע אנטקעגען אט די באלשעוויקי, — איך זאג אייך, די אלע זאכען פיהרען צו קיין זאך ניט, ווי נאר צו צרות און אונארדנונג. ער זאגט, אז אויב קייט ריטשארדס א'הייר איז שולדיג, איז ער אויך שולדיג, אויב ראוז פאסטאר סטאוקס איז שולדיג, איז ער אויך שולדיג. אט וואס ראוז האט געזאגט (כאפט א פאפיר), און איהר האט געהערט אין געריכט, אז זי האט באקומען צעהן יאהר פאר אזא שטיקעל ארבייט... און אט וואס דעבס זאגט וועגען דער דאזיגער פרוי. לאמיר א קוק טאן, וואס דעבס זאגט נאר וועגען ראז'ן. אט וואס דעבס זאגט וועגען ראז'ן. מען וואלט דאך געדארפט משפט'ן די גאנצע באנדע פאר פארראט. ווען דאס וואלט פארגעקומען אין אנאנדערלאנד, ניט אין די פאראייניגטע שטאאטען, וואלט מען זיי שוין לאנג דערשאסען. אינטערנאציאנאליזם, זאגט ער. איך וועל אייך ערקלערען וואס אינטערנאציאנאליזם איז. ווארפט צונויף אלע נאציאנען אין איין טאפ, מיט די סאציאליסטען אויבען, און איהר וועט אייך האבען אינטערנאציאנאליזם..."

און אזוי איז דאס געפלאסען פון זיין מויל א גאנצע שעה. און דער ריכטער האט פאנאנדערגעלאזען דאס געריכט ביז אויף מארגען. די נעשווארענע ריכטער האבען זיך אוועקגעשלעפט. מיר אלע זיינען אוועק מיט דעבס'ען אין האטעל, זיך לוסטיג צו מאכען איבער דעם קאמיזם פון דער לאגע, און הערען, ווי די קאמישסטע פאקטען זיינען פארנומען געווארען, ווי עס האט זיי נאר געקענט פארנעמען א מענש מיט דעבס' רוהיגען געמיט. דעבס האט געהאט א בעראטונג מיט זיינע אדוואקאטען דעם אוועכד פאר דער ערעפענונג פון זיין פראצעס. דאס איז געוועזן א לעגאלע קאנפערענץ צו מאכען די אלע נויטיגע פלענער. און אין פארלויף פון אט דער בעראטונג, וואס האט געדויערט צוויי אדער דריי שעה, איז דער פראצעס אפילו קיינמאל ניט דערמאנט געווארען.

איך האב איהם איינמאל געפרעגט, צי דער פראצעס שטרענגט

איהם ניט צופיל אָן. „ניין,—האָט ער געזאָגט,—איך קלער גאָר־ניט פיעל וועגען איהם. ווייל אויב מען וועט מיר שיקען אין גע־פענגניס, וועט דאָס דאָך ניט קענען זיין אויף זעהר לאַנג, ווען מען וועט אָבער אייך פאַרשיקען, וועט דאָס שוין זיין פאַר א וויכטיגען טייל פון אייער לעבען. אָט פאַרוואָס מיין האַרץ איז געווען מיט אייך, יונגע לייט, די אַלע מאָנאַטען".

אויף מאָרגען אין דער פריה האָט דער ריכטער אינסטרואירט די דזשורי — זעהר קאָרעקט — אין געזעץ, און דער באַשולדיג־טער און זיינע פריינד האָבען פאַרבראַכט א גאַנצען טאָג אין פרעה־ליכער אונטערהאַלטונג, וואָס איז באַלעבט געוואָרען פון דעבס' גע־שיכטען וועגען לאָקאַלען. אין אָוועגד האָבען זיך די געשוואָרענע ריכטער צוריקגעשלעפּט צו זייערע ערטער, זיי זיינען שוין געווען גענוג האַרט פאַר זייער אומאַנגענעמער אַרבייט. סיירוס ה. סטאַ־ווער, אַכט און פופציג יאָהר אַלט, דער איינגסטער צווישען זיי, האָט אַרויסגעבראַכט דעם ווערדיקט : שולדיג. דעבס'ען האָט מען אָפּ־געלאָזען אויף דער פאַראַנטוואָרטליכקייט פון זיינע אַדוואָקאַטען. דאָס געריכט איז פאַנאַנדערגעלאָזען געוואָרען אויף א טאָג, אַז דער ריכטער זאָל האָבען צייט מישב צו זיין זיך מיט זיך אַליין, און אפשר מיט אַנדערע פערזאָנען, וואָס האָבען פּרעסטיזש, וועגען דעם געהעריגען טערמין געפענגניס.

שבת אין דער פריה האָט סטעדמאַן פאַרלאַנגט א נייעם פּראָ־צעס אויף דעם גרונד, אַז די פּראָקוראַטור האָט זיך זעהר פיעל אָפּ־געשטעלט אויף דער „סט. לואיסער דעקלאַראַציע", וואָס דעבס האָט גאָר ניט דערמאָנט אין זיין רעדע אין קענטאָן. דעבס האָט אָבער דערמאָנט די סט. לואיסער דעקלעראַציע אין א סימפּאַטי־שען טאָן אין זיין רעדע פאַר דער דזשורי, און דער ריכטער האָט אָהן צווייפעל געהאַט א רעכט צו באַשליסען, אַז עס איז ניטאָ קיין גרונד פאַר א נייעם פּראָצעס.

דער פאָרשלאַג איז ניט באַוויליגט געוואָרען. דער דיסטריקט אַטוירני האָט פאָרגעשלאָגען, מען זאָל פאָרלעזען דעם אורטייל, און דער קלערק האָט געפרעגט : "יודזשין וו. דעבס, האָט איהר נאָך עפּעס צו זאָגען אין אייער פאַרטיידיגונג, איידער דאָס געריכט

ברייננט ארויס דעם אורטייל ?" ווידער איז דעבס אויפגעשטאַנען און איז לאַנגזאַם אַרויסגעטראַטען; און אפילו שטילער און מיט וועניגער אָנשטרענגונג ווי פריהער, האָט ער גערעדט, און פאַרגע־סענדיג איינגאַנצען אָן דער קליינער רוטין, און דעטאַלען און פער־זענליכע זאכען, האָט ער זיי דערהויבען ביז צו זיין הויך, צו דעם וויכטיגסטען אמת וועגען דער געגענוואַרט און וועגען די העלע האָפ־נונגען אויף דער צוקונפט. דאָס איז פאַר איהם געווען דער זין פון דער גאַנצער פּראָצעדור.

„הער ריכטער, מיט יאָהרען צוריק האָב איך נאָך איינגעזעהן מיין פאַרוואַנדשאַפט מיט אַלע לעבעדיגע באַשעפענישען, און איך בין געקומען צום שלוס, אז איך בין ניט א האָר בעסער פון דעם נידריגסטען און באַשיידענסטען אויף דער ערד. איך האָב געזאָגט דאַן, איך זאָג דאָס איצט, אַז אזוי לאַנג ווי עס איז פאַראַן א ניד־ריגערער קלאַס, בין איך אין איהם ; אזוי לאַנג ווי עס איז פאַראַן א קרימינעלער עלעמענט, בין איך א טייל פון איהם ; אזוי לאַנג ווי א לעבעדיגע באַשעפעניש געפינט זיך אין געפענגניס, בין איך ניט פריי..."

עס קען זיין ניצליך און נויטיג פאַר דער קריגספיהרענדער רע־גירונג איינצושפאַרען דעבס'ען אין געפענגניס. פון זייער שטאַנד־פונקט קען דאָס אויסווייזען פאַרנינפטיג און נויטיג. אָבער האָט דען קיין איינער פון זיי גאָר קיין געוויסענסביסען ניט, ווען אזא טאַט ווערט באַגאַנגען, — אין א מלחמה פאַר פרייהייט ? און שפּירען זיי דען ניט די געפאַהר, אַז ווען די מלחמה וועט זיין פאַר־איבער, וועט נאָר בלייבען דער נאָמען פון דעם, פאַר וואָס זיי שלאָ־גען זיך ? ווען דער צוג פאָהרט אָפּ פון קליוולאַנד פאַרביי דעם גע־ריכט־הויז פון דער קאָונטי, לעזט איהר די גרויסע מאַרמאָרנע ווער־טער : „געהאָרכזאַמקייט צו געזעץ איז פרייהייט". און מיט דער הילף פון אַט אַזעלכע פלאַכע סאָפיזמען וועלען די קרעפטען, וואָס ווילען, אַז אינדוסטריעלער פעאָדאַליזם און ביוראָקראַטיע זאָלען פאַרלענגערט ווערען נאָך דער איצטיגער מלחמה, דאָס דורכפיהרען, אויב זיי וועלען קאָנען.

דעבס׳ רעדע פאַר דער זשורי.

צום ערשטען מאָל אין מיין לעבען ערשיין איך אין א געריכט פון געזעץ, צו ענטפערן אויף א באשולדיגונג אין א פארברעכען. איך בין ניט קיין אדוואָקאט. איך ווייס ווייניג וועגען געריכטליכער פּראָצעדור, וועגען די רעגלען פון באווייזען און וועגען דער פּראַקטיק פון געזעץ. איך ווייס נאָר, אז איהר, מיינע הערען, דאַרפט אויסהערען די באווייזען, וואָס זיינען קעגען מיר געמאכט געוואָרען, אז דאָס געריכט וועט אייך אינסטרואירען אין געזעץ, און איהר וועט דאן דארפען באשליסען, דורך אייער ווערדיקט, צו איך זאָל געשטעמפּעלט ווערען ווי א שולדיגער אין א פארברעכען און בלייבען פארשפּארט אין א צעל, אפשר ביז צום סוף פון מיין לעבען.

מיינע הערען, איך האָב ניט מורא צו שטעהן איצט פאר אייך א באשולדיגטער, און איך וויל ניט אויסמיידען די פאָלגען פון מיינע רעד אָדער האנדלונגען. שטעהענדיג דאָ פאר אייך, באשולדיגט אין א פארברעכען, קען איך קוקען מיינע ריכטער אין געזיכט, קען איך קוקען אייך אין געזיכט, קען איך קוקען דער גאנצער וועלט אין געזיכט, ווייל אין מיין געוויסען, אין מיין נשמה פיהל איך ניט קיין שולד.

ערלויבט מיר אייך צו זאָגען פריהער פאר אלץ, אז איך בין פאָלשטענדיג צופרידען מיט דער ענטשיידונג פון געריכט. איך האָב נאָרניט וואָס אויסצוזעצען קעגען דעם אסיסטענט דיסטריקט אטוירני אָדער דעם פּראָקוראָר.

איך וויל דאָ צוגעבען, אז אלע אויסזאָגונגען אין פארלויף פון די איצטיגע פארהאנדלונגען זיינען געווען אמת. איך בין ניט גענייגט אָפּצולייקענען דאָס, וואָס איז אמת. איך וואָלט ניט געוואָלט אויסמיידען די פאָלגען פון אן אונגינסטיגען ווערדיקט, אפילו ווען איך וואָלט דאָס געקענט טאָן. איך וויל ניט נעהמען צוריק אפילו איין וואָרט פון דעם, וואָס איך האָב געזאָגט און וואָס איך האָב געהאלטען פאר אמת, נאָר אום צו רעטען זיך און ניט דארפען געהן

אין פעניטענשערי, פאר די גאנצע צייט, וואס בלייבט מיר נאך צו לעבען.

מיינע הערען, איהר האט אויסגעהערט דעם באריכט פון מיין רעדע אין קענטאן דעם 16טען יוני, און איך ערקלער, אז עס איז אין יענער רעדע ניט געווען קיין ווארט, וואס זאל רעכטפערטיגען די באשולדיגונגען, וואס שטעהען אין מיין אינדייטמענט. איך גיב צו, אז איך האב די רעדע געהאלטען. איך גיב צו, אז אין אלע הויפטשטריכען איז מיין רעדע ריכטיג באריכטעט געווארען אין פארלויף פון די איצטיגע פארהאנדלונגען.

אין דעם וואס איך האב דארט געוואלט זאגען האב איך געהאט די אבזיכט אויפצוקלערען דאס פאלק, אז זיי זאלען אנהויבען פארשטעהן דאס סאציאלע סיסטעם, אין וועלכען מיר לעבען, און צוגרייטען זיי צו דער אומוואדפונג פון אט דעם סיסטעם, דורך פאלשטענדיג פרידליכע און געזעצליכע מיטלען, אין דעם, וואס איך, ווי א סאציאליסט, האלט פאר אן אמת'ע דעמאקראטיע.

פון דעם, וואס איך האב געהערט אין דעם פראקוראר'ס רעדע, וואלט איהר געקענט שליסען, אז איך פרעדיג מאכט און גוואלדטאט, דאס איז ניט ריכטיג. איך האב קיינמאל ניט געפרעדיגט גוואלדטאט אין וועלכער ניט איז פארם. איך האב אלעמאל געגלויבט אין בילדונג, אין פארשטאנד, אין אויפקלערונג, און איך האב אלעמאל אפעלירט צום שכל און צום געוויסען פון פאלק.

איך גיב צו, אז איך בין א געגנער פון דעם איצטיגען סאציאלען סיסטעם. דאס וועניגע, וואס איך קען טאן, טו איך און האב געטאן אין פארלויף פון פיעלע יאהרען, צו ברענגען אן ענדערונג, וואס זאל אפשאפען די הערשאפט פון א פערהעלטניסמעסיג קליינעם קלאס איבער דער גרויסער מאיאריטעט פון פאלק, וואס זאל איינשטעלען אין אונזער לאנד אן אינדוסטריעלע און סאציאלע דעמאקראטיע.

אין דער געשיכטע קומען פאר גרויסע ענדערונגען, אין וועלכע גרויסע פרינציפען זיינען פארוויקעלט, און די מאיאריטעט איז געוועהנליך אומגערעכט. די מינאריטעט איז דאן גערעכט. אין יעדער צייט זיינען געווען עטליכע העלדישע נאטורען, וואס זיינען

נעגאַנגען ווייט פאַראויס פון זייער צייט. מען האָט זיי מיספּאַר־שטאַנען, פאַרלוימדט, פאַרפאָלגט און אמאָל הינגעריכטעט. און לאַנג נאָך זייער מאַרטיטער־טויט האָט מען זיי אויפגעשטעלט מאָ־נומענטען און מען האָט געלעגט בלומען אויף זייערע קברים.

דאָס איז די טראַגישע געשיכטע פון דעם מענשליכען מין. אין דער אור־אַלטער וועלט האָט סאָקראַטעס געוואָלט לערנען דאָס פאָלק נייע אמת'ען, און מען האָט איהם דערפאַר געצוואונגען צו טרינקען גיפט. און דאָס האָט זיך ווידערהאָלט אין דעם גאַנצען לויף פון די יאָהרהונדערטער. די מענער און פרויען, וואָס זיינען געגאַנגען פאָראויס, וואָס האָבען געהאַט נייע געדאַנקען, נייע אידעאַלען, וואָס האָבען געהאַט דעם מוט אָנצוגרייפען די איינגעשטעלטע אָרדנונג, האָבען אַלע געמוזט באַקומען די שטראָף.

מיט אָנדערהאַלבען יאָהרהונדערטער צוריק זיינען נאָך די אמע־ריקאַנער קאָלאָניסטען געווען אויסלענדישע אונטערטאַנען. און ווען עס האָבען זיך דאַן געפונען איניגע מענשען, וואָס האָבען געהאַט גלויבען אין דעם איינפאַכען פאָלק און זיינען געווען איבערצייגט, אַז זיי קענען זיך אַליין רעגירען אָהן א קעניג, איז אָבער אין יענער צייט רעדען אָנטקעגען דעם קעניג געווען איינפאַכער פאַרראַט. אויב איהר האָט געלעזען בענקראָפט אָדער אַנאַנדער אַנערקענטען היסטאָ־ריקער, וועט איהר איינזעהן, אַז א גרויסע מאַיאָריטעט פון די קאָ־לאָניסטען האָבען געגלויבט אין קעניג, האָבען אין דער אמת'ען גע־גלויבט, אַז ער האָט דאָס געטליכע רעכט צו הערשען איבער זיי... עס זיינען אָבער געווען איניגע מענשען אין יענער צייט, וואָס האָ־בען געזאָגט: „מיר דאַרפען ניט קיין קעניג. מיר קענען זיך אַליין רעגירען." און זיי האָבען אָנגעהויבען אַן אַגיטאַציאָן, וואָס די גע־שיכטע האָט אונשטערבליך געמאַכט.

וואַשינגטאָן, עדעמס, פעין, — זיי זיינען אין זייער צייט געווען רעוואָלוציאָנערען. צוערשט איז דאָס פאָלק געווען קעגען זיי, און די פרעס האָט זיי פאַרדאַמט... זיי האָבען אָבער געפונען אין זיך דעם מאָראַלען מוט צו שטעהן גלייך און ניט אכטען די שטורעמס פון פאַרלוימדונג. און אָט פאַרוואָס זייערע נעמען זיינען געבליבען

אין דער געשיכטע. און אַט פאַרוואָס די גרויסע רעספּעקטאַבעלע מאַיאָריטעט פון זייער צייט רוהט אין פאַרגעסענע קברים.

אין אַ שפּעטערער צייט האָט זיך אָנגעהויבען אַנאַנדער מעכטיגע אגיטאַציאָן אין אונזער לאַנד. זי איז געווען געווענדעט קעגען אַן אינסטיטוציאָן, וואָס מען האָט געהאַלטען אין איהר צייט פאַר אַ זעהר רעספּעקטאַבעלע, די אינסטיטוציאָן פון קנעכטשאַפט... אַלע אָרגאַניזירטע קרעפטען פון דער געזעלשאַפט און די גאַנצע מאַכט פון דער רעגירונג האָבען אויפגעהאַלטען לייב־אייגענטום אין יענער צייט, און ווידער האָבען זיך באַוויזען אייניגע פאָרטגעשריטענע דענקער. איינער פון זיי איז געווען עליידזשאַ לאַוודזשאָי... לאַוודזשאָי איז קאַלטבלוטיג ערמאָרדעט געוואָרען אין אַלטאָן, איללינאָי, אין 1837 נאָר דערפאַר, וואָס ער איז געווען אַ געגנער פון לייבקנעכטשאַפט, פּונקט ווי איך בין אַ געגנער פון לוין־שקלאַפעריי. ווען איהר וועט פאָהרען אַראָב דעם טייך מיסיסיפּי און וועט אַ קוק טאָן אין אַלטאָן, וועט איהר דערזעהן אַ גרויסאַרטיגען ווייסען זייל. דער זייל איז דאָרט אויפגעשטעלט געוואָרען צום אַנדענק פון אַ מענשען וואָס איז געבליבען טריי צו זיך אַליין און זיינע איבערצייגונגען פון רעכט און פליכט ביז צום טויט.

איך האָב געהאַט דאָס גליק צו קענען פּערזענליך ווענדעל פיליפּס. איך האָב געהערט די געשיכטע פון זיינע פאַרפאָלגונגען פון זיינע אייגענע ליפּען, איידער דער טויט האָט זיי צוגעשלאָסען.

וויליאַם לאַיד גאַריסאָן, גאַרעט סמיט, טאַדעאוש סטיווענס, אַט די פיהרער פון דער אַבאָליציאָנס באַוועגונג, וואָס מען האָט אין זייער צייט באַטראַכט ווי מאָנסטערס און רעגענעראַטען, זיינען געבליבען טריי צו זייער גלויבען און האָבען ניט אָפּגעטראָטען פון זייער פּאָזיציאָן. זייערע נעמען זיינען פאַרצייכענט אין דער געשיכטע. איהר לערענט אייערע קינדער צו אַכטען זייער אַנדענק, ווערענד אַלע פאַרלוימדער זייערע זיינען פאַרגעסען.

לייב־קנעכטשאַפט איז פאַרשוואונדען. מיר זיינען נאָך ניט פריי. מיר פיהרען היינט אָן אַנאַנדער מעכטיגע אגיטאַציאָן. זי איז אַזוי ברייט ווי די וועלט. דאָס איז דער אויפשטאַנד פון די אַרבייטענדע מאַסען, וואָס קומען ביסלעכווייז צום באַוואוסט־

זיין וועגען זייערע אינטערעסען און זייער מאכט ווי א קלאַס, וואָס אָרגאַניזירען זיך אינדוסטריעל און פּאָליטיש און וואָס ענטוויקלען לאַנגזאַם אָבער זיכער די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע מאכט, דורך וועלכער זיי וועלען זיך באַפרייען. זיי זיינען נאָך אַלץ אין מי־נאָריטעט, אָבער זיי האָבען זיך אויסגעלערענט וואַרטען, אָפּוואַרטען זייער צייט.

פון דעם אָנהויב פון דער מלחמה ביז היינט בין איך קיינמאָל ניט געווען שולדיג, דורך רעד אָדער האַנדלונגען, אין די זאַכען, וואָס זיינען אויסגערעכענט אין דעם באַשולדיגונגס אַקט קעגען מיר. אויב איך האָב קריטיקירט, אויב איך האָב פאַרדאַמט, איז דאָס געווען נאָר דערפאַר, ווייל איך האָב זיך געפיהלט באַרעכטיגט אַזוי צו טאָן אונ־טער די געזעצען פון לאַנד. איך האָב געהאַט פּרעצעדענטען פאַר מיין שטעלונג. דאָס לאַנד האָט שוין דורכגעמאַכט עטליכע מלחמות און אין יעדער איינער פון זיי האָבען זיך געפונען אייניגע פון די פּראָמינענטסטע מענשען פון לאַנד, וואָס האָבען די מלחמה פאַר־דאַמט. די רעוואָלוציאָנערע מלחמה האָט געהאַט געגנער. די טאָרי פּרעס האָט זיי פאַרדאַמט ווי פאַרברעכער, און מענשען וואָס שטע־הען אויסער געזעץ.

די מלחמה פון 1812 האָט געהאַט געגנער, וואָס האָבען זי פאַר־דאַמט. די מעקסיקאַנער מלחמה איז ביטער אָנגעגריפען געוואָרען פון אייבראַהאַם לינקאָלן, טשאַרלס סאָמנער, דעניעל וועבסטער און הענ־רי קלעי. אָט די מענשען האָבען דאַמאָלט פאַרדאַמט דעם פּרעזידענט און זיין אַדמיניסטראַציאָן. זיי האָבען ערקלערט, אַז די מלחמה איז א פאַרברעכען קעגען דער מענשהייט. מען האָט זיי ניט אָנגע־קלאָגט און ניט פּראָצעסירט פאַר פאַרברעכען. זיי ווערען היינט געעכט פון אַלע זייערע קאָמפּאַטריאָטען. די מלחמה פון דער רע־וואָלוציאָן האָט געהאַט געגנער און איז פאַרדאַמט געוואָרען. אין 1864 האָט די דעמאָקראַטישע פּאַרטיי אָפּגעהאַלטען א קאָנווענ־שאָן אין שיקאַגאָ און האָט דורכגעפיהרט א רעזאָלוציאָן, וואָס פאַר־דאַמט די מלחמה ווי א דורכפאַל. וואָס וואָלט איהר געזאָגט, ווען די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי וואָלט איצט אָפּגעהאַלטען א קאָנווענשאָן און וואָלט אָנגענומען א רעזאָלוציאָן, וואָס פאַרדאַמט די איצטיגע

מלחמה ווי א דורכפאל? איהר באשולדיגט אונז, אז מיר זיינען אונלאיאל און פאררעטער. זיינען די דעמאקראטען אין 1864 געווען אונלאיאל און פאררעטער, ווייל זיי האבען פארדאמט די מלחמה ווי א דורכפאל?

איך גלויב אין די קאנסטיטוציאן פון די פאראייניגטע שטאאטען. איז דאס ניט זאנדערבאר, אז מיר, סאציאליסטען, שטעהען במעט אליין היינט, ווען מיר פארטיידיגען די קאנסטיטוציאן פון די פאראייניגטע שטאאטען? די רעוואלוציאנערע פאטערס, וואס האבען געפילט דעם דרוק פון דער קעניגליכער הערשאפט, האבען פארשטאנען, אז פרייהייט פון ווארט און פרעס און דאס רעכט פריי צו פארזאמלען זיך זיינען פאר'ן פאלק די פונדאמענטאלע פרינציפען פון דעמאקראטישער רעגירונג. די גאר ערשטע אמענדמענט צו דער קאנסטיטוציאן זאגט:

> "דער קאנגרעס זאל ניט דורכפיהרען קיין געזעץ איינצושטעלען א רעליגיאן אדער צו באשרענקען די רעכט פון א רעליגיאן; צו באשרענקען די פרייהייט פון ווארט אדער פון פרעס; צו באשרענקען דאס רעכט פון פאלק צו פארזאמלען זיך פרידליך און צו שיקען פעטיציאנען צו דער רעגירונג און פאדערען גערעכטיגקייט".

דאס זיינען גאנץ קלארע ווערטער. א קינד קען זיי פארשטעהן. איך גלויב, אז די רעוואלוציאנערע פאטערס האבען טאקי געמיינט דאס, וואס זיי האבען דאן ארויסגעזאגט: אז דער קאנגרעס זאל ניט דורכפיהרען קיין געזעץ צו באשרענקען די פרייהייט פון ווארט אדער פרעס, אדער דאס רעכט פון פאלק צו פארזאמלען זיך פרידליך און צו שיקען פעטיציאנען צו דער רעגירונג און פאדערען גערעכטיגקייט.

דאס איז דאס רעכט, מיט וועלכען איך האב זיך באנוצט אין קענטאן דעם 16טען יוני. און דערפאר, וואס איך האב זיך באנוצט מיט יענעם רעכט, דארף איך דאס ענטפערן אויף די איצטיגע באשולדיגונגען. איך גלויב אין דאס רעכט פון פריי רעדען, אין מלחמה אזוי גוט ווי אין פרידען. איך וואלט אין קיין פאל ניט פארמאכט דאס מויל פון מיין ביטערסטען שונא. איך וואלט אין

קיין פאַל ניט אָפּגעשטעלט די פרייהייט פון וואָרט. עס איז פיעל געפעהרליכער צו פּרוּאווען פּאַרמאַכען דאָס מויל פון פאָלק, איידער לאָזען עס פריי ארויסרעדען, וואָס עס דריקט איהם.

איך האָב אייך געזאָגט, אַז איך בין ניט קיין אדוואָקאַט. אָבער מיר דאַכט, אַז איך ווייס גענוג צו וויסען, אַז אויב דער קאָנגרעס נעמט אָן אַ געזעץ, וואָס איז אין ווידערשפּרוך צו אָט דעם זאַץ אין דער קאָנסטיטוציאָן, און דאָס געזעץ אונגילטיג. אויב דאָס שפּיאָנען־געזעץ בלייבט שטעהן פעסט, איז די קאָנסטיטוציאָן פון די פאַר־אייניגטע שטאַאַטען. אויב אָט דאָס געזעץ איז ניט די אָפּלייקענונג פון יעדען פונדאַמענטאַלען פּרינציפּ, וואָס די קאָנסטיטוציאָן האָט פעסטגעשטעלט, דאַן בין איך זיכער ניט אימשטאַנד צו לעזען אָדער פאַרשטעהן די ענגלישע שפּראַך.

אין פערלויף פון די פאַרהאַנדלונגען דאָ האָט איהר, מיינע הערען, געקענט שליסען, אַז איך בין פּראָ־דייטש אין דעם זין, וואָס איך סימפּאַטיזיר מיט דער אימפּעריש ער רעגירונג פון דייטשלאַנד. מיין פאָטער און מיין מוטער זיינען געבאָרען געוואָרען אין עלזאַס. זיי ליבען פראַנקרייך מיט אַ הייליגער ליידענשאַפט. זיי האָבען פאַרשטאַנען, וואָס מיינט פּרייסענטום, און זיי האָבען דאָס געהאַסט מיט'ן גאַנצען האַרצען. מיך האָט מען ניט געדאַרפט לערנען האַ־סען דעם פּרייסישען מיליטאַריזם. איך האָב פון זיי געוואוסט, וואָס פאַר אַ פאַרהאַסטע, דריקענדע, ברוטאַליזירענדע מאַכט דאָס איז געוועזען און איז. איך קען זיך גאָרניט פאָרשטעלען, ווי אַזוי עמיצער האָט געקענט פאַרדעכטיגען, אַז איך האָב פאַר איין אויגענ־בליק געקענט האָבען די מינדעסטע סימפּאַטיע מיט אַזאַ משוגה'די־גער זאַך. איך האָב פאַקטיש גערעדט און געשריבען קעגען דעם מיין גאַנץ לעבען. איך ווייס, אַז דער קייזער איז אַ פאַרקערפּערונג פון אַלץ, וואָס איז ברוטאַל און מערדערליך...

מיט יעדען טראָפּען בלוט אין מיינע אָדערען פאַראַכט איך דעם קייזעריזם און אַלץ, וואָס ער דריקט אויס און וואָס ווערט אונטער איהם פאַרשטאַנען. איך סימפּאַטיזיר מיט דעם קעמפּענדען, ליי־דענדען פאָלק אומעטום. עס מאַכט ניט אויס, אונטער וועלכער פאָהן זיי ווערען געבאָרען און וואו זיי לעבען; איך סימפּאַטיזיר מיט אַלע

ליידענדע. ווען איך וואלט געקענט גרינדען א סאציאלע סיסטעם, וואס זאל זיי אלעמען איינשליסען, וואלט איך דאס געטאן.

און איצט, מיינע הערען, געשווארענע ריכטער, וועל איך אייך ניט פארהאלטען צו לאנג... איך קען ניט נעמען צוריק קיין איין ווארט. איך קען ניט צוריקציהען קיין איין זאץ. איך שטעה פאר אייך א שולדיגער אין דעם, וואס איך האב געהאלטען יענע רעדע... איך וויים ניט, איך קען ניט פאראויסזאגען, וואס אייער ווערדיקט וועט זיין; און אויף וויפיל דאס אנבאטרעפט מיר, איז דער אונ־טערשיד ניט קיין גרויסער.

מיינע הערען, איך בין דער קלענסטער טייל אויף אט דעם פראָ־צעס. איך האב אפגעלעבט גענוג לאנג צו פארשטעהן מיין אייגענע אונוויכטיגקייט אין בעצוג צו א גרויסער פראגע, אין וועלכער דאס וואוילזיין פון א גאנצען פאלק איז פארוויקעלט. וואס איהר וועט באשליסען צו טאן מיט מיר, האט נאך אלעמען וועניג באדייטונג. ניט איך ווער דא פראצעסירט. אן אונגעהויער וויכטיגערע פראגע ווערט פראצעסירט היינט אין אט דעם געריכט, כאטש איהר ווייסט דאס אפשר ניט. אמעריקאנער אינסטיטוציאנען ווערען דא היינט פראצעסירט פאר א געריכט פון אמעריקאנער בירגער. די צוקונפט וועט ענטשיידען.

און איצט, הער ריכטער, ערלויבט מיר אויסצודריקען מיין האר־ציגען דאנק פאר אייער געדולדיגע אויפמערקזאמקייט. און אייך, מיינע הערען, געשווארענע ריכטער,—פאר די פריינדליכקייט, מיט וועלכער איהר האט מיך אויסגעהערט.

מיין שיקזאל איז אין אייערע הענט. איך בין גרייט פאר אייער ווערדיקט.

דעבס׳ ערקלערונג צום ריכטער.

(נאָכדעם ווי א נייער פּראָצעס איז ניט באוויליגט געוואָרען, האָט דער קלערק געפרעגט דעבס׳ען, צו ער האָט ניט עפּעס צו זאָגען, איידער זיין אורטייל וועט ערקלערט ווערען. זיין ערקלערונג צום געריכט ווערט דאָ איבערגעגעבען, מיט דער אויסנאַהם פון אייניגע טיילען, וואָס האָבען געמוזט אויסגעלאָזען ווערען, ביז דאָס העכסטע געריכט וועט ניט ענטשיידען וועגען דעם אפּיעל פון דעבס׳ פּאַרטיידיגונג.)

הער ריכטער, מיט יאָהרען צוריק האָב איך נאָך איינגעזעהן מיין פערוואַנדשאַפט מיט אַלע לעבעדיגע באַשעפּעניסען, און איך בין געקומען צום שלוס, אז איך בין ניט א האָר בעסער פון דעם נידריגסטען און באַשיידענסטען אויף דער ערד. איך האָב דאַן געזאָגט, איך זאָג איצט, אז אזוי לאַנג ווי עס איז פאַראַן א נידריגער קלאַס, בין איך אין איהם... אזוי לאַנג ווי א לעבעדיגע באַשעפּעניש געפינט זיך אין געפענגניס, בין איך ניט פריי.

איך האָב אויסגעהערט אַלץ, וואָס איז דאָ אין געריכט געזאָגט געוואָרען צו שטיצען און פאַרטיידיגען דאָס שפּיאָנען געזעץ, אָבער מיין מיינונג בלייבט אונגעענדערט. איך באַטראַכט דאָס געזעץ ווי א דעספּאָטיש געזעץ, וואָס איז אין אָפענעם ווידערשפּרוך מיט דעמאָקראַטישע פּרינציפּען און מיט דעם גייסט פון פרייע אינסטיטוציאָנען.

איך האָב גאָרניט וואָס אויסצוזעצען קעגען דעם געריכט אָדער דעם פּראָצעס. אַלץ אין פאַרבינדונג מיט דעם איצטיגען פּראָצעס איז געפיהרט געוואָרען אויף א ווירדיגען אופן און אין א גייסט פון אַנשטענדיגקייט...

הער ריכטער, איך האָב געזאָגט דאָ אין געריכט, אז איך בין א געגנער פון דעם סאָציאַלען סיסטעם, אונטער וועלכען מיר לעבען; אז איך גלויב אין אן ענדערונג — אָבער דורך פאָלשטענדיג פרידליכע און געזעצליכע מיטלען.

ערלויבט מיר דאָ צו ציהען אייער אויפמערקזאַמקייט צו דעם

פאקט, אז אין דעם עקזיסטירענדען סיסטעם זיינען צוויי דריטעל פון אונזער רייכטום דאס איינענטום פון 5 פראצענט פון אונזער פאלק. 65 פראצענט פון פאלק, איינשליסענדיג די ארבייטער, וואס פראדוצירען דאס גאנצע רייכטום, קענען ניט אנווייזען אויף 5 פראצענט פון דעם גאנצען רייכטום.

שטעהענדיג היינט דא פאר אייך, האב איך זיך דערמאנט מיין יוגענד. צו פערצעהן יאהר בין איך געגאנגען ארבייטען אין די אייזענבאהן ווארשטאטען. צו זעכצעהן יאהר בין איך געווען א הייצער אויף א פראכט לאקאמאטיוו. איך גערענק אלע שוועריגקייטען, אלע ליידען פון יענע יונגע יאהרען. און פון יענער צייט אן ביז איצט איז מיין הארץ געבליבען מיט דעם ארבייטער קלאס. איך וואלט שוין לאנג געקענט זיין אין קאנגרעס. איך האב פארגעצויגען צו געהן אין געפענגניס.

אין דעם קאמף, דעם אונאויפהערליכען קאמף, צווישען די ארבייטער און פראדוצירער און זייערע עקספלואטאטארען, האב איך געטאן אלץ, וואס איך האב נאר געקענט טאן, צו דינען די, צווישען וועמען איך בין געבארען געווארען און מיט וועמען איך האף צו טיילען מיין שיקזאל ביז צו מיין לעצטען טאג.

איך דענק היינט וועגען די מענשען אין די ווארשטאטען און פאבריקען. איך דענק וועגען די פרויען, וואס זיינען געצוואונגען צו ארבייטען זייער גאנצען לעבען פאר א קליינעם לוין. איך דענק וועגען די קליינע קינדער, וואס ווערען אין דעם איצטיגען סיסטעם בארויבט פון זייער קינדהייט, וואס ווערען אין זייערע יונגע צארטע יאהרען אריינגעווארפען אין די אונברחמנות'דיגע ארעמס פון מאמאן, אין די אינדוסטריעלע תפיסות, וואו זיי דארפען שפייזען די מאשינען, ווערענד זיי אליין ליידען פון קערפערליכען און גייסטיגען הונגער. איך קען זיי זעהן, קליינע, קראנקע, מיט זייערע יונגע צובראכענע לעבענס, ווייל אויף דעם העכסטען פונקט פון דער ציוויליזאציאן פון צוואנציגסטען יאהרהונדערט איז געלט נאך אלץ א סך מאל טייערער ווי א מענשליך לעבען. גאלד איז דער גאט, און ער רעגירט איבער די מענשליכע אנגעלעגענהייטען.

אונזער לאנד איז דאס גליקליכסטע אויף דער ערד. מיר האט

בען אונגעהויערע שטרעקען פון רייכען, פרוכטבאַרען לאַנד, אונ־ערשעפּליכע קוועלען פון מאַטעריעלע רייכטימער, די וואונדערליכ־סטע פּראָדוקטיווסטע מאַשינעריע אויף דער ערד. מיר האָבען מי־ליאָנען וויליגע ארבייטער, וואָס זיינען גרייט אָנצואווענדען זייער ארבייט אויף די מאַשינען און פּראָדוצירען רייכטום פאַר יעדען מאַן, פרוי און קינד. און אויב עס זיינען נאָך פאַראַן פילע מיליאָנען פון אונזער פאָלק וואָס זיינען קרבנות פון אָרימקייט, וועמעס לעבען איז אַן אונאויפהערליכער קאַמף פון יוגענד ביז די לעצטע יאָהרען, ביז דער טויט קומט ענדליך און ערלייזט זיי און שטילט זייער פאַר־וואונדעטע הארץ, — איז דאָס געוויס ניט די שולד פון דעם אַלמעכ־טיגען, און מען קען די נאַטור אין דעם ניט באַשולדיגען. דאָס קומט אינגאַנצען פון אַן אָפּגעלעבטען סאָציאַלען סיסטעם, וואָס האָט גע־דאַרפט אָפּגעשאַפט ווערען ניט נאָר אין די אינטערעסען פון דעם אר־בייטער קלאַס, נאָר אין די אינטערעסען פון אַ העכערער מענשהייט.

ווען איך דענק וועגען אַט די קליינע קינדער, די מיידלעך, וואָס זיינען באַשעפטיגט אין די אַלערליי טעקסטיל פאַבריקען פון די איסטליכע שטאַאטען, אין די באַוועל פאַבריקען פון זיד, ווען איך שטעל מיר פאָר, ווי זיי ארבייטען אין אַ שרעקליכער אַטמאָספער, ווען איך קלער, ווי זיי ארבייטען דאָן, ווען זיי האָבען גאָר געדאַרפט שפּילען אָדער זיין אין שול, ווען איך דערמאָן זיך נאָר, ווי זיי וואַקסען אויף, און ווען זיי לעבען נאָר גענוג לאַנג, צו דערגרייכען דעם הייראַטס עלטער, ווי אונפּאַסיג זיי זיינען פאַר הייראַט! זייע־רע נערוועז זיינען אָפּגענוצט, זייער מוסקולען געוועב איז ערשעפּט, זייער לעבענסקראַפט איז פאַרשווענדט. מען האָט מיט זיי געשפּייזט די אינדוסטריע. זייערע לעבענס האָט מען געמינצט אין גאָלד. זייערע קינדער ווערען געבאָרען מיעד. אַט פאַרוואָס מיר ליידען אַזוי פיעל דורכפאַלען אין מאָראַלען לעבען.

הער ריכטער, די 5 פּראָצענט פון פאָלק, אויף וועלכע איך האָב זיך באַרופען, שטעלען צונויף דעם עלעמענט, וואָס הערשט אונבאַ־שרענקט איבער אונזער לאַנד. זיי באַזיצען פּריוואַט אַלע זאַכען, וואָס זיינען נויטיג אין אונזער לעבען, זיי טראָגען ניט קיין קרוי־נען, זיי האַלטען ניט קיין סצעפּטערען, זיי זיצען ניט אויף טראָ־

נען, און דאָך זיינען זיי אונזערע עקאָנאָמישע הערשער און פּאָליטישע רעגירער.

איך גלויב, הער ריכטער, צוזאמען מיט אלע סאָציאליסטען, אז אלע זאכען, אין וועלכע אלע נויטיגען זיך, וואָס אלע געברויכען, דארפען ווערען געמיינשאפטליכע אייגענטום; אז אינדוסטריע, דער פונדאמענט פון לעבען, אנשטאט צו זיין דאָס פּריוואַט אייגענטום פון די וועניגע און אָפּערירט ווערען פאַר זייער באַרייכערונג, דאַרף ווערען דאָס געמיינשאַפטליכע אייגענטום פון אלעמען, דעמאָקראַטיש פאַרוואַלטעט אין אלעמענס אינטערעסען.

דזשאָן ד. ראָקעפעלער האָט היינט אַן איינקונפט פון זעכציג מיליאָן דאָלאַר אַ יאָהר, פינף מיליאָן דאָלאַר אַ מאָנאַט, צוויי הונדערט טויזענד דאָלאַר אַ טאָג. ער פּראָדוצירט אפילו ניט קיין איין פעני ניט דערפון. איך אַטאַקיר דאָ ניט מר. ראָקפעלער פערזענליך. ווען ער וואָלט געווען אין נויט, און איך וואָלט איהם מיט עפּעס געקענט העלפען, וואָלט איך איהם גערן געדינט, פונקט ווי אַנאַנדער מענשען. איך האָב גאָרניט פערזענליך צו מר. ראָקפעלער, אָדער צו אַנאַנדער קאַפּיטאַליסט. איך בין נאָר אַ געגנער פון אַ סאָציאַלען סיסטעם, וואו עס איז מעגליך פאַר איין מענשען, וואָס טוט אבסאָלוט קיין ניצליכע ארבייט ניט, אָנצוזאַמלען אַ פאַרמעגען פון הונדערטער מיליאָן דאָלאַר, ווערענד מיליאָנען מענער און פרויען, וואָס ארבייטען זייער גאַנצען לעבען, האָבען קוים גענוג צו קענען עקזיסטירען.

אָט די אָרדנונג קען ניט דויערען אייביג. איך האָב געלאָזט הערען מיין פּראָטעסט קעגען איהר. איך זעה איין, אז מיין אייגענע אָנשטרענגונג איז שוואַך און אומבאַדייטענד, אָבער צום גליק בין איך ניט אַליין. עס זיינען פאַראַן נאָך פילע טויזענדער אַנדערע, וואָס האָבען איינגעזעהן, פונקט ווי איך, אַז איידער מיר קענען זיך רוהיג באַנוצען מיט די בענשונגען פון ציוויליזירטען לעבען, מוזען מיר רעאָרגאַניזירען די געזעלשאַפט אויף אַ געמיינשאַפטליכען און קאָאָפּעראַטיווען באַזיס. און פאַר דעם צוועק האָבען מיר אָרגאַניזירט אַ גרויסע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע באַוועגונג, וואָס פאַרשפּרייט זיך איבער דער גאַנצער ערד.

עס זיינען היינט פאראן מעהר ווי זעכציג מיליאָן סאָציאַליס־טען, לאָיאַלע, איבערגעבענע טוער אין דער זאַך, פון פארשידענע נאציאָנען, ראסען, גלויבענס, קאָלירען און פון ביידע געשלעכטער. זייער זאַך איז א געמיינשאפטליכע. זיי פארשפרייטען די פּראָפּאַגאנדא פון דער נייער סאָציאַלער אָרדנונג. זיי ארבייטען, ווארטען און זיינען וואך אין אלע צייטען פון טאָג און נאכט. זיי זיינען נאָך אלץ א מינאָריטעט. זיי האָבען זיך אויסגעלערענט צו זיין גע־דולדיג און אָפּוואַרטען זייער צייט. זיי פיהלען, זיי ווייסען, אז די צייט קומט אָן, ניט קוקענדיג אויף די גאנצע געזעלשאפט, אלע פאר־פאָלגונגען, ווען די לעהרע פון עמאנציפּאציאָן וועט זיך פארשפריי־טען צווישען אלע פעלקער, און ווען די מינאָריטעט וועט ווערען די טריאומפירענדע מאיאָריטעט, וועט באקומען די מאכט און וועט דורכפיהרען די גרעסטע ענדערונג אין דער געשיכטע.

דאַן וועלען מיר האָבען דעם אַלוועלטליכען שטאאט... די האר־מאָנישע קאָ־אָפּעראציאָן פון יעדער נאציאָן מיט יעדער אנדער נא־ציאָן אויף דער ערד.

העדר ריכטער, אין א לאָקאלער צייטונג איז נעכטען ערשינען א לייט־ארטיקעל, וואו עס ווערט אויסגעדריקט די פריוד מיט מיין באלדיגער פארהאפטונג. מיר הויבט דאָס ניט אָן צו פארדריסען. איך קען דאָס זעהר גוט פארשטעהן. אין דערזעלביגער צייטונג איז ערשינען אַן עדיטאָריעל, וואו עס איז פאראן אַן אָנדייטונג אויף א צרה, אויף וועלכע איך האָב געפּרואווט ציהען אלעמענס אויפמערק־זאמקייט (לעזט):

„א סענאטאָר פון די פאראייניגטע שטאאטען באקומט א געהאלט פון 7.500$ — 45,000$ פאַר די זעקס יאָהר פון זיין טער־מין. איינער פון די קאנדידאטען פאר סענאטאָר אין א שטאאט אין שכנות מיט אָהייאָ האָט לויט באריכטען אויסגעגעבען דורך זיין קעמפּעין קאָמיטע 150,000$ צו באקומען די נאָמינאציאָן. פאר אדווערטייזינג האָט ער אויסגעגעבען 35,000$, אויף דרוק־ארבייט — 30,000$, אויף רייזע קאָסטען — 10,000$ און דאָס איבעריגע — אויף זאכען, וואָס זיינען באקאנט די פּאָליטישע פארוואלטער.

„נאָך דער טעאָריע איז אַן עפענטליכער אמט פונקט אזוי אָפען

פאַר דעם אָרימען, ווי פאַר דעם רייכען. מען קען זיך אָבער לייכט פאַרשטעלען, ווי ווייניג שאַנסען אַ ווענינ פאַרמעגליכער מענש האָט אין קאַמף מיט אַזאַ מענשען, וואָס איז ווילינ אויסצוגעבען אַ סומע, וואָס איז מעהר ווי דריי מאָל אַזוי פיעל, ווי זיין מעגליכע געהאַלט פאַר זעקס יאָהר, נאָר אום צו באַקומען די נאָמינאַציאָן. וואָלטען אַזעלכע באַדינגונגען אָנגעהאַלטען אין אַלע שטאַאַטען, וואָלט פון סענאַט שנעל געוואָרען דאָס, וואָס מען האָט איהם אַמאָל אָנגערופען — אַ קלוב פון רייכע מענשען.

„קעמפּיין אויסגאַבען זיינען געווען דער געגענשטאַנד פון אַ סך באַשרענקענדע געזעצגעבונג אין די לעצטע יאָהרען, אָבער ניט אַלעמאָל איז דער ציעל דערגרייכט געוואָרען. די פּראָפעסאָר פון פּריימערי רעפאָרם האָבען דורכגעפיהרט אייניגע פון די זאַכען, וואָס זיי האָבען זיך געשטעלט פאַר אַ ציעל, אָבער זיי האָבען נאָך ניט פאַרטריבען דאָס געלט-בייטעל פון פּאָליטיק".

זיי וועלען דאָס קיינמאָל ניט פאַרטרייבען פון פּאָליטיק, זיי קע- נען דאָס קיינמאָל ניט פאַרטרייבען פון פּאָליטיק, אַזוי לאַנג ווי דאָס איצטיגע סיסטעם עקזיסטירט.

הער ריכטער, איך וויל דאָ באַדאַנקען די אַדוואָקאַטען פון דער פאַרטיידיגונג. ניט נאָר האָבען זיי מיך פאַרטיידיגט מיט אויס- סערגעוועהנליכער יורידישער פעהיגקייט, נאָר אויך מיט אַ פּערזענ- ליכער צוגעבונדענקייט און איבערגעבענהייט, וואָס איך האָב טיעף געפיהלט און וואָס איך וועל קיינמאָל ניט קענען פאַרגעסען.

הער ריכטער, איך בעט ניט קיין ערבאַרמונג און איך וויל ניט בלייבען אונבאַשטראָפט. איך זעה איין, אַז סוף כל סוף וועט רעכט מוזען טריאומפירען. איך האָב נאָך קיינמאָל ניט פאַרשטאַנען אַזוי קלאָר, ווי איצט, דעם גרויסען קאַמף צווישען דער מאַכט פון די גיעריגע אויף איין זייט און אויף דער אַנדערער די ערוואַכענדע מחנות פון פרייהייט.

איך קען זעהן, אַז אַ בעסערער טאָג קומט אָן פאַר דער מענש- הייט. דאָס פאָלק ערוואַכט. אין דער געהעריגער צייט וועלען זיי אַלע עפענען זייערע אויגען.

ווען דער מאַטראָס פאָהרט איבער די טראָפּישע ימים און

זוכט, א מידער, פון זיין אייביגען וואכען, אָהן אָפּרוה, ווענדט ער זיין בליק צו דעם זידליכען קרייץ, וואָס ברענט העל איבער דעם שטורמדיגען אָקעאן. ווען מיטנאכט קומט אָן, נעמט דער זידליכער קרייץ זיך בויגען, און די וועלטען דרעהען זיך און בייטען זיך מיט זייערע ערטער. און מיט שטערענדיגע פינגער צייכענט אָן דער אלמעכטיגער דאָס פארגעהן פון דער צייט אויף דעם ציפער־בלאט פון דעם אוניווערזום. און כאָטש קיין גלאָק קלינגט ניט אָנ־צוזאָגען די פרעהליכע נייעס, ווייס אָבער דער וואכזאמער מאטראָס, אז די נאכט פארגעהט, אז הילף און אָפּרוה זיינען שוין נאָהענט.

זאָל דאָס פאָלק זיך דורכדרינגען מיט מוט און האָפנונג אומעטום, ווייל דער קרייץ בויגט זיך, די מיטנאכט פארשווינדט, און פרייד קומט מיט דעם אנקומענדען טאָג.

„דער איז טריי צו גאָט, וואָס איז טריי צו מענשען; וואו אן אומרעכט ווערט באגאנגען

קעגען די נידריגסטע און שוואכסטע אונטער דער אלזועהענדער זון.

אזא אומרעכט איז אויך אנטקעגען אונז, און די זיינען די געמיינסטע קנעכט,

וועמעס ליבע צו רעכט איז פאר זיי אליין, און ניט פאר דער גאנצער מענשהייט“.

הער ריכטער, איך דאנק אייך, און איך דאנק דאָס גאנצע גע־ריכט פאר די העפליכקייט און פריינדליכקייט, וואָס איך וועל קיינ־מאָל ניט פארגעסען.

איך בין גרייט אויפצונעמען אייער אורטייל.

אינהאלט:

פאָרוואָרט V — VIII

דאָס לעבען און ווירקען פון י. וו. דעבס

יודזשין וויקטאָר דעבס: זיין לעבען און ווירקען
פון י. ב. סאַלוצקי — 3

דעבס אַלס פאָלקס טריבון, מענש און פּאָעט
פון מ. ווינטשעווסקי — 57

שריפטען און רעדעס פון י. וו. דעבס

זאָל לעבען די רעוואָלוציע — 89
פרייהייט — 90
ווי איך בין געוואָרען אַ סאָציאַליסט — 115
די אַמעריקאַנער באַוועגונג — 121
די פעדעראַלע רעגירונג און דער שיקאַגאָ׳ער סטרייק — 153
טרייד יוניאָניזם און סאָציאַליזם — 183
צום ערשטען מאַי — 216
אַן אויג פאַר אַן אויג — 219
די רויטע פאָהן — 220
די געפייניגטע אַפּאָסטאָלען פון אַרבייט — 222
די פליי און דער עזעל — 229
מאַרטין איירענס — דער מאַרטירער — 230
וואַכט אויף, איהר שקלאַפען — 234
מוטער דזשאונס — 238
דזשאהן בראון — 240
אַ בליק אין דער פאַרגאַנגענהייט — 243
אַרונטערגענומען פון שוואַרצען ליסט — 247
די גאָלדענע חתונה — 251
מאַן - פרוי - קינד — 258

דער לעצטער פּראָצעס פון י. וו. דעבס

דעבס אין געריכט זאַל, פון מאַקס איסטמאַן — 268
דעבס רעדע פאַר דער דזשורי — 294
דעבס ערקלערונג צום ריכטער — 302